

Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print)

ISSN 2697-455X (Online)

Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print)

ISSN 2697-455X (Online)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ 2564

วัตถุประสงค์

Journal of Modern Learning Development เป็นวารสารวิชาการราย 2 เดือน (ปีละ 6 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน, ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม, ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม, ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านศาสนา ปรัชญา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ Journal of Modern Learning Development ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทรรศนะและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือทรรศนะความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

เจ้าของ

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บกจ.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

บรรณาธิการ

ดร.ธีรดนัย กัปโก

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.

ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

รศ.ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

รศ.ดร.ศิวัช ศรีโสภากุล

รศ.ดร.พรชัย เจดามาน

รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ

รศ.ดร.สุรพงษ์ คงสัตย์

ผศ.ดร.วิเชียร แสนมี

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.กุลจิรา รักนนคร

ผศ.ดร.อภิวัฒน์ โพธิ์सान

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์

ผศ.ดร.เสกสรรค์ สมนว

ผศ.ดร.ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

ผศ.ดร.อรรถ อภินนทีธีระศักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผศ. ดิษยพรรณ ศรีบุญเรือง
พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.
พระมหาพิสิฐ วิสิษฐบุญโญ,ดร.
ดร.เกศสุดา โภคานิตย์
ดร.อินทราภรณ์ อินทรประจบ
ดร.สมพงษ์ เกษานุช
ดร.สมควร นามสีฐาน
ดร.รัชดา รักดียิ่ง
ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย
ดร.ดำเนิน หมายดี
ดร.เกษภา ผาทอง
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ
ดร.อดิสร หนั่นคำจร
ดร.กิตติพงษ์ พิพิธกุล
ดร.สาคร มหาหิงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
นักวิชาการอิสระ
นักวิชาการอิสระ
นักวิชาการอิสระ

ผู้จัดการวารสาร

นางสาวนัยนา กัปโก

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

สารบัญ

บทความวิจัย

- ➔ บทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียน 1
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
วิชุนี วงศ์ชนสารสิน และ นงศ์นิตย์ จันทร์จรัส
- ➔ การปฏิบัติการธรรมฐานของวัดนาหลวงอภัยญาติธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพจิต ชาวพุทธ 16
อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี
พระมหาปิยะ ปิยสีโล, พระครูพิศาลสารบัณฑิต และ พระครูจิรธรรมธัช
- ➔ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการทอผ้าไทยอีสานในเขตพื้นที่ ตำบลนาข่า อำเภอ 33
เมือง จังหวัดอุดรธานี
พระมหาสมโภชน์ สิริบุญโญ (ศิลาวัชรพล), บุญส่ง สิ้นธนู และ สมเดช นามเกต
- ➔ แนวทางการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้าของห้างหุ้นส่วนจำกัด ไชยภัณฑ์ พีวเจอร์ มอลล์ จังหวัด 43
ยโสธร
ศุภกฤต เตชโสทร และ รุจิรัตน์ พัฒนาบุตร
- ➔ บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ 60
สถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
เบญจมาศ สุจันทา, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม และ สุเมธ สุภัทรจำเนียร
- ➔ การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชญาฮินดู 75
นิติกร วิชума, พระครูภาวนาโพธิคุณ, จักรพรรณ วงศ์พรพจน์ และ ธนกร ธรรมกลานต์
- ➔ โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับ 90
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
วิชุดา กากพล และ พีระศักดิ์ วรรณิตร
- ➔ ตั๋วจรรฐประหาร 103
ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
- ➔ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและตัวชี้วัด การพัฒนาที่ยั่งยืน 118
ของกลุ่มประเทศอาเซียน
ภัทร จงถวัลย์, เฉลิมพล จตุพร และ อภัยญา วนเศรษฐ
- ➔ ความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความ 130
เสมอภาคทางสังคม : กรณีศึกษา ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
ทณศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ และ โชติ บดีรัฐ

➔ English Vocabulary Learning by Smartphones of Chinese EFL Learners in Thailand	149
<i>Fang Yu and Apisak Sukying</i>	
➔ The Use of Authentic Materials in Translation Learning: Thai Learners' Perceptions of the Learning Experience	164
<i>Chanakant Boonkaew</i>	
➔ โครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนกลุ่มบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	174
<i>จักรพันธ์ วงษาเทพ และ นงศันติย์ จันทร์จรัส</i>	
➔ แนวทางการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	185
<i>ณิชนันท์ ศิริไสยาสน์ และ โชติ บดีรัฐ</i>	
➔ ปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย ภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560	196
<i>เสนีย์ คำสุข และ อเนก สุขดี</i>	
➔ ปัจจัยที่มีอิทธิพลระหว่างการแข่งขันอิเล็กทรอนิกส์กับปริมาณเงินในประเทศไทย	210
<i>เทวกุล ชูช่อ, สุเมธ แก่นมณี และ จักรกฤษ เจียวิริยบุญญา</i>	
➔ แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2	223
<i>ยุทธนา บัวบาล, สุนทร สายคำ และ พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส</i>	
➔ ถอดบทเรียนความสำเร็จจากการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และ ไต้หวัน	234
<i>วนิดา เสริมเหลา และ ศุภวัฒน์นากร วงศ์ธนวุธ</i>	
➔ การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1	250
<i>บุญญาพงษ์ ดวงมัลย์, พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส และ สุนทร สายคำ</i>	
➔ การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1	263
<i>พระอนันต์ ธมมวิริโย (นามทอง), สุนทร สายคำ และ ประจิตร มหาหิง</i>	
➔ การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น	277
<i>พระมหาอภิสิทธิ์ อภิมาทุเรธ (ไทยธานี), พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส และ ประจิตร มหาหิง</i>	

- ➔ การศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศ ของนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 291
รัชนีวรรณ ขำประดิษฐ์
- ➔ แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังกัดวัตถุ 4 ของโรงเรียน เฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกลุ่ม 4 302
จักรกฤต หาพา, พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส และ สุนทร สายคำ
- ➔ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม 313
พระครูปริยัติจันทสาร (จันทสิริ), ประจิตร มหาหิง และ พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส
- ➔ การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 จังหวัดเลย 325
พระครูปริยัติเจตียคุณ (อภิวัฒน์)
- ➔ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม 339
พระมหาทองสุข ธมฺมสุนทร (แก้ววังวร), ประจิตร มหาหิง และ สุนทร สายคำ
- ➔ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังกัดวัตถุ 4 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 353
นิตยา ภูบัวเพชร, สุนทร สายคำ และ พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส

บทความวิชาการ

- ➔ การบูรณาการแนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ในทัศนะ ของอิมมานูเอล คานท์กับจริยศาสตร์ ธุรกิจ 367
เทพวรรณ เตียมไธสง และ พระครูภาวนาโพธิคุณ
- ➔ นโยบายสาธารณะ : ชิม ช้อป ใช้ ในประเทศไทย 380
สุจิตรา คุ่มฉาย, อัคริ กุลบุตร, ดนัย จันทร์สามเรือน และ ศรชัย ท้าวมิตร
- ➔ แนวทางการจัดการบทบาทพระสงฆ์ในการปรับตัวกับสถานการณ์โควิด-19 395
พระมหาจำนงค์ สิริวิณโณ (ผมไผ่)

ภาคผนวก

406

บทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน
กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
**The Role of Capital Structure on Financial Performance : An Empirical
Study of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand**

วิชชุณี วงศ์ธนสารสิน และ นงคินิตย์ จันทร์จรัส

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Witchunee Wongtanasarasin and Nongnit Chancharat
Khon Kaen University ,Thailand
Corresponding Author,E-mail: wwitchunee@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้ข้อมูลงบการเงินย้อนหลัง 5 ปี ช่วงปี 2557 -2561 ของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิเคราะห์พบว่า บทบาทของโครงสร้างเงินทุนที่วัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวมส่งผลในเชิงลบต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิจากสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวมและอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมส่งผลในเชิงลบต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิจากส่วนของผู้ถือหุ้นด้วยเช่นกัน ขณะที่อัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวมส่งผลในเชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิจากส่วนของผู้ถือหุ้น ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนกับอัตราส่วนกำไรต่อหุ้นพบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมส่งผลต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้นในเชิงลบ ส่วนขนาดของกิจการส่งผลในเชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิจากส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนกำไรต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

คำสำคัญ: โครงสร้างเงินทุน; ผลการดำเนินงานทางการเงิน; บริษัทจดทะเบียน

Abstracts

This study aimed to determine the role of capital structure (CS) on financial performance of listed companies in the Stock Exchange of Thailand (SET). This research was quantitative research. The data collected from financial reports of securities companies in SET, study the past 5 years (2014-2018), which were customer products, industrials, resources, technology, services, and agro & food industry. The statistics were minimum, maximum, mean, standard deviation (SD), and multiple regression.

The results analysis showed that the capital structure measured by short-term debt to total assets ratio (STDTA) has negative effect on ROA. Short-term debt to total assets ratio (STDTA) and total debt to total assets ratio (TDTA) has negative effect on ROE. While, long-term debt to total assets ratio (LTDTA) has positive effect on ROE. The relationship between of capital structure (CS) and earning per share (EPS), the results found that total debt to total assets ratio (TDTA) has negative effect on earnings per share (EPS). Whereas, size of the business has positive effect on ROE and earnings per share (EPS) at 0.01 significance level.

Keywords: Capital structure; Financial performance; Listed companies

บทนำ

ธนาคารแห่งประเทศไทยรายงานสภาวะเศรษฐกิจไทยประจำปี 2561 ว่าเศรษฐกิจไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่องที่ร้อยละ 4.1 โดยมีแรงขับเคลื่อนมาจากภาคเอกชนที่ขยายตัวดีทั้งการบริโภคและการลงทุนประกอบกับนโยบายของภาครัฐที่กระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบขนส่งทางรางสนับสนุนให้ภาคเอกชนปรับตัวดีขึ้นในด้านการลงทุนและการขยายกำลังการผลิต ซึ่งการเติบโตดังกล่าวสามารถอนุมานได้ว่าบริษัทยังมีความต้องการเงินทุนเพื่อนำไปเพิ่มศักยภาพหรือสร้างโอกาสการเติบโตในอนาคต โดยแหล่งเงินทุนที่บริษัทจัดหาทั้งในส่วนของบริษัทและส่วนของผู้ถือหุ้นเพื่อให้เข้าใจง่ายจะเรียกรวมกันว่า “โครงสร้างเงินทุน” การจัดหาเงินทุนสามารถทำได้หลายแนวทาง แต่ละแนวทางมีข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกันออกไป การจัดหาเงินทุนด้วยวิธีการกีดกันมีข้อดี คือ ช่วยในการประหยัดภาษี (Tax Shield) แต่อย่างไรก็ตามการกีดกันก่อให้เกิดภาระผูกพันที่บริษัทจะต้องคืนชำระเงินต้นและดอกเบี้ย (สุภวลัย วงศ์ใหญ่ และคณะ, 2560 : 1-17) ดังนั้น การกีดกันมากเกินไป จึงเป็นการเพิ่มความเสี่ยงที่จะขาดสภาพคล่องหรือไม่สามารถชำระคืนหนี้ได้จนกระทั่งล้มละลายในที่สุด เหตุการณ์เช่นนี้กดดันให้ราคาหุ้นลดลง ความเสี่ยงของผู้ถือหุ้นจึงสูงขึ้น

ส่วนการจัดหาเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นนั้นมีข้อดี คือ ไม่มีการกำหนดการจ่ายชำระคืนเงินต้นบริษัทจึงไม่มีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระคืนหนี้ได้เมื่อครบระยะเวลาที่กำหนด แต่เมื่อการตัดสินใจเป็นของผู้บริหารซึ่งไม่ได้เป็นเจ้าของบริษัท แต่มีส่วนในการรับผิดชอบความเสี่ยงที่เกิดขึ้น จึงทำให้ผู้บริหารไม่มีแรงจูงใจในการดำเนินงาน หรือไม่กล้าตัดสินใจในบางโครงการเพราะต้องการหลีกเลี่ยงความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ส่วนของผู้ถือหุ้นแม้จะได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผล แต่เป็นที่ทราบกันดีว่าบริษัทจะจ่ายเงินปันผลก็ต่อเมื่อมีกำไรเท่านั้น เงินปันผลที่บริษัทต้องจ่ายไม่ถือเป็นค่าใช้จ่าย ดังนั้นการจัดหาเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นจึงไม่

ช่วยในการประหยัดภาษี (นาริรัตน์ เทียมรัตน์, 2556 : 2) ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องตัดสินใจว่าจะจัดหาเงินทุนจากแหล่งใด เพื่อให้ได้มาซึ่งต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยต่ำที่สุด (Minimize Costs) และผลตอบแทนจากเงินทุนรวมสูงสุด (Maximize Profits)

ที่ผ่านมาการศึกษาบทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงินมีการกล่าวถึงจำนวนมาก แต่ก็ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าสัดส่วนโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสมจะต้องมีสัดส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเท่าใดจึงจะเพิ่มมูลค่าตลาดให้กับหุ้นที่ได้จดทะเบียนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อ ผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2557 ถึงปี พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์ปัจจุบันมากที่สุดที่จะทำให้ผู้บริหาร นักลงทุน ตลอดจน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัทได้รับข้อมูลที่ทันสมัยประกอบการวางแผน ตัดสินใจลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างเงินทุนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์บทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างว่าจะต้องเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2561 จำนวน 6 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี โดยยกเว้นบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินและกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง, บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูการดำเนินงาน, บริษัทจดทะเบียนที่มีรายงานข้อมูลงบการเงินที่ไม่ครบถ้วน, บริษัทที่มีสัดส่วนของผู้ถือหุ้นติดลบ และบริษัทที่ถูกเพิกถอนหรือเข้าข่ายเพิกถอน ดังนั้นจะเหลือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 228 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562: ออนไลน์)

2. ข้อมูลและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลทุติยภูมิที่มีลักษณะข้อมูลแบบ Balance Panel Data สามารถรวบรวมได้จากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จากฐานข้อมูล SETSMART (SET Market Analysis and Report Tool) (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563: ออนไลน์)

ตัวแปรอิสระ พิจารณาจากอัตราส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวม (STDTA) อัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวม (LTDTA) อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม (TDTA) โดยเหตุผลที่เลือกใช้ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมเนื่องจาก เงินทุนที่ได้มาจากการก่อหนี้ส่วนใหญ่แล้วจะนำไปลงทุนในสินทรัพย์ของบริษัททั้งสิ้น ทั้งนี้มีวิธีการคำนวณ (Gibson, 2012 : 483) ดังนี้

$$\text{STDTA} = \frac{\text{หนี้สินระยะสั้น}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

หน่วย: เท่า

$$\text{LTDTA} = \frac{\text{หนี้สินระยะยาว}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

หน่วย: เท่า

$$\text{TDTA (เท่า)} = \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

หน่วย: เท่า

ตัวแปรตาม พิจารณาจากอัตราผลตอบแทนสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราผลตอบแทนสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และ อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS) ซึ่งมีวิธีการคำนวณ (Charifzadeh and Taschner, 2017 : 228-230) ดังนี้

$$\text{ROE} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นรวม}} \times 100\%$$

หน่วย: เปอร์เซนต์

$$\text{ROA} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100\%$$

หน่วย: เปอร์เซนต์

$$\text{EPS} = \frac{\text{กำไรที่เป็นส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ}}{\text{จำนวนหุ้นสามัญที่ออกจำหน่ายแล้ว}}$$

หน่วย: บาทต่อหุ้น

ตัวแปรควบคุมที่นำมาใช้ในการศึกษามีทั้งหมด 2 ตัวแปรซึ่งได้แก่ ขนาดของบริษัท (Firm size) ซึ่งวัดโดยลอการิทึมของจำนวนสินทรัพย์รวม และประเภทอุตสาหกรรม (Industry Sector)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมได้จากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จากฐานข้อมูล SETSMART (SET Market Analysis and Report Tool) ใช้ข้อมูลงบการเงินย้อนหลัง 5 ปี ช่วงปี 2557 -2561 ของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ ซึ่งการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาเป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมาวัดค่าเชิงสถิติ ซึ่งได้แก่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่ามัธยฐาน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งจะบ่งบอกถึงลักษณะทางด้านการเงินทั้งหมด (DeSmet, 2018 : 110)

วิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม 1 ตัว ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($\alpha = 0.05$) โดยมีตัวแบบสมการเชิงเส้นพหุ (Wackerly et al, 2014 : 568) ดังนี้

$$y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + e$$

ซึ่งก่อนการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุจะต้องตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระ X_i ทุกตัวเป็นอิสระกันหรือไม่ เพราะถ้าตัวแปรอิสระ X_i ทั้ง k ตัวไม่เป็นอิสระกันจะทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity หรือปัญหาเส้นตรง กรณีที่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X_i จะแก้ไขด้วยการตัดตัวแปร X_i ที่มีความสัมพันธ์สูงออกไป โดยเลือกตัดตัวแปรอิสระ X_i ที่มีความสัมพันธ์น้อย การทดสอบความอิสระของตัวแปรอิสระ X_i ทุกตัว หรือการทดสอบ Collinearity พิจารณาค่าสถิติ tolerance และค่า VIF (Variance Inflation Factor)

ค่า Tolerance ของ X_i เท่ากับ $1 - R_i^2$ มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ค่า R_i^2 คือสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X_i กับตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ นั่นคือถ้าค่า tolerance ยิ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรอิสระ X_i ตัวนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ น้อย แต่ถ้าค่า tolerance มีค่าเข้าใกล้ ศูนย์แสดงว่าตัวแปรอิสระ X_i มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นมาก นั่นคือเกิดปัญหา Multicollinearity

ค่า VIF ของ X_i เท่ากับ $1/\text{tolerance}$ มีค่าระหว่าง 1 ถึง ∞ ถ้าค่า VIF มีค่ามากหมายความว่าตัวแปรอิสระ X_i มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระตัวอื่นมาก ถ้าค่ามากกว่า 10 แสดงว่ามีหลักฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์มากพอ (Tattar et al, 2016 : 442)

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาบทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงินกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีแบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุดังนี้

$$ROA_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 STDTA_{i,t} + \alpha_2 LTDTA_{i,t} + \alpha_3 TDTA_{i,t} + \alpha_4 Size_{i,t} + \alpha_5 IS1 + \alpha_6 IS2 + \alpha_7 IS4 + \alpha_8 IS5 + \alpha_9 IS6 + e_{i,t}$$

$$ROE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 STDTA_{i,t} + \beta_2 LTDTA_{i,t} + \beta_3 TDTA_{i,t} + \beta_4 Size_{i,t} + \beta_5 IS1 + \beta_6 IS2 + \beta_7 IS3 + \beta_8 IS4 + \beta_9 IS5 + e_{i,t}$$

$$EPS_{i,t} = \mu_0 + \mu_1 STDTA_{i,t} + \mu_2 LTDTA_{i,t} + \mu_3 TDTA_{i,t} + \mu_4 Size_{i,t} + \mu_5 IS1 + \mu_6 IS2 + \mu_7 IS3 + \mu_8 IS4 + \mu_9 IS6 + e_{i,t}$$

โดยที่

ROA : อัตราผลตอบแทนสุทธิต่อสินทรัพย์

ROE : อัตราผลตอบแทนสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

EPS : อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น

STDTA : อัตราส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวม

LTDTA : อัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวม

TDTA : อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม

Size : ขนาดของกิจการ

S1 : เท่ากับ 1 หากบริษัทนั้นอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอุปโภคบริโภค

IS2 : มีค่าเท่ากับ 1 หากบริษัทนั้นอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม

IS3 : มีค่าเท่ากับ 1 หากบริษัทนั้นอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร

IS4 : มีค่าเท่ากับ 1 หากบริษัทนั้นอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

IS5 : มีค่าเท่ากับ 1 หากบริษัทนั้นอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

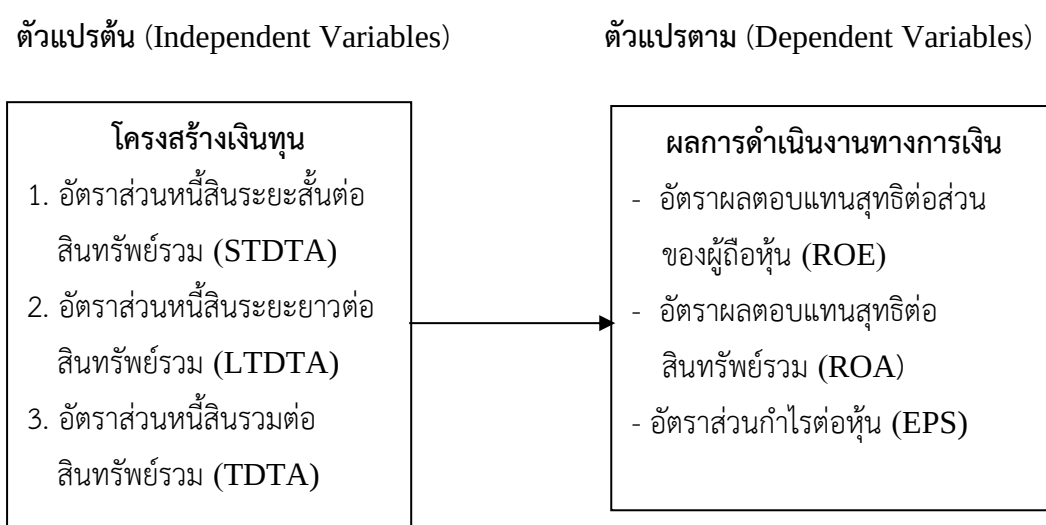
IS6 : มีค่าเท่ากับ 1 หากบริษัทนั้นอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

e : ค่าความคลาดเคลื่อน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดให้ กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร (IS3) เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมอ้างอิงในแบบจำลองที่มีตัวแปรตามคือ อัตราผลตอบแทนสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ROA), กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (IS6) เป็นตัวแปรอ้างอิงในแบบจำลองที่มีตัวแปรตามคือ อัตราผลตอบแทนสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (IS5) เป็นตัวแปรอ้างอิงในแบบจำลองอัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS) เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้คัดเลือกมานี้เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีผลตอบแทนจากการดำเนินงานสูงสุดในแต่ละตัวชี้วัด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องบทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงินกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้มาจากการทบทวนงานวิจัยของรัฐทิพร กมลกิจเจริญ (2552 : 39-40), พุทธิมน เพชรคง (2559 : 29-30), Abor (2007 : 364-379), Salim and Yadav (2012: 156-166), Nassar (2016: 173-176), Ahmed and Wang (2013: 354-368) เกี่ยวกับโครงสร้างเงินทุนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน ดังนั้น ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาโครงสร้างเงินทุนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

พบว่า การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาพบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ผ่านเงื่อนไขการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 228 บริษัท ซึ่งแต่ละบริษัทมีข้อมูล 5 ปี ได้จำนวนชุดข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ 1,140 ข้อมูล และเมื่อแบ่งตามประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมแล้วจะพบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมบริการเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามากที่สุด ซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 71 บริษัท 355 กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 31.14 และกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภคเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีจำนวนบริษัทหรือจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาน้อยสุดคือ มีจำนวน 18 บริษัท 90 กลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 7.89 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ที่	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนข้อมูล	ร้อยละ
1	อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค (IS1)	18	90	7.89
2	อุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม (IS2)	44	220	19.30
3	อุตสาหกรรมทรัพยากร (IS3)	29	145	12.72
4	อุตสาหกรรมเทคโนโลยี (IS4)	30	150	13.16
5	อุตสาหกรรมบริการ (IS5)	71	355	31.14
6	อุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (IS6)	36	180	15.79
รวม		228	1,140	100

จากการวิเคราะห์ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของโครงสร้างเงินทุน โดยแยกตามประเภทอุตสาหกรรม ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร ส่วนใหญ่แล้วใช้เงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นหลัก โดยกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภคใช้เงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำสุดที่ 65.82 ล้านบาท สูงสุดที่ 22,370.71 ล้านบาท เฉลี่ย 3,719.20 ล้านบาท กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรมใช้เงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำสุดที่ -43,439.48 ล้านบาท สูงสุดที่ 303,000.00 ล้านบาท เฉลี่ย 10,541.77 ล้านบาท และกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรใช้เงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำสุดที่ 115.18 ล้านบาท สูงสุดที่ 1,320,000 ล้านบาท เฉลี่ย 74,737.54 ล้านบาท ขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมเหล่านี้มีการจัดหาเงินทุนจากหนี้สินเฉลี่ยเพียง 1,197.97 ล้านบาท 9,783.57 ล้านบาท และ 71,283.69 ล้านบาทตามลำดับ

ในทางตรงกันข้ามยังพบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ และกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีการใช้เงินทุนจากหนี้สินเป็นหลัก โดยกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีใช้เงินทุนจากหนี้สินต่ำสุดที่ 49.57 ล้านบาท สูงสุดที่ 65,600,000.00 ล้านบาท เฉลี่ย 462,000.00 ล้านบาท กลุ่มอุตสาหกรรมบริการใช้เงินทุนจากหนี้สินต่ำสุดที่ 42.84 ล้านบาท สูงสุดที่ 293,000.00 ล้านบาท เฉลี่ย 15,845.40 ล้านบาท สุดท้ายกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารใช้เงินทุนจากหนี้สินต่ำสุดที่ 76.89 ล้านบาท สูงสุดที่ 409,000.00 ล้านบาท เฉลี่ย 17,975.32 ล้านบาท ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้วัดโครงสร้างเงินทุน
 โดยแยกตามประเภทอุตสาหกรรม

(หน่วย: ล้านบาท)

ตัวแปร (Variable)	ตัวอย่าง (N)	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD.)
STD:					
อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค	90	19.87	2,770.59	878.74	783.89
อุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม	220	9.54	114,000.00	5,483.72	15,132.82
อุตสาหกรรมทรัพยากร	145	96.61	407,000.00	23,005.62	64,938.10
อุตสาหกรรมเทคโนโลยี	150	45.15	204,000.00	13,761.74	31,462.24
อุตสาหกรรมบริการ	355	24.84	124,000.00	6,874.65	18,352.67
อุตสาหกรรมเกษตรและ	180	79.23	191,000.00	9,341.51	29,671.46
อุตสาหกรรมอาหาร					
LTD:					
อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค	90	7.41	1,495.21	290.56	321.47
อุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม	220	1.72	114,000.00	5,677.52	20,775.10
อุตสาหกรรมทรัพยากร	145	27.13	771,000.00	53,069.09	140,000
อุตสาหกรรมเทคโนโลยี	150	4.42	160,000.00	10,098.28	28,250.97
อุตสาหกรรมบริการ	355	0.01	1,700,000.00	13,442.32	94,423.26
อุตสาหกรรมเกษตรและ	180	7.37	1,100,000.00	15,476.94	87,331.84
อุตสาหกรรมอาหาร					
TD:					
อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค	90	27.50	3,830.90	1,197.97	1,002.01
อุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม	220	11.26	227,000.00	9,783.57	29,599.08
อุตสาหกรรมทรัพยากร	145	218.46	1,090,000.00	71,283.69	190,000
อุตสาหกรรมเทคโนโลยี	150	49.57	65,600,000.00	462,000.00	5,350,000
อุตสาหกรรมบริการ	355	42.84	293,000.00	15,845.40	48,346.76
อุตสาหกรรมเกษตรและ	180	76.89	409,000.00	17,975.32	60,537.91
อุตสาหกรรมอาหาร					
TE:					
อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค	90	65.82	22,370.71	3,719.20	5,744.89
อุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม	220	-3,439.48	303,000.00	10,541.77	42,192.48
อุตสาหกรรมทรัพยากร	145	115.18	1,320,000.00	74,737.54	217,000

ตัวแปร (Variable)	ตัวอย่าง (N)	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD.)
อุตสาหกรรมเทคโนโลยี	150	462.09	134,000.00	12,957.03	22,359.06
อุตสาหกรรมบริการ	355	15.77	144,000.00	10,827.69	21,097.13
อุตสาหกรรมเกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร	180	616.71	227,000.00	12,034.82	33,345.82

2. ผลการศึกษาบทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ผลวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณจะต้องทำการทดสอบเบื้องต้นก่อนว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระจากกัน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ Collinearity Statistics โดยพิจารณาค่า VIF (Variance Inflation Factor) ซึ่งหากค่า VIF มีค่ามากกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ มากจนอาจเกิดปัญหาร่วมเส้นตรง นอกจากการพิจารณาค่า VIF แล้วผู้วิจัยยังได้พิจารณาค่า Tolerance ร่วมด้วย ซึ่งค่า Tolerance จะต้องมียู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดยกรณีที่ค่า Tolerance มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า ตัวแปรอิสระตัวนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ น้อย แต่ถ้าค่า Tolerance มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นมาก (Tattar et al., 2016 : 442) ผลการทดสอบพบว่า ไม่มีค่า VIF ใดที่มากกว่า 10 และไม่มีค่า Tolerance ใดที่เข้าใกล้ 0 ดังนั้นการศึกษานี้จึงไม่เกิดปัญหาร่วมเส้นตรง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนกับผลการดำเนินงานทางการเงิน

Variable	Financial Performance (ROA, ROE, EPS)	
	VIF	Tolerance (1/VIF)
STDTA	2.2173	0.4510
LTDTA	1.8822	0.5313
TDTA	2.8429	0.3518
Size	1.4425	0.6932
IS1	1.6979	0.5890
IS2	2.3733	0.4214
IS4	1.9669	0.5084
IS5	2.5693	0.3892
IS6	2.1070	0.4746

จากการวิเคราะห์บทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิจากสินทรัพย์รวม โดยกำหนดให้ตัวแปรกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรเป็นตัวแปรอ้างอิง ผลการวิเคราะห์พบว่าเมื่อบริษัทมีอัตราส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น 1 เท่าจะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนสุทธิจากสินทรัพย์รวมลดลงร้อยละ 84.3782 ขณะเดียวกันขนาดของกิจการที่เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนสุทธิจากสินทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.0161 ส่วนผลการวิเคราะห์บทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิจากส่วนของผู้ถือหุ้น โดยกำหนดให้ตัวแปรกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารเป็นตัวแปรอ้างอิงพบว่า เมื่อบริษัทมีอัตราส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวมหรือมีอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น 1 เท่า จะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนสุทธิจากส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงร้อยละ 39.6765 และร้อยละ 40.7136 ตามลำดับ และในทางตรงข้ามหากบริษัทมีอัตราส่วนหนี้ระยะยาวต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น 1 เท่า อาจจะช่วยเพิ่มอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นได้ โดยคาดว่าจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.3409 ทั้งนี้กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร และกลุ่มอุตสาหกรรมบริการมีอัตราส่วนผลตอบแทนสุทธิจากส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร นอกจากนี้ยังพบว่าขนาดของกิจการที่เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นที่เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.0197 สุดท้ายผลการวิเคราะห์บทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้นพบว่า การที่บริษัทมีอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น 1 เท่า จะส่งผลให้อัตราส่วนกำไรต่อหุ้นลดลง 12.4611 บาทต่อหุ้น ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นอีกว่า กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารมีอัตราส่วนกำไรต่อหุ้นต่ำกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ส่วนขนาดของกิจการที่เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนกำไรต่อหุ้นที่เปลี่ยนแปลงไป 0.0080 บาทต่อหุ้น ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์บทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน

Variable	ROA	ROE	EPS
STDTA	-84.3782 (-2.6136)***	-39.6765 (-2.0615)**	-0.5508 (-0.0846)
LTDTA	17.3578 (1.0317)	21.3409 (2.1277)**	-2.4688 (-0.7280)
TDTA	-8.3998 (-0.2270)	-40.7136 (-1.8454)*	-12.4611 (-1.6706)*
Size	1.6138 (1.7503)*	1.9739 (3.5912)***	0.8013 (4.3119)***
IS1	-1.0162 (-0.1753)	-3.4327 (-1.0774)	-1.3381 (-1.3626)
IS2	-2.1700 (-0.4633)	-5.9338 (-2.3870)**	-1.6430 (-2.2910)**

IS4	2.5536 (0.5130)	-7.9470 (-2.7910)***	-1.3958 (-1.6674)*
IS5	-0.5577 (-0.1343)	0.3424 (0.1248)	-1.3037 (-1.5849)
IS6	2.3016 (0.4819)	-7.0395 (-3.1344)***	-1.7920 (-2.3601)**
C	51.2695 (2.0587)**	37.2671 (2.5469)**	4.7517 (0.9710)
R-squared	0.0191	0.0469	0.0291
Adjusted R-squared	0.0113	0.0393	0.0214
F-Statistic	2.4471	6.1726	3.7643
Durbin-Watson stat	2.0346	2.0805	2.1155

หมายเหตุ: ***ระดับนัยสำคัญ 0.01, **ระดับนัยสำคัญ 0.05, *ระดับนัยสำคัญ 0.10

ผลการวิเคราะห์บทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน สามารถนำมาเขียนสมการถดถอยของแบบจำลองได้ดังนี้

$$ROA = 51.2695 - 84.3782STDTA + 1.6138Size$$

$$ROE = 37.2671 - 39.6765STDTA + 21.3409LTDTA - 40.7136TDTA + 1.9739Size - 5.9338IS2 - 7.9470IS4 - 7.0395IS6$$

$$EPS = 4.7517 - 12.4611TDTA + 0.801 Size - 1.6430IS2 - 1.3958IS4 - 1.7920IS6$$

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยกล่าวถึงบทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงินกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถอภิปรายผล ดังนี้

จากการสรุปการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าโครงสร้างเงินทุนมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการศึกษา โดยอัตราส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิจากสินทรัพย์รวม (ROA) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐติพร กมลกิจเจริญ (2552 : 39-40), พุทธิมน เพชรคง (2559 : 29-30), Ahmed and Wang (2013: 354-368) และ Salim and Yadav (2012: 156-166) ในขณะที่อัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวมส่งผลในเชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อย่างไรก็ตามอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมได้สะท้อนผลในเชิงลบต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ รัฐติพร กมลกิจเจริญ (2552 : 39-40), Nassar (2016: 173-176) และ Salim

and Yadav (2012: 156-166.) นอกจากนี้ยังอีกพบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมส่งผลในเชิงลบต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (EPS) อย่างมีนัยสำคัญสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nassar (2016: 173-176) และ Salim and Yadav (2012: 156-166) จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างเงินทุนมีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงานทางการเงินทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยโครงสร้างเงินทุนที่มาจากการก่อหนี้ในระดับสูงจะทำให้บริษัทต้องเผชิญกับภาวะกดดันทางการเงิน (Financial Distress Cost) อันนำไปสู่การมีต้นทุนของการล้มละลาย (Bankruptcy cost) มากกว่าประโยชน์ที่ได้รับจากภาษี ดังนั้นบริษัทจึงควรกำหนดโครงสร้างเงินทุนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าว

สำหรับขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางการเงินทั้งในส่วนอัตราผลตอบแทนสุทธิต่อหุ้นจากสินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนสุทธิต่อหุ้นจากผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนกำไรต่อหุ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีการประหยัดต่อขนาด (Economy of scale) หรือการมีอำนาจทางการตลาดสูง ทำให้มีความสามารถในการทำกำไรมากกว่าซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย รัฐดิพร กมลกิจเจริญ (2552 : 39-40), Abor (2007 : 364-379) และ Salim and Yadav (2012: 156-166)

การศึกษายังพบอีกว่า กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร และกลุ่มอุตสาหกรรมบริการมีอัตราผลตอบแทนสุทธิต่อหุ้นต่ำกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มอุตสาหกรรมเหล่านี้ใช้เงินลงทุนครั้งแรกจำนวนมากกว่าที่จะคืนทุนต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ดังนั้นบริษัทอาจมีภาระผูกพันทางการเงินที่จะต้องชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ย ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร และกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารมีอัตราส่วนกำไรต่อหุ้นต่ำกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มอุตสาหกรรมบริการส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงาน เช่น ธุรกิจด้านท่องเที่ยว การแพทย์ ฯลฯ ซึ่งกลุ่มธุรกิจเหล่านี้ล้วนไม่ได้ลงทุนในเครื่องจักร อุปกรณ์ ฯลฯ ดังนั้นต้นทุนในการดำเนินธุรกิจจึงน้อยกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของโครงสร้างเงินทุนต่อผลการดำเนินงานทางการเงินกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้บริหารจะต้องพิจารณาอัตราส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวม เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า หนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวมส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิต่อหุ้นจากสินทรัพย์รวมและอัตราผลตอบแทนสุทธิต่อหุ้นจากผู้ถือหุ้นในทิศทางตรงกันข้ามนั้นหมายความว่า การที่บริษัทมีสัดส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มมากขึ้น จะส่งผลให้ผลการดำเนินงานดังกล่าวลดลง ดังนั้นหากผู้บริหารพิจารณาแล้วเห็นว่า

สัดส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้นใกล้เคียง 1 เท่าแล้ว ควรจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนอื่นแทน เช่น จัดหาเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ผลการดำเนินงานทางการเงินดีขึ้น

2. ผู้บริหารจะต้องพิจารณาสัดส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวม เนื่องจากการศึกษานี้พบว่า หนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวมส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้นในทิศทางเดียวกันนั้นหมายความว่า การที่บริษัทมีสัดส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนสุทธิจากส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นหากบริษัทมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรแล้ว ผู้บริหารควรจัดหาเงินทุนจากหนี้สินในระยะยาว เพราะการลงทุนในหนี้สินระยะยาว เช่น การลงทุนในเครื่องจักร สำหรับใช้ในการดำเนินงานผลิต เครื่องจักรดังกล่าวย่อมสร้างรายรับให้กับบริษัท ดังนั้นผลการดำเนินงานทางการเงินจึงน่าจะอยู่ในทิศทางที่ดีขึ้น

3. ผู้บริหารจะต้องพิจารณาอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม เนื่องจากการศึกษานี้พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตราส่วนกำไรต่อหุ้นในทิศทางตรงกันข้ามนั้นหมายความว่า การที่กิจการมีสัดส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ผลการดำเนินงานดังกล่าวลดลง ดังนั้นหากผู้บริหารพิจารณาแล้วเห็นว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมอยู่ในระดับสูงก็ไม่ควรก่อหนี้เพิ่ม เพื่อจะได้ทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Trade-off theory ที่กล่าวว่า การก่อหนี้ที่มากเกินไปความเหมาะสมจะส่งผลให้บริษัทมีภาระผูกพันที่จะต้องชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ย อันนำไปสู่สถานะกดดันทางการเงิน

4. หากนักลงทุนที่มีความต้องการลงทุนในหลักทรัพย์ อาจพิจารณาอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม ประกอบการตัดสินใจลงทุน โดยอัตราส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวมและอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมที่เพิ่มขึ้นเกิน 1 เท่าจากปีก่อนหน้า จะส่งผลให้ผลการดำเนินงานทางการเงินลดลงเป็นอย่างมาก ในทางตรงข้ามหากพิจารณาแล้วเห็นว่า อัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวมที่เพิ่มขึ้นนั้นหมายความว่า ผลการดำเนินงานทางการเงินมีแนวโน้มดีขึ้น ทั้งนี้ต้องพิจารณานโยบายการลงทุนของบริษัทประกอบการตัดสินใจลงทุนด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การศึกษางานวิจัยครั้งนี้มีการตัดข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์บางบริษัทออกไปเนื่องจากมีข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ดังนั้นอาจทำให้ผลการศึกษาลดเคลื่อนได้

2. การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลทางการเงินซึ่งเป็นข้อมูลรายปี แต่เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการวิเคราะห์ ผู้สนใจอาจใช้ข้อมูลทางการเงินรายไตรมาสในการวิเคราะห์ หรืออาจวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

เอกสารอ้างอิง

- นาริรัตน์ เทียมรัตน์. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนกับการจัดการกำไร : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พุทธิมน เพชรคง. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนของกิจการต่อมูลค่ากิจการและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ*. การค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐติพร กมลกิจเจริญ. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุภาวลัย วงศ์ใหญ่ และคณะ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนกับมูลค่าบริษัทกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. *วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 1 (3), 1-17.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2562). ข้อมูลรายบริษัท/หลักทรัพย์. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2562, แหล่งที่มา: <https://www.set.or.th/set/commonslookup.do?language=th&country=TH&prefix=T>
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). SETSMART (SET Market Analysis and Reporting Tool). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2562, แหล่งที่มา: https://www.setsmart.com/download/SETSMART_Extranet_T.pdf
- Abor, J. (2007). Debt policy and performance of SMEs: evidence from Ghanaian and South African firms. *Journal of Risk Finance*, 8 (4), 364-379.
- Ahmed, N., & Wang, Z. (2013). The impact of capital structure on performance: An empirical study of non-financial listed firms in Pakistan. *International Journal of Commerce and Management*, 23(4), 354-368.
- Charifzadeh, M., & Taschner, A. (2017). *Management accounting and control: tools and concepts in a central European context*. Hoboken, NJ: Wiley.
- DeSmet, B. (2018). *Supply chain strategy and financial metrics: the supply chain triangle of service, cost and cash*. London: Kogan Page.
- Gibson, C.H. (2012). *Financial reporting and analysis*. (13th ed). Boston: Cengage.
- Nassar, S. (2016). The impact of capital structure on financial performance of the firms: Evidence from Borsa Istanbul. *Journal of Business & Financial Affairs*, 5 (2), 173-176.
- Salim, M., & Yadav, R. (2012). Capital structure and firm performance: Evidence from Malaysian listed companies. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 65, 156-166.
- Tattar, P.N., et al. (2016). *A course in statistics with R*. Hoboken, NJ: Wiley.
- Wackerly, D., et al. (2014). *Mathematical statistics with applications*. (7th ed). San Francisco, CA: Thomson Brooks Cole Publishing.

การปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภัยญาเทสิตธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพจิต

ชาวพุทธอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

Meditation Practice of Watnaluangaphinya Dhesidham for Improve the Mental Quality of Buddhists in Ban Phue District Udon Thani Province

พระมหาปิยะ ปิยสีโล,

พระครูพิศาลสารบัณฑิต และพระครูจิรธรรมธัช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phramahapiya Piyaseelo,

Phrakru Pisarnsarabandit and Phrakru Jiradhammathach

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: jack_nitikorn_wichuma2517@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพจิตของชาวพุทธในสังคมไทย 2) การปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภัยญาเทสิตธรรมสำหรับพัฒนาคุณภาพจิตชาวพุทธอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และ 3) นำเสนอผลการปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภัยญาเทสิตธรรมที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพจิตชาวพุทธอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ต่าง ๆ รวมทั้งทำการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย คือ พระสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนที่เคยปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภัยญาเทสิตธรรม จำนวน 30 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาที่มีผลต่อคุณภาพจิตของชาวพุทธในสังคมไทย ผลกระทบของต่อสุขภาพจิตมีความหลากหลายและมีอิทธิพลต่อสาเหตุและการจัดการความเจ็บป่วยทางจิตในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ครอบครัวที่มีความเหนียวแน่นเป็นระบบสนับสนุนทางสังคมที่ดีที่สามารถป้องกันความเจ็บป่วยทางจิตและช่วยให้การจัดการความเจ็บป่วยทางจิตเป็นไปอย่างสะดวก ทั้งนี้ ความเจ็บป่วยทางจิตจำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนทางสังคมแบบถาวรในระยะยาวด้วย ความแข็งแกร่งของการเชื่อมโยงกัน อันเป็นเหตุบังเอิญ สุขภาพจิตเป็นอย่างยิ่ง แนวทางการปฏิบัติกรรมฐานสำหรับพัฒนาจริยธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมวัดนาหลวงอภัยญาเทสิตธรรม มีวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานกำหนดรู้แบบพองหนอ-ยุบหนอ ตามแนวของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) และการปฏิบัติธรรมแบบยืน เดิน นั่ง ซึ่งสอดคล้องกับหลักสติปัฏฐาน 4 ผลการปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภัยญาเทสิตธรรมที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพจิตชาวพุทธอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ทำให้ผู้ปฏิบัติมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ใช้ชีวิตอยู่กับสังคม

ได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือเกื้อกูลเขา เห็นใจกัน ด้วยการไม่รังแก ไม่เบียดเบียนกัน กระทำด้วยความปรารถนาดี มีเมตตา และช่วยเหลือ ไม่เบียดเบียนทรัพย์สิน หรือสิทธิของผู้อื่น แต่แบ่งปันและบริจาค ไม่ส่ำสอนทางเพศ มีคำพูดที่ไพเราะ พูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ รักษาศีล กาย วาจา เพิ่มพูนปัญญาด้วยการฟังแล้วนำมาไตร่ตรองให้ดี มีความเข้าใจในหลักธรรมและนำมาใช้อย่างต่อเนื่อง ทำให้มีจิตใจที่หนักแน่นไม่หวั่นไหวต่อสิ่งชั่วร้าย และมีการคิดที่เปลี่ยนไปในทางที่ดี

คำสำคัญ : การปฏิบัติกรรมฐาน; พัฒนาคุณภาพจิต; ชาวพุทธ

Abstracts

The objective of this article is to 1) study the mental quality problems of Buddhists in Thai society 2) Meditation practice of Naluang Apinya Thesittham for Buddhist mental quality development in Ban Phue District. Udon Thani Province and 3) present the results of meditation practice of Wat Naluang Apinya Thesittham on the development of Buddhist mental quality in Ban Phue District. Udon Thani Province It is a qualitative research. By studying and researching various documents, including collecting in-depth data, interviews, targeting groups of local monks. And people who have practiced meditation at Wat Naluang Apinya Thesittham, 30 person

The research results were found that Problems affecting the mental quality of Buddhists in Thai society. The effects of mental health are diverse and influence the cause and management of mental illness over the long term. However, a solid family is a good social support system that can prevent mental illness and help manage mental illness. Mental illness is convenient, but mental illness also needs a permanent long-term social support system. Strength of coherence Which is a cause that greatly impairs mental health Guidelines for meditation practice for ethical development of the Dharma Practice Center at Na Luang Temple Apinya Thesittham Is there a method to practice Vipassana Kammatthana? Along the line of Chao Phrakhun Somdej Phra Putthacharn (Arsaphamahathara) and the meditation practice in standing, walking, sitting in accordance with the 4 principles of meditation, the practice of meditation practice of Wat Naluang Apinya Thesittham on the development of mental quality. Buddhists in Ban Phue District Udon Thani Province Causing practitioners to change their behavior for the better Living in peace with society Help and support him, sympathize with each other by not being bullied. Not encroaching Act with good wishes, compassion, and help without exploiting property Or the rights of others But share and donate Not promiscuous Have beautiful words Speak only things that are beneficial, maintain physical morals, improve your wisdom by listening and meditate. Have an understanding of the principles and apply it continuously. Making him have a strong mind and not susceptible to provocation And there is a change of thinking for the good

Keywords: Meditation; Improve Mental Quality; Buddhist

บทนำ

สังคมมนุษย์ปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นซึ่งรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทุกระดับ ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นจากจุดเริ่มต้นจากตัวบุคคล ขยายไปสู่ส่วนรวมในระดับของสังคม และประเทศชาติ ทำให้เป็นสังคมที่มีปัญหา อันเกี่ยวเนื่องมาจากบุคคลไม่ได้รับการพัฒนาที่ถูกต้อง ส่วนหนึ่งของปัญหาเกิดขึ้นมาจากการดิ้นรน เพื่อการดำรงชีวิตทั้งการประกอบอาชีพ การมุ่งให้เกิดการได้มาซึ่งความสะดวกสบาย จึงทำให้เกิดการมองข้ามการพัฒนาตนเอง เป็นการก่อปัญหาให้เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว เพราะมุ่งประกอบอาชีพแต่ฝ่ายเดียว

ในปัจจุบันโลกมีความเจริญด้านวัตถุมากยิ่งขึ้นเท่าใด ความเจริญด้านจิตใจของมนุษย์ในสังคมกลับมีความเสื่อมถอยลง เพราะความนิยมในวัตถุนิยมเรียกได้ว่าคนในปัจจุบันอยู่ภายใต้อำนาจของวัตถุนิยมก็ว่าได้ (พุทธทาสภิกขุ, 2542 : 45) เพราะแทบไม่มีกิจกรรมใดๆ ในโลกนี้ ซึ่งจะไม่อิงอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัตถุเลย อย่างเช่นเครื่องอำนวยความสะดวกด้านสื่อสาร มีโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง เป็นต้น แต่เมื่อวัตถุเจริญก้าวหน้าไปเท่าใดด้านจิตใจของมนุษย์ก็สับสนวุ่นวายมากเป็นเท่าตัว เพราะการไม่สามารถจะพัฒนาตนให้รู้ทันต่อสภาพความจริง จึงตกเป็นทาสวัตถุเหล่านั้นได้ง่าย และยังทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาต่างๆ คือ การบูชาวัตถุเงินทอง การบูชาคนมีฐานะร่ำรวย การบูชาคนมีอำนาจ คนสมัยนี้ชอบความสุขทางกายทางเนื้อหนังความสุขปัจจุบันเฉพาะหน้า โดยไม่ได้มุ่งหวังที่จะพัฒนาตนให้เป็นอิสระจากเรื่องเหล่านี้ มีแต่จะแสวงหาเพิ่มเติมไม่มีความอิ่ม แม้พระพุทธรูปก็ตั้งตระหง่านไม่ให้เกิดเพลิดเพลินด้วยอำนาจแห่งศรัทธาความอยากดังตรัสไว้ว่าโลกพร่องอยู่เป็นนิตย์ไม่รู้จักอิ่มเป็นทาสแห่งศรัทธา (ม.ม. (ไทย) 13/305/365.)

พระพุทธศาสนามีหนทางสายเดียวที่จะดับทุกข์โดยไม่เหลือเชื้ออีก คือมหาสติปัฏฐานสูตร ดังความที่ปรากฏในพระไตรปิฎกว่า “ภิกษุทั้งหลายหนทางนี้เป็นทางเดียว เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงโสกะและปริเวชะ เพื่อดับทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุลุยาธิธรรม เพื่อทำให้แจ้งนิพพาน หนทางนี้ คือ มหาสติปัฏฐานสูตร (ที.ม. (ไทย) 10/302/372.)” ซึ่งปรากฏว่ามีสำนักปฏิบัติมากมายในประเทศไทยและผู้ปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่ก็คุ้นเคยในแนวทางปฏิบัติ ทำให้มีรูปแบบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทางที่ดัดงาย โดยใช้หลักการภาวนาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับจริตนิสัยของผู้ปฏิบัติแต่ละคน ซึ่งแม้ว่าจะเป็นกลุ่มคนที่เหมือนจะมุ่งมั่นให้สามารถเข้าถึงแก่นแท้พระพุทธศาสนา แต่ก็ยังมีบางส่วนที่มีกรอบคร่ำและเป็นต้นแบบที่ดัดงายของสังคมด้วย เพราะมีธรรมะในจิตใจจากผลการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา และเป็นผู้มีความสงบสุขดำรงอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างสง่างาม

วัดนาหลวง อภิญญาเทสิตธรรม ได้ยึดหลักคำสอนที่เหมาะสมแก่จริตนิสัยของบุคคลในการฝึกฝนพัฒนาตนเองในหลายระดับ คือ ตั้งแต่ในระดับศีลธรรมกุศลกรรมบถ และในระดับสังขธรรมชั้นสูงอันหมายถึงมรรคมรรค 8 ในอริยสัจ 4 ประการ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาฝึกฝนอบรมบุุคคลซึ่งมีชีวิตที่ระคนอยู่ด้วยความอยากได้ อยากดี อยากมี อยากเป็น ให้มีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีสัมมาชีพรู้จักการดำเนินชีวิตตามมรรควิธี ก็ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา 4 ประการ ได้แก่ 1. กาย

ภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมกาย 2. สีสภาวนา คือ การพัฒนาด้านศีล 3. จิตตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจ ให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง 4. ปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตน

วัดนาหลวง อภิญญาเทสิตธรรม เป็นอีกสำนักหนึ่งที่ใช้หลักวิปัสสนากรรมฐาน เป็นแนวทางในการพัฒนาชีวิต เนื่องจากการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันนี้มีการแข่งขันในทุกด้าน จึงทำให้ขาดการพัฒนาชีวิตตนเอง ในด้านของกาย วาจา และจิตใจ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชีวิต จึงทำให้ชีวิตเกิดความทุกข์เข้ามาครอบงำ เป็นบุคคลที่อยู่กับที่หาทางออกไม่ได้ เห็นจากปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวหลายปัญหา เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ความไม่เข้าใจกัน การงาน ญาติมิตร ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เมื่อปัญหาเกิดขึ้นกับชีวิตเช่นนี้ จึงทำให้การดำเนินชีวิตขาดความสงบสุข สำนักปฏิบัติธรรมวัดนาหลวงอภิญญาเทสิตธรรม จึงได้นำเอาหลักวิปัสสนากรรมฐานเข้ามาประยุกต์ใช้ในการฝึกอบรมบุคคลทั่วไปเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาคุณภาพจิตของชาวพุทธในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภิญญาเทสิตธรรมสำหรับพัฒนาคุณภาพจิตชาวพุทธอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อนำเสนอผลการปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภิญญาเทสิตธรรมที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพจิตชาวพุทธอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

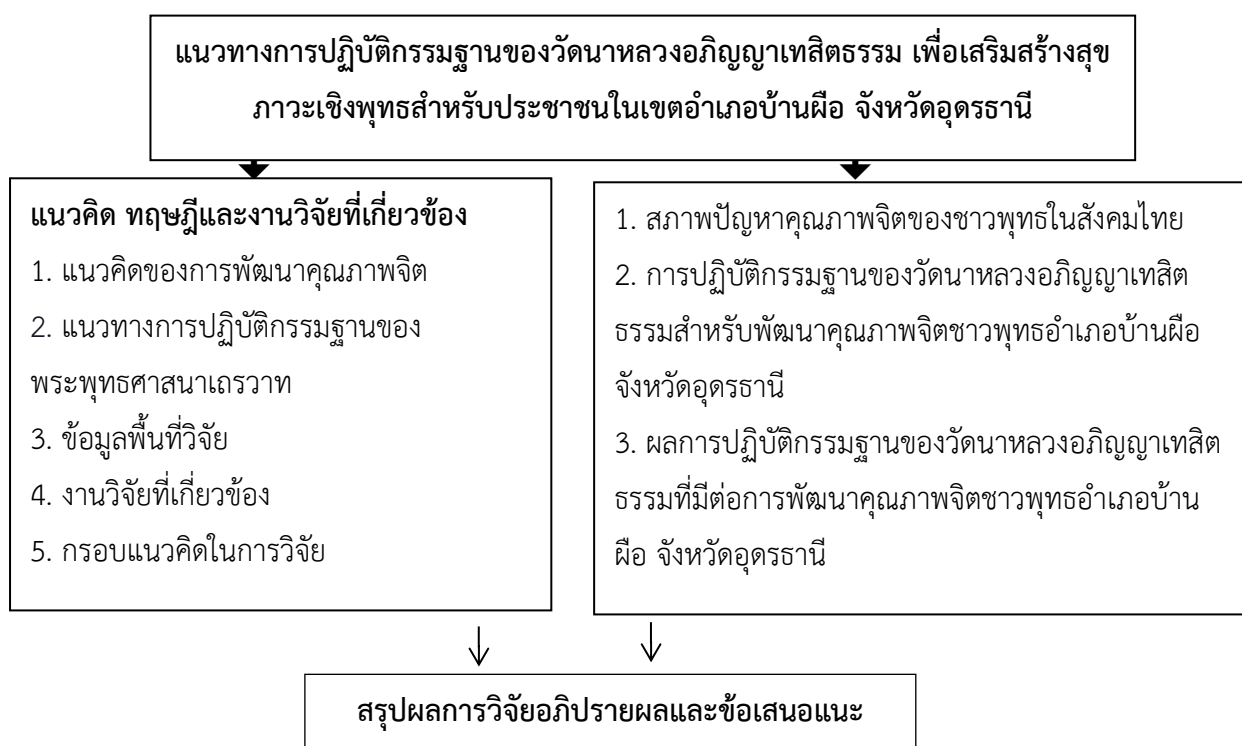
การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภิญญาเทสิตธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพจิตชาวพุทธอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูล และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับพระไตรปิฎก หนังสือ แนวทางการปฏิบัติกรรมฐาน ส่วนการศึกษาเป็นขั้นตอนเก็บข้อมูล โดยการเลือกประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target group) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรมสำนักวัดนาหลวงอภิญญาเทสิตธรรม ได้แก่ เป็นการศึกษาโดยวิธีสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย คือ พระสงฆ์ นักวิชาการด้านศาสนา ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนที่เคยปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภิญญาเทสิตธรรม จำนวน 30 รูป/คน คือ 1. พระสงฆ์ จำนวน 5 รูป 2. นักวิชาการด้านศาสนา จำนวน 2 ท่าน 3. ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 3 คน 4. ประชาชน จำนวน 20 คน

โดยมีเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการตรวจสอบอารมณ์ สังเกตสนทนากลุ่ม ดำเนินการวิเคราะห์ แนวทางการปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภิญญาเทสิตธรรม ทำการวิเคราะห์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัยสรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์

ตามประเด็นที่สำคัญคือ ผลการปฏิบัติกรรฐานของวัดนาหลวงอภิญญาเทสิตธรรมทั้งนี้จะเน้นการนำผลการวิจัยมาเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ทราบและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นต่อไปด้วยสรุปผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและข้อมูลตามเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวผู้วิจัยจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพ

ผลการวิจัย

1. ปัญหาคุณภาพจิตของชาวพุทธในสังคมไทย

สภาพปัญหาที่มีผลต่อคุณภาพจิตของชาวพุทธในสังคมไทย ผลกระทบของต่อสุขภาพจิตมีความหลากหลายและมีอิทธิพลต่อสาเหตุและการจัดการความเจ็บป่วยทางจิตในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ครอบครัวที่มีความเหนียวแน่นเป็นระบบสนับสนุนทางสังคมที่ดีที่สามารถป้องกันความเจ็บป่วยทางจิตและช่วยให้การจัดการความเจ็บป่วยทางจิตเป็นไปอย่างสะดวก ทั้งนี้ ความเจ็บป่วยทางจิตจำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนทางสังคมแบบถาวรในระยะยาวด้วย ความแข็งแกร่งของการเชื่อมโยงกัน อันเป็นเหตุบันทอนสุขภาพจิตเป็นอย่างดี นอกจากนั้นจะต้องวิเคราะห์ถึงปัญหาของการปฏิบัติธรรมต่าง ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ

2. การปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภิญญาเทสิตธรรมสำหรับพัฒนาคุณภาพจิตชาวพุทธ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

พระราชสิทธิอาจารย์, วิ. (หลวงพ่อดองใบ ปภสสโร) ปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์ประธานสงฆ์ของวัดนาหลวง ท่านเป็นผู้บุกเบิกก่อตั้งวัดเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนมีศิษยานุศิษย์มากมาย มีความสามารถพิเศษในเชิงวาทยศิลป์ การแสดงธรรมทุกครั้งจึงมีผู้เข้าร่วมรับฟังอย่างล้นหลามด้วยนิสัยและบุคลิกลักษณะที่สมณะสันโดษต้องการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ปรารถนาตำแหน่งฐานะที่สำคัญใดๆ พระราชสิทธิอาจารย์เป็นพระที่มีศีลาจารวัตรเพียบพร้อมทุกอย่าง มีความเรียบง่าย มีเมตตาธรรมสงสารสัตว์โลกที่ตกทุกข์ได้ยากจึงสงเคราะห์ด้วยการให้ธรรมทานเป็นชีวิตจิตใจ ก็มีความเพียรความสมณะ ความศรัทธา ความเมตตา มีศีล มีความรักในเพื่อนมนุษย์ มีธรรมะในหัวใจ นอกจากนี้ท่านยังเป็นพระที่มักน้อยสันโดษ เสียสละประโยชน์สุขส่วนตัวเพื่อการเผยแผ่ โดยมุ่งประโยชน์อันเป็นประโยชน์สุขของส่วนรวม และชีวิตสมณะอย่างท่านก็มีความเรียบง่าย ไม่นิยมสะสมของส่วนตัว ท่านจึงเป็นพระอีกรูปหนึ่งทีบริสุทธ์ด้วยศีลอันน่ายกย่อง

การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานในประเทศไทยเกิดขึ้นจากความดำริของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) สมัยที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสและอาจารย์สอนพระพุทธศาสนาประจำ ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ในการนี้ท่านเห็นว่าประเทศไทยมีหลักสูตรการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแล้ว น่าจะมีหลักสูตรการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงบ้าง เมื่อมีความดำริดังกล่าวท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) ก็ยังไม่สามารถจัดตั้งสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานอย่างมั่นคงถาวรได้ ซึ่งสาเหตุคือยังขาดวิปัสสนาจารย์อย่างถูกต้อง ดังนั้น สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) จึงแสวงหาวิปัสสนาจารย์ต่อไปอีก โดยได้นิพนธ์เล่าถึงความดำริในการก่อตั้งสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) ไว้ในหนังสือวิปัสสนาสารฉบับแรก ซึ่งออกเผยแผ่เมื่อเดือนมกราคม พุทธศักราช 2498 ความว่าได้พยายามเสาะแสวงหาท่านผู้ทรงคุณวุฒิในทางวิปัสสนากัมมัฏฐานที่ควรแก่ที่จะตั้งตนเป็นพระวิปัสสนาจารย์อย่างถูกต้องได้ และได้ส่งพระมหาโชดก ญาณสิทธิป.ธ. 9 ไปประเทศพม่า โดยตระหนักแน่วแน่ใจตามสภาวะว่า พระธรรมนั้นถ้าเป็นของแท้ของจริงแล้วถึงจะไปตกอยู่ในประเทศใดๆ แม้ต่างชาติต่างภาษากันก็ตาม พระธรรมแท้นั้นจักต้องคงที่เสมอเหมือนกัน ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามชาติตามภาษา อันเป็นส่วนแห่งสมมติธรรมย่อมสามารถบันดาลคนทั้งในโลกที่ต่างชาติต่างภาษานั้นให้เข้ากันได้ ให้เป็นพี่เป็นน้องกันได้อย่างสนิทอย่างเป็นธรรม พุทธธรรมย่อมสามารถบันดาลคนทั้งโลกที่ต่างชาติต่างภาษานั้นให้เข้ากันได้ ให้เป็นพี่เป็นน้องกันได้ อย่างสนิทอย่างเป็นธรรมก็เพราะสัทธรรมข้อนี้

การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแบบพม่าของพระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงพ่อดองใบ ปภสสโร) จะให้เกิดผลและมีความเจริญก้าวหน้าขึ้น โยคีจะต้องลงมือประพฤติปฏิบัติด้วยตัวเอง อย่างเคร่งครัดหลังจากที่ได้รับการแนะนำจากครูบาอาจารย์จนเป็นที่พอเข้าใจแล้ว จึงลงมือปฏิบัติตามขั้นตอน

ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นพัฒนาชีวิต คือรูปร่างให้เกิดความสมดุล เพราะเป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่ต้องพัฒนาตนเองให้มีความสุข สบาย สงบเย็น ทั้งกายและใจไปพร้อมกันปิดบายนทั้งภายนอกและภายใน ภายนอก คือ ภายนอก 10 ภายนอกภายใน คืออภิสกุลกรรม ในการเจริญสังขารอันเป็นทางพ้นทุกข์ ต้องละเลิกสิ่งที่มีคุณมีโทษเจือปน หรือโทษฝ่ายเดียวภายนอกขยายทางนิพพาน คำว่า นิพพาน เป็นชื่อของความดับเย็นที่เกิดจากกุศลจิตที่ไม่มีโลภโกรธหลง ครอบงำไว้ จิตเย็นเมื่อเป็นนิพพาน เย็นจิตชุ่มฉ่ำ มีอมตะธรรมรักษา เย็นรักษาใจ ย่อมตั้งอยู่ได้นาน เย็นรักษาใจจะว่างโล่งโปร่งใสเสมอดับทุกข์ในวัฏสงสาร คือ ทุกข์มีเหตุมาจากกิเลส กรรม วิบาก ที่มีลักษณะจุลจลลที่มีการหมุนเวียนไปไม่รู้จักจบสิ้น มีกิเลสทำกรรมไว้ซึ่งแสดงออกมาทางกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม กิเลสนี้มีอยู่ 3 ชั้น คือ หยาบ ละเอียด สุขุม กิเลสชั้นหยาบสุขุมาารมณ์ของกายใจ คือ สุขกาย (กายิกสุข) เพราะหลุดพ้นด้วยปัญญา (วิปัสสนา) หมายเอาผู้ที่อบรมวิปัสสนาภาวนาอย่างเต็มที่นั้นเอง ส่วนสุขใจ (เจตสิกสุข) เพราะหลุดพ้นด้วยจิต (สมณะ) หมายเอาผู้ที่อบรมสมณะภาวนาเต็มที่นั้นเอง นอกจากนี้ยังมี โลกียสุข คือสุขด้วยการเสพอารมณ์รูปราคะ อรูปราคะและ โลกุตตระสุข คือ สุขด้วยการเสพมรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 นั้นเองสว่างไสวทางสติปัญญา คือ ก่อนทำ พุท คิด พินิจด้วยสติเสมอ เผลอไม่มีปัญญา ต้องฉลาดทันอกุศลทุกคราวไปตัดค้นหาในทางจิต คือ ตัดกามตัณหา ด้วยปหานะ 3 มิให้กำเริบได้ เช่น รูป เสียง กลิ่น รส โสภณูปะ กำหนดละ ขณะถูกต้องนั้นเอง ตัดภวตัณหา ด้วยปริยญา มิให้กำเริบได้ดับ อวิชชา เมื่อพระโยคีต้องเจริญภาวนา 2 คือ สมณะภาวนาและวิปัสสนาภาวนา มีญาณเกิดขึ้นในดวงจิตหยั่งรู้ชั้น 5 ว่าเป็นทุกข์แท้ ๆ สรรสร้างสรค์ญาณวิชา ผู้เจริญวิปัสสนาได้บริบูรณ์แล้วจะเกิดญาณ ส่วนผู้เจริญสมณะบริบูรณ์แล้วก็จะเกิดญาณ 10 เมื่อญาณเหล่านี้เกิดขึ้นแก่พระโยคีแล้วจะสิ้นไปแห่งอาสวะอุปาทาน หมายถึงการเจริญภาวนา 2 ประการ คือ เจริญภาวนาทั้งสมณะและวิปัสสนาอย่างต่อเนื่อง ในการปฏิบัตินั้นก็ควรให้เหมาะสมกับจริตนิสัยและอินทรีย์เป็นผู้พร้อมทั้งวิชาอย่าง เมื่อเจริญธรรมอย่างต่อเนื่องไม่หยุดก็จะบรรลุธรรมขั้นสูงตามลำดับ

3. ผลการปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภิญญาเทสิตธรรมที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพจิตชาวพุทธอำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี

ผลการปฏิบัติกรรมฐานของวัดนาหลวงอภิญญาเทสิตธรรมที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพจิตชาวพุทธอำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผลที่ได้คือด้านบุคคลจะฝึกฝนจิตใจของตนอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความสุข ไม่ตกเป็นทาสแห่งวัตถุนิยมจะทำให้หลงมัวเมา เรื่องลาภ ยศ ตำแหน่ง โสภณูปะ ทำให้ใจมีสุขโดยไม่อาศัยวัตถุ คือ ความสุขอันเกิดจากธรรมะเป็นความสุขที่ไม่อิงอาศัยวัตถุ หรือสิ่งของมาอำนวยความสะดวก เป็นความสุขภายในจิตใจของตนเองเพราะมีหลักประพฤติปฏิบัติ เพื่อพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคง ไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์ต่างๆ ทำจิตใจอ่อนคลาย หายเครียด จิตสงบ หายกระวนกระวาย ยังหลุดจากความกลัดกลุ้มวิตกกังวล เป็นเครื่องพักผ่อนกาย ให้ใจสบายและมีความสุขส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงาน การเล่าเรียน และการทำกิจการทุกอย่าง เพราะจิตที่เป็นสมาธิ แน่วแน้อยู่กับสิ่งที่กำลังทำ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก ไม่เลือนล่อย ย่อมช่วยให้เรียน ให้คิด ให้ทำงานได้ผลดี การงานก็เป็นไปโดยรอบคอบ ไม่ผิดพลาด และปกป้องอุบัติเหตุได้ดี เมื่อมี

สมาธิก็ย่อมมีสติกำกับอยู่ด้วยช่วยเสริมสุขภาพทางกายและใช้รักษาโรคได้ ร่างกายกับจิตใจอาศัยกันและมีอิทธิพลต่อกัน บุคคลทั่วไปเมื่อกายไม่สบาย จิตก็พลอยอ่อนแอเศร้าหมองขุ่นมัว ครั้นเสียใจกำลังใจก็หมด ทำให้โรคทางกายทรุดหนักลงไปอีก ในเวลาที่ร่างกายเป็นปกติ พอประสบเรื่องราวให้เสียใจรุนแรง ก็ล้มป่วยเจ็บไข้ไปได้ หากมีกำลังใจที่เข้มแข็งทำให้โรคทางกายหายง่ายเร็วขึ้น ด้านครอบครัวเมื่อครอบครัวมีการรักษาศีลทำให้ระบบครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีเหตุผลทำให้ผู้ที่มีศีลมีครอบครัวที่ดีได้ เป็นผู้ปฏิบัติไม่บกพร่องในสามัคยา 4 ประการ คือ 1. บำรุงบิดามารดา มีความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ เลี้ยงดูปรนนิบัติท่านให้ได้รับความสุขสบาย 2. เลี้ยงดูบุตร รู้จักวิธีเลี้ยงลูกให้ลูกเป็นคนดี เป็นลูกแก้ว นำชื่อเสียงเกียรติภูมิมาสู่พ่อแม่วงศ์ตระกูล 3. สงเคราะห์ภรรยา (สามี) สามีภรรยาจะต้องรู้จักวิธีปฏิบัติต่อกัน มีความเกรงอกเกรงใจเคารพให้เกียรติกัน ไม่นอกใจกัน เป็นการสร้างสายสัมพันธ์ของคนในครอบครัวให้อบอุ่นแน่นแฟ้น ครอบครัวจะมีแต่ความร่มเย็นเพียงอย่างเท่าเข้าบ้านก็มีความสุข เข้าบ้านเหมือนขึ้นสวรรค์ 4. ทำงานไม่คั่งค้าง ต้องทำงานไม่คั่งค้าง เพราะครอบครัวก็ต้องมีค่าใช้จ่าย จะเลี้ยงพ่อแม่ เลี้ยงลูก เลี้ยงภรรยา ก็ต้องใช้สตางค์ทั้งนั้น เราจึงมีหน้าที่ก่อร่างสร้างตัวด้วยการทำงานไม่คั่งค้าง ต้องทำให้เสร็จ ทำให้สำเร็จ จะได้สร้างฐานะความเป็นปึกแผ่นแก่ตนเองและครอบครัวได้ปฏิบัติได้ครบ 4 ข้อนี้ ครอบครัวนั้นจะมั่นคงมีความสุข ด้านสังคมมีความประพฤติสุจริตทางกาย วาจา และอาชีพะ ได้แก่ รวมเอาองค์มรรค สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีพะ เข้ามาว่าโดยสาระก็คือ การดำรงตนด้วยดีในสังคม รักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมให้ถูกต้อง มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงามเกื้อกูลประโยชน์ ช่วยรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อม ในทางสังคมอยู่ในภาวะเอื้ออำนวยสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามอีกทั้งปิดกั้นความเสื่อมเสีย ความทุกข์ ความเดือดร้อนที่จะมีในปัจจุบัน บำบัดความเสื่อมเสีย ความทุกข์ ความเดือดร้อนที่จะมีในภายหลัง ความเสื่อมเสียยิ่งขึ้นไปของคนที่ยังไม่เสื่อมเสีย ความเสื่อมเสียยิ่งขึ้นไปของคนผู้เสื่อมเสียแล้ว ความดำรงมั่นแห่งศีลธรรม และส่งเสริมความเป็นระเบียบเรียบร้อย สนับสนุนวินัยให้หนักแน่นจะเห็นได้ว่าศีลสร้างความปลอดภัยแก่มนุษย์ อุบาสกศีลนั้นสร้างความปลอดภัยแก่มนุษย์ได้ ด้านเศรษฐกิจมีความพอเพียงชวนหาทรัพย์ด้วยสุจริตและมีศีลธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการปฏิบัติกรรมฐานเพื่อพัฒนาจริยธรรมของผู้เข้ามาปฏิบัติธรรมตามแนววัดนาหลวง อภิธยานุเทศธรรม ตำบลคำดั่ง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พบว่า สมถกัมมัฏฐาน หมายถึงอุบายหรือวิธีการที่ทำให้จิตเกิดความสงบ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าวิธีการที่ทำให้จิตเกิดสมาธิ ในการฝึกสมถกัมมัฏฐานนั้นจะใช้จิตเพ่งที่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง อารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง หรือวัตถุชนิดใดชนิดหนึ่งให้นานๆ เพื่อให้สงบจากนิวรณ์ เมื่อจิตจดจ่ออยู่กับสิ่งใดได้นานแสดงว่าจิตเป็นสมาธิ จึงจัดอยู่ในระดับสมถกัมมัฏฐาน ซึ่งมีการปฏิบัติทั่วไปไม่เฉพาะในพระพุทธศาสนา ในส่วนวิปัสสนา คือปัญญาเห็นแจ้ง หรือความรู้เห็นแจ้ง เห็นสภาวะและปรากฏการณ์โดยความไม่เที่ยงมิใช่เห็นโดยความเที่ยง เห็นโดยความเป็นทุกข์มิใช่เห็นโดยความเป็นสุข เห็นโดยความเป็นอนัตตา (ไม่มีตัวตน) มิใช่เห็นโดยอัตตา เห็นโดยความไม่งามมิใช่เห็นโดยความงามในอภิปภาพ

ร่างกาย ซึ่งได้แก่ รูปนาม การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานแบบพองหนอ-ยุบหนอได้เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย โดยแรงผลักดันของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) ซึ่งขณะนั้นดำรงสมณศักดิ์เป็นพระพิมลธรรมสังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง สำหรับท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) นั้น ท่านมีความประสงค์อย่างแรงกล้าที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาในด้านการปฏิบัติธรรม คือวิปัสสนากัมมัฏฐานที่ถูกต้องตามคัมภีร์พระไตรปิฎกแก่พุทธศาสนิกชนชาวไทยทั่วไป จึงได้คัดเลือกพระธรรมธีรราชมหามุนี (พระมหาโชดก ญาณสิทธิ) ผู้อำนวยการใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นพระอาจารย์สอนวิปัสสนากัมมัฏฐานมาตั้งแต่ พ.ศ.2496 แนวทางการปฏิบัติกัมมัฏฐานของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) ได้แบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ 1. ยุคของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร)เป็นผู้มีความคิดริเริ่มที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ครบทั้งปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธให้เกิดขึ้นในประเทศไทย และได้นำเอาวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานแบบพองหนอ ยุบหนอจากประเทศพม่ามาสอนแก่พุทธศาสนิกชนชาวไทยจนทำให้เกิดมีความรู้ความเข้าใจในหลักของวิปัสสนายิ่งขึ้น เพื่อต้องการให้พุทธศาสนิกชนไทยได้ปฏิบัติธรรมครบทั้งสามด้านคือด้านปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ ดังปรากฏในปัจจุบันนี้ได้มีการจัดเป็นหลักสูตรการศึกษา และปฏิบัติวิปัสสนาในวิทยาลัยต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โรงเรียนสายปริยัติศึกษาทั่วประเทศไทย เจ้าสำนักปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานในสวนภูมิภาคต่างก็ได้ยึดเอาแนวพองหนอ ยุบหนอไป 2. ยุคของพระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ)การประพาสปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานของเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) กับพระธรรมธีรราชมหามุนี (พระมหาโชดก ญาณสิทธิ) จะมีวิธีการปฏิบัติแนวสติปัฏฐาน 4 เหมือนกัน แตกต่างกันว่าเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) เป็นผู้อำนวยการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมขึ้นที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ และเป็นครูอาจารย์ หรือเปรียบเสมือนท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) เป็นแม่ทัพใหญ่ ส่วนพระธรรมธีรราชมหามุนี (พระมหาโชดก ญาณสิทธิ) เปรียบเสมือนรองแม่ทัพ ดังนั้น ทั้งสองท่านจึงมีวิธีการปฏิบัติที่เหมือนกันโดยสิ้นเชิง 3. ยุคปัจจุบัน สำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานได้ตั้งขึ้นที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2496 ได้ขยายสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานไปตั้งในที่ต่างๆ ทั้งภายในกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ ในการตั้งสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานนั้นต้องพร้อมด้วยองค์ 3 คือ (1) พระวิปัสสนาจารย์ (2) ผู้ปฏิบัติ (3) องค์อุปถัมภ์ ถ้าตำบลใด อำเภอใด จังหวัดใดพร้อมด้วยองค์คุณ 3 ประการนี้ ก็เปิดตั้งเป็นสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานขึ้นได้ ต่อมาภายในระยะ 2-3 ปี สำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งภายในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เมื่อสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานมากขึ้น ก็มีพระวิปัสสนาจารย์มากขึ้นเป็นเงาตามตัว เมื่อมีพระวิปัสสนาจารย์มากขึ้น เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้พระวิปัสสนาจารย์ได้พบปะสนทนากันได้ปรึกษาหารือกัน ได้แลกเปลี่ยนทัศนะของกันและกัน ทางสำนักใหญ่หรือสำนักกลางได้กำหนดให้มีการประชุมพระวิปัสสนาจารย์ประจำปีขึ้น ครั้งแรกเปิดประชุมที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์แห่งเดียว และกำหนดเวลาเพียง 1 อาทิตย์เท่านั้นนับตั้งแต่ท่านเจ้าคุณพระพิมลธรรม สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครองได้ฟื้นฟูศาสนกิจฝ่ายวิปัสสนาธุระ ตั้งสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานขึ้น ณ วัดมหาธาตุ เมื่อ พ.ศ.2494 และ

ได้ขยายเปิดสำนักสาขาขึ้นในส่วนภูมิภาคเป็นลำดับมา จนถึงบัดนี้เป็นเวลา 4 ปีแล้ว สำนักวิปัสสนากัมมัฏฐาน ส่วนภูมิภาคในจังหวัดต่างๆ ในราชอาณาจักร มีอยู่เป็นจำนวนมากตลอดจนในต่างประเทศ ท่านสังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง ผู้อำนวยการใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ เห็นสมควรจะได้มีการประชุมพระอาจารย์วิปัสสนากัมมัฏฐานแห่งสำนักต่างๆ เพื่ออบรม และแลกเปลี่ยนความรู้ความเห็นเกี่ยวกับการวิปัสสนาซึ่งกันและกัน จึงได้มีบัญชาเรียกพระอาจารย์วิปัสสนากัมมัฏฐานทั้งในและนอกประเทศมาประชุมกัน ณ วัดมหาธาตุ กรุงเทพมหานคร ซึ่งนับว่าเป็นการประชุมครั้งแรกในประวัติของการวิปัสสนากัมมัฏฐานยุคปัจจุบัน

การพัฒนาจริยธรรมนั้นมีจุดมุ่งหมายของจริยธรรม มีเป้าหมายการพัฒนา 2 ประเด็น คือ 1) พัฒนาตัวบุคคล 2) พัฒนาสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รู้จักลักษณะแห่งความดีอันสูงสุดอันจะเป็นหลักในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม และเพื่อจะแก้ปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการศึกษา เป็นต้น ซึ่งพระพุทธศาสนามีพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นลำดับขึ้นไป คือ เริ่มจากจริยธรรมขั้นพื้นฐานเป็นหลักปฏิบัติสำหรับบุคคลทั่วไปที่ต้องการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แล้วจึงเลื่อนมาสู่จริยธรรมชั้นกลาง เป็นจริยธรรมที่มุ่งเน้นขัดเกลาลิขิตใจจนสามารถควบคุมจิตใจของตนเองให้สะอาด สว่าง สงบ และประการสุดท้าย คือ จริยธรรมขั้นสูงเป็นจริยธรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้ประเสริฐไกลจากกิเลส เป็นพระอรหันต์ ต้องการพ้นจากโลก ไร้ทุกข์ด้วยการปราศจากกิเลส ตัณหา เพื่อไปสู่จุดหมายอันสูงสุด คือ นิพพาน โดยมีอริยสัจ 4 หลักธรรมที่นำไปสู่ขั้นตอนเหล่านั้นผ่านการปฏิบัติกรรมฐานโดยการฝึกหัดขัดเกลาลิขิตใจและการดำเนินชีวิตในชั้นอริยสิกขานั้น สามารถละกิเลสได้ เพราะอาศัยธรรมตรงข้ามที่เป็นคู่ปรับกัน จึงเป็นการหลุดพ้นโดยชั่วคราว เพราะไม่ได้ทำลายกิเลสอย่างละเอียดได้แก่ ราคะ โทสะ โมหะ ที่เป็นเหตุให้กระทำความชั่วด้วยปัญญาที่เห็นจริงตามความเป็นจริง มีผลเพียงทำให้บรรเทาเบาบางลงไป จึงจำเป็นต้องฝึกในชั้นอริยสิกขา และอริยปัญญาสิกขาต่อไป เพื่อนำไปสู่การละเว้นความชั่วได้โดยเด็ดขาด สอดคล้องกับ พระมหาไฉน ประกอบผล (2544 : 40) ได้ทำวิจัยไว้ในเรื่อง การศึกษาพุทธจริยธรรมเรื่องหน้าที่ของบุตรธิดาต่อบิดามารดา งานวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้กล่าวถึงสังคมไทยที่อิงอาศัยวัตถุนิยมมากขึ้นดังความตอนหนึ่งว่า อาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากสังคมที่เคยยกย่องคนดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต คนทำผิดจะถูกประณามและไม่มีใครคบหาด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือสังคมไทยในอดีตมีการอบรมสั่งสอนในหลักคำสอนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ดีงาม หรือมีจริยธรรมที่ดีงาม มีความซื่อสัตย์กตัญญูกตเวที เป็นต้นนั่นเอง แต่ในปัจจุบันมีค่านิยมทางวัตถุนิยมมากกว่าการส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจ การพัฒนาประเทศในระยะสิบปีที่ผ่านมาเน้นหนักในด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาจิตใจได้รับความสนใจน้อย การเรียนการสอนในสถานศึกษาก็มุ่งเน้นการพัฒนาด้านร่างกายและสติปัญญารวมทั้งวิชาการด้านต่างๆ มากกว่าการเสริมสร้างด้านคุณธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้ พระโสภณ โสภณ (2544 : 40) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม : ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการพัฒนาสังคมของเจ้าคณะแขวงในกรุงเทพมหานครกับเจ้าคณะตำบลในต่างจังหวัด” พบว่า หลักคำสอนในการพัฒนาสังคมครอบคลุมทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม เน้นที่

บุคคลถ้าบุคคลพัฒนาครอบครัวและสังคมก็พัฒนาด้วย ด้วยการไม่ทำบาปทั้งปวงการบำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อม และการทำจิตใจให้ผ่องใส

วัดนาหลวง (อภิญญาเทสิตธรรม) ตั้งอยู่บนยอดเขาภูเขาอยู่ ซึ่งมีพระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงพ่อทองใบ ปภสฺสโร) ปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์ประธานสงฆ์ของวัดนาหลวง ท่านเป็นผู้บุกเบิกก่อตั้งวัดเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนมีศิษยานุศิษย์มากมาย มีความสามารถพิเศษในเชิงวาทศิลป์ การแสดงธรรมทุกครั้งจึงมีผู้เข้าร่วมรับฟังอย่างล้นหลาม ด้วยนิสัยและบุคลิกลักษณะที่สมณะสันโดษ ต้องการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ปรารถนาตำแหน่งฐานะที่สำคัญใดๆ พระราชสิทธิอาจารย์เป็นพระที่มีศีลาจารวัตรเพียบพร้อมทุกอย่าง มีความเรียบง่าย มีเมตตาธรรมสงสารสัตว์โลกที่ตกทุกข์ได้ยากจึงสงเคราะห์ด้วยการให้ธรรมทานเป็นชีวิตจิตใจ ก็มีความเพียรความสมณะ ความศรัทธา ความเมตตา มีศีล มีความรักในเพื่อนมนุษย์ มีธรรมะในหัวใจ นอกจากนี้ท่านยังเป็นพระที่มักน้อยสันโดษ เสียสละประโยชน์สุขส่วนตัวเพื่อการเผยแผ่ โดยมุ่งประโยชน์อันเป็นประโยชน์สุขของส่วนรวม และชีวิตสมณะอย่างท่านก็มีความเรียบง่าย ไม่นิยมสะสมของส่วนตัว ท่านจึงเป็นพระอีกรูปหนึ่งที่บริสุทธิ์ด้วยศีลอันน่ายกย่อง

การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานในประเทศไทยเกิดขึ้นจากความดำริของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) สมัยที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสและอาจารย์สอนพระพุทธศาสนาประจำ ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ในการนี้ท่านเห็นว่าประเทศไทยมีหลักสูตรการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแล้ว น่าจะมีหลักสูตรการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงบ้าง เมื่อมีความดำริดังกล่าวท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) ก็ยังไม่สามารถจัดตั้งสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานอย่างมั่นคงถาวรได้ ซึ่งสาเหตุคือยังขาดวิปัสสนาจารย์อย่างถูกต้อง ดังนั้น สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) จึงแสวงหาวิปัสสนาจารย์ต่อไปอีก โดยได้ค้นพบแล้วถึงความดำริในการก่อตั้งสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) ไว้ในหนังสือวิปัสสนาสารณับแรก ซึ่งออกเผยแผ่เมื่อเดือนมกราคม พุทธศักราช 2498 ความว่า ได้พยายามเสาะแสวงหาท่านผู้ทรงคุณวุฒิในทางวิปัสสนากัมมัฏฐานที่ควรแก่ที่จะตั้งตนเป็นพระวิปัสสนาจารย์อย่างถูกต้องได้ และได้ส่งพระมหาโชดก ญาณสิทธิ ป.ธ. 9 ไปประเทศพม่า โดยตระหนักแนแนใจตามสภาวะว่า พระธรรมนั้นถ้าเป็นของแท้ของจริงแล้วถึงจะไปตกอยู่ในประเทศใดๆ แม้ต่างชาติต่างภาษากันก็ตาม พระธรรมแท้นั้นจักต้องคงที่เสมอเหมือนกัน ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามชาติตามภาษา อันเป็นส่วนแห่งสมมติธรรมย่อมสามารถบันดาลคนทั้งในโลกที่ต่างชาติต่างภาษานั้นให้เข้ากันได้ ให้เป็นพี่เป็นน้องกันได้อย่างสนิทอย่างเป็นธรรม พุทธธรรมย่อมสามารถบันดาลคนทั้งโลกที่ต่างชาติต่างภาษานั้นให้เข้ากันได้ ให้เป็นพี่เป็นน้องกันได้ อย่างสนิทอย่างเป็นธรรมก็เพราะสัทธรรมข้อนี้

การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแบบพม่าของพระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงพ่อทองใบ ปภสฺสโร) จะให้เกิดผลและมีความเจริญก้าวหน้าขึ้น โยคีจะต้องลงมือประพฤติปฏิบัติด้วยตัวเอง อย่างเคร่งครัดหลังจากที่ได้รับการแนะนำจากครูบาอาจารย์จนเป็นที่พอเข้าใจแล้ว จึงลงมือปฏิบัติตามขั้นตอน

ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นพัฒนาชีวิต คือรูปนามให้เกิดความสมดุล เพราะเป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่ต้องพัฒนาตนเองให้มีความสุข สบาย สงบเย็น ทั้งกายและใจไปพร้อมกัน ปิดอบายทั้งภายนอกและภายใน อบายภายนอก คือ อบายมุข 10 อบายภายใน คืออกุศลกรรม ในการเจริญสังขารอันเป็นทางพ้นทุกข์ ต้องละเลิกสิ่งที่มีคุณมีโทษเจือปน หรือโทษฝ่ายเดียวอบายมุขขยายทางนิพพาน คำว่า นิพพาน เป็นชื่อของความดับเย็นที่เกิดจากกุศลจิตที่ไม่มีโลภโกรธหลง ครอบงำไว้ จิตเย็นเมื่อเป็นนิพพาน เย็นจิตชุ่มฉ่ำ มีอมตะธรรมรักษาเย็นรักษาใจ ย่อมตั้งอยู่ได้นาน เย็นรักษาใจจะว่างโล่งโปร่งใสเสมอ ดับทุกข์ในวัฏสงสาร คือ ทุกข์มีเหตุมาจากกิเลส กรรม วิบาก ที่มีลักษณะจุลจลลที่มีการหมุนเวียนไปไม่รู้จักจบสิ้น มีกิเลสทำกรรมไว้ซึ่งแสดงออกมาทางกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม กิเลสนี้มีอยู่ 3 ชั้น คือ หยาบ ละเอียด สุขุม กิเลสชั้นหยาบสุขสำราญของกายใจ คือ สุขกาย (กายิกสุข) เพราะหลุดพ้นด้วยปัญญา (วิปัสสนา) หมายเอาผู้ที่อบรมวิปัสสนาภาวนาอย่างเต็มที่นั้นเอง ส่วนสุขใจ (เจตสิกสุข) เพราะหลุดพ้นด้วยจิต (สมณะ) หมายเอาผู้ที่อบรมสมณะภาวนาเต็มที่นั้นเอง นอกจากนี้ยังมี โลกียสุข คือสุขด้วยการเสพอารมณ์รูปราคะ อรูปราคะและ โลกุตตระสุข คือ สุขด้วยการเสพมรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 นั้นเอง สว่างไสวทางสติปัญญา คือ ก่อนทำ พุท คิต พินิจด้วยสติเสมอ เผลอไม่มีปัญญา ต้องฉลาดทันอกุศลทุกคราวไป ตัดค้นหาในทางจิต คือ ตัดกามตัณหา ด้วยปหานะ 3 มิให้กำเริบได้ เช่น รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ กำหนดละ ขณะถูกต้องนั้นเอง ตัดภวตัณหา ด้วยปริยญา มิให้กำเริบได้ ดับอวิชชา เมื่อพระโยคีต้องเจริญภาวนา 2 คือ สมณะภาวนาและวิปัสสนาภาวนา มีญาณเกิดขึ้นในดวงจิต หยั่งรู้ชั้น 5 ว่าเป็นทุกข์แท้ๆ สร้างสรรค์ญาณวิชา ผู้เจริญวิปัสสนาได้บริบูรณ์แล้วจะเกิดญาณ ส่วนผู้เจริญสมณะบริบูรณ์แล้วก็จะเกิดญาณ 10 เมื่อญาณเหล่านี้เกิดขึ้นแก่พระโยคีแล้วจะสิ้นไปแห่งอาสวะอุปาทาน หมายถึงการเจริญภาวนา 2 ประการ คือ เจริญภาวนาทั้งสมณะและวิปัสสนาอย่างต่อเนื่อง ในการปฏิบัตินั้นก็ควรให้เหมาะสมกับจริตนิสัยและอินทรีย์เป็นผู้พร้อมทั้งวิชาอย่าง เมื่อเจริญธรรมอย่างต่อเนื่องไม่หยุดก็จะบรรลุธรรมขั้นสูงตามลำดับสอดคล้องกับอณิวัชร เพชรนรรัตน์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” พบว่า แม้พระไตรปิฎกจะให้ความหมายของคำว่า วิปัสสนา ไว้หลายนัยก็ตามแต่ผู้ปฏิบัติก็ต้องผ่านกระบวนการฝึกวิปัสสนากัมมัฏฐานตามหลักสติปัฏฐาน ซึ่งเป็นพระสูตรที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระไตรปิฎก จึงจะสามารถพัฒนาวิปัสสนาปัญญาให้เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้พระวรมน ขนติโก (วัดธุมมา) (2555: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาสัมมปปธาน 4 อันเป็นองค์แห่งการบรรลุธรรม” พบว่าการบรรลุธรรมหมายถึงการบรรลุมรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 ซึ่งจัดเป็นโลกุตตระในสัมมปปธาน 4 ที่เกื้อหนุนต่อการบรรลุธรรมพบว่า เป็นหลักธรรมที่ประกอบด้วยองค์ 4 ซึ่งเรียกว่า ความเพียรและหลักธรรมนี้มีปรากฏในหลักธรรมอื่นๆ แต่ที่ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ โพธิปักขิยธรรม 37 ประการ ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งการตรัสรู้แล้วพบว่า ในหลักธรรมแต่ละหมวดจะประกอบด้วยความเพียรทุกหมวด อาทิ ในสติปัฏฐาน 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมหมวดแรกในโพธิปักขิยธรรมมีหลักธรรมอยู่ 3 ประการ ที่น่าสนใจกล่าวคือ อาตปปี (ความเพียร) สติมา (สติ) และสมปชาโน (สัมปชัญญะ) จะเห็นได้ว่าหนึ่งในสามของหลักธรรมที่อ้างมานี้ ก็คือความเพียร ซึ่งในที่นี้นับเนื่องเข้าในความ

เพียร 4 ของสัมมปปธาน 4 ต่อมาเป็นอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่อ้างถึงความเพียรในสัมมปปธาน 4 ด้วยเช่นกัน จากนั้นก็เป็นอินทรีย์ 5 และพละ 5 ซึ่งเป็นความเพียรที่อ้างเอาความเพียรในสัมมปปธานเกี่ยวกับโพชฌงค์ 7 นั้น วิริยะสัมมโพชฌงค์อ้างเอาวิริยะในสัมมปปธาน 4 ด้วย และสุดท้ายอริยมรรคมีองค์ 8 ในสัมมวายามะนั้น ก็ต้องอ้างเอาความเพียร 4 ในสัมมปปธานด้วยเช่นกัน ดังนั้นความเพียรจึงมีความสำคัญในการบรรลุธรรม ถ้าผู้ปฏิบัติขาดความเพียรแล้วเขาก็จะไม่บรรลุธรรม แต่อย่างไรก็ตามความเพียรที่เรียกว่าสัมมปปธานนี้จะเจริญงอกงามได้ ย่อมต้องอาศัยความสัมพันธ์ในหมวดธรรมต่างๆ ของโพธิปักขิยธรรมจึงจะสร้างความเจริญงอกงามไปพลุลย์ได้ และคุณธรรมที่สมบูรณ์เหล่านี้ มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ชีวิตที่ดีงามและการเข้าถึงจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา

ผลการปฏิบัติกรรมฐานกับการพัฒนาจริยธรรมของวัดนาหลวง อภิญาเทสิตธรรมนั้นปฏิบัติตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรมซึ่งเป็นการพัฒนาจริยธรรมระดับต้นผลที่ได้คือด้านบุคคลจะฝึกฝนจิตใจของตนอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความสุข ไม่ตกเป็นทาสแห่งวัตถุนิยมจะทำให้หลงมัวเมา เรื่องลาภ ยศ ตำแหน่ง โชควาสนา ทำให้มีความสุขโดยไม่อาศัยวัตถุ คือ ความสุขอันเกิดจากธรรมะเป็นความสุขที่ไม่อิงอาศัยวัตถุ หรือสิ่งของมาอำนวยความสะดวก เป็นความสุขภายในจิตใจของตนเองเพราะมีหลักประพฤติปฏิบัติ เพื่อพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคง ไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์ต่างๆ ทำจิตใจผ่องคลาย หายเครียด จิตสงบ หายกระวนกระวาย ยังหลุดจากความกลัดกลุ้มวิตกกังวล เป็นเครื่องพักผ่อนกาย ให้ใจสบายและมีความสุขส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงาน การเล่าเรียน และการทำกิจการทุกอย่าง เพราะจิตที่เป็นสมาธิ แน่วแน้อยู่กับสิ่งที่กำลังทำ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก ไม่เลือนลอย ย่อมช่วยให้เรียน ให้คิด ให้ทำงานได้ดี การงานก็เป็นไปโดยรอบคอบ ไม่ผิดพลาด และปกป้องอุบัติเหตุได้ดี เมื่อมีสมาธิก็ย่อมมีสติกำกับอยู่ด้วยช่วยเสริมสุขภาพทางกายและใช้รักษาโรคได้ ร่างกายกับจิตใจอาศัยกันและมีอิทธิพลต่อกัน บุคคลทั่วไปเมื่อกายไม่สบาย จิตก็พลอยอ่อนแอเศร้าหมองขุนมัว ครั้นเสียใจกำลังใจก็หมด ทำให้โรคทางกายทรุดหนักลงไปอีก ในเวลาที่ร่างกายเป็นปกติ พอประสบเรื่องราวให้เสียใจรุนแรง ก็ล้มป่วยเจ็บไข้ไปได้ หากมีกำลังใจที่เข้มแข็งทำให้โรคทางกายหายง่ายเร็วขึ้น ด้านครอบครัวเมื่อครอบครัวมีการรักษาศีล ทำให้ระบบครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีเหตุมีผลทำให้ผู้ที่มีศีลมีครอบครัวที่ดีได้ เป็นผู้ปฏิบัติไม่บกพร่องในสามีธรรม 4 ประการ คือ 1. บำรุงบิดามารดา มีความกตัญญู รู้คุณพ่อแม่ เลี้ยงดูปรนนิบัติท่านให้ได้รับความสุขสบาย 2. เลี้ยงดูบุตร รู้จักวิธีเลี้ยงลูกให้ลูกเป็นคนดี เป็นลูกแก้ว นำชื่อเสียงเกียรติภูมิมาสู่พ่อแม่ วงศ์ตระกูล 3. สงเคราะห์ภรรยา (สามี) สามีภรรยาจะต้องรู้จักวิธีปฏิบัติต่อกัน มีความเกรงอกเกรงใจเคารพให้เกียรติกัน ไม่นอกใจกัน เป็นการสร้างสายสัมพันธ์ของคนในครอบครัวให้อบอุ่นแน่นแฟ้น ครอบครัวจะมีแต่ความร่มเย็นเพียงเท่าเข้าบ้านก็มีความสุขใจ เข้าบ้านเหมือนขึ้นสวรรค์ 4. ทำงานไม่คั่งค้าง ต้องทำงานไม่คั่งค้าง เพราะครอบครัวก็ต้องมีค่าใช้จ่าย จะเลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ เลี้ยงลูก เลี้ยงภรรยา ก็ต้องใช้สตางค์ทั้งนั้น เราจึงมีหน้าที่ก่อสร้างตัวด้วยการทำงานไม่คั่งค้าง ต้องทำให้เสร็จ ทำให้สำเร็จ จะได้สร้างฐานะความเป็นปึกแผ่นแก่ตนเองและครอบครัวได้ปฏิบัติได้ครบ 4 ข้อนี้ ครอบครัวนั้นจะมั่นคงมีความสุข ด้านสังคมมีความประพฤติสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ ได้แก่ รวมเอาองค์มรรค

สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ เข้ามาว่าโดยสาระก็คือ การดำรงตนด้วยดีในสังคม รักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมให้ถูกต้อง มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงามเกื้อกูลประโยชน์ ช่วยรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อม ในทางสังคมอยู่ในภาวะเอื้ออำนวยสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงาม อีกทั้งปิดกั้นความเสื่อมเสีย ความทุกข์ ความเดือดร้อนที่จะมีในปัจจุบัน บำบัดความเสื่อมเสีย ความทุกข์ ความเดือดร้อนที่จะมีในภายหลัง ความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่ยังไม่เลื่อมใส ความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนผู้เลื่อมใสแล้ว ความดำรงมั่นแห่งศีลธรรม และส่งเสริมความเป็นระเบียบเรียบร้อย สนับสนุนวินัยให้หนักแน่นจะเห็นได้ว่าศีลสร้างความปลอดภัยแก่มนุษย์ อุบาสกศีลนั้นสร้างความปลอดภัยแก่มนุษย์ได้ ด้านเศรษฐกิจมีความพอเพียงชนชายหาทรัพย์ด้วยสุจริตและมีศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2546: 13) ได้กล่าวถึงการพัฒนาศีล คือ มีการพัฒนาศีล หรือมีศีลพัฒนาแล้ว ได้แก่ การอยู่ร่วมกันด้วยดีในสังคม เป็นการพัฒนาการในการสัมพันธ์ทางสังคม มีพฤติกรรมทางสังคมที่พัฒนาแล้ว ไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อนเวรภัย ตั้งอยู่ในวินัยและมีอาชีวะที่สุจริต มีความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่เกื้อกูลสร้างสรรค์ และส่งเสริมสันติสุข และสอดคล้องกับพระไพศาล วิสาโล (2533: 73) ได้กล่าวถึง การพัฒนาศีล คือ การพัฒนาความสัมพันธ์ทางด้านกาย วาจา กับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมอย่างถูกต้อง ลำพังการเป็นอิสระปลอดภัยจากการถูกผู้อื่นเบียดเบียน เท่านั้นยังไม่เพียงพอ บุคคลยังต้องไม่กระทำการเบียดเบียนผู้อื่นอีกด้วย และประพฤติดนเป็นประโยชน์เกื้อกูลผู้อื่น ตลอดจนมีสัมมาอาชีวะ

ผลการพัฒนาจริยธรรมระดับกลาง การเว้นอกุศลกรรมบถ 10 และประพฤติดนตามกุศลกรรมบถ 10 ระดับบุคคลนั้นคือไม่ทำร้ายผู้อื่น แต่ช่วยเหลือเกื้อกูลเขา เพราะทุกคนต่างรักชีวิตของตนเองทั้งสิ้น เราจึงควรเห็นใจกัน ด้วยการไม่รังแก ไม่เบียดเบียนกัน กระทำด้วยความปรารถนาดี มีเมตตา และช่วยเหลือ เป็นกรุณา เป็นการกระทำที่ถูกต้อง ไม่เบียดเบียนทรัพย์สิน หรือสิทธิของผู้อื่น แต่แบ่งปันและบริจาค ไม่สาส์อนทางเพศ แต่พอใจเฉพาะคู่ของตนเอง มีคำพูดที่ไพเราะเสนาะหูและพูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เพราะผลของการพัฒนามนุษย์โดยใช้กุศลกรรมบถ 10 บุคคลที่ทำความดีมีความเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ว่าสามารถฝึกได้โดยมีฐานอยู่ที่ศีล รักษากายวาจา เพิ่มพูนปัญญาด้วยการฟังแล้วนำมาไตร่ตรองให้ดี แล้วนำความรู้จากการใคร่ครวญมาแบ่งปันเอื้อเฟื้อเพื่อนร่วมสังคม เมื่อมีปัญหาที่สามารถที่จะแก้ไขได้ ทั้งนี้ก็เพราะคนในสังคมมีการใฝ่ดี ที่จะคบหากัลยาณมิตร การพัฒนาชีวิตก็จะรุ่งเรืองดังแสงเงินแสงทองยามอาทิตย์กำลังจะอุทัยขึ้นฉะนั้น ส่วนในระดับครอบครัวการรักษากุศลกรรมบถ มีประโยชน์สำคัญต่อครอบครัว นำไปสู่การพัฒนาตนเองและครอบครัว ก็ด้วยการไม่ประมาทในการดำรงชีวิต ประกอบแต่กรรมดี ซึ่งการครองชีวิตที่ดีของคนมีครอบครัว หรือที่เรียกว่าคฤหัสถ์ จะเป็นคนร่ำรวย มีฐานะมั่นคง มีครอบครัวเป็นปึกแผ่นมั่นคง มีความสุขตามวิสัยของชาวบ้านทั่วไปจะต้องรู้จักปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า การรู้จักปลูกฝังกุศลธรรมให้เกิดขึ้นในใจ ยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมสำหรับครอบครองหลักของกุศลกรรมบถ เพื่อนำมาพัฒนามนุษย์ในสังคมให้เป็นสังคมของครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ เป็นการแสดงออกทางกาย วาจา หรือความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม เมื่อชีวิตในครอบครัวต่างมีสติและใช้สติกำกับในการดำเนินชีวิต รู้จักที่จะตั้งรับกับวิถีที่มากกระทบทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อย่างมั่นคง

ไม่หวั่นไหว ด้วยการรู้จักใช้สติของการดูเป็น ฟังเป็น ดมเป็น กินเป็น ทำเป็น และคิดเป็น ความไม่ตีต่างๆ ที่จะมาทำร้ายครอบครัวและตัวเองก็จะพ่ายแพ้ อีกทั้งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ ปฏิบัติควบคู่กับหลักธรรมสำหรับการอยู่ครองเรือน เป็นการฝึกคนที่อยู่ครองเรือน ให้มีการจริงใจ ฝึกฝน ทนได้ ให้ปัน จะช่วยให้สังคมของครอบครัวอยู่เป็นสุข มีความสามัคคีกันเกิดขึ้นที่สถาบันครอบครัว สังคมรอบข้างก็จะอยู่เป็นสุข ในระดับสังคมกุศลกรรมบถ 10 เป็นฐานเบื้องต้นในการประยุกต์ใช้ทั้งตนเองและสังคมรอบตัว ก็เพราะกุศลกรรมบถ เป็นกระบวนการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการศึกษาเรียนรู้ของมนุษย์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาและพัฒนาทั้ง 3 ด้านไปพร้อมๆ กัน คือ ด้านพฤติกรรม กาย วาจา ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ซึ่งล้วนเป็นการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า ให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนี้ได้ เพราะการใช้หลักของกุศลกรรมบถ 10 เป็นการแสดงออกทางกาย และวาจา เป็นความประพฤติที่ดีงาม เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของมนุษย์ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และด้านเศรษฐกิจหลักกุศลกรรมบถ 10 มีผลต่อเศรษฐกิจคือการนำกุศลกรรมบถ มาใช้ในระดับองค์กรของสังคมนั้นๆ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการนำภาคทฤษฎีของกุศลกรรมบถ มาสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อให้องค์กรของสังคมนั้น ดำรงอยู่ด้วยความไม่ประมาท เพราะในองค์กร สังคมใดก็ตาม หากมีการแสดงออกทางกายและวาจา ที่ประกอบด้วยเมตตาธรรมนั้น จะเป็นบัพพิสัญญของการประพฤติชอบ ประพฤติดี การประพฤติชอบและประพฤติดี เป็นเรื่องของกายและวาจา ส่วนความประพฤติดี ความประพฤติชอบ เป็นเรื่องของจิตใจ เป็นการประพฤติที่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นเป็นคนดี เป็นที่พึงประสงค์ของสังคมและทำให้เศรษฐกิจมีความก้าวหน้าต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระประเสริฐ ชุตินธโร (2542: 39) ได้ศึกษาวินัยเรื่อง “ไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ตามทฤษฎีของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)” สรุปได้ว่า บุคคลจะต้องผ่านกระบวนการไตรสิกขาจึงจะพัฒนาตนเองได้ดีดังนี้ 1. อธิศีลสิกขา คือ การฝึกความประพฤติสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ (หมายรวมเอาองค์มรรค คือสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ) เป็นเรื่องของการฝึกฝนในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เคยชิน ศีลเป็นเครื่องมือที่ใช้หรือในทางสังคมทั่วไปเรียกว่า วินัยเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการแห่งการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ เพราะว่าวินัยเป็นเครื่องมือจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ในสังคมที่อยู่ร่วมกัน ศีลหรือวินัยจะช่วยจัดให้เกิดความเป็นระเบียบในความเป็นอยู่ และเอื้อโอกาสให้เกิดการพัฒนาจนสามารถทำให้มนุษย์ มีพฤติกรรมเกิดความเคยชินที่ดีงามตามแบบอย่างของศีลที่กำหนดไว้ดีแล้ว ฉะนั้น การจะฝึกให้เกิดความเคยชินในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะต้องมียุทธวิธีและวิธีการนั้นๆ อย่างเช่น ศีลหรือวินัย เป็นต้น ให้เป็นอุปกรณ์ในการฝึกฝนเบื้องต้น 2. อธิจิตตสิกขา คือ การฝึกปรือในด้านคุณภาพและสมรรถภาพของจิต (หมายรวมเอาองค์คือสัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ) สมาธิเป็นส่วนของการฝึกฝนในด้านจิตใจหรือระดับจิตใจ ให้เกิดการพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ คือ ในด้านคุณธรรม เช่น ความมีเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเข้มแข็งอดทน ตลอดจนความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคงมีสติสมาธิ และในด้านทำให้เกิดความสุข เช่น ความผ่องใสเบิกบาน ความรู้สึกอิ่มใจ หรือกล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาสุขภาพจิตให้มีความมั่นคงในการดำรงอยู่ของชีวิตให้มีความสุข 3. อธิปัญญาสิกขา คือ การฝึกปรือปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลาย

ตามความเป็นจริง จนถึงขั้นหลุดพ้นมีจิตใจเป็นอิสระผ่องใสเบิกบานโดยสมบูรณ์ (หมายรวมเอาสัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะ) ปัญญาเป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านความรู้ความจริง โดยเริ่มตั้งแต่ความเห็นความเชื่อ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้ ในเหตุผลการรู้จักวินิจฉัยไตร่ตรองด้วยความแยบยลให้เห็นตามความเป็นจริง หมายความว่า รู้เท่าทันความเป็นไปของโลกและชีวิต จนทำให้จิตใจเป็นอิสระข้ามพ้นความทุกข์ ปราศจากปัญหาถึงความเป็นอิสระภาพโดยสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ควรมีการศึกษาหลักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของวัดนาหลวงอภัยภูเบศรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วนำไปปฏิบัติ แต่ว่าผลจากการปฏิบัติของแต่ละคนที่แสดงผลออกมาจะไม่เหมือนกัน เพราะความเพียร ความอดทน สติ สมาธิ และปัญญาของแต่ละคนไม่เหมือนกันแต่ผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของท่านจะได้คุณธรรมจากการปฏิบัติอยู่แล้วการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก็เหมือนกับหลักวิทยาศาสตร์ เช่น มีเหตุ มีผล เหตุเป็นอย่างไรผลเป็นอย่งนั้นเช่นเดียวกับหลักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน การสร้างเหตุของการปฏิบัติธรรมก็เป็นการสร้างบารมีธรรมให้กับตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงลึกถึงการมุ่งเน้นแนวทางพัฒนาและเสริมสร้างการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้ได้ผลที่แท้จริงต่อผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของวัดนาหลวงอภัยภูเบศร

1. การศึกษาการนำแนวทางการปฏิบัติกรรมฐานวัดนาหลวง อภัยภูเบศร ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลในสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวทางการปฏิบัติกรรมฐานวัดนาหลวง อภัยภูเบศร ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี กับความมั่นคงในการรักษาศีล 5 ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี
3. ศึกษาการสร้างรูปแบบการการปฏิบัติกรรมฐานวัดนาหลวง อภัยภูเบศร ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานีเพื่อพัฒนาบุคคลต้นแบบในสังคม
4. ศึกษาวิเคราะห์การประเมินหลักสูตร การปฏิบัติธรรมตามแนวทางของวัดนาหลวง เพื่อจุดเด่น จุดด้อย และประเด็นที่ควรพัฒนาปรับปรุงแก้ไข

เอกสารอ้างอิง

- พุทธทาสภิกขุ. (2542). *บางแง่มุมของกามในทัศนะพุทธทาสภิกขุ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ
- พระมหาไฉน ประกอบผล. (2544). *การศึกษาพุทธจริยธรรมเรื่องหน้าที่ของบุตรธิดาต่อบิดามารดา : กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจริยศาสตร์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- พระโสภณ โสภโณ. (2544). *พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม : ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการพัฒนาสังคมของเจ้าคณะแขวงในกรุงเทพมหานครกับเจ้าคณะตำบลในต่างจังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล*
- พระวรมน ขนดีโก (วัดอุมา). (2555). *ศึกษาสัมมปปธาน 4 อันเป็นองค์แห่งการบรรลุมรรค. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. (พิมพ์ครั้งที่ 24).* กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546
- พระไพศาล วิสาโล. (2533). *พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.*
- พระประเสริฐ ชุตินธโร. (2542). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ตามทรรศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*
- อณิวัชร เพชรนรรัตน์. (2549). *การศึกษาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการทอผ้าไทยอีสานในเขตพื้นที่
ตำบลนาข่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

**An Application of Buddhamma Principles Inenhancing Thai
Isaan Weaving in the Area of Nakha Sub-District,
Mueang District, Udon Thani Province**

พระมหาสมโภชน์ สิริบุญโญ (ศิลาวัชรพล),

บุญส่ง สิ้นธูนอก และ สมเดช นามเกต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Phramaha Sompoch Siripunyo (Silawatcharapol),

Boonsong Sinthunok and Somdet Namket

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: jack_nitikorn_wichuma2517@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาหลักทฤษฎีธรรมที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาสภาพกิจการทอผ้าทอไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี 3) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการทอผ้าทอไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม นำมาเสนองานวิจัยในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ทฤษฎีธรรมที่มีผลกระทบต่อประโยชน์หมายถึงธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในปัจจุบัน 4 ประการคือ (1) อุฏฐานสัมปทาถึงพร้อมด้วยความหมั่นเลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบการทำงาน (2) อารักขสัมปทาถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม (3) กัลยาณมิตตาคบคนดีไม่คบคนชั่ว (4) สมชีวิตาอยู่อย่างพอเพียงรู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ สภาพกิจการทอผ้าทอไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า คือการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าด้านเกษตรกรรมหัตถกรรมผลิตภัณฑ์สินค้าวิสาหกิจชุมชนให้มีคุณภาพและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สร้างมูลค่าให้กับสินค้า พร้อมทั้งเพิ่มช่องทางการจำหน่ายส่งเสริมความรู้ด้านประชาสัมพันธ์การตลาดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางด้านการแข่งขันและเพิ่มรายได้ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการทอผ้าทอไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า ทำให้มีความขยันหมั่นเพียรและมีปัญญา ประกอบอาชีพให้เกิดสุจริตชอบธรรม ไม่

เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม 2) เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีงาม 3) ออมทรัพย์เพื่อเป็นหลักประกันยามจำเป็น 4) มิตรที่ดีเป็นการสร้างเครือข่ายธุรกิจให้เจริญรุ่งเรือง

คำสำคัญ : การประยุกต์; พุทธธรรม; การทอผ้าไทยอีสาน

Abstracts

Objectives of this article are: 1) to study the principles of Dharma Dhammikaththa in Theravada Buddhism; 2) to study the status of Isan Thai weaving in Nakha sub-district, Muang district, UdonThani province; Applied Buddhism principles to promote weaving of Isaan Thai fabrics in NakhaSubdistrict, Mueang District, UdonThani Province. It is a qualitative research. By studying information from documents and field To present research in descriptive and analytical manner

The research results were found that Tithathammikaththana refers to the dhamma that is possible in order to obtain benefits in the present 4 ways: (1) the concession base to with the persistence of living by working (2) Arak Ksupta, with the righteous diligence of saving the wealth which is obtained. Way of deterioration of wealth Condition of weaving Thai Isan weaving in the area of Nakha Subdistrict It is to promote and develop agricultural products, handicrafts, products, and community enterprises for quality and uniqueness. Create value for products and increase distribution channels, promote knowledge in public relations, marketing to increase competitiveness and increase income. Application of Buddhist principles to promote weaving of Isan Thai fabrics in Nakha sub-district area. Makes it diligent and wise To pursue a career for honesty Not self-persecution 2) Good quality of life 3) Saving as collateral when necessary 4) Good friendliness is the building of a prosperous business network.

Keywords: Application; Buddhism; Isan Thai Weaving

บทนำ

ผ้าเป็นหนึ่งในปัจจัยพื้นฐานสี่อย่างของมนุษย์นอกจากจะใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มและใช้สอยในครัวเรือนแล้วผ้ายังเป็นงานศิลปะที่สะท้อนถึงความรู้สึนึกคิดและแสดงออกถึงจิตวิญญาณของผู้ทอได้นอกจากนี้ผ้าทอยังเป็นเครื่องบันทึกเรื่องราวในอดีตผ่านสายตาและมุมมองของสตรีผู้ทอผ้าผ้าทอจึงบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ทำให้เราเข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่คติความเชื่อและความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมดังบทนำตอนหนึ่งในหนังสือ World Textiles กล่าวว่าประวัติศาสตร์ของโลกอ่านได้จากผ้าทอ ความรุ่งเรืองและความล่มสลายแห่งอารยธรรมของประเทศได้ถูกถ่ายทอดผ่านเส้นพุ่งเส้นยืนภายใต้การเดินทางที่ยิ่งใหญ่ในท่ามกลางศาสนาและการค้า (ประไพ ทองเชิญ, 2548 : 28) ในแถบเอเชียอาคเนย์ผ้ามีบทบาทที่สำคัญมากในการประกอบพิธีกรรมต่างๆนอกจากจะใช้ผ้าในการตกแต่งประดับประดาแล้วผ้ายังเป็นสื่อกลางระหว่างผู้คนในพิธีกรรมและบรรดาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย (เรือบบิน แม็คเวล, 2543 : 207) นอกจากมนุษย์จะใช้ผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มแล้วยังใช้ผ้าในพิธีความเชื่อตลอดจนพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาอีกด้วยและแม้ว่าหลาย

แห่งจะเลิกใช้ผ้าทอแบบดั้งเดิมไปแล้วแต่ก็ยังมียังอีกหลายพื้นที่ในภาคเหนือและภาคอีสานที่ยังคงดำรงชีวิตด้วยผ้าทอตามแบบโบราณอยู่ (วิถี พาณิชพันธุ์, 2547 :57)

ประเทศไทยมีหลักฐานที่สำคัญยืนยันว่ามีการทอผ้าไหมมาแล้วไม่น้อยกว่า 800 ปีจากเศษผ้าที่ติดอยู่กับกำไลสำริดของบ้านเชียงและเศษเส้นใยไหมซึ่งพบที่บ้านนาดีอำเภอนองหานจังหวัดอุดรธานีแสดงให้เห็นว่าในยุคนั้นมีการทอผ้าจากเส้นใยพืชและไหมกันมาแล้ว ในปัจจุบันท้องที่ชนบทของประเทศไทยหลายแห่งมีชื่อเสียงในด้านการทอผ้าไหมการทอผ้าไหมนั้นว่าเป็นกิจกรรมของครอบครัวชาวชนบทที่ทำกันมาแต่โบราณนับร้อยนับพันปีมาแล้วจนมีคำพังเพยที่พูดกันติดปากในหมู่ชนเผ่าไทว่าเสร็จหน้านาผู้หญิงทอผ้าผู้ชายตีเหล็ก ซึ่งการทอผ้าไหมนั้นนอกจากเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวเพื่อผลิตเครื่องนุ่งห่มแล้วยังเป็นการแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวชนบทมาตั้งแต่โบราณกาลเนื่องจากเส้นไหมเป็นเส้นใยของสัตว์ที่มีความสวยงามเป็นพิเศษอยู่ในตัวดังนั้นเมื่อทอออกมาแล้วก็จะได้ผ้าที่สวยงามเป็นเงาวาวจับตาผู้พบเห็นนอกจากความสวยงามในตัวเส้นไหมแล้วบรรพชนในอดีตได้ช่วยกันสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมที่วิจิตรพิสดารให้เกิดขึ้นบนผืนผ้าไหมอีกด้วยศิลปะอันงามวิจิตรนี้ทำให้เกิดเทคนิคการทอและลวดลายบนผืนผ้าไหมแบบต่างๆมากมายหลายแบบตั้งแต่เป็นผ้าพื้นธรรมดาผ้ามลายทางหรือลายตารางผ้าหางกระรอกผ้ายกดอกผ้าขิดผ้าจากผ้ามลายน้ำไหลผ้าแพรวาและผ้ามัดหมี่ซึ่งเป็นศิลปะบนลายผ้าไหมแต่ละแบบล้วนใช้เทคนิคในการทอแตกต่างกันไปซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้คือมรดกทางวัฒนธรรมที่ชนเผ่าไทได้สร้างสรรค์เพื่อให้พวกเราได้สืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้

จังหวัดอุดรธานีมีการทอผ้าไหมในหลายพื้นที่ของจังหวัด แต่ที่มีการทอกันมากคือพื้นที่ตำบลนาข้า อำเภอมืองจังหวัดอุดรธานี เป็นหมู่บ้านหัตถกรรมผลิตผ้าทอลายอีสาน อย่างครบวงจร ได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเฉลิมพระเกียรติและหมู่บ้าน OTOP ท้องเทียวของจังหวัดอุดรธานี เป็นกลุ่มทอผ้าไหมที่เข้มแข็งประชาชนในพื้นที่ตำบลนาข้า ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมมาตั้งแต่บรรพบุรุษและถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานจนถึงปัจจุบันซึ่งเมื่อก่อนผ้าไหมผลิตขึ้น เพื่อใช้เองแลกลิงของและใช้ในงานพิธีสำคัญส่วนมากเป็นที่นิยมสวมใส่ของผู้สูงอายุในปัจจุบันได้พัฒนารูปแบบลวดลายและสีสันขึ้นเพื่อความเหมาะสมกับยุคสมัยและตรงความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศนอกจากอาชีพหลักคือการทำเกษตรกรรมแล้วชาวตำบลนาข้าปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมเป็นอาชีพเสริมสืบทอดทอผ้าไหมมาตั้งแต่บรรพบุรุษหลายชั่วอายุคนกลุ่มสตรีที่ตำบลนาข้า นั้นประกอบอาชีพทอผ้าไหมทุกหมู่บ้านหมู่บ้านทอผ้าไหมตำบลนาข้าเป็นแหล่งทอผ้าไหมมัดหมี่โดยเฉพาะที่ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านตำบลนาข้าเป็นกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เป็นกลุ่มทอผ้าที่ได้ซึ่งได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในด้านการพัฒนาฝีมือให้ได้มาตรฐานทั้งรูปแบบกระบวนการผลิตลวดลายรวมถึงองค์ประกอบหลักที่ทำให้ผ้าไหมได้คุณภาพและราคาและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่กลายมาเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมตามสภาพเศรษฐกิจสังคมและยุคสมัยมีการสร้างระบบบริหารจัดการเพื่อยกระดับสินค้าภูมิปัญญาชาวบ้านให้เป็นที่ยอมรับในระดับโลกผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มทอตำบลนาข้าจะมีความแตกต่างจากผ้าไหมมัดหมี่อื่นๆตรงที่แบบฉบับเป็นสากลซึ่งเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการเน้นตลาดส่งออกเป็นหลัก นับได้ว่าเป็นความสำเร็จในการพยายามปรับปรุงพัฒนา

ศิลปะการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้ทันสมัยก้าวไกลสู่สากลและเข้าความต้องการของตลาดให้มีความโดดเด่นต่างจากผ้าไหมทั่วไปได้เป็นอย่างดี

หลักพุทธธรรมที่เป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ชี้แนวทางการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จชีวิตที่เด่นชัดได้ผลจริงด้วยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาจะต้องนำเอาหลักธรรมเข้ามาใช้ในการปรับแก้ปัญหาก็ได้จริง ซึ่งหลักธรรมหรือหลักธรรมอันอำนวยการประโยชน์สุขขั้นต้น อันได้แก่ หลักทฤษฎีมิกัตถะประโยชน์หมายถึงหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันหรือหลักธรรมอันอำนวยการประโยชน์สุขขั้นต้น อันได้แก่ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 23/144/289.)

1) อุฏฐานสัมปทา คือถึงพร้อมด้วยความหมั่นความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ประกอบอาชีพอันสุจริตมีความชำนาญรู้จักใช้ปัญญาสอดส่องตรวจตราหาอุปสรรคสามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี

2) อารักขสัมปทา คือถึงพร้อมด้วยการรักษา รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรมด้วยกำลังงานของตนไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย

3) กัลยาณมิตตา คือคบคนดีเป็นมิตร รู้จักกำหนดบุคคลในถิ่นที่อาศัยเลือกเสวนาสำเนียงศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้ทรงคุณมีศรัทธาศิลจาคะปัญญา

4) สมชีวิตา คือมีความเป็นอยู่เหมาะสมคือรู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิตแต่พอดีไม่ให้เกิดเดือดร้อนฟูมฟายให้รายได้เหนือรายจ่ายมีประหยัดเก็บไว้หลักธรรมหมวดนี้เรียกกันสั้นๆว่า ทฤษฎีมิกัตถะหรือเรียกติดปากอย่างไทยๆว่า ทฤษฎีมิกัตถะประโยชน์ (อรรถแปลว่าประโยชน์จึงมีประโยชน์ซ้ำซ้อนกันสองคำ) (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2548 :138)

ทฤษฎีมิกัตถะประโยชน์ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้บุคคลไม่เห็นแก่ตัว โดยมองถึงการให้ความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ต้องการให้คนแต่ละบุคคลมีความเมตตากรุณาต่อกันไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน ไม่ยึดมั่นถือมั่นกับสิ่งที่ไม่มีความแน่นอน แม้กระทั่งการตกเตือนให้บุคคลมีความเกรงกลัวต่อบาปกรรม ประพฤติตนให้ถูกต้องตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาจิตใจสำนึกทางสังคม พระพุทธองค์ทรงแนะนำหนทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เพื่อไปบรรเทาความทุกข์อันเกิดจากความพยายามหาเลี้ยงชีพ เพื่อให้ชีวิตของตนดำรงต่อไปอย่างมีความสุข

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการส่งเสริมการทอผ้าไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี ด้วยการนำหลักทฤษฎีมิกัตถะประโยชน์ ประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการทอผ้าไทยอีสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกอบธุรกิจในยุคปัจจุบันที่ต้องอาศัยหลักจริยธรรมในการประกอบธุรกิจให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักทฤษฎีภูมิคุ้มกันภัยประโยชน์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสภาพกิจการทอผ้าไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอมะนัง จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการทอผ้าไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอมะนัง จังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการทอผ้าไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอมะนัง จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูล และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับพระไตรปิฎก หนังสือแนวทางการปฏิบัติกรรมฐานส่วนการศึกษาเป็นขั้นตอนเก็บข้อมูล โดยการเลือก กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการทอผ้าไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอมะนัง จังหวัดอุดรธานี โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 รูป/คน ได้แก่ 1) ผู้ทอผ้าไทยในตำบลนาข่าจำนวน 10 คน 2) ปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 5 คน 3) ผู้ชายจำนวน 5 คน และ 4) ผู้ใช้ผ้าทอไทยอีสาน จำนวน 5 คน

โดยมีเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แนวทางสัมภาษณ์ (Interview guide) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัยสรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction Approach) ตามประเด็นที่สำคัญคือ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการทอผ้าไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอมะนัง จังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้จะเน้นการนำผลการวิจัยมาเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ทราบและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยอีสาน
ในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี

๑. แนวคิดเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
๓. หลักธรรมทฤษฎีธรรมมีกัตถะประโยชน์ ๔ ใน
พระพุทธศาสนา
๔. ประวัติความเป็นมาและการพัฒนาการท่องเที่ยว

สภาพกิจการท่องเที่ยวไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า
อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี

การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยอีสาน
ในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี

๑. อุภูฐานสัมปทา
๒. อารักขสัมปทา
๓. กัลยาณมิตตตา
๔. สมชีวิตา

1. หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะประโยชน์ในพระพุทธศาสนา

จากการศึกษา พบว่า หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะประโยชน์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทมี 4 ประการได้แก่ 1) การแสวงหาทรัพย์หรืออุภูฐานสัมปทา กล่าวคือในการประกอบอาชีพการงานเพื่อให้ได้ทรัพย์มาเลี้ยงชีพนั้นบุคคลต้องขยันหมั่นเพียรในการทำงานอย่างถูกต้อง-ถึงดี-พอดีการทำงานนั้นๆ ต้องเป็นสัมมาอาชีพจะงดเว้นจากมิฉาอาชีพ 5 ประการแสวงหาทรัพย์โดยชอบธรรมด้วยกายวาจาและใจเป็นอาชีพที่สุจริตไม่ผิดกฎหมายและศีลธรรมและไม่เบียดเบียนทำร้ายตนเองและผู้อื่นในขณะเดียวกันต้องมีปัญญาทั้งทางโลกและทางศีลธรรมควบคู่กันด้วย 2) การบริโภครทรัพย์หรือสมชีวิตา หมายถึงการใช้สอยอย่างประหยัดตามความจำเป็นรู้จักบริหารจัดการทรัพย์ที่มีกำหนดการใช้จ่ายไม่ให้เกินรายได้เป็นอยู่อย่างพอดีเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ไม่ฟุ้งเฟ้อหรือฟุ่มเฟือยเกินไป 3) การออมทรัพย์หรืออารักขสัมปทา หมายถึงการออมทรัพย์เพื่อจะได้ใช้ทรัพย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ให้พ้นจากอันตรายต่างๆ เพื่อไม่ให้เสื่อมเสียสูญหายไปรวมถึงการรู้จักถนอมทรัพย์ให้จริงยั่งยืนและต้องเก็บรักษาโดยคำนึงถึงศีลธรรมวางแผนการเก็บรักษาทรัพย์โดยงดเว้นอบายมุขและต้องรู้จักการฝังขุมทรัพย์ทั้งหยาบและละเอียด (บุญ) ด้วย 4) การคบคนดีและการสร้างเครือข่ายหรือกัลยาณมิตตตาก็กัลยาณมิตรเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธาศีลจาคะและปัญญาเมื่อพบแล้วก็ให้รับเข้าไปคบหาเพื่อความเจริญก้าวหน้าของชีวิตนอกจากการคบมิตรดีแล้วยังหมายรวมไปถึงการสร้างเครือข่ายคนดีให้เกิดขึ้นในสังคมด้วย

2.สภาพกิจการทอผ้าทอไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี

สภาพกิจการทอผ้าทอไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานีมีแนวทางการประกอบกิจการทอผ้าทอไทยอีสานคือส่งเสริมอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและขยายผลโครงการตามแนวพระราชดำริ”กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าด้านเกษตรกรรมหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ OTOP สินค้าวิสาหกิจชุมชนให้มีคุณภาพและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สร้างมูลค่าให้กับสินค้าพร้อมทั้งเพิ่มช่องทางการจำหน่ายส่งเสริมความรู้ด้านประชาสัมพันธ์การตลาดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและเพิ่มรายได้กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตผ้าทอไทยอีสานในปัจจุบันเป็นกระบวนการทำให้เป็นผลิตภัณฑ์และสินค้าเปลี่ยนกลุ่มผู้ใช้จากเดิมเป็นชาวบ้านก็กลายเป็นชาวเมืองจากผ้าทอไทยอีสานที่มีราคาน้อยกลายเป็นผ้าที่ราคาสูงจากการผลิตเพื่อการใช้ก็เปลี่ยนมาเป็นการผลิตเพื่อการขายจากการผลิตในครัวเรือนกลายเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางจากเดิมที่เคยกำหนดปริมาณการผลิตก็เปลี่ยนเป็นการถูกกำหนดโดยกลไกของตลาดและผู้บริโภคภายนอกสิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้ผ้าครามกลายเป็นสินค้าเต็มตัวทำให้กลุ่มชาวบ้านต่างๆพยายามที่จะผลิตผ้าทอไทยอีสานเพื่อความต้องการของตลาดและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดผู้บริโภค

3. การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการส่งเสริมการทอผ้าทอไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี

การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการส่งเสริมการทอผ้าทอไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาข่า อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี พบว่า 1) ด้านการแสวงหาทรัพย์บุคคลจะต้องมีความขยันหมั่นเพียรและมีปัญญาทางโลกมีปัญญาทางธรรมด้วยซึ่งก็คือมีศีลธรรมและจริยธรรมกำกับกับการกระทำตลอดด้วยโดยอาชีพการงานต้องสุจริตชอบธรรมไม่เบียดเบียนตนเองผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมนอกจากนี้การทำธุรกิจย่อมประสบกับภาวะกำไรหรือขาดทุนซึ่งหากรายได้มากกว่ารายจ่ายย่อมเกิดกำไรและดำเนินธุรกิจต่อไปได้ 2) การบริโภคทรัพย์ทั้ง 2 แนวคิดเหมือนกันตรงที่ว่าเป็นการซื้อสินค้าและบริการบำบัดความต้องการ เพื่อให้ได้รับความพอใจไม่ใช่แค่ได้ความพอใจแล้วก็จบ แต่ต้องเกิดคุณภาพชีวิตที่ดีงามด้วยซึ่งระดับการบริโภคควรอยู่ในระดับที่พอดีพอประมาณ นั่นคือระดับที่ความพอใจและคุณภาพชีวิตมาบรรจบกันมิใช่บริโภคเท่าใดก็ได้ 3) การออมทรัพย์เพื่อเป็นหลักประกันยามจำเป็นและไว้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตควรออมทั้งทรัพย์หยาบและทรัพย์ละเอียดนั่นคือบุญ 4) การมีมิตรที่ดีเป็นการสร้างเครือข่ายคือการประสานงานของกลุ่มบุคคลเพื่อทำงานร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ทรัพยากรที่จำกัดทำกิจกรรมร่วมกันที่ส่งเสริมความดีบำรุงพระพุทธศาสนาสังคมสงเคราะห์และเพื่อขจัดมิตรเทียมออกไปจากสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

ทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ คือธรรมที่อำนวยความสะดวกให้ในปัจจุบันทันตาเห็นประโยชน์นั้นได้แก่ ลาภยศสรรเสริญสุขคือเป็นผู้มีฐานะมั่นคงมีชื่อเสียงเกียรติคุณได้รับการยกย่องโดยทั่วไปและมีความสุขตามสมควรแก่สภาพของตน ทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) อุฏฐานสัมปทาถึงพร้อมด้วยความหมั่นเช่นขยันหมั่นเพียรเลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบการทำงานเป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงานนั้น 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม 3) กัลยาณมิตตาคบคนดีไม่คบคบชั่วอยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมโดย้อมดำรงตนเจรจาสนทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น 4) สมชีวิตาอยู่อย่างพอเพียงรู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะสมสอดคล้องกับ พระครูอาทรวณกิจ (อนาลโย/ฉันทสิริกุล) (2557: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสังคมไทย” พบว่า แนวทางการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันกับการแก้ปัญหาสังคมไทย ได้แก่ ด้านบุคคล ประกอบด้วย การขาดความเพียรวิธีการแก้ปัญหาที่ตัวบุคคลคือการสร้างพฤติกรรมให้เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรการทำงานหน้าที่ให้ถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้สำเร็จประโยชน์สุขแก่บุคคลและส่วนรวม การคบคนพาลการนำหลักกัลยาณมิตตามาแก้ปัญหาชีวิตในการคบคนพาลความมีกัลยาณมิตรคือมีผู้แนะนำสั่งสอนมีที่ปรึกษาเพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี การพุ่มเพื่อยใช้ทรัพย์เกินฐานะ การนำหลักสมชีวิตามาแก้ปัญหาชีวิตการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะคือการประหยัดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก ด้านครอบครัวประกอบด้วย การปฏิบัติตนในการครองตนสมาชิกในครอบครัวต้องปฏิบัติตนตามหลักการบริหารครอบครัวจึงจะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขไม่มีการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกันการปฏิบัติตนในการครองตนควรประพฤติและปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎระเบียบของศีลธรรมตามหลักทศ 6 ในการดำเนินชีวิตของการครองเรือน ศกฺขสัณฺณํ จะต้องเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเป็นมงคลแก่ชีวิตตนและสังคมด้วยการปฏิบัติ และการปฏิบัติตนในการครองงานผู้หวังความสำเร็จและความเจริญรุ่งเรืองในการดำเนินชีวิตที่จะนำพาครอบครัวและสังคมประเทศชาติไปสู่ความสำเร็จทางธุรกิจการงานด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ความพอประมาณดำเนินธุรกิจโดยหลักความพอดี ความมีเหตุผลดำเนินธุรกิจด้วยสติปัญญาใช้ความคิดอย่างรอบคอบด้วยข้อมูลและเหตุผลที่เหมาะสม การมีภูมิคุ้มกันความสามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงโดยไม่สร้างเหตุให้เกิดความเสี่ยงในการบริหารและดำเนินธุรกิจ ความรู้ความสามารถคาดการณ์สามารถตรวจสอบและประเมินสถานการณ์ ในการดำเนินธุรกิจ คุณธรรมดำเนินธุรกิจด้วยคุณธรรมจริยธรรมไม่เบียดเบียนผู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจของตนเองและไม่เบียดเบียนธุรกิจของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมด้านสังคมจะต้องเป็นผู้รู้จักแบ่งปันเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นสัตว์หรือธรรมชาติสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้คนในสังคมมีจริยธรรมและคุณธรรม

การประกอบกิจการทอผ้าทอไทยอีสานในเขตพื้นที่ตำบลนาซ่า อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี มีความสอดคล้องกับพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทกล่าวคือมีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานและการประกอบอาชีพที่สุจริตฝึกฝนให้มีความชำนาญและรู้จริงรู้จักใช้ปัญญา

สอดส่องตรวจตราหาวิธีการที่เหมาะสมที่ดีจัดการและดำเนินการให้ได้ผลดีรู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรมด้วยกำลังงานของตนไม่ให้เป็นอันตรายหรือ เสื่อมเสียคบหาคนดีเป็นมิตรไม่คบไม่เอาอย่างผู้ที่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสียเลือกเสวนาศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้รู้ผู้ ทรงคุณผู้มีความสามารถผู้นำเคารพนับถือและมีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพทางการงานรู้จักกำหนดรายได้และ รายจ่ายเป็นอยู่พอดีสมรายได้มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือยให้รายได้เหนือรายจ่ายมีประหยัดเก็บไว้ซึ่งสอดคล้อง พระมหาวิโรจน์ วิโรจน์ (ผาธา) (2543: 51) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องประโยชน์ใน พุทธปรัชญา” พบว่าอรรถประโยชน์ได้แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ ประโยชน์ของชีวิตทางวัตถุ ได้แก่ ทรัพย์สิน ความมั่งคั่ง ร่ำรวย การได้ครอบครองบริโภควัตถุเหล่านั้น ซึ่งว่าเป็นความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ชีวิตของมนุษย์ ผู้ยังเป็นสามัญชน และประโยชน์ของชีวิตทางจิตใจ ได้แก่ สุข ความมีอิสรภาพทางจิตวิญญาณ รวมไปถึง ความหลุดพ้นจากกิเลสที่รบกวนจิตใจอันได้แก่พระอรหันต์ พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นจุดหมายหรือพรหมจรรย์ ที่ต้องบรรลุให้ได้ ซึ่งเหมาะกับพระสงฆ์ผู้ไม่มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ โดยที่ท่านมักเน้นหนักในเรื่องของการ ฝึกจิต การขัดเกลาดนเอง และนอกจากนี้ยังมีมนุษย์ที่ผู้ที่มีอัธยาศัยในการบำเพ็ญเพียรทางจิต สามารถที่จะ แสวงหาและประสบกับประโยชน์เช่นนี้ได้

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยศึกษาได้พบว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมอีกทั้งในด้านการสังคม และทางด้านการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ในชีวิตประจำวันของคนในสังคมไทยยังขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นอกเห็นใจกันอยู่มากและ เมื่อศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักทศพิธราชธรรมมีกตลปรรายแล้วควรนำมาประยุกต์ใช้กับ ชีวิตตนเองเพื่อเกื้อหนุนความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นอกเห็นใจกันในสังคมไทยให้มากขึ้น .

2. คนในสังคมไทยควรศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด เพราะจะสามารถนำพาตนไปสู่หนทางที่เจริญได้ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขและเป็นการรักษา พระพุทธศาสนาให้มั่นคงเพราะเป็นสถาบันหลักของสังคมไทยที่จะต้องมีความศรัทธาและพระมหากษัตริย์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาในหลักทศพิธราชธรรมมีกตลปรรายที่ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ของการส่งเสริมการ ทอผ้าทอไทยอีสาน

2. ควรศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาของผ้าทอไทยอีสาน

3. ควรศึกษาคุณค่าผ้าทอไทยอีสานที่มีต่อสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- ประไพ ทองเชิญ, (2548). *นี่คือผ้าทอพื้นบ้านโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการการกำหนดมาตรฐานผ้าทอพื้นบ้านเพื่อสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์.
- พระครูอาทรวงกิจ (อนาลโย/ฉันทสิริกุล). (2557). *การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสังคมไทย*. สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพระมหาวิโรจน์ วิโรจโน (ผาตา). (2543). *การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องประโยชน์ในพุทธปรัชญา*. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ร้อยบปีน แม็คเวล, (2543). *ความหวังศรัทธาและเนื่อนานาบุญในผ้าเอเชีย-มรดกร่วมทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- วิถี พานิชพันธุ์, (2547). *ผ้าและสิ่งถักทอไท*. กรุงเทพมหานคร: โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์,

แนวทางการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้าของห้างหุ้นส่วนจำกัด
ไชยภัณฑ์ ฟิวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร
**Marketing Guidelines for Electrical Appliances of Chaiyaphan
Future Mall Partnership Limited, Yasothon Province**

ศุภกฤต เตชโสธร และ รุจิรัตน์ พัฒนธานุตร

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Suphakrit Techasothon and Ruchirat Patanathabutr
Khon Kaen University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: suphakrit417@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้า และ 2) กำหนดแนวทางการตลาดของ หจก. ไชยภัณฑ์ ฟิวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยจำนวน 512 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้า จำนวน 12 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง และลูกค้าที่มีประสบการณ์ที่มามีเลือกซื้อสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ จำนวน 500 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงเฉพาะลูกค้าที่ซื้อสินค้ากับร้าน ไชยภัณฑ์ ฟิวเจอร์ มอลล์ ยโสธร เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของการตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้า พบว่า ทั้งหมด 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) คุณค่าที่แท้จริงในตัวผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า (2) การบริการและโปรโมชั่นที่เป็นเอกลักษณ์ (3) เงื่อนไขของเครดิตที่พึงพอใจ (4) ราคาขายที่ต่ำเชื่อถือ (5) การสร้างข้อความที่สื่อออกไปอย่างโดดเด่น (6) สถานที่ที่น่าจดจำ (7) ผู้มีอิทธิพลในชีวิตประจำวัน (8) ฟังก์ชันที่เข้าถึงได้ โดยให้นิยามองค์ประกอบของการตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้า ว่า “ลูกค้า”

2. กำหนดแนวทางการตลาดของ หจก. ไชยภัณฑ์ ฟิวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร พบว่า มีแนวทางการตลาด 8 แนวทาง ได้ดำเนินงานเป็น 9 โครงการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อยอดกิจการและเพิ่มยอดขายเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยใช้งบประมาณทั้งหมด 357,000 บาท

คำสำคัญ: แนวทางการตลาด; องค์ประกอบการตลาด; เครื่องใช้ไฟฟ้า

Abstracts

The objectives of this research were 1) the components of electrical appliances marketing, and 2) to creating guidelines for electrical appliances marketing of Chaiyaphan Future Mall. This research was a mixed method research that used qualitative research and quantitative research. Sampling groups were 512 samples, whom 12 important keys in the electrical appliances marketing form purposive sampling, and 500 respondents whom the customers' Chaiyaphan Future Mall form purposive sampling. The data were collected by interview and questionnaires. The statistics used were percentage and exploratory factor analysis.

The following were the results:

1. the components of electrical appliances marketing for the customers' Chaiyaphan Future Mall can classify 8 elements. There were 1) Core Products Value, (2) Unique Service and Promotions, (3) Satisfied Credit's Terms, (4) Trusted Price, (5) Outstanding Messages, (6) Memorable Experiences, (7) Everyday Life Influencers, and (8) Reachable Functions. The components of electrical appliances marketing was "CUSTOMER".

2. The a guideline of the Chaiyaphan Future Mall had 8 guidelines, 9 projects. That was guideline for further development, keep customers and increase sales of electrical appliances. In the year 2021 had total budget about 357,000 baht.

Keywords: Marketing Guideline; Marketing Components; Home Appliances

บทนำ

ปัจจุบันโลกาภิวัตน์ทางเทคโนโลยีทำให้วิถีชีวิตประจำวันของคนไทยสะดวกขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับเครื่องใช้ไฟฟ้ากลายเป็นปัจจัยสำคัญที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารและ ช่วยย่นเวลาในการทำงานของเรา ผู้คนส่วนใหญ่จึงพยายามหาซื้อเพื่อตอบสนองความต้องการในการอำนวยความสะดวก รวมถึงความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีพ อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันในแต่ละครัวเรือนมีเครื่องใช้ไฟฟ้ามากกว่า 1 ชนิด ทำให้สินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าไม่ได้เป็นสิ่งที่แสดงถึงความฟุ่มเฟือยเหมือนในอดีต อย่างไรก็ตามตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้าในปัจจุบันว่ามีผู้ผลิตจำนวน 440 ราย โดยกลุ่มผู้ผลิตขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพในด้านทุนและเทคโนโลยี (14% ของทั้งหมด) ยกตัวอย่างเช่น ชัมซุง โตชิบา มิตซูบิชิ แอลจี โซนี่ เป็นต้น (ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรี, 2563 : ออนไลน์) รวมทั้งตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะหดตัวต่อเนื่อง 0.22% ต่อปี ในปี 2561 เนื่องด้วยสภาวะทางเศรษฐกิจถดถอยและตลาดถึงจุดอิ่มตัว พบว่าอัตราการเติบโตจะลดลงเล็กน้อย -0.33% ต่อปี (ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน, 2562 : ออนไลน์) ย่อมส่งผลต่อผู้ประกอบการร้านจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้า ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องจัดทำแนวทางการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายเครื่องใช้ไฟฟ้าต่อไป

จังหวัดยโสธร มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2560 มีมูลค่า 26,039 ล้านบาท ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 17 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และลำดับที่ 71 ของประเทศไทย โดยกลุ่มการเกษตรมีมูลค่ามากที่สุดที่ 6,331 ล้านบาท ตามด้วยกลุ่มการศึกษามีจำนวนอยู่ที่ 4,663 ล้านบาท และ กลุ่มขายปลีก ขายส่ง อยู่ที่ 3,227 ล้านบาท ด้านการค้าขายจะมีความหนาแน่นที่สุดในเขตเทศบาลเมืองยโสธร รองมาเป็นอำเภอคำเขื่อนแก้ว และ อำเภอ

เล็งนกทา (องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร, 2562 : ออนไลน์) สำหรับการแข่งขันในการค้าปลีกเครื่องใช้ไฟฟ้าที่อยู่ในจังหวัดยโสธรธุรกิจที่มีความเข้มข้นในการแข่งขันค่อนข้างสูงเนื่องจากการเข้ามาของห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่สมัยใหม่ภายใน 5 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ เทสโก้โลตัส, บิ๊กซี, แมคโคร, และ โกบอลเฮาส์ รวมถึงร้านค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าเดิมที่มีอยู่ในจังหวัด ได้แก่ ร้านศิริภรณ์ อเล็กทริกส์, ร้านกิตติทัช มิลลิเนียมไฮเทค, ร้านสยามชัย และ ร้านของผู้ทำวิจัย หจก.ไชยภรณ์ พิวเจอร์ มอลล์

ร้านไชยภรณ์ พิวเจอร์ มอลล์ เดิมชื่อ ร้านไชยภรณ์ก่อตั้งโดย นายสมบัติ เทชโสธร ได้เริ่มกิจการขายเครื่องใช้ไฟฟ้ามาตั้งแต่ปี 2534 บ้านเลขที่ 191-191/1 ถนนรัตนเขต ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ปัจจุบันร้านไชยภรณ์ พิวเจอร์ มอลล์ เป็นตัวแทนจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าหลายชนิด ไม่ว่าจะเป็น ตู้เย็น ตู้แช่เย็น เครื่องปรับอากาศ เครื่องซักผ้า พัดลม หม้อหุงข้าว กระติกน้ำร้อน จานดาวเทียม ฯลฯ เนื่องจากเป็นธุรกิจครอบครัวของผู้วิจัย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาองค์ประกอบการตลาดเพื่อเป็นแนวทางการตลาดที่ของ หจก.ไชยภรณ์ พิวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร ทั้งนี้เพื่อจะได้เข้าใจถึงพฤติกรรมในการเลือกซื้อ เนื่องจากปัจจัยของความต้องการซื้อสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เพื่อเป็นแนวทางที่ถูกต้อง ในการสร้างและออกแบบกลยุทธ์การตลาดของ หจก.ไชยภรณ์ พิวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร ให้เหมาะสมกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา รวมถึงสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันแก่ หจก.ไชยภรณ์ พิวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้าของร้านไชยภรณ์ พิวเจอร์ มอลล์ ยโสธร
2. เพื่อกำหนดแนวทางการตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้าของร้านไชยภรณ์ พิวเจอร์ มอลล์ ยโสธร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ลูกค้าที่มีประสบการณ์ที่มามีเลือกซื้อสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ร้าน ไชยภรณ์ พิวเจอร์ มอลล์ ยโสธร ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรเนื่องจากไม่มีการบันทึกข้อมูลไว้

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้าจำนวน 12 คน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการอ้างอิงหลักเกณฑ์การวิเคราะห์องค์ประกอบตามหลักการของคอมเลย์และลี (Comrey & Lee, 1992 : 123-125) ที่กล่าวว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 500 คน ซึ่งจัดเป็นความเหมาะสมในระดับที่ดีมากในการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยกลุ่มตัวอย่างสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นลูกค้าที่มีประสบการณ์ที่มามีเลือกซื้อสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ร้านไชยภัณฑ์ พิวเจอร์ มอลล์ ยโสธร แล้วเลือกวิธีการ

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย ชื่อและสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง และชื่อกิจการ **ตอนที่ 2** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้า

2.2 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยแบบสอบถามมีลักษณะปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ **ตอนที่ 2** เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความคิดเห็นต่อระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าในจังหวัดยโสธร มีข้อคำถามจำนวน 39 ข้อ โดยคำถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วัดระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2557 : 98) จากการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัทรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.876 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.8 นั่นคือ แบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพดีสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ (Sekaran & Bougie, 2013: 127)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. นัดหมายการสัมภาษณ์ 2. ดำเนินการสัมภาษณ์ 3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

3.2 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 500 ฉบับ โดยการแจกและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ลูกค้าที่มีประสบการณ์ที่มามีเลือกซื้อสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ร้านไชยภัณฑ์ พิวเจอร์ มอลล์ ยโสธร โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด 500 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 2) ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว และ 3) ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

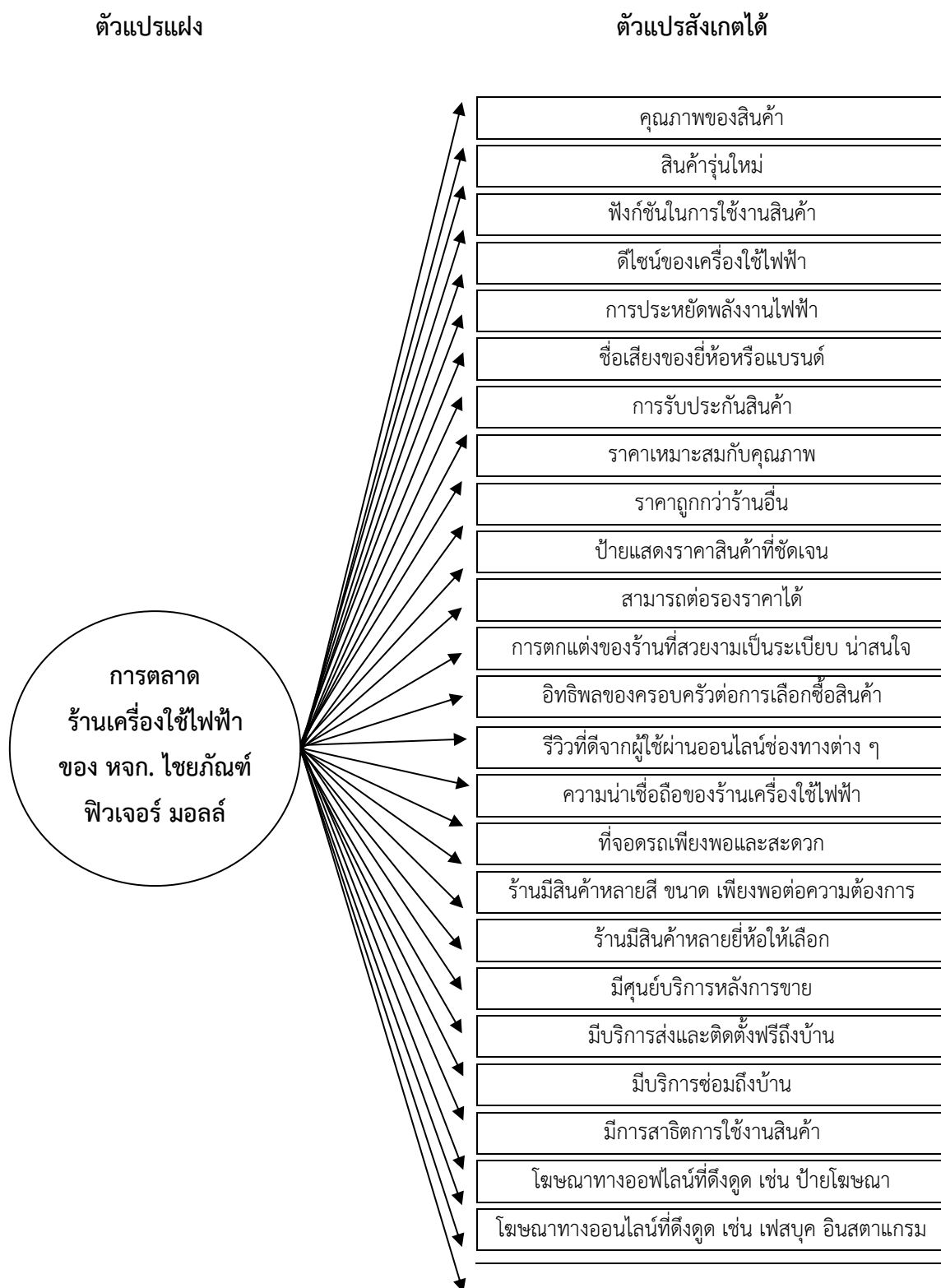
การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวมตัวแปรสังเกตได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์

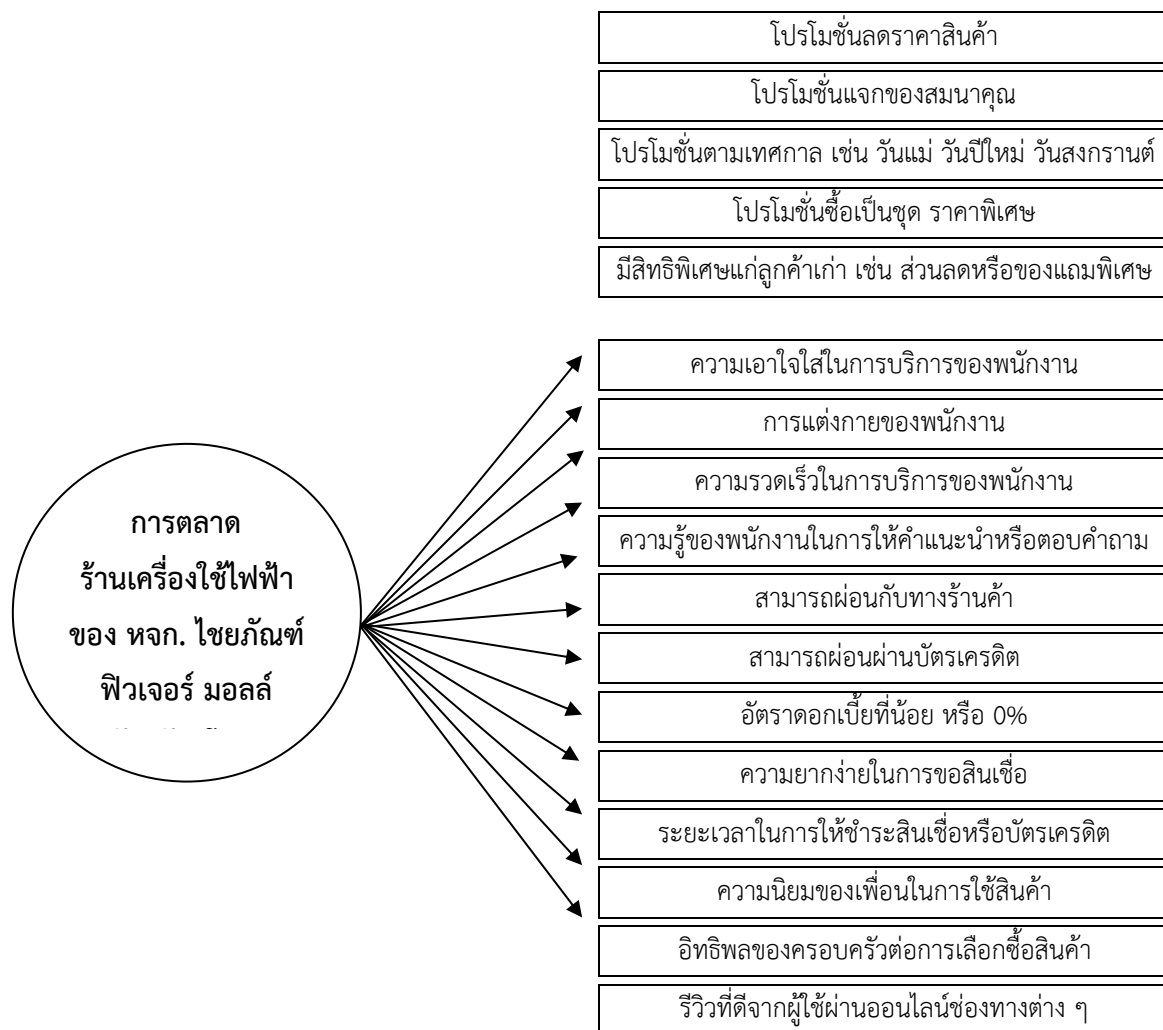
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้ 1) ใช้สถิติร้อยละ (Percentage) อธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล 2) ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้าของห้างหุ้นส่วนจำกัด ไชยภัณฑ์ พีวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของการตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้าของร้านไชยภัณฑ์ ฟิวเจอร์ มอลล์ ยโสธรพบว่า

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 30 ปี ถึงไม่เกิน 40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ตั้งแต่ 9,000 บาท ถึงไม่เกิน 15,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่มีประสบการณ์ซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้ามาตั้งแต่ 6 เดือน – 1 ปี และมีวงเงินที่ใช้ในการซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนตั้งแต่ 10,000 บาท ถึงไม่เกิน 15,000 บาท แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	224	44.80
หญิง	276	55.20
อายุ		
ตั้งแต่ 20 ปี - ไม่เกิน 30 ปี	95	19.00
ตั้งแต่ 30 ปี - ไม่เกิน 40 ปี	193	38.60
ตั้งแต่ 40 ปี - ไม่เกิน 50 ปี	140	28.00
ตั้งแต่ 50 ปี - ไม่เกิน 60 ปี	62	12.40
ตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป	10	2.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่า มัธยมศึกษาปีที่ 3	53	10.60
มัธยมศึกษาปีที่ 3	41	8.20
มัธยมศึกษาปีที่ 6 / ปวช.	132	26.40
อนุปริญญา / ปวส.	96	19.20
ปริญญาตรี	160	32.00
สูงกว่าปริญญาตรี	18	3.60
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 9,000 บาท	98	19.60
ตั้งแต่ 9,000 บาท - ไม่เกิน 15,000 บาท	159	31.80
ตั้งแต่ 15,000 บาท - ไม่เกิน 30,000 บาท	143	28.60
ตั้งแต่ 30,000 บาท - ไม่เกิน 45,000 บาท	56	11.20
ตั้งแต่ 45,000 บาท - ไม่เกิน 60,000 บาท	31	6.20
ตั้งแต่ 60,000 บาทขึ้นไป	13	2.60
การวางแผนล่วงหน้าก่อนซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า		
วางแผนล่วงหน้าก่อนทำการซื้อ	302	60.40
ไม่ได้วางแผนล่วงหน้าก่อนทำการซื้อ	198	39.60
ประสบการณ์การเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าล่าสุด		
ซื้อมาต่ำกว่า 3 เดือน	73	14.60

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ซื้อมาระหว่าง 3 - 6 เดือน	87	17.40
ซื้อมาตั้งแต่ 6 เดือน - 1 ปี	183	36.60
ซื้อมาตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	157	31.40
วงเงินที่ใช้ในการซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนต่อปี		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	174	34.80
ตั้งแต่ 10,000 บาท - ไม่เกิน 15,000 บาท	191	38.20
ตั้งแต่ 15,000 บาท - ไม่เกิน 20,000 บาท	92	18.40
ตั้งแต่ 20,000 บาท - ไม่เกิน 30,000 บาท	36	7.20
มากกว่า 30,000 บาท	7	1.40

1.2 องค์ประกอบของการตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้า พบว่า การตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้าของร้านไชยภัณฑ์ ฟิวเจอร์ มอลล์ ยโสธร สามารถจำแนกองค์ประกอบได้เป็น 8 องค์ประกอบ จาก 39 ตัวแปรสังเกตได้ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของการตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้า

การตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้า	Factor Loading Score
องค์ประกอบที่ 1	
การรับประกันสินค้า	0.731
ชื่อเสียงของยี่ห้อหรือแบรนด์	0.692
คุณภาพของสินค้า	0.667
ดีไซน์ของเครื่องใช้ไฟฟ้า	0.646
การประหยัดพลังงานไฟฟ้า	0.637
ร้านมีสินค้าหลายยี่ห้อให้เลือก	0.606
สินค้าน่าเชื่อถือ	0.517
ร้านมีสินค้าหลายสี ขนาด เพียงพอต่อความต้องการ	0.437
ความน่าเชื่อถือของร้านเครื่องใช้ไฟฟ้า	0.366
องค์ประกอบที่ 2	
ความเอาใจใส่ในการบริการของพนักงาน	0.712
โปรโมชั่นลดราคาสินค้า	0.691
โปรโมชั่นแจกของสมนาคุณ	0.691

การตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้า	Factor Loading Score
มีสิทธิพิเศษแก่ลูกค้าเก่า เช่น ส่วนลดหรือของแถมพิเศษ	0.676
ความรู้ของพนักงานในการให้คำแนะนำหรือตอบคำถาม	0.626
โปรโมชั่นตามเทศกาล เช่น วันแม่ วันปีใหม่ วันสงกรานต์	0.530
โปรโมชั่นซื้อเป็นชุด ราคาพิเศษ	0.515
ความรวดเร็วในการบริการของพนักงาน	0.510
องค์ประกอบที่ 3	
สามารถผ่อนกับทางร้านค้า	0.807
ระยะเวลาในการให้ชำระสินเชื่อหรือบัตรเครดิต	0.744
อัตราดอกเบี้ยที่น้อย หรือ 0%	0.666
ความง่ายในการขอสินเชื่อ	0.655
สามารถผ่อนผ่านบัตรเครดิต	0.619
องค์ประกอบที่ 4	
ราคาถูกกว่าร้านอื่น	0.774
สามารถต่อรองราคาได้	0.713
ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ	0.683
ป้ายแสดงราคาสินค้าที่ชัดเจน	0.544
องค์ประกอบที่ 5	
โฆษณาทางออฟไลน์ที่ดึงดูด เช่น ป้ายโฆษณา	0.670
มีบริการส่งและติดตั้งฟรีถึงบ้าน	0.602
โฆษณาทางออนไลน์ที่ดึงดูด เช่น เฟสบุ๊ค อินสตาแกรม	0.483
มีบริการซ่อมถึงบ้าน	0.453
องค์ประกอบที่ 6	
การแต่งกายของพนักงาน	0.627
การตกแต่งของร้านที่สวยงาม เป็นระเบียบ น่าสนใจ	0.587
มีศูนย์บริการหลังการขาย	0.568
ที่จอดรถเพียงพอและสะดวก	0.517
องค์ประกอบที่ 7	
รีวิวที่ดีจากผู้ใช้งานออนไลน์ช่องทางต่าง ๆ	0.653
ความนิยมของเพื่อนในการใช้สินค้า	0.553

การตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้า	Factor Loading Score
อิทธิพลของครอบครัวต่อการเลือกซื้อสินค้า	0.524
องค์ประกอบที่ 8	
ฟังก์ชันในการใช้งานสินค้า	0.660
มีการสาธิตการใช้งานสินค้า	0.609

จากตารางที่ 1 ได้นำองค์ประกอบมานิยามและให้ความหมายองค์ประกอบของการตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้าของร้านไชยภัณฑ์ พิวเจอร์ มอลล์ ยโสธร ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ตั้งชื่อว่า คุณค่าที่แท้จริงในตัวผลิตภัณฑ์ (Core Products Value) โดยใช้ตัวย่อ “C” หมายถึง สิ่งที่ถูกค่าต้องการในตัวคุณสมบัติของสินค้านั้น ซึ่งองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้ร้อยละ 18.4923

องค์ประกอบที่ 2 ตั้งชื่อว่า คุณภาพการบริการและโปรโมชั่นที่โดดเด่น (Unique Services and Promotion) โดยใช้ตัวย่อ “U” หมายถึง การให้บริการและรวมถึงกิจกรรมส่งเสริมการขาย ที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งสามารถตอบสนองความความคาดหวังหรือความต้องการของลูกค้าได้ ซึ่งองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้ร้อยละ 11.8513

องค์ประกอบที่ 3 ตั้งชื่อว่า เงื่อนไขของเครดิตที่สามารถต่อรองได้ (Negotiable credit’s terms) โดยใช้ตัวย่อ “N” หมายถึง ความยืดหยุ่นของการผ่อนชำระสินค้าแม้ลูกค้าในเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้ร้อยละ 6.0513

องค์ประกอบที่ 4 ตั้งชื่อว่า มุ่งเน้นราคาขาย (Trusted Price) โดยใช้ตัวย่อ “T” หมายถึง การให้ความสำคัญกับการตั้งราคาขายที่น่าเชื่อถือเมื่อเทียบกับร้านค้าคู่แข่ง เหมาะสมกับคุณภาพสินค้า รวมถึงสามารถต่อรองได้ ซึ่งองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้ร้อยละ 5.3513

องค์ประกอบที่ 5 ตั้งชื่อว่า ข้อความสื่อสารและการบริการที่น่าเสนอที่เป็นเอกลักษณ์ (Unique Services and Promotions) โดยใช้ตัวย่อ “U” หมายถึง ข้อความสื่อสารที่เข้ากับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และการบริการถึงบ้านที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าแต่ละบุคคล ซึ่งองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้ร้อยละ 3.9359

องค์ประกอบที่ 6 ตั้งชื่อว่า ความประทับใจที่น่าจดจำ (Memorable Site) โดยใช้ตัวย่อ “M” หมายถึง การสร้างสถานที่ที่น่าจดจำ ซึ่งองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้ร้อยละ 3.5769

องค์ประกอบที่ 7 ตั้งชื่อว่า ผู้มีอิทธิพลในชีวิตประจำวัน (Everyday life Influencers) โดยใช้อักษรย่อ “E” หมายถึง บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้ร้อยละ 3.2103

องค์ประกอบที่ 8 ตั้งชื่อว่า ฟังก์ชันที่เข้าถึงได้ (Reachable Functions) โดยใช้อักษรย่อ “R” หมายถึง การเข้าถึงประโยชน์คุณสมบัติของสินค้าไม่ว่าจะรับรู้จากตัวสินค้าเองและจากการแนะนำใช้งานโดยร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) ฟังก์ชันในการใช้งานสินค้า (2) มีการสาธิตการใช้งานสินค้า ซึ่งองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้ร้อยละ 3.0795

จากทั้ง 8 องค์ประกอบสามารถอธิบายองค์ประกอบการตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้ร้อยละ 55.55

3. แนวทางการตลาดของ หจก. ไชยภัณฑ์ พิวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร พบว่า

จากนิยามขององค์ประกอบของการตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้าของร้านไชยภัณฑ์พิวเจอร์ มอลล์ ยโสธร ได้แก่

“C” Core Values of Products หมายถึง คุณค่าที่แท้จริงในตัวผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า

“U” Unique Service and Promotions หมายถึง การบริการและโปรโมชั่นที่แตกต่าง

“S” Satisfied Credit’s Terms หมายถึง เงื่อนไขของเครดิตที่พึงพอใจ

“T” Trusted Price หมายถึง ราคาขายที่น่าเชื่อถือ

“O” Outstanding Messages หมายถึง การสร้างข้อความที่สื่อออกไปอย่างโดดเด่น

“M” Memorable Site หมายถึง สถานที่ที่น่าจดจำ

“E” Everyday Life Influencers หมายถึง ผู้มีอิทธิพลในชีวิตประจำวัน

“R” Reachable Functions หมายถึง ฟังก์ชันที่เข้าถึงได้

การกำหนดแนวทางการตลาดของ หจก. ไชยภัณฑ์ พิวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร โดยการนำเอาตัวอักษรภาษาอังกฤษในแต่ละองค์ประกอบมาเรียงกันเป็นคำ “CUSTOMER” หรือ “ลูกค้าเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อยอดกิจการ รักษาและเพิ่มยอดขายเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยมีแนวทางการตลาดที่สำคัญ 9 โครงการ ดังนี้ 1) โครงการการรับประกันที่ดีกว่าด้วยศูนย์บริการซ่อมหลังการขายที่ไชยภัณฑ์ พิวเจอร์ มอลล์ 2) โครงการบริการด้วยใจ กลับไปด้วยรอยยิ้ม 3) โครงการดื่มน้ำ ด้วยแอร์ถูก #มีน้ำแล้ว #มีแอร์ยัง #ซื้อวันนี้? เย็นวันนี้ 4) โครงการดาวน้อย ผ่อนสบาย กับไชยภัณฑ์ พิวเจอร์ มอลล์ ยโสธร 5) โครงการมั่นใจในราคา ต้องไชยภัณฑ์ พิวเจอร์ มอลล์ 6) โครงการถูกรับ จบที่เดียว ที่ไชยภัณฑ์ พิวเจอร์ มอลล์ 7) โครงการหนุ่มบ้านนอก สาวบ้านนา ยโสธรบ้านเฮา 8) โครงการใช้ดีบอกต่อกับ ไชยภัณฑ์ พิวเจอร์ มอลล์ และ 9) โครงการเครื่องใช้ไฟฟ้า ไม่ยากอย่างที่คิด โดยใช้งบประมาณสำหรับแนวทางการตลาดของ หจก. ไชยภัณฑ์ พิวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร รวม 357,000 บาท

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงองค์ประกอบของการตลาดของเครื่องใช้ไฟฟ้าสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. คุณค่าที่แท้จริงในตัวผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า (Core Products Value) ที่เป็นเหตุผลหลักที่สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ซื้อได้ โดยระยะเวลารับประกันที่ยาวนานสามารถรับประกันคุณภาพของสินค้า อัตราการกินไฟฟ้า การออกแบบการเป็นสินค้านวัตกรรม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้โดยเป็นเหตุผลทำให้ลูกค้าเชื่อใจว่ามีคุณค่ามากพอและทำการเลือกซื้อสินค้าแบรนด์นั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล หอมแก่นจันทร์ (2550 : 112) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าของผู้บริโภคในจังหวัดลำพูน ซึ่งผู้ซื้อให้ความสำคัญกับ คุณภาพของสินค้า ทรายี่ห้อ เทคโนโลยีทันสมัย ประหยัดไฟ อายุการใช้งาน ความปลอดภัย ความทนทานของเครื่องใช้ไฟฟ้า ในขณะเดียวกันงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ ชดช้อย (2554 : 96-97) พบว่า ลูกค้าร้าน Hi - Power จังหวัดขอนแก่นซื้อสินค้าที่มีการรับประกันมากกว่า 1 ปีเท่านั้นซึ่งรวมถึงต้องเป็นรุ่นที่ทันสมัยที่สุด รวมทั้งการเลือกซื้อเฉพาะร้านที่เป็นศูนย์บริการซ่อมด้วย

2. การบริการและโปรโมชั่นที่แตกต่างกัน (Unique Service and Promotions) ทำให้ร้านค้าเครื่องใช้ไฟฟ้ามีความสามารถในการแข่งขันในเรื่องการสร้างความแตกต่าง เพราะสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าจัดว่าเป็นสินค้าที่ไม่มี ความแตกต่าง โดยปัจจัยเหล่านี้ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในเรื่องของคุณภาพการให้บริการของพนักงานที่สามารถตอบโจทยความต้องการแต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนกันได้ รวมถึงโปรโมชั่นที่ดึงดูด หรือสิทธิพิเศษแก่ลูกค้าเก่า ทำให้เกิดการบอกต่อและกลับมาซื้อซ้ำ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ วิภาวดี ณ เชียงใหม่ (2549 : 88) ซึ่งทำการศึกษาพฤติกรรมในการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าเชียงใหม่สมัยใหม่ จำกัด พบว่าปัจจัยทางด้านบริการในการต้อนรับลูกค้าที่ดีซึ่งทำให้รู้สึกว่าคุณค่าเป็นคนสำคัญ การมีบุคลิกภาพ อธิบายดี การให้บริการอย่างรวดเร็ว และปัจจัยทางด้านการส่งเสริมตลาด ในด้านการมีโปรโมชั่นตามเทศกาลมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า สัมพันธ์กับงานวิจัยของ เพ็ญสาคอน คอสีสะหวัด (2553 : 92) พบว่า การที่ร้านมีการจัดการลดราคา มีการแจกคูปอง ของแถม จัดตลาดชิงโชค สามารถเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า

3. เงื่อนไขของเครดิตที่พึงพอใจ (Satisfied Credit's Terms) เป็นทางเลือกความสะดวกในการผ่อนชำระให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งทางร้านควรมีทางเลือกในการผ่อนชำระที่หลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นบัตรเครดิตของบริษัทสินเชื่อหรือธนาคารต่าง ๆ หรือผ่อนชำระจากทางร้านเอง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการศึกษาของ ปริญญา แจ่มอำพร (2546 : 76) พบว่า ลูกค้าให้ความสำคัญกับการชำระเงินแบบเงินผ่อนโดยให้เหตุผลว่า มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าแต่ไม่อยากจ่ายเงินในจำนวนมาก เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ ชดช้อย (2554 : 97) พบว่า รูปแบบเงื่อนไขการชำระเงินด้วยบัตรเครดิต อัตราดอกเบี้ย 0% มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น

4. ราคาขายที่น่าเชื่อถือ (Trusted Price) สามารถสร้างความสามารถในการแข่งขันได้ เนื่องจากผู้บริโภคสมัยใหม่ มักจะเปรียบเทียบราคา และชอบร้านที่มีราคาถูกกว่าร้านคู่แข่ง ต่อรองราคาสินค้าได้ อื่น โดยร้านค้าควรมีป้ายแสดงราคาสินค้าที่ชัดเจน ในขณะเดียวกันร้านยังต้องคำนึงถึงสินค้าที่นำเข้ามาต้องราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้าด้วย ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาของ สุภารักษ์ ถิรวงศ์จินดา (2554 : 101) พบว่าผู้บริโภคเห็นด้วยกับตั้งราคาที่เป็นธรรมและมาตรฐานมากที่สุด รวมถึงการติดราคาสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างถูกต้อง และมีความสัมพันธ์วิจัยของ วรเทพ แซ่ลี (2552 : 107) อธิบายว่า ด้านราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพราคาถูก เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้ากลุ่มภาพและเสียงในจังหวัดลำปาง

5. การสร้างข้อความที่ร้านสื่อสารออกไปอย่างโดดเด่น (Outstanding Messages) เป็นสร้างการสื่อสารนอกร้านระหว่างร้านขายกับผู้ซื้อหรือลูกค้าที่มาเลือกซื้อสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในร้าน การโฆษณานั้นคือการสร้างให้เกิดความรับรู้ ว่าตอนนี้ร้านค้าทำการขายสินค้าหรือบริการแบบใด หรือมีกิจกรรมส่งเสริมการขายอะไรอยู่ รวมถึงการสื่อสารที่ส่งมอบประสบการณ์การบริการที่ดีถึงบ้านโดยมีความสัมพันธ์กับงานวิจัยของ ธนวัฒน์ วรศาล (2561 : 68) พบว่า โฆษณาผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ และ การบริการติดตั้งจัดส่งถึงบ้าน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศ สำหรับใช้ในบ้านของผู้บริโภคในเขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก คล้ายคลึงกับการศึกษาของ สุภารักษ์ ถิรวงศ์จินดา (2554 : 101) พบว่า การที่มีการโฆษณาผ่านสื่ออย่างสม่ำเสมอ เช่น แผ่นพับใบปลิว ส่งผลต่อการเลือกซื้อสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในจังหวัดสระบุรี

6. สถานที่ที่น่าจดจำ (Memorable Site) สร้างประสบการณ์ที่ดีผ่านสถานที่ ๆ ลูกค้าพบปะกับร้าน ตั้งแต่การที่มีที่จอดรถสะดวก การแต่งกายของพนักงานที่ดี การตกแต่งเป็นระเบียบสวยงามของร้าน จนถึงการส่งมอบสินค้าการบริการหลังการขาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวรรณ บึงชัยภูมิ (2557 : 67) พบว่าลูกค้าให้ความสำคัญ เกี่ยวกับ สถานที่จอดรถเพียงพอ การตกแต่งที่สวยงามของร้านค้า ความเป็นระเบียบในการจัดโชว์สินค้า ในการเลือกซื้อสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าบริษัทเพาเวอร์บาย จำกัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ ชดช้อย (2554 : 97) พบว่า ลูกค้าร้าน Hi - Power จังหวัดขอนแก่น เลือกซื้อสินค้าเครื่องใช้ในโหมดภาพและเสียงจากร้านมีการบริการหลังการขาย และจัดเรียงอย่างสวยงาม

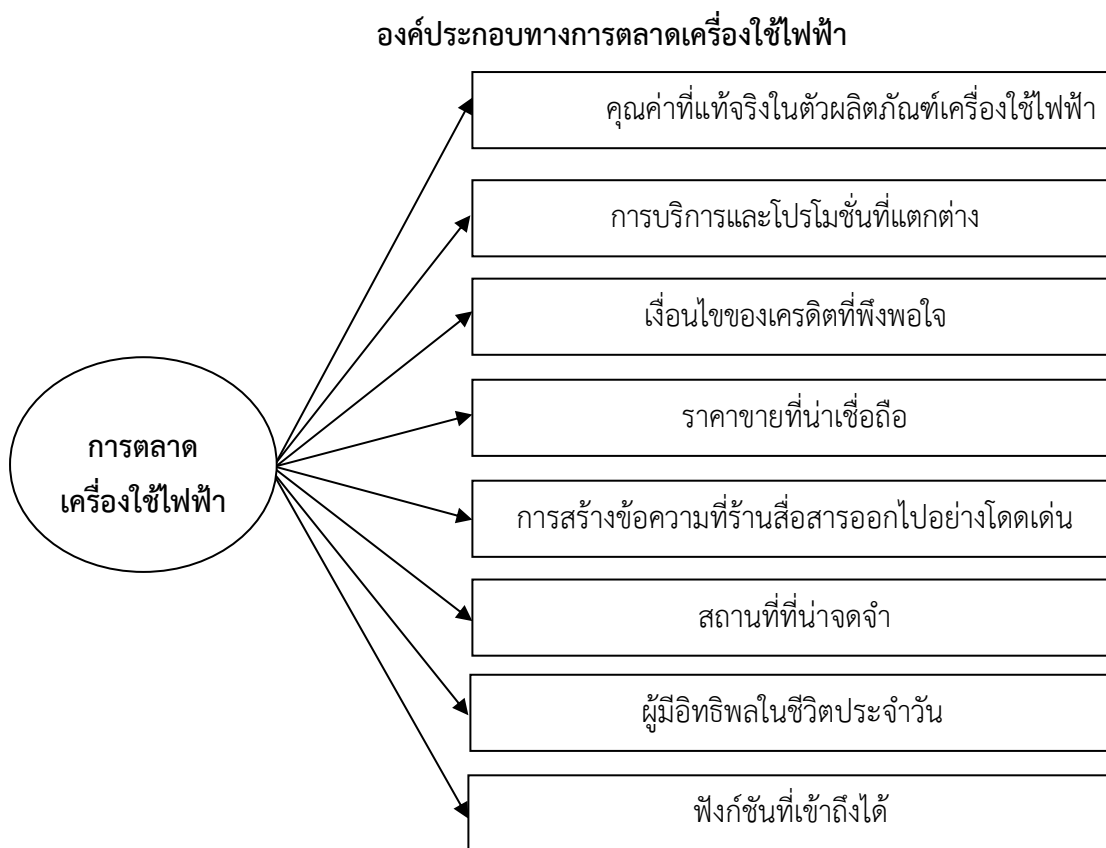
7. มีอิทธิพลในชีวิตประจำวัน (Everyday Life Influencers) เน้นไปที่การตลาดแบบปากต่อปากจากการรับบริการที่ดี ซึ่งสมัยใหม่บุคคลมีแนวโน้มที่จะเชื่อคนรู้จัก คนที่มีเครดิต เพื่อนสนิท พ่อแม่พี่น้อง มากกว่าข้อความทางตลาดจากแบรนด์ มีความสัมพันธ์กับงานวิจัยของ ปริญญา แจ่มอำพร (2546 : 81) พบว่าบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นเงินผ่อนในกรุงเทพมหานคร ถัดจากตนเองคือคนในครอบครัว ต่อมา คือ เพื่อน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สธน เหล่ารุ่งโรจน์ (2550 : 74) พบว่าการได้รับข้อมูลคำแนะนำจากเพื่อนหรือบุคคลอื่น ๆ เป็นปัจจัยในการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนของผู้บริโภค ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน และ หน้าตาในสังคม

8. ฟังก์ชันที่เข้าถึงได้ (Reachable Functions) สร้างถ่ายทอดคุณลักษณะซึ่งเป็นคุณค่าของผลิตภัณฑ์สู่ผู้ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าโดยร้านค้าหรือจากตัวสินค้าเอง ซึ่งทำให้ลูกค้ายินดีที่จะจ่าย มีความสัมพันธ์

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาลักษณ์ แปงน้อย (2550 : 90) พบว่า ร้านค้าควรมีสถานที่ในการสาธิตสินค้า โดยเฉพาะเครื่องเสียง เพราะลูกค้าไม่สามารถแยกเสียงได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสาชล ทองสุข (2556 : 98) พบว่า รูปแบบการใช้งานหรือฟังก์ชันมีผลต่อการซื้อหรือเปลี่ยนยี่ห้อสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้าของห้างหุ้นส่วนจำกัด ไชยภัณฑ์ พีวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นองค์ประกอบทางการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้าสำหรับผู้บริโภค แสดงดังภาพประกอบที่ 2

แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบของการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้า

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการตลาดเครื่องใช้ไฟฟ้าของห้างหุ้นส่วนจำกัด ไชยภัณฑ์ พีวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ร้านเครื่องใช้ไฟฟ้า หจก. ไชยภัณฑ์ พีวเจอร์ มอลล์ จังหวัดยโสธร ควรใช้แนวทางการตลาด “CUSTOMER” หรือ “ลูกค้า” ไปดำเนินการธุรกิจและใช้ใน

ปีงบประมาณ 2564 ในขณะเดียวกันควรติดตาม ปรับใช้และ ประเมินผล แผนการตลาดแต่ละแนวทางเพื่อ
เพิ่มยอดขายและ สร้างความสามารถในการแข่งขันต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป ควรนำองค์ประกอบและตัวแปรที่สังเกตได้จากการศึกษา
ไปทำการศึกษารองประกอบเชิงยืนยัน เพื่อเป็นการเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือขององค์ประกอบต่อไป รวมทั้ง
วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). *การวิเคราะห์สถิติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฬาลักษณ์ แ่งน้อย. (2550). *พฤติกรรมกรซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ
จังหวัดลำพูน*. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทวีศักดิ์ ชดช้อย. (2554). *การศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้ากลุ่มภาพ
และเสียงในร้านค้าปลีกสมัยใหม่ กรณีศึกษา: ร้าน Hi Power ห้างดีโฮม สาขาขอนแก่น*. รายงาน
การศึกษานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ: มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.
- ธนวัฒน์ วรศาล. (2561). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศ
สำหรับใช้ในบ้านของผู้บริโภคในเขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*. การค้นคว้าอิสระปริญญา
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นฤมล หอมแก่นจันทร์. (2550). *ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า
ในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน*. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชา
บริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิสาชล ทองสุข. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อความจำเป็นในการเปลี่ยนตราผลิตภัณฑ์ และการซื้อผลิตภัณฑ์ใหม่
ของผู้บริโภคในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาอุตสาหกรรม. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปริญญา แจ่มอำพร. (2546). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าเป็นผ่อนในกรุงเทพมหานคร:
กรณีศึกษาเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน*. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เพ็ทสาคอน คอสีสะหวัด. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนของ
ผู้บริโภคในเทศบาล อำเภอปากเซ จังหวัดจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*.

- วิทยานิพนธ์ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วรเทพ แซ่ลี. (2552). *พฤติกรรม การซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้ากลุ่มภาพและเสียงของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. บัณฑิตวิทยาลัย. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- วิภาวดี ณ เชียงใหม่. (2549). *พฤติกรรม การซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าของลูกค้า บริษัท เชียงใหม่สยามทีวี จำกัด. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- วิภาวรรณ บึงชัยภูมิ. (2557). *ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า บริษัท พาเวอร์บาย จำกัด ของผู้บริโภค. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.*
- ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรี. (2563). *อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2563. แหล่งที่มา: https://www.krungsri.com/bank/getmedia/c5012640-5233-47b3-932730e242b940af/IO_Electrical_Appliances_200129_TH_EX.aspx*
- ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน. (2562). *อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2563. แหล่งที่มา: https://www.gsb.or.th/getattachment/b75c710f-d14a-456b-8556-a186c2a06507/7_electro_5_62_detail.aspx*
- สธน เหล่ารุ่งโรจน์. (2550). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนของผู้บริโภค: กรณีศึกษา บริษัท หิวนต์มาร์เก็ตติ้ง จำกัด. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- สุภารักษ์ ถิรงค์จินดา (2554). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อเจ้าของกิจการที่พำนักในจังหวัดสมุทรสงครามในการซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร. (2562). *จังหวัดยโสธร. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2563. แหล่งที่มา: <https://www.yasothon.go.th/2018/th/เกี่ยวกับจังหวัด/ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดยโสธร/1-1-ความเป็นมา.html>*
- Comrey, A. & Lee, H. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. Hillsdale: Erlbaum.
- Sekaran, U. & Bougie, R. (2013). *Research Methods for Business*. (6th ed). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

**The State and Desirable Roles of the Basic Education Institution
Committees of the Schools in Amnat Charoen Province
under the Office of Amnat Charoen Secondary
Educational Service Area Office 29**

เบญจมาศ สุจันทา,

เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม และ สุเมธ สุภัทรจำเนียร

มหาวิทยาลัยราชธานี

Benjamas Sujanta,

Charoenwit Sompongdam and Sumet Supatjamnien

Ratchathani University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : sujantaon61@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 76 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นบทบาทที่เป็นจริงเท่ากับ .98 และมีค่าความเชื่อมั่นบทบาทที่พึงประสงค์เท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่เป็นจริงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สถานศึกษา โดยรวมและระดับอยู่ในระดับปานกลาง และบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสถานศึกษา โดยรวมและระดับอยู่ในระดับมากที่สุด การเปรียบเทียบค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา พบว่าความต้องการจำเป็นด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการ

* วันที่รับบทความ: 10 มกราคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 31 มกราคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 2 กุมภาพันธ์ 2564

บริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงบประมาณมีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ข้อเสนอแนะบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาได้เสนอไว้แล้วทั้ง 4 ด้าน

คำสำคัญ: บทบาทที่เป็นจริง; บทบาทที่พึงประสงค์; คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstracts

The purposes of this research were to 1) Study the state and desirable roles of the basic education institution committee of schools in Amnat Charoen province under Amnat Charoen Secondary Educational Service Area Office 29 2) Compare the state and desirable roles of the basic education institution committee of the school and 3) Study the development guidelines the state and desirable roles of the basic education institution committee of schools. The sample used in the study were 76. Data collection was done through 5 rating scale questionnaires with the reliability of the questionnaires of the state and desirable roles were .98 and .96 respectively. The analyzing of data was percentage, mean, standard deviation and ($PNI_{modified}$).

The research findings were as follows the state roles of the basic education institution committee of schools, overall and each aspect were at the moderate and the desirable roles overall and each aspect were at the highest level. the compare of the Index values of ($PNI_{modified}$) of the education institution committee, at schools, found that the need assessment rank was from the most to the lowest. Personnel administration, general administration, academic affair administration, and budgeting administration, and the guidelines of the basic education institution committee of school role, proposed on all 4 aspects.

Keywords: State roles; Desirable roles; Basic education institution committee

บทนำ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ถือเป็นหลักในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ อีกทั้งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 44 ได้กำหนดให้ปลัดกระทรวงและเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาพร้อมทั้งได้กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล เพื่อให้มีความเป็นอิสระคล่องตัวสามารถบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้ สะดวกรวดเร็วถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารการศึกษาจึงมีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม โดยสถานศึกษาจะมีอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยตนเองมากขึ้นทำให้ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เพื่อบริหารจัดการการศึกษาในรูปแบบใหม่เน้นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจมากขึ้นภายใต้การบริหารในรูปแบบขององค์กรบุคคลคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการบริหาร

แบบมีส่วนร่วม (Participation) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดนโยบายและแผน การตัดสินใจ การกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น (ศึกษาธิการ, 2546 : 39)

กระจายอำนาจได้กำหนดชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าแนวโน้มการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษามีความเข้มและเป็นรูปธรรมมากขึ้น การกระจายอำนาจในทางการศึกษา จะเน้นการกระจายอำนาจจากหน่วยงานส่วนกลางไปยังสถานศึกษา (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550 : 312) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา พบปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข พัฒนาและสานต่อในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา การส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวมทั้งการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา แม้จะได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 แล้ว แต่หน่วยปฏิบัติยังไม่มีอิสระ ความคล่องตัวในการบริหารงานและจัดการศึกษาเท่าที่ควร ในส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพบว่า มีการถ่ายโอนสถานศึกษาไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วแต่การจัดการศึกษาของเอกชนยังไม่มีขยายตัวเท่าที่ควร ในส่วนสถานประกอบการและสถาบันต่าง ๆ มีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่ยังมีสัดส่วนน้อยมาก นอกจากนี้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เป็นไปตามบทบาทหน้าที่กำหนด รวมทั้งยังมีอุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่หลายประการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความชัดเจนเรื่องบทบาทหน้าที่ของตนว่าจะทำอะไรบ้าง ทำเพื่ออะไร บุคลากรของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความหลากหลายของพื้นฐานความรู้ในวิธีการทำงาน ทักษะและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งมีความคิดว่า การบริหารจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเพียงที่ปรึกษาหรือผู้ปฏิบัติตามข้อเรียกร้องจากสถานศึกษา (พันธุ์ทิพา ศรีตะพัลโล, 2552 : 35)

คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ซึ่งครอบคลุมการกระจายอำนาจในการบริหารสถานศึกษาจากการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับความชัดเจนเรื่องบทบาทหน้าที่บุคลากรของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความหลากหลายขาดทักษะและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และตอบสนองหลักการกระจายอำนาจในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ต (Likert)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้อำนวยการสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 88 คน จากจำนวนโรงเรียน 22 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้อำนวยการสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 76 คน จากจำนวนโรงเรียน 22 โรงเรียน จำแนกเป็น ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 19 คน ผู้แทนครูที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 19 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 19 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 19 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan ได้มาโดยการเลือกอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม สอบถามบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ **ตอนที่ 1** แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยสถานภาพด้านตำแหน่ง ประกอบด้วย 1. ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. ผู้แทนครู 3. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 4. ผู้อำนวยการสถานศึกษา **ตอนที่ 2**

แบบสอบถามบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการบริหารงานวิชาการ 2. ด้านการบริหารงบประมาณ 3. ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4. ด้านการบริหารงานทั่วไป **ตอนที่ 3** แบบสอบถามแบบปลายเปิดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ใน 4 ด้านได้แก่ 1. ด้านการบริหารงานวิชาการ 2. ด้านการบริหารงบประมาณ 3. ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4. ด้านการบริหารงานทั่วไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ขออนุญาตเก็บข้อมูลจากสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เพื่อขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้ศึกษาส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 76 ฉบับโดยวิธีนำส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และ นำส่งแบบบรรจุใส่ซองรับ-ส่งหนังสือราชการของแต่ละสถานศึกษาในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 และผู้ศึกษาติดต่อการขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้รับกลับคืน 76 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม คือ หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ 1. ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2. ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3. ดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNImodified)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ปีการศึกษา 2563 จำนวน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป ดังแผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

1.1 บทบาทที่เป็นจริงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงาน และด้านการบริหารงานบุคคล

1.2 บทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล

2. ผลเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า

2.1 บทบาทที่เป็นจริงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 บทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นความคิดเห็นของบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เรียงตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ซึ่งด้านที่มีค่าความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือด้านการบริหารงานบุคคล ($PNI_{modified} = 0.42$) รองลงมาคือด้านการบริหารงานทั่วไป ($PNI_{modified} = 0.40$) ด้านการบริหารงานวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.39$) ตามลำดับ และด้านการบริหารงบประมาณ ($PNI_{modified} = 0.39$)

2.3.1 ด้านการบริหารงานบุคคล ($PNI_{modified} = 0.42$) เรียงตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับเสนอแนะแนวทาง วิธีการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ค่าจ้างค่าตอบแทน สำหรับบุคลากรในสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.59$) รองลงมาคือร่วมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคล ($PNI_{modified} = 0.55$) และเสนอแนะให้ความเห็นชอบในการเลื่อนและแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษาให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ($PNI_{modified} = 0.53$) ตามลำดับ

2.3.2 ด้านการบริหารงานทั่วไป ($PNI_{modified} = 0.40$) เรียงตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับร่วมกำหนดแนวทางและระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากบุคคล ชุมชน องค์กรเอกชน หน่วยงาน สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ($PNI_{modified} = 0.43$) รองลงมาคือส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการและให้บริการด้านต่างๆแก่ชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดโรงเรียน ($PNI_{modified} = 0.43$) และร่วมสร้างเครือข่ายทางการศึกษาระหว่างสถานศึกษา ชุมชน องค์กร หน่วยงานอื่นๆ ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.42$) ตามลำดับ

2.3.3 ด้านการบริหารงานวิชาการ ($PNI_{\text{modified}} = 0.39$) เรียงตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$) รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลรอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($PNI_{\text{modified}} = 0.44$) และมีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ($PNI_{\text{modified}} = 0.44$) ตามลำดับ

2.3.4 ด้านการบริหารงบประมาณ ($PNI_{\text{modified}} = 0.39$) เรียงตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบการใช้งบประมาณของสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$) รองลงมามีส่วนร่วมกำหนดแนวทางและวิธีการในการตรวจสอบการรับ-จ่ายพัสดุของสถานศึกษาให้ถูกต้องตามปีงบประมาณ ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$) และมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลทรัพยากรเพื่อการศึกษา และระดมทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.45$) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะของบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ได้แก่

3.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทในการบริหารด้านวิชาการร่วมกันกับสถานศึกษา อันได้แก่ ให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการพัฒนาหลักสูตร มีการปรับปรุงหลักสูตรและรายวิชาที่นักเรียนควรได้รับการพัฒนาควรมีคณะกรรมการสถานศึกษาได้รับรู้และรับรองหลักสูตร มีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงาน สนับสนุนด้านการส่งเสริมวิชาการสำหรับครู

3.2 ด้านการบริหารงบประมาณ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทในการบริหารด้านงบประมาณร่วมกันกับสถานศึกษา และให้ความเห็นในกรอบงบประมาณที่โรงเรียนได้รับจัดสรร มีส่วนร่วมช่วยเหลือ สนับสนุนในเรื่องการระดมทรัพยากร มีการวางแผนโครงการตามความจำเป็นและควรให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมพิจารณาเห็นชอบโครงการต่างๆ ตามความเหมาะสม

3.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาควรมีบทบาทในการให้ความเห็นชอบข้อเสนอแนะการพิจารณาย้ายของข้าราชการครู การให้ความดีความชอบการเลื่อนวิทยฐานะ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาควรวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา

3.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทในการร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้การสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาในทุกด้านทุกกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องมีกรอบในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาครอบคลุมทุกด้าน มีส่วนร่วม ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการในการบริการด้านต่างๆ แก่ชุมชนและให้การสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาในทุกด้าน ทุกกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

1. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า บทบาทที่เป็นจริงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อจำแนกรายเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 อาจจะยังไม่เข้าใจบทบาทในการบริหารงานสถานศึกษาหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทมากขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาควรให้ความรู้และจัดอบรมเกี่ยวกับบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการบริหารงานในสถานศึกษามากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ พิกรี แก้วนวล (2560 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานีโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมาก

บทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งเมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการ

บริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีคาดหวังว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปมากยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นในการร่วมบริหารงานใน สอดคล้องกับงานวิจัย กาญจนา ม่วงลัทธิ (2558 : 56) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการวางแผนปฏิบัติราชการ ประจำปีในการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติราชการประจำปีในการบริหารงบประมาณแบบ มุ่งเน้นผลงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับ มากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

2. ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นความคิดเห็นของบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เรียงตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ซึ่งด้านที่มีค่าความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือด้านการบริหารงานบุคคล ($PNI_{modified} = 0.42$) รองลงมาคือด้านการบริหารงานทั่วไป ($PNI_{modified} = 0.40$) ด้านการบริหารงานวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.39$) และด้านการบริหารงบประมาณ ($PNI_{modified} = 0.39$) ตามลำดับ

2.1 ด้านการบริหารงานบุคคล ($PNI_{modified} = 0.42$) เรียงตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับได้แก่ 1. เสนอแนะแนวทาง วิธีการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน สำหรับบุคลากรในสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.59$) 2. ร่วมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคล ($PNI_{modified} = 0.55$) และ 3. เสนอแนะให้ความเห็นชอบในการเลื่อนและแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษาให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ($PNI_{modified} = 0.53$) ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นงานที่มีความสำคัญ มุ่งเน้นการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาให้เกิดการบริหารงานที่คล่องตัว บรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ และยังให้ความสำคัญของการพัฒนาความรู้ ความสามารถ การสร้างขวัญและกำลังใจของครูและบุคลากรซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา ดังนั้นตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้านการบริหารงานบุคคล 3 ลำดับแรก ควรจะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัย วรวิทย์ ต๊ะคำวรรณและเฉลิมชัย สุขจิตต์ (2560 : 67) พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และลักษณะงานเฉพาะด้านน้อย มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย สถานศึกษากำหนดเนื้อหาสาระการประชุมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับทราบมากกว่าให้ร่วมพิจารณาเสนอแนะและมีข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มากเท่าที่ควร

2.2 ด้านการบริหารงานทั่วไป ($PNI_{\text{modified}} = 0.40$) เรียงตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ 1. ร่วมกำหนดแนวทางและระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากบุคคล ชุมชน องค์กรเอกชน หน่วยงาน สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ($PNI_{\text{modified}} = 0.43$) 2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการและให้บริการด้านต่างๆแก่ชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.43$) และ 3. ร่วมสร้างเครือข่ายทางการศึกษาระหว่างสถานศึกษา ชุมชน องค์กร หน่วยงานอื่นๆ ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.42$) ตามลำดับทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอาจยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำนโยบาย และส่วนมากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมักมีหน้าที่แค่อนุมัติหรือไม่ทราบถึงนโยบายของสถานศึกษาที่แท้จริง รวมทั้งสถานศึกษายังไม่เปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วม อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญคิดว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ดังนั้น ความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้านการบริหารงานทั่วไปต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของบุญตา ไกลเลิศ (2550 : 18) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพของตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่บุคคลได้รับ ต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ตามบทบาทของตำแหน่งนั้น และคล้อยตามความมุ่งหวังของสังคม เช่น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาก็หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ปฏิบัติในสถานศึกษานั้น

2.3 ด้านการบริหารงานวิชาการ ($PNI_{\text{modified}} = 0.39$) เรียงตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1. มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$) 2. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($PNI_{\text{modified}} = 0.44$) และ 3. มีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ($PNI_{\text{modified}} = 0.44$) ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ไปต่อยอดในอนาคตต่อไป มุ่งพัฒนาสถานศึกษาที่อยู่ภายในชุมชนให้มีความก้าวหน้าด้านวิชาการและมีมาตรฐานสากล การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในด้านวิชาการจะช่วยให้ชุมชนเข้าใจปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง ดังนั้น ความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้านการบริหารงานวิชาการต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับ วรณยูภา คะโยธา (2558 : 97) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป มีปัญหาที่สอดคล้องกันทั้ง 4 ด้าน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ยังไม่มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ทำให้เกิดปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นต้น

2.4 ด้านการบริหารงบประมาณ ($PNI_{modified} = 0.39$) เรียงตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1. มีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบการใช้งบประมาณของสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.48$) 2. มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางและวิธีการในการตรวจสอบการรับ-จ่ายพัสดุของสถานศึกษาให้ถูกต้องตามปีงบประมาณ ($PNI_{modified} = 0.48$) และ 3. มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลทรัพยากรเพื่อการศึกษา และระดมทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.45$) ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาต้องตระหนักถึงการบริหารงบประมาณเป็นเรื่องที่สำคัญ ดังนั้น ความสำคัญของการดำเนินการด้านการบริหารงบประมาณต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ ใจอ้าย (2558 : 47) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ในจังหวัดลำปาง พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ 12 โดยรวมและรายด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงกว่าด้านอื่น ๆ 3 ลำดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ รองลงมา คือ การปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา และด้านให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชนตามลำดับ ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนและกฎหมายที่เป็นหลักปฏิบัติต่างๆ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุมกับสถานศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาควรจัดอบรม ประชุมสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด สถานศึกษาควรดำเนินงานไว้ล่วงหน้าชัดเจน กำหนดเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีเวลาเตรียมตัวในการเข้าร่วมประชุมกับสถานศึกษาส่วนอายุ เพศและประสบการณ์ พบว่าไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะของบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ได้แก่

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

1.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทในการให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 มีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย มีการปรับปรุงหลักสูตรและรายวิชาที่นักเรียนควรได้รับการพัฒนา ทั้งนี้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือการเพิ่มเติมรายวิชาใหม่ในหลักสูตรสถานศึกษา

2. ด้านการบริหารงบประมาณ

2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทในการให้ความเห็นในกรอบงบประมาณที่โรงเรียนได้รับจัดสรรมีส่วนร่วมช่วยเหลือ สนับสนุนในเรื่องการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการอื่น มีความชัดเจน โปร่งใส

2.2 สามารถตรวจสอบคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคล

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

3.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาควรมีบทบาทในการให้ความเห็นชอบข้อเสนอแนะการพิจารณาย้ายของข้าราชการครู การให้ความดีความชอบการเลื่อนวิทยฐานะ

3.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาควรวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป

4.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทในการร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้การสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาในทุกด้านทุกกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องมีการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาครอบคลุมทุกด้าน

4.2 มีส่วนร่วม ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการในการบริการด้านต่างๆ แก่ชุมชนแล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารควรส่งให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนงาน

วิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และมีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

1.2 สถานศึกษาควรจัดและดำเนินการประชุมอบรมสัมมนาและจัดกิจกรรมต่างๆที่ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีโอกาสทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและควรสนับสนุนคณะกรรมการสถานศึกษาต่อไปในหลักสูตรการบริหารการศึกษาที่สูงขึ้น

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาบทบาทที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

2.3 ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ม่วงลัทธิ. (2558). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการวางแผนปฏิบัติราชการ ประจำปีในการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ (พ.ศ. 2551 - 2565). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์ ใจอ้าย. (2558). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 ในจังหวัดลำปาง.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

บุญตา ไกลเลิศ. (2550). บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- พันธุ์ทิพา ศรีตะพัสโส. (2552). ศึกษาปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตการประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิกรี แก้วนวล. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วรุณยุภา คะโยธธา. (2558). ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรวิฐิ ต๊ะคำวรรณและเฉลิมชัย สุขจิตต์. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชญาฮินดู
**An Analytical Study of the Concept of Narayana
Avatar in Hindu Philosophy**

นิติกร วิชума, พระครูภาวนาโพธิคุณ,
จักรพรรณ วงศ์พรพจน์ และ ธนกร ตรกมลกานต์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
**Nitikorn Wichuma, Phrakhru Bhavanabodhikun,
Chakkapan Wongpornpavan and Thanakorn Donkamonkan**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: jack_nitikorn_wichuma2517@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเรื่องอวตารในปรัชญาฮินดู 2) ศึกษาแนวคิดเรื่องนารายณ์อวตาร และ 3) วิเคราะห์แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชญาฮินดู เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ แล้วนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิธี

ผลการศึกษาพบว่า 1.แนวคิดการอวตารคือ การแบ่งภาคหรือการลงมาของเทพเจ้าสู่โลกมนุษย์ ด้วยมีพันธกิจสำคัญในการลงมาปราบ สั่งสอน และชี้แนะหนทางไปสู่สัจธรรมสูงสุด การสำแดงรูปขององค์อวตารนั้นปรากฏในรูปมนุษย์ อมนุษย์ และสัตว์ แต่ยังคงดำรงคุณสมบัติเอกเช่นเดียวกับพระเจ้าคือ ทรงไว้ด้วยมหิทธานุภาพ ความเป็นสัพพัญญู และปรากฏพระองค์ในทุกหนทุกแห่ง

2. แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตาร ที่กล่าวถึงการอวตารในยุคต่างๆ ได้แก่ 1). สัตยยุค เป็นยุคที่ความดีอย่างเต็มเปี่ยม มีการอวตารเป็น 4 ปางได้แก่ มัธยมวตาร ทรงอวตารเป็นปลา, คุรมวตาร ทรงอวตารเป็นเต่า, วราหาวตาร ทรงอวตารเป็นหมูเผือกเขี้ยวเพชร, นรสิงหาวตาร ทรงอวตารรูปครึ่งคนครึ่งสิงโต 2) ไตรตายุค คือ ยุคที่ความดีของมนุษย์เริ่มเสื่อม มีการอวตารเป็น 3 ปางได้แก่ วามนาวตาล ทรงอวตารเป็นพราหมณ์เตี้ย, ปรศุรามวตาร ทรงอวตารเป็นพราหมณ์ชื่อปรศุราม, รามาวตาร ทรงอวตารเป็นพระราม พระมหากษัตริย์แห่งกรุงโยธยา 3) ทวาปรยุค เป็นยุคที่ความชั่วและความดีเท่ากัน ได้แก่ กฤษณาวตาร ทรงอวตารมาเป็นพระกฤษณะ และ 4) กลียุค เป็นยุคมืดเพราะผู้คนห่างเหินจากพระเจ้าอย่างถึงที่สุด ได้แก่ พุทธาวตาร ทรงอวตารเป็นพระพุทธเจ้า และ อวตารเป็นมนุษย์ผู้ขี่ม้าขาว

3. การอวตารของพระนารายณ์ในปรัชญาฮินดู แสดงให้เห็นวิวัฒนาการความเป็นมนุษย์แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ 1) สัตว์ หมายความว่ารวมถึงสิ่งที่มีชีวิตทุกประเภททั้งที่อาศัยอยู่ในน้ำ, บนบก และ สัตว์ที่อาศัยอยู่บนบกและในน้ำ 2) อมนุษย์ ในที่นี้หมายถึงอมนุษย์ 3) มนุษย์ หมายถึงผู้ที่สามารถฝึกและพัฒนาตนให้มีความเจริญทางด้านอารยธรรมและคุณธรรมได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน

คำสำคัญ : นารายณ์; การอวตาร; ปรัชญาฮินดู

Abstracts

This article aims to 1) study the concept of Avatar in Hindu philosophy, 2) study the concept of Narayana Avatar and 3) analyze the concept of Narayana Avatar in Hindu philosophy. It is a documentary research by collecting data from primary and secondary documents. And present the research results in a descriptive method

The study found that 1. The concept of avatar is Division or descending of gods to the human world With an important mission to subdue and preach and direct the way to the highest truth The avatar's manifestation appears in human, non-human, and animal forms, but still maintains divine qualities: His Majesty the King Omniscience And appeared to him everywhere.

2. The concept of Narayana Avatar The mention of the incarnation in various eras, including 1). Satanism is an era in which the fullness of good There are 4 avatars: a fish avatar, a turtle avatar, a turtle-shaped avatar, a taro-fanged pig, a half-human, half-lion-shaped avatar. 2) The trinity is an era when the goodness of human beings begins to decline. There are three incarnations: Vamnavatar, an incarnation of a short Brahman, Prasuramavatar, an incarnation of a Brahman named Prasuram, Ramavatar, an incarnation of Rama, King of Ayodhya 3) The Dvarajuk is an era where evil and good are equal, namely Krishna Vatar, an incarnation of Krishna, and 4) the chaos of the dark age because people are far away from God. He was an avatar of a Buddha and an avatar was a human riding on a white horse.

3. The incarnation of Narayana Avatar in Hindu philosophy. It shows the evolution of humanity can be divided into 3 main categories as follows: 1) Animal means including all types of living things both living in water, on land and animals living on land and in water Man here refers to the human being. 3) Man refers to people who are able to train and develop themselves to progress in civilization and morality in a sequence.

Keywords : Narayana; Avatar; Hindu Philosophy

บทนำ

แนวคิดทางปรัชญาฮินดูโบราณ ให้ความสนใจปัญหาเกี่ยวกับโลกและชีวิตของมนุษย์เช่นกับแนวคิดทางปรัชญาปัจจุบัน ปัญหาต่าง ๆ ที่มนุษย์ในอดีตให้ความสนใจยังคงเป็นปัญหาที่มนุษย์ในยุคปัจจุบันให้ความสนใจด้วย และยังมีพัฒนาการที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นด้วยเครื่องมือเทคโนโลยีที่แสดงถึงความเจริญทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะแนวคิดด้านอภิปรัชญา แนวคิดทางอภิปรัชญาของปรัชญาฮินดูก่อนพุทธกาลนั้นเกิดขึ้นเพราะสนใจในมนุษย์โดยเฉพาะเรื่องความสุข ความทุกข์ หรือความไม่สุขไม่ทุกข์ของชีวิตมนุษย์ว่า ทำไม

มนุษย์จึงตกอยู่ในสภาพเช่นนั้น เพื่อสืบค้นหาต้นตอหรือสาเหตุของความสุข ความทุกข์ หรือความไม่สุขไม่ทุกข์ของมนุษย์ที่ว่านี้ การคิดค้น สืบหาสาเหตุที่ว่านั้นจึงเป็นที่มาของเนื้อหาอภิธานยัติอันเดียวส่วนหนึ่ง เช่นมีความเชื่อว่า มีบางอย่างที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ประจักษ์ในชีวิตประจำวันและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอื่น ๆ ซึ่งทรงพลัง มีอำนาจดลบันดาลให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นและเป็นไปโดยประการต่าง ๆ ได้

แนวคิดในเรื่องของเทพเจ้ามีอยู่คู่กับมนุษย์มาเป็นระยะเวลานาน เป็นความผสมผสานกันระหว่างปัจจัยหลายประการไม่ว่าจะเป็นชนชาติ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การพัฒนาให้เกิดเป็นศาสนาอย่างเป็นรูปธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญแตกต่างกันไปความคิด แนวคิดในเรื่องของเทพเจ้านี้ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึก รวมถึงแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก อาจเรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตผู้ที่นับถือ เห็นได้ชัดเจนอย่างในศาสนาฮินดูซึ่งวิวัฒนาการมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์แล้วว่ามีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้ามาตั้งแต่เริ่มแรก อันก่อให้เกิดการพัฒนาหลักความเชื่อ รูปแบบ รวมถึงวิธีการทางศาสนาให้มีความมั่นคงเพิ่มมากขึ้นผ่านแนวคิดและคำ สอนต่าง ๆ กันไป ในคำสอนเรื่องการอวตารของเทพเจ้า

ปรัชญาฮินดูอธิบายถึงบทบาทหน้าที่ในการอวตารของเทพเจ้าที่มีความแตกต่างกันออกไปได้ โดยไม่ขัดกับหลักความเชื่อ ความศรัทธาของมนุษย์ทั้งนี้ยังสร้างความเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น ถือได้ว่าเป็นความเข้มแข็งของปรัชญาฮินดูที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการเผยแพร่คำสอนผ่านสิ่งที่ทำให้สามารถเข้าใจและเข้าถึงมนุษย์ได้โดยง่าย (Winternitz, 1972 : 15)

พระนารายณ์ เป็นเทพที่ยิ่งใหญ่และเป็นเทพแห่งดวงอาทิตย์องค์หนึ่ง ในแนวคิดของปรัชญาฮินดูที่นับถือไวษณพิกายนั้นนอกจากจะมีพิธีกรรมบวงสรวงบูชาพระนารายณ์ในลักษณะของเทพเจ้าแล้ว ทศนะปรัชญาฮินดูยังนับถือพระองค์ในอวตารต่างๆ อีก อวตาร นี้แปลว่า ลงมา คือเกิดลงมาเป็นมนุษย์หรือการเข้าไปในร่างมนุษย์ หมายถึงพระนารายณ์ หรือพระวิษณุถือกำเนิดลงมาบนโลกเป็นภาคเป็นตอนต่างกันไปเพื่อปราบยุคเข็ญในโลกให้หมดสิ้นไป คือเมื่อบาปกรรมมีหนาแน่นในโลกเมื่อใด เมื่อนั้นพระนารายณ์ก็จะอวตารลงมาช่วยสงเคราะห์เสียครั้งหนึ่งเพื่อดับทุกข์ สร้างความสุขให้แก่มนุษย์และสัตว์บนโลก (พรหมศักดิ์ เจิมสวัสดิ์, 2523 : 121-122) เป็น “พันธกิจ” (Mission) หรือบ้างก็เรียกว่าภารกิจ ล้วนแล้วมีความหมายถึงว่า เป็นความมุ่งประสงค์หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น ๆ ก็ว่าได้ ดังนั้นในความหมายของพันธกิจนี้เมื่อนำมา มาอธิบายแนวคิดการอวตารโดยการที่เทพอวตารลงมาสู่โลกเพื่อทำพันธกิจต่าง ๆ ที่ได้รับการร้องขอตามความต้องการของโลก ณ ขณะนั้น ได้แก่

ประการที่ 1 การอวตารลงมาปราบ พันธกิจการอวตารในรูปแบบนี้มีให้เห็นโดยส่วนมากในการอวตารของพระนารายณ์หากวิเคราะห์ดูแล้วจะเห็นว่า การอวตารลงมาใช้ว่าจะเป็นการใช้พลังกำลังหรืออิทธิฤทธิ์อำนาจที่มีอยู่มากมายเหลือคณาเข้าสู่กับเหล่าอสูรที่มากทำความเดือดร้อนให้กับเหล่าเทพ, มนุษย์และสรรพสัตว์บนโลกเพียงอย่างเดียวแต่อาจเป็นการอวตารลงเพื่อปราบอธรรมที่อยู่ในจิตของเหล่าสรรพสัตว์ซึ่งอวตารของพระนารายณ์ที่มีพันธกิจอวตารลงมาปราบมีตัวอย่างเช่น **อวตารปางที่ 1 มัตสยาวตาร** การ

อวตารลงมาเป็นปลานั้นลงมาเพื่อปราบอสูรหัยศรีพทีได้ทำการขโมยพระเวทจากพระโอรุขของพระพรหม, **อวตารปางที่ 3 วราหาวตาร** อวตารเป็นหมูป่า เพื่อปราบหิรัณยัษ ที่ต้องการขัดขวางไม่ให้มนุษย์มีแผ่นดินอยู่, หรืออวตารปางที่ 4 **นรสิงหาวตาร** (เป็นมนุษย์กึ่งราชสีห์) เพื่อปราบอสูรหิรัณยาศิพ ที่โกรธแค้นพระนารายณ์ ทรงสังหารน้องของตน เป็นต้น จากการอวตารของพระนารายณ์ในปางดังกล่าวข้างต้นนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการอวตารที่มีจุดมุ่งหมายลงมาปราบทั้งนั้น เป็นเพราะเหล่าอสูรไม่มีหลักธรรมอยู่กับตน เหมะเกริมในความยิ่งใหญ่ของตนไม่เกรงกลัวต่อสิ่งใด การอวตารลงมาของพระองค์ในแต่ละปางย่อมจะทำให้ดูยิ่งใหญ่และน่ากลัวกว่าอสูรเหล่านี้ ตามความเชื่อเรื่องยุคทั้ง 4 ยุค เมื่อมาถึงช่วงกลียุคถือว่าเป็นช่วงที่ความชั่วร้ายเข้าครอบครองพื้นที่ส่วนความดีมากที่สุดสิ่งที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนี้คือ เกิดแต่ความสับสนวุ่นวายเพราะฉะนั้นสิ่งที่เหล่ามนุษย์และสรรพสัตว์ต้องการคือ ความสงบสุขทางด้านจิตการอวตารในปางนี้จึงเหมือนเป็นการอวตารลงมาปราบอธรรมที่ไม่ได้เป็นรูปธรรมอย่างอวตารที่ผ่านมา ทั้งนี้ถือว่าความชั่วร้ายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่กลักร้อนสภาพจิตมากกว่า อสูรที่กล่าวถึงน่าจะเป็นอสูรจากนามธรรมมากกว่าเพราะฉะนั้นอวตารปางนี้จึงเป็นปางที่ยังไม่เกิดขึ้นแต่จะมีการอวตารในอนาคตซึ่งถือว่าใกล้เข้ามาทุกที

ประการที่ 2 การอวตารลงมาทำหน้าที่สอนและชี้แนะหนทางไปสู่สัจธรรมสูงสุด พันธกิจอวตารในรูปแบบนี้เป็นการทำหน้าที่สั่งสอนและชี้แนะ ผู้ที่หลงผิดไปจากธรรมะให้กลับคืนสู่ทางที่ถูกต้อง ซึ่งนัยก็คือ การปราบอภายหมายความว่าไปถึงการใช้ปัญญา คติธรรมต่างๆ เข้าสู่กับอสูรและสิ่งชั่วร้ายก็เป็นได้ ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่มนุษย์หลงใหลไปอย่างไร้จุดหมายและไร้ความหมาย องค์อวตารจะมาเตือนและแสดงหนทางแก่มนุษย์ (Courtois Luc, 2008 : 7) และองค์อวตารมีหน้าที่เปิดเผยวิภวจากเบื่องบน เพื่อนา ทางมนุษย์ผู้หลงทางกลับคืนสู่แหล่งต้นธาตุที่จากมา ดังข้อความว่า อวตารทุก ๆ พระองค์ ขณะที่ลงมามีพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเฉพาะของโลก นอกเหนือไปจากนั้น แต่ละองค์ยังมีหน้าที่เปิดเผยวิภวหรือแสดงความรู้เพื่อให้มนุษย์แทรกทะลุสู่เบื่องบน (Armstrong Jeffrey, 2010 : 146) พันธกิจการอวตารข้างต้นนี้ของพระนารายณ์ที่สามารถวิเคราะห์ได้นั้นที่เห็นได้ก็คือ การอวตารในปางที่ 5 วามนาวตาร (เป็นพราหมณ์เดีย) ที่ถึงแม้ท้าวพลีจะเป็นวงศ์ของอสูรแต่ก็เป็นกษัตริย์ที่ปกครองบ้านเมืองด้วยความยุติธรรมแต่ด้วยความเป็นธรรม และประกอบกับความมีศรัทธาในเทพเจ้าทำบุญกรรมโดยตลอดย่อมเป็นที่เกรงต่อบรรดาเทพ ดังนั้นพระนารายณ์ทรงอวตารลงมาในปางนี้เป็นการสอนแนวธรรมให้แก่ท้าวพลีโดยเฉพาะแต่ด้วยความที่ท้าวพลีมีหลักธรรมอยู่กับตนและแสดงออกให้เห็นถึงความนอบน้อมพร้อมทั้งมีความศรัทธาต่อพระนารายณ์

ประการที่ 3 การอวตารลงมาเป็นต้นแบบ พันธกิจลำดับสุดท้ายของพระนารายณ์คือ การลงมาเป็นแบบอย่างการประพฤติปฏิบัติ และวางรากฐานต่าง ๆ ให้กับมนุษย์ การอวตารในรูปแบบนี้ส่วนมากจะอยู่นอกเหนือจากอวตารทั้ง 10 ปางของพระนารายณ์ โดยอวตารปางนี้คือการอวตารมาสู่โลกในรูปของ พระฤๅษีฤๅษะเป็นอวตารปางที่ 9 จาก 24 ปางของพระวิษณุ ตามคัมภีร์ภาควัตปุราณะจะเผยแผ่คำสอนและชี้แนะหนทางโมกษแล้ว พระฤๅษีฤๅษะยังทำหน้าที่เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมแก่มนุษย์และสรรพสัตว์ (แคทรียา อังทองกำเนิด, 2556 : 1-22) ทั้งนี้การอวตารที่เกิดขึ้นในแต่ละคัมภีร์ถือว่าพระองค์

ลงมาเป็นต้นแบบให้กับมนุษย์และสรรพสัตว์เช่นเดียวกัน ก่อให้ชีวิตดำเนินไปอย่างไม่สงบสุขทั้งกายและใจ เปรียบเทียบได้กับความชั่วร้าย เราไม่สามารถรับรู้ได้ว่าเราจะต้องเจอกับความชั่วร้ายในรูปแบบลักษณะใด ดังนั้นการอวตารของพระนารายณ์ที่เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะความชั่วร้าย หากความชั่วร้ายที่เกิดขึ้นมีอำนาจเกินไปก็ย่อมมีความดีที่อยู่เหนือกว่าขึ้นไปอีก พันธกิจอวตารของพระนารายณ์ที่อวตารลงมาเป็นต้นแบบนี้จึงเปรียบได้กับความดีในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนไปถึงขั้นสูงสุดนั่นเอง

พันธกิจของการอวตารจึงเป็นการกำราบทุรชน ขจัดอธรรม ดำรงไว้ซึ่งธรรมะ เป็นแบบอย่าง สั่งสอนชี้แนะทางไปสู่สัจธรรมสูงสุด ซึ่งพันธกิจต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนมีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือและดำรงรักษาโลกให้ดำรงไว้ซึ่งความสงบสุข ซึ่งในยุคแรกๆ นั้น การอวตารลงมาเพื่อปราบเหล่าอธรรม ส่วนในยุคหลังโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้น มนุษย์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวัตถุมากกว่าเรื่องของการพัฒนาจิตใจมนุษย์ห่างไกลจากศาสนา และหลงระเหิดเดินทางในกระแสโลกแห่งวัตถุอย่างไร้จุดหมายและไร้ความหมาย ความปรารถนาปลายทางในชีวิตของมนุษย์นั้นจึงเป็นเรื่องของความปรารถนาในการครอบครองวัตถุสิ่งของและปรารถนาถึงความร่ำรวยมีชีวิตที่สุขสบายจนหลงลืมต้นธาตุที่มา จิตใจมนุษย์เสื่อมถอย พระเจ้าจึงต้องอวตารลงมาเพื่อเผยแผ่และฟื้นฟูธรรมะ เป็นแบบอย่างการปฏิบัติตนและแนะนำหนทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องให้แก่มนุษย์ (แคทรียา อังทองกำเนิด, 2556 : 1-22)

แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชาฮินดูถึงแม้ว่าจะเป็นแนวคิดที่สำคัญของปรัชาฮินดู ที่มีอิทธิพลต่อสังคมอินเดียหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านปรัชา วรรณคดี ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตที่กล่าวมาแล้วนั้น ปัญหาที่คือองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชาดังกล่าวมีผู้สนใจศึกษาและเผยแพร่น้อยมาก ส่วนมากจะเป็นการศึกษาโดยเน้นในเรื่องของวรรณคดี ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของชาวอินเดีย แต่ไม่ได้เน้นแนวคิดทางปรัชาเรื่องอวตารจริงๆ จึงทำให้องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับอวตารขาดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และทำให้คนรุ่นหลังไม่เข้าใจและเห็นความสำคัญของแนวคิดเรื่องอวตารในส่วนที่เป็นทัศนะทางปรัชาจริงๆ ทั้งที่คนรุ่นใหม่ได้มีการสืบทอดแนวคิดเรื่องอวตารมาจนถึงกระทั่งยุคปัจจุบัน

ผู้วิจัยเห็นว่า แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชาฮินดูนั้น ควรศึกษาในส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นแนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารอย่างแท้จริง เพราะองค์ความรู้ในส่วนนี้มีผู้สนใจศึกษาและเผยแพร่น้อยมาก ทั้งที่เป็นส่วนที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่สำคัญทางปรัชาฮินดู ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาแนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชาฮินดู เพื่อที่จะได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมาเผยแผ่แก่คนรุ่นหลังหรือผู้ที่สนใจได้ศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจว่า แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชาฮินดูมีความเชื่อมโยงกับปัจจุบันอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอวตารในปรัชญาฮินดู
2. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องนารายณ์อวตาร
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชญาฮินดู

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1) รวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ The Bhagavad Gita: The Original Sanskrit and English Translation/Lars Martin Foss, outline of Indian Philosophy (M.Hirianna), A Critical Survey of Indian Philosophy, Indian Philosophy Vol 1-2

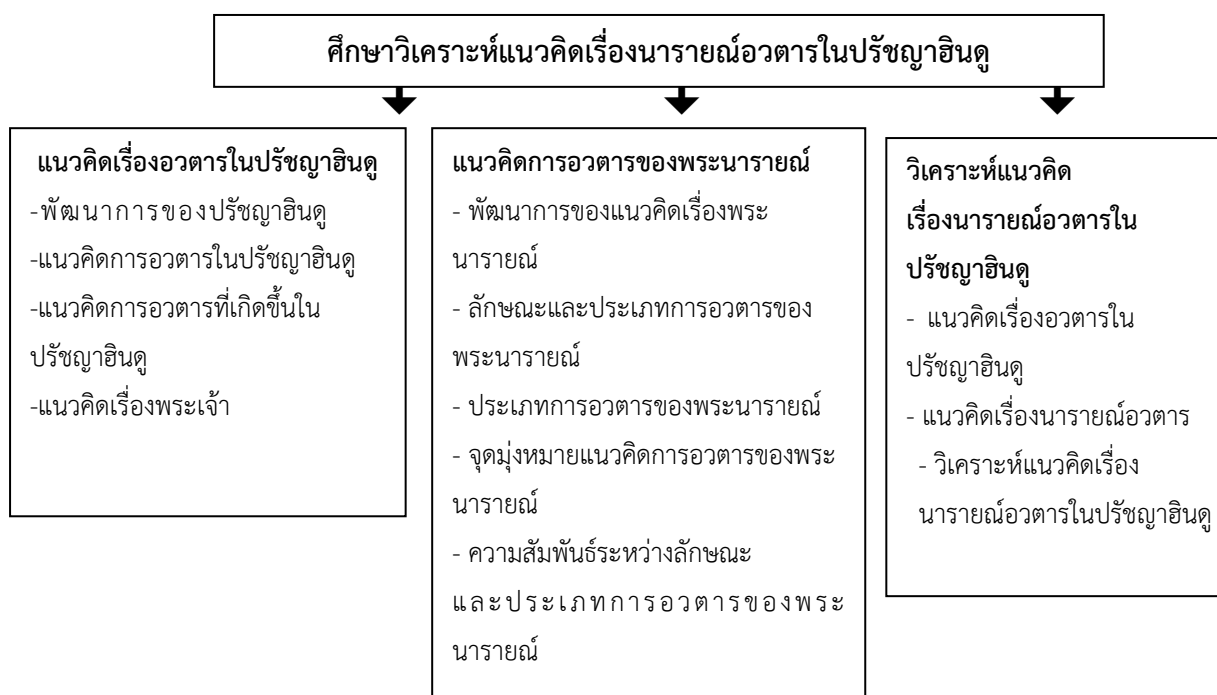
2) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ภารตวิทยา (กรุณา-เรื่องอุไร กุศลาสัย), ภาควัฒนวิทยา (สมภาร พรหมทา), ปรัชญาอินเดีย (อดิศักดิ์ ทองบุญ), ปรัชญาอินเดีย (สุนทร ณ. รังษี), ปรัชญาอินเดีย : ประวัติและลัทธิ (สุนทร ณ. รังษี), ปรัชญาอินเดีย (ประยงค์ แสนบุราณ) เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิมาตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูล แยกแยะข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆ ตามวัตถุประสงค์อย่างเป็นระบบ เปรียบเทียบข้อมูล ลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกัน และการเสนอข้อเท็จจริงที่ได้ด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามหลักการของอุปนัยวิธี (Inductive Method) โดยยึดวัตถุประสงค์เป็นแนวทาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและข้อมูลตามเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวผู้วิจัยจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1.แนวคิดเรื่องอวตารในปรัชญาฮินดู

แนวคิดอวตารในปรัชญาฮินดูเป็นการอธิบายความมียู่ของเทพเจ้าแต่ละองค์มักมีเรื่องราวที่เต็มไปด้วยอำนาจอิทธิฤทธิ์ที่แต่ละองค์ล้วนมี ซึ่งสิ่งนี้เป็นไปตามความเชื่อของมนุษย์นั่นเอง เมื่อกล่าวถึงคำว่า “อวตาร” เป็นความเชื่อหนึ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับตำนานเทพเจ้าอันแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เทพเจ้ามีเหนือกว่ามนุษย์ธรรมดาที่จะทำได้ ด้วยเหตุนี้ตำนานต่างๆ เกี่ยวกับการอวตารจึงมักปรากฏอยู่ในวรรณกรรมต่าง ๆ ของอินเดีย สำหรับชาวฮินดูแล้วถือว่าการอวตารเกิดขึ้นกับเทพเจ้าหลายๆ องค์ที่พวกเขาให้การเคารพนับถือแบ่งเป็น 3 แบบ ได้แก่ 1) อวตาร คือ การแบ่งภาค หรือ การลงมา ถือเป็นความหมายที่เป็นที่เข้าใจของคนโดยทั่วไป ว่าเทพเจ้าทรงแบ่งภาคลงมาตามพระบรมราชาธิบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสรุปได้ใจความว่า อวตาร ไม่ได้จำกัดอยู่ที่เทพเจ้าเพียงอย่างเดียวแต่ครอบคลุมถึงเทพโดยทั่วไปที่สามารถแบ่งภาคลงมาบนโลก (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2516: 98) 2) อวตาร คือ ผู้หลุดพ้นโดยสมบูรณ์ยกเอาความหมายตามที่สวามีกริยานันทะ กล่าวอธิบายไว้ว่าองค์อวตารเป็นผู้ที่มีอิสรภาพอย่างสมบูรณ์ ลงมาสู่

โลกเพื่อปกป้อง และนำความเข้าใจมาสู่โลกมนุษย์ เป็นผู้มีพลังไร้ขีดจำกัด (Swami Kriyananda, 2007: 157) และ 3) อวตาร คือ ผู้ที่ลงมาด้วยมีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติภารกิจอันจากการให้ความหมายของเจฟฟรีย์ อาร์มสตรอง ที่กล่าวว่าเทพเจ้ามีจุดมุ่งหมายลงมาสู่โลกในร่างของมนุษย์ทำพันธกิจให้สำเร็จตามความต้องการ ณ ขณะนั้น (Armstrong Jeffrey, 2010: 4) เพราะฉะนั้นความหมาย อวตาร คือการปรากฏกายในร่างของมนุษย์และสัตว์ของเทพเจ้า

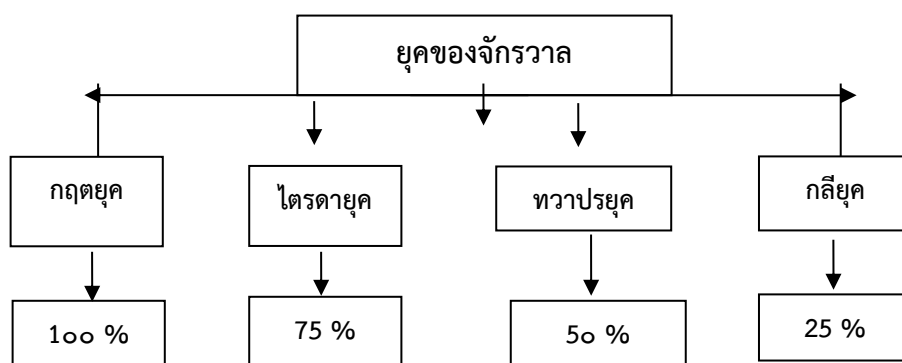
2. แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตาร

การอวตารของพระนารายณ์ให้ถือว่าเป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุดเกี่ยวข้องกับสรรพสิ่งด้วยรูปแบบฐานะและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป แนวคิดเรื่องการอวตารของพระองค์ยังสื่อความหมายโดยนัยให้เห็นขั้นตอนกระบวนการของธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของทุกสรรพสิ่ง ดังนั้นหากกล่าวว่าความเชื่อเรื่องอวตารของพระนารายณ์หรือพระวิษณุเป็นความเชื่อเกี่ยวกับทางศาสนาเพียงประการเดียวเห็นจะเป็นการด่วนตัดสินเกินไป อย่างน้อยแนวความเชื่อนี้ทำให้เราได้เห็นถึงความเชื่อที่นำไปสู่ความคิดเห็นทางด้านวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ส่วนหนึ่งด้วย

ลักษณะการอวตารของพระนารายณ์นั้นส่วนมากแล้วจะปรากฏอยู่ใน 3 อิริยาบถหลัก คือ ประทับยืน, ประทับนั่ง และประทับนอน แต่ในอิริยาบถหลักก็มีอิริยาบถย่อยอยู่ด้วย กล่าวคือ เมื่อปรากฏลักษณะว่าพระองค์ประทับยืนอยู่ ก็อาจจะประทับยืนอยู่ในแบบโยคะ, แบบโกคะ, แบบวีระ และแบบอาภิจาริกะ เมื่อปรากฏลักษณะว่าพระองค์ประทับนั่งอยู่ ก็อาจประทับนั่งในแบบโยคะ, แบบโกคะ, แบบวีระ และแบบอาภิจาริกะ ในกรณีเดียวกันเมื่อปรากฏว่าพระองค์ประทับนอนอยู่ ก็อาจประทับนอนในแบบโยคะ, แบบโกคะ, แบบวีระ และแบบอาภิจาริกะ นั่นเอง ซึ่งสาเหตุที่มีอิริยาบถย่อยเกิดขึ้นมาตามความเชื่อในแต่ละคนของผู้เคารพบูชา เห็นได้ว่าลักษณะความปรารถนาของผู้เคารพบูชาเป็นแบบใดก็จะเคารพลักษณะของพระนารายณ์ในลักษณะนั้นเหล่านักบวชก็จะบูชาในรูปแบบของโยคะ ผู้ที่ยังต้องการความสุขทางโลกอยู่อย่างเช่นปุณฺณธรรมดาทั่วไปกก็จะบูชาในรูปแบบของโกคะ, ผู้ที่อยู่ในฐานะผู้นำ ทางด้านต่าง ๆ ที่ต้องการมีอำนาจก็จะบูชาพระองค์ในแบบของวีระ และสุดท้ายผู้ที่ต้องการปราบปรามศัตรูก็จะบูชาพระองค์ในรูปแบบของอาภิจาริกะ เป็นต้น นอกจากนี้มีการอธิบายเพิ่มว่ายังมีการจัดลำดับความสำคัญแต่ละแบบออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) **อุตตมะ (Uttama)** อยู่ในระดับสูง ถือว่ามีบิรวารเต็มครบตามคัมภีร์ 2) **มัธยมา (Madhyma)** อยู่ในระดับกลาง ถือว่าหากมีบิรวารน้อยลงมาจากระดับสูง 3) **อธมา (Adhama)** อยู่ในระดับต่ำสุด ถือว่ามีบิรวารน้อยที่สุด (เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์, 2546 : 42)

การแบ่งประเภทของการอวตารของพระนารายณ์อย่างสิ้นเชิง แต่ก็ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เห็นว่ามนุษย์ในยุคสมัยนี้แบ่งพระนารายณ์ออกไปตามสภาพที่เห็น เป็นจินตภาพที่ถือว่ามีค่ามากต่อแนวคิดการอวตารของพระองค์ในยุคหลัง เพราะเมื่อพิจารณาแล้วย่อมเห็นว่าช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้นี้มีความสอดคล้องซึ่งกันและกันอยู่ ทั้งนี้จุดมุ่งหมายหลังของการแบ่งประเภทการอวตารของพระนารายณ์นี้เกิดขึ้นจากความเชื่อที่ว่าเมื่อธรรมเพิ่มขึ้นจนทำให้โลกตกอยู่ในอันตราย เทพเจ้าสูงสุด คือ พระนารายณ์หรือพระวิษณุจะลงมาจาก

สวรรค์ไวคุณฐ์มายังโลกเพื่อนำธรรมกลับมา และเพื่อคุ้มครองผู้ทำความดี ทำลายผู้ทำความชั่ว ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะและประเภทการอวตารของพระนารายณ์นี้เกิดขึ้นจากความต้องการศึกษาในรูปลักษณะการอวตารของพระนารายณ์ เป็นการบอกรายละเอียดลักษณะในแต่ละปางของพระนารายณ์ตั้งแต่ อวตารปางหลัก 10 ปาง จนถึงการอวตารปางย่อยว่าทรงอวตารลงมาในรูปลักษณะใดปาง ส่วนประเภทการอวตารเป็นการบอกถึงรูปแบบว่าทรงอวตารลงมาในรูปร่างแบบใดบ้าง กล่าวว่าการบวการทั้ง 2 อย่างนี้เมื่อศึกษาแล้วเป็นสิ่งที่มีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ยังเกี่ยวข้องกับความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ปุราณะเป็นส่วนใหญ่ประกอบกันด้วย ซึ่งความเชื่อหลักในคัมภีร์นี้ปรากฏรายละเอียดอยู่ 5 ประการ ได้แก่ 1) เรื่องการสร้างโลก 2) การที่โลกปรากฏขึ้นใหม่อีกครั้ง 3) เผ่าพันธุ์ของเทพเจ้า 4) การเริ่มต้นของพระมนู 5) ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ทั้งนี้คัมภีร์ปุราณะเป็นคัมภีร์ที่กล่าวได้ว่าเกี่ยวข้องกับเทพผู้ยิ่งใหญ่ทั้ง 3 องค์มากที่สุด เกี่ยวกับเรื่อง การสร้างโลกมีความเชื่อตามนัยแห่งปรัชญาฮินดูว่ายุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโลกขึ้นอยู่กับเวลาของจักรวาลไม่มีที่สิ้นสุด ถือว่าเป็นช่วงระยะเวลาแห่งการสร้างโลกจนถึงระยะเวลาแห่งการทำลายล้างไม่มีวันสิ้นสุด ช่วงระยะเวลานี้ถูกเรียกว่า “กัลป์” (เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์, 2546 : 29) ส่วนระยะเวลายังไม่ได้สร้างโลกใหม่เรียกว่า “ประลัยกัลป์” ในสมัยเริ่มแนวคิดนี้แบ่งออกเป็น 4 ยุคแยกออกจากกัน แต่ในภายหลังได้รวมทั้ง 4 ยุค ได้แก่ ยุคที่ 1 กฤตยุค มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัตยยุค เป็นยุคที่สัจธรรมยังมีความมั่นคงอยู่ ถือว่ามีพระพรหมองค์เดียวเป็นใหญ่ ไม่มีสิ่งใดเลยทั้งเทพ, ยักษ์ หรือ มาร ความน่าอัศจรรย์ของยุคนี้คือการที่ใครปรารถนาสิ่งใดก็จะสำเร็จ ไม่มีการค้าขายแลกเปลี่ยน อีกทั้งไม่มีความโลภ โกรธ หลง อันเป็นสิ่งที่ไม่ต้องอยู่เลย ยุคที่ 2 ไตรตายุค หรือ เตรตายุคไม่มีพิธีกรรม มนุษย์ปฏิบัติธรรมเพื่อหวังผลหรืออานิสงส์จากการปฏิบัติธรรมนั้นๆ ยุคที่ 3 ทวาปรยุค เป็นยุคที่นรชนเกิดเจ็บป่วยขึ้น เกิดค้นหาทำให้ความชั่วก่อกำเริบขึ้น มีพิธีกรรมเพื่อล้างความไม่ดี พระเวททั้งสี่เกิดขึ้นแต่นรชนไม่สนใจศึกษา ยุคที่ 4 กลียยุค เป็นยุคที่ศีลและธรรมเสื่อมถอย ผู้คนเต็มไปด้วย ราคะ โทสะ โมหะ มีแต่ความชั่วร้ายมีมากกว่าความดี

แผนภาพแสดงสัจธรรมของแต่ละยุค

3. วิเคราะห์แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชญาฮินดู

แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตาร เป็นแนวคิดที่สำคัญในปรัชญาฮินดูซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อเทพเจ้าที่ได้รับการเคารพและศรัทธาเป็นที่รู้จักมากที่สุดกล่าวคือ พระนารายณ์ที่เป็นความเชื่อในศาสนาฮินดู โดยเชื่อว่าสามารถอวตารลงมาช่วยเหลือเหล่าสรรพสัตว์ให้พ้นจากความทุกข์ ทั้งนี้ความเชื่อดังกล่าวมีบทบาทที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า 1) **มัสยวตาร** อยู่ในตำแหน่งพระผู้เป็นเจ้า ผู้ถนอมโลกองค์หนึ่งแห่งพระเป็นเจ้า ดำเนินน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่ ที่ทำให้เกิดโดยพระเจ้าทรงศักดานุภาพที่ยิ่งใหญ่ (Omnipotence) หมายถึงพระเจ้าเป็นผู้มีอำนาจที่ยิ่งใหญ่ มีอำนาจทุกอย่าง 2) **กูรมาวตาร** แสดงให้เห็นถึงพระนารายณ์พระนารายณ์ได้รักษาระเบียบของจักรวาลโดยให้ฝ่ายเทพได้รับความดีฝ่ายอสูรได้รับความชั่ว ตัวเอกในการกวนเกษียรสมุทรเป็นทั้งทวยเทพและเหล่าอสูร แนวคิดของฮินดูเห็นว่า เทพเป็นฝ่ายธรรมะอสูรเป็นฝ่ายอธรรม เป็นมารร้ายที่สู้รบ ลักษณะนิสัยแบบเทพหรือแบบอสูรมักถูกนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะแบบสองขั้วความดีกับความชั่ว กุศลกับอกุศลของคน สิ่งมีชีวิตที่ถูกสร้างขึ้นในโลกนี้มีอยู่สองจำพวกโดยแท้หนึ่งคือเทพ อีกหนึ่งคืออสูร อันประกอบด้วยความเป็นอสูรนั้นหาใช้ในการประพติดันสมควรหรือการสละซึ่งการประพติดูๆ ไม่ อีกทั้งมีอาจพบซึ่งความบริสุทธิ์ หรืออาการอันเป็นกุศล หรือสัจจากชนเหล่านี้ได้ 3) **วราหาวตาร** ทรงสร้างโลกใหม่ขึ้นมาจากห้วงน้ำ นำขึ้นมาไว้เบื้องบนตลอดจนยังนำพระเวทกลับมาคืนและกู้แผ่นดินให้ขึ้นมาอยู่เหนือน้ำอีกครั้งหนึ่ง 4) **นรสิงหาวตาร** เป็นสิ่งที่มีรูปร่าง เค้าโครงคล้ายๆ มนุษย์ แต่ไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการแบ่งประเภทอวตารของพระนารายณ์ที่อวตารในปางที่ 4 ที่ลงมาเป็นนรสิงหาวตาร ซึ่งเปรียบได้กับมนุษย์ ดังนั้นการอวตารในที่นี้จึงไม่ได้มีความหมายของมนุษย์ในด้านลบแต่เป็นการตีความทางการศึกษาที่อธิบายถึงประเภทการอวตารลงมาในร่างที่ไม่ใช่ทั้งมนุษย์และสัตว์ในส่วนของมนุษย์นั้นก็ยังสามารถแยกย่อยลงไปได้อีก กล่าวคือ มนุษย์ในยุคดั้งเดิมที่พัฒนาการทางความคิดและการดำรงชีวิตที่สลับซับซ้อนมีลักษณะที่กลมกลืนกับความเป็นไปตามธรรมชาติ 5) **วามนาวตาร** แสดงให้เห็นถึงอำนาจของพระเจ้าที่แม้แต่วรรณะกษัตริย์หรือผู้ปกครองที่เป็นใหญ่ ยังต้องยอมรับเอาพระเจ้าหรือนักบวชอยู่เหนือตนในฐานะตัวแทนของพระผู้เป็นเจ้าที่เป็นผู้สร้างและรักษาโลก 6) **ปรศุรามาวตาร** เป็นอวตารพิเศษกว่าอวตารอื่นๆ ของพระวิษณุ เพราะเชื่อกันว่า ปรศุรามายังคงมีชีวิตอยู่และอาศัยอยู่ในโลกใบนี้เพื่อรอทำภารกิจบางอย่าง ดังนั้นปรศุรามายังยังมิได้รับการบูชาแบบเทวะซึ่งไม่เหมือนกับอวตารที่เป็นพระรามหรือพระกฤษณะ หรืออวตารองค์อื่นๆ ของพระวิษณุ 7) **รามาวตาร** มีแนวคิดที่นำเสนออุดมคติที่เชื่อว่าจักรพรรดิแห่งสากลจักรวาลจะปรากฏตัวขึ้นมาเพื่อพิชิตและปกครองแผ่นดินให้เกิดความมั่งคั่งและเที่ยงธรรม 8) **กฤษณาวตาร** เป็นการเสนอแนวคิดในการปฏิบัติตามหลักแห่งชีวิตเพื่อ หลุดพ้นจากความทรมานและความทุกข์ยากในชีวิต 9) **พุทธาวตาร** เป็นปางอันแต่การเปลี่ยนมาเป็นพระพุทธเจ้า เป็นเพราะเรื่องการเมืองแก่งแย่งความเคารพนับถือในอินเดียมากกว่าเรื่องอื่นโดยการเขียนตำนานเทพเพื่อสนับสนุนเรื่องนี้เช่นเดียวกับญี่ปุ่นที่เขียนตำนานเทพสนับสนุนฐานะของสมเด็จพระจักรพรรดิ โดยในสมัยพุทธกาลมีชาวอินเดียหันมานับถือพระพุทธศาสนาจนศาสนาฮินดูลดลำดับความสำคัญบางพื้นที่ก็ถูกทอดทิ้งเลยทีเดียว

10) **กัลกียาวตาร** การอวตารลักษณะนี้ของพระนารายณ์ยังไม่เกิดขึ้น แต่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ยุคที่มนุษย์มีจิตใจเสื่อมทราม กระทำแต่ความชั่ว สิ่งที่ดีงามถูกทำลายหายไปจากโลก โลกเต็มไปด้วยความมืดมิด เกิดความเดือดร้อนวุ่นวาย ผู้คนไม่นับถือพระเวท ท้ายที่สุดอารยธรรมต่างๆ จะสูญสิ้นไป

แนวคิดการอวตารของพระนารายณ์ในปรัชญาฮินดูได้รับการตีความหรือศึกษาในส่วนของความเกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการความเป็นมนุษย์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปในรูปแบบใด ซึ่งส่วนนี้มีความสอดคล้องกับลักษณะการอวตารของพระนารายณ์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ 1) สัตว์ ในที่นี้หมายความว่ารวมถึงสิ่งที่มีชีวิตทุกประเภททั้งที่อาศัยอยู่ในน้ำ, อาศัยอยู่บนบกและ สัตว์ที่อาศัยอยู่ทั้งบนบกและในน้ำ 2) อมนุษย์ ในที่นี้จึงไม่ได้มีความหมายของมนุษย์ในด้านลบแต่เป็นการอธิบายถึงประเภทการอวตารลงมาในร่างที่ไม่ใช่ทั้งมนุษย์และสัตว์ 3) มนุษย์ ในที่นี้หมายถึงผู้ที่สามารถฝึกและพัฒนาตนให้มีความเจริญทางด้านอารยธรรมและคุณธรรมได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน

การอวตารของพระนารายณ์เป็นวิวัฒนาการทั้งนี้การอวตารของพระนารายณ์เป็นไปอย่างคล้ายคลึงกับหลักทฤษฎีดังกล่าว โดยประเภทการอวตารของพระนารายณ์ยังมีชื่อเรียกที่จำกัดเฉพาะสำหรับพระองค์อีกด้วย 1) อังศวตาร (Amsavatara) เป็นการส่งพลังด้วยอำนาจ ด้วยอิทธิฤทธิ์บางส่วน รวมไปถึงศาตราวุธต่าง ๆ ลงมาแปลงร่าง 2) อาเวศ (Avesa) เป็นการลงมาแบบเฉพาะกิจ อธิบายได้ว่า เป็นการกลายร่างแปลงกายเพียงชั่วระยะเวลาเมื่อบรรลุจุดประสงค์หรือเสร็จภารกิจก็กลับคืนสู่ร่างเดิม 3) อวตาร (Avatara) เป็นการลงมาของพระนารายณ์มาหมดทั้งองค์ หรือ อธิบายให้เข้าใจได้ว่า เป็นการกลายร่าง จากเดิมมาเป็นร่างใหม่และอยู่ในร่างใหม่จนสิ้นอายุขัย โดยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับในเชิงที่ว่าต้องมีตัวแปรสำคัญในเรื่องของยุคของจักรวาลตามความเชื่อในศาสนาฮินดูที่กล่าวอธิบายไว้ว่ามีทั้งหมด 4 ยุคด้วยกัน ได้แก่ ยุคที่ 1 กฤตยุค, ยุคที่ 2 ไตรตายุค, ยุคที่ 3 ทวาปรยุค และ ยุคที่ 4 กัลกียุค ประกอบควบคู่กันไปด้วย เป็นการแบ่งหมวดหมู่ตามลำดับวิวัฒนาการของมนุษย์ในทางสังคมวิทยา ที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงในฐานะมนุษย์

การอวตารของพระนารายณ์ให้ความสำคัญในเรื่องจิตนิยม เชื่อว่าจิต เท่านั้นเป็นสิ่งที่อยู่จริง เนื่องจากมีความเชื่อว่า มีพรหมมันหรืออาตมันเป็นสิ่งที่คงอยู่ในรันดรออยู่ในร่างมนุษย์เมื่อร่างกายเน่าเปื่อยสลายจะยังคงอยู่โดยเปลี่ยนจากร่างเดิมไปหาร่างใหม่ต่อไปเรื่อยๆ เปรียบเสมือนเปลี่ยนเสื้อผ้าเก่าไปสวมใส่เสื้อผ้าใหม่ ส่วนการตายเป็นเรื่องของสสารหรือร่างกายมนุษย์เท่านั้น พรหมมันเป็นวิญญานที่บริสุทธิ์ เป็นทุกสิ่งทุกอย่าง และทุกสิ่งทุกอย่างก็คือ “พรหมมัน” กล่าวคือพรหมมัน เป็นสิ่งที่แท้จริงเพียงสิ่งเดียว นอกจากพรหมมันแล้วไม่มีอะไรอีกที่เป็นจริง หรือมีอยู่จริง มันเป็นสิ่งที่สมบูรณ์ปราศจากคุณสมบัติทุกอย่าง พรหมมัน เป็นทุกสิ่งทุกอย่าง ตัวของพรหมมันเองไม่ได้เป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะเพราะเป็นสิ่งที่อยู่เหนือกาลเวลา เป็นเบื้องต้นและที่สุดของสรรพสิ่ง แต่ตัวของพรหมมันเองไม่มีเบื้องต้น และไม่มีที่สุด แต่มีการดำรงอยู่อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

พรรณณะเรื่องการอวตารของพระนารายณ์นี้ เห็นว่ากรรมหรือการกระทำเป็นสิ่งจำเป็น กรรมได้รับแรงบันดาลหรืออำนาจจากพระเจ้า ทุกคนจะต้องมีการกระทำ แต่ในการกระทำนั้นจะต้องสละผลของการกระทำจึงจะเป็นทางที่ถูกต้อง กรรมนั้นโดยปกติมีผลต่อผู้กระทำด้วย ดังนั้น การอวตารของพระนารายณ์จึงเป็นต้นแบบสอนให้กระทำที่ดี ตราบใดที่ยังไม่บรรลุถึงเป้าหมายคือโมกษะ บุคคลผู้ทำกรรมจึงต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ตรานั้น ลักษณะการเกิดการตายท่านเปรียบได้กับการเปลี่ยนเสื้อผ้าที่เก่าแล้วไปสวมเสื้อผ้าใหม่ของบุคคล นั่นคือชีวิตร่างกายจะละทิ้งร่างเก่าไปสู่ร่างใหม่นั้นเอง ซึ่งเป็นกระบวนการตายแล้วเกิดใหม่ ส่วนสถานะที่ไปเกิดล้วนขึ้นอยู่กับกรรมของผู้คนว่าดีหรือชั่วอย่างไร ถ้าทำดีก็ไปเกิดในที่ดี ถ้าทำชั่วก็ไปเกิดในที่ชั่ว และถ้ารู้แจ้งในพรหมันก็จะไม่กลับมาเกิดอีก การอวตารของพระนารายณ์ เป็น การเข้าสู่โมกษะด้วยการที่มีจิตมุ่งมั่นต่อพระเจ้า ด้วยวิธีการโยคะทั้ง 3 ประการจะทำให้พระเจ้าทรงมีความเมตตาทำให้เข้าสู่โมกษะ ส่วนในเรื่องพระเจ้า ถือว่าพระองค์เป็นวิญญานบริสุทธิ์ที่สูงที่สุด มีอำนาจในการดลบันดาลสรรพสิ่งในโลกนี้ รวมทั้งการกระทำก็เกิดจากแรงธรรมชาติหรือจากอำนาจของพระเจ้า

อภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดเรื่องอวตารในปรัชญาฮินดู เป็นการอธิบายถึงพระเจ้ามากมายหลายองค์ก็ตาม แต่ในเนื้อแท้แห่งปรัชญาแล้ว ศาสนาฮินดูถือว่าพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่เพียงองค์เดียวเท่านั้น ผู้เป็นปฐมแห่งสากลจักรวาล และเป็นผู้ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างในสากลจักรวาลจะต้องกลับไปหาในที่สุด พระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ผู้เป็นทั้งต้นทั้งปลายของสากลจักรวาลนี้ ปรากฏตนให้คนเห็นในอวตาร หรือในรูปลักษณะนานาประการ ทั้งนี้เพราะนามธรรมเป็นสิ่งที่คนสามัญไม่อาจเข้าถึงได้ จะเข้าได้ก็แต่รูปธรรม รูปธรรมจึงยังเป็นสิ่งจำเป็นแก่การพัฒนาภูมิปัญญา สอดคล้องกับ กรณมา-เรื่องอุไร กุศลาสัย (2550 : 125) กล่าวไว้ในหนังสือ “ภารตวิทยา” ว่า พระเจ้าและเทวรูปทั้งหลาย และชายเป็นที่ยึดเหนี่ยวและเคารพสักการะของคนจำพวกนี้อยู่ทั่วไปซึ่งมีการพัฒนาการการอวตารในรูปต่างๆ ในแง่สังคมวิทยาไว้ว่า...เราจะเห็นได้ว่า ลำดับที่พระผู้เป็นเจ้าแบ่งภาคลงมาเกิดในมนุษย์โลกตามเทนิยาของชาวฮินดูนั้น เริ่มต้นด้วยการกำเนิดเป็นปลา เป็นเต่า (สัตว์ในน้ำ) ก่อน แล้วจึงมาเป็นหมู (สัตว์) เป็นครั้งคนครึ่งสัตว์ (นรสิงหาวตาร) ตามลำดับ ต่อมาจึงเป็นคนที่ยังไม่สมบูรณ์ (คนแคะหรือวามนาวตาร) แล้วก็เป็นคนป่าเถื่อน (ปรศุรามาวตาร) ในที่สุดจึงเป็นคนที่เจริญแล้วเป็นลูกตัวอย่าง เป็นสามีอันเป็นแบบฉบับ เป็นผู้นำ และเป็นกษัตริย์ในอุดมพรรณณะ (พระรามในเรื่องรามเกียรติ์) ต่อมาก็พัฒนายิ่งขึ้นเป็นครูบาอาจารย์คน (พระกฤษณะและพระพุทธรเจ้า) ตามลำดับ สารแห่งการ “อวตาร” เป็นขั้นๆ ไปเช่นนี้ หากจะพิจารณากันโดยใช้หลักใหญ่เข้าประกอบแล้วก็จะเห็นได้ว่าไม่สู้ห่างไกลจากหลักวิวัฒนาการของโลกเท่าไรนัก

แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตาร เป็นพันธกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการอวตาร ก็คือการเป็นแบบอย่างการประพฤติปฏิบัติ และวางรากฐานต่างๆ ให้แก่มนุษย์ ยกตัวอย่างเช่น การเสด็จอวตารสู่โลกมนุษย์ของพระศิวะในปางต่างๆ เช่น ปางโยคีทักขินามูรติ สอดคล้องกับ กิ่งแก้ว อุตถากร (2552: 21) กล่าวไว้ในหนังสือ “ความเป็นมาของนาฏศิลป์จากสมัยพระเวท และประวัติศาสตร์ของอินเดียจากสมัยพระเวทสู่สมัย

ฟื้นฟูศาสนาดั้งเดิมของชมพูทวีป” ว่า การอวตารเป็นการ วางรากฐานให้กับผู้ที่ประสงค์จะบำเพ็ญเพียรทำจิต ให้นิ่งและสละความสุขทางโลกียวิสัยออกบวชเป็นฤๅษีชีไพร ดำรงตนอยู่ในอาศรมวานปรสัธ และสันยาสีและ เมื่อครั้งเสด็จลงมาสู่โลกเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่ท่านภรตมุนินั้น สาเหตุสำคัญนอกจากจะเพื่อเป็นต้นแบบการ ร่ายรำที่ก่อให้เกิดนาฏยศาสตร์แล้วอีกเหตุผลหนึ่งเพื่อให้ท่านเหล่านั้นได้จดจำมิใช่เพียงลีลาของรูปร่ายรำ แต่ หากเพื่อให้เกิดการหยั่งรู้ถึงความหมายที่เชื่อมโยงกับเบื้องลึกทางจิตวิญญาณจนผู้ปฏิบัติและผู้ชมสามารถ เข้าถึงถึงสุนทรียรส และปัญญาทางเทพปรณมด้วย เป็นหนทางการสู่โมกษะคือได้กล่าวว่า การรู้แจ้งแยก อาตมน์ออกจากรูป ออกจากคุณสมบัติทั้งปวง เช่น ทุกข์ สุข โลก หลง อาตมน์ก็กลับคืนสู่สภาพเดิมคือ คุณสมบัติที่ว่างไม่ต้องอาศัยร่าง การที่จะให้ปุรุષะแยกตัวออกจากประภคิกลับคืนสู่สภาวะบริสุทธิ์โดยใช้ วิธีการควบคุม กาย วาจา ใจ เพื่อให้ปุรุษะเข้าไปสู่โมกษะหรือการหลุดพ้นจากทุกข์ สอดคล้องกับ สุนทร ณ รังสี (2545: 58) กล่าวไว้ในหนังสือ “ปรัชญาอินเดีย ประวัติและลัทธิ” ว่า การจัดความเห็นที่แตกต่างของชีวาต มันและพรหมมันจะทำให้บรรลุโมกษะหรือการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดทำให้ดำรงอยู่มีความสุขชั่ว นิรันดร์ และ แสง มนวิทูร (2515:7) กล่าวไว้ในหนังสือศรีมัททกวีทศิตา ว่าการบรรลุถึงโมกษะหรือนิพพาน ก็ อาศัยญาณ การบรรลุญาณต้องอาศัยกรรมหรือการปฏิบัติทำให้จิตบริสุทธิ์ยอมเข้าถึงญาณได้ง่าย

การอวตารของพระนารายณ์ลงมาในรูปมนุษย์นั้น เหตุผลเบื้องต้น เพื่อมิให้มนุษย์ปฏิเสธ เกรงกลัว หรือหลีกเลี่ยงพระองค์ ซึ่งพระเจ้าต้องพูดภาษามนุษย์ มีพฤติกรรมมนุษย์ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของเผ่าพันธุ์ มนุษย์มีฉะนั้นแล้วมนุษย์อาจปฏิเสธและทอดทิ้ง หรือกลัว และหลีกเลี่ยงพระองค์ เมื่อมนุษย์รับรู้ถึงความเป็น สมาชิกเผ่าพันธุ์เดียวกันแล้วการถ่ายทอดคำสั่งสอนและธรรมะต่างๆ ให้แก่มนุษย์ก็ง่ายขึ้น สอดคล้องกับ Courtois Luc (2008:15) ที่กล่าวไว้ในหนังสือ “The Promise Fulfilled (part two)” การอวตารลงมาใน ร่างมนุษย์นั้น นอกจากจะช่วยให้พระเจ้ากับมนุษย์ติดต่อสื่อสารกันได้แล้ว การปรากฏพระองค์ในรูปมนุษย์ยัง ถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนให้แก่มนุษย์อีกด้วย ดังนั้น คุณสมบัติขององค์อวตารในร่างมนุษย์ พระองค์ก็ มีคุณสมบัติเช่นพระเจ้าผู้มีรูป แต่แสดงออกภายใต้ข้อจำกัดของกายมนุษย์ที่เกิดขึ้นในโลก ณ ขณะนั้น” ดังนั้น แม้พระเจ้าผู้เป็นทิพย์จะทรงไว้ซึ่งมหิทธานุภาพประการต่างๆ ครั้นลงมาอยู่ในกายเนื้อ ก็จะถูกจำกัด ไม่ สามารถสำแดง หรือบางทีก็ตั้งใจไม่สำแดงสิ่งที่นอกเหนือวิสัยมนุษย์ สอดคล้องกับ Huxley (2009 : 21) ที่ กล่าวไว้ในหนังสือ “The Perennial Philosophy” ว่า การอวตารที่เสด็จลงมาเฉพาะกิจในช่วงสั้น องค์อวตาร แม้ว่าจะถูกจำกัดอยู่ในร่างมนุษย์ แต่คุณสมบัติเอกเช่นเดียวกับพระเจ้ายิ่งคงอยู่ ทรงไว้ด้วยมหิทธานุภาพ (Omnipotence) มีพลังและอำนาจที่ไม่จำกัด

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชญาฮินดู (An analytical study of the concept of Narayana avatar in Hindu philosophy) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ได้พบเห็นประเด็นที่น่าสนใจ จึงได้นำมาเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

1) ในการปฏิบัติตนเองในชีวิตประจำวันควรกระทำแต่กรรมดีเพราะผลกรรมย่อมส่งผลต่อการกระทำ หมายความว่าทำดี ย่อมได้ดี ทำชั่ว ย่อมได้ชั่ว หลักการนี้ยังสอดคล้องกับหลักเหตุและผลในศาสนาพุทธอีกด้วย

2) การกระทำทุกอย่างควรทำตามหน้าที่ของตนเอง ให้ดีที่สุด ไม่หวังผลประโยชน์ในการกระทำ ควรกระทำเพื่อปวงชนหรือประโยชน์ส่วนใหญ่ของสังคม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาคุณค่าของการอวตารในปรัชญาฮินดูที่มีต่อความเชื่อในสังคมไทย
- 2) ศึกษาจริยศาสตร์ของการอวตารในปรัชญาฮินดู
- 3) ศึกษาการอวตารในพระโพธิสัตว์ของพระพุทธศาสนาเถรวาท

เอกสารอ้างอิง

- กรุณา-เรืองอุไร กุศลาสัย. (2550). *ภารตวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม
- กิ่งแก้ว อรรถการ. (2552). *ความเป็นมาของนาฏยศิลป์จากสมัยพระเวท และประวัติศาสตร์ของอินเดียจากสมัยพระเวทสู่สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา*. พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แคทรียา อังทองกำเนิด. (2556). *การอวตารในศาสนาฮินดู*. วารสารมนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน. 20 (1), 1-22.
- เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์. (2546). *หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในมหามงคลวโรกาสทรงพระชนมายุ 75 พรรษา*. กรุงเทพมหานคร: เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2516). *เทพเจ้าและสิ่งน่ารู้*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมบรรณาการ.
- พรหมศักดิ์ เจิมสวัสดิ์. (2523). *คนกับพระเจ้า*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โคมทอง.
- สุนทร ณ รัชชี. (2545). *ปรัชญาฮินดู ประวัติและลัทธิ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสง มนวิฑูร. (2515). *ศรีภควัทคีตา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: แพร์พิทยา.
- Armstrong Jeffrey. (2010). *Spiritual Teachings of the Avatar*. New York: Atria Books
- Courtois Luc. (2008). *The Promise Fulfilled (part two)*. Bangalore: Message Publications
- Huxley Aldous, (2009). *The Perennial Philosophy*. New York: Harper Perennial Modern Classics.

- Winternitz, Maurice. (1972). *History of Indian Literature*. New Delhi: Oriental Books Reprint Corporation. Second revised reprint edition
- Swami Kriyananda. (2007). *The Essence of the Bhagavad Gita*. (2nd ed). Nevada City: Crystal Clarity Publishers.

โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

**Program to Teacher Development of Learning Management Emphasizing
Analytical Thinking Skill for School in Chaiyaphum Primary
Educational Service Area Office 2**

วิชชุดา กากพล และ พีระศักดิ์ วรฉัตร

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Wichuda Kapol and Peerasak Worrachat

Maharakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : aomploy2010@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ 1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 336 คน ระยะที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศจำนวน 3 แห่ง

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ได้แก่ การกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดหลักการและกฎเกณฑ์ การกำหนดการพิจารณาแยกแยะ และการสรุปคำตอบ ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ และโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนา สื่อและเครื่องมือ และการวัดและประเมินผล ระยะเวลาการพัฒนา 72 ชั่วโมง

คำสำคัญ: โปรแกรมการพัฒนาครู; การจัดการเรียนรู้; ทักษะการคิดวิเคราะห์

Abstracts

The purposes of this research were 1. to analyze the factors and the needs of learning management emphasizing analytical thinking skill for school in Chaiphaphum Primary Educational Service Area Office 2, and 2. to development the program to teacher development of learning management emphasizing analytical thinking skill for school in Chaiphaphum Primary Educational Service Area Office 2. This study was a two-phase. Phase 1 was the study of factors and needs of learning management emphasizing analytical thinking skill. The sample consisted of 336. Phase 2 program. Key informants were three schools with excellent performance and bestpractice.

The results of this research indicated as follows; There were five learning management emphasizing analytical thinking skill factors, namely: what to be analyzed, setting objectives, principles and rules, decomposition and Summarizing answers. All learning management emphasizing analytical thinking skill factors were overall suitability was at the highest level. Priority needs were most is setting objectives. The program to teacher development of learning management emphasizing analytical thinking skill consisted of the following factors Principles and reasoning, Objectives, Content, Development methods, Media and tools, and Measurement and evaluation. The development period was 72 hours.

Keywords: Keywords: Teacher Development Program; Learning Management; Analytical Thinking Skills

บทนำ

โลกแห่งการศึกษาได้ก้าวหน้าและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย โดยผู้เรียนจะมีการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สร้างสรรค์ และท้าทาย มองเห็นปัญหาเป็นโจทย์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการ แก้ไข ทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นการคิดที่นำไปสู่การตัดสินใจ จึงครอบคลุมแทบทุกเรื่องที่เข้ามาปะทะ ชีวิตประจำวัน ก่อนตัดสินใจเรื่องใดจำเป็นต้องเข้าใจ รู้ที่มาที่ไป รู้ผลดีผลเสีย รู้ข้อเท็จจริงรู้ว่าถ้าปัจจุบันเป็น เช่นนี้ แนวโน้มอนาคตจะเป็นเช่นไร รู้ว่าสิ่งที่เราสร้างสรรค์ขึ้นมานั้น นำมาใช้กับโลกความเป็นจริงได้หรือไม่ สิ่ง เหล่านี้ย่อมช่วยให้เราตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสมขึ้นด้วย ความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ที่เป็นพื้นฐานของ การคิดขั้นสูงและเป็นพื้นฐานในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จำเป็นต้องพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน คือ ครูซึ่งเป็น บุคลากรหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ถ้าครูขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน เกี่ยวกับกระบวนการคิด และขาดการเป็นแบบอย่างที่ดีในการคิดแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อระดับการคิดของผู้เรียนได้ ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาจึงควรทำความเข้าใจ และนำกระบวนการคิดวิเคราะห์มาบูรณาการเข้ากับ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (มนตรี วงษ์ สะพาน, 2556 : 125-139)

ประเมินคุณภาพการศึกษาได้ข้อสรุปว่า เด็กไทยคิดไม่เป็นไม่ว่าจะเป็นการคิดแบบเหตุผล การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ได้จัดการทดสอบประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2559-2561 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับเขตพื้นที่การศึกษา กับระดับประเทศ ประเมินผล 3 ด้าน คือ ด้านภาษา ด้านคำนวณ และด้านเหตุผล พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมต่ำกว่าระดับประเทศ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2560-2561 ประเมินผล 4 สาระ คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมต่ำกว่าระดับประเทศ ซึ่งถือว่ายังไม่บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2, 2562 : 72)

ความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็กได้ฝึกคิด และการสอนให้ผู้เรียนทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะและองค์ประกอบที่สำคัญของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st-Century Skills) เป็นทักษะแห่งโลกยุคใหม่ ซึ่งการที่มีทักษะเหล่านี้ก็เปรียบเหมือนการมีอาวุธหลายรูปแบบติดตัวไว้ เพื่อใช้ในการป้องกันตัวเอง หรือแม้แต่ต่อกรเพื่อความอยู่รอดในสังคมยุคใหม่ และการฝึกฝนให้ใช้อาวุธเหล่านั้นอย่างดีจนเชี่ยวชาญ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและทำให้ได้เปรียบคนอื่น (Anand Kulpiyavaja, 2018: 1)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการพัฒนาคุณภาพของครูเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) ในศตวรรษที่ 21 โดยโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เป็นโปรแกรมที่มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบมีขั้นตอนชัดเจนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำเอาองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด ภายใต้บริบทของสถานศึกษา เพื่อให้ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาการคิดวิเคราะห์ได้หลายวิธี ซึ่งการจัดการเรียนรู้ของครูจะต้องมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างเยาวชนในยุค Thailand 4.0 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ปีการศึกษา 2562 ทั้งหมด 2,115 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2, 2562 : 2)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ปีการศึกษา 2562 ทั้งหมด 336 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งสร้างตามนิยามศัพท์เฉพาะและกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .80 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.80 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.82

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถาม 350 ฉบับ ขอความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนทั้งหมด จำนวน 336 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 ได้แก่ การหาคุณภาพเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบความมุ่งหมายของงานวิจัย และการวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็น ใช้สถิติพื้นฐาน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ค่าดัชนีความสอดคล้อง สหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน และสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ระยะที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ศิษย์วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 3 แห่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์เลือกใช้ข้อความที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป 2) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

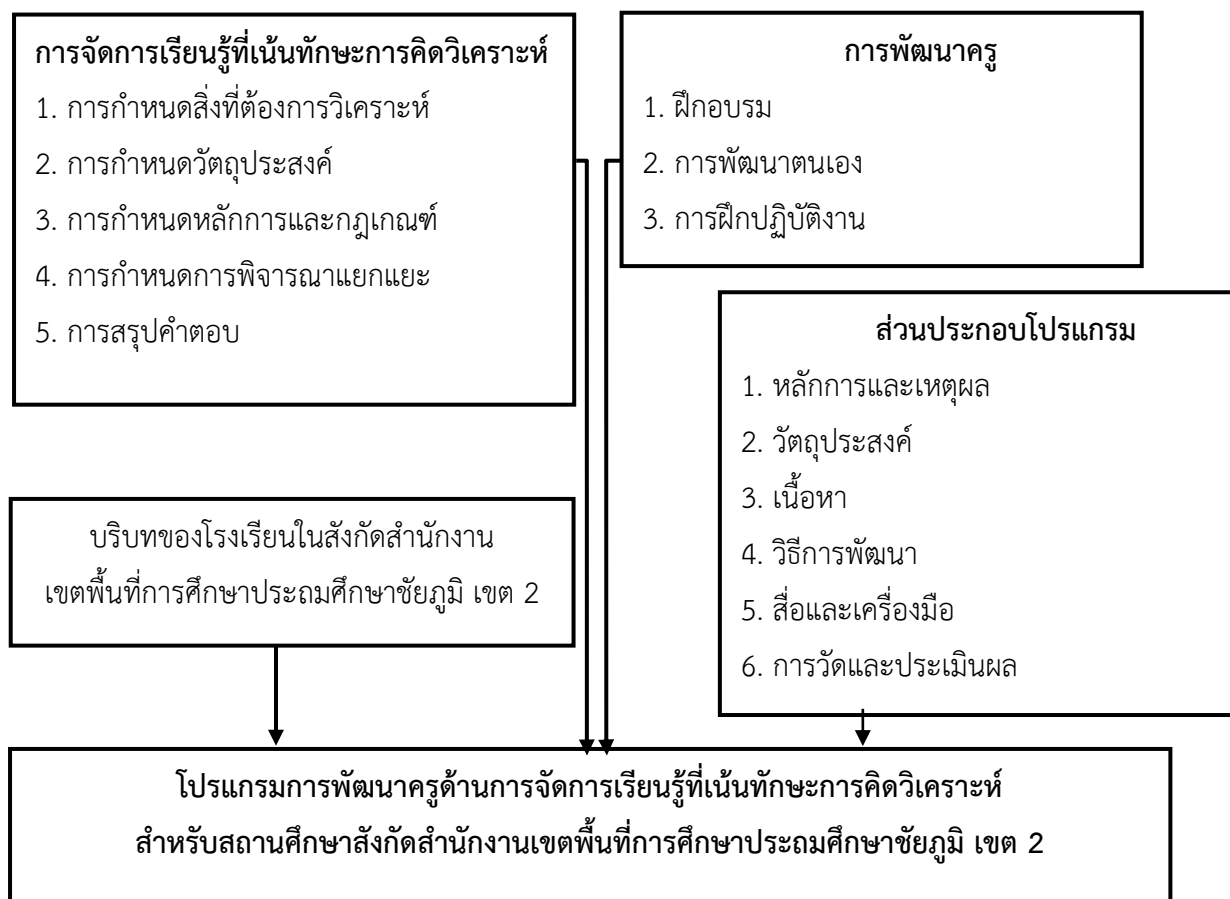
1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ และประสานผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก ใช้เครื่องบันทึกเสียง และบันทึกภาพ

2. ติดต่อประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 2 ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ความเหมาะสมของโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์แปลความหมายจากค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม ใช้สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความสอดคล้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สามารถสรุปผล ตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษารายการประกอบ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ตอนที่ 1 ผลการศึกษารายการประกอบ ตัวชี้วัด จากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จากนั้นนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 13 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ กำหนดวัตถุประสงค์ของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่างๆ และกำหนดขอบเขต นิยามของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ 2) องค์ประกอบที่กำหนดวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ กำหนดสถานการณ์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถามเอง และค้นคว้าจากสิ่งใกล้ตัว 3) องค์ประกอบที่กำหนดหลักการและกฎเกณฑ์ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ หาลักษณะหรือความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกันหรือขัดแย้งกัน และการจัดกลุ่มของข้อมูลที่มีอยู่ 4) องค์ประกอบที่กำหนดการพิจารณาแยกแยะ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ เทคนิคคำถาม 5 W 1 H และเทคนิคคำถาม 7W 5) องค์ประกอบการสรุปคำตอบ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ รวบรวมประเด็นที่สำคัญ การลงความเห็นหรือการเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างเหตุผล และการประเมินข้อสรุป ซึ่งความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม ซึ่งมีความเหมาะสมเฉลี่ยโดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.42) ส่วนความเหมาะสมของตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ทุกตัวชี้วัดมีความเหมาะสม ซึ่งมีความเหมาะสมเฉลี่ยโดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.82$, S.D. = 0.28) ถ้าดูรายชื่อจะเห็นว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

2.1 ผลจากการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ เฉลี่ยโดยรวม เรียงลำดับตามความต้องการจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ (0.83) การกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ (0.82) การกำหนดหลักการและกฎเกณฑ์ (0.76) การสรุปคำตอบ (0.75) และการกำหนดการพิจารณาแยกแยะ (0.73) ตามลำดับ

2.2 ผลจากการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักวิธีตั้งคำถามแบบคิดวิเคราะห์ (0.89) มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทหรือในสถานการณ์นั้นๆ ให้มากที่สุด (0.88) รองลงมาและผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอนเชื่อมโยงความรู้ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตามจุดประสงค์ของเนื้อหาและกิจกรรม โดยการประยุกต์สิ่งของรอบตัวนักเรียน (0.76) น้อยที่สุด ตามลำดับ

2.3 ผลจากการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้านการกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดสถานการณ์จากสื่อเทคโนโลยีต่างๆเพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้ในการคิดวิเคราะห์ (0.85) มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึก วางแผน กำหนดกฎเกณฑ์ ขอบเขต และนิยามด้วยตนเอง (0.84) รองลงมา และครูส่งเสริมให้ผู้เรียนกำหนดเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์ ด้วยตนเอง (0.78) น้อยที่สุด ตามลำดับ

2.4 ผลจากการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้านการกำหนดหลักการและกฎเกณฑ์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกกำหนดเกณฑ์ใหม่และสามารถบอกเหตุผลที่จัดชนิดตามเกณฑ์ใหม่ที่กำหนด (0.80) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนสามารถจัดข้อมูลเป็นกลุ่มตามลักษณะหรือความสัมพันธ์เดียวกัน จากสิ่งใกล้ตัวและสิ่งต่างๆรอบตัวที่เปลี่ยนแปลง (0.79) รองลงมา และครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ความรู้และประสบการณ์ในการหาลักษณะหรือความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงหรือขัดแย้งกัน (0.70) น้อยที่สุด ตามลำดับ

2.5 ผลจากการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้านการสรุปคำตอบ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนประเมินข้อสรุปโดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง (0.83) ครูฝึกให้ผู้เรียนลงความเห็นโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างมีเหตุผล (0.82) รองลงมา และครูฝึกให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการตอบปัญหา (0.68) น้อยที่สุด ตามลำดับ

2.6 ผลจากการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้านการกำหนดการพิจารณาแยกแยะ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถาม 5 Ws 1H ในการพิจารณาแยกแยะข้อมูล (0.78)

ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจการตั้งคำถาม 5 Ws 1H (0.77) รองลงมา และครูฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถาม 7W ในการคิดวิเคราะห์ (0.67) น้อยที่สุด ตามลำดับ

2.7 วิธีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ จากการรวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การพัฒนาตนเอง และ 3) การฝึกปฏิบัติงาน

2. โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เมืองประกอบของโปรแกรม คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาของโปรแกรม ประกอบด้วย 5 Module คือ Module 1

การกำหนดวัตถุประสงค์ **Module 2** การกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ **Module 3** การกำหนดหลักการและกฎเกณฑ์ **Module 4** การสรุปคำตอบ **Module 5** การกำหนดการพิจารณาแยกแยะ 4) วิธีการพัฒนา 5) สื่อและเครื่องมือ และ 6) การวัดและประเมินผล ระยะเวลาการพัฒนา 72 ชั่วโมง รูปแบบและวิธีการพัฒนา ใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนานำไปเป็นหลักการในการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวิธีการต่างๆ ที่นำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การพัฒนาตนเอง และ 3) การฝึกปฏิบัติงาน การดำเนินการพัฒนา ได้กำหนดกระบวนการพัฒนาไว้ 4 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 ประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนา ขั้นที่ 3 การบูรณาการแบบสอดแทรกการปฏิบัติงาน ขั้นที่ 4 ประเมินหลังการพัฒนา ผลตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน พบว่า ความเหมาะสมของโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.19) และความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.27)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีประเด็นจากข้อค้นพบสามารถนำมาอธิบายผลดังนี้

ตอนที่ 1 องค์ประกอบ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดหลักการและกฎเกณฑ์ การกำหนดการพิจารณาแยกแยะ และการสรุปคำตอบ ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม ซึ่งมีความเหมาะสมเฉลี่ยโดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.42) เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ มาเป็นองค์ประกอบ แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับสุธีรา วิเศษสมบัติ (2560 : 4) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มี 7 องค์ประกอบคือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) การศึกษาคุณลักษณะผู้เรียนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 4) การกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ใน

ศตวรรษที่ 21 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 6) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 7) การวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

สรุปการพัฒนาแนวทางพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุด สำหรับความเหมาะสมของตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ทุกตัวชี้วัดมีความเหมาะสม มีความเหมาะสมเฉลี่ยโดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.82$, S.D. = 0.28) ถ้าดูรายข้อจะเห็นว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ มาเป็นตัวชี้วัด แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของตัวชี้วัด

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

2.1 ผลจากการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เฉลี่ยโดยรวมเรียงลำดับตามความต้องการจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ (0.83) การกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ (0.82) การกำหนดหลักการและกฎเกณฑ์ (0.76) การสรุปคำตอบ (0.75) และการกำหนดการพิจารณาแยกแยะ (0.73) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ วีระ สดสังข์ (2550 : 9-13) ได้กล่าวไว้ว่าวิธีการคิดสามารถฝึกสมองให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ให้พัฒนาขึ้น สามารถฝึกตามขั้นตอนได้ดังนี้ 1) กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ สิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์ 2) กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นสงสัยจากปัญหาหรือสิ่งที่วิเคราะห์ อาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือกำหนดวัตถุประสงค์การวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริงสาเหตุหรือความสำคัญ 3) กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ เพื่อใช้แยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้เช่น เกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน 4) กำหนดการพิจารณาแยกแยะ เป็นการกำหนดการพินิจวิเคราะห์ แยกแยะ และกระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อยๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5 W 1 H ประกอบด้วย What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) และ How (อย่างไร)

2.2 วิธีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จากการรวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ได้แก่

1) การฝึกอบรม 2) การพัฒนาตนเอง และ3) การฝึกปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ Bullough, Kridel (2003 : 151-169) ได้ศึกษาการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการและการพัฒนาครูในเวลา 8 ปี ผลการวิจัยทำให้ได้บทเรียนสำหรับการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน จากเดิมที่ครูเรียนรู้จากการสอนมาเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบด้วยนวัตกรรมการพัฒนาครูที่เรียกว่า การประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ในลักษณะสอนไปด้วยพัฒนาไปด้วย สิ่งที่ครูต้องการความช่วยเหลือ คือ ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ เพื่อนำไปใช้ช่วยพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร สื่อการเรียนการสอนการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนครู ผู้บริหาร และบุคลากรอื่นๆ พัฒนาการจำเป็น 3 ส่วนที่ต้องใช้ในการพัฒนาครู คือ (1) โปรแกรมการประเมินผลเพื่อความชัดเจนของการกำหนดเป้าหมาย (2) การแข่งขันกันกำหนดแนวทางโดยใช้ปรัชญาที่เกี่ยวกับคุณค่าทางประชาธิปไตยในแต่ละโรงเรียนและ (3) การเปลี่ยนบทบาทของครู ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิรูปหลักสูตรและการสอน การประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการทำได้หลายครั้งตามความต้องการจำเป็นของครูทั้งในระหว่างวันทา การสอนวันหยุดสุดสัปดาห์ ช่วงฤดูร้อน อย่างไรก็ตาม การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นการให้ประสบการณ์การปฏิบัติอย่างเป็นประชาธิปไตยแก่ครู โรงเรียนได้ปฏิรูปและครูได้รับการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ สอดคล้องกับ สุภาพร กุลสิงห์ (2555 : 10) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านคำบง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร พบว่า 1. สภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ครูมีกิจกรรมด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระ แต่กิจกรรมดังกล่าวไม่เป็นระบบ ขาดความสม่ำเสมอต่อเนื่อง ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน สื่อและเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้อยังไม่เหมาะสม และมีจำนวนจำกัด 2. แนวทางพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การนิเทศติดตาม 3) การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ 3. ผลการพัฒนาศักยภาพของครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก

2. โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีองค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาของโปรแกรม ประกอบด้วย 5 Module คือ Module 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ Module 2 การกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ Module 3 การกำหนดหลักการและกฎเกณฑ์ Module 4 การสรุปคำตอบ Module 5 การกำหนดการพิจารณาแยกแยะ 4) วิธีการพัฒนา 5) สื่อและเครื่องมือ และ6) การวัดและประเมินผล ระยะเวลาการพัฒนา 72 ชั่วโมง รูปแบบและวิธีการพัฒนา ใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามาสามารถนำไปเป็นหลักการในการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวิธีการต่างๆ ที่นำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การพัฒนาตนเอง และ3) การฝึกปฏิบัติงาน

การดำเนินการพัฒนา ได้กำหนดกระบวนการพัฒนาไว้ 4 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 ประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนา ขั้นที่ 3 การบูรณาการแบบสอดแทรกการปฏิบัติงาน ขั้นที่ 4 ประเมินหลังการพัฒนา สอดคล้องกับ วิเชียร สมชาย (2561 : 6) พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหา 5) วิธีการพัฒนา 6) สื่อและเครื่องมือ และ 7) การวัดและประเมินผล เนื้อหาการพัฒนา ประกอบด้วย 3 โมดูล ได้แก่ **Module 1:** ความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ **Module 2:** การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ **Module 3:** การวัดและประเมินผลด้านการคิดวิเคราะห์ วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย 4 ส่วนได้แก่ 1) การประเมินก่อนการพัฒนา กิจกรรมการพัฒนาประกอบด้วย การทดสอบความรู้ก่อนการพัฒนา การศึกษาด้วยตนเอง 2) กิจกรรมการพัฒนาประกอบด้วย การศึกษาดูงาน อบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาด้วยตนเองตาม **Module 1 Module 2 Module 3** 3) การบูรณาการสอดแทรกกับการปฏิบัติงาน กิจกรรมการพัฒนา และ 4) การประเมินหลังพัฒนา สรุปผลการประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน มีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด และด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา เห็นความสำคัญของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น ส่งเสริมการฝึกอบรม การพัฒนาตน และการฝึกปฏิบัติงาน โดยเฉพาะด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ซึ่งจากผลการวิจัยแล้วมีสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด และมีลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1

1.2 ควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้นโดยใช้วิธีการการฝึกอบรม การพัฒนาตน และการฝึกปฏิบัติงาน โดยเฉพาะด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ซึ่งจากผลการวิจัยแล้วมีสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด และมีลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริม และสนับสนุนให้สถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำโปรแกรมการพัฒนาครูที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยนี้ นำไปใช้กับการพัฒนาครูในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น หรือสังกัดอื่น เพื่อค้นหากลุ่มประกอบที่มีความจำเป็นที่สุดในการพัฒนาครู

ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ และเพื่อจัดทำโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ของแต่ละบริบทได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ในรูปแบบอื่นที่หลากหลายยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการนำเอาโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ไปใช้ในการพัฒนาครูในสถานศึกษาจริง

เอกสารอ้างอิง

- มนตรี วงษ์สะพาน. (2556). การยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ*. 13 (2), 125-139.
- วิเชียร สมชาย. (2561). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วีระ สุดสังข์. (2550). *การคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สุธีรา วิเศษสมบัติ. (2560). การพัฒนาแนวทางพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุภาพร กุลสิงห์. (2555). การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านคำบง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงดาหาร. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. (2562). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562-2564)*. ชัยภูมิ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.
- Anand Kulpiyavaja. (2018). 21st-Century Skill. (Online). Retrieved 27 October 2019. from: <https://medium.com/base-the-business-playhouse/criticalthinkingd1d624142278.htm>.
- Bullough, Robert V. and Craig Kridel, Jr. (2003). Workshop, In-service Teacher Education and the Eight Year Study. *Journal of Curriculum Studies*. 35 (2), 151-169.

ตัววงจรรัฐประหาร Circuit Breaker Coup d'état

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

Thirapat Serirangsarn

Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

E-mail : thirapatstou12@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) ศึกษาแนวคิดว่าการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร 2) ศึกษาเปรียบเทียบประสบการณ์ของการแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารใน 5 ประเทศ 3) ศึกษาแนวทางของการรัฐประหารในประเทศไทย การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาประกอบบริบทแล้วนำเสนอพรรณนาความ

ผลการศึกษาวิจัย

ประการแรก แนวคิดว่าการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร โดยเฉพาะแนวคิดที่นำมาจาก การป้องกันไฟฟ้าว โดยนำมาประยุกต์เป็นแนวคิดว่าการรัฐประหาร ประการที่สอง ผล การศึกษาเปรียบเทียบประสบการณ์ของการแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารใน 5 ประเทศ จะพบว่า กรณีของประเทศสเปนที่บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์มีส่วนสำคัญในการยับยั้งการรัฐประหารโดยคณะ ทหาร ส่วนประเทศโปรตุเกส คือบทบาทของสถาบันกองทัพเองที่เข้าแทรกแซงทางการเมืองเพื่อวัตถุประสงค์ ของการสร้างระบอบประชาธิปไตย ส่วนของประเทศกรีซและตุรกี จะเห็นได้ถึงบทบาทของสถาบันตุลาการ และขบวนการภาคประชาชนที่เข้มแข็ง เช่นเดียวกับกรณีของประเทศเกาหลีใต้ ที่มีการปฏิรูปการเมืองโดยผู้นำ ทางการเมือง และบทบาทของสถาบันตุลาการ ขบวนการภาคประชาชนและสื่อมวลชนที่เข้มแข็ง นำไปสู่ ความสำเร็จที่ทำให้ทหารถอนตัวจากการเข้าแทรกแซงทางการเมือง ประการที่สาม ผลการศึกษาแนวทางของ การรัฐประหารในประเทศไทย เป็นผลมาจากการนำประสบการณ์ความสำเร็จของประเทศ ต่างๆ มาประกอบกับการพิจารณาในบริบทของสังคมไทย บทบาทของสถาบันที่เปรียบเสมือนเครื่องตัด กระแสไฟฟ้า เพื่อป้องกันมิให้เกิดไฟฟ้าวหรือรัฐประหาร

คำสำคัญ: รัฐประหาร; การแทรกแซงทางการเมือง; กองทัพ

* วันที่รับบทความ: 1 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่แก้ไขบทความ 7 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 8 กุมภาพันธ์ 2564

Received: February 1, 2021; Revised: February 7, 2021; Accepted: February 7, 2021

Abstracts

The aims of this paper were: firstly the concept of military intervention. The second, a comparison with military intervention among 5 countries. Following this, the study of Thai Coup d'état in details. These lead to Coup prevention in the near future in Thailand. This research is a qualitative work, studied by means of documented gathering sourcing, including in-depth interview 10 key informant, analyzing the data content and presenting descriptive information.

The research results were found that ;

first of all, the concept of military intervention is illustrated in some points. It is mentioned that leakage protection theory applied for breaking circuit of Coup d'état. This is explained clearly that there are many factors, naming the social movement scandalously that results in that circumstance as Coup d'état. In comparison, an electrical fault might have been caused by high temperature and effect to catch fire. In this way, termination of Coup d'état depends on the circuit breaker system which includes Constitution, Legislation, Monarchy, Judge, Military, and Social Movement. Secondly, the study of Military Intervention among 5 countries divided into Spain, Portugal, Greece, Turkey and South Korea are demonstrated that the Monarchy's role can cease the military coup d'état, while military intervention in Portugal can lead to the democracy's foundation successfully. In terms, in Greece and Turkey, it is found that Institute of Judge and Civil Politics are forceful as same as South Korea, it's the judge, social movement, and public press can impact on the revolution of political leader as military group. Thirdly, an achievement of 5 countries to breaking circuit will be studied in order for military intervention to cease Coup d'état in Thailand. Institution's character would perform in any context.

Keywords: Circuit Breaker; Coup d'état; Political Intervention; Military

บทนำ

กองทัพเป็นองค์กรทางสังคมที่เก่าแก่ที่สุดองค์กรหนึ่ง เกิดขึ้นจากความจำเป็นของชุมชนที่ต้องการปกป้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของสมาชิกชุมชน เมื่อชุมชนขยายตัวเป็นรัฐที่มีประชากรมากขึ้น มีอาณาเขตเป็นของตนเอง กองทัพก็ได้มีการพัฒนาในด้านการจัดกำลังพล การจัดรูปแบบ ทักษะ การวางแผนการสงคราม แบบแผนการใช้อาวุธ ตลอดจนวิธีดำเนินการรบ นับตั้งแต่การตั้งกรุงสุโขทัยเป็นต้นมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การทหารของไทยได้เป็นกิจการที่สำคัญของรัฐบาลมาโดยตลอด ทั้งนี้ เนื่องจากได้มีการศึกสงครามมาโดยตลอด ในสมัยโบราณชายฉกรรจ์ทุกคนมีหน้าที่รับราชการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่มีศึกสงคราม ทหารและพลเรือนจึงมิได้แยกออกจากกันดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้แต่การจัดระบบราชการเอง แม้จะมีตำแหน่งสมุหนายกและสมุหพระกลาโหมเป็นหัวหน้าสูงสุดในการบริหารราชการก็ตาม แต่การควบคุมกำลังคนและการใช้กำลังคนในการทหาร ก็มิได้แยกออกจากกันโดยเด็ดขาด การปรับปรุงการทหารครั้งสำคัญได้เริ่มขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้มีประกาศจัดการทหารขึ้นในปี พ.ศ. 2430 ให้เป็นแบบตะวันตก และต่อมาในปี พ.ศ. 2435 จึงได้มีการจัดตั้งกระทรวงกลาโหมขึ้น (กองประวัติศาสตร์ทหาร กรมยุทธการทหารบก, 2554 : 147)

บทบาททางการเมืองของคณะทหารในสมัยใหม่ได้เริ่มขึ้นจากการที่นายทหารในกองทัพบกและกองทัพเรือเข้าร่วมเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 (ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการปฏิวัติ) และนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ.2475 เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) ได้มีการปฏิวัติรัฐประหารที่ประสบผลสำเร็จรวม 12 ครั้งและความพยายามในการทำรัฐประหารที่ล้มเหลวอีก 7 ครั้ง รวมเป็นจำนวนการแทรกแซงของทหารในทางการเมือง 19 ครั้งภายในระยะเวลา 88 ปี ดังนั้นโดยเฉลี่ยแล้วในระยะเวลา 4.6 ปีเศษ จะมีการแทรกแซงของทหาร 1 ครั้ง ตามรายละเอียดในตารางที่ 1-1

ตารางที่ 1-1การปฏิวัติ รัฐประหารและกบฏในประเทศไทย

ครั้งที่	การปฏิวัติ/รัฐประหาร/กบฏ	ผล		ผู้ก่อการ
		สำเร็จ	ไม่สำเร็จ	
1.	24 มิถุนายน 2475	✓		คณะราษฎร
2.	20 มิถุนายน 2476	✓		คณะราษฎร
3.	11 ตุลาคม 2476 (กบฏบวรเดช)		✓	พลเอก พระองค์เจ้าบวรเดช
4.	8 พฤศจิกายน 2490	✓		พลโทผิน ชุณหะวัณ
5.	1 ตุลาคม 2491 (กบฏนายพลหรือกบฏเสนานิการ)		✓	พลตรีสมบุญรณ์ ศรานูชิต พลตรีเนตร เขมะโยธิน
6.	26 กุมภาพันธ์ 2492 (กบฏวังหลวง)		✓	นายปรีดี พนมยงค์
7.	29 มิถุนายน 2494(กบฏแมนฮัตตัน)		✓	นาวาเอกอานนท์ ปุณฺทริกาภา
8.	29 พฤศจิกายน 2494	✓		พลเอกผิน ชุณหะวัณ พลโทเดช เดชประดิษฐ์
9.	16 กันยายน 2500	✓		จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
10.	20 ตุลาคม 2501	✓		จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
11.	17 พฤศจิกายน 2514	✓		จอมพลถนอม กิตติขจร
12.	6 ตุลาคม 2519	✓		พลเรือเอกสงัด ชลออยู่
13.	26 มีนาคม 2520		✓	พลเอกประเสริฐ ธรรมศิริ พลเอกฉลาด หิรัญศิริ
14.	20 ตุลาคม 2520	✓		พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
15.	1 เมษายน 2524 (กบฏยังเติร์ก)		✓	พลเอกสันท จิตรปฎิมา พลโทวสิน อิศรางกูรฯ พันเอกมณูญ รูปขจร
16.	9 กันยายน 2528		✓	พลเอกเสริม ณ นคร

				พันเอกมณูญ รูปขจร
17.	23 กุมภาพันธ์ 2534	✓		พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ พลเอกสุจินดา คราประยูร
18.	19 กันยายน 2549	✓		พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน
19.	22 พฤษภาคม 2557	✓		พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

ที่มา : เรียบเรียงการปฏิบัติ รัฐประหารและกบฏในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2475-2557 โดยผู้วิจัย

ถ้าจะพิจารณาความถี่ของการแทรกแซงทางการเมืองในช่วงเวลาต่างๆแล้ว จะพบว่าในระหว่าง พ.ศ. 2475-2485 มีการแทรกแซงทางการเมืองรวม 3 ครั้ง ตั้งแต่ พ.ศ.2486-2495 มีการแทรกแซงทางการเมือง 5 ครั้ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2496-2505 มีการแทรกแซงทางการเมืองรวม 2 ครั้ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2506-2515 มีการแทรกแซงทางการเมือง 1 ครั้ง ตั้งแต่ พ.ศ.2516-2525 มีการแทรกแซงทางการเมืองรวม 4 ครั้ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2526-2535 มีการแทรกแซงทางการเมืองรวม 2 ครั้ง ตั้งแต่ พ.ศ.2536-2545 ไม่มีการแทรกแซงทางการเมือง ตั้งแต่ พ.ศ. 2546-2555 มีการแทรกแซงทางการเมืองรวม 1 ครั้ง และตั้งแต่ พ.ศ.2556-2565 มีการแทรกแซงทางการเมือง รวม 1 ครั้ง

การแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารมิใช่มีเพียงรูปแบบเดียว คือ การยึดอำนาจเท่านั้น แต่ยังมีรูปแบบอื่นๆ อีก อย่างไรก็ตาม คณะทหารที่เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองจะมีลักษณะร่วมกัน คือ การมีอคติต่อนักการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองที่เคลื่อนไหวโดยกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพลอย่างกว้างขวาง การปกป้องผลประโยชน์ร่วมของกองทัพ และการนิยมนิยามการเมืองที่ฝ่ายบริหารมีอำนาจมาก และมีเสถียรภาพทางการเมืองสูง

รูปแบบของการแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารแบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบที่สำคัญ คือ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2527 : 418-419)

1. การใช้สิทธิพลกดดันนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาล
2. การชู่ว่าจะใช้กำลัง
3. การเปลี่ยนตัวผู้บริหาร
4. การยึดอำนาจและเปลี่ยนคณะรัฐบาลทั้งคณะ หรือ การรัฐประหาร การปฏิวัติ

การแทรกแซงทางการเมืองโดยคณะทหารในประเทศไทยซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้ง มีผลทำให้ระบบการเมืองขาดความมั่นคงและความต่อเนื่อง และเป็นผลให้กติกาหลักของการปกครอง ซึ่งได้แก่ รัฐธรรมนูญ

ขาดความศักดิ์สิทธิ์ ที่สำคัญก็คือ การแทรกแซงทางการเมืองด้วยการปฏิวัติรัฐประหารหลายครั้งเป็นการหยุดยั้งการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย

ความสำคัญของปัญหาการแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย หมายความว่าถึงผลกระทบที่เกิดจากการแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารที่มีต่อระบบการเมืองไทยนั่นเอง ซึ่งอย่างน้อยมีอยู่ 4 ประการสำคัญได้แก่

ประการแรก ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกติกาหลักของการปกครองประเทศอยู่เสมอ

ซึ่งโดยปกติแล้ว รัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งกำหนดอำนาจและความสัมพันธ์ทางอำนาจของสถาบันนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ไว้เพื่อเป็นหลักในการปกครองประเทศ ดังนั้นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงกระทำได้เมื่อสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยก็จะต้องไม่มีการล้มเลิกบทบาทและอำนาจของสถาบันทางการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชน

ประการที่สอง การที่พรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎรขาดความต่อเนื่อง

พรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎรเป็นสถาบันหลักของระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะทั้งสองสถาบันทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการปกครองประเทศ การที่ประชาชนจะเห็นคุณประโยชน์ของพรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎร เพื่อที่จะได้สนับสนุนกิจการของสถาบันทั้งสองให้เข้มแข็งมั่นคงได้นั้น ทั้งพรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีโอกาสนที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่อง โดยปราศจากการแทรกแซงโดยวิธีทางนอกเหนือรัฐธรรมนูญ การที่พรรคการเมืองมีการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องย่อมช่วยให้พรรคการเมืองมีเวลาในการจัดตั้ง พัฒนาบุคลากรทางการเมือง และขยายขอบเขตสาขาออกไปทั่วประเทศ เพื่อช่วยเชื่อมโยงผลประโยชน์และความต้องการของประชาชนกับนโยบายของรัฐ รับรู้ปัญหาของประชาชน และวางแนวทางที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้น นอกจากนั้นการที่พรรคการเมืองสามารถมีเวลาปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องก็จะมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความเข้าใจ ความสำนึกและความกระตือรือร้นของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย

การปฏิวัติรัฐประหารทำให้กิจกรรมของพรรคการเมืองต้องชะงักงัน ในบางสมัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งเช่น ระหว่าง พ.ศ. 2501-2511 เป็นเวลาถึง 10 ปีที่ไม่มีการเลือกตั้ง และพรรคการเมืองถูกห้ามการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนก็ต้องหยุดชะงักลงไปด้วย การขาดตอนหรือขาดความต่อเนื่องของการเลือกตั้ง พรรคการเมือง และสภาผู้แทนราษฎร เป็นเหตุทำให้พรรค

การเมือง ขาดโอกาสที่จะปรับปรุงองค์กร ขาดโอกาสที่จะชักจูงให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นสมาชิกพรรค และลงสมัครรับเลือกตั้ง เพราะเห็นว่าเป็นการเสี่ยงและเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง การปฏิวัติรัฐประหารจึงมีผลกระทบต่อความเข้มแข็งของสถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างมาก เพราะประชาชนจะขาดโอกาสที่เห็นถึงคุณประโยชน์ของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

เนื่องจากประเทศไทยมีการปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้ง และแต่ละครั้งก็มีผลทำให้พรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎรต้องหยุดการปฏิบัติงานไป พรรคการเมืองไทยจึงอ่อนแอ เพราะไม่มีเวลาและโอกาสที่จะพัฒนา องค์กรได้ สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็เช่นกัน การที่การเลือกตั้งขาดความต่อเนื่องก็เป็นสาเหตุสำคัญที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านขึ้นได้

ประการที่สาม การเข้ามามีบทบาททางการเมืองในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

ทหารเป็นข้าราชการประจำประเภทหนึ่ง ซึ่งตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ไม่ควรเข้ามามีตำแหน่งและบทบาทโดยตรงในทางการเมือง แต่เนื่องจากทหารเป็นผู้ทำการปฏิวัติรัฐประหาร ภายหลังการเข้าแทรกแซงทางการเมือง ทหารจึงเข้ามามีบทบาททางการเมืองตลอดเวลาและนับวันจะขยายขอบเขตกว้างขวางมากขึ้นและมีความต่อเนื่องมากขึ้น และมีผลสะท้อนต่อระบอบการเมืองมากที่สุด โดยเฉพาะนับตั้งแต่การรัฐประหาร เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา นายทหารผู้ทำการรัฐประหาร พ.ศ. 2490 นี้ ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองสูงขึ้นเป็นลำดับควบคู่ไปกับการมีตำแหน่งทางทหารที่สูงขึ้น และได้อยู่ในอำนาจทางการเมืองติดต่อกันตั้งแต่ พ.ศ. 2490-2516 เป็นเวลานานถึง 26 ปีถ้าพิจารณานายทหารเป็นรายบุคคลแล้วจะพบว่านายทหารที่กระทำการรัฐประหาร ได้ขึ้นมามีอำนาจทางการเมืองอย่างเป็นขั้นเป็นตอน คือ เริ่มด้วยการคุมกำลังสำคัญในกรุงเทพฯ การเข้าร่วมรัฐประหาร การได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา และการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ระยะเวลาของระยะนี้เป็นเวลาประมาณ 5-10 ปี

นายทหารหนุ่มที่คุมกำลังและเข้าร่วมการปฏิวัติรัฐประหารจะเริ่มชีวิตทางการเมืองและอยู่ในวงการเมืองติดต่อกันเป็นเวลานาน อาทิ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มียศพันเอกในปี พ.ศ. 2500 และได้เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ติดต่อกันเป็นเวลาถึง 20 ปี ก่อนที่จะก้าวเข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการที่ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองนั้น มิใช่การเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างกะทันหัน แต่มีลักษณะที่การเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูงนั้น ได้มีการปูพื้นฐานและการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างเป็นขั้นเป็นตอนต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอำนาจทางทหารกับอำนาจทางการเมืองในระบอบการเมืองไทยนั้นรวมอยู่ด้วยกัน และดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะที่มีพัฒนาการของการที่ทหารก้าวขึ้นสู่การคุมอำนาจทางการเมืองบริหาร เป็นจุดสูงสุดของการเข้ามามี

บทบาททางการเมือง ซึ่งได้แก่ การพัฒนาจากการเป็นเพียงสมาชิกประเภทแต่งตั้งมาเป็นนายกรัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรีที่คุมกระทรวงสำคัญๆ ในรัฐบาล

ประการที่สี่ การแตกแยกเป็นฝักฝ่ายในกองทัพ การที่ทหารกลุ่มหนึ่งเข้าทำการปฏิวัติรัฐประหาร นั้น ย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างทหารกลุ่มที่เป็นฝ่ายตรงกันข้าม เพราะผู้ที่ทำการยึดอำนาจสำเร็จย่อม มีความปรารถนาที่จะรักษาอำนาจของตนไว้ หรือเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับกลุ่มของตน ดังนั้นภายหลังการยึด อำนาจจึงมักจะมีการจัดบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายในกองทัพที่ผู้ยึดอำนาจเห็นว่าไม่จงรักภักดีกับ พวกตน หรือไม่ก็ทำการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในกองทัพ การกระทำได้กล่าวเป็นผลให้กองทัพมี ความแตกแยกเป็นฝักฝ่ายมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากในอดีตนับตั้งแต่การรัฐประหารเมื่อ พ.ศ. 2490 ก็เป็น มูลเหตุให้เกิดกบฏนายพลหรือกบฏเสนานิการใน พ.ศ. 2491 อันเกิดจากบรรดานายทหารฝ่ายเสนานิการที่อยู่ ตรงกันข้ามกับคณะรัฐประหาร พ.ศ. 2490 หรือกรณีการรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ใน พ.ศ.2500 และ พ.ศ. 2501 ก็มีการโยกย้ายนายทหารที่เป็นพรรคพวกของจอมพล ป.พิบูลสงคราม จอมพลผิน ชุณหะวัณ และ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ออกไปจากตำแหน่งสำคัญๆในกองทัพบก หรือ กรณีความพยายามกระทำการ รัฐประหารที่ไม่เป็นผลสำเร็จของกลุ่มนายทหารยังเตอร์ก เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524 ก็ได้มีการปลด และการโยกย้ายนายทหารในกองทัพบกเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

ในการศึกษาปัญหาของการปฏิวัติรัฐประหารโดยคณะทหาร มีความจำเป็นต้องศึกษาเชิง เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆที่เคยมีการปฏิวัติรัฐประหารทำนองเดียวกับประเทศไทย และดำเนินการศึกษา ประสพการณ์ของการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจนประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกจากกลุ่ม ประเทศในยุโรป 4 ประเทศ ได้แก่ สเปน โปรตุเกส กรีซ และตุรกี และจากประเทศในเอเชีย 1 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ที่มีบริบททางการเมืองคล้ายคลึงกับประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาแนวคิดว่าการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร โดยเฉพาะแนวคิดที่นำมาจาก การป้องกันไฟฟ้ารั่ว โดยนำมาประยุกต์เป็นแนวคิดว่าการตัดวงจรรัฐประหาร
2. ศึกษาเปรียบเทียบประสพการณ์ของการแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารใน 5 ประเทศ ได้แก่ สเปน โปรตุเกส กรีซ ตุรกี และสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้
3. ศึกษาแนวทางของการตัดวงจรของการรัฐประหารในประเทศไทย เพื่อให้การรัฐประหารใน อนาคตของคณะทหารไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หรือหากเกิดขึ้นก็จะมีโอกาสประสบความสำเร็จได้ยาก

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้มีความจำเป็นต้องได้ข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองและสถาบันทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการเลือกกลุ่มตัวอย่างจึงต้องใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ทั้งกลุ่มปัญญาชน กลุ่มนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ กลุ่มอดีตข้าราชการทหารและกลุ่มภาคประชาสังคม เป็นต้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย หมายความว่าเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญ อาทิ ตำรา เอกสารทางวิชาการ บทความ บทวิจัย งานวิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิและความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่นำเสนอในรูปแบบของเอกสาร จำนวน 10 ท่าน กับกลุ่มปัญญาชน นักวิชาการทางด้านกฎหมายมหาชน ข้าราชการทหารและอดีตข้าราชการทหารและตัวแทนภาคประชาสังคม โดยผลจากการสัมภาษณ์จะถูกนำไปวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบหลักของข้อเสนอ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยและคณะจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีคณะผู้ช่วยวิจัยที่ผ่านการอบรมทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อจะได้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากการวิจัยเรื่องดังกล่าวนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงต้องใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบกับการเขียนเชิงพรรณนาเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ให้เกิดความชัดเจนและจัดทำเป็นข้อเสนอต่อสาธารณชนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

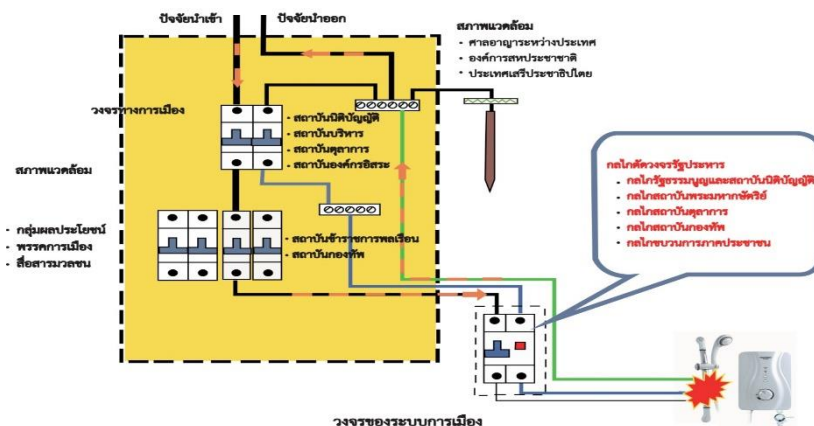
กระแสไฟฟ้ารั่ว หรือที่มักเรียกกันสั้นๆว่า ไฟรั่ว หมายถึง การที่กระแสไฟฟ้าได้รั่วไหลจากวงจรไฟฟ้าไปที่ผิวของสายไฟฟ้าหรือโครงของอุปกรณ์ไฟฟ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า หรือรั่วไปที่ผิวของโครงหรือผนังของจุดติดตั้งระบบไฟฟ้า เช่น เสาโลหะโคมไฟส่องสว่าง เสาโลหะกล้อง CCTV เป็นต้น ทำให้จุดเหล่านั้นมีกระแสไฟฟ้าหรือแรงดันไฟฟ้า ซึ่งถ้าคนไปสัมผัสอาจทำให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตได้

กระแสไฟฟ้ารั่วเกิดได้หลายสาเหตุ เริ่มตั้งแต่การติดตั้งเดินสายไฟที่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐาน การขาดการตรวจสอบและบำรุงรักษาอุปกรณ์ไฟฟ้า การใช้งานที่ไม่ถูกต้อง ตลอดไปจนถึงการเสื่อมสภาพของฉนวนอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้มาเป็นเวลานาน เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการที่ฉนวนที่ใช้ห่อหุ้ม ใช้พัน หรือใช้คั่นส่วนที่มีแรงดันไฟฟ้าเกิดชำรุดหรือเสื่อมสภาพ ทำให้ตัวนำหรือจุดเหล่านั้นมีแรงดันไฟฟ้าแล้วไปสัมผัสกับโครงโลหะของอุปกรณ์ไฟฟ้า จึงเกิดกระแสไฟฟ้ารั่วขึ้น

ดังนั้น หากเราสามารถดัดแปลงเครื่องตัดไฟฟ้ารั่วมาใช้ในทางการเมืองเพื่อป้องกันการแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารหรือการกระทำรัฐประหาร ก็เปรียบเสมือน กระแสไฟฟ้าหมายถึงสภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีการเคลื่อนไหวหรือพลวัต (dynamics) ไม่หยุดนิ่ง เมื่อไรที่การเคลื่อนไหวหรือพลวัตดังกล่าวมีความเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ หรือมีความเข้มข้นมากเกินไป อันอาจนำไปสู่ปัจจัยนำเข้าสู่ระบบการเมืองที่มากเกินไป (input overload) ก็เปรียบเสมือนกระแสไฟฟ้าที่อาจรั่ว และสามารถนำไปสู่ผลกระทบอื่นๆที่รุนแรงติดตามมา เพราะฉะนั้น เมื่อเกิดการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติดังกล่าว การมีเครื่องตัดไฟรั่ว หรือ circuit breaker คอยตัดกระแสไฟดังกล่าวให้ลดน้อยลงหรือกระแสไฟที่ไม่เข้าสู่ระบบการเมืองมากเกินไป การที่จะเกิดพัฒนาการไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองโดยการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารก็ลดน้อยหรือหมดสิ้นไป หรือไม่สามารถเป็นปัจจัยตัวแปรที่จะทำให้ระบบการเมืองได้รับผลกระทบที่รุนแรงจนอาจนำไปสู่การล่มสลายได้

ผลการวิจัย

ประการแรก แนวคิดที่ว่าด้วยการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร โดยเฉพาะแนวคิดที่นำมาจากการป้องกันไฟฟ้าว โดยนำมาประยุกต์เป็นแนวคิดที่ว่าด้วยการตัดวงจรรัฐประหาร สามารถอธิบายได้ โดยเริ่มต้นจากปัจจัยที่นำไปสู่การรัฐประหาร เปรียบเสมือน สังคมที่มีความเคลื่อนไหวของสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่อุณหภูมิที่สูงขึ้น และทำให้เกิดอุณหภูมิที่ร้อนแรงอันอาจนำไปสู่กระแสไฟรั่วหรือกระแสไฟฟ้าลัดวงจร เมื่อเปรียบเทียบกับวงจรไฟฟ้า ดังนั้นเมื่อไรที่กระแสไฟฟ้าเกิดรั่วหรือลัดวงจร ย่อมนำไปสู่อันตรายหรือเกิดไฟไหม้ได้ เปรียบเสมือนสามารถทำให้เกิดแนวโน้มของการรัฐประหารได้ในทำนองเดียวกัน เพราะฉะนั้น สิ่งที่จะตัดวงจรกระแสไฟฟ้าวหรือลัดวงจร จึงขึ้นอยู่กับกลไกการตัดวงจรรัฐประหาร ซึ่งประกอบด้วยบทบาทของรัฐธรรมนูญและสถาบันนิติบัญญัติ บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดทั้ง บทบาทของสถาบันตุลาการ สถาบันกองทัพ และบทบาทของขบวนการภาคประชาชน ตามแผนภาพกลไกการตัดวงจรรัฐประหาร ดังต่อไปนี้

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, กองมาตรฐานระบบไฟฟ้า ฝ่ายวิศวกรรม (2559 : 163)

ประการที่สอง ศึกษาเปรียบเทียบประสบการณ์ของการแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารใน 5 ประเทศ ได้แก่ สเปน โปรตุเกส กรีซ ตุรกี และสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ เราจะพบว่า กรณีของประเทศสเปนที่บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์มีส่วนสำคัญในการยับยั้งการรัฐประหารโดยคณะทหาร ทำให้ความพยายามในการรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จ ส่วนประเทศโปรตุเกส คือบทบาทของสถาบันกองทัพเองที่เข้าแทรกแซงทางการเมืองเพื่อวัตถุประสงค์ของการสร้างระบอบประชาธิปไตยขึ้นในประเทศได้สำเร็จ ส่วนของประเทศกรีซและตุรกี จะเห็นได้ถึงบทบาทของสถาบันตุลาการและขบวนการภาคประชาชนที่เข้มแข็ง เช่นเดียวกับกรณีของประเทศเกาหลีใต้ ที่มีการปฏิรูปการเมืองโดยผู้นำทางการเมือง และบทบาทของสถาบันตุลาการ ขบวนการภาคประชาชนและสื่อมวลชนที่เข้มแข็ง นำไปสู่ความสำเร็จที่ทำให้ทหารถอนตัวจากการเข้าแทรกแซงทางการเมืองและยินยอมอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของรัฐบาลพลเรือนที่มาจากทางเลือกตั้ง

ประการที่สาม ศึกษาแนวทางของการตัดวงจรของการรัฐประหารในประเทศไทย เพื่อทำให้การรัฐประหารในอนาคตของคณะทหารไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หรือหากเกิดขึ้นก็จะมีโอกาสประสบความสำเร็จได้ยาก เป็นผลมาจากการนำประสบการณ์ความสำเร็จของประเทศต่างๆ มาประกอบกับการพิจารณาในบริบทของสังคมไทย บทบาทของสถาบันที่เปรียบเสมือนเครื่องตัดกระแสไฟฟ้า เพื่อป้องกันมิให้เกิดไฟฟ้ารั่วหรือลัดวงจร ได้แก่ บทบาทของฝ่ายบริหารในการเข้าร่วมในอนุสัญญาว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ บทบาทของสถาบันรัฐธรรมนูญและสถาบันนิติบัญญัติ โดยให้มีการยกเลิกบทบัญญัติว่าด้วยการนิรโทษกรรมการกระทำรัฐประหารที่เคยเกิดขึ้นในอดีต และกำหนดให้ความผิดว่าด้วยการทำรัฐประหารไม่มีอายุความ รวมทั้ง

การเสริมสร้างการพิทักษ์รัฐธรรมนูญและบัญญัติให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการป้องกันพิทักษ์รัฐธรรมนูญและต่อต้านการรัฐประหาร

บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ ใน “จุดยืน” ของการต่อต้านการรัฐประหารที่มีความชัดเจน ไม่เป็นที่พ้องสงสัยหรือข้อครหาของสาธารณชน จะทำให้ความคิดในการกระทำการรัฐประหารเป็นไปได้ยากมากขึ้น (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, 2561 : ออนไลน์) รวมทั้งบทบาทของสถาบันตุลาการในการสร้างบรรทัดฐานใหม่ ที่ไม่ยอมรับความเป็นองค์อธิปัตย์ของคณะรัฐประหาร ย่อมทำให้ผู้กระทำการรัฐประหารต้องปราศจากเสถียรภาพและเกิดความไม่มั่นใจในการทำรัฐประหาร (สราทิส ไพเราะ, 2561 : 228-240) รวมทั้งขบวนการภาคประชาชนและสื่อสารมวลชนที่ต้องร่วมกันต่อต้านการรัฐประหาร โดยร่วมมือกับสถาบันต่างๆ ย่อมทำให้การรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จ หรือผู้ที่พยายามคิดจะกระทำการรัฐประหารเกิดความไม่มั่นใจในความสำเร็จและทำให้ผู้ที่ให้ความร่วมมือในการทำรัฐประหารมีจำนวนลดน้อยลงหรือไม่กล้าที่จะให้ความร่วมมือ เพราะเกรงกลัวความผิดที่จะเกิดขึ้น

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบจุดเด่นในการต่อต้านการรัฐประหารของ 5 ประเทศ

จุดเด่น	สเปน	โปรตุเกส	กรีซ	ตุรกี	เกาหลีใต้
1 ระบบการเมืองการปกครอง	ประชาธิปไตยระบบรัฐสภา	กึ่งรัฐสภา กึ่งประธานาธิบดี	ประชาธิปไตยระบบรัฐสภา	ประธานาธิบดี	กึ่งรัฐสภา กึ่งประธานาธิบดี
2 บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการต่อต้านการรัฐประหาร	✓	--	--	--	--
3 พระมหากษัตริย์ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	✓	--	--	--	--

4	นำทหารออกจาก การเมือง	✓	✓	✓	✓	✓
5	ลดบทบาท ทหารในทาง การเมือง	✓	✓	✓	✓	✓
6	การเมืองแห่ง ความ สมานฉันท์	✓		✓	✓	✓
7	แบ่งแยกกิจการ ทหารกับกิจการ พลเรือนออก จากกัน	✓	✓	✓	✓	✓
8	ทหารเป็นผู้ค้า ประกันระบอบ ประชาธิปไตย		✓			
9	บทบาทของ สถาบันตุลาการ			✓	✓	✓
10	องค์กรปกครอง ท้องถิ่นมีอิสระ ลดการรวมศูนย์ อำนาจ					✓
11	การต่อต้าน รัฐประหารโดย นิสิตนักศึกษา ประชาชน			✓	✓	✓
12	การล้มล้าง รธน.ไม่มีอายุ					✓

ความสามารถ เอาผิดย้อนหลัง ได้					

ที่มา : จากการศึกษาเปรียบเทียบจุดเด่นในการต่อต้านการรัฐประหารของ 5 ประเทศโดยผู้วิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความพยายามในการดัดแปลงแนวความคิดของการป้องกันไฟฟ้ารั่วหรือไฟฟ้าลัดวงจร โดยเครื่องมือที่รู้จักกันว่า Safety Cut หรือ Circuit Breaker มาใช้ในทางรัฐศาสตร์ว่าด้วยการป้องกันหรือการตัดวงจรรัฐประหาร เป็นแนวความคิดใหม่ที่ผู้วิจัยเห็นว่า ทำให้เกิดความเข้าใจได้โดยง่ายและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทางปฏิบัติ ก็นับว่าเป็นความพยายามในการริเริ่มกรอบแนวคิดใหม่ๆ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการทางสังคมศาสตร์หรือทางรัฐศาสตร์ได้ต่อไป

2. การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดว่าด้วยการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร โดยพิจารณาบทบาทของการแทรกแซงทางการเมืองในรูปแบบของ ผู้ใกล้ชิด ผู้พิทักษ์ หรือผู้ปกครองย่อมมีส่วนให้การวิเคราะห์บทบาทในเชิงเปรียบเทียบของทหารหรือกองทัพในการแทรกแซงทางการเมืองในประเทศต่างๆ มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. การนำแนวคิดว่าด้วยการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยมาใช้เป็นกรอบในการพิจารณาบทบาทของทหารหรือกองทัพในการพัฒนาประชาธิปไตย จะเห็นได้ว่าเป็นบทบาทที่ค่อนข้างน้อยในการเข้าแทรกแซงทางการเมือง แต่อย่างน้อยที่สุดก็เห็นได้ว่ามีทหารหรือกองทัพในบางประเทศที่มีเจตจำนงค์ต้องการที่จะเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยให้ลงหลักปักฐานในประเทศของตนให้ได้เช่นเดียวกัน อาทิ ในกรณีของประเทศโปรตุเกส เป็นต้น

4. ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารในประเทศต่างๆ ที่ยกตัวอย่างมา อย่างน้อยที่สุดทำให้เราได้เห็นถึงบทบาทของสถาบันทางการเมืองต่างๆ ของในแต่ละประเทศ รวมถึงบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสามารถนำประสบการณ์ของประเทศต่างๆ เหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ในบริบทของสังคมการเมืองของประเทศไทยได้ในระดับหนึ่ง

5. ผลลัพธ์จากการศึกษาบทบาทของสถาบันต่างๆเกี่ยวกับการรัฐประหารในประเทศไทย ย่อมขึ้นอยู่กับ การนำเงื่อนไขและบริบททางประวัติศาสตร์ รวมทั้งปัจจัยแวดล้อม ของประเทศในแต่ละยุคสมัยมา ประกอบการพิจารณา เงื่อนไขนี้เป็นสิ่งจำเป็นที่จะขาดเสียมิได้ เพราะมีฉะนั้นแล้ว อาจทำให้เราเข้าใจผิด เกี่ยวกับบทบาทของสถาบันต่างๆในการป้องกันการรัฐประหารที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในสังคมไทย

6. แน่นนอนที่สุด บทบาทของสถาบันที่สำคัญที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการแทรกแซงทาง การเมืองของทหารไทย ย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทของสถาบันสำคัญ ได้แก่ สถาบันรัฐธรรมนูญ สถาบัน พระมหากษัตริย์ สถาบันนิติบัญญัติ สถาบันตุลาการ สถาบันกองทัพ และขบวนการภาคประชาชนและ สื่อสารมวลชน ที่มีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด และความสำเร็จของการตัดวงจรรัฐประหารจะ เกิดขึ้นได้จากความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวพันดังกล่าวนั่นเอง

7. สรุปสุดท้าย ทั้งเชิงแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ก็ดี การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์ของ ประเทศต่างๆก็ดี และการป้องกันหรือตัดวงจรการรัฐประหารในประเทศไทยก็ดี เป็นการศึกษาวิจัยที่ย่อมมี จุดอ่อนและความเป็นไปได้ที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ตลอดทั้งการพัฒนาการของ สังคมวัฒนธรรมการเมืองของประเทศไทยอีกด้วย การศึกษาวิจัยดังกล่าวนี้จึงเป็นการศึกษานำร่อง ที่มี เป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยได้หลุดออกจากวงจรของการรัฐประหาร และนำพาประเทศไปสู่ระบอบ ประชาธิปไตยที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อันจะเป็นผลดีของอนาคตของประเทศชาติและประชาชนชาวไทย ทุกคนที่ต้องเผชิญอยู่กับ “วงจรอุบาทว์” ทางการเมืองไทยมาตลอดระยะเวลาเกือบ 90 ปีนับตั้งแต่ที่ประเทศ ไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นประชาธิปไตยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ซึ่งหากปล่อยให้ ประเทศชาติเดินไปข้างหน้าตามยถากรรม ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นจากความขัดแย้งระหว่างมวลชนที่นับว่าจะทวี ความรุนแรงมากขึ้นอย่างยากที่จะปฏิเสธได้ และความขัดแย้งอาจจะทวีความรุนแรงกลายเป็นการปฏิวัติครั้ง ใหญ่หรือสงครามกลางเมืองในอนาคตข้างหน้าได้ ซึ่งย่อมจะสร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติจนยากที่จะ คำนึงถึงได้ หากไม่รีบดำเนินการแก้ไขโดยรีบด่วน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การดำเนินการตามข้อเสนอว่าด้วยการตัดวงจรรัฐประหารจะประสบ ความสำเร็จ รัฐบาลจะต้องกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการลงนามและให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยศาลอาญา ระหว่างประเทศ การแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยการยกเลิกบทบัญญัติว่าด้วยการนิรโทษ กรรมแก่ผู้กระทำการรัฐประหาร ให้มีความผิดโดยไม่มีกำหนดอายุความ ตลอดทั้งการแก้ไขเพิ่มเติม

รัฐธรรมนูญให้ประชาชนมีบทบาทในการต่อต้านการรัฐประหาร โดยให้ประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกรณีที่เกิดการรัฐประหาร และสามารถเป็นโจทก์ยื่นฟ้องร้องคณะรัฐประหารให้เป็นจำเลยในศาลยุติธรรมได้ พร้อมกับการกำหนดให้ศาลยุติธรรมจำต้องรับพิจารณาคดีและแก้ไขแนวการพิจารณาคดีที่ให้คณะรัฐประหารเป็น “รัฐาธิปัตย์” สามารถถูกดำเนินคดีโดยไม่มีอายุความได้

2. ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ รัฐบาลต้องดำเนินการปฏิรูปกองทัพไปพร้อมๆกับการปฏิรูปการเมือง และกำหนดสายการบังคับบัญชา โดยให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือผู้ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลกองทัพทั้งสามเหล่าทัพ และให้มีการโยกย้ายกองบัญชาการและกองกำลังต่างๆโดยเฉพาะของกองทัพบก ออกลอกเขตกรุงเทพมหานคร การนำกำลังเข้าเขตกรุงเทพมหานครจะต้องได้รับการอนุมัติจากนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือผู้ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเท่านั้น มิฉะนั้นอาจถือว่าเข้าข่ายเป็นการกบฏต่อราชอาณาจักร รวมทั้งให้มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นต้น

3. ข้อเสนอเชิงวิชาการ สมควรให้มีการศึกษาวิจัยรายละเอียดเกี่ยวกับการโยกย้ายกองบัญชาการหรือกองกำลังออกนอกเขตกรุงเทพมหานคร และการปรับเปลี่ยนสายการบังคับบัญชา รวมทั้งรายละเอียดของการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยเร่งด่วน

เอกสารอ้างอิง

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2527). *ทหารกับการเมืองไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิคเตอร์ีเพาเวอร์พอยท์ จำกัด.
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, กองมาตรฐานระบบไฟฟ้า ฝ่ายวิศวกรรม. (2559). *คู่มือ เครื่องตัดไฟรั่ว*. กรุงเทพมหานคร: กองมาตรฐานระบบไฟฟ้า ฝ่ายวิศวกรรม.
- กองประวัติศาสตร์ทหาร กรมยุทธการทหารบก. (2554). *การปฏิรูปการทหารในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์ .
- สราทิส ไพเราะ. (2561). ผลคำวินิจฉัยของศาลต่อการกระทำปฏิวัติรัฐประหาร. *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ*, 9 (1), 228-240.
- สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ. (2561). “ปรัชญา” และ “หัวใจ”ของการผลิตทหารอาชีพ ตามแนวทางของโรงเรียนนายร้อยตะวันตกและข้อคิดสำหรับกรณีของไทย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: <https://prachatai.com/journal/2018/09/78674>

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและตัวชี้วัด
การพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มประเทศอาเซียน
**The Relationship between Economic Growth and Sustainable
Development Index in ASEAN Countries**

ภัทร จงถวัลย์,
เฉลิมพล จตุพร และ อภิญญา วนเศรษฐ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
**Pattara Chorngtawan,
Chalermpon Jatuporn and Apinya Wanaset**
Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : Chalermpon.Jat@stou.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มประเทศอาเซียนครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางแบบต่อเนื่องหรือข้อมูลพาแนลของกลุ่มประเทศอาเซียน จำนวน 10 ประเทศ เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2551 - 2560 และวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางเศรษฐมิติ ได้แก่ การทดสอบความหยุดนิ่ง ด้วยวิธี LLC Unit Root และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ด้วยวิธี Granger Causality ตามลำดับ

ผลการวิจัย พบว่า

ตัวชี้วัดความยั่งยืนด้านความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการและอัตราการจ้างงานประชากรอายุมากกว่า 15 ปี ต่อประชากรทั้งหมดส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทางกลับกันการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนส่งผลต่อตัวชี้วัดความยั่งยืนด้านอายุขัยประชากรเพศชายและเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ อาเซียนควรมีนโยบายการบริหารจัดการกองทุนเพื่อให้การช่วยเหลือและพัฒนาประเทศสมาชิก รวมถึงให้ความสำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพแรงงานเพื่อสร้างความได้เปรียบสำหรับการเป็นฐานการผลิตในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ระดับภูมิภาคหรือระดับโลกต่อไป

คำสำคัญ: เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน; การวิเคราะห์ข้อมูลพาแนล; ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

Abstracts

The objective of this study was to analyze the relationship between economic growth and sustainable development index in ASEAN countries covering economic, social, and environmental aspects based on the Sustainable Development Goals (SDGs) by using time-series cross-sectional data or panel data of 10 ASEAN countries from 2008 - 2017. The econometric analysis consisted of the stationary test using the LLC Unit Root and the Granger Causality test, respectively.

The empirical study found that:

The sustainable indicators of the official development assistance and the employment to population ratio (Over 15 years old) affected the economic growth of ASEAN countries at a statistical level of 0.05. On the other hand, the economic growth of ASEAN countries affected the sustainable indicators of the life expectancy rate at birth for males and females at a statistical level of 0.1. In line with the suggestions of this study, ASEAN should emphasize policy to support aid fund allocation to develop the member countries' economies as well as raise the ASEAN labor productivity to gain competitiveness as production base industry of the region and the world levels.

Keywords: Sustainable Development Goals; Panel Data Analysis; Causality

บทนำ

“การพัฒนาที่ยั่งยืน” เริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างมากในกระแสการพัฒนาของสังคมโลกนับตั้งแต่ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้ร่วมลงนามในแผนแม่บทของโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ในการประชุมสุดยอดของโลกทางด้านสิ่งแวดล้อม (Earth Summit) ที่ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ. 2535 ซึ่งได้เป็นพันธกรณีที่แต่ละประเทศจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่ความยั่งยืนตามรายงานบริษัทแลนด์ (World Commission on Environment and Development, 1987 : 68) ซึ่งได้นิยามความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า “เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในอนาคต โดยไม่มีการประนีประนอมความสามารถของคนในอนาคตที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง”

ในปัจจุบันการพัฒนาของประเทศต่างๆ เริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนมากกว่าการพัฒนาเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว โดยหลายประเทศใช้กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) เพื่อกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศครอบคลุมในหลากหลายมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเมื่อพิจารณารายงานดัชนีการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development Goals Index: SDGs Index) ในปี พ.ศ. 2561 พบว่า ประเทศที่มีลำดับ SDGs Index อยู่ในอันดับต้นๆ ได้แก่ สวีเดน มีค่าดัชนีเท่ากับ 85.0 คะแนน เดนมาร์ก มีค่าดัชนีเท่ากับ 84.6 คะแนน ฟินแลนด์ มีค่าดัชนีเท่ากับ 82.3 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้ ประเทศดังกล่าวนี้ไม่ใช่ประเทศที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงสุด อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา จีน เยอรมันนี หรือญี่ปุ่น แต่กลับพบว่าเป็น

ประเทศที่มีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีกว่า มีคุณภาพการศึกษาสูง การดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อมมีความเข้มงวด และมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิตหรือมีอาชญากรรมต่ำ รวมถึงยังคงเป็นประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง ประชาชนสามารถเข้าถึงสวัสดิการของภาครัฐได้อย่างถ้วนหน้า โดยเป็นรูปแบบของการพัฒนาประเทศที่ทำให้ประชาชนทุกคนมีความกินดีอยู่ดีอย่างแท้จริง และมีความมั่นคงในชีวิตซึ่งต่างจากประเทศที่มีอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงเพียงอย่างเดียว แต่กลับมีความเหลื่อมล้ำในประเทศสูงมาก อัตราอาชญากรรมอยู่ในระดับสูง การเข้าถึงบริการของรัฐไม่สามารถจัดสรรให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึง สิ่งแวดล้อมเป็นพิษต่อพลเมืองของตนเอง ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำสวนทางกับตัวเลขทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น

สำหรับประเทศไทยพบว่ามีค่าดัชนีการพัฒนายั่งยืนในอันดับที่ 59 จาก 156 ประเทศ โดยมีค่าดัชนีเท่ากับ 69.2 คะแนน ทั้งนี้ ภาครัฐและเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อตัวชี้วัดการพัฒนายั่งยืนดังกล่าวข้างต้น ด้วยเหตุนี้ การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศได้มีการปรับกระบวนทัศน์ใหม่ ๆ โดยพิจารณามิติแห่งการพัฒนาประเทศครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ต้องการให้ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนายั่งยืน” “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และ “ยึดหลักการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม” เพื่อขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศในอนาคต

เมื่อพิจารณาในระดับภูมิภาค “อาเซียน” โดยคณะทำงานว่าด้วยการจัดทำวิสัยทัศน์ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายหลังปี พ.ศ. 2558 ได้จัดทำร่างเอกสารกรอบวิสัยทัศน์ที่มีชื่อว่า “ASEAN Economic Community 2025: Consolidation and Going Beyond” เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนหลังปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีกรอบระยะเวลา 10 ปี หรือ AEC Blue Print 2025 โดยได้มีการนำผลการศึกษาต่างๆ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนภายหลังปี พ.ศ. 2558 มาพิจารณาประกอบการจัดทำร่างเอกสาร โดยมุ่งหวังให้อาเซียนมีการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ “อย่างยั่งยืน” โดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและพลังงานสีเขียว ลดช่องว่างด้านการพัฒนา ยึดถือหลักธรรมาภิบาล ความโปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทด้านเศรษฐกิจ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยส่งเสริมการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเชื่อมโยงอาเซียน รวมถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น

จากวิสัยทัศน์ AEC Blue Print 2025 ดังกล่าว อาเซียนได้แสดงเจตนารมณ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับเป้าหมาย “การพัฒนายั่งยืน” ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดทางด้านเศรษฐศาสตร์ทางเลือก โดยเป็นเป้าหมายร่วมของภูมิภาคในระดับพหุภาคีและเป็นวิสัยทัศน์การพัฒนาที่ไม่เพียงแต่คำนึงถึงด้านเศรษฐกิจ เช่น การเติบโตทางเศรษฐกิจ หรือตัวเลข GDP เพียงเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงด้านการเมือง สิ่งแวดล้อม ความอยู่ดีมี

สุขของประชาชนในอาเซียน ตลอดจนสิทธิและความเสมอภาคในการเข้าถึงโอกาสทางสังคมอีกด้วย โดยการพัฒนานี้ในอดีตนั้นได้ให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งเชื่อว่าหากเศรษฐกิจมีการขยายตัวสูง ระดับรายได้ของคนในประเทศก็จะเพิ่มมากขึ้นและมาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนก็จะสูงตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาวิชาการได้ตั้งข้อสังเกตถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นได้นำไปสู่ภาวะแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงอย่างรุนแรงและความล่มสลายทางสังคม (Jahoda et al., 1973 : 78) และการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่สามารถดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้ เว้นเสียแต่ว่าจะมีมาตรการเฉพาะที่คำนึงถึงการมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วย (Pirages, 1977 : 141 ; Cleveland, 1981 : 121; Connor, 1979 : 247) จากประเด็นดังกล่าวนี้ กลุ่มประเทศอาเซียนโดยสมาชิกส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้แสดงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการมุ่งสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในขณะที่สมาชิกส่วนใหญ่ยังมีประเด็นด้านเศรษฐกิจที่ต้องพัฒนาเพื่อก้าวตามเขตเศรษฐกิจอื่นๆ ก่อให้เกิดคำถามถึงการรักษาระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนควบคู่กับการมุ่งสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งยังเป็นประเด็นที่จะต้องหาคำตอบต่อไปว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นมีความสัมพันธ์อย่างไรต่อกันและสามารถเกื้อหนุนกันและกันได้หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มประเทศอาเซียน ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ข้อมูลและตัวแปร

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้อมูลทฤษฎีภูมิ มีลักษณะเป็นข้อมูลภาคตัดขวางแบบต่อเนื่อง (Time-series Cross-sectional Data) หรือข้อมูลพาแนล (Panel Data) ของกลุ่มประเทศอาเซียน จำนวน 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน ในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2560 สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ (1) การเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน (Y) คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายประเทศในอาเซียน และ (2) ตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ครอบคลุมมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รายละเอียดตามตารางที่ (1)

ตารางที่ 1 ตัวแปรของตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน

มิติ	ตัวแปร	คำอธิบายตัวชี้วัด
ด้านเศรษฐกิจ	X1	อัตราการเติบโตของ GDP ต่อหัวรายปี
	X2	อัตราเงินเฟ้อต่อ GDP
	X3	ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ
ด้านสังคม	X4	อัตราการจ้างงานประชากรอายุมากกว่า 15 ปี ต่อประชากรทั้งหมด
	X5	อายุขัยประชากรเพศชาย
	X6	อายุขัยประชากรเพศหญิง
ด้านสิ่งแวดล้อม	X7	สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อขนาดพื้นที่ประเทศ
	X8	ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์
	X9	ปริมาณการจับสัตว์น้ำ

แหล่งที่มาของข้อมูล: World Bank (2020 : online)

2. วิธีการทางเศรษฐมิติ

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มีลักษณะเป็นข้อมูลภาคตัดขวางแบบต่อเนื่องหรือข้อมูลพาแนล ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์บิดเบือน (Spurious Relationship) ที่อาจเกิดขึ้นจากอิทธิพลของเวลาจึงจำเป็นต้องตรวจสอบคุณลักษณะของข้อมูลพาแนลเสียก่อน การศึกษาครั้งนี้ตรวจสอบคุณลักษณะของข้อมูลพาแนลโดยการทดสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลพาแนล ด้วยวิธี Levin-Lin Chu (LLC) Unit Root (Granger and Newbold, 1974 : 111-120 ; Levin et al., 2002 : 1-24) สามารถแสดงแบบจำลองการทดสอบได้ดังนี้

$$\Delta Z_{it} = \alpha_i + \rho_i Z_{it-1} + \sum_{k=1}^n \phi_k \Delta Z_{it-k} + \delta_{it} + \theta_t + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

โดยกำหนดให้ Δ หมายถึง อันดับความแตกต่างของข้อมูล Z หมายถึง ตัวแปรของข้อมูลพาแนล i หมายถึง กลุ่มประเทศอาเซียน จำนวน 10 ประเทศ t หมายถึง เวลา เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2551 - 2560 α , ρ , ϕ , δ และ θ หมายถึง สัมประสิทธิ์ประมาณค่าพารามิเตอร์ k หมายถึง ลำดับเลข 1, 2, 3,..., n และ ε หมายถึง ความคลาดเคลื่อน

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น การศึกษาครั้งนี้ใช้การทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ด้วยวิธี Granger Causality ตามแนวคิดของ Toda and Yamamoto (1995 : 225-250) ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดการทดสอบ

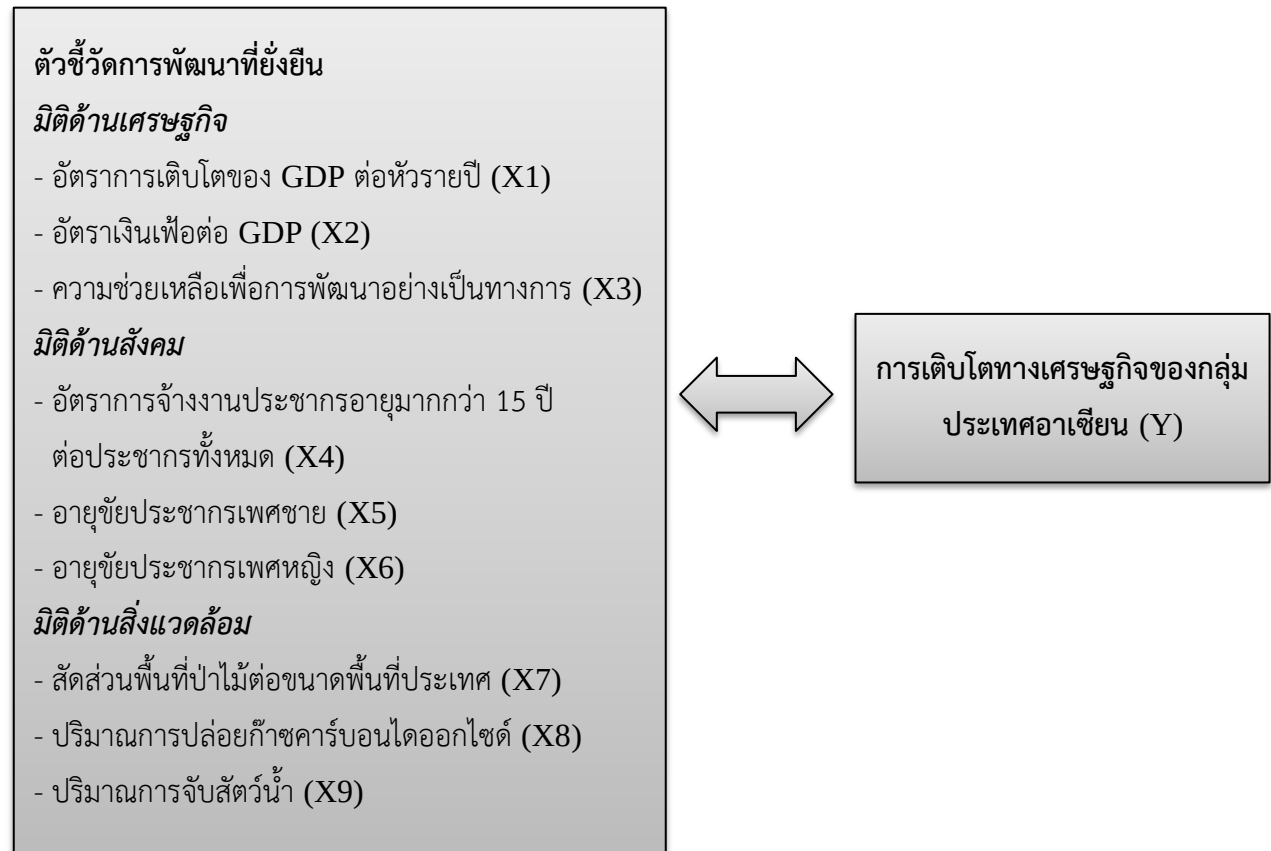
ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลจากแนวคิดของ Granger (1969 : 424-428) โดยระบุว่า หากตัวแปร X เป็นตัวกำหนดตัวแปร Y หรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลร่วมกับตัวแปร Y ได้ ก็ต่อเมื่อข้อมูลในอดีตของตัวแปร X ($X_{t-1}, X_{t-2}, X_{t-3}, \dots, X_{t-p}$) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร Y นั้นเอง ในทางกลับกัน หากตัวแปร Y เป็นตัวกำหนดตัวแปร X หรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลร่วมกับตัวแปร X ได้ ก็ต่อเมื่อข้อมูลในอดีตของตัวแปร Y ($Y_{t-1}, Y_{t-2}, Y_{t-3}, \dots, Y_{t-p}$) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร X เช่นกัน ทั้งนี้ การทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ด้วยวิธี Granger Causality ตามแนวคิดของ Toda and Yamamoto (1995 : 225-250) มีลักษณะเด่นที่แตกต่างไปจากแนวคิดของ Granger (1969 : 424-438) คือ ความหยุดนิ่งของข้อมูลนั้นสามารถมีอันดับความแตกต่างของข้อมูล (Differencing Order) ต่างขึ้นกันได้ โดยจะพิจารณาอันดับสูงสุดของความหยุดนิ่ง ($d_{\max}$) เป็นคาบเวลาในอดีตเพิ่มเติมในแบบจำลอง Vector Autoregressive Model หรือ VAR($p+d_{\max}$) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Giles, 2011 : online) สามารถแสดงแบบจำลองการทดสอบได้ดังนี้

$$Y_{it} = \alpha_{1i} + \sum_{k=1}^p \beta_1 Y_{it-k} + \sum_{j=1}^{d_{\max}} \beta_2 Y_{it-j} + \sum_{k=1}^p \beta_3 X_{it-k} + \sum_{j=1}^{d_{\max}} \beta_4 X_{it-j} + \varepsilon_{1it} \quad (2)$$

$$X_{it} = \alpha_{2i} + \sum_{k=1}^p \beta_5 X_{it-k} + \sum_{j=1}^{d_{\max}} \beta_6 X_{it-j} + \sum_{k=1}^p \beta_7 Y_{it-k} + \sum_{j=1}^{d_{\max}} \beta_8 Y_{it-j} + \varepsilon_{2it} \quad (3)$$

โดยกำหนดให้ Y และ X หมายถึง ตัวแปรของข้อมูลพาแนล p หมายถึง คาบเวลาในอดีตที่เหมาะสมของแบบจำลอง VAR พิจารณาจากเกณฑ์มาตรฐาน SIC และ $d_{\max}$ หมายถึง อันดับความแตกต่างของข้อมูลสูงสุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน (Y) และตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ครอบคลุมมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ จากคุณสมบัติของแบบจำลอง VAR(p+d_{max}) ได้กำหนดให้ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเป็นตัวแปรปัจจัยภายนอก (Endogenous Variable)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ด้วยวิธี Granger Causality นั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการตรวจสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลพาแนลเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์บิดเบือนอันเนื่องมาจากอิทธิพลของเวลาเกิดขึ้น ดังนั้นจึงใช้วิธีการตรวจสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลพาแนล ด้วยวิธี LLC Unit Root โดยผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นในตารางที่ 2

จากตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลพาแนล ด้วยวิธี LLC Unit Root แสดงให้เห็นว่าตัวแปรของข้อมูลพาแนล Y X1 X2 X3 X7 และ X8 ณ ระดับปกติ (Level Stage) มีค่าสถิติ z-

score เท่ากับ (-22.729) (-24.460) (-9.79) (-3.567) (-1.259×10^{10}) และ (-3.953) ตามลำดับ โดยค่าสถิติดังกล่าวสามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก ณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (H_0 : ข้อมูลพาแนลไม่มีความหยุดนิ่ง) จึงสรุปได้ว่าตัวแปรของข้อมูลพาแนล Y X1 X2 X3 X7 และ X8 มีอันดับความหยุดนิ่ง ณ ระดับปกติของข้อมูลพาแนล หรือมี $I(d)$ เท่ากับ $I(0)$

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลพาแนล ด้วยวิธี LLC Unit Root

Variable	Level Stage		First Difference		Second Difference	
	z-score	p-value	z-score	p-value	z-score	p-value
Y	-22.729	<0.001	-	-	-	-
X1	-24.460	<0.001	-	-	-	-
X2	-9.709	<0.001	-	-	-	-
X3	-3.567	<0.001	-	-	-	-
X4	1.097	0.863	-2.026	0.021	-	-
X5	4.969	1.000	0.533	0.703	-3.737×10^{11}	<0.001
X6	-0.142	0.443	-3.361	<0.001	-	-
X7	-	<0.001	-	-	-	-
X8	1.259×10^{10}	<0.001	-	-	-	-
X9	-3.953	<0.001	-	-	-	-
	-0.780	0.217	-3.130	<0.001	-	-

ในขณะที่ตัวแปรของข้อมูลพาแนล X4 X5 X6 และ X9 ณ ระดับปกติ มีค่าสถิติ z-score เท่ากับ (1.097) (4.969) (-0.142) และ (-0.780) ตามลำดับ โดยค่าสถิติดังกล่าวไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ ณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น ได้เพิ่มผลต่างเข้าไปหนึ่งลำดับชั้น (First Differencing Order) แล้วทำการตรวจสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลพาแนลอีกครั้งหนึ่ง พบว่า ตัวแปรของข้อมูลพาแนล X4 X5 X6 และ X9 มีค่าสถิติ z-score เท่ากับ (-2.026) (0.533) (-3.361) และ (-3.130) ตามลำดับ โดยค่าสถิติดังกล่าวสามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้เกือบทุกตัวแปร ณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นตัวแปรของข้อมูลพาแนล X5 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรของข้อมูลพาแนล X4 X6 และ X9 มีอันดับความหยุดนิ่ง ณ ผลต่างลำดับหนึ่งของข้อมูลพาแนล หรือมี $I(d)$ เท่ากับ $I(1)$ แต่ข้อมูลพาแนลของตัวแปร X5 ยังไม่มีความหยุดนิ่ง ณ ผลต่างลำดับหนึ่ง

สำหรับตัวแปรของข้อมูลพาแนล X5 ได้เพิ่มผลต่างเข้าไปอีกหนึ่งลำดับชั้น (เป็นผลต่างลำดับสองของข้อมูลพาแนล) แล้วทำการตรวจสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลพาแนลอีกครั้งหนึ่ง พบว่า ตัวแปรของข้อมูลพาแนล X5 มีค่าสถิติ z-score เท่ากับ (-3.737×10^{11}) โดยค่าสถิติดังกล่าวสามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก ณ

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรของข้อมูลพาแนล X5 มีอันดับความหยุดนิ่ง ณ ผลต่างลำดับสองของข้อมูลพาแนล หรือมี $I(d)$ เท่ากับ $I(2)$

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ด้วยวิธี Panel Granger Causality

Model VAR(p+d _{max})	Hypothesis: $X \Rightarrow Y$		Hypothesis: $X \Leftarrow Y$	
	χ^2 -statistic	p-value	χ^2 -statistic	p-value
Y-X1 VAR(1+0)	0.579	0.446	0.068	0.793
Y-X2 VAR(2+0)	0.243	0.885	0.498	0.779
Y-X3 VAR(1+0)	4.625	0.031	0.018	0.893
Y-X4 VAR(2+1)	6.081	0.047	1.712	0.424
Y-X5 VAR(3+2)	3.105	0.375	6.713	0.081
Y-X6 VAR(2+1)	0.842	0.656	5.014	0.081
Y-X7 VAR(2+0)	0.838	0.657	0.243	0.885
Y-X8 VAR(1+0)	0.139	0.708	0.058	0.808
Y-X9 VAR(1+1)	0.224	0.636	0.429	0.512

p หมายถึง ความล่าช้าของช่วงเวลาที่เหมาะสมของแบบจำลอง VAR พิจารณาจากเกณฑ์มาตรฐาน SIC และ d_{max} หมายถึง อันดับความแตกต่างของข้อมูลสูงสุด

หมายเหตุ: สมมติฐานในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล คือ (1) X ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลร่วมกับ Y ($X \Rightarrow Y$) และ (2) Y ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลร่วมกับ X ($X \Leftarrow Y$)

จากตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ด้วยวิธี Panel Granger Causality ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่า ตัวชี้วัดด้านความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (X3) และตัวชี้วัดด้านอัตราการจ้างงานประชากรอายุมากกว่า 15 ปี ต่อประชากรทั้งหมด (X4) มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลหรือส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน (Y) ณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในทางกลับกัน ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ด้วยวิธี Panel Granger Causality ในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน (Y) มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลหรือส่งผลต่อตัวชี้วัดด้านอายุขัยประชากรเพศชาย (X5) และตัวชี้วัดด้านอายุขัยประชากรเพศหญิง (X6) ณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มประเทศอาเซียน ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยใช้ข้อมูลพาแนลรายปี จำนวน 10 ปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 - 2560 จากกลุ่มประเทศอาเซียน จำนวน 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน ตามลำดับ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย (1) การทดสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลพาแนล ด้วยวิธี LLC Unit Root เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์บิดเบือนอันเกิดจากอิทธิพลของเวลา และ (2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ด้วยวิธี Granger Causality เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ครอบคลุมมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อัตราการเติบโตของ GDP ต่อหัวรายปี (X1) อัตราเงินเฟ้อต่อ GDP (X2) ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (X3) อัตราการจ้างงานประชากรอายุมากกว่า 15 ปี ต่อประชากรทั้งหมด (X4) อายุขัยประชากรเพศชาย (X5) อายุขัยประชากรเพศหญิง (X6) สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อขนาดพื้นที่ประเทศ (X7) ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (X8) และปริมาณการจับสัตว์น้ำ (X9) ตามลำดับ

ผลการตรวจสอบคุณลักษณะของข้อมูลพาแนล พบว่า ตัวแปรของข้อมูลพาแนลมีความหยุดนิ่งต่างลำดับชั้นกัน กล่าวคือ ตัวแปรของข้อมูลพาแนล Y X1 X2 X3 X7 และ X8 มีความหยุดนิ่ง ณ ระดับปกติ ตัวแปรของข้อมูลพาแนล X4 X6 และ X9 มีความหยุดนิ่ง ณ ผลต่างลำดับหนึ่ง และตัวแปรของข้อมูลพาแนล X5 มีความหยุดนิ่ง ณ ผลต่างลำดับสอง ทั้งนี้ เนื่องจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ด้วยวิธี Granger Causality โดยทั่วไปของ Granger (1969 : 424-438) นั้น ข้อมูลพาแนลต้องมีความหยุดนิ่งในลำดับชั้นเดียวกัน ดังนั้นจึงได้ประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ด้วยวิธี Granger Causality ตามวิธีการของ Toda and Yamamoto (1995 : 225-250) โดยผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่า ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการและอัตราการจ้างงานประชากรอายุมากกว่า 15 ปี ต่อประชากรทั้งหมด ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน อย่างไรก็ตามการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนส่งผลย้อนกลับต่ออายุขัยประชากรเพศชายและอายุขัยประชากรเพศหญิงด้วยเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ตัวชี้วัดความยั่งยืนด้านความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการพบว่าส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน เนื่องจากความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการเป็นความช่วยเหลือจากรัฐบาลของประเทศพัฒนาแล้วให้กับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อการปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ยกระดับคุณภาพชีวิตและมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชน รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

และสถาบันต่างๆ ประกอบด้วยความช่วยเหลือ 3 ด้านหลัก คือ ความช่วยเหลือให้เปล่า ความร่วมมือทางวิชาการ และเงินกู้ ซึ่งประเทศในอาเซียนเกือบทั้งหมดเป็นประเทศกำลังพัฒนา (ยกเว้นสิงคโปร์) จึงถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้ การได้รับความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการจึงส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศกำลังพัฒนา สอดคล้องกับหลักการพัฒนายั่งยืนว่า ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาที่แสดงบทบาทของประเทศเพื่อนบ้านที่ดี มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการสร้างความร่วมมือกับประเด็นใหม่ๆ ในภูมิภาค และเพื่อมุ่งสู่การเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (ธีรกานต์ พงศ์พิชญามาศย์, 2560 : 466-483)

ตัวชี้วัดความยั่งยืนด้านอัตราการจ้างงานประชากรอายุมากกว่า 15 ปี ต่อประชากรทั้งหมดพบว่า ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน เนื่องจากกำลังแรงงานถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจ สอดคล้องกับทฤษฎีและกรณีศึกษาเชิงประจักษ์ของ Khan (2007 : 201) ได้สรุปว่าความยืดหยุ่นจากการจ้างงานของการเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนามีค่าเท่ากับ 0.7 หรือข้อค้นพบของ Kapsos (2006 : 143) พบว่า เมื่อ GDP มีการขยายตัวขึ้นทุกๆ ร้อยละ 1 ในช่วง ปี ค.ศ. 1991 - 2003 อัตราการจ้างงานในช่วงดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.3 - 0.38 โดยการจ้างงานย่อมหมายถึงการมีกิจกรรมการผลิตในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจะสะท้อนถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน

การเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนส่งผลต่อตัวชี้วัดความยั่งยืนด้านอายุขัยประชากรเพศชายและเพศหญิง เนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจนำมาซึ่งความเจริญในด้านต่างๆ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและวิทยาการแพทย์สมัยใหม่ ส่งผลให้อายุขัยของประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยการศึกษาของ Maestas et al. (2016 : 223) ได้สรุปว่าอายุขัยของประชากรมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคืออาเซียนควรใช้ประโยชน์จากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นเครื่องมือเพื่อขยายปริมาณการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาค ลดการพึ่งพาตลาดจากประเทศภายนอก สร้างอำนาจการต่อรองทางการค้าและศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก เพิ่มสวัสดิการและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศสมาชิกในอาเซียน บนหลักการของประชาคมเศรษฐกิจ ได้แก่ การประหยัดต่อขนาด การแบ่งงานกันทำ และการพัฒนาความชำนาญในการผลิตของประเทศสมาชิกอาเซียน สำหรับการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน อาเซียนควรมีนโยบายเฉพาะด้านเพื่อมุ่งหน้าไปสู่เป้าหมายแห่งการพัฒนาที่มีคุณภาพในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากกรอบของ SDGs ครอบคลุมในประเด็นของการพัฒนาที่กว้างขวางจนถึงมิติของสังคม สิ่งแวดล้อม กฎระเบียบและทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น นโยบายการบริหารประเทศที่มุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนายั่งยืน จึงเป็นกลยุทธ์และกรอบการทำงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์

สากลและส่งผลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน สามารถระบุถึงโอกาสทางธุรกิจในอนาคต สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนให้กับกลุ่มประเทศอาเซียนได้

เอกสารอ้างอิง

- ธีรกานต์ พงศ์พิชฌามาศย์. (2560). พัฒนาการการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศของออสเตรเลีย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)*. 10 (2), 466-483.
- Cleveland, H. (1981). *The management of sustainable growth*. New York: Pergamon.
- Connor, J. C. (1979). *The nature of the quest for a sustainable society*. In *Quest for a Sustainable Society*. Pergamon Press: New York.
- Jahoda, M., Pavitt, K. L. R., Cole, H. and Freeman, C. (1973). *Models of Doom: A critique of the Limits to Growth*. New York: Universe Publishing.
- Giles, D. (2011). Testing for granger causality. *Econometrics Beat: Dave Giles' Blog*. Online. Retrieved November 3, 2020. from <https://davegiles.blogspot.com/2011/04/testing-for-granger-causality.html>
- Granger, C. W. J. and Newbold, P. (1974). Spurious regressions in econometrics. *Journal of Econometrics*. 2 (2), 111-120.
- Granger, C. W. J. (1969). Investigating causal relations by econometric model and crossspectral methods. *Econometrica*, 37(3), 424-438.
- Kapsos, S. (2006). *The employment intensity of growth: Trends and macroeconomic determinants*. In *Labor Markets in Asia*. London: Palgrave Macmillan.
- Khan, A. R. (2007). *Growth, employment and poverty: An analysis of the vital nexus based on some recent UNDP and ILO/SIDA studies*. United Nation.
- Levin, A., Lin, C. F. and Chu, C. S. J. (2002). Unit root tests in panel data: Asymptotic and finite-sample properties. *Journal of Econometrics*. 108 (1), 1-24.
- Maestas, N., Mullen, K. J. and Powell, D. (2016). *The effect of population aging on economic growth, the labor force and productivity (No. w22452)*. National Bureau of Economic Research.
- Pirages, D. C. (1977). *Sustainable society: Implications for limited growth*. Connecticut: Praeger Pub Text .
- Toda, H. Y. and Yamamoto, T. (1995). Statistical inferences in vector autoregressions with possibly integrated processes. *Journal of Econometrics*. 66 (1-2), 225-250.
- World Bank. (2020). DataBank: World development indicators. Online. Retrieved November 3, 2020. From: <https://data bank.worldbank.org/reports.aspx?source=world-development-indicators>
- World Commission on Environment and Development. (1987). *Our common future*. Oxford: Oxford University Press.

ความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาส

และความเสมอภาคทางสังคม : กรณีศึกษา ตำบลดินทอง

อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

**Inequality in the Administration of the 20 Year National Strategy on
Opportunity and Social Equality: A Case Study of Din
Thong Subdistrict, Wang Thong District,
Phitsanulok Province**

ทงศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Tanongsak Sangsawangwatthana and Chot Bodeerat

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E – mail: tanongsak1988@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความเหลื่อมล้ำ เพื่อเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำ และเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ประชากรในพื้นที่ จำนวน 400 คน และสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ และใช้สถิติในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test One-way ANOVA และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในเขตพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมากที่สุด
2. เมื่อเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรณีศึกษา ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่ามีเพียงปัจจัยระดับการศึกษา ที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. แนวทางการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ควรมีการพัฒนา

การศึกษาตั้งแต่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการเรียนการสอน นอกจากนั้นยังควรมีการสร้างความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และส่งเสริมการปรับพฤติกรรมในระดับครัวเรือนให้มีความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิตที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำ; ความเสมอภาค; แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี; การสร้างโอกาส

Abstracts

This study aimed to study the state of inequality. To compare the inequality and to study solutions to inequality in creating opportunities and social equality according to the 20-year National Strategy, a case study of Din Thong Subdistrict, Wang Thong District, Phitsanulok Province. The sample used for this study was 400 local populations and interviewed 22 community leaders. The instruments used for this data collection were questionnaires and interviews. The statistics used in this analysis were frequency Percentage, mean, standard deviation, t – test One – way ANOVA, and content analysis. The study found that;

1. The state of disparities in the creation of opportunity and social equality in the area of Din Thong Subdistrict, Wang Thong District, Phitsanulok Province at the highest level.

2. When comparing the inequality in creating opportunities and social equality according to the 20-year National Strategy, case Study of Din Thong Subdistrict, Wang Thong District, Phitsanulok Provincem, it was found that there were only educational level factors. Which had a statistically significant effect on the inequality in the administration of the National Strategy at 0.05 level

3. Guidelines for solving inequality in creating opportunities and social equality according to the 20-year National Strategic Plan Case study at Din Thong Subdistrict, Wang Thong District, Phitsanulok Province, found that education should be developed from the Child Development Center and the introduction of technology into teaching and learning Moreover, equality of access to public health services should be established. And promote behavioral adjustment at the household level to have better ability to manage life planning

Keywords: Inequality; Equality; 20 Year National Strategic Plan; Opportunity Creation

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมา ได้ส่งผลให้ประเทศมีการพัฒนาในทุกมิติทั้งในด้านเศรษฐกิจที่ประเทศไทยได้รับการยกระดับเป็นประเทศในกลุ่มบนของกลุ่มประเทศระดับรายได้ปานกลาง ในด้านสังคมที่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนส่งผลให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการเป็นประเทศยากจน และในด้านสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในหลากหลายเชิงนิเวศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีความท้าทายต่อการพัฒนาที่สำคัญ อาทิ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 2560 ที่ร้อยละ 3.9 ถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าศักยภาพ เมื่อเทียบกับร้อยละ 6.0 ต่อปี ในช่วงเวลาเกือบ 6 ทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีสาเหตุหลักจากการชะลอตัวของการลงทุนภายในประเทศและสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ยังไม่ฟื้นตัวได้เต็มที่โครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพภาคบริการและภาคเกษตรมีผลผลิตการผลิตในระดับต่ำ ขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ประกอบกับแรงงานไทยยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพและสมรรถนะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ราชกิจจานุเบกษา, 2561 : 74)

ยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2561 และเป็นยุทธศาสตร์ฉบับแรกของประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทย (พ.ศ. 2580) “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้าน ยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ จะเห็นได้ว่าทุกยุทธศาสตร์ต้องเร่งดำเนินการปรับปรุงพัฒนาโดยเฉพาะยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561 : ออนไลน์)

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชนประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561 : ออนไลน์)

ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) ความแตกต่างของรายได้และการเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร (2) ความก้าวหน้าของการพัฒนาคน (3) ความก้าวหน้าในการพัฒนาจังหวัดในการเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี และ (4) คุณภาพชีวิตของประชากรสูงอายุ โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก, 2563 : ออนไลน์)

1. การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ โดย (1) ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก (2) ปฏิรูประบบภาษีและการคุ้มครองผู้บริโภค (3) กระจายการถือครองที่ดินและการเข้าถึงทรัพยากร (4) เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทยให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพและความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน (5) สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศภาวะและทุกกลุ่ม (6) ลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้าเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสโดยตรง (7) สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และ (8) สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง

2. การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีโดย (1) พัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีในภูมิภาค (2) กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มจังหวัดในมิติต่าง ๆ (3) จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพและปลอดภัยให้สามารถตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและแนวโน้มของการขยายตัวของเมืองในอนาคต (4) ปรับโครงสร้างและแก้ไขกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อวางระบบและกลไกการบริหารงานในระดับภาคกลุ่มจังหวัด (5) สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่บนฐานข้อมูลความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และ (6) การพัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่

3. การเสริมสร้างพลังทางสังคม โดย (1) สร้างสังคมเข้มแข็งที่แบ่งปันไม่ทอดทิ้งกัน และมีคุณธรรม โดยสนับสนุนการรวมตัวและดึงพลังของภาคส่วนต่าง ๆ (2) การรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ (3) สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน (4) ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและบทบาทของสตรีในการสร้างสรรค์สังคม (5) สนับสนุนการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และ (6) สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสร้างสรรค์เพื่อรองรับสังคมยุคดิจิทัล

4. การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง โดย (1) ส่งเสริมการปรับตัวกิจกรรมในระดับครัวเรือนให้มีความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงินและอาชีพ (2) เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง (3) สร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตยชุมชน และ (4) สร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้กับชุมชน ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีตำบลที่มีค่าเฉลี่ยด้านรายได้ต่ำที่สุดในจังหวัดพิษณุโลก อีกทั้งยังพบปัญหาหลายประการที่เกิดขึ้นและทำให้การดำเนินการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดพิษณุโลกได้ อาทิเช่น ปัญหาทางด้านงบประมาณ ปัญหาทางด้านบุคลากร และเครื่องมือในการดำเนินการด้านต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ จากรายงานคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดพิษณุโลก ปี 2562 พบว่า หมวดที่ 1 สุขภาพ มี 7 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด ลำดับที่ 1,2 คือ ตัวชี้วัดที่ 6. คนอายุ 35 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 63,448 คน คิดเป็นร้อยละ 19.53 หมวดที่

2 สภาพแวดล้อม มี 7 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด คือ ตัวชี้วัดที่ 11. ครั้วเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ ไม่ผ่าน เกณฑ์จำนวน 4,405 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.38 หมวดที่ 3 การศึกษา มี 5 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด ตัวชี้วัดที่ 18. คนในครั้วเรือนที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปีที่ไม่ได้เรียนต่อ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.01 หมวดที่ 4 การมีงานทำและรายได้ มี 4 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด คือ ตัวชี้วัดที่ 23. ครั้วเรือนมีการออมเงิน ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 12,524 ครั้วเรือน คิดเป็น ร้อยละ 6.76 และหมวดที่ 5 ค่านิยม มี 8 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด คือ ตัวชี้วัดที่ 24. คนในครั้วเรือนไม่ดื่มสุรา ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 43,847 คน คิดเป็นร้อยละ 8.60 ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวนี้ สำหรับผู้บริหารและผู้นำชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจะต้องมีการปรับปรุงและทบทวนวิธีการดำเนินการบริหารงานในพื้นที่ให้ทันการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก, 2563 : ออนไลน์)

จากเหตุผลปัญหาความแตกต่างของรายได้และการเข้าถึงบริการภาครัฐ ของประชาชนตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ทำให้มองเห็นปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อศึกษาความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งผลการศึกษานี้อาจเป็นประโยชน์ต่ออำเภอนี้ อีกทั้งการศึกษาค้างนี้จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาประเทศ และผู้ที่ต้องการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการบริหารงาน และเร่งสร้างโอกาสและสร้างความเสมอภาคทางสังคมตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีให้กับประชาชนไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในเขตพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรณีศึกษา ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

สำหรับวิธีการวิจัย จะเป็นการวิจัยเชิงผสม (Mixed Method) ประกอบด้วยวิธีการศึกษา 2 ส่วน ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรในพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 3,353 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลดินทอง, 2563: ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรในพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 353 คน ซึ่งการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คำนวณจากสูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 120) ที่ระดับความเชื่อมั่นประมาณ 95 % ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ที่ระดับ .05 และเพื่อความสมบูรณ์ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ทำวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยเลือกวิธี สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยการเลือกตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) คือ ประชากรในพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เก็บจนครบตามจำนวน 400 ชุด

เชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้นำชุมชนตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 11 คน และผู้ใหญ่บ้านตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก หมู่ที่ 1-11 จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น 22 คน โดยทำการคัดเลือกจากเกณฑ์ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกมาไม่น้อยกว่า 20 ปี
2. เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป ในเขตพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มาไม่น้อยกว่า 20 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งมีผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้เท่ากับ .917 คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 สภาพความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 4 ด้าน เป็นแบบสอบถามมาตรฐาน 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ ดังนี้

1. ด้านการศึกษา
2. ด้านสาธารณสุข
3. ด้านเศรษฐกิจ
4. ด้านสังคม

เชิงคุณภาพ

1. แบบสัมภาษณ์แนวทางการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก สำหรับผู้นำชุมชนตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 11 คน และผู้ใหญ่บ้านตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก หมู่ที่ 1-11 จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น 22 คน

2. เก็บข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพิ่มเติม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเลือกวิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยการเลือกตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) คือ ประชากรในพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกเมื่อผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามครบตามจำนวนพร้อมตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม และรวบรวมแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

เชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้จะใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

การวิจัยเอกสาร เอกสารที่จะใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เอกสารขั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรงโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 11 คน และผู้ใหญ่บ้านตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก หมู่ที่ 1-11 จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น 22 คน

2. เอกสารขั้นรอง (Secondary Data) เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ คือ การศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้ก่อนแล้ว ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อเชื่อมโยงและก่อให้เกิดประโยชน์รวมถึงบรรลุมิติวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้

การสัมภาษณ์วิธีการสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured or Guided Interview) โดยอาศัยแนวทางการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ คือการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการใช้แนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key-Informants)

การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ

ความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรณีศึกษา ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก วิเคราะห์และอธิบายโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. เชิงพรรณนา (descriptive statistic) ซึ่งประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

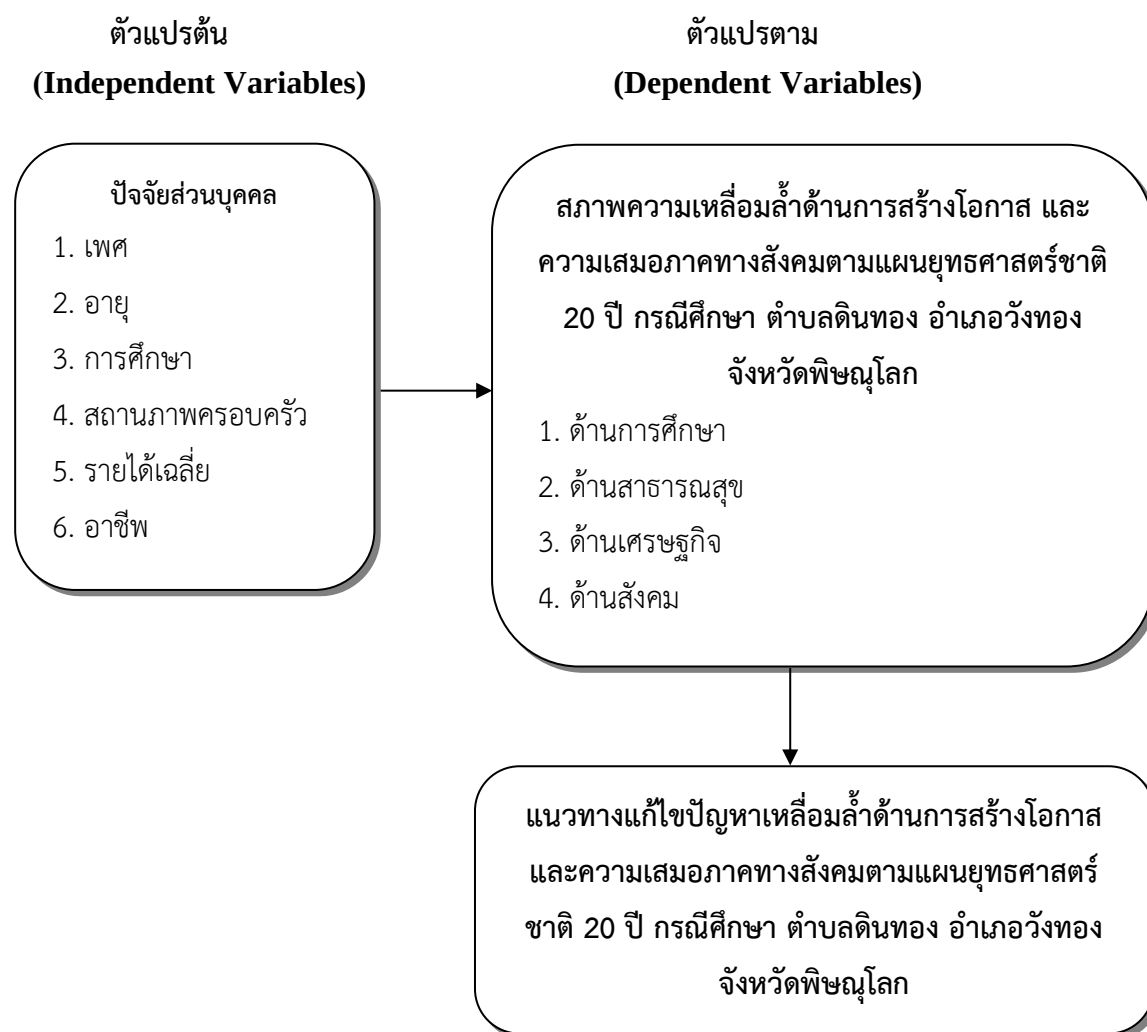
2. สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistic) ประกอบด้วย t –test , One – way ANOVA

เชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (แบบสัมภาษณ์) เน้นการบรรยายเป็นหลัก และการสังเกตโดยตรง (Direct Observation) โดยเก็บข้อมูลจากบุคคลที่ได้เลือกสรรมาอย่างดีแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์มาจัดแฟ้มแยกแยะ และจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้ เพื่อพิจารณาประเด็นที่สำคัญหลังจากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย เพื่อหาข้อสรุป พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดประกอบคำหลักสำคัญที่ได้ เพื่อแสดงความชัดเจนของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น มาการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม : กรณีศึกษา ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก สามารถเขียนแบบกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

เชิงปริมาณ

1. จากการศึกษาข้อมูลประชากร ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 อายุ 30-39 ปี จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 มีระดับการศึกษา อยู่ในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 สถานภาพโสด จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน คือ 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 และมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน/รับจ้าง จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8

2. เมื่อศึกษาความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม : กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมประชากรได้รับความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 เมื่อเรียงลำดับ พบว่า ด้านเศรษฐกิจ ได้รับความเหลื่อมล้ำเป็นลำดับแรก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 รองลงมา ด้านการศึกษา และด้านการให้บริการสาธารณสุข ได้รับความเหลื่อมล้ำโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และด้านสังคม ได้รับความเหลื่อมล้ำโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ดังผลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงภาพรวมความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม : กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม : กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ภาพรวม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านการศึกษา	4.23	0.71	มากที่สุด
ด้านการให้บริการสาธารณสุข	4.23	0.63	มากที่สุด
ด้านเศรษฐกิจ	4.32	0.54	มากที่สุด
ด้านสังคม	4.07	0.81	มาก
รวม	4.21	0.67	มากที่สุด

ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดโดยจำแนกตามรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า มีความเท่าเทียมและโอกาสทางการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของเด็กที่มีอายุระหว่าง 15 – 17 ปี เท่ากันทุกคน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 รองลงมา ในชุมชนของท่านมีการวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ เช่น เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และความเท่า

เทียมและโอกาสทางการศึกษาภาคบังคับ ของเด็กที่มีอายุระหว่าง 7 – 14 ปี เท่ากันทุกคน (ชั้นประถมศึกษาตอนต้น – ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29

2.2 ด้านการให้บริการสาธารณสุข โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า มีการบริการฉีดวัคซีนฟรีให้แกเด็กทุกคนในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 รองลงมา มีการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาวะ/สุขภาพ ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม จากหน่วยงานภาครัฐ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะ/สุขภาพที่ดี ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31

2.3 ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า มีการส่งเสริมการปรับพฤติกรรมในระดับครัวเรือนให้ มีขีดความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงินและอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 รองลงมา มีการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และมีการพัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีในภูมิภาค อาทิเช่น ให้ประชาชนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงครอบคลุมทั่วประเทศ และการสนับสนุนผู้ประกอบการ ทุกขนาดได้ใช้ประโยชน์ โครงข่ายสื่อสารความเร็วสูงเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน มีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มจังหวัดในมิติต่าง ๆ และครอบคลุมมายังพื้นที่ เช่น เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น และมีการสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34

2.4 ด้านสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า มีความพยายามในการลดความแตกต่างกัน ในการเป็นเจ้าของทรัพยากร ที่ส่งผลต่อรายได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 รองลงมา ประชาชนมีสถานภาพความยากจนลดลง และมีความพยายามในการลดความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคม ถึงความไม่เท่าเทียมของโอกาส ในการเข้าถึงทรัพยากรและสิทธิพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และโอกาสของคนในเมืองกับชนบทในการเข้าถึงบริการสาธารณะหลัก มีคุณภาพ อาทิเช่น การเข้าถึงบริการทางอินเทอร์เน็ต การจัดเก็บขยะ และคุณภาพบริการสาธารณสุข อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09

3. จากการศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม: กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่ามีเพียงปัจจัยระดับการศึกษา ที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นได้รับผลของความเหลื่อมล้ำมากที่สุด ในด้านการศึกษา และด้านการให้บริการสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังผลตามตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม: กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ด้วยการวิเคราะห์ t-test

ความคิดเห็นต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ
ด้านการศึกษา	.829
ด้านการให้บริการสาธารณสุข	.730
ด้านเศรษฐกิจ	.710
ด้านสังคม	.762

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม: กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ด้วยการวิเคราะห์ ANOVA

ความคิดเห็นต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำใน การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม	ปัจจัยส่วนบุคคล				
	อายุ	ระดับ การศึกษา	สถานภาพ สมรส	รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน	อาชีพ
ด้านการศึกษา	.819	.012*	.118	.133	.109
ด้านการให้บริการสาธารณสุข	.334	.043*	.160	.535	.383
ด้านเศรษฐกิจ	.509	.841	.288	.136	.887
ด้านสังคม	.670	.726	.366	.506	.544

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เชิงคุณภาพ

จากการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก สามารถแบ่งจำแนกได้ ดังนี้

1. ด้านการศึกษา

สภาพความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในเขตพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ด้านการศึกษา พบว่า การบริการทางการศึกษาเพื่อให้เด็กในชุมชนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและทั่วถึง เพราะหน่วยงานรัฐไม่สามารถกระจายการงบประมาณการศึกษาที่ควรมีให้ทั่วถึงได้ ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็ก หรือโรงเรียนในชนบท ไม่ได้รับการบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นผลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการสร้างโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ยังขาดพื้นฐานในการเรียนรู้ การนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้

2. ด้านการให้บริการสาธารณสุข

สภาพความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในเขตพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ด้านการให้บริการสาธารณสุข พบว่า การให้บริการสาธารณสุขสำหรับการรักษาฟรีต่าง ๆ ในชุมชน เช่น บริการฉีดวัคซีนฟรีให้แก่เด็กทุกคนในชุมชนยังไม่ทั่วถึง เนื่องจากสถานบริการทางแพทย์ยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้ความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในแต่ละเขตพื้นที่ไม่สามารถรับบริการได้อย่างทั่วถึง

3. ด้านเศรษฐกิจ

สภาพความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในเขตพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนในชุมชนขาดความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัวย การเงินและอาชีพ เนื่องจากขีดจำกัดในการสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน ขาดการส่งเสริมการพัฒนาทักษะฝีมือ นำงานฝีมือส่งขายนอกชุมชน โดยเฉพาะความพร้อมของคนในชุมชน ขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน การนำผลิตผลทางการเกษตรมาพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ รวมถึงการนำความรู้พัฒนาให้เกิดรายได้ทางอื่น ๆ

4. ด้านสังคม

สภาพความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในเขตพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ด้านสังคม พบว่า ประชาชนมีความแตกต่างกันในการสร้างรายได้ระหว่างกลุ่มคนในสังคม ถึงความไม่เท่าเทียมของโอกาส ในการเข้าถึงทรัพยากรและสิทธิพื้นฐาน ทำให้โอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะหลักที่มีคุณภาพของคนในเมืองกับชนบท เช่น การเข้าถึงบริการทางอินเทอร์เน็ต การจัดเก็บขยะ และคุณภาพบริการสาธารณสุข เพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสต่าง ๆ ของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ อีกทั้งมีการจัดการส่งเสริมและสนับสนุน ในการลดความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสต่าง ๆ ของประชาชนกลุ่มที่แตกต่างกันไป ควรมีมาตรการสร้างเสมอภาคทางและสังคมควรให้ประชาชนทุกฐานะต้องได้รับการเคารพซึ่งกันและกัน พร้อมส่งเสริมให้ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าในสังคมพร้อมจัดการระบบแรงงานและ

สวัสดิการ ความเสมอภาคระหว่างเพศ นอกจากนี้ควรพยายามแก้ไขปัญหาที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างในสังคมไทยส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน

ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทั้ง 4 ด้านจะนำไปสู่กระบวนการแก้ไขแต่ละด้านดังนี้

ด้านการศึกษา ควรมีการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและเพียงพอต่อการบริการในเขตพื้นที่ชุมชน และการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนรวมทั้งสื่อการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย

ด้านการให้บริการสาธารณสุข ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาวะ/สุขภาพ ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม จากหน่วยงานภาครัฐ และสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

ด้านเศรษฐกิจ ควรมีการส่งเสริมการปรับพฤติกรรมในระดับครัวเรือนให้ มีขีดความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงินและอาชีพ โดยการส่งเสริมสวัสดิการและบริการทางสังคม เพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับสวัสดิการ ความเป็นอยู่ที่ดี

ด้านสังคม ควรมีการสร้างเสริมความเท่าเทียมในการจัดการรายได้โดยการส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับชั้นให้ได้เข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ

จากการศึกษาผลของเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้วสามารถเขียนเป็นโมเดลได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงโมเดลความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม : กรณีศึกษา ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาศาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาศึกษาสภาพความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในเขตพื้นที่ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านการศึกษา พบการวางระบบ การเรียนรู้ที่ยังไม่ได้มาตรฐานอย่างเพียงพอในการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการพัฒนาการศึกษาตั้งแต่ระดับ ปฐมวัย ด้านการให้บริการสาธารณสุข พบความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขกับผู้มีรายได้น้อย และผู้ด้อยโอกาสอย่างเพียงพอ ด้านเศรษฐกิจ พบพฤติกรรมการวางแผนชีวิต สุขภาพ การเงิน และอาชีพของ ประชากร ที่ไม่ตอบสนองต่อการขยายตัวเศรษฐกิจในอนาคต และด้านสังคม พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มคน ในสังคมในการเข้าถึงทรัพยากรและสิทธิพื้นฐานที่ควรได้รับ เช่น ระบบแรงงาน สวัสดิการ และสาธารณูปโภค เป็นต้น อาจเป็นเพราะการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ความเหลื่อมล้ำในการดำเนินงานอยู่ตั้งแต่ การศึกษาระดับปฐมวัย แต่ทว่าต้องปรับปรุงพฤติกรรมวางแผนการดำเนินชีวิตของประชาชนเสียก่อน โดย ความเหลื่อมล้ำส่วนใหญ่เกิดกับผู้ที่มีรายได้น้อย ที่ต้องทำงานไม่มีเวลาในการศึกษาหาข้อมูลผ่านข่าวสารทั้งสื่อ ออนไลน์ และออฟไลน์ จึงไม่มีความรู้ในการวางแผนชีวิต ก่อให้เกิดการไม่ตอบสนองต่อการขยายตัวของ เศรษฐกิจ ดังนั้นรัฐบาลจึงควรผลักดันในการเข้าถึงสื่อกับประชาชนกลุ่มดังกล่าว เพื่อการพัฒนาบริหารตาม ยุทธศาสตร์ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ (2555 : 1-36) ทำการศึกษา เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำของโอกาสการศึกษาและมาตรการการคลังเพื่อขยายโอกาสการศึกษาให้เยาวชน ยากจน พบว่า บุตรในครัวเรือนยากจนมีโอกาสเรียนระดับปริญญาตรีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น เมื่อเทียบกับกลุ่ม รายได้สูงได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงถึงร้อยละ 35 จึงเกิดความเหลื่อมล้ำอีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชัย จิตสุชน (2558 : 147) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบายและ แนวทางขับเคลื่อนนโยบาย พบว่า นโยบายที่มีผลความเหลื่อมล้ำได้มากที่สุดคือการใช้จ่ายรัฐด้านสวัสดิการ และด้านสังคม และนโยบายภาษี ซึ่งรัฐบาลไทยทุกยุคสมัยที่ผ่านมายังมีได้ใช้นโยบายทั้งสองด้านนี้ ในการลด ความเหลื่อมล้ำมากเท่าที่ควรโดยเฉพาะเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วไป ระบบภาษีไทยยังมีช่องว่างให้ คนรวยเสียภาษีน้อยกว่าความสามารถมาก

2. จากการศึกษาการเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรณีศึกษา ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามลักษณะ ทางประชากรศาสตร์ พบว่า มีเพียงปัจจัยระดับการศึกษา ที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตาม ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยระดับการศึกษามัธยมศึกษา ตอนต้นได้รับผลของความเหลื่อมล้ำมากที่สุด ในด้านการศึกษา และด้านการให้บริการสาธารณสุข อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ต่ำจึงทำให้ไม่สามารถเข้าถึง บริการที่รัฐมีให้ได้อย่างดี โดยเฉพาะการให้บริการสาธารณสุข เห็นได้จากการต่อคิวรอการรักษาเป็นจำนวนใน

โรงพยาบาลรัฐเนื่องจากหมอมีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนคนไข้ที่จะรักษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชัย จิตสุชน (2558 : 120) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบายและแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย พบว่า ประชาชนไทยยังห่างไกลจากสวัสดิการถ้วนหน้า เนื่องจากเด็กเล็กลูกหลานผู้มีรายได้น้อยและผู้สูงวัยที่ขาดคนดูแล โอกาสในการพัฒนาตัวเองของผู้ต่างฐานะก็ยังห่างกันมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเชมทัต สีสำโร (2560 : 39) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน พบว่า ผู้ที่มีรายได้น้อยมีโอกาสเสียชีวิตจากโรคภัยไข้เจ็บสูงกว่าคนที่มีรายได้น้อยมาก ระบบสวัสดิการของภาครัฐระหว่างสวัสดิการของข้าราชการ กับบริการ 30 บาทรักษาทุกโรค หรือระบบประกันสังคมจากนายจ้าง มีสิทธิประโยชน์ไม่เท่ากัน

3. จากการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรณีศึกษาตำบลดินทอง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้านพบว่า ด้านการศึกษา ควรมีการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและเพียงพอต่อการบริการในเขตพื้นที่ชุมชน และการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนรวมทั้งสื่อการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ด้านการให้บริการสาธารณสุข ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาวะ/สุขภาพ ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม จากหน่วยงานภาครัฐ และสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ด้านเศรษฐกิจ ควรมีการส่งเสริมการปรับพฤติกรรมในระดับครัวเรือนให้ มีขีดความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงินและอาชีพ โดยการส่งเสริมสวัสดิการและบริการทางสังคมเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับสวัสดิการ ความเป็นอยู่ที่ดี และด้านสังคม ควรมีการสร้างความเท่าเทียมในการจัดการรายได้โดยการส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับชั้นให้ได้เข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ อาจเป็นเพราะการพัฒนาการศึกษา การให้บริการสาธารณสุข เศรษฐกิจ และสังคม ยังไม่มีมาตรฐานเท่าที่ควร โดยเฉพาะผู้อยู่ห่างไกลตัวเมือง หรือความเจริญในพื้นที่จะได้รับโอกาสในการพัฒนาน้อยมาก จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำดังกล่าว รัฐบาลจึงควรมีเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลอย่างทั่วถึง และจัดสรรงบประมาณบนพื้นที่ของความไม่เท่าเทียม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ทั่วไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรพล ว่องนิมเกษตร (2557 : 31-51) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ของประเทศไทย พบว่า ควรมีนโยบายระบบการเงินระดับฐานรากเพื่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนอย่างทั่วถึง และนโยบายการจัดสรรงบประมาณบนพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกัน เพื่อมุ่งลดระดับความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ของประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ในจังหวัดต่าง ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชัย จิตสุชน (2558 : 98) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบายและแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย พบว่า รัฐบาลไทยทุกยุคสมัยที่ผ่านมายังมีได้ใช้นโยบาย ในการลดความเหลื่อมล้ำมากเท่าที่ควรโดยเฉพาะเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วไป ดังนั้นประชาชนจึงควรได้รับสวัสดิการอย่างถ้วนหน้าเฉพาะสำหรับผู้ทำงานนอก

ระบบ เด็กเล็กกลุ่มหลานผู้มีรายได้น้อยและผู้สูงวัยที่ขาดคนดูแล โอกาสในการพัฒนาตัวเองของผู้ต่างฐานะก็ยังห่างกันมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายก่อดึงกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อดำเนินการโครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนทั่วประเทศไทย โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูล จัดทำเกณฑ์คัดกรอง และออกแบบกลไกตรวจสอบต่าง ๆ อย่างมีมาตรฐาน เพื่อมุ่งแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างจริงจัง และจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาด้านการศึกษาในระยะยาว

2. ในด้านสาธารณสุขควรมีนโยบายผลักดันเพื่อพัฒนาระบบสาธารณสุขของประเทศให้ดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการเข้ารับบริการสุขภาพ การพัฒนาคุณภาพบริการและการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมในการได้รับบริการ ของผู้ที่อยู่ในระบบหลักประกันสุขภาพที่แตกต่างกัน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมเพื่อรับผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วย

3. จากการศึกษาพบว่าปัจจัยระดับการศึกษา ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นได้รับผลของความเหลื่อมล้ำมากที่สุด ในด้านการศึกษา และด้านการให้บริการสาธารณสุข ทำให้พบปัญหาด้านการศึกษา และระบบสาธารณสุขของประเทศไทย ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงสอดแทรกเนื้อหาสิทธิที่ประชาชนควรได้รับ และปรับปรุงสวัสดิการสาธารณสุขไทยเพื่อรองรับกับโครงสร้างสังคมไทยในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควมทำการร่วมมือพัฒนาระบบการศึกษาทุกภาคส่วนให้สังคมไทยตระหนักถึงปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติ และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในแวดวงการศึกษาที่ทำงานด้านนี้อยู่แล้วเข้ามาทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้ดีขึ้น

2. รัฐบาลควรมีมาตรการสร้างความเสมอภาคทางและสังคมควรให้ประชาชนทุกฐานะ พร้อมส่งเสริมให้ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าในสังคม และจัดการระบบแรงงานและสวัสดิการ ความเสมอภาคของประชากรทุกคน เพื่อแก้ไขปัญหาที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างในสังคมไทยส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน

3. ควรศึกษาแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ข้อมูลเชิงลึก และทำการศึกษาให้ครอบคลุมความเหลื่อมล้ำในทุกประเด็น เช่น การเข้าถึงสิทธิการได้รับข้อมูล การเข้าถึงสิทธิสวัสดิการสาธารณสุขไทย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ. (2555). ความเหลื่อมล้ำของโอกาสการศึกษาและมาตรการการคลังเพื่อขยายโอกาสการศึกษาให้เยาวชนยากจน. *วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันพัฒนาศาสตร์*. 6 (1), 1-36.
- พระเชมทัต สีสาสโร. (2560). *การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ในสังคมไทย อย่างยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- วัชรพล ว่องนิมเกศตร. (2557). การกำหนดนโยบายการพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ของประเทศไทย. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*. 12 (2), 31-51.
- สมชัย จิตสุชน. (2558). *ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบายและแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2561. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 27 ตุลาคม 2562. แหล่งที่มา: <http://social.nesdb.go.th/>
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก. (2563). สพอ.เมืองพิษณุโลก “ลงพื้นที่สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครัวเรือนเป้าหมาย เพื่อเลือกแบบโมเดลให้เข้ากับสภาพพื้นที่. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://district.cdd.go.th/muang-phitsanulok/2020/>
- องค์การบริหารส่วนตำบลดินทอง. (2563). ข้อมูลทะเบียนราษฎร. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.dinthong.go.th/condition.php>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row Publications.

English Vocabulary Learning by Smartphones of Chinese EFL Learners in Thailand

Fang Yu and Apisak Sukying

Maharakham University, Thailand

Corresponding Authors, E-mail: fangcty@qq.com

Abstracts

Vocabulary acquisition is essential in the process of English learning. Word knowledge is based on three interrelated aspects (form, meaning, and use), and each aspect incorporates both a receptive and productive dimension. The increasing use of smartphones is starting to influence how students learn and, in particular, how students acquire vocabulary in foreign language learning. Learning vocabulary by using smartphones exceeds classroom learning limitations, enhances communication and interaction between teachers and students, and brings a new platform to college English learning modes in an online environment, particularly during the Covid-19 pandemic. This study investigates the use of smartphones by Chinese students in learning English vocabulary aspects (form, meaning, and use) both receptively and productively. One hundred and thirty Chinese EFL students studying in Thailand participated in an online questionnaire and interview. The findings showed that Chinese EFL participants used smartphones to learn different word knowledge aspects at different speeds. Specifically, participants often used smartphones to learn word form first, followed by the word meaning and, finally, word use. Furthermore, through smartphones, the recognition of a word often occurs before the production of the word. The current study also showed that Chinese EFL participants held a highly positive attitude towards smartphones in vocabulary learning.

Keywords: Vocabulary learning; Chinese EFL learners; Smartphones; Receptive knowledge; Productive knowledge

Introduction

The increasing economic and cultural exchanges between Asian and western countries have cemented English as a popular, necessary communication tool. Importantly, learning English is a pressing educational matter in Asia, and many technological innovations can help learners enhance vocabularies. Smartphone and internet technologies have resulted in the appearance of the “Mobile learning” (M-learning) concept (Kukulska-Hulme & Shield, 2008 : 271-289 ; Reinders & White, 2011 : 1-3). At present, smartphones are recognized as the most popular mobile devices for learning. These devices support language learning activities that

use text messages, pictures, and sharing, and facilitate teacher-student and student-student communication during remote learning activities. Using smartphones also changes the learning environment from one that relies on traditional activities, including notes and books, to intermediary educational activities that allow students to integrate themselves into an active learning environment (Subramaniam & Harun, 2013 : 2084-2089). The language input obtained via smartphones is authentic and incorporates visual and auditory supports, which can approximate language immersion in a foreign culture.

Vocabulary is a critical part of the English learning process (Nation, 2013 : 78 ; Schmitt, 2010 : 14). Nation (2013 : 78) argued that word knowledge is built on three interrelated aspects (form, meaning, and use), and each aspect incorporates a receptive and productive dimension. As the attention to vocabulary acquisition increases, various aids are becoming available to learners and students. In particular, various smartphone applications have been developed to provide users with mobile platforms for English vocabulary (Rezaei et al., 2014 : 73-83). Smartphones offer excellent educational opportunities within a new learning structure in which interactions often occur with a screen rather than with physically present people. Indeed, smartphones have changed how students learn foreign languages, especially how they acquire vocabulary (Hu, 2013 : 139-154 ; Rezaei et al., 2014 : 73-84).

At present, a record number of Chinese students are traveling to Thailand to study higher education. However, little research has been conducted on Chinese learners' use of smartphones in English vocabulary learning outside mainland China, especially in Thailand. This study was designed to understand the use of smartphones by Chinese learners in learning English vocabulary, including the acquisition of word form, meaning, and use, both receptively and productively.

Literature review

Smartphones are recognized as the most popular mobile devices for learning. These devices allow learners to use text messages and pictures to communicate and share with others and facilitate teacher-student and student-student communication during remote learning activities. According to Lei (2018 : 1511-1516), smartphones are prevalently used among Chinese university students because they have become an indispensable part of people's lives.

Learning vocabulary by using smartphones is not limited by time, enabling learners to search and consult relevant knowledge whenever and wherever they face difficulties in the learning process. A study conducted by Alhabahba et al. (2014 : 1-10) explored the behavioral factors that affected Saudi students' using smartphones in vocabulary learning. The results showed that apparent usefulness and attitude were positively linked to vocabulary improvement. With a growing number of smartphone applications available at app stores and smartphones' improved capabilities, people download more applications to their devices. Learning English vocabulary through smartphone applications can better meet the needs of university students. These applications are characterized by convenience for users, abundant resources, strong randomness, and planning (Chen et al., 2017 : 1-21). As such, smartphones offer a rich learning context for Chinese university students who lack experience with the target language environment.

Liu (2017 : online) tested vocabulary learning effectiveness via smartphones in self-regulated learning, which often happens outside the classroom. An empirical study was conducted to verify the effects of Bai Cizhan, a mobile vocabulary learning application, which is well-liked by large quantities of learners in China. The study results indicated that using Bai Cizhan can benefit college students' English vocabulary depth but not on vocabulary size. also investigated mobile English vocabulary learning applications in 312 non-English major students at an independent College in Guangzhou. The results showed that most of the students were willing to learn English vocabulary via their smartphones. Moreover, they believed that they could learn English vocabulary better by using smartphones outside the classroom.

More recently, Ma and Yodkamlue (2019 : 166-205) investigated the effects of a self-developed smartphone application on Chinese university EFL learners' vocabulary learning and retention. The findings showed that the students using the smartphone application could learn more words than those using the paper-based word list. Moreover, the students in the experimental group retained more words than those in the control group. Most of the participants perceived the smartphone application to be convenient and easy to use for vocabulary learning, and they enjoyed using it to learn and remember EFL vocabulary.

Vocabulary is the most basic and essential part of English learning. Research on vocabulary acquisition has shown that learning a word is dependent on the amount of effort required for learning it, and different word aspects are associated with varying learning burdens (Nation, 2013 : 46 ; Sukying, 2017 : 62 ; 2018 : 183-218 ; 2020 : 74-75). There are many forms of vocabulary learning available on smartphones, such as text, pictures, videos, audio, and images. Through these methods, students can advance their knowledge of vocabulary's conceptual meaning to understand phrases and deepen their overall understanding of, and memory for, vocabulary.

To summarize, the development of mobile technology has led to advanced applications for language education. The use of mobile technology and its applications for language education is popular among learners, particularly university students. Smartphone applications break through the limitations of classroom learning, enhance communication and interaction between teachers and students.

Research Objectives

The current study examined the extent to which Chinese EFL learners use smartphones in learning English vocabulary, both receptively and productively. It also investigated the classification of English vocabulary learning among Chinese EFL participants through the use of smartphones. Furthermore, the current study explored Chinese EFL participants' attitudes towards smartphone applications in learning English vocabulary during their overseas education in Thailand. To achieve these objectives, three research questions were formulated:

1. To what extent do Chinese EFL learners use smartphones to learn English vocabulary, both receptively and productively?
2. How do Chinese EFL learners use smartphones to learn English vocabulary?
3. What are Chinese EFL learners' attitudes towards smartphone applications?

Research Methodology

1. Participants and setting

The study participants were 130 international university students from China, including 74 females and 56 males at a government university in the northeast of Thailand. The participants' ages ranged from 18 to 35 years old, and all participants had lived in Thailand for three months to two years. Participants were undergraduate and graduate students who were non-English majors but had studied English for more than ten years. According to the university's international student admissions office, the participants' Thai language fluency was quite limited because they had never learned the language before arriving in Thailand. Their English skills were also average, given that they were not studying English at university.

2. Research instruments

Participants were given a small survey to select the smartphone applications they usually use to learn English vocabulary. The top five applications (Youdao dictionary, Google translate, WeChat, Baicizhan, and YouTube) were used in the questionnaire to obtain the current study data. To meet the objectives of this research, a mixed-method design was used. The quantitative data was collected by an online questionnaire while the qualitative data collected by an interview.

The questionnaire was used to explore the current situation of Chinese students who were studying in Thailand and using smartphones to learn English vocabulary outside of the classroom. Thus, the questionnaire included questions on the type of smartphone applications used and the extent to which Chinese EFL learners use smartphones to learn English vocabulary, both receptively and productively. It also assessed participants' overall attitudes towards using smartphones for English vocabulary learning outside of the classroom. A five-point Likert scale was used to measure the participants' responses from 1 to 5 (1= strongly disagree; 2 = disagree; 3 = neutral; 4 = agree; 5 = strongly agree). All question items developed based on the theoretical framework of vocabulary knowledge by Nation (2013 : 46) which including three aspects (form, meaning, and use) of a word from receptive knowledge and productive knowledge. After that, the validity and reality of the questionnaire were verified by five experts.

Fifteen participants were selected for an interview to collect the qualitative data. Participants were selected based on their availability on the designated interview date. The interview included ten open-ended questions and was conducted in Chinese. The purpose of this interview was to gain additional information about how Chinese EFL learners use smartphones to learn English vocabulary. It also aimed to obtain constructive suggestions for further research. Pseudonyms were used to avoid the identification of individual interviewees.

3. Data collection procedure

The questionnaire phase of the study was conducted online using "Wenjuanxing" (an accessible webpage for questionnaires in China), completed on a questionnaire production platform, and distributed to all participants through social media. Then, the selected fifteen participants took part in the interview.

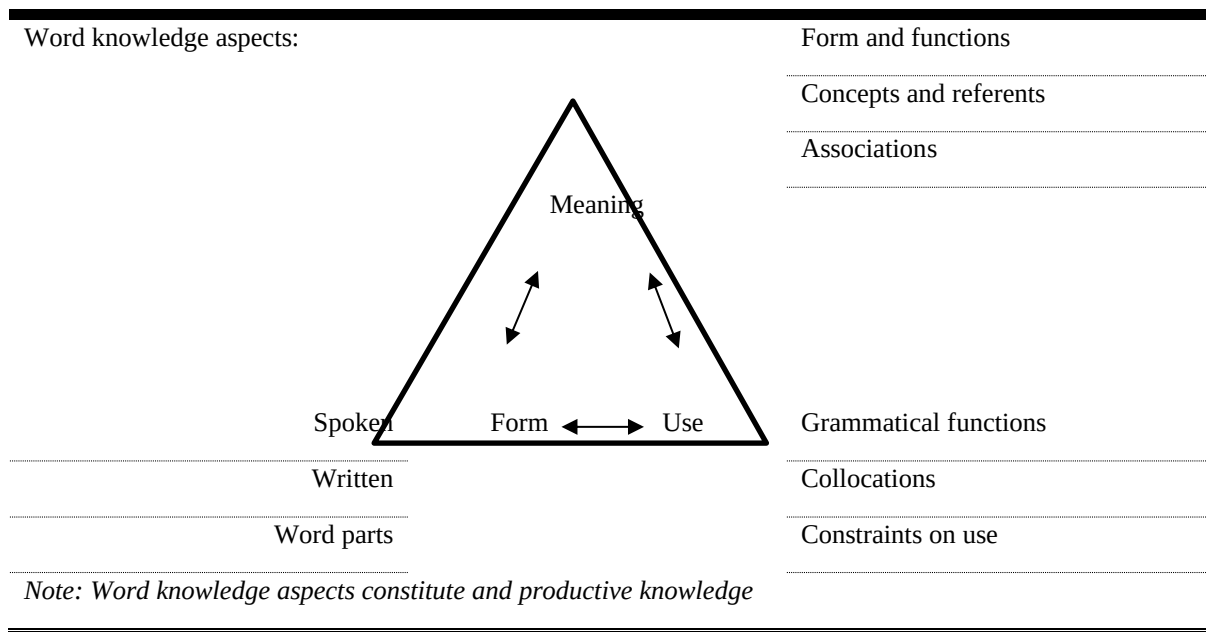
4. Data analysis

All the collected quantitative data from questionnaires were analyzed by the Statistical Package of Social Science (SPSS 22.0) software. The probability coefficient (p), which can range from 0 to 1, was calculated, and the significance level was set at 0.05, to reject the null hypothesis (Dörnyei, 2007 : 13). In the current research, the qualitative data from interviews were categorized into themes (form, meaning, use, and attitudes) to explore how Chinese EFL learners use smartphones to learn English vocabulary.

Research Conceptual Framework

Vocabulary research showed that knowing a word relies on three interrelated aspects (form, meaning, and use), and each aspect incorporates a receptive and productive dimension (Nation, 2013 : 46 ; Sukying, 2017 : 62 ; 2018 : 183-218 ; 2020 : 74-75). Indeed, receptive and productive knowledge are two significant distinctions in vocabulary knowledge learning. Nation (2013 : 46-47) explained that “receptive carries the idea that we receive the language input from others through listening or reading and try to comprehend it. Productive carries the idea that we produce language forms by speaking and writing to convey messages to others.” Nation also argued that the terms receptive and productive apply to all kinds of language knowledge and use. When applied to vocabulary, these terms cover various aspects of what is involved in knowing a word. The construct of word knowledge is illustrated in Figure 1.

Figure 1: The aspects of word knowledge (Nation, 2013 : 60)

According to Nation (2013 : 65), knowing a word form involves knowing its spoken form, written form, and word parts. Knowledge of word meaning refers to the connection between form and meaning, conceptual and referents, and vocabulary associations. Finally, word use is an aspect of vocabulary knowledge that includes understanding grammatical functions, collocations, and the different limitations of vocabulary use. If learners have a rich

understanding of a word, they can express its meaning by speaking or writing and use it in the correct form in the appropriate situation. If receptive knowledge has been acquired, the learners will also understand the meaning of the word and perceive the usage of the word while listening or reading.

The current study used Nation's (2013 : 40) framework of vocabulary knowledge. Specifically, this study conceptualized receptive vocabulary knowledge as learning different aspects of a word through listening and reading when using smartphones. By contrast, productive vocabulary knowledge refers to learning various aspects of a word through speaking and writing when using smartphones.

Research Result

1. Learning English vocabulary with smartphones by Chinese learners in Thailand

Quantitative results

In response to Research Question 1 "To what extent do Chinese EFL learners use smartphones to learn English vocabulary, both receptively and productively?", data collected from the questionnaires were analyzed using the Statistical Package for Social Science (SPSS). Descriptive statistics included means and standard deviation (SD) for each item based on the word knowledge framework (Nation, 2013 : 48).

The questionnaire data results showed that, overall, participants believed that smartphones were useful to learn a word, including its form, meaning, and use, both receptively and productively. The participants reported that they believed that smartphones improved their performance. Using smartphones is a good choice in developing learners' word knowledge, both receptively and productively.

Table 1 shows the extent to which Chinese EFL participants use smartphones to learn the word knowledge aspects, including form, meaning, and use, both receptively and productively. The numbers in Table 1 are based on an average of all the questionnaire items. The values refer to the percentage (%) of participants that reported using smartphones to learn each aspect.

Table 1: The use of smartphones in learning word knowledge for Chinese EFL learners (n = 130)

Word aspects		Mean	%	SD	t-value
Form	R	3.75	75.07	0.82	0.811
	P	3.69	73.84	0.81	
	Total	3.72	74.39	0.81	
Meaning	R	3.63	72.72	0.83	3.360 *
	P	3.59	71.92	0.82	

	Total	3.61	72.32	0.82	
	R	3.54	70.99	0.83	
Use	P	3.56	71.27	0.80	-.823
	Total	3.55	71.13	0.82	
	R	3.64	72.92	0.83	
Overall	P	3.61	72.34	0.81	.843
	Total	3.62	72.63	0.82	

Note: * $p < 0.001$

The findings of the current study indicated that smartphones were beneficial to learn word knowledge aspects overall with 72.63% (Mean=3.62, SD=0.82), receptive knowledge of a word 72.92% (Mean=3.64, SD=0.83), and productive knowledge of a word 72.34% (Mean=3.61, SD=0.81) without a significant difference between receptive and productive word knowledge. That is, the degree of using smartphones to learn English vocabulary in Chinese EFL learners was high. The analysis also revealed that there was only a significant difference between receptive and productive knowledge of the word meaning ($p < 0.001$). Other receptive and productive aspects of a word were not significantly different. However, there was a significant difference between all word knowledge aspects, both receptively and productively ($F(13.00, 1.00) = 0.710, p < 0.415$).

To conclude, the results showed that the use of smartphones in vocabulary learning among Chinese EFL participants was high. Chinese EFL participants used smartphones to learn different word knowledge aspects at different speeds; that is, the word form is likely to be learned first through smartphones. This is followed by the word meaning and, finally, the word use. Furthermore, through smartphones, the recognition of a word often occurs before the production of the word.

Qualitative results

In response to Research Question 2 “How do Chinese EFL learners use smartphones to learn English vocabulary?”, the focus is the qualitative description and analysis of fifteen participants based on Nation’s (2013 : 32) theoretical framework of vocabulary knowledge.

The interview data analysis indicated that smartphones were beneficial for learning English vocabulary among Chinese EFL participants, which is consistent with previous studies (Lei, 2018 : 1511-1516). The summary information the interview (n=15) provided evidence of how Chinese EFL learners use smartphones to learn English vocabulary. The roles of smartphones in learning three aspects (form, meaning, and use) of a word and participants’ attitudes towards smartphone applications were shown in Tables 2, 3, and 4.

Table 2: Participants' responses to smartphone use in learning word form aspects

Form:	
Ou	I listen to British <i>pronunciation</i> and American pronunciation, including male pronunciation and female pronunciation.
Liu	E-dictionary on my smartphone allows me to recognize the <i>word parts</i> of the word.
Yin	I learn the pronunciation, <i>spelling</i> , and form of words on the smartphone.
Ying	I can hear the <i>sounds</i> of words on my smartphone.
Bi	I chose the speaking to follow sentences function to practice <i>pronunciation</i> .

Table 2 illustrates that Chinese EFL participants obtained more receptive knowledge than productive knowledge when using smartphones to understand the word form. Most participants focus on the pronunciation of the word from smartphones. The role of smartphones in learning word meaning of a word was shown in Table 3.

Table 3: Participants' responses to smartphone use in learning word meaning aspects

Meaning :	
Yin	I use the search function of my smartphone to learn the meaning of words and their <i>synonyms</i> .
Liao	After knowing the <i>meaning</i> of the word, I can use it to express what I want to speak.
Jiang	E-dictionary on my smartphone lets me know Chinese <i>interpretation</i> as well as English interpretation of the word.
Zheng	I use my smartphone for <i>translation</i> . It helps me know the meaning, synonyms, and antonyms of words. I also learn the affixes of words.
Li	I use the picture <i>translation</i> function of apps to look up the words.

Table 3 illustrates that Chinese EFL learners acquired more receptive knowledge than productive knowledge when they used smartphones to understand the word meaning of a word. Most participants just pay attention to the meaning of the word to meet daily communication needs or better understand academic materials. The role of smartphones in learning word use of a word was shown in Table 4.

Table 4: Participants' responses to smartphone use in learning word use aspects

Use:	
Ou	By learning the example sentences, I know what tenses of words are needed in different sentence <i>patterns</i> .
Kong	I learn the usage of words on my smartphone by using <i>frequent sentences</i> .
Qin	I learn the <i>usage</i> of words when chatting with foreigners through a smartphone.
Liu	I learn the <i>grammar</i> and usage of a word by watching movie clips.
Liao	I can learn the knowledge of word <i>collocation</i> , sentence patterns.
Cheng	I study the <i>grammar</i> of words in the small lecture hall function on a smartphone.

Table 4 illustrates that Chinese EFL learners used smartphones to learn receptive word knowledge aspects more than productive aspects of the word. Due to the situation of participants who study in Thailand, they prefer to understand the usage of the word receptively than productively to support their study life abroad. To sum up, the overall results indicated that smartphones were beneficial for learning English vocabulary. All participants used smartphone applications to develop their English vocabulary and language because it was easily convenient to use. Moreover, the functions of them were practical and useful and, also, can help learners to improve their vocabulary knowledge. Most participants typically used the function of translation, pronunciation, spelling, and synonym, and antonym. However, the disadvantaged issues showed that the definitions of a word mislead; that is, the examples were not clear enough in explanation. As such, this may lead to misunderstanding. Additionally, the learners did not know precisely how to use the words in the contexts.

Overall, the results indicated that smartphones benefitted English vocabulary learning. All participants used smartphone applications to develop their English vocabulary and language because they are convenient to use. Moreover, the smartphone functions were practical and useful for improving their vocabulary knowledge. Most participants typically used the function of translation, pronunciation, spelling, and synonym, and antonym. However, the participants also reported disadvantages, including misleading definitions of a word and unclear examples, leading to misunderstanding. The participants also said that they did not know precisely how to use the words in the contexts.

2. Attitudes towards smartphone applications

In response to Research Question 3 “What are Chinese EFL learners’ attitudes towards smartphone applications”, this part shows the questionnaire and interview results.

Quantitative results

The quantitative data results showed that Chinese EFL learners had positive attitudes towards smartphone applications for learning vocabulary. As shown in Table 5, most Chinese EFL participants reported that smartphone applications could enhance learning word knowledge.

Table 5: Chinese EFL participants' attitudes towards smartphone applications (n = 130)

No.	Questionnaire items	Mean	%	SD
30	Smartphone applications are convenient to use in daily life.	3.90	78.04	0.79
31	Smartphone applications are easy to use when learning new words.	3.80	76.17	0.78
32	Smartphone applications are handy.	3.90	78.04	0.80
33	Smartphone applications make me prefer to learn words via my smartphone.	3.78	75.78	0.80
34	Smartphone applications are more efficient than traditional methods.	3.64	72.94	0.81
35	Smartphone applications give me more confidence in learning words.	3.61	72.25	0.81
36	Smartphone applications increase my motivation to learn new words.	3.60	72.05	0.86
37	Smartphone applications make it interesting to learn words.	3.61	72.35	0.84
38	Smartphone applications make me relaxed and enjoyable when I revise the word I wrote incorrectly.	3.63	72.74	0.82
39	I subscribe to the official accounts in smartphone applications to learn words for improving my vocabulary.	3.44	68.92	0.95
40	I highly recommend smartphone applications to others for learning vocabulary.	3.63	72.74	0.80
Overall		3.69	73.82	0.82

Table 5 shows that the result of questionnaire items 30 to 40, which related to learners' attitudes towards using smartphone applications to learn a word, was relatively positive. The findings revealed that smartphone applications positively contributed to learning a word, including form, meaning, and use both receptively and productively with an overall mean of 3.69 (73.82%, SD = 0.82). Indeed, Chinese EFL learners hold high positive attitudes towards smartphone applications during their study life in Thailand. This suggests that most learners use smartphone applications for their current English vocabulary learning and, also, smartphone applications are useful tools to promote and further learners' word knowledge. Overall, this result indicates that participants held positive attitudes towards using smartphone applications in English vocabulary learning. They also considered that smartphone applications enriched their vocabulary.

Qualitative results

The qualitative results revealed that, overall, Chinese EFL participants have positive attitudes towards learning English vocabulary through smartphone applications. Smartphone applications allowed learners to learn new words anytime and anywhere. Participants reported that smartphone applications are useful and easy to access. Table 6 shows the results from the interview of the current research.

Table 6: Chinese EFL participants' attitudes towards smartphone applications (n=15)

Participants	Attitudes
Jiang	It is <i>convenient</i> and fast to learn English vocabulary by using smartphone apps.
Zheng	I like using smartphone apps to learn vocabulary because it makes study occurs at <i>any time</i> and <i>anywhere</i> .
Qin	Learning English vocabulary with smartphone apps can <i>quickly</i> query words, improving learning efficiency and increasing vocabulary.
Huang	Smartphone apps <i>increased</i> my vocabulary and <i>improved</i> my English skills.
Kong	Smartphone apps are <i>useful</i> and convenient.
Ke	Smartphone apps <i>motivated</i> me to learn vocabulary.

The current study results revealed that Chinese EFL participants agreed that smartphones play an important role in vocabulary learning (Ajisoko, 2020 : 149-155). Indeed, participants reported that smartphones significantly improved their word knowledge, both receptively and productively, and all participants used smartphones to enhance their English vocabulary and language. The results also showed that the functions most frequently used by learners were translation, spelling, pronunciation, and synonym, and antonym. These findings provide further support to previous studies (Liu, 2017 : online). However, participants did encounter some problems when using smartphones, such as inaccurate and/or indirect definitions of the words, and unclear examples.

Conclusion

The current study investigated the use of smartphones by Chinese EFL learners in learning English vocabulary. The results showed that there was a high degree of smartphones use among Chinese EFL participants. The results also indicated that, through the use of smartphones, Chinese participants' recognition of vocabulary tended to occur before the production of the word in context. Moreover, Chinese EFL participants used smartphones to learn the form of a word the most frequently, followed by word meaning, and word use. These findings are consistent with previous studies in other contexts (Nation, 2013 : 46; Sukying, 62 ; 2018 : 183-218 ; 2020 : 74-75).

The current study also showed that Chinese EFL participants held a high positive attitude towards smartphones in learning vocabulary. The use of smartphones is a practical technique to build vocabulary for Chinese EFL participants, at least in Thai EFL contexts. Overall, the current study provides evidence that learning English vocabulary via smartphone applications is beneficial. These findings are consistent with several previous studies (Hu, 2013 : 139-154 ; Jiang, 2017 : 72-73 ; Lei, 2018 : 1511-1516 ; Liu, 2017 : online).

Discussion

The current study investigated smartphone use in learning English vocabulary to better understand how Chinese EFL learners use smartphones to learn English vocabulary. The findings indicated that the use of smartphones in vocabulary learning is high among Chinese EFL participants. The results of the current study revealed that Chinese EFL learners use smartphone applications to obtain the word form, followed by word meaning, and, finally, word use. This phenomenon aligns with previous studies showing that aspects of a word are acquired at different rates (Nation, 2013 : 46 ; Schmitt, 2010 : 14 ; Sukying, 2018 : 183-218 ; 2020 : 74-85) and suggests that the acquisition of the word may depend on the difficulty level of word knowledge aspects. The results also showed that smartphone applications differentially affect the learning of the different aspects of vocabulary knowledge.

Regarding Research Question 1, the current findings indicate that the use of smartphones in vocabulary learning is high among Chinese EFL participants. Specifically, the results showed that Chinese participants used smartphones to learn the receptive knowledge aspect of vocabulary more frequently than the productive knowledge aspect. That is, participants, preferred to use smartphones to remember some aspects of a word rather than the production of the word in context. These results agree with the previous research of Sukying (2020 : 74-85).

Regarding the word form, the results revealed that participants use smartphone applications to hear the pronunciation of a word and see how it is spelled. The following excerpts support this claim:

“I like learning vocabulary on my smartphones and carefully listen to British pronunciation and American pronunciation, including male pronunciation and female pronunciation.” (Ou)

The findings indicated that participants typically use smartphones to look up a new word to know its explanation in terms of word meaning. For example, participants used smartphones to search for the target word’s synonyms and learn word associations, which benefits their English language learning. The following excerpts support this finding:

“I usually learn both Chinese interpretation and English interpretation of the word. It makes me have a better understanding of the content in my learning materials.” (Jiang)

For word use, the results showed that Chinese EFL participants could identify collocations that usually occur with the new word through smartphone applications and learn the word’s grammatical functions. Specifically, the participants learned the usages of the word then identified the patterns they should use. The following excerpts support this:

“I like to learn the grammar and usage of the new word by watching movie clips through my smartphone in my spare time.” (Liu)

Overall, the results revealed that using smartphones in English vocabulary learning is a useful method for Chinese EFL learners. The findings of the current study also indicated the incremental learning of vocabulary through smartphones. Specifically, the recognition of the words typically occurs before the production of the word in context. That is, Chinese participants tended to simply use the smartphone to search the spelling and/or linguistic

features of the word compared to learning how the word could be produced in context. The results also showed that participants mostly used smartphones to learn word form, followed by word meaning, and, finally, word use. Indeed, the altered contextualization of English learning can specifically intend dissimilar results (Nation, 2013 : 46 ; Sukying, 2018 : 183-218).

In response to Research Question 2, this study's results showed the classification of vocabulary learning through smartphones. Chinese university participants used smartphones to learn receptive and then productive aspects of a word. This may be related to the vocabulary learning needs of Chinese EFL participants in Thailand. When participants communicate with foreigners, they need to understand what others say. Thus, participants prefer to know what the word sounds like, rather than how to pronounce it, see the word spelling rather than know how to write it correctly, and, finally, know the meaning of the word rather than how to express it.

For word form, specifically, it was found that Chinese EFL participants obtained more receptive knowledge than productive knowledge when they used smartphones to understand the word form. Most participants reported focusing on the pronunciation of the word from smartphones, for example, "I listen to British pronunciation and American pronunciation, including male pronunciation and female pronunciation (Ou)". "Youdao dictionary allows me to recognize the word parts of the word (Liu)."

In terms of the meaning of a word, participants acquired more receptive knowledge than productive knowledge. Indeed, the participants reported that they pay attention to the meaning of the word to meet their daily communication needs or better understand academic materials. For example, "I use the search function of WeChat to learn the meaning of words and their synonyms (Yin)." "After knowing the meaning of the word, I can use it to express what I want to speak (Liao)."

For the use of a word, Chinese participants performed better on receptive knowledge than productive knowledge. Due to their study life abroad in Thailand, the participants prefer to understand the word receptively, rather than productively. For example, "I learn the usage of words on YouTube by using frequent sentences (Kong)." "I study the grammar of words in the small lecture hall function on Baicizhan (Cheng)."

In summary, the results reveal that using smartphones in English vocabulary learning is a useful method for Chinese EFL learners. The results showed that participants used their smartphones the most to learn word form. The second is the word meaning, and the last is the word use. Specifically, Chinese participants tended to use the smartphone to search the word's spelling and/or linguistic features compared to learning how the word could be produced in context. These findings can be supported by previous research results (Nation, 2013 : 46 ; Sukying, 2018 : 183-218). When learning new words using smartphones, participants used smartphones to learn English vocabulary mainly during self-study or free time, and they also used them outside of the classroom. That is, smartphones allow students to learn English words without the limitation of time and place. Overall, the results clearly show that smartphones facilitate Chinese EFL learners in their English vocabulary learning.

In response to Research Question 3, both quantitative and qualitative data were analyzed. The quantitative results showed that Chinese EFL participants' attitudes towards smartphones in vocabulary learning were highly positive. Smartphones have been an essential part of university students' daily lives, making vocabulary learning via these devices very

convenient. As a new and popular learning method, smartphone applications can offer students various novel learning opportunities and experiences. Numerous smartphone applications have been developed for EFL learners to promote their English vocabulary abilities. These applications make it convenient and comfortable for learners to access learning materials in vocabulary learning.

The qualitative data analysis also provided evidence to support the quantitative findings that Chinese EFL learners had a positive attitude towards implementing smartphones in learning English vocabulary. This is illustrated in the following statement:

“It is a good way to remember words through smartphone apps. When reviewing, I can choose the word module I need to memorize, which is targeted and effective immediately.” (Cheng)

Take the following extract as another example.

“When I use Youdao dictionary to learn vocabulary, I cannot pay attention for a long time because my friends always chatting with me through Facebook.” (Liao)

The above extract indicates that Chinese EFL participants also had negative attitudes towards smartphone applications for learning English vocabulary. Participants reported an inability to focus on learning for a long time due to the rich contents on smartphones which can distract them from their vocabulary learning. These results are contrary to some previous studies (Rezaei et al, 2014 : 73-83 , Lei, 2018 : 1511-1516).

Recommendation

English vocabulary learning does not occur overnight but requires enduring dedication. Combining smartphones and vocabulary learning can facilitate the learning process and foster this dedication. Future studies may wish to include a more diverse group of participants (for example, students majoring in fields other than arts, music or education). It may also be useful to focus on only one smartphone application to explore the specific impact of different types of applications on learning English vocabulary, including acquiring different aspects of vocabulary knowledge (form, meaning, and use), both receptively and productively. Therefore, future studies should be conducted to better understand smartphones' use to learn vocabulary by EFL learners. Finally, the Chinese EFL learners reported that they feel motivated when using smartphones in learning vocabulary, and these devices provided them with more opportunities to communicate with others in English. Thus, smartphone applications designers should continue to develop learning content and ensure that this content is interesting to attract and motivate students to use the applications in their English vocabulary learning.

References

- Ajisoko, P. (2020). The Use of Duolingo Apps to Improve English Vocabulary Learning. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 15 (07), 149-155.
- Alhabahba, M. M., Mahfoodh, O. H., Pandian, A., Mohammad, Y. M., Ahmed, E. W., Albdour, A., & Al Bazar, H. (2014). *Check This Word Out! Exploring the Factors That Affect Students' Vocabulary Learning Using Smartphones via Partial Least Squares*. Education Research International.

- Chen Hsieh, J. S., Wu, W. C. V., & Marek, M. W. (2017). Using the flipped classroom to enhance EFL learning. *Computer Assisted Language Learning*, 30 (1/2), 1-21.
- Dörnyei, Z. (2007). *Research methods in applied linguistics*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Hu, Z. (2013). Vocabulary Learning Assisted by Mobile Phones: Perceptions of Chinese Adult Learners. *Journal of Cambridge Studies*, 8 (1), 139-154.
- Jiang, H. (2017). *Research on the application of mobile learning in college English vocabulary learning*. Overseas English.
- Kukulska-Hulme, A. & Shield, L. (2008). An overview of mobile-assisted language learning: from content delivery to supported collaboration and interaction. *ReCALL*, 20 (03), 271-289.
- Lei, Z. M. (2018). Vocabulary Learning Assisted with Smart Phone Application. *Theory and Practice in Language Studies*, 8 (11), 1511-1516.
- Liu, CH. (2017). Application of Mobile Phones Apps in College English Vocabulary Learning-A case of Bai Cizhan. : *Online*. Retrieved November 3, 2020. from: <http://cdmd.cnki.com.cn/Article/CDMD-10736-1017191326.htm>
- Ma, X. X. & Yodkamlue, B. (2019). The Effects of Using a Self-developed Mobile App on Vocabulary Learning and Retention among EFL Learners. *PASAA*, 58, 166-205
- Nation, I. S. P. (2013). *Learning vocabulary in another language* (2ed). Cambridge: Cambridge University Press.
- Reinders, H., White, C. (2011). Special issue commentary : Learner autonomy and new learning environments. *Language Learning & Technology*. 15 (3), 1-3.
- Rezaei, A., Mai, N., & Pesaranghader, A. (2014). The effect of mobile applications on English vocabulary acquisition. *Jurnal Teknologi*, 68 (2), 73-83.
- Schmitt, N. (2010). *Researching vocabulary: A vocabulary research manual*. Springer.
- Subramaniam, G. K. J., & Harun, R. N. S. R. (2013). Adoption of mobile technology in higher education: students' perceptions of English language learning using smartphones. *International Journal of Asian Social Science*, 3 (9), 2084-2089.
- Sukying, A. (2017). *The relationship between receptive and productive affix knowledge and vocabulary size in an EFL Context*. PhD. Dissertation, School of Education and Social Work, University of Sydney, Sydney.
- Sukying, A. (2018). *Investigating receptive and productive affix knowledge in EFL learners*. In D. Hirsh (Ed.), *Explorations in second language vocabulary research*. Bern: Peter Lang.
- Sukying, A. (2020). Word Knowledge through Morphological Awareness in EFL Learners. *TESOL International Journal*, 15 (1), 74-85.

The Use of Authentic Materials in Translation Learning: Thai Learners' Perceptions of the Learning Experience

Chanakant Boonkaew

Thepsatri Rajabhat University, Thailand
E-mail: Chanakant.boonkaew@gmail.com

Abstracts

Scholars have proved that the authentic learning material was not only beneficial and vital to language classes, but in translation field also perceived such a material provides advantages to the learners. This qualitative study aims to determine the perceptions of Thai students on the use of authentic materials in the translation class emphasizing on the benefits and difficulties in using the materials in learning translation. Ten English major students at one university in Thailand, were participated in the study by their willingness and consent. The authentic materials were used in the conducted class that the participants needed to learn translation with the materials for twelve weeks. They also needed to go through the process of writing the reflective journals to reflect on their own learning, and also attended the semi-structure interview. The data were analyzed using content analysis and open-axial coding techniques. The results suggested the participants perceived the authentic materials could help enhancing their English language and translation skills. They also learned how to use the particular word suitably in the specific context. However, the participants faced the difficulties regarding to some technical terms and the complex sentence structures in the materials. Overall, the participants perceived both benefits and difficulties using the material in translation class.

Keywords: Authentic Materials; English-Thai Translation; Students' Perceptions

Introduction

Authentic materials had been employed to language classrooms, and were deemed to be beneficial to language learners (Ahmed 2017 : 181-202 ; Halim et al. 2018 : 150-161 ; Rao, 2019 : online). The materials could help enhance learners' English language skills when learners practiced the skills corporately with authentic materials. For the non-linguistic benefits, the previous empirical studies had confirmed that students' motivation and self-satisfaction increased after the exposure to authentic texts (Ahmed, 2017 : 181-202 ; Halim et al. 2018 : 150-161 ; Rao, 2019 : online ; Yelubayeva, 2019 : online).

In learning translation, the learners need not only the good command of language skills, but they need the knowledge of related matters which the exploration of authentic materials could provide such a knowledge for them (Suryawan, 2013 : online ; Susendi and Syafei, 2017 : 221-231). Comparing to other English language skills, translation requires more intensity in practice and the good knowledge of both target and mother languages for learners could use language naturally in their translation works. Therefore, learners need to explore to the

language that are used in the real world not the language in the normal classroom (Manas, 2011 : 109-125). Suryawan (2013 : online) indicated that authentic materials brought about the cultures, language usage and motivation to the translators who need all of the knowledge to do their works. Kuscü and Unlu (2015) studied about how authentic materials could be used in the translation class and its' benefit to the learners. They found that the learners learned more about the different language structures, and also level of language usage. Moreover, Rusiana (2017 : 231-242) studied about the students' perceptions on the use of authentic materials in the translation course. She found that the students had positive attitudes toward the materials as it could help them learn how the real language was use in daily life. The knowledge enhanced the students' motivation and confidence in learning translation.

The study emphasizes on the learners' perceptions as Suryawan (2013 : online) and Rusiana (2017 : 231-242) stated that students' perceptions toward their translation learning is important to be studied because they have the first-hand experience on their learning. The study also determines to employ the notion of student's voices which Cook-Sather (2009 : 176-183 ; 2010 : 42-45) and Wesely (2012 : 98-117) stated that language learners certainly possess their perceptions toward themselves and their learning situations. The learners who have positive perceptions toward themselves, toward language learning process and the target language community, will have high motivation. This leads to the success in language learning. Therefore, it is essential to understand how the student participants in this study are aware of their own learning. Moreover, being aware of their own learning, is one of the important qualities for language learners (Boonkaew, 2018 : 65).

Due to the advantages of the authentic materials in translation classes, and the necessity of studying on the learners' perceptions about their learning experience, this research study aims to determine how Thai college students perceived on the use of the authentic materials in English to Thai translation learning. Moreover, despite the advantages of this type of material to translation class, and the importance of the students' perceptions toward their learning, based on the previous empirical research studies, there were limited numbers of research study on the issue especially in Thailand. Therefore, it is believed to be vital and beneficial for translation and language learning fields that this study was to be conducted in Thai context.

Research objectives

The objective of this study could be divided into three points including;

1. To explore the benefits of using authentic materials in learning English to Thai translation based on the student participants' perceptions
2. To explore the difficulties using authentic materials in learning English to Thai translation based on the student participants' perceptions

Research Methodology

1. Participants

The participants were ten students majoring in English of Arts who were passed the Basic translation course. Firstly, the special translation class was promoted to all student. After two weeks, ten student participants were recruited accordingly to their consents and willingness

to join in the extra translation class after their regular learning hours. The participants were not classified by neither of their background knowledge nor their English language proficiency since the study only focuses on their perceptions on the use of authentic materials on their translation learning.

2. Research Tools and Procedures

2.1 Translation class

The special English to Thai translation class was conducted at Hopeful University (pseudonym) in Thailand outside the regular classroom. The participants spend time doing their translation assignments with the chosen authentic materials in this class for twelve weeks or twenty-four hours in total. There are two translation classes which the participants could freely choose to join according to their convenience (every Tuesday and Wednesday afternoon). In this translation class, all of the material was authentic material collected from websites (e.g., news websites, educational and research websites and short stories websites). Authentic materials in this study refers to the material that is not produced for the language learning and teaching purposes, and contains the language usage and structures that native speakers use in their real life (Susendi and Syafei, 2017 : 221-231). Six types of authentic materials were as shown on the Table 1.

Table 1: The Authentic Materials Used in the Study

Week	Materials
Week 1-2	Articles (General)
Week 3-4	News
Week 5-6	Research Abstracts
Week 7-8	Short stories
Week 9-10	Songs
Week: 11-12	Advertisements

In the class, the research played some roles that was to lead the discussion and analyze on each type of text prior to the translation. The researcher also facilitated the participants when the problems or questions arise during the translation practice.

2.2 Reflective Journals

During the study, the participants needed to write a reflective journal after each class. Reflection was, as defined by Dewey (1944 : 172) and Rodgers (2002 : 842-866), is “the process of continued reconstruction and reorganization of learning experience”. Nottingham (1998 : 71-81) stated that reflection is the conscious analysis of ones’ own learning, and it allows learners to determine their strengths and limitations in particular learning environment which influence their learning. Due to the benefit of such a process, the study tended to employ

reflection into the study as one of the tools to determine the participants' perceptions on their learning experience.

The guideline questions adapting from Rusiana's (2017 : 231-242) study were provided for the participants to write their reflection journals about an A 4 length on how they perceived about the learning materials. The journal means to keep track on the participants' learning, and determining the participants' perceptions on the use of materials in their learning. They were twelve journals in total. By this process, the participants had chance to carefully reflect on their learning and the materials they used, so they might have some insightful thoughts about what they learned and how they learned (Boonkaew, 2018 : 65 ; Cheoythong, 2009 : 124). The participants' learning journals were collected week by week, and then were analyzed before developing into the questions for the interview.

2.3 Semi-structured Interview

The participants were interviewed after the end of the study (week 13th) at their classrooms, and each interview was last long for 15-20 minutes for each person. To conduct the semi-structure interview questions, the data from the participants' reflective journals were reviewed and analyzed, and later developed into the questions for the interview. The semi-structured interview means to gain more insightful information on how the participants perceived the use of authentic materials in their translation learning, and their experience of using the materials in translation class. It also determines to clarify of what participants wrote in their reflective journals.

3. Data Analysis

3.1 The data from reflective journals would be analyzed using content analysis technique. The written journals from each participant were analyzed and determined the main points to developed into the questions for the semi-structure interview.

3.2 The data from the semi-structured interview were transcribed and then analyzed using open-axial coding techniques. The data were categorized accordingly to the themes, and then it was analyzed to put into the narration which was shown in the results section.

Conceptual Framework

This study employed the reflective activity and students' voices to gain more insight of the students' perceptions toward the use of authentic materials in learning translation, as shown on the Diagram 1.

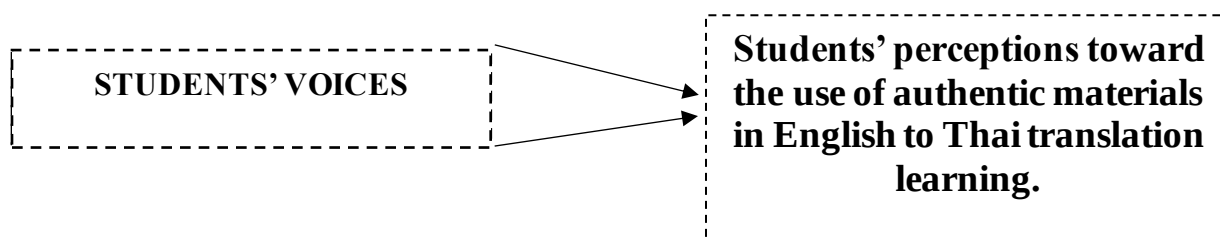

Diagram 1: Conceptual Framework

Results

1. The Benefits of Using Authentic Materials in Translation Learning

The participants perceived the benefits of using the authentic materials for their translation learning as was narrated in the below sections.

1.1 Improvement on Language and Translation Skills

1.1.1 After exploring to the authentic texts, the participants perceived that they learned a lot about the new vocabularies, idioms and slang words which they have never seen before. They perceived what they learned was beneficial for them to be used in daily life, and they could not learn these words from the normal English classes. Moreover, the participants perceived that learning English vocabularies with authentic materials was natural thing for them than learning on grammatical points in the textbooks. One of participants stated that;

"I learned tons of new words, idioms and slangs which I would never know it, if I had only studied in the textbook we used in my normal language class. I think this is very useful for my life and my study. I tend to focus on the meaning more than learning only English grammar which I think it is very useful and more natural."

1.1.2 As authentic material provided the participants chances to explore to the variety of language usage in real life, the participants learned how one English word might have different meanings or needed to be used in different contexts. They also remarked that they learned how to do some research before choosing some words to use in their translation works. Here is the participant's remark.

"I learned that in English there are many ways that one word could be used. So, after I have learned to read the authentic texts and translate it, I learned how words could be employed or mean differently from one context to another. I learned also how the native uses the particular word in the particular context which I may need to do some searching before using a particular word."

1.1.3 By exploring to wide-range of authentic texts, the participants gradually learned the sentence structures and writing styles that natives of English use in real life. They also learned how to read text more carefully, and analyzed the sentence structures while reading as they needed to understand them. With the process, the participants found the diversity on how the writers used the sentences and this applied to their writing styles as well. They also perceived that learning about these differences helped them to gain development on writing and reading skills. The participant's statement could help clearly reflect the issue.

"When you use authentic text, you can see how the sentence structures are used by the native speakers. And when you practice a lot more, you will excel in reading more complex sentences. And you sometimes, need to face with the very unorthodox writing styles as well especially with the fictions. You would never see such a writing in the normal English classroom. I assume this helped us to improve our English skills on both reading and writing."

1.1.4 It is obvious that good translation needs to convey the message adequately and effectively. The participants perceived that by practicing translation using authentic materials, they learned that they need to employ different suitable language styles and strategies to translate the different types of text. The participants suggested that;

“I found that I used the different ways to translate articles and novels. I tend to find the technical terms before doing the reading for the articles, and then I translate it. For the novel, I will read the whole story first, then try to understand it, and I will search for the vocabs, and translate it. I need to have more focus, and try to understand the whole picture of the story before translate fictions. Unlike the article which is-in my opinion-is more straight forward.”

1.2 Improvement on Creativity

By practicing translation using many types of authentic materials, the participants found that they had more creativity on forming the words or using the sentences that they never thought they would use it when they were in normal language classes. The participants learned that some types of text needed more creative language usage than others, especially with fictions and songs. They learned that they had to not only translate the meaning, but also to maintain of its mood, tone and convey the pictures. Therefore, they tended to carefully invent or craft the words to express the message suitably and beautifully. With the process, the participants perceived they had improvement on their imagination and creativity. Here is the participant’s remark on the issue.

“We need not only to express the meaning, with the text like fictions, we need to express all of details and emotional stuffs, if not perfectly, but at least readers must see the pictures we want them to see. So, I tend to be careful with the words I choose or sometimes, I need to invent the new terms. By doing this, I can’t help, but feeling that I also have the creative side.”

1.3 Preparation for the Translation Career

After practicing translation with authentic texts for twelve weeks, the participants perceived that the class provided them the opportunity to prepare themselves for being translators. They perceived that by using authentic texts in learning translation, the class equipped them with knowledge and skills that they could use for their career as translators. The participants also gained confidence from what they learned in the class. The participant remarked that;

“I learned how to translate these texts for a while, and I feel that I can do translation work when I graduate. As I have already learned how to translate various types of text, and I don’t think there are more types of text than those I learned in the class. So, I think I can handle any texts. I have that much confidence!”

2. The Disadvantages and Difficulties of using Authentic Materials in Learning Translation

The participants perceived the disadvantages and difficulties on using authentic materials in translation class as was presented in the below section.

2.1 Use of Complicated Sentence Structures and Technical Terms

Dissimilar to the materials that were used in general language or translation classes, the translation class in this study employed authentic texts that were perceived to be more challenging and difficult. The participants found the complex sentences, writing styles and technical terms in authentic texts were hard to comprehend, and this hindered their translation. Moreover, in some texts, the participants found some terms which they had no knowledge

about it, and perceived that they needed more knowledge on a particular field to because they cannot search for the meaning from dictionary. With the belief, the participants thought that the knowledge on subject matters had some roles here. The participant stated;

“Sometimes, I don’t know how to begin? I cannot even understand what I read somehow. The sentences are too complexed and too long and there are words that I cannot even find for the meaning of it from dictionaries. I think it is about my knowledge on the subject matters.”

2.2 Connotation Meaning Because of Cultural Differences

The participants perceived that the authentic texts contained so much information that were culturally based, and there were some connotation meanings which the people from different cultures such as them could not understand. Especially in fictions, the participants found that they encountered some sentences or words which held connotation meaning or were symbolic. The participants learned how the lack of knowledge on the culture lead them to the difficulties in translation. They perceived that the knowledge on culture of English-speaking countries was so essential for them to do translation more effectively. Here is the participant’s remark.

“I learned that some words carry the specific meaning that could be varied in many differences contexts and cultures, and I find that culture is the important thing that you need to understand before translating anything. And sometimes it does not make any sense at all.”

2.3 Low Proficiency of Thai Language

Despite the fact that the participants were Thai, and they used Thai language as their mother tongue, the participants perceived that they could not use Thai language as their command when they needed to translate authentic texts. The participants suggested that they could not use Thai language naturally in their translation works. They found that they knew the meaning of English words, but had difficulties to express what they read or what they were trying to convey in beautiful Thai sentences. Some participants perceived that the lacking of reading and exploration on other types of text or book both in classes and in daily life were the causes of this problem. One of the participants stated that;

“This is quite sad for me, but it is true that I cannot use my language that naturally. There are some words and sentences in the texts that I cannot translate it correctly in Thai. I think reading could help you to have more vocabs in your head- both in Thai and English. You also can learn how people use particular words or sentences in each context. Now, I learned how reading a lot is important for learning translation of both languages.”

Discussion

1. The Employment of Authentic Materials in Translation Classroom

In the study, the participants perceived that the authentic materials enhanced their knowledge on new vocabularies, idioms and also the context of using. They also learned more about the various types and styles of sentence structures and writing styles used by the natives. A part from language skills, the participants in this study learned to apply different strategies

to translate different types of text as well as found themselves had more creativity and confidence in translating.

The results corresponded to the previous study, and it could be indicated from the results how beneficial the authentic materials are for translation classes. Rusiana (2017 : 231-242) and Noowong and Sukseemuang (2017 : 208-215) suggested that authentic materials would help learners to learn new vocabularies, idioms and other words from various types of text. With this exploration, learners could naturally learn how native speakers use words in particular context, and also how they used sentence structures and different writing styles (Kuucua and Unlua, 2015 : 199). This ability is precious, not only for the language learners, but for the translators as well (Rusiana, 2017 : 231-242). Due to the practices on translation with many types of text, the participants in this study and in other study learned how to apply different strategies to translate different types of text. They learned how each type of text-naturally-has its flavor, style and sense of language uses, so that they gained awareness on how they need to find the suitable strategies to translate many types of texts. (Manas, 2011 : 109-125 ; Rusiana 2017 : 231-242; Susendi and Syafei, 2017 : 221-231). In terms of the enhancement of creativity, Manas (2011 : 109-125) and Kuucua and Unlua (2015 : 199) emphasized that authenticity of the texts could help enforce learners to think and analyze not only the meanings, but also the contexts and the beauty of language usage. These elements have sharpened their sense on the use of language. When the participants gained more improvement on language skills, and learned some technique on translation different types of authentic text, they gained confidence in their translating. Kuucua and Unlua (2015 : 199) and Susendi and Syafei, (2017 : 221-231) suggested that learning translation with authentic text could help raise the learners' confidence. As they practice translating with various types of text, learners learned techniques and strategies to translate different texts, so that they gained confidence that they could translate any authentic texts in the future.

The outcomes indicated the benefits which the authentic text could provide for the learners in the way that it could not be acquired in the regular language classes. These elements are not something that could be learned only in the textbook; therefore, the results clearly pointed out how this type of text is essential for the language classes.

2. The Lack of Exploring to Authentic Texts in Normal Language Classroom

After learning translation using authentic materials, the participants found that they encountered difficulties regarding to language elements and cultural feathers. The participants in the study and the student participants in Manas's (2011 : 109-125) and Susendi's and Syafei's (2017 : 221-231) research studies had the similar problems when they used authentic materials in learning translation. They found that this type of material is written with more advance vocabularies and sentence structures that sometimes hinder their translation. The student participants in this study and others also found culture differences also played some roles here. Besides the mentioned issues, one of the surprising results in this study was that the participants perceived themselves lack of Thai language proficiency. This is the only difference the study has among other previous study as their participants did not perceive themselves lack of skills on their mother language.

These results indicated that EFL learners, especially in Thailand, lack of opportunity to use the authentic texts in their language classroom both in translation and in general language classes. Manas (2011 : 109-125) suggested that translator need not only the knowledge of language rules, but also need the experience and knowledge on the subject matters and culture

because authentic texts contain of the languages in daily use and the one which are used in specific fields and context. Beresovaa (2015 : 195-204) and Susendi and Syafei (2017 : 221-231) stated that if EFL or ESL learners need to translate the authentic text, they need to do some research particularly on the subject matters, terms and cultures because these factors could affect or hinder their translation. Boonkaew (2018 : 65) suggested that the exploration to the language outside the classroom is essential for language with the opportunities to practice and use the language in the situations relating to their life. However, in Thailand, the used of authentic texts in the classroom is limited to none. With this limitation, the learners are not equipped with the knowledge or skills to cope with the use of such a type of text when they need to use it in real life or in their learning (Poonsawat, 2017 : 69 ; Hayikaleng, 2019 : 21-27).

Moreover, according to the astonishing result that the participants perceived themselves lack of Thai language skill, it is the indication of how they lack of the exploring to other types of material both inside and outside the classroom, both in academic and non-academic fields and both in Thai and in foreign languages. To the educators and the policy makers on education, these mentioned problems could be served as a warning as well as a challenge to the future of foreign languages education in Thailand.

Suggestions and Implications

1. This qualitative research study only determines the learners' perceptions on the use of authentic materials in translation classroom. Therefore, the further research design should be employed with the quantitative and more participants to determine more insightful information on how authentic materials could help enhance learners' language proficiency and translation skills.

2. The results of the study indicated how vital and beneficial authentic materials are for the language and translation classes. It also highlighted how policy makers and educators should consider employing authentic materials in language classes.

References

- Ahmed, (2017). Authentic ELT Materials in the Language Classroom: An Overview. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*. 4 (2), 181-202.
- Beresovaa, J. (2015). Authentic Materials – Enhancing Language Acquisition and Cultural Awareness. *Social and Behavioral Sciences*. 192, 195 – 204.
- Boonkaew, C. (2018). *A Case Study of Thai EFL College Students' Perceptions on an Autonomous Learning Model in Learning English Pronunciation*. Master Degree Dissertation, Mahidol University, Nakornphrathom, Thailand.
- Cheoythong, A. (2009). *Factor Affecting Learner Use of a Self-Access Center*. Master Degree Dissertation, Mahidol University, Nakornphrathom, Thailand.
- Cook-Sather, A. (2009). "I Am Not Afraid to Listen": Prospective teachers learning from students. *Theory into Practice*. 48 (3), 176-183.
- Cook-Sather, A. (2010). Through Students' Eyes: Students offer fresh insights into social justice issues in schools. *JSD*. 31(4), 42-45.
- Dewey, J. (1944). *Democracy and Education*. New York: Free Press.

- Galan-Manas, A. (2011). Translating Authentic Teaching Documents in Specialized Translation Classes. *Jostrans. The Journal of Specialized Translation*. 16, 109-125.
- Halim, A. & Mukminatien, N. & Anugerahwati, M (2018). The Students' Perceptions towards Authentic Materials for Reading and Listening Activities. *Getsempena English Education Journal*. 5 (2),150-161.
- Hayikaleng, N. (2019). The Effects of Using Authentic Materials on Students' Achievement towards English Reading Comprehension among Narathiwat Technical College Students. *International Journal of Arts Humanities and Social Sciences Studies*. 4 (7),21-27.
- Kuucua, S. & Unlue, S. (2015). *Teaching Translation: A Suggested Lesson Plan on Translation of Advertising Through the Use of Authentic Materials*. Social and Behavioral Sciences.
- Nottingham, J. E. (1998). Using Self-Reflection for Personal and Professional Development in Student Affairs. *New Directions for Students Services*. 84, 71-81.
- Noowong, P. & Sukseemuang, P. (2017). Effects of Using Authentic Materials on English Vocabulary Knowledge and Vocabulary Retention of Grade 11 Students. *Parichart Journal Thaksin University, special issue*. 30 (3),208-215
- Poonsawat, U. (2017). *The Use of Authentic Materials Among Thai Teachers in Intensive English Programs*. Master Degree Dissertation, Thammasat University, Thailand
- Rao, S.P. (2019). The Effective use of Authentic Materials in the English Language Classrooms. *Online*. Retrieved December 25, 2020. from <http://www.researchgate.net/publication/334187595>
- Rodgers, C. (2002). Defining Reflection: Another Look at John Dewey and Reflective Thinking. *Teachers College Record. Columbia University*. 104 (4), 842-866.
- Rusiana, (2017). The Students' Perceptions of Authentic Text-Based Translation. *Okara: Journal Bahasa dan Sastra*, 11 (2), 231-242.
- Suryawan, I. N. (2013). Methods of Translation Used in Translating Authentic Text of Obyek Wisata Panelokan into Panelokan Tourist Resort. *Online*. Retrieved December 25, 2020 from: udayana.academia.edu/NengahSuryawan/Papers.
- Susendi, Y. A. & Syaefi, R. F. (2017). Using Authentic Material to Teach Translation to English Department Students. *Journal of English Language Teaching*. 6 (1), 221-231
- Yelubayeva, P. (2019). Authentic Materials in English Language Classrooms. *Online*. Retrieved December 25, 2019. From: <http://www.researchgate.net/publication/331346201>
- Wesely, M. P. (2012). Learner Attitudes, Perceptions, and Beliefs in Language Learning. *Foreign Language Annals*. 45 (51), 98-117.

โครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน
กลุ่มบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

**Board Structure and the Performance of Listed Companies in Service
Sectors of the Stock Exchange of Thailand**

จักรพันธ์ วงษาเทพ และ นงนิตย จันทรจรัส

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Jakkrapan Wongsathep and Nongnit Chancharat

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: jakkrapan.wo@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัท และความสัมพันธ์ของโครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มบริการ การวิจัยครั้งนี้ทำการรวบรวมข้อมูล ในช่วงปี 2558-2561 จากฐานข้อมูล SETSMART และ Datastream จำนวน 92 บริษัท สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการบริษัทใน 1 ปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และจำนวนคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 ส่วนขนาดของบริษัทที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในขณะที่สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนกลุ่มบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

คำสำคัญ: โครงสร้างคณะกรรมการ; ผลการดำเนินงาน; อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น; กลุ่มบริการ

Abstracts

This study aimed to examine board structure and the relationship between the structure of board and the performance of listed companies in the Stock Exchange of Thailand (SET); case study service sector. This research collected data between 2016-2019 from SETSMART (SET Marketing Analysis and Reporting Tool) database and Datastream database, totally 92 listed companies. Statistics used for data analysis included multiple regression analysis. The results of the study indicated that number of company's board meetings in a year had negative relationship with the return on equity (ROE) significantly at a level of 0.05. The number of the board had negative relationship with ROE significantly at a level of 0.10. Size of company had

วันที่รับบทความ: 28 มกราคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 17 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2564

Received: January 28, 2021; Revised: February 17, 2021; Accepted: February 20, 2021

positive relationship with ROE significantly at a level of 0.05. While the proportion of the independent board had no relationship with the company's performance of listed companies in service sectors of SET.

Keywords: Board Structure; Performance; ROE; Service Sectors

บทนำ

คณะกรรมการบริษัทเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอันเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและกลยุทธ์ที่สำคัญของกิจการ และดูแลให้มั่นใจว่าฝ่ายจัดการของบริษัทได้นำนโยบายและกลยุทธ์ไปปฏิบัติตามที่กำหนดไว้เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้น และสร้างคุณค่าให้แก่กิจการอย่างยั่งยืน โดยคณะกรรมการบริษัทเป็นผู้ตรวจสอบให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ให้ปฏิบัติตามการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของกิจการที่เป็นไปเพื่อความยั่งยืน ส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบ ดูแลให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เหมาะสม รักษาความน่าเชื่อถือทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูล และสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารกับผู้ถือหุ้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560 : ออนไลน์) โดยคณะกรรมการบริษัทต้องดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ดังนั้น คณะกรรมการบริษัทจะต้องแสดงความสามารถในการบริหารงานเพื่อสร้างผลกำไรจากกิจการและเพื่อดึงดูดให้นักลงทุนเข้ามาซื้อหุ้น ซึ่งผลการดำเนินงานของบริษัทจะเป็นตัวสะท้อนถึง ประสิทธิภาพของคณะกรรมการบริษัท (พรชนก เกลิมพงษ์ และคณะ, 2562 : 108-120)

การกำกับดูแลกิจการที่ดีในส่วนของความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ แสดงถึงระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งมีความสำคัญต่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ เพราะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้ถือหุ้น นักลงทุน และผู้มีส่วนได้เสีย จากการปรับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี จากจำนวน 15 ข้อ เป็น 8 ข้อ ในปี พ.ศ. 2560 นั้น ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัท เนื่องจากข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ระบุให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ให้มีกรรมการอิสระอย่างน้อยหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด แต่ต้องไม่น้อยกว่า 3 คน โดยมีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 3 คน ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการต้องเป็นคนละคน และต้องมีการประชุมของคณะกรรมการบริษัทไม่น้อยกว่า 4 ครั้ง ต่อปี เป็นต้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2561 : ออนไลน์)

จากข้อกำหนดเกี่ยวกับคณะกรรมการบริษัทของตลาดหลักทรัพย์ย่อมส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ เป็นกลุ่มที่มีธุรกิจที่หลากหลาย อาทิ หมวดพาณิชย์ หมวดการแพทย์ หมวดสื่อและสิ่งพิมพ์ หมวดบริการเฉพาะกิจ หมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ หมวดขนส่งและโลจิสติกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของ

ประชาชน ทำให้กลุ่มบริการเป็นหลักทรัพย์ที่มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Market Capitalization) มากที่สุดในตลาดหุ้น คือ 4.39 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วน 26% ของมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดรวมที่ 17.17 ล้านล้านบาท (พรพินันท์ จันทอุดม, 2562 : ออนไลน์) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาของมูลหลักทรัพย์ในกลุ่มบริการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมบริการ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลจากฐานข้อมูล SETSMART (SET Marketing Analysis and Reporting Tool) และ Datastream โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มบริการ (SERVICE) จำนวน 118 บริษัท

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มบริการที่มีการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นเวลา 4 ปีขึ้นไป (ทำการซื้อขายหลักทรัพย์ก่อน 1 มกราคม พ.ศ. 2558) ซึ่งมีจำนวน 92 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562 : ออนไลน์) โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มบริการ (SERVICE)	จำนวนประชากร (N)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n)
หมวดพาณิชย์	27	20
หมวดการแพทย์	23	16
หมวดสื่อและสิ่งพิมพ์	27	25
หมวดบริการเฉพาะกิจ	5	3
หมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ	13	11

หมวดขนส่งและโลจิสติกส์	23	17
รวม	118	92

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2562 : ออนไลน์)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดตัวแปรในการศึกษาดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โครงสร้างของคณะกรรมการบริษัท ประกอบด้วย สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ (IND) จำนวนของคณะกรรมการบริษัท (BOD) และจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการของบริษัทใน 1 ปี (TIME)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการดำเนินงานของบริษัท คือ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

2.3 ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของบริษัท ซึ่งคำนวณจากสินทรัพย์รวมของกิจการ ณ สิ้นรอบบัญชี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลสำหรับบันทึกข้อมูลที่ได้จากฐานข้อมูล SETSMART และ Datastream

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ จัดเก็บรวบรวมจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากฐานข้อมูลออนไลน์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SETSMART โดยใช้แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) โดยเก็บข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 จนถึงปี พ.ศ. 2561 รวมระยะเวลา 4 ปี เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมเป็นข้อมูล 1,840 ข้อมูล ที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างคณะกรรมการบริษัทกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยพิจารณาค่าสถิติจากระดับนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย ที่ระดับ 0.05 โดยมีสมการ ดังนี้

$$ROE = \beta_0 + \beta_1IND + \beta_2BOD - \beta_3TIME + \beta_4SIZE$$

โดยกำหนดให้

ตัวแปรอิสระ

IND คือ สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ

BOD คือ จำนวนของคณะกรรมการบริษัท

TIME คือ จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการของบริษัทใน 1 ปี

ตัวแปรตาม

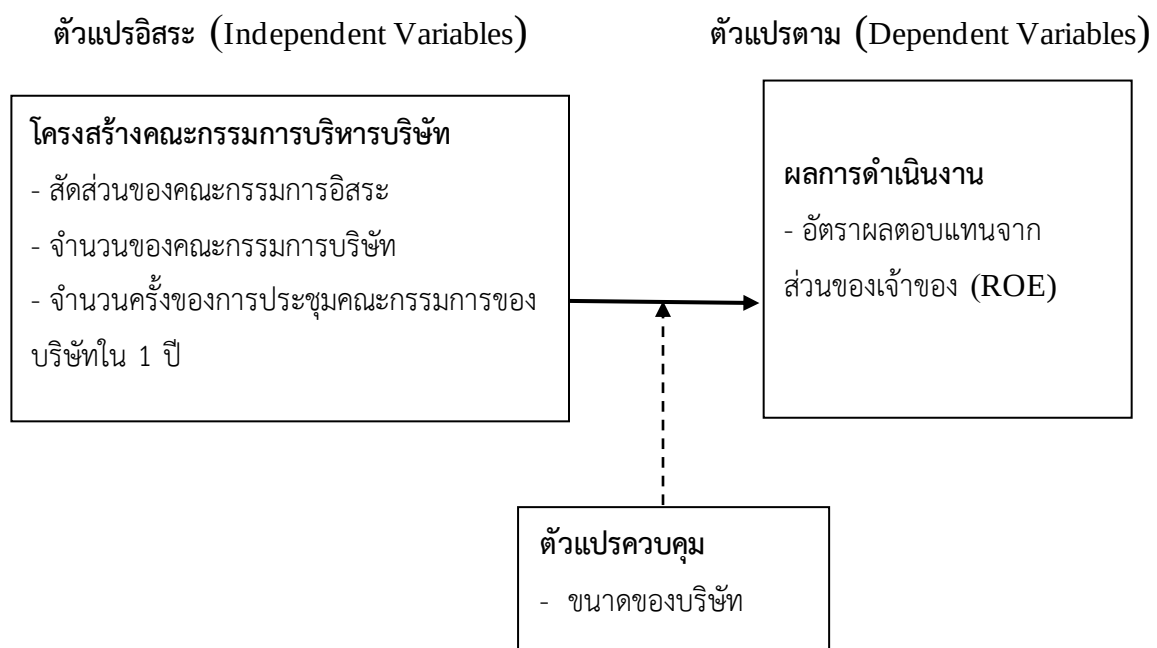
ROE คือ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

ตัวแปรควบคุม

Size คือ ขนาดของบริษัท

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง โครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. โครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมบริการ พบว่า สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 39.02 จำนวนคณะกรรมการบริษัท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.04 คน จำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการบริษัท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.94 ครั้ง ขนาดของบริษัท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.78 และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.35 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรวิจัย	จำนวนข้อมูล	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ROE*	368	-89.39	123.06	7.35	21.27
IND	368	25.00	84.62	39.02	9.32
BOD	368	6	18	11.04	2.45
TIME	368	4	29	7.94	4.03
SIZE**	368	5.79	14.41	8.78	1.63
รวม	1,840				

หมายเหตุ: * ตัวแปรตาม ** ตัวแปรควบคุม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมบริการ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 Correlation matrix

ตัวแปรวิจัย	ROE	IND	BOD	TIME	SIZE	Tolerance	VIF
ROE	1						
IND	.072	1				0.963	1.039
BOD	-.119*	-.141**	1			0.763	1.311
TIME	-.167**	.106*	.153**	1		0.921	1.086
SIZE	.466**	-.020	.305**	.253**	1	0.749	1.335

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจากค่าสถิติ **Pearson Correlation** พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร อยู่ระหว่าง -0.119 ถึง 0.466 ควบคู่กับค่าสถิติ **Tolerance** อยู่ระหว่าง 0.763 ถึง 0.963 และค่า **VIF** อยู่ระหว่าง 1.039 ถึง 1.335 ซึ่งน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์ตัวแบบการถดถอยพหุไม่มีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูงจนทำให้เกิดปัญหา **Multicollinearity** แฝงอยู่ในตัวแบบสมการถดถอย (Hair, et al. 2018 : 127) ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การตีความผลการวิจัยอาจไม่ถูกต้องและความน่าเชื่อถือลดน้อยลง โดยพบว่าสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ในขณะที่จำนวนของคณะกรรมการบริษัท และจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการบริษัทใน 1 ปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุได้ผลการวิเคราะห์ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของโครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทกับผลการดำเนินงาน

โครงสร้างคณะกรรมการบริหาร	ผลการดำเนินงานวัดโดยอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
(Constant)	8.378	8.286	1.011	.313
IND	.008	.120	.064	.949
BOD	-.856	.513	-1.668*	.096
TIME	-.808	.284	-2.840***	.005
SIZE	1.655	.777	2.131**	.034

$F = 3.033, p = 0.018, \text{Adj } R^2 = 0.280$

หมายเหตุ * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นได้ดังนี้

$$\text{ROE} = 8.378 + 0.008\text{IND} - 0.856\text{BOD}^* - 0.808\text{TIME}^{***} + 1.655\text{SIZE}^{**}$$

ซึ่งสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ค่าอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F=3.033; p=0.018$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง ($\text{Adj } R^2$) เท่ากับ 0.280 เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่าจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการบริษัทใน 1 ปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตรา

ผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และจำนวนของคณะกรรมการบริษัท ความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ในทางตรงกันข้ามขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของ เจ้าของ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ พบว่า จำนวนครั้งของการประชุม คณะกรรมการบริษัทใน 1 ปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อธิบายได้ว่า หากจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการบริษัทใน 1 ปี เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ ลดลง 0.808%

จากความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ พบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ใน ทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายได้ว่า หากขนาดของบริษัทเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ เพิ่มขึ้น 1.655 หน่วย

จากความสัมพันธ์กับอัตราอัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ พบว่า จำนวนของคณะกรรมการ บริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.10 อธิบายได้ว่า หากจำนวนของคณะกรรมการบริษัทเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ส่งผลให้อัตราผลตอบแทน จากส่วนของเจ้าของ ลดลง 0.856 หน่วย

จากความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ พบว่า สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ มี ความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง โครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมบริการ สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษาลักษณะของคณะกรรมการอิสระ ประมาณ 4 ใน 10 ของจำนวนคณะกรรมการ บริษัท และจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการบริษัท ประมาณ 8 ครั้ง ซึ่งมากกว่าข้อกำหนดของตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแสดงให้เห็นว่าบริษัทเหล่านี้มีการปฏิบัติตามเกณฑ์การกำกับกิจการที่ดี (ตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560 : ออนไลน์) จำนวนคณะกรรมการบริษัท ประมาณ 11 คน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ อาจารย์ ประจวบเหมาะ และคณะ (2561 : 124)

2. สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ อาจ เนื่องมาจากคณะกรรมการอิสระมีอิสระอย่างแท้จริงและมีความหลากหลายของคณะกรรมการตามหลักการ กำกับกิจการที่ดี รวมทั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีการส่งเสริมให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน ที่โปร่งใสเช่นเดียวกันทุกบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ekadah and Mboya (2012 : 128-148) ซึ่ง พบว่า สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระไม่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัท และงานวิจัยของ ฆณาการ

ปุประระ และคณะ (2559 : 34-42) ซึ่งพบว่า สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระไม่มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนต่อสัดส่วนของเจ้าของ แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ภูษณิศา ส่งเจริญ (2562 : 162-172) ที่พบว่า สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงานของบริษัท ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในทิศทางตรงกันข้าม ที่ได้นำเสนอว่าเมื่อมีสัดส่วนคณะกรรมการอิสระจำนวนมาก เกิดความขัดแย้งทางความคิดเห็นของกรรมการ ส่งผลต่อผลดำเนินงานของบริษัทในทางลบ

3. จำนวนของคณะกรรมการบริษัท มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 อาจเนื่องมาจากการเมื่อบริษัทหลักทรัพย์มีจำนวนคณะกรรมการบริษัทจำนวนมากจะทำให้เกิดความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน จึงมีการดำเนินการล่าช้า ส่งผลต่อผลดำเนินงานของบริษัทในทางลบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร โปร่งวิทยากร และคณะ (2560 : 87-102) ซึ่งพบว่า ขนาดของคณะกรรมการ มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลการดำเนินงานตามมูลค่าทางตลาด แต่ขัดแย้งกับ พรชนก เกลิมพงษ์ และคณะ (2562 : 108-120) ซึ่งพบว่า ขนาดของคณะกรรมการบริษัทมีอิทธิพลในเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัท ที่ได้นำเสนอว่าบริษัทที่มีคณะกรรมการขนาดใหญ่ หรือมีจำนวนกรรมการมากจะทำให้มีผลการดำเนินงานของบริษัทดีขึ้น

4. จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการของบริษัทใน 1 ปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 อาจเนื่องมาจากการประชุมคณะกรรมการที่มีจำนวนครั้งที่มากเกินไป อาจแสดงถึงปัญหาของบริษัทที่เพิ่มขึ้นหรือมีประเด็นที่คณะกรรมการไม่สามารถหาข้อสรุปได้ จึงส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของการดำเนินงานลดลง รวมทั้งต้องใช้งบประมาณและค่าตอบแทนในการประชุมของคณะกรรมการที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร โปร่งวิทยากร และคณะ (2560 : 87-102) ซึ่งพบว่า จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการ ผลกระทบเชิงลบต่อผลการดำเนินงานด้านการเงิน ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานดา พิศาลปิติ (2558 : 5-16) ซึ่งพบว่า จำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น แต่ขัดแย้งกับพรชนก เกลิมพงษ์ และคณะ (2562 : 108-120) ที่พบว่า จำนวนครั้งในการเข้าประชุมของคณะกรรมการบริษัทมีอิทธิพลในเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งให้เหตุผลว่าเมื่อคณะกรรมการมีการประชุมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจะทำให้เกิดความเข้าใจในตัวกิจการและกำหนดกลยุทธ์ของบริษัทได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงมีเป้าหมายที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นมากขึ้น

5. ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากบริษัทที่มีขนาดใหญ่ จะมีสินทรัพย์จำนวนมาก ทำให้นักลงทุนเกิดความมั่นใจ และมีผลการดำเนินงานที่มีกำไรมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร โปร่งวิทยากร และคณะ (2560 : 87-102) ที่พบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลการดำเนินงานที่วัดด้วยอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ พุดขุนทด และชุติมา

นาคประสิทธิ์ (2561 : 18-31) ที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างขนาดของบริษัทกับอัตราผลตอบแทนต่อ ส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นักลงทุนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกลงทุนในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากศักยภาพของคณะกรรมการบริษัทด้านจำนวนครั้งของการประชุม สามารถสะท้อนให้เห็นผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.2 บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ควรนำไปเป็นแนวทางในการกำหนด ปรับปรุงเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยเฉพาะการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบให้ เหมาะสมสำหรับธุรกิจของตนเอง เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัทลดความขัดแย้งของ คณะกรรมการบริษัทที่มีจำนวนครั้งการประชุมที่มากเกินไป

1.3 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสามารถนำผลการศึกษานี้ไปเป็นแนวทางในการ พิจารณาความเหมาะสมในการกำหนดแนวปฏิบัติด้านบทบาทและความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัท เพื่อให้เกิดการกำกับกิจการที่ดี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

2.1 การศึกษาต่อไปอาจทำการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของคณะกรรมการบริษัทในมิติอื่น ๆ กับ ผลการดำเนินงาน เช่น จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ สัดส่วนคณะกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชีการเงิน สัดส่วนคณะกรรมการจบการศึกษาระดับปริญญาเอก เป็นต้น

2.2 การศึกษาในครั้งนี้ ใช้ข้อมูลที่ศึกษาเพียง 4 ปี คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2561 และเฉพาะกลุ่ม บริการ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างเพียง 92 บริษัท ซึ่งขนาดของตัวอย่างดังกล่าวอาจทำให้การวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณไม่แม่นยำเท่าที่ควร ดังนั้น หากทำการศึกษาในครั้งต่อไปควรมีการขยายช่วงเวลาของข้อมูลที่ใช้ใน การศึกษาให้มากขึ้น และใช้ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ชัดเจน มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กานดา พิศาลปิติ. (2558). ผลกระทบเชิงสาเหตุระหว่างการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของบริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 11 (32), 5-16.
ฉณการ ปุประระ และคณะ. (2559). ปัจจัยการกำกับดูแลกิจการของบริษัทที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน โดย ทำการศึกษาในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย .

วารสารวิชาการบริหารธุรกิจสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. 5 (1), 34-42.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2560). หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี พ.ศ.
2556. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2562. แหล่งที่มา: <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/Documents/Regulation/CGCode.pdf>

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2561). กรรมการอิสระและกรรมการตรวจสอบ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 15
ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.set.or.th/th/regulations/simplified_regulations/AC_ID_p1.html?printable=true

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2562) สรุปสถิติสำคัญของตลาดหลักทรัพย์. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 15
เมษายน 2562. แหล่งที่มา: https://www.set.or.th/th/market/market_statistics.html

ประภัศร์ โปร่งวิทยากร และคณะ (2560). บทบาทของคณะกรรมการต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินของ
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์*. 11 (23), 87-102.

พรชนก เฉลิมพงษ์ และคณะ (2562). คณะกรรมการบริษัท และนวัตกรรม กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*. 33 (103), 108-120.

พรพินันท์ จันทอุดม. (2562). “หุ้นกลุ่มบริการ” ใหญ่สุดในตลาดหุ้น แชนจ์หน้ากลุ่มพลังงาน. ออนไลน์. สืบค้น
เมื่อ 16 ธันวาคม 2562. แหล่งที่มา: <https://www.wealthythai.com/web/contents/WT191000186>

ภูษณิศ ส่องเจริญ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการตรวจสอบและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*. 5 (1), 162-172.

ลัดดาวัลย์ พุดขุนทด และชุติมา นาคประสิทธิ์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการ
บริษัทกับผลการดำเนินงานทางดานบัญชี. *วารสาร มทร.อีสาน ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*.
5 (1), 18-31.

อาจารย์ ประจวบเหมาะ และคณะ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างคณะกรรมการบริษัทกับผลการ
ดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 19 (ฉบับพิเศษ), 124-141.

Ekadah, J.W. and Mboya, J. (2012). Effect of Board Gender Diversity on the Performance of
Commercial Banks in Kenya. *European Scientific Journal*. 8 (7), 128-148.

Hair, J.F., Babin, B.J., Anderson, R.E. and Black, W.C. (2018). *Multivariate Data Analysis*. 8th
ed. Delhi: Cengage Learning.

**แนวทางการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย
ในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**
**Guidelines for Preparing for the Autonomous University Administration
of Pibulsongkram Rajabhat University**

ณิชนันท์ สิริไสยาสน์ และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Nidchanun Sirisaiyas and Chot Bodeerat

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E – mail: nidchanun23@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยของรัฐมีการเปลี่ยนแปลงด้านการอุดมศึกษาครั้งใหญ่ เพื่อให้มหาวิทยาลัยทันต่อการพัฒนา ให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา คือ 1) ความพร้อมในการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความพร้อมในการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 3) ปัญหา และอุปสรรค และแนวทางในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม ได้ค่า IOC มากกว่า 0.6 และค่า Reliability เท่ากับ 0.962 กลุ่มตัวอย่างการวิจัยประกอบด้วย บุคลากรสายวิชาการ จำนวน 284 คน และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยเครื่องมือที่เป็นแนวทางสัมภาษณ์ กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ จำนวน 10 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. บุคลากรมีความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.27) 2. ปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความพร้อมของบุคลากรต่อการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่า อายุ ระดับการศึกษาสูงสุดประเภทบุคลากร และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่ต่างกัน มีความคาดหวังแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี เพศ ตำแหน่ง และอัตราเงินเดือนในปัจจุบัน ที่ต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ปัญหา และอุปสรรค และแนวทางในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเกิดจากการสนับสนุนจากรัฐ และบุคลากรอาจารย์ยังไม่มีมีความความพร้อมในการพัฒนาการเรียนการสอนในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพได้จึงทำให้ภาระงานบางตำแหน่งมีความซ้ำซ้อนและไม่สอดคล้องกัน

* วันที่รับบทความ: 31 มกราคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 20 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2564

Received: January 31, 2021; Revised: February 20, 2021; Accepted: February 21, 2021

คำสำคัญ: ความพร้อม; มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ; ความคาดหวัง

Abstracts

Currently, public universities have undergone massive changes in higher education. So that the university can catch up with the development To be equal to the civilized country This research aims to study: 1) Readiness to be an autonomous university, 2) Compare personal factors with the level of expectations of personnel towards autonomous universities, 3) Problems and obstacles and guidelines for the management of autonomous universities. Case Study of Pibulsongkram Rajabhat University A result of this study was found in the following aspects. This research is a combination research by quantitative and qualitative research. The research instruments were questionnaires and IOC values greater than 0.6 and Reliability were 0.962. Academic personnel of 284 people and conduct in-depth interviews. With tools that guide interviews With management and staff of 10 people

1. The personnel autonomous university administration case study of Pibulsongkram Rajabhat University overall was at a high level with an average of 4.27. 2. Personal factors and the level of Readiness of personnel towards autonomous universities found that personal with age, highest level of education, personnel type And the length of time to perform different tasks has different expectations. Therefore according to the assumptions set People with different gender, position and current salary have different opinions. No different Therefore, the hypothesis was rejected. 3. Problems and obstacles and guidelines in the management of autonomous universities. The case study of Pibulsongkram Rajabhat University is the result of government support and the staff of the lecturers are not ready to develop teaching and learning in producing graduates to have quality and efficiency, thus causing duplication and inconsistent workload of some positions.

Keywords: Readiness; University Autonomy; Expectations.

บทนำ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นสถาบันอุดมศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงด้านการอุดมศึกษาครั้งใหญ่ คือจะต้องเป็นสถาบันที่สามารถพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือเพื่อผลิตกำลังคนระดับสูงเฉพาะทาง และความร่วมมือในด้านการวิจัยและการสร้างสรรค์นวัตกรรมกับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคคลหรือหน่วยงานในต่างประเทศ เพื่อช่วยให้งานวิจัยเกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และชุมชน รวมถึงด้านระบบงบประมาณ จากภารกิจของกระทรวงได้ จึงส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต้องตื่นตัวกับการเปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในครั้งนี้ เพื่อจัดระบบการบริหารจัดการใหม่โดยแยกออกจากระบบราชการ แต่ยังคงได้รับเงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐทำการจัดสรรให้ต่อไปอยู่ เพื่อนำไปใช้จ่ายตามความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยและให้ทันต่อการพัฒนาให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพียงมหาวิทยาลัยเดียวที่อยู่ในกำกับของรัฐ นั่นก็คือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งแปรสภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และเปลี่ยนชื่อเป็น

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2558 และยังมีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ซึ่งกำลังอยู่ในกระบวนการพิจารณาแปรสภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเช่นกัน จากการค้นคว้ามหาวิทยาลัยที่แปรสภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแล้ว พบว่ามีข้อดีและอุปสรรค คือ การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจะทำให้มีอิสระ เกิดความคล่องตัว ในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยมากขึ้น คือมีสิทธิ์ตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กรของตนเอง เช่นการมีเสรีภาพทางวิชาการสามารถเปิดหลักสูตรเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน การมีความเป็นเลิศทางวิชาการและการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้ทรัพยากร เช่น สวัสดิการของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเทียบเท่าเอกชน เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะทำให้มหาวิทยาลัยทำหน้าที่ของตนในฐานะมหาวิทยาลัยได้อย่างเต็มที่ ส่วนข้อเสียและอุปสรรค คือ ค่าเล่าเรียนเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นการตัดโอกาสทางการศึกษาของผู้ที่มีรายได้น้อยทางอ้อม คณะหรือหลักสูตรที่ไม่คุ้มทุนในการเปิดสอน อาจจะต้องปิดตัวลง การบริหารงานของฝ่ายบริหารอาจจะไม่โปร่งใส ตรวจสอบได้ยาก เป็นต้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ยังคงต้องอยู่ภายใต้กลไกของสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยสภามหาวิทยาลัยจะสามารถกำหนดระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ได้เอง ภายใต้กรอบแห่งพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งการบริหารจัดการจะสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญ 3 ประการเมื่อเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วนราชการได้แก่ 1.การบริหารงานบุคคล 2.การบริหารการเงินและทรัพย์สินและ 3.การปรับโครงสร้างองค์กร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ,2560 : ออนไลน์)

ดังนั้น การศึกษาเรื่อง แนวทางการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามนั้น ผู้วิจัยได้เลือกตามการจัดตั้งกลุ่มจังหวัดในประเทศไทยเพื่อการส่งเสริมการบริหารงานแบบบูรณาการ โดยในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 จะประกอบไปด้วยจังหวัดพิษณุโลก ตาก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุตรดิตถ์ ซึ่งจังหวัดพิษณุโลกจะเป็นศูนย์ปฏิบัติการระดับจังหวัด และตัวผู้วิจัยเองก็ปฏิบัติงานอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ดังนั้นจึงต้องการที่จะศึกษาถึงสิ่งที่จะช่วยให้มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงครามผ่านพ้นสถานการณ์ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง โดยการนำการบริหารจัดการที่ดีมาใช้ภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์การที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาที่จำเป็นต้องเลือกเปิดสาขาวิชาที่เน้นความรู้ความสามารถและทักษะความเชี่ยวชาญที่ตรงกับความต้องการของสังคม เป็นต้น ซึ่งการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐก็อาจจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผ่านพ้นความเปลี่ยนแปลง และจัดระบบการบริหารจัดการให้รับกับความเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อความพร้อมในการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค และแนวทางในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 978 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่าง 284 คน โดยเลือกวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

1.3 กลุ่มเป้าหมายที่ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ได้ค่า IOC มากกว่า 0.6 และค่า Reliability เท่ากับ 0.962 คือ **ลักษณะของเครื่องมือ 1. แบบสอบถาม** มีลักษณะปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประเภทของบุคลากรของมหาวิทยาลัย ระยะเวลาปฏิบัติงาน และอัตราเงินเดือน **ตอนที่ 2** เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานและบริหารจัดการในการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีลักษณะเป็นมาตราส่วน

ประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นทั่วไปต่อแนวทางการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี 2. แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะปลายเปิด โดยเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี จำนวน 3 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากวิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงอธิการบดีเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2. ทำการจัดส่งแบบสอบถามและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วย Google form จำนวน 284 ชุด ได้รับกลับคืนทุกชุด คิดเป็นร้อยละ 100 3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม และ 4. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์กับผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2. การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์ทั่วไป ประกอบด้วย การซักถาม พูดคุยถึงเรื่องราวต่างๆ รวม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารการเงินและทรัพย์สิน และ ด้านการปรับโครงสร้างองค์กร 3. จดบันทึกภาคสนาม (Field note) ผู้วิจัยได้ทำการจดรวบรวมข้อมูล และมีการบันทึกเทปถอดเทป จากการสังเกต การสัมภาษณ์ เพื่อมิให้ลืมข้อมูล และทำการสรุปข้อมูลที่ได้ทุกวันที่ได้สังเกตและสัมภาษณ์ภาคสนาม และเพื่อได้ทบทวนให้ทราบได้ว่าได้ข้อมูลเพียงพอหรือไม่ 4. ได้ทำการค้นหาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ รวมถึงการสืบค้นหาข้อมูลจากระบบสารสนเทศ (IT)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) 1. ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบาย

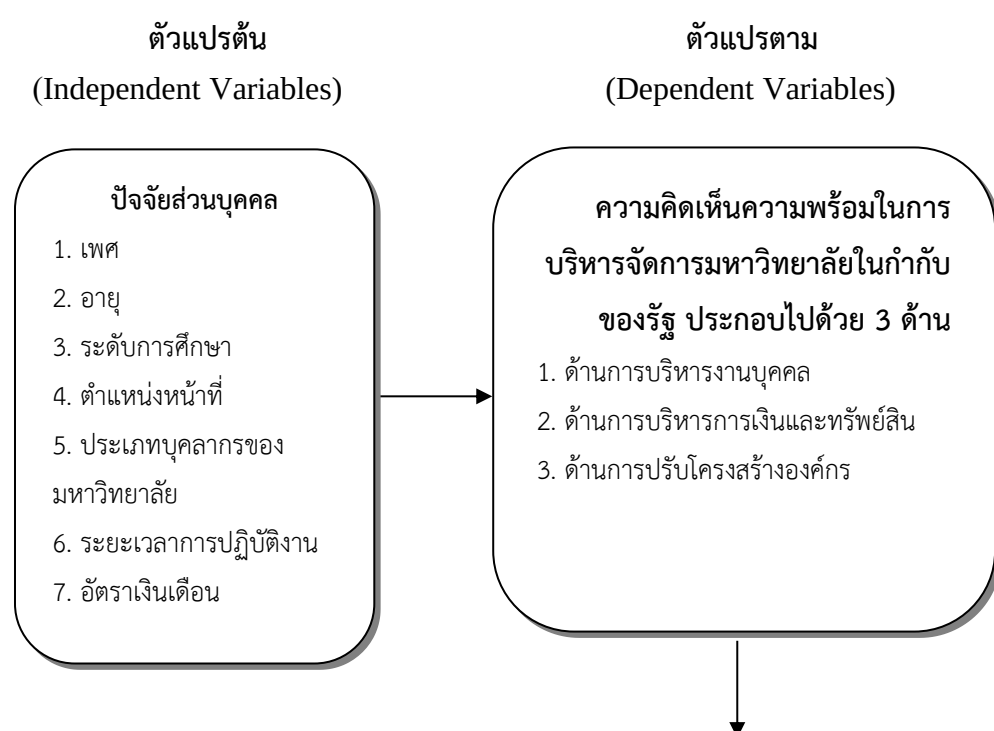
ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล 2. ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อธิบายข้อมูล ระดับการดำเนินงานและบริหารจัดการในการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย **สถิติอนุมาน (Inferential Statistics)** 1. ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) (Independent Samples) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม 2. ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่าง จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยทำการศึกษาความพร้อมในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย

การแก้ไขปัญหา และอุปสรรค
ในการเป็นมหาวิทยาลัย
ในกำกับของรัฐ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มบุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า เป็นเพศหญิง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 65.8 และเพศชาย จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 อายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 มีระดับการศึกษา อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 อยู่ในประเภทบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 มีตำแหน่งพนักงานมหาวิทยาลัยเงินแผ่นดิน จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 6 – 10 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 และมีอัตราเงินเดือน 25,001 – 30,000 บาท จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อเรียงลำดับ พบว่า ด้านบริหารงานบุคคล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาด้านการบริหารการเงินและทรัพย์สิน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) และด้านการปรับโครงสร้างองค์กร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัจจัยส่วนบุคคลกับความพร้อมในการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการวิจัยพบว่า

1. เพศ ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. อายุ ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม แตกต่างกัน ในด้านบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารการเงินและทรัพย์สิน

และด้านการปรับโครงสร้างองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ระดับการศึกษาสูงสุด ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม แตกต่างกัน ในด้านบริหารงานบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ประเภทบุคลากร ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม แตกต่างกัน ในด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารการเงิน และทรัพย์สิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ตำแหน่ง ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม แตกต่างกัน ในด้านบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารการเงินและทรัพย์สิน และด้านการปรับโครงสร้างองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

7. อัตราเงินเดือนในปัจจุบัน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ปัญหาและอุปสรรค และแนวทางในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการปรับเปลี่ยนสถานะเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐบาล และด้วยสถานการณ์โรคระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดขึ้น เพื่อความอยู่รอดในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอุปสรรค คือ ค่าเล่าเรียนเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นการตัดโอกาสทางการศึกษาของผู้ที่มีรายได้น้อยทางอ้อม คณะหรือหลักสูตรที่ไม่คุ้มทุนในการเปิดสอน อาจจะต้องปิดตัวลงแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ยังคงต้องอยู่ภายใต้กลไกของสภามหาวิทยาลัยโดยสภามหาวิทยาลัยจะสามารถกำหนดระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ได้เอง ภายใต้กรอบแห่งพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยรัฐ

2. แนวทางในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า เพื่อเป็นแนวทางและสร้างความเข้าใจต่อประชาคมภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งการได้งบประมาณอย่างเพียงพอที่จะประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารงาน จะสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ และมีความเป็นอิสระในการบริหารงาน โดยมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงโดยให้มหาวิทยาลัยใช้หลักบริหารจัดการที่ดี โดยอาจออกข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์เพื่อเป็นแนวทางในการออกระเบียบข้อบังคับซึ่งเน้นความรู้ความสามารถและทักษะความเชี่ยวชาญที่ตรงกับความต้องการของสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงแนวทางการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. แนวทางการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า ความพร้อมในการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มบุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพศหญิงและเพศชายมีอายุระหว่าง 30-39 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ มีตำแหน่งพนักงานมหาวิทยาลัยเงินแผ่นดิน โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 6 – 10 ปี และมีอัตราเงินเดือน 25,001 – 30,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกุลรัตน์ อุณวรงค์ และคณะ (2556 : 63) ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ : เปรียบเทียบพนักงานผู้สอน (มหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี) พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเพศหญิง โดยมีส่วนร่วมในการออกนโยบายและการปฏิบัติงานตามภาระงานที่ควรจะมีอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยในภาพรวมแล้วสรุปได้ พนักงานสายผู้สอนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิศา เขียวพุ่มพวง (2555 : 82) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการ ปฏิบัติงานหลังออกนอกระบบราชการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ : มหาวิทยาลัยมหิดล” พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ที่มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานสูงกว่าบุคลากรที่เป็นพนักงานเงินรายได้ ลูกจ้างเงินรายได้จึงมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ที่อยู่ในระดับที่สูง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทั้งนี้อาจเป็นการกำหนดอัตราเงินเดือน และค่าตอบแทนอื่นๆ ที่เหมาะสมกับบริบทการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยบุคลากรมีความคาดหวังความก้าวหน้าในสายงาน ทุกสายมีแนวทางที่ชัดเจนขึ้น ทำให้มีความเป็นไปได้และเกิดแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น

2. จากการศึกษาในการศึกษาการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม การบริหารการจัดการโดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยแนวใหม่ ที่ต้องการให้มหาวิทยาลัยมีความเป็นอิสระในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิชาการ เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของทุกมหาวิทยาลัย อีกประการหนึ่งที่สำคัญการเพื่อความอยู่รอดในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีการมีความเป็นเลิศทางวิชาการและการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้ทรัพยากร การเป็น

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมเรศ เนตาสีห์ (2553 : 73) ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ สำหรับมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่า การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกเพื่อรองรับการเปลี่ยน การพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยให้นักศึกษาตรวจสอบความรู้ และความสามารถของนักศึกษาได้ด้วยตนเอง เปิดฝึกอบรมแบบออนไลน์ และการเปิดหลักสูตรสหวิทยาการ ด้านการผลิตองค์ความรู้เพื่อให้บริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคมโดยมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้อง นพรัฐพล ศรีบุญนาคน (2555 : 52) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การพัฒนาการบริหารของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในประเทศไทยจากการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ถึงปัญหาและจุดเด่น-จุดด้อย ของการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ การบริหารมหาวิทยาลัยของรัฐในระบบราชการ การบริหารมหาวิทยาลัยของภาคเอกชนหรือสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ควรมีศรัทธา และดำเนินงานอย่างจริงจัง ตามหลักเสรีภาพและความเป็นเลิศทางวิชาการ และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ได้แก่ คุณภาพ ประสิทธิภาพ การตอบสนองต่อความต้องการของสังคม สามารถแบ่งออก ด้านการบริหารงานบุคคล ระบบบริหารงานบุคคลเป็นข้อบังคับ โดยให้มีองค์กรบริหารงานบุคคลที่บุคลากรมีส่วนร่วม ยึดหลักการบริหารในระบบคุณธรรม มีระบบการประเมินผลการทำงานของบุคลากรที่โปร่งใส เป็นระบบสำหรับผู้ทำดีมีคุณประโยชน์ที่ชัดเจน ขณะเดียวกันต้องจัดให้มีกลไกให้ความเป็นธรรมต่าง ๆ ได้แก่ ระบบการอุทธรณ์ร้องทุกข์ ที่ขึ้นตรงต่อสภามหาวิทยาลัย เกิดแรงจูงใจในความรักในองค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบาย ด้านการบริหารงานบุคคล นอกจากในการดูแลเรื่องสวัสดิการของบุคลากรแล้วควรมีการสนับสนุนด้านการวิจัยหรือการศึกษาเพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาหรือสร้างนวัตกรรม ให้กับมหาวิทยาลัย
2. ในด้านการบริหารการเงินและทรัพย์สิน นอกจากการสนับสนุนให้มีความโปร่งใสเรื่องการทำงาน ควรมีผลักดันเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งเงินหรืองบประมาณที่มั่นคงแน่นอนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาคุณภาพบริการตลอดจนการเตรียมความพร้อมเพื่อรับเมื่อมีการแข่งขันกับสถาบันอื่นๆ
3. ในด้านการปรับโครงสร้างองค์กร ควรทำการปรับรูปแบบโครงสร้างองค์กรที่มีความชัดเจน ที่ตรงตามพันธกิจ เพื่อสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยไม่จำเป็นต้องผ่านการพิจารณาจากหน่วยงานภายใน อีกทั้งสามารถควบคุม ตรวจสอบ และติดตามได้ง่าย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องความทำการร่วมมือพัฒนาระบบการศึกษาทุกภาคส่วนให้สังคมไทยตระหนักถึงแนวทางการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติ และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในแวดวงการศึกษาที่ทำงานด้านนี้อยู่แล้วเข้ามาทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ให้ดีขึ้น
2. รัฐบาลควรมีมาตรการสนับสนุนที่ชัดเจน สร้างความเสมอภาคทางสังคมควรให้พร้อมส่งเสริมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พร้อมการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาที่สะท้อนถึงประเด็นปัญหาเชิงการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ให้กับนักศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ฐานข้อมูลหน่วยงานภาครัฐ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2564. แหล่งที่มา: <http://www.oic.go.th/ginfo/moreinfo.asp>.
- สกุรัตน์ อุษณาวรงค์ และคณะ. (2556). ผลกระทบจากการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ : เปรียบเทียบพนักงานผู้สอน (มหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิศา เขียวพุ่มพวง. (2555). การศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการ ปฏิบัติงานหลังออกนอกระบบราชการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ : มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- อัมเรศ เนตาสีธิ. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ สำหรับมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพรัฐพล ศรีบุณาค. (2555). การพัฒนาการบริหารของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในประเทศไทยจากการวิจัย. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย
ภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560
**The Obstacles for the Establishment of the Thai Political Party
Branches Under the Political Party Act of 2017**

เสนีย์ คำสุข และ อเนก สุขดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Senee Comsook and Anek Sookdee

Mahamakut Buddhist University, Thailand,

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E - mail: anek.s@psru.ac.th

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีสาระสำคัญและเจตนารมณ์ให้พรรคการเมืองต้องมีพื้นฐานจากสมาชิกพรรคผ่านทางสาขาพรรค สาขาพรรคการเมืองจึงมีความสำคัญเกี่ยวกับการก่อเกิด การดำรงอยู่และการสิ้นสุดของพรรคการเมืองอย่างมาก การก่อตั้งพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการต้องมีการจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขาหรือต้องมี 4 สาขาใน 4 ภูมิภาคของประเทศ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย 2) ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากคณะกรรมการสาขาพรรคและสมาชิกพรรคการเมืองจำนวน 10 สาขาของพรรคการเมือง 3 พรรคจำนวน 26 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกลางและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจำนวน 7 คนรวมทั้งสิ้น 33 คนโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหา อุปสรรคสำคัญในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยมี 2 ด้านใหญ่ๆคือ ด้านของเงินทุนกับด้านที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกพรรคทั้งที่เกิดจากเงื่อนไขของกฎหมายและสาเหตุอื่นๆ 2) ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรแก้ไขกฎหมายเพื่อยกเลิกการเก็บค่าสมาชิกพรรคและขยายระยะเวลาในการจัดตั้งนานขึ้น พรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคและหัวหน้าพรรคต้องจัดสรรเงินทุนไปช่วยการจัดตั้งสาขาพรรค และควรให้หัวหน้าสาขาและกรรมการสาขาพรรคมีเงินเดือนประจำรวมทั้ง

* วันที่รับบทความ: 18 มกราคม 2564; วันแก้ไขบทความ 20 กุมภาพันธ์ 2564; วันตอบรับบทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2564

Received: January 18, 2021; Revised: February 20, 2021; Accepted: February 21, 2021

ผู้จัดตั้งสาขาพรรคต้องทำความเข้าใจกับผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกพรรคให้เข้าใจเจตนารมณ์และสาระสำคัญของกฎหมายให้ชัดเจน

คำสำคัญ: การจัดตั้ง; กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560; สาขาพรรคการเมือง; ปัญหา อุปสรรค

Abstracts

The Political Party Act of 2017 has main contents and a strong will for all parties have to create from their party members that participate in part branches. Party branch is very important in political party establishment, existence and come to an end. In established a formal political party, The founders have to establish at least 4 party branches in 4 regions or 1 party branch in a region. This research aims to 1) study the problems and obstacles to establishing a branch of Thai political parties 2) to provide suggestions on solutions to the problems. This research was based on documents observations and in-depth interviews from the party branch committees and members of the 10 branches of the 3 political parties, totaling 26 people, the Central Election Commission and officials. Provincial Election Commission of 7 people, totaling 33 people by selecting a specific sample The research instruments were interviewed. Data were Content analysis and analyzed descriptively.

The research found that 1) There are two main obstacles in Thai political party branches establishment; budgeting and party members problems. 2) Recommendations for solving problems the two main obstacles are involved The political party Act amended especially to cancel party member fee. Head Quarter of Party, party leader and party administrations have to provide some budget to help party branches establishment. Party branches establishment process, political party have to meet and clarify the will and important contact of Political Party Law with peoples whose want to be party members.

Keywords: Establishment; Political Party Act of 2017; Political Party Branches; Obstacle

บทนำ

สาระสำคัญและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 คือ ต้องการให้พรรคการเมืองมีฐานจากสมาชิกพรรคการเมืองผ่านทางสาขาพรรคการเมืองและเปิดทางให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวางในกระบวนการทางการเมืองตั้งแต่การร่วมจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการจัดตั้งพรรคการเมือง การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคที่ตนเป็นสมาชิกไปจนถึงการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองและควบคุมการทำงานของตัวแทนพรรคการเมืองที่เข้าไปมีตำแหน่งทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามกฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ดังกล่าวก็มีเงื่อนไขที่แตกต่างออกไปจากกฎหมายพรรคการเมืองที่เคยประกาศใช้มาก่อนหน้านี้อย่างหลายอย่างและมีบางเงื่อนไขที่อาจเป็นปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ กล่าวคือ เงื่อนไขสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามกฎหมายฉบับนี้จะต้องมีสมาชิกพรรคในพื้นที่รับผิดชอบของสาขาพรรคอย่าง

น้อยตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป สมาชิกทุกคนจะต้องจ่ายเงินค่าบำรุงพรรคการเมืองหรือค่าสมาชิกพรรค ถ้าต้องการเป็นสมาชิกพรรคแบบรายปีต้องจ่ายปีละ 100 บาทต่อคน ต่อมาได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 53/2560 เรื่องการดำเนินการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2560 ผ่อนผันให้สมาชิกพรรคจ่ายค่าสมาชิกในปีแรกเพียงคนละ 50 บาท ส่วนผู้ที่ต้องการเป็นสมาชิกพรรคแบบถาวรหรือตลอดชีพต้องจ่ายค่าสมาชิกครั้งเดียวไม่ต่ำกว่า 2,000 บาทต่อคน สำหรับจำนวนสมาชิกชั้นสูงสุด กฎหมายไม่ได้กำหนดเพดานไว้เพียงแต่กำหนดขั้นต่ำไว้เท่านั้น สมาชิกพรรคต้องไปประชุมเลือกกรรมการสาขาพรรคโดยต้องมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมอย่างน้อย 100 คน โครงสร้างคณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองประกอบด้วยหัวหน้าสาขาและกรรมการสาขาพรรคการเมืองตามจำนวนและตำแหน่งที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมืองซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 7 คน ทั้งนี้ การได้มา การดำรงตำแหน่ง วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง วิธีการบริหาร หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562 : ออนไลน์)

ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือนมีนาคม 2562 มีพรรคการเมืองที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งส่งผู้สมัครเข้าร่วมการเลือกตั้งทั้งระบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อกว่า 80 พรรค ตามข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ณ วันที่ 9 มีนาคม 2563 ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองที่ยังคงดำเนินการอยู่ทั้งสิ้น 73 พรรค (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563 : ออนไลน์) ถ้าจัดแยกตามจำนวนสาขาพรรคของแต่ละพรรคก็พบว่าส่วนใหญ่คือจำนวน 37 พรรคหรือคิดเป็นร้อยละ 50.60 จัดตั้งสาขาพรรคละ 4 สาขาหรือจัดตั้งครบตามจำนวนน้อยที่สุดตามกรอบกฎหมายเท่านั้น ที่จัดตั้งสาขา 5 สาขามีเพียง 6 พรรคหรือคิดเป็นร้อยละ 8.20 ของทั้งหมด จัดตั้ง 6 สาขามีเพียง 5 พรรคหรือคิดเป็นร้อยละ 7.30 ของทั้งหมด พรรคเก่าที่เคยจัดตั้งขึ้นหลายครั้งคือพรรคประชาธิปัตย์มีสาขาเพียง 8 สาขา พรรคที่จัดตั้งสาขามากที่สุดคือพรรคไทยรักธรรมจัดตั้งสาขารวม 93 สาขา เมื่อพิจารณาจำนวนสมาชิกของแต่ละพรรคประกอบกับการพิจารณาจำนวนสาขาพรรคก็จะพบว่าค่อนข้างมีความไม่สอดคล้องกันเพราะพรรคที่มีการจัดตั้งสาขาจำนวนมากไม่ได้มีสมาชิกจำนวนมากหรือมากกว่าบางพรรคที่สาขาพรรคน้อยกว่าแต่อย่างใดดังตัวอย่างพรรคไทยรักธรรมมีสมาชิกพรรคทั้งหมดเพียง 83,440 คนหรือเฉลี่ยเพียง 878 คนต่อสาขาพรรคแต่ละแห่งขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ที่จัดตั้งสาขาพรรคเพียง 8 สาขาแต่มีสมาชิกรวมกันถึง 146,442 คน มากที่สุดในพรรคการเมืองทั้ง 73 พรรคหรือมีสมาชิกเฉลี่ยถึง 18,306 คนต่อสาขา นอกจากนั้น ยังพบว่าส่วนใหญ่คือ 36 พรรคหรือเกือบครึ่งหนึ่งของพรรคทั้งหมดมีจำนวนสมาชิกอยู่ระหว่าง 1,021 – 9,822 คนเท่านั้น พรรคที่มีสมาชิกจำนวนระหว่าง 300 – 900 คนมีอยู่ 10 พรรคและที่ยังดำเนินการหาสมาชิกเพื่อให้ครบจำนวนตามกฎหมายจนจัดตั้งสาขาพรรคได้มีอยู่อีก 10 พรรค

จากข้อมูลและประเด็นต่างๆที่ได้นำเสนอมาในข้างต้นทำให้มีเรื่องที่น่าสนใจและตั้งเป็นประเด็นคำถามได้หลายประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งคือ การจัดตั้งสาขาพรรคของพรรคการเมืองต่างๆมีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้างและถ้ามีปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคมีข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค

เหล่านั้นอย่างไร ผู้วิจัยจึงได้จับเอาประเด็นคำถามดังกล่าวนี้มาทำการศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาคำตอบต่างๆต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นและยังดำเนินการทางการเมืองอยู่จนถึงวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 จำนวนทั้งสิ้น 69 พรรค และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ดังนี้

1.2.1 พรรคการเมือง โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1) พรรคการเมืองที่ยังคงดำเนินการทางการเมืองอยู่และมีการจัดตั้งสาขาพรรคครบทุกภาคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขาตามที่กฎหมายกำหนด

2) พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกลงสมัครเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2562 และมีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

เมื่อพิจารณาแบ่งกลุ่มของพรรคการเมืองจากเกณฑ์ที่ 1) และ 2) จะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 พรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคการเมืองตั้งแต่ 4 สาขาขึ้นไป มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เกินกว่า 50 คนขึ้นไปและได้รับคะแนนเสียงเกินกว่า 1 ล้านคะแนน มีจำนวน 4 พรรค ผู้วิจัยเลือกพรรคพรรคประชาธิปัตย์เป็นตัวแทนตัวอย่างกลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 2 พรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคการเมืองตั้งแต่ 4 สาขาขึ้นไป มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 50 คนและได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ 400,000 คะแนนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 1,000,000 คะแนน มีจำนวน 6 พรรค ผู้วิจัยเลือกพรรครวมพลังประชาชาติไทยเป็นตัวแทนตัวอย่างกลุ่มที่ 2

กลุ่มที่ 3 พรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคการเมืองตั้งแต่ 4 สาขาขึ้นไป มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ตั้งแต่ 1 - 4 คนและได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่า 400,000 คะแนน มีจำนวน 14 พรรค ผู้วิจัยเลือกพรรคพลังประชาชนไทยเป็นตัวแทนตัวอย่างกลุ่มที่ 3

รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (พรรคการเมือง) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 26 คน ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ของแต่ละสาขาพรรคก็คือ คณะกรรมการสาขาพรรคและสมาชิกพรรคที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละสาขา โดยพิจารณาสาขาพรรคของแต่ละพรรคที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละภาคในจังหวัดเดียวกันหรือใกล้เคียงกันเพื่อให้สะดวก เหมาะสมและประหยัดเวลาในการจัดเก็บข้อมูล

1.2.2 เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 7 คน ดังนี้ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กลาง) จำนวน 2 คนและเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจำนวน 5 คน

พื้นที่ศึกษา ได้แก่ สาขาพรรคการเมืองจำนวน 10 สาขาในพื้นที่ 4 ภาคของพรรคการเมือง 3 พรรค ดังนี้ พรรคประชาธิปัตย์ พรรครวมพลังประเทศไทยและพรรคพลังประชาชนไทย

แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งและการจัดองค์กรสาขาพรรคการเมืองไทย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

2. เครื่องมือการวิจัย

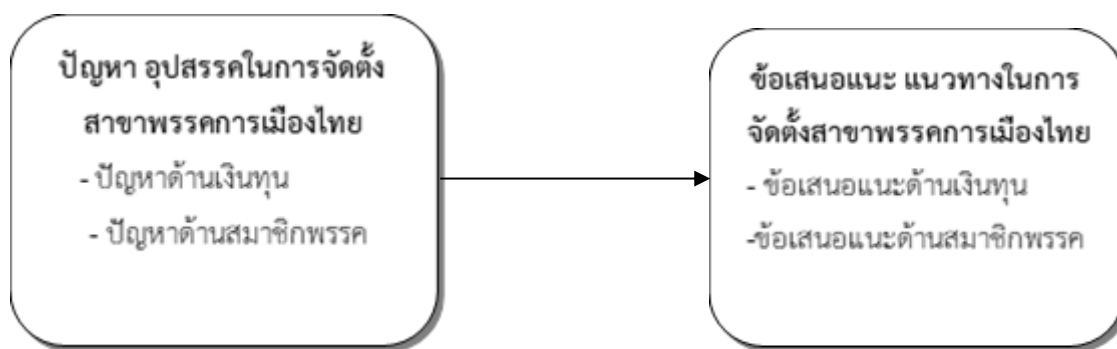
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวทางสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และแบบการสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการโทรศัพท์นัดหมายและเดินทางไปสัมภาษณ์ ณ ที่ทำการสาขาพรรคการเมืองทั้ง 4 ภาคตั้งแต่ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามลำดับในระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 ในส่วนที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิหรือเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมโดยศึกษาจากเอกสารและสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 สามารถสรุปและจัดแยกออกได้เป็น 2 ปัญหาใหญ่ๆที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนี้

1.1 ปัญหา อุปสรรคด้านเงินทุนในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรค กล่าวคือ ส่วนใหญ่ของกลุ่มผู้จัดตั้งสาขาพรรคมีเงินทุนจำกัด กิจกรรมต่างๆในการจัดตั้งสาขาพรรคมีค่าใช้จ่ายมากหรือต้องใช้เงินทุนดำเนินการ ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคมีภาระต้องจ่ายค่าสมาชิกและค่าใช้จ่ายอื่น จะขอยกคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) บางส่วนมาประกอบผลการวิจัย คือ

“...ตอนตั้งสาขา กรรมการต่างคนต่างจ่าย ผมก็หาพี่น้องในพื้นที่ถามว่าเป็นสมาชิกพรรคไหม...ค่าสมาชิก 500 กว่าคนไม่รู้ใครจ่าย แต่อาหารเวลาประชุม ครูอ้อยเจ้าของอาคารที่ตั้งสาขาพรรคเป็นคนทำเลี้ยง ประชุมกรรมการสาขา 2 – 3 ครั้ง ปรึกษากันเรื่องเงินไม่เข้า...ไม่เคยได้รับเงินจากพรรคส่วนกลางเลย...” (สัมภาษณ์กรรมการสาขาพรรคพลังปวงชนไทย อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ, ตุลาคม 2563)

“...ค่าใช้จ่ายเยอะ เงินไม่พอเพียง จากที่ตั้งไว้ 33 สาขา ตอนนี้เหลือ 13 สาขา เคยมีพรรค อื่นยื่นซื้อตัวหัวหน้าสาขา ที่นี้ก็มีคนมาติดต่อ แต่เราร่วมลงเรือแล้ว บ้านไม่พังเราไม่ออก...” (สัมภาษณ์หัวหน้า สาขาพรรคพลังประชาชนไทย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา, กันยายน 2563)

“...ค่าใช้จ่ายสูงมาก บางครั้งถ้าไม่มีต้องยืม แหม (ลูกชายหัวหน้าสาขาพรรค) เคยเอาที่ดินไป ขายฝาก 2 ปี เลย (กำหนด) ไปอาทิติยกว่าๆโดนยึด สาขาต้องดูแลชุมชน เขาขอมาหลายสาย ต้องใช้จ่ายเงิน ทั้งนั้น...” (สัมภาษณ์หัวหน้าสาขาพรรคพลังประชาชนไทย เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร, สิงหาคม 2563)

1.2 ปัญหา อุปสรรคด้านสมาชิกพรรคในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรค ได้แก่

1.2.1 ปัญหาด้านการเชิญชวนคนให้เข้าเป็นสมาชิกพรรคเพื่อให้ได้จำนวนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปตามเงื่อนไขของกฎหมาย จะขอยกคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) บางส่วน มาประกอบผลการวิจัย คือ

“...ระดมพวก บางคนแนะนำคนได้ 2 – 3 เดือนได้สมาชิกครบตั้งได้ ใช้เงินส่วนตัว ระดมกันทั้งค่าสมาชิกและทุนประเดิมของพรรค ถ้ามีเงิน หาสมาชิกไม่ยากพอจัดตั้งสาขาได้” (สัมภาษณ์ผู้ร่วม ก่อตั้งพรรคพลังประชาชนไทยและสมาชิกสาขาพรรคพลังประชาชนไทย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก, ตุลาคม 2563)

“...กรรมการและผู้สมัครช่วยกันหาสมาชิก ใช้เงินส่วนตัว แรกๆประชาชนถามว่าใคร เป็นหัวหน้าและกรรมการสาขาพรรค ผมไป 10 หมู่บ้าน ขอหมู่บ้านละ 1 คนไปหลายครั้งได้ 10 คน ทางพรรค ไม่ดูแล...” (สัมภาษณ์กรรมการสาขาพรรคพลังประชาชนไทย อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ, ตุลาคม 2563)

“...สมาชิกมาจากการชักชวนของผู้ที่อยู่ในพรรค ในปี 2563 มี 9,800 กว่าคนมา ประชุมไม่ต่ำกว่า 400 คนมีแกนนำในพื้นที่ ถ้าณรงค์หาสมาชิกได้น้อย สมาชิกกระเป๋เงินไม่เท่ากัน ขาดงบฯ สาขา ส.ส. และหัวหน้าสาขาช่วยจ่ายเงิน...” (สัมภาษณ์หัวหน้าสาขาพรรคประชาธิปัตย์ อำเภอเมือง จังหวัด สงขลา, กันยายน 2563)

1.2.2 ปัญหาการดำเนินการต่างๆเกี่ยวกับสมาชิกพรรครวมทั้งค่าสมาชิกในปีแรกคนละ 50 บาทและการจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคเพื่อให้การจัดตั้งสาขาพรรคครบถ้วนตามเงื่อนไขของกฎหมายและ จัดตั้งได้อย่างเป็นทางการ จะขอยกคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) บางส่วน มา ประกอบผลการวิจัย คือ

“...ค่าสมาชิกคนละ 350 บาท ทุกคนต้องเสียสละไม่ใช่พรรคนายทุน ช่วยกันหาสมาชิกได้ 500 คนแต่หายาก ต้องช่วยจ่ายค่าสมาชิก ผู้สมัครช่วยหาสมาชิก จ่ายค่าสมาชิก...งบบໍไม่เพียงพอส่วนกลางช่วยหลักหมื่น ผู้สมัครควักกระเป๋า...” (สัมภาษณ์กรรมการสาขาพรรครวมพลังประชาชาติไทย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก, ตุลาคม 2563)

“...สมาชิกกระเป๋าเงินไม่เท่ากัน สาขาขาดงบบໍ รัฐมนตรี ส.ส. หัวหน้าสาขาจ่าย ถ้าเกี่ยวกับสมาชิก งบรัฐมนตรี ผู้ใหญ่ใจดีจากองค์กรธุรกิจ ตอนนี้มีสมาชิกตลอดชีพ 30 คนกำลังรณรงค์ให้เป็นสมาชิกถาวร...” (สัมภาษณ์หัวหน้าและกรรมการสาขาพรรคประชาธิปัตย์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา, กันยายน 2563)

“...ได้สมาชิก 500 กว่าคน ใช้เงินส่วนตัวจ่ายให้ หลังสมัคร พรรคช่วยผู้สมัครคนละ 510,000 บาทจึงหักที่จ่ายให้สมาชิกออกก่อน ที่เหลือออกหาเสียง...” (สัมภาษณ์หัวหน้าสาขาพรรครวมพลังประชาชาติไทย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก, ตุลาคม 2563)

2. ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 พบว่าจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยด้านการเงิน คือ

1) พรรคส่วนกลางควรมีการจัดสรรเงินทุนบางส่วนเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง

2) พรรคส่วนกลางควรมีการบริหารงานด้านการเงินของพรรคอย่างโปร่งใสและมีความรับผิดชอบ

3) ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้มีความยืดหยุ่นมากกว่าเดิมโดยเฉพาะเกณฑ์การให้เงินอุดหนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้มีความเป็นธรรมและควรมีเกณฑ์ในการจัดสรรที่หลากหลาย

4) สมาชิกพรรค กรรมการบริหารสาขาพรรคและกกต.ควรมีการหารือหรือแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเงินของสาขาพรรคที่เหมาะสมต่อไป

2.2 ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยด้านสมาชิกพรรค คือ

1) พรรคส่วนกลางควรให้ความสำคัญกับสาขาพรรคและสมาชิกพรรคให้มากขึ้น

2) ควรใช้แนวทางแก้ไขปัญหาด้านเงินทุนมาช่วยแก้ไขปัญหาด้านสมาชิกพรรค

3) คณะกรรมการสาขาพรรคต้องมีความรับผิดชอบในทุกด้านและรับผิดชอบต่อสมาชิก

และสาขาพรรคด้วย

ตารางที่ 1 สรุปปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองและแนวทางในการแก้ไขปัญหาลักษณะ
ดังกล่าว

ปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง	ข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหาลักษณะ
1. ด้านเงินทุน ได้แก่ 1.1 ส่วนใหญ่ของกลุ่มผู้จัดตั้งสาขาพรรคมีเงินทุนจำกัด 1.2 กิจกรรมต่างๆในการจัดตั้งสาขาพรรคมีค่าใช้จ่ายมากหรือต้องใช้เงินทุนดำเนินการ 1.3 ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคมีภาระต้องจ่ายค่าสมาชิกและค่าใช้จ่ายอื่นๆ 2. ด้านสมาชิกพรรค ได้แก่ 2.1 คนส่วนใหญ่ไม่สนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรค 2.2 ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคมีปัญหาต้องจ่ายค่าสมาชิกปีแรกคนละ 50 บาทและคนละ 100 บาทในปีต่อไป 2.3 สมาชิกพรรคไม่ค่อยสนใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสาขาพรรค	1. ด้านเงินทุน ได้แก่ 1.1 พรรคส่วนกลางควรมีการจัดสรรเงินทุนบางส่วนเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง 1.2 พรรคส่วนกลางควรมีการบริหารงานด้านการเงินของพรรคอย่างโปร่งใสและมีความรับผิดชอบ 1.3 ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้มีความยืดหยุ่นมากกว่าเดิมโดยเฉพาะเกณฑ์การให้เงินอุดหนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้มีความเป็นธรรมและควรมีเกณฑ์ในการจัดสรรที่หลากหลาย 1.4 สมาชิกพรรค กรรมการบริหารสาขาพรรคและกกต.ควรมีการหารือหรือแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเงินของสาขาพรรคที่เหมาะสมต่อไป 1. ด้านสมาชิกพรรค ได้แก่ 1.1 พรรคส่วนกลางควรให้ความสำคัญกับสาขาพรรคและสมาชิกพรรคมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา 1.2 ควรใช้แนวทางแก้ไขปัญหาด้านเงินทุนมาช่วยแก้ไขปัญหาด้านสมาชิกพรรค 1.3 คณะกรรมการสาขาพรรคต้องมีความรับผิดชอบในทุกด้านและรับผิดชอบต่อสมาชิกและสาขาพรรคด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหา อุปสรรคในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

จากการศึกษาพบว่าปัญหา อุปสรรคที่สำคัญในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 คือ เงินทุนหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองรวมทั้งค่าบำรุงพรรคการเมืองหรือค่าสมาชิกที่ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคจะต้องจ่ายตามที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายในกระบวนการของการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองมีอยู่มากมายและเกิดขึ้นในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเริ่มต้นติดต่อพูดคุยและประสานงานกันในบรรดาผู้ที่รู้จักกันหรือเคยร่วมงานกันหรือแม้แต่เคยร่วมจัดตั้งพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองมาแล้ว การเดินทางไปร่วมประชุมปรึกษาหารือและวางแผนในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรค ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การจัดประชุม ที่พัก ค่าอาหาร การจัดทำเอกสาร และอื่นๆที่เกี่ยวข้องและเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นหลายครั้งเพราะต้องมีการประชุมพบปะกันหลายครั้งและจัดขึ้นในกลุ่มคนหลายกลุ่มทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่และอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ในส่วน of ค่าสมาชิกพรรค ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคบางส่วนยินดีใช้เงินส่วนตัวจ่ายเป็นค่าบำรุงพรรค บุคคลระดับ “แกนนำ” หรือคนใกล้ชิดกับอดีต ส.ส. บางคนระบุว่าได้สมัครเป็นสมาชิกแบบตลอดชีพ หรือถาวรคือจ่ายค่าสมาชิก 2,000 บาทต่อคน ส่วนใหญ่ของผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคมาจากการติดต่อและเชิญชวนของกลุ่มคนที่เริ่มต้นจัดตั้งพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ทำให้เงินค่าสมาชิกกลายเป็นเงื่อนไขที่ฝ่ายที่ติดต่อเชิญชวนจะต้องรับภาระจ่ายให้กับผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกพรรค กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ส่วนใหญ่ยอมรับว่าเงินค่าสมาชิกพรรคที่ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคต้องจ่ายเป็นปัญหา อุปสรรคประการหนึ่งในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองดังที่ ณิชชาภัทร อมรกุล (2560 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่าการให้เงินมาเป็นเงื่อนไขในการเป็นสมาชิกพรรคกลายเป็นภาระต่อประชาชนและขัดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเพราะปัจจัยเรื่องเงินกลายมาเป็นปัจจัยที่ทำให้คนไม่ได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมือง การกำหนดให้ต้องหาสมาชิกพรรคเพิ่มขึ้นเรื่อยๆกลายเป็นภาระต่อพรรคเล็ก การตั้งพรรคการเมืองจะทำได้ยากมากขึ้นและสุดท้ายจะมีแต่นายทุนที่เข้ามาตั้งพรรคการเมือง อย่างไรก็ตาม มีเพียงสาขาหนึ่งหรือสองแห่งในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่านั้นที่ระบุว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้แต่อย่างใด

ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดระบุว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือสังเกตการณ์ใดๆเกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองและการจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองในจังหวัดที่รับผิดชอบ แต่ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมืองเรื่องการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองและการแต่งตั้งตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นประกาศครั้งล่าสุดจะเห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเริ่มจะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในพื้นที่ โดยให้ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดในพื้นที่นั้น รับทราบและอาจเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในพื้นที่นั้นได้ ทั้งนี้ จากข้อมูลที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.กลาง) จัดส่งไปให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหลังจากที่หัวหน้าพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่ขอรับการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคส่งหลักฐานต่างๆรวมทั้งหลักฐานการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองทั้ง 4 ภาคให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต. กลาง) แล้วก็พบว่ามีการระบุจำนวนสมาชิกพรรคในแต่ละสาขาคือตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้คือ ไม่น้อยกว่า 500 คนและพบว่าสาขาพรรคส่วนใหญ่ก็มีจำนวนสมาชิกราว 500 – 600 คน สอดคล้องกับเจษฎา ทองขาว (2556 : 37-55) ศึกษาเรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและบทบาทอำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง” ผลการศึกษาพบว่าการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองของพรรคการเมืองต่างๆก็เป็นเพียงการจัดตั้งเพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น สาขาพรรคที่มีจำนวนสมาชิกหลายพันคนมีน้อยมาก นอกจากนั้น ในช่วงหลังการจัดตั้งสาขาพรรคอย่างเป็นทางการแล้ว บางพรรคยังมีการยกเลิกหรือยุบสาขาพรรค แต่ไปตั้งตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดแทน ในบางจังหวัดยังพบข้อเท็จจริงจากสมาชิกและกรรมการสาขาพรรคของบางพรรคการเมืองมีการลาออกแต่ยังไม่มีการแจ้งไปยังสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.กลาง) อย่างเป็นทางการ คาดว่าเรื่องเงินอาจเป็นปัญหา อุปสรรคส่วนหนึ่งเพราะต้องมีการเสียค่าสมาชิกพรรคด้วย

ในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 นอกจากปัจจัยทางด้านเงินทุนแล้ว ยังต้องมีปัจจัยทางด้านสมาชิกพรรคอีกด้วย กล่าวคือ สมาชิกพรรคที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสาขาพรรคมี 2 กลุ่มใหญ่ๆ กลุ่มแรกคือ ผู้ที่ต้องการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้นในจังหวัดหรือพื้นที่ที่เป็นภูมิลำเนาของตนเอง บางคนเป็นอดีต ส.ส. ในพื้นที่และเคยจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองมาแล้ว ในบางพื้นที่เป็นผู้ที่ต้องการจะลงสมัครรับเลือกตั้งหรือเป็นผู้ที่รู้จักเป็นการส่วนตัวกับกลุ่มคนที่ต้องการจะจัดตั้งพรรคการเมืองและได้รับการขอร้องหรือขอความสนับสนุนให้จัดตั้งสาขาพรรคขึ้นเพื่อให้ครบเงื่อนไขตามกฎหมายจนสามารถจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นได้ คนเหล่านี้ได้ร่วมมือกับคนใกล้ชิดหรือคนที่เคยร่วมกิจกรรมต่างๆรวมทั้งกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ที่มีจำนวน 10 – 20 คนเพื่อดำเนินการติดต่อหรือชักจูงคนในท้องถิ่นนั้นเข้ามาเป็นสมาชิกพรรค โดยมีเป้าหมายให้ได้จำนวนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป กลุ่มที่สองก็คือ คนในพื้นที่ที่ได้รับการเชิญชวนหรือบางคนก็สมัครใจเข้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคและกลายเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการจัดตั้งสาขาพรรคขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งกลุ่มที่สองถือเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ

สาขาพรรคแต่ละแห่ง ดังที่ยุทธพร อิสระชัย (2555 : 35) กล่าวว่าปัญหาของสถาบันทางการเมืองที่สำคัญอย่างพรรคการเมืองในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านของสังคมการเมืองไทยมีสาเหตุมาจากพรรคการเมืองไม่ได้เกิดขึ้นตามหลักการสากลที่อาสาเข้ามาเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายไปจนถึงการเป็นตัวแทนในเชิงอุดมการณ์ แต่เริ่มต้นขึ้นจากการยึดติดกับตัวบุคคล ตัวพรรคการเมืองเองไม่ได้ต่อสู้และแข่งขันกันในเชิงนโยบาย ทำให้ไม่สามารถสร้างตัวเองไปสู่ความเป็นพรรคมวลชนที่แท้จริง (mass party) และในความเป็นพรรคการเมืองในประเทศไทย มีแนวโน้มที่จะถูกใช้เป็นตัวเครื่องมือเป็นตัวแทนของกลุ่มทุนธุรกิจ กลุ่มผลประโยชน์ซึ่งดำเนินการผ่านเครือข่ายอุปถัมภ์ที่มีเงินเป็นเครื่องมือมัดเสียมากกว่า (cash nexus)

ปัญหาสำคัญในด้านสมาชิกพรรคที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้ให้ข้อมูลก็คือการเชิญชวนหรือชักชวนผู้คนในท้องถิ่นเข้าเป็นสมาชิกพรรคค่อนข้างทำได้ยากเพราะคนส่วนใหญ่ไม่ต้องการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ขาดผู้นำหรือนโยบายที่โดดเด่นหรือตรงใจหรือตรงกับความต้องการของประชาชน พรรคเก่าที่เคยจัดตั้งก่อนการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 ที่มีบุคคลระดับแกนนำหรือผู้ร่วมก่อตั้งพรรคที่มีชื่อเสียงและเคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี อาจมีคนในท้องถิ่นบางคนนิยมชมชอบสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคและเสียค่าสมาชิกด้วยเงินของตัวเองแต่ความนิยมชมชอบก็มีอยู่ในบางพื้นที่หรือบางจังหวัดเท่านั้น

นอกจากปัญหา อุปสรรคจากการที่คนส่วนใหญ่ไม่ต้องการสมัครเป็นสมาชิกพรรคและการต้องเสียค่าสมาชิกหรือค่าบำรุงพรรคทุกปีแล้ว ในหลายพื้นที่ที่มีหลายพรรคการเมืองดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคยังเกิดปัญหาที่ผู้คนจำนวนหนึ่งถูกชักชวนให้เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหลายพรรคและได้สมัครเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองมากกว่า 1 พรรคโดยไม่ทราบว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย กกต. ได้ทำการตรวจสอบในภายหลังจึงพบว่าปัญหาการเป็นสมาชิกพรรคซ้ำซ้อนอยู่ในบางพื้นที่และในบางสาขาพรรคที่มีกรรมการสาขาพรรคทำงานตามหน้าที่ นายทะเบียนสาขาพรรคก็ได้ทำการตรวจสอบและพบความซ้ำซ้อนจนต้องดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องในภายหลัง

ปัญหา อุปสรรคด้านการชักชวนคนเข้าเป็นสมาชิกพรรคดังกล่าว ทำให้สาขาพรรคส่วนใหญ่จัดหาและรักษาจำนวนสมาชิกได้เพียง 500 กว่าคนหรือจำนวนน้อยที่สุดตามเงื่อนไขของกฎหมายเท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสตีธ ธนาธิโชติ (2556 : 117-146) พบว่าพรรคการเมืองของประเทศไทยส่วนใหญ่มุ่งตั้งสาขาพรรคขึ้นมาเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายพรรคการเมืองกำหนดไว้เท่านั้น โดยมีได้ให้ความสำคัญกับการตั้งสาขาพรรคให้กระจายไปในพื้นที่ต่างๆอย่างทั่วถึง เพื่อให้สาขาพรรคเป็นกลไกของพรรคในการเชื่อมโยงกับประชาชน อันจะเป็นการวางรากฐานความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมืองนั้นๆเอง มีสาขาพรรคเพียง 2 – 3 แห่งที่มีจำนวนสมาชิกสาขาละ 3,000 – 4,000 คน ทั้งหมดเป็นสาขาพรรคที่จัดตั้งขึ้นโดยอดีต ส.ส. ของพรรคการเมืองเก่าและจัดตั้งขึ้นในจังหวัดหรือภูมิภาคที่เป็นเขตเลือกตั้งของอดีต ส.ส.ดังกล่าวและจากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในช่วงเวลาที่ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นหัวหน้าสาขากรรมการสาขาพรรคและสมาชิกพรรค ณ ที่ทำการสาขาพรรคพบว่าที่ทำการสาขาพรรคของพรรคการเมืองเก่า

ที่มีอดีต ส.ส. มีส่วนสำคัญในการจัดตั้งขึ้นมักใช้อาคารที่อยู่ในบริเวณบ้านพักของอดีต ส.ส. เป็นที่ทำการสาขาพรรค แต่มีเพียง 1 สาขาเท่านั้นที่มีเจ้าหน้าที่สาขาพรรคทำงานประจำทุกวัน อีก 1 สาขามีการจ่ายเงินเดือนให้เจ้าหน้าที่ 1 คนแต่ไม่ได้ทำงานประจำทุกวันและอีก 1 สาขาไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำในที่ทำการสาขาพรรคแต่อย่างไรก็ดี สาขาพรรคอื่นๆทั้งหมดที่ไม่มีอดีต ส.ส. ของพรรคในพื้นที่หรือไม่มีผู้สมัครในพื้นที่ได้รับเลือกตั้งจำนวน 2 สาขาเช่าอาคารของเอกชนเป็นที่ทำการสาขา นอกนั้นใช้อาคารของผู้ร่วมก่อตั้งสาขาพรรคเป็นที่ทำการโดยไม่มีค่าเช่าและพบว่าสาขาทั้งหมดไม่มีการจัดกิจกรรมใดๆหรือไม่มีสมาชิกพรรคอยู่ที่ทำการสาขาแต่อย่างใด

2. ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย

สำหรับข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นสำคัญ คือ ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้ยกเลิกหรือไม่ให้มีการเก็บค่าบำรุงพรรคการเมืองหรือค่าสมาชิกพรรคเพราะจะทำให้สามารถเชิญชวนผู้คนเข้าเป็นสมาชิกพรรคได้ง่ายขึ้นและอาจสามารถหาสมาชิกพรรคได้ในจำนวนที่มากขึ้นด้วย พรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องให้การสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือการจัดตั้งสาขาพรรครวมทั้งเดินทางไปเยี่ยมเยียน พบปะกับกรรมการสาขาพรรคและสมาชิกพรรคอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ถ้ามีเงินทุนสนับสนุนเพียงพอจากพรรคส่วนกลางไปยังกลุ่มผู้จัดตั้งสาขาพรรค การจัดตั้งสาขาพรรคและการจัดหาสมาชิกให้ได้จำนวนตามที่กฎหมายกำหนดหรือจำนวนมากกว่านั้นตามที่ต้องการจะมีปัญหา อุปสรรคน้อยลง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) จะต้องให้ความรู้ทางการเมืองและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประชาชนอย่างกว้างขวางและเป็นไปในลักษณะการศึกษาภาคบังคับ นอกจากนี้ ควรทำให้กฎหมายมีความชัดเจนเป็นที่เข้าใจร่วมกันของทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและกรรมการสาขาพรรคควรมีรายได้หรือเงินเดือนประจำ ถ้าเป็นไปได้ ควรให้ตั้งตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดแทนการจัดตั้งสาขาพรรคเพราะสิ้นเปลืองงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1) เนื่องจากงานวิจัยนี้ทำการศึกษาการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากพรรคการเมืองบางพรรค ผลการวิจัยที่ได้จึงไม่สามารถที่จะเป็นตัวแทนของสาขาพรรคการเมืองทั้งหมดได้ ดังนั้น หากจะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้พึงคำนึงถึงข้อจำกัดนี้ด้วย

2) เนื่องจากงานวิจัยนี้ทำการศึกษาการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ดังนั้น หากจะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ ควรศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายรวมทั้งกฎระเบียบและประกาศที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองที่ประกาศและบังคับใช้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาข้อบังคับพรกการเมืองรวมทั้งกฎ ระเบียบ และประกาศนายทะเบียนพรคการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสาขาพรคการเมืองว่ามีผลกระทบต่อการจัดตั้งสาขาพรคการเมืองหรือไม่อย่างไร
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดตั้งสาขาพรคการเมืองตามกฎหมายพรคการเมือง พ.ศ. 2560 กับการจัดตั้งสาขาพรคการเมืองตามกฎหมายพรคการเมือง พ.ศ. 2550 ว่ามีบทบัญญัติที่เหมือนกันหรือต่างกัน อย่างไรและส่งผลกระทบอะไรบ้าง
- 3) ควรศึกษาบทบาทของพรคการเมืองที่มีต่อการจัดตั้งสาขาพรคการเมือง
- 4) ควรศึกษาบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีต่อการจัดตั้งและการดำเนินกิจกรรมของสาขาพรคการเมือง
- 5) ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณกับประสิทธิภาพในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรคการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา ทองขาว. (2556). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและบทบาทอำนาจหน้าที่ของสาขาพรคการเมือง. *วารสารรามคำแหงฉบับนิติศาสตร์*. 2 (2), 37-55.
- ณัชชาภัทร อมรกุล. (2560). เลือกตั้งครั้งใหม่ ต้องเจออะไรบ้าง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/article/news_650393
- ยุทธพร อิศชัย. (2555). *ปฏิรูปพรคการเมือง : การบังคับให้สังกัดพรรค การยุบพรรคและการทำให้พรรคต้องตอบสนองความต้องการของปวงชน*. เอกสารวิชาการชุดปฏิรูปสถาบันทางการเมืองลำดับที่ 2555-1. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สตีธร ธนานิธิโชติ. (2556). พรคการเมืองไทยยังไม่เข้มแข็ง. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*. 5 (3), 117-146.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). คู่มือสาขาพรคการเมืองและตัวแทนพรคการเมืองประจำจังหวัด. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.ect.go.th/ect_th/download/article/article_20190624145652.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2563). ข้อมูลพรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 9 มีนาคม 2563. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.ect.go.th/ect_th/download/article/article_20200309155039.pdf

ปัจจัยที่มีอิทธิพลระหว่างการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์กับปริมาณเงินในประเทศไทย

Influencing Factor Between Electronic Payments and Money Supply in Thailand

เทวกุล ชูช่อ,

สุเมธ แก่นมณี และ จักรกฤษ เจียรวิริยบุญญา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Tewakul Chuchor,

Sumeth Kaenmanee and Jakkrich Jearviriyaboonya

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, Email : Big_galo@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลระหว่างการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์กับปริมาณเงินในประเทศไทยนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษา 1) ความสัมพันธ์ของการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) กับปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ 2) ความแตกต่างของผลกระทบของการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ และมีวัตถุประสงค์รองเพื่อศึกษา 1) อัตราการทดแทนระหว่างธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ในมือประชาชนที่ถูกทดแทนด้วยการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบอนุกรมเวลา ระหว่าง เดือนมกราคม 2553 ถึง ธันวาคม 2561 ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) และ วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า การชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การชำระเงินทุกแบบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ส่งผลต่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับชำระเงินในรูปแบบอื่น อัตราทดแทนและศักยภาพของเงินอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อข้อกำหนดสัดส่วนสินทรัพย์สำรองต่อเงินฝากและข้อกำหนดสัดส่วนสินทรัพย์สำรองต่อ e-Money ออกใช้ลดลง จะส่งผลต่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น

คำสำคัญ: การใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์; สัดส่วนสินทรัพย์สำรองต่อเงินฝาก; สัดส่วนสินทรัพย์สำรองต่อเงินอิเล็กทรอนิกส์; ปริมาณเงิน

Abstracts

A study of Influencing Factor Between Electronic Payments And Money Supply In Thailand Its main objectives are 1) to study a Influencing Factor between e-Payment and money supply in the economy 2) Study on differences in the impact of e-Payment and It sub objective is 1) Study the rate of substitution between bank notes and coins in the hands of people Which are being replaced by electronic payment (e-Payment) that affects the economic changes of Thailand. In this research, the researchers used monthly time series secondary data from January 2010 to December 2018 in Thailand. The statistical analysis of multiple linear regression and F-test were used in the test. The study found that Electronic payment (e-Payment) is related to the amount of money in the economy. Statistical significance at the 0.05 level, all payments are significantly different at the 0.05 level. In addition, electronic payments (e-Money) have the most impact on money supply in the economy compared to other forms of payment, alternative rates, and the potential of e-payment. Reduction ratio of reserve assets to deposits and reserves ratio to e-Money will drive up the money in the economy system.

Keywords: E-Payment; Reserves Ratio E-Money; Reserves Ratio Assets To Deposits; Money Supply

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมไร้เงินสดโดยการใช้จ่ายเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) มากขึ้น สะท้อนได้จากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ทำธุรกรรมการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ จาก 14 ครั้งต่อคน ในปี พ.ศ. 2550 เป็น 63 ครั้งต่อคน ในปี พ.ศ. 2560 นับเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 5 เท่า ประกอบกับข้อมูลจำนวนบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ที่สอดคล้องว่ามีการขยายตัวมากขึ้น โดยปี พ.ศ. 2560 มีบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ทั้งสิ้น 53.17 ล้านบัญชี ขยายตัวจากปี พ.ศ. 2559 คิดเป็นร้อยละ 36 ในขณะที่มูลค่าการใช้จ่ายผ่านเงินอิเล็กทรอนิกส์ เติบโตจากปีก่อนหน้า คิดเป็นร้อยละ 38.7 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561 : ออนไลน์) อย่างไรก็ตาม ฐิติมา ชูเชิด และคณะ (2562 : ออนไลน์) ฝายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้วิเคราะห์ว่าการที่ระบบการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) มีความสะดวกรวดเร็วนั้น เป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญที่ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคมีการใช้จ่ายมาก แม้ไทยยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นการเข้าสู่สังคมไร้เงินสดหรือการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการดำเนินนโยบายการเงินอยู่ภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ ซึ่งอาจไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ลดการใช้เงินสด แต่ธนาคารกลางควรติดตามบทบาทของการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคและผลที่จะเกิดขึ้นต่อการดำเนินนโยบายการเงินเป็นระยะ เพราะการที่มีผู้ให้บริการชำระเงินเข้ามาเสนอทางเลือกใหม่และการมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยอาจทำให้พฤติกรรมคนไทยเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วจนอาจกระทบต่อการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารกลางได้ในที่สุด จึงเป็นเหตุผลในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์กับปริมาณเงินในประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วัตถุประสงค์หลัก

1.1. ศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) กับปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ

1.2. ศึกษาความแตกต่างของผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่มีต่อปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m) และปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (B_m)

2. วัตถุประสงค์รอง

ศึกษาอัตราการทดแทนระหว่างธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ในมือประชาชนที่ถูกทดแทนการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย สะท้อนผ่านการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์กับปริมาณเงินในประเทศไทยนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา มีการประมวลผลแบบ Ordinary Least Squares (OLS) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปแหล่งข้อมูลและสมการที่นำมาใช้มีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งข้อมูล ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษานี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) แบบอนุกรมเวลา (Time series) รายเดือน ตั้งแต่ มกราคม 2553 ถึง ธันวาคม 2561 ของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m) ข้อมูลปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (B_m) มูลค่าการชำระเงินด้วยบัตรพลาสติก (Payment cards) มูลค่าการชำระเงินด้วยธนาคารทางโทรศัพท์เคลื่อนที่และทางอินเทอร์เน็ต (Mobile banking/ Internet banking) และมูลค่าการชำระเงินด้วยเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ที่เก็บรวบรวมได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารแห่งประเทศไทย

2. แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบจำลอง Money Creation Process จากทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงในปริมาณเงิน เนื่องจากผลของการเพิ่มขึ้นของเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ในระบบเศรษฐกิจของ Berentsen (1997 : online) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ซึ่งอยู่ในรูปสมการถดถอย (Regression Model)

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2$$

โดย Y คือ ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจที่เกิดจากผลกระทบของเงินอิเล็กทรอนิกส์ ค่า Y ที่นำมาใช้ในการคำนวณมาจากการนำ X_1 คูณกับ X_2 คูณกับตัวทวีเงินอิเล็กทรอนิกส์

X_1 คือ อัตราการทดแทนระหว่างธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ในมือประชาชนที่ถูกทดแทนด้วยเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) อัตราการทดแทนที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 และร้อยละ 50 จากอัตราการทดแทนที่เกิดขึ้นจริง อัตราการทดแทนที่ลดลงร้อยละ 25 และร้อยละ 50 จากอัตราการทดแทนที่เกิดขึ้นจริง

X_2 คือ ปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m) และปริมาณเงินตามความหมายกว้าง(B_m) ในระบบเศรษฐกิจรายเดือน

a คือ ค่าคงที่ หมายถึง ศักยภาพของการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ในการเพิ่มปริมาณเงิน N_m , B_m ที่ไม่ขึ้นอยู่กับ X_1 และ X_2

b₁ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราการทดแทนกันระหว่างธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ในมือประชาชนที่ถูกทดแทนด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e- Payment)

b₂ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของปริมาณเงิน N_m , B_m

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

3.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปริมาณเงินของประเทศไทย และการพัฒนาของระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2553 - 2561

3.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการศึกษาโดยนำข้อมูลทุติยภูมิ ที่รวบรวมได้จากแหล่งต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) และวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ด้วย F-test ซึ่งการศึกษาจะเริ่มจากการสร้างแบบจำลองปริมาณเงิน เพื่อหาแบบจำลองปริมาณเงินที่เหมาะสมกับประเทศไทยในการดำเนินนโยบายทางการเงินและทำการสรุปออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

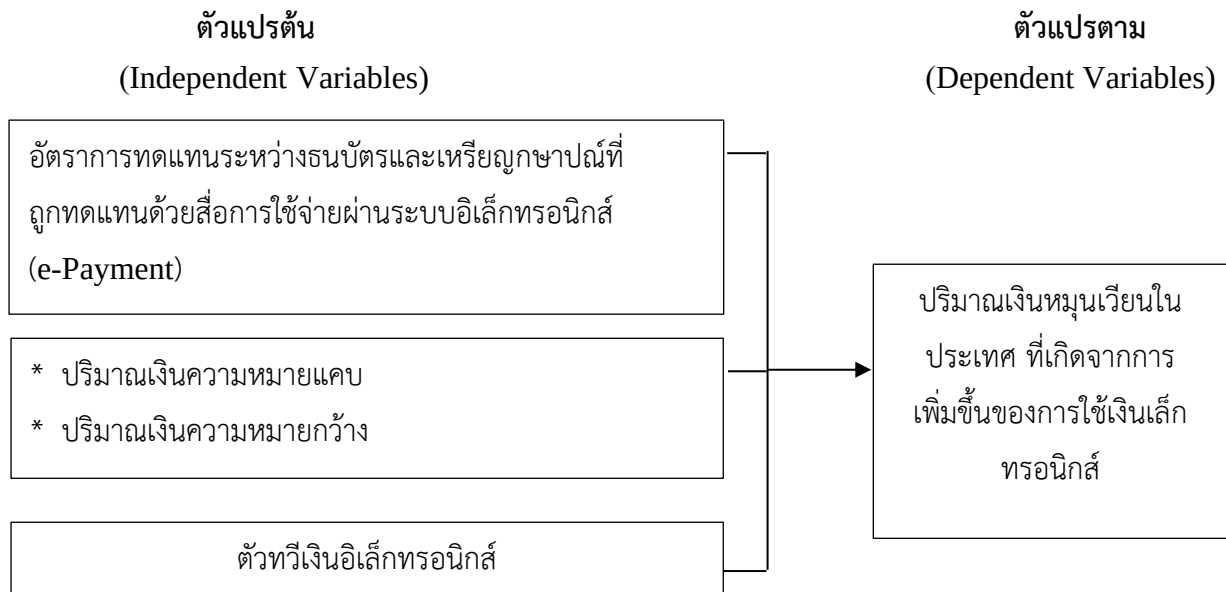
3.2.1 ความสัมพันธ์ของการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) กับปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ ผ่านสื่อการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แต่ละประเภท ได้แก่ บัตรพลาสติก (Payment cards) ธนาคารทางโทรศัพท์เคลื่อนที่และทางอินเทอร์เน็ต (Mobile banking/Internet banking) และเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

3.2.2 ความแตกต่างของผลกระทบของการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่มีต่อปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m) และปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (B_m)

3.2.3 อัตราการทดแทนระหว่างธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ในมือประชาชนที่ถูกทดแทนด้วยการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของไทย สะท้อนผ่านการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการรวบรวม ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์กับปริมาณเงินในประเทศไทย ผู้วิจัยนำมาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยได้ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ความสัมพันธ์ของการใช้จ่ายผ่านระบบเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) กับปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ แสดงผลวิเคราะห์แยกประเภทการชำระเงินได้ดังนี้

2.1 การชำระเงินด้วยบัตรพลาสติก (Payment cards) วิเคราะห์ออกมา 4 กรณี จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % แสดงผลในรูปแบบสมการ $Y = a + b_1X_1 + b_2X_2$ ได้ผลดังนี้ดังนี้

- เมื่อถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m)

$$Y = 201,419.13 + 200.17X_1 - 1,3815.17X_2, \quad R^2 = .931, \quad \text{sig} = .002, \quad \text{Adjusted } R^2 = .867$$

- เมื่อไม่ถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m)

$$Y = 195,056.49 + 193.85X_1 - 13,378.75X_2, \quad R^2 = .931, \quad \text{sig} = .002, \quad \text{Adjusted } R^2 = .867$$

- เมื่อถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (B_m)
 $Y = 695,720.09 + 3,710.94X_1 - 41,323.27X_2$, $R^2 = .917$, $\text{sig} = .001$, Adjusted $R^2 = .889$

- เมื่อไม่ถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (B_m)
 $Y = 673,744.20 + 3,593.73X_1 - 40,017.98X_2$, $R^2 = .917$, $\text{sig} = .001$, Adjusted $R^2 = .889$

2.2 การชำระเงินด้วยเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) วิเคราะห์ออกมา 4 กรณี จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % ผลการศึกษาได้ผลดังนี้ดังนี้

- เมื่อถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m)
 $Y = -16,612.01 + 7,375.84X_1 + 1,148.83X_2$, $R^2 = .990$, $\text{sig} = .000$, Adjusted $R^2 = .987$

- เมื่อไม่ถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m)
 $Y = -16,086.48 + 7,142.67X_1 + 1,112.48X_2$, $R^2 = .990$, $\text{sig} = .000$, Adjusted $R^2 = .987$

- เมื่อถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (B_m)
 $Y = -32,612.91 + 163,544.72X_1 + 1,967.59X_2$, $R^2 = .973$, $\text{sig} = .000$, Adjusted $R^2 = .964$

- เมื่อไม่ถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (B_m)
 $Y = -31,582.24 + 158,377.64X_1 + 1,905.41X_2$, $R^2 = .973$, $\text{sig} = .000$, Adjusted $R^2 = .964$

2.3 การชำระเงินด้วยธนาคารทางโทรศัพท์เคลื่อนที่และทางอินเทอร์เน็ต (Mobile banking /Internet banking) วิเคราะห์ออกมา 4 กรณี จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % ผลการศึกษาได้ผลดังนี้ดังนี้

- เมื่อถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m)
 $Y = 173,651.47 + 6,854.14X_1 - 11,970.87X_2$, $R^2 = .994$, $\text{sig} = .000$, Adjusted $R^2 = .992$

- เมื่อไม่ถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m)
 $Y = 168,166.81 + 6,637.63X_1 - 11,592.78X_2$, $R^2 = .994$, $\text{sig} = .000$, Adjusted $R^2 = .992$

- เมื่อถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (B_m)
 $Y = 149,966.06 + 49,136.97X_1 - 8,879.55X_2$, $R^2 = .995$, $\text{sig} = .000$, Adjusted $R^2 = .994$

- เมื่อไม่ถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (B_m)
 $Y = 145,229.63 + 47,584.85X_1 - 8,599.10X_2$, $R^2 = .995$, $\text{sig} = .000$, Adjusted $R^2 = .994$
ความสัมพันธ์ของการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ทั้ง 3 ประเภท กับปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจแสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งในปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m) และปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (B_m) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 2 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ความแตกต่างของผลกระทบของการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่มีต่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ การชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 3 รูปแบบ มีผลต่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจสามารถอธิบายให้เห็นถึงความแตกต่างได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความแตกต่างของผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่มีต่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ

เงินอิเล็กทรอนิกส์	Unstandardized B	F	Sig.
Payment cards			
N _m นับรวม	200.17	19.58	0.002*
N _m ไม่นับรวม	193.86	19.58	0.002*
B _m นับรวม	3,710.94	33.16	0.001*
B _m ไม่นับรวม	3,593.74	33.16	0.001*
e-Money			
N _m นับรวม	7,375.84	295.27	0.000*
N _m ไม่นับรวม	7,142.67	295.29	0.000*
B _m นับรวม	163,544.72	107.92	0.000*
B _m ไม่นับรวม	158,377.65	107.93	0.000*
Mobile banking/Internet banking			
N _m นับรวม	6,854.15	508.49	0.000*
N _m ไม่นับรวม	6,637.63	508.48	0.000*
B _m นับรวม	49,136.97	629.93	0.000*

หมายเหตุ : * อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ความแตกต่างของการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) กับปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจของปี พ.ศ. 2553-2561 โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ทุกแบบจะส่งผลต่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ เมื่อการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายกว้างมากที่สุดโดยการชำระเงินในแบบเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) จะส่งผลต่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจมากที่สุด 163,544.72 หน่วย เมื่อเงินอิเล็กทรอนิกส์ ถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายกว้างและ 158,377.65 หน่วยเมื่อเงินอิเล็กทรอนิกส์ ไม่นับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายกว้าง รองลงมา คือ การชำระแบบ ธนาคารทางโทรศัพท์เคลื่อนที่และทางอินเทอร์เน็ต (Mobile banking/Internet banking) 49,136.97 หน่วย เมื่อ

โทรศัพท์เคลื่อนที่และทางอินเทอร์เน็ต ถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายกว้าง และ 47,584.85 หน่วย เมื่อโทรศัพท์เคลื่อนที่และทางอินเทอร์เน็ต ไม่ถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายกว้าง

ส่วนที่ 3 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 อัตราการทดแทนระหว่างธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ในมือประชาชนที่ถูกทดแทนด้วยการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย สะท้อนผ่านการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ การศึกษาอัตราการทดแทนระหว่างธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ในมือประชาชนที่ถูกทดแทนด้วยการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย สะท้อนผ่านการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ รายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 อัตราการทดแทนของบัตรพลาสติก (payment card) ในการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจของปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m) หน่วย: ล้านล้านบาท

อัตราทดแทน	กรณี payment card ไม่นับรวม N_m		กรณี payment card ถูกลบรวม N_m	
ตัวชี้วัดเงิน e- Payment	$r-rEM \text{)}/r = 15.5$	$(1-2r)/r = 14.67$	$(1-rEM \text{)}/r = 16.5$	$(1-r)/r = 15.67$
ข้อมูลของ ธปท.	36.014	34.086	38.338	36.409
เพิ่มขึ้นร้อยละ 25	45.018	42.607	47.922	45.512
เพิ่มขึ้นร้อยละ 50	54.022	51.129	57.507	54.614
ลดลงร้อยละ 25	27.011	25.564	28.753	27.307
ลดลงร้อยละ 50	18.007	17.043	19.169	18.204

หมายเหตุ: ใช้ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย เดือนธันวาคม 2561

ตารางที่ 4 อัตราการทดแทนของบัตรพลาสติก (payment card) ในการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจของปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (B_m) หน่วย: ล้านล้านบาท

อัตราทดแทน	กรณี payment card ไม่นับรวม B_m		กรณี payment card ถูกลบรวม B_m	
ตัวชี้วัดเงิน e- Payment	$r-rEM \text{)}/r = 15.5$	$(1-2r)/r = 14.67$	$(1-rEM \text{)}/r = 16.5$	$(1-r)/r = 15.67$
ข้อมูลของ ธปท.	344.150	325.721	366.353	347.924
เพิ่มขึ้นร้อยละ 25	430.188	407.152	457.942	434.906
เพิ่มขึ้นร้อยละ 50	516.225	488.582	549.530	521.887
ลดลงร้อยละ 25	258.112	244.291	274.765	260.943
ลดลงร้อยละ 50	172.075	162.860	183.176	173.962

หมายเหตุ: ใช้ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย เดือนธันวาคม 2561

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ ความแตกต่าง และอัตราทดแทนของการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) กับปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ของการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) กับปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ กับปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจของปี พ.ศ. 2553-2561 โดยรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์แบบบัตรเครดิต แบบธนาคารทางโทรศัพท์เคลื่อนที่และทางอินเทอร์เน็ต (Mobile banking/Internet banking) และแบบเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) สามารถอธิบายความผันแปรของปริมาณเงินได้มากกว่าร้อยละ 91 ($R^2 = 0.91-0.99$) สอดคล้องกับการศึกษาของ ธรรมรักษ์ หมั่นจักร (2544 : 217) ที่ศึกษาศักยภาพของ e-Money กับการดำเนินนโยบายการเงิน พบว่า เงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) มีศักยภาพในการเพิ่มปริมาณเงิน M3 ในปริมาณมหาศาล จนส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพราคา นอกจากนี้แล้ว เงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ยังอาจเปลี่ยนความเร็วของการไหลเวียนของเงินสดจนทำให้การดำเนินนโยบายตามกรอบเป้าหมายปริมาณเงินเป็นไปได้ยากขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของประภัสสร คำสวัสดิ์ (2554 : ออนไลน์) ที่ศึกษาผลกระทบของการใช้ e-Money ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ พบว่า ศักยภาพของ e-Money ในการเพิ่มของปริมาณเงินมีความสัมพันธ์กับอัตราการทดแทนธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ด้วย e-Money ปริมาณที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจและตัวชี้วัด e-Money โดยทั้งหมดมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกและสอดคล้องกับการศึกษาของ Berentsen (1997 : online) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงในปริมาณเงิน เนื่องจากผลของการเพิ่มขึ้นของเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ในระบบเศรษฐกิจ พบว่า ผลกระทบจากเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ต่อปริมาณเงินตามความหมายแคบ (M1) จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ อัตราการทดแทนระหว่างธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ในมือ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Paul Matsiras (2016 : online) ที่ศึกษาผลกระทบการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ของ 70 ประเทศ ในช่วง 5 ปี ระหว่าง ปี ค.ศ. 2011 – 2015 พบว่า การใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) จะส่งผลต่อการบริโภคและรายได้ประชาชาติ (GDP) ยิ่งผู้บริโภคสามารถเข้าถึงการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ได้มาก ยิ่งส่งผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจ มีการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) คิดเป็น 0.1% ของ GDP ทั้งหมด จำนวนปริมาณการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่เพิ่มขึ้นจะสามารถลดต้นทุนที่เกิดจาก ธุรกรรมเงินสด ส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปสอดคล้องกับการศึกษาของ Tamas Ilyes and Lorant Varga (2016 : 129-152) ที่ศึกษาผลกระทบของการแพร่หลายของการชำระค่าสินค้าและบริการด้วยเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่มีต่อระบบเศรษฐกิจมหภาค พบว่าการลดปริมาณการใช้เงินสด ส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจมหภาคและส่งเสริมให้มีการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น การที่ระบบการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) มี

ความสะดวก รวดเร็ว เป็นแรงกระตุ้นให้ประชาชนมีความต้องการใช้จ่ายมากขึ้น ส่งผลให้มีการเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้าและบริการ การจ้างงาน

2. ความแตกต่างของผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่มีต่อปริมาณเงินตามความหมายแคบ (narrow money) และปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (broad money) ความแตกต่างของการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) กับปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจของปี พ.ศ. 2553-2561 โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ทุกแบบจะส่งผลต่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจมากที่สุดเมื่อเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ถูกนับรวมอยู่ในปริมาณเงินตามความหมายกว้าง แต่เมื่อเทียบผลกระทบของรูปแบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ทั้ง 3 แบบ พบว่าการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ส่งผลต่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับชำระเงินในรูปแบบอื่น โดยส่งผลต่อปริมาณเงินมากกว่าการชำระเงินแบบบัตรเครดิต (Payment cards) ประมาณ 44 เท่า และมากกว่าการชำระเงินแบบธนาคารทางโทรศัพท์ เคลื่อนที่และทางอินเทอร์เน็ต (Mobile banking/ Internet banking) ประมาณ 3 เท่า สอดคล้องกับการศึกษาของจักรกฤษ เจียวิริยบุญญา (ม.ป.ป. : 14) ศึกษากระบวนการชำระเงิน e-Payments และภาวะหนี้สินครัวเรือนในบริบทภาคอีสานระหว่างปี พ.ศ. 2550-2560 โดยผลการศึกษาพบว่า ระบบการชำระเงิน e-Payments ของไทยมีการเติบโตสูงอย่างรวดเร็วใน 5 ปี ที่ผ่านมา สื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการเติบโตจากปริมาณการชำระเงินมากที่สุด ได้แก่ การโอนเงินผ่าน Internet & Mobile (ข้ามธนาคาร) โอนเงินผ่าน Internet & Mobile (ภายในธนาคาร) บัตรเดบิต และเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละของการเติบโต ปี พ.ศ. 2553 ถึง ปี พ.ศ. 2560 สื่อแต่ละประเภทเท่ากับร้อยละ 63 ต่อปี, ร้อยละ 46 ต่อปี, ร้อยละ 34 ต่อปี และร้อยละ 28 ต่อปี ตามลำดับ

3. อัตราการทดแทนระหว่างธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ในมือประชาชนที่ถูกทดแทนด้วยการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย สะท้อนผ่านการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ อัตราทดแทนและศักยภาพของเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ในการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ ในกรณีปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m) ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (B_m) และ อัตราทดแทนเพิ่มขึ้นร้อยละ 25, ร้อยละ 50 และอัตราทดแทนลดลงร้อยละ 25, ร้อยละ 50 ข้อกำหนดสัดส่วนสินทรัพย์สำรองต่อเงินฝากและข้อกำหนดสัดส่วนสินทรัพย์สำรองต่อ e-Money ออกใช้ลดลง จะส่งผลต่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น เช่น กรณีบัตรเครดิต (Payment card) ถูกนับรวมในปริมาณเงินตามความหมายแคบ (N_m) เมื่ออัตราการทดแทนเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 ข้อกำหนดสัดส่วนสินทรัพย์สำรองต่อ e-Money อยู่ที่ร้อยละ 6 ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจจะเป็นเงินประมาณ 45.512 ล้านล้านบาท ถ้าสัดส่วนสินทรัพย์สำรองต่อ e-Money อยู่ที่ร้อยละ 1 ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ จะเป็นเงินประมาณ 47.922 ล้านล้านบาท สอดคล้องกับการศึกษาของประภัสสร คำสวัสดิ์ (2554 : ออนไลน์) ที่ศึกษาผลกระทบของการใช้ e-Money ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ

พบว่า ศักยภาพของ e-Money ใน การเพิ่มของปริมาณเงินมีความสัมพันธ์กับอัตราการทดแทนธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ด้วย e- Money ปริมาณที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจและตัวชี้วัด e-Money โดยทั้งหมดมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกและสอดคล้องกับการศึกษาของ Berentsen (1997) ที่ศึกษาทฤษฎีการ เปลี่ยนแปลงในปริมาณเงิน เนื่องจากผลของการเพิ่มขึ้นของเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ในระบบ เศรษฐกิจ พบว่าผลกระทบจากเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ต่อปริมาณเงินตามความหมายแคบ (M1) จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ อัตราการทดแทนระหว่างธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ในมือ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่ศึกษา มีผลต่อปริมาณเงินทั้งตามความหมายแคบและตามความหมายกว้าง ซึ่งรูปแบบการชำระเงินแต่ละชนิดมีผลต่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจต่างกันซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้ที่สนใจ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจที่มีผลมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) รวมทั้งยังสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายการเงินของประเทศ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคในการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 3

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในช่วงที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมไร้เงินสดและอยู่ในช่วงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติซึ่งได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 ส่งผลต่อการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ที่เพิ่มสูงขึ้นแบบก้าวกระโดด การใช้เทคโนโลยีมาช่วยลดต้นทุนและส่งเสริมการเข้าถึงบริการ เกิดการแข่งขันของสถาบันการเงินต่าง ๆ ในด้านการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ ซึ่งรูปแบบการชำระเงินที่ทำการวิจัยในครั้งนี้อาจมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีกหรือมีรูปแบบการชำระเงินแบบใหม่เกิดขึ้นซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจรวมทั้งมาตรการด้านความปลอดภัยของผู้ใช้และผู้ถือเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาการจัดการความเสี่ยงหรือระบบประกันของเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ที่จะช่วยลดความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของระบบและลดความเสียหายของผู้ใช้และผู้ขายที่ถือเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

2.2 ศึกษาศักยภาพการชำระเงินแบบใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วว่ามีผลต่อปริมาณเงินและระบบเศรษฐกิจหรือไม่เพราะในอนาคตอาจมีช่องทางการชำระเงินแบบใหม่ๆ เกิดขึ้นตามความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี

2.3 ศึกษาเพื่อติดตามปริมาณเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ในช่วงหลังการสิ้นสุดแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ เพื่อจะช่วยให้สามารถวางแผนการดำเนินนโยบายการเงินเพื่อรองรับปริมาณเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ดีขึ้น ซึ่งหลังแผนพัฒนาคาดว่าเงินอิเล็กทรอนิกส์(e-Money) จะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

2.4 การที่ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) มีความสะดวก รวดเร็วนั้น เป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญที่ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคต้องการใช้จ่ายมากขึ้น เมื่อมีการใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลต่อปริมาณการผลิตสินค้าและบริการที่ต้องเพิ่มมาตอบสนองความต้องการของประชาชน เมื่อมีการผลิตสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการจ้างงาน ส่งผลต่อรายได้และการใช้จ่ายที่มากขึ้นในวัฏจักรเศรษฐกิจ เมื่อมีการจ้างงานและรายได้ที่สูงขึ้น ระบบเศรษฐกิจจะมีการหมุนเวียนเร็วขึ้น ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามมูลค่าการชำระเงิน และเมื่อมูลค่าการชำระเงินเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการ เมื่อส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าและบริการจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเงินเฟ้อ ซึ่งอาจไม่ได้ส่งผลกระทบต่อกรอบที่ควบคุมอัตราดอกเบี้ยนโยบาย หรือ ราคาของเงิน โดยตรง ถ้าหากความต้องการใช้เงินสดผันผวนมากอาจทำให้ส่งผลกระทบต่อความแม่นยำในการประมาณการสภาพคล่องของธนาคารกลางในการทำธุรกรรมในตลาดเงิน เพื่อควบคุมระดับอัตราดอกเบี้ยนโยบายได้ดังนั้น ควรมีการศึกษาจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น ในเรื่องนโยบายทางการเงิน ซึ่งปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยใช้คือกรอบเป้าหมายเงินเพื่อแบบยืดหยุ่น

เอกสารอ้างอิง

จักรกฤษ เจียวิริบุญญา. (ม.ป.ป.). *ศึกษาระบบการชำระเงิน E-Payments และภาวะหนี้สินครัวเรือนในบริบทภาคอีสาน*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). เงินอิเล็กทรอนิกส์. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2562. แหล่งที่มา: <http://www.bot.or.th/PSServices/emoney.pdf>

ธรรมรักษ์ หมื่นจักร. (2544). *E-money กับการดำเนินนโยบายการเงิน*. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ฐิติมา ชูเชิด และคณะ. (2562). เมื่อคนเริ่มไม่ใช้เงินสด นโยบายการเงินจะได้รับผลกระทบอย่างไร?. *ออนไลน์*.

สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562. แหล่งที่มา: https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_04Jan2019.pdf

ประภัสสร คำสวัสดิ์. (2554). ผลกระทบของการใช้ E-money ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562. แหล่งที่มา: https://www.chonburi.spu.ac.th/journal/booksearch/upload/36-A1444_52.pdf

- Berentsen, A. (1997). Digital money, liquidity and monetary policy. *Online*. Retrieves January 31, 2019. from: <https://firstmonday.org/ojs/index.php>
- Paul, M. (2016). The Impact of Electronic Payments on Economic Growth. *Online*. Retrieves March 1, 2019. from: <https://usa.visa.com/dam/VCOM/download/visa-everywhere/global-impact/impact-of-electronic-payments-on-economic-growth.pdf>
- Tamas, I., & Lorant, V. (2016). Macroeconomic effects of the increase of electronic retail payments – A general equilibrium approach using Hungarian data. *Financial and Economic Review*. 15 (2), 129–152.

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

**The Guidelines of Academic Administration According the Four Main
Contribution Dhammas of School Administrators Under
Kalasin Primary Educational Service Area Office 2**

ยุทธนา บัวบาล,

สุนทร สายคำ และ พระครูปลัดบุญช่วยโชติวิโส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Yuttana Buaban,

Sunthon Saikham and Phrakhrupalad Boonchuay Jotivamso

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Yuttanatar79@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 320 คน แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้บริหารและครู 9 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$, $S.D. = .54$) ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ และการนิเทศภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้ 1) ผู้บริหารใช้กฎระเบียบข้อบังคับของการบริหารงานหลักสูตรด้วยความเป็นธรรมโดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้บังคับบัญชาและผู้รับบริการ (วิมังสา) 2) ผู้บริหารจัดทำแผนการบริหารวิชาการและการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบมีทิศทางยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ที่ชัดเจนอย่างต่อเนื่อง (วิมังสา) 3) ผู้บริหารมีกระบวนการปฏิบัติงานและ

* วันที่รับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่แก้ไขบทความ 21 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 22 กุมภาพันธ์ 2564

Received: February 9, 2021; Revised: February 21, 2021; Accepted: February 22, 2021

ระบบงานที่เป็นมาตรฐานติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (วิริยะ) 4) ผู้บริหารจัดทำเอกสารหลักฐานงานวิชาการเพื่อรองรับ การประเมินหรือนิเทศการศึกษาเป็นปัจจุบันโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ (จิตตะ) 5) ผู้บริหารวางแผนในการสร้างหรือผลิตบุคลากรทางวิชาการที่มีคุณภาพโดยฟังเสียงส่วนรวมเป็นหลักในการคัดเลือกบุคลากรเข้ารับการพัฒนาตนเอง (วิมังสา)

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารงานวิชาการ; หลักอิทธิบาท 4; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstracts

The objectives of this research paper were: to study the guidelines of academic administration according to the Four Iddhipāda Dhammas (Paths of Accomplishment) of the school administrators under Kalasin Primary Educational Service Area Office 2; to present the guidelines of academic administration according to the Four Iddhipāda Dhammas (Paths of Accomplishment) of the school administrators. This study was conducted by means of mixed method research. The samples of this research included 320 school administrators and teachers. Interview form 9 people.

The research results were as follows:

The overall mean score of the guidelines of academic administration according to the Four Iddhipāda Dhammas of the school administrators under Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level of practice ($\bar{x}=4.38$ S.D. = .54). Considering the studied aspects, all shows the mean score at a high level of practice. These include curriculum management, teaching and learning management, measurement and internal education, academic personnel development, and supervision in educational institutions.

The guidelines of academic administration according to the Four Iddhipāda Dhammas are as follows: 1) the administrators apply the rules and regulations of the course administration with fairness, taking into account the rights and liberties of subordinates and service recipients (**Vīmaṃsā**); 2) the administrators formulate a systematic academic and learning management plan with clear strategic directions and objectives continuously (**Vīmaṃsā**); 3) administrators have a systematic operating process and system to monitor, evaluate and improve (**Viriya**); 4) administrators prepare academic documents to support the assessment or educational supervision, which is updated, transparent and verifiable (**Citta**); 5) administrators plan to build or produce quality academic staff by mainly listening to the public's voice in the selection of personnel for self-development (**Vīmaṃsā**).

Keywords: Guidelines of Academic Administration; Four Iddhipāda Dhammas; School Administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะคุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศโดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้อง กับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553 : 1

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2545 : 16)

การบริหารงานวิชาการจึงเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของการบริหารสถานศึกษา และเป็นงานที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาระดับใดมาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้อง กับงานหลักสูตร การจัดโปรแกรม การศึกษาและการจัดการเรียนการสอน จึงเป็นหัวใจของ สถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการนำเอาหลักสูตรไปใช้ เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหาร ที่จะต้องทำและมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องเหมาะสมจะเป็นเครื่องช่วย ให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ ในการจัดระบบงานให้มีความรัดกุมและมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากสภาพการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันตามบริบทของโรงเรียนในเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบปัญหาการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก ของการบริหารงาน 4 ฝ่ายใน โรงเรียน สังเกตได้จากผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ หรือ (O-net) ผลการสอบการอ่านออกเขียนได้ (RT) และผลการแข่งขันทักษะทางวิชาการ

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นการจัดกิจกรรมทุกชนิด ในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด (วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ, 2563 : ออนไลน์) จึงเห็นสมควรที่จะนำหลักธรรมของการครองงานคือ หลักอิทธิบาท 4 เป็นฐานแห่งความสำเร็จหมายถึงความสำเร็จคือสิ่งซึ่งมีคุณธรรมเครื่องให้ถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ความสำเร็จในสิ่งใดต้องทำตนให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งที่เรียกว่าอิทธิบาทซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 คือ ฉันทะความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะความพากเพียรในสิ่งนั้น จิตตะความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้นและวิมังสาความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูรธมฺมจิตฺโต), 2551 : 39)

ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ว่าควรมีแนวทางบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้อย่างไร ควรมีแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Methodology Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology Research) โดยการสร้างและหาคุณภาพของ เครื่องมือใช้แบบสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ) และ แบบสอบถาม (เชิงปริมาณ) การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 320 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชู ศรีสะอาด, 2554 : 43-44) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random

Sampling) ตามตำแหน่ง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 25 คน และครูผู้สอนจำนวน 2๙5 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน ๙ คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูผู้สอนจำนวน 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ คือ **ลักษณะของเครื่องมือ 1. แบบสอบถาม** มีลักษณะปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน **ตอนที่ 2** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริการงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 50 ข้อ **ตอนที่ 3** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการบริการงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี **2. แบบสัมภาษณ์** มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย ชื่อ - นามสกุล อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และวันเดือนปีที่ให้สัมภาษณ์ **ตอนที่ 2** แนวทางการบริการงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี จำนวน 5 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามจากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตขอนแก่น ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน
2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยนำเสนอต่อผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้
3. ทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 320 ฉบับ โดยการแจกจ่ายและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100
4. ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว
5. ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสัมภาษณ์จากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตขอนแก่น ถึง ผู้ให้สัมภาษณ์ 2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตนำเสนอต่อผู้ให้สัมภาษณ์ 9 คน 3. นัดหมายการสัมภาษณ์ 4. ดำเนินการสัมภาษณ์ 5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

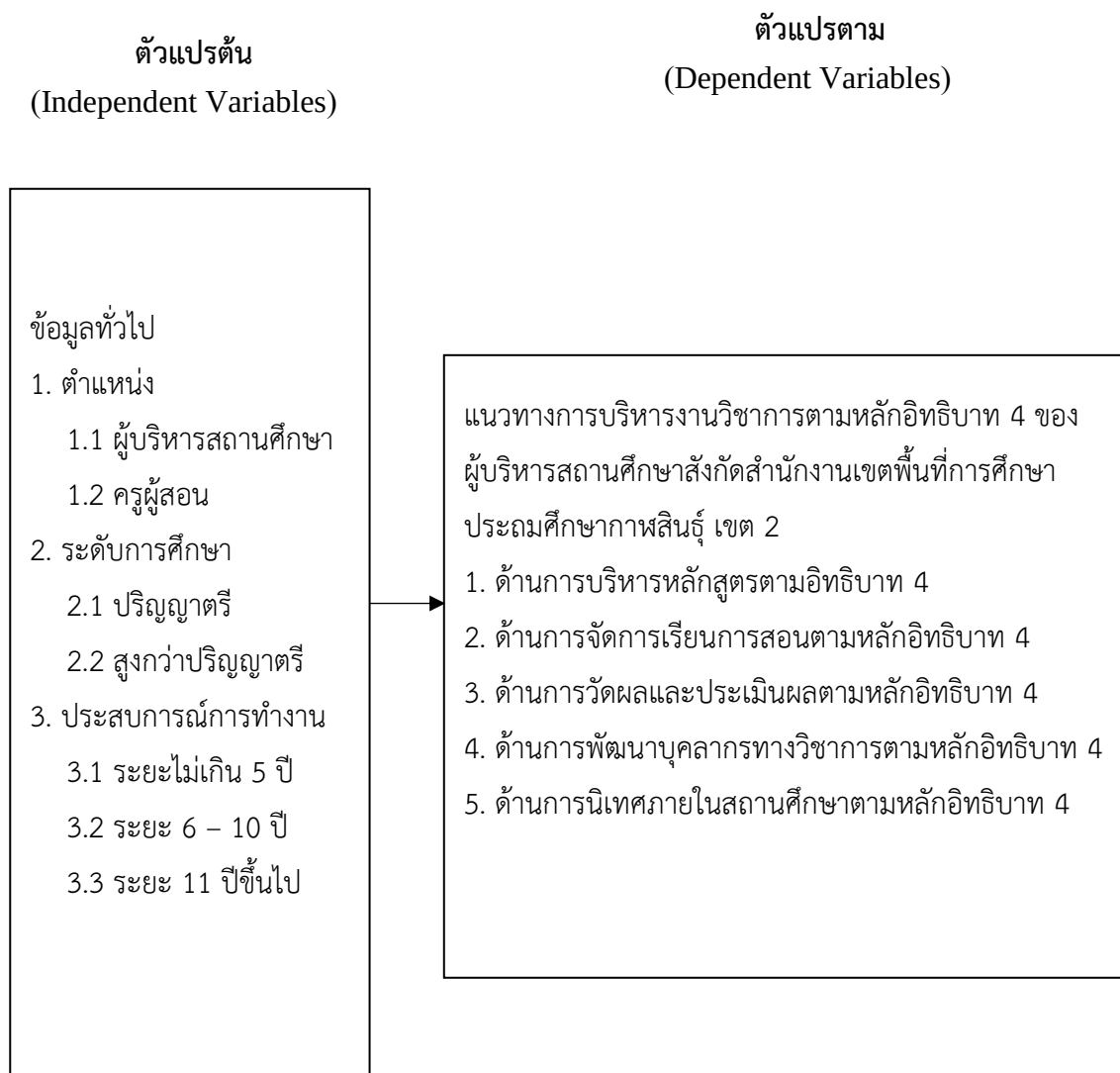
หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) 1. ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการ นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล 2. ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อธิบายข้อมูล ระดับแนวทางการบริการงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 นำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบายผล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทและประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ มาจากการศึกษาเอกสารและการวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีโดยผู้วิจัยได้ยกทฤษฎีการบริหารวิชาการของ (กมล ภูประเสริฐ) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือด้านการบริหารงานหลักสูตร ด้านจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา มาบูรณาการเข้ากับหลักอิทธิบาท 4 ตามแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ประยุต ปยุตโต) (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2542 : 842-844) และเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งสามารถแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย การพัฒนาบุคลากรทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การวัดผลและประเมินผลตามหลักอิทธิบาท 4

การจัดการเรียนการสอนตามหลักอภิธิ 4 การนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักอภิธิบาท 4 และการบริหารงานหลักสูตรตามหลักอภิธิบาท 4 ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอภิธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

(1) ด้านการบริหารงานหลักสูตรตามหลักอภิธิบาท 4 ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ควรวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการก่อนการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจในการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรการบริหารที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาและส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ พัฒนาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และควรปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยอย่างน้อย 3-5 ปีต่อครั้ง

(2) ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักอภิธิบาท 4 ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ควรวิเคราะห์หลักสูตรให้เป็นไปตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของในรายวิชา การจัดการเรียนการสอนครูควรเน้นหลักการมีส่วนร่วม ให้กับนักเรียนและครูผู้สอนต้องยึดหลักความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และบันทึกหลังแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบันและนำผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มาวิเคราะห์และปรับปรุงนำกลับมาพัฒนาผู้เรียนต่อไป

(3) ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักอภิธิบาท 4 ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ควรวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักเกณฑ์การวัดผลประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร นำผลการประเมินมาใช้พัฒนาอยู่ตลอดเวลา มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุงให้ทันสมัย และมีการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ

(4) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการตามหลักอภิธิบาท 4 ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ควรส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ครูในการจัดทำงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ครูในการจัดทำงานวิชาการและให้อำนาจการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน วางแผนพัฒนาบุคลากร ติดตามประเมินผล ส่งเสริมการพัฒนาครูให้มีการพัฒนาตรงกับสาระการเรียนรู้ของครูได้มีประสิทธิภาพและนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(5) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักอภิธิบาท 4 ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ควรกำหนดหลักเกณฑ์การนิเทศภายในสถานศึกษาศึกษาโดยฟังเสียงข้างมากสอดคล้องกับเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา สร้างการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษาควรมีการประเมินผลและการรายงานผลให้กับครูผู้สอนเพื่อเป็นแนวในทางการพัฒนาครั้งต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

จากการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย $(\bar{X}) = 4.38$ ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ มีการกำหนดการวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษา และตรงตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ และนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบภายในสถานศึกษาและยังมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรายุ เกื้อทาน, 2559 : 24 ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะและด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา รองลงมาคือด้านการใช้หลักวิริยะในการบริหารงานวิชาการและปฏิบัติต่ำสุดคือด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก $(\bar{x}) = 4.38$ ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารนำหลักสูตรสถานศึกษาไปปรับใช้ได้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางและแผนการศึกษาแห่งชาติ (ฉันทะ) บริหารจัดทำหลักสูตรเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาจัดกระบวนการเรียนการสอนต่างๆ โดยสามารถตรวจสอบได้ (วิริยะ)

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก $(\bar{x}) = 4.37$ ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารกำหนดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยก (ฉันทะ) อีกทั้งผู้บริหารให้อิสระตามสมควรในการออกแบบหรือพัฒนากระบวนการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน (จิตตะ) วางแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อประโยชน์สูงสุด (วิมังสา)

3. ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก $(\bar{x}) = 4.40$ ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารจัดระบบการวัดผลและประเมินผลให้แก่ผู้รับบริการได้อย่างเสมอภาค (วิมังสา) และผู้บริหารการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจโดยมีอิสระตามสมควรในการออกแบบและกำหนดหลักเกณฑ์และการวัดผลและประเมิน (วิมังสา)

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$) = 4.40 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารพัฒนาส่งเสริมบุคลากรได้ตอบสนองความต้องการและความกดดันเพื่อนำมาจัด การเรียนการสอนแก่ผู้เรียน (วิมังสา) และผู้บริหารศึกษามีวิเคราะหตามความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการเพื่อพัฒนาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น (จิตตะ)

5. ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$) = 4.35 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารจัดระบบการรองรับและมอบหมายงานการนิเทศการศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเท่าเทียมกัน (จิตตะ) และผู้บริหารยังมีการกำหนดหลักเกณฑ์การนิเทศภายในสถานศึกษาศึกษาโดยฟังเสียงข้างมากสอดคล้องกับเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา (วิมังสา)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใช้ข้อมูลนี้เพื่อประกอบการวางแผนการ ปฏิบัติงานพัฒนาบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ และ การนิเทศ อย่างต่อเนื่อง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเรียนรู้ทักษะหรือแนวทางการนิเทศ การกำกับติดตามให้มีความหลากหลายเพื่อช่วยให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในงานวิชาการ

1.4 ควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรผสมผสานความร่วมมือในการบริหารงานกับหน่วยงานอื่นทั้ง ภายในและภายนอกเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ผู้บริหารควรใช้กฎระเบียบข้อบังคับของการบริหารงานหลักสูตรด้วยความเป็นธรรมโดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้บังคับบัญชาและผู้รับบริการ (วิมังสา)

2.2 ผู้บริหารควรจัดทำแผนการบริหารวิชาการและการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบมีทิศทางยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ที่ชัดเจนอย่างต่อเนื่อง (วิมังสา)

2.3 ผู้บริหารควรมีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐานติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (วิริยะ)

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

3.3 ควรศึกษาวิจัยศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ร.ส.พ. จิรายุ เกื้อทาน. (2559). “การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูรธมมจิตโต). (2551). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2542). *พุทธธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ. (2548). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร*. 2548. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2563. แหล่งที่มา: http://members.thai.net/intira/article_theorymgr_01.html.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, 2560.

ถอดบทเรียนความสำเร็จจากการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์

เกาหลีใต้ และไต้หวัน

Lessons Learned: Success in Waste Management in Japan, Singapore, South Korea, and Taiwan

วนิดา เสริมเหลา และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวาส

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Wanida Sermlao and Supawatanakorn Wongthanavas
College of Local Administration, Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : wanise@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อถอดบทเรียนการจัดการขยะและเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยหลักของความสำเร็จในการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือการวิจัย คือ เอกสาร แผนการปฏิบัติงาน เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ วารสาร สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง มีเกณฑ์การคัดเลือกเอกสารไม่ต่ำกว่า 5 ปี และเชื่อถือได้ การวิเคราะห์ใช้วิธีการวิเคราะห์หาแก่นสาระ (Thematic Analysis) และกำหนดประเด็นเพื่ออธิบายการถอดบทเรียนการจัดการขยะและการวิเคราะห์ปัจจัยหลักของความสำเร็จในการจัดการขยะของทั้ง 4 ประเทศ

ผลการศึกษา พบว่าทั้ง 4 ประเทศ นำแนวคิด 3Rs มาใช้เพื่อคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางและการแบ่งถังขยะตามประเภทขยะ เมื่อพิจารณาภาพรวมในกระบวนการจัดการขยะแบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ คือ การคัดแยก โดยพบว่าประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้มีความโดดเด่นเรื่องการจัดสร้างจิตสำนึก การรวบรวมและเก็บขนที่ไต้หวันมีมาตรการบังคับให้ประชาชนออกมาทิ้งขยะที่รถด้วยตนเอง และการกำจัดมีความคล้ายกันในการนำเทคโนโลยีมาช่วยจัดการ ด้านกฎหมายหรือการออกมาตรการต่าง ๆ พบว่าทั้ง 4 ประเทศได้ออกมาตรการที่คล้ายกันคือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบของตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่าประเทศเกาหลีใต้และไต้หวันได้พัฒนาแอปพลิเคชันมาช่วยในการรวบรวมและเก็บขน ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้ คือ ให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง ส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และสุดท้ายคือกำหนดให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในเรื่องกลไกของตลาดมากกว่าที่ผ่านมา

คำสำคัญ: การจัดการขยะ; การถอดบทเรียน; ความสำเร็จ

Abstracts

The objective of this study was to find out the lessons of waste management and to analyze the key factors of waste management success in Japan, Singapore, South Korea and Taiwan. This research was a qualitative research, and the research tools comprised of documents, action plan, electronic documents and related publications. The criteria for selecting documents was that the documents must be reliable and have been available at least 5 years. The researcher used the thematic analysis as a method to analyze the data and determined the issues to explain the lesson learned of waste management and to analyze the key factors of waste management success of the four countries.

The results of the study revealed that all four countries adopted the 3Rs concept for separating waste from the source and divided the trash according to the types of waste. When considering the overall waste management process, it can be divided into 3 main groups: sorting, collection and transport, and law. First, it was found that Japan and South Korea were outstanding in raising awareness of the people for waste management. Second, there were measures to force the people to come out of their own cars to dispose of trash in Taiwan. The removal was also similar to Japan and South Korea in bringing technology to help waste management. Regarding the law or issuing measures, it was found that the four countries had issued similar measures. In other words, the people took part in their own responsibility. It was also found that South Korea and Taiwan have developed applications to assist in the waste collection and transport. The suggestion from this study was to emphasize raising awareness of the correct waste separation and promoting true participatory integration. Moreover, the government have been required to play a role in the mechanism of the market more than before.

Keywords: Waste management; Lesson Learned; Success

บทนำ

ขยะเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งของประเทศโดยเฉพาะปัญหาในชุมชน เห็นได้จากประเทศไทย ในปี พ.ศ.2561 มีปริมาณขยะมูลฝอยจากชุมชนเกิดขึ้นประมาณ 27.93 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 2 อัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคน เพิ่มขึ้นจาก 1.13 เป็น 1.15 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ทั้งนี้ เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมือง และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากร การส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยในหลายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยดังกล่าวนี้ ได้ถูกคัดแยกและนำกลับไปใช้ประโยชน์ 9.76 ล้านตัน (ร้อยละ 35) ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง 10.85 ล้านตัน (ร้อยละ 39) กำจัดไม่ถูกต้อง 7.32 ล้านตัน (ร้อยละ 26) ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนส่วนหนึ่งเป็นขยะพลาสติก ประมาณ 2 ล้านตัน สามารถนำเข้าสู่ระบบรีไซเคิลประมาณ 500,000 ตัน ส่วนของเสียอันตรายจากชุมชนมี 6.4 แสนตัน เป็นซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 65 และอื่น ๆ เช่น ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ ร้อยละ 35 โดยได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 13 (กรมควบคุมมลพิษ, 2561 : 56) ขยะที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ส่งผลกระทบทั้งต่อเศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย รวมทั้งสิ่งแวดล้อม จำเป็นที่จะต้องหาวิธีการจัดการ โดยการ

เรียนรู้จากประเทศที่สามารถจัดการขยะได้อย่างชัดเจน เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน

ทั้ง 4 ประเทศเหล่านี้ล้วนมีทรัพยากรธรรมชาติที่ย่ำแย่มาก่อนอันเกิดจากขยะ สาเหตุมาจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของแต่ละประเทศ รวมไปถึงการบริหารจัดการที่ยังหรืออาจไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ประเทศเผชิญปัญหาด้านมลพิษที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหนัก นำมาสู่การปรับเปลี่ยนแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการขยะทั้งในเชิงโครงสร้างและนโยบาย ประเทศญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. 1955 เศรษฐกิจเติบโตอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้ปริมาณขยะของเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การจัดการขยะใช้วิธีฝังกลบและกำหนดมาตรการเร่งด่วน โรงงานขยะไม่สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโรงงานอุตสาหกรรมมีการลักลอบนำขยะที่เจือปนสารปรอทไปทิ้งในทะเลจนทำให้เกิดโรคปนเปื้อนจากสารพิษ เป็นสาเหตุให้รัฐบาลประกาศสงครามขยะ (Waste War) นับแต่นั้นมาถือว่าเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการขยะ หากย้อนกลับไปในอดีตที่ผ่านมาได้เคยมีปริมาณขยะที่เติบโตตามเมือง อีกทั้งการจัดการขยะเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและใช้ระบบผู้รับเหมาในการจัดเก็บขยะ ปัจจุบันญี่ปุ่นมีการจัดการขยะโดยเริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน และสังคม และโรงงานกำจัดขยะที่ได้มาตรฐานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ประเทศสิงคโปร์ ที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่ปราศจากขยะดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักลงทุนเข้ามาในประเทศได้ (History SG, 2019 : Online) ผนวกกับการสื่อสารระหว่างภาครัฐและประชาชนในการคัดแยกและกำจัดขยะในครัวเรือน โรงเรียน มหาวิทยาลัย และที่ทำงาน และเอกชนดำเนินการกำจัดขยะของประเทศภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐ (National Environment Agency, 2018: Online) แก้วถ่านที่ได้จากการเผาขยะจะถูกนำไปถมเพื่อสร้างเป็นพื้นที่ใหม่และแหล่งเรียนรู้ของประเทศ ประเทศเกาหลีใต้ ถือว่าเป็นประเทศที่มีการรีไซเคิลขยะได้ดีและมากที่สุด ประชาชนทุกครัวเรือนต้องมีการคัดแยกขยะเป็นประเภทก่อนนำไปทิ้งที่จุดทิ้ง โดยประชาชนไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเก็บขนและกำจัด แต่ต้องซื้อถุงขยะตามเขตของตนจากร้านสะดวกซื้อ ขณะเดียวกันที่จุดทิ้งขยะมีกล่องวงจรปิดติดไว้เพื่อสอดส่องและลงโทษผู้ทำผิดกฎ มีโทษปรับถึง 1 ล้านวอน หรือประมาณ 30,000 บาท (ไชยยุทธ์ กลิ่นสุคนธ์ และคณะ, 2551 : 53-69) มีการรีไซเคิลขยะจากเศษอาหารนำไปแปรรูปใช้ในการเกษตร และถังขยะอัจฉริยะเพื่อช่วยให้คนเข้าถึงง่ายในการนำมาทิ้งน้ำหนักเพื่อคำนวณค่าใช้จ่ายและเรียกเก็บเงินผ่านบัตรประชาชนที่สามารถตรวจสอบได้ (Douglas Broom, 2019 : Online) และไต้หวันที่เคยได้รับขนานนามว่าเป็นเกาะแห่งขยะ (Garbage Island) (Marcello Rossi, 2018 : Online) ได้กลายมาเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับเรื่องระบบการจัดการ (System development) ในระดับโลกผ่านความร่วมมือจากทุกภาคส่วนควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัด (Wanyi Lin, 2020 : Online) อีกทั้งรัฐบาลและเอกชนร่วมพัฒนาแอปพลิเคชัน เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามรถขยะและนำขยะออกมาทิ้งที่รถเก็บขยะได้ด้วยตนเอง รวมถึงการติดตั้งเครื่องรีไซเคิลที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ผ่านบัตรประชาชน (FOX Business, 2018 : Online) ส่งผลให้แต่ละประเทศประสบ

ผลสำเร็จและมีความโดดเด่นในการจัดการขยะ เช่น ประเทศญี่ปุ่นที่เป็นแชมป์ด้านการแยกประเภทขยะ สิ่งคิโปรขึ้นชื่อว่าเป็นเกาะที่สะอาดที่สุดในโลก เกาหลีใต้ที่รีไซเคิลขยะจากเศษอาหารได้ดีที่สุด และไต้หวันที่เป็นจากเกาะขยะโดยให้ทุกฝ่ายได้ปรับร่วมกัน

จากที่กล่าวมาในข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องถอดบทเรียนจากการจัดการขยะของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน เพื่อเป็นแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมกับชุมชน ท้องถิ่น และสำหรับประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อถอดบทเรียนการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยหลักของความสำเร็จในการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เกี่ยวกับการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และไต้หวัน ผู้วิจัยได้คัดเลือกการศึกษาโดยใช้วิธีการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยพิจารณาจากรูปแบบและปัจจัยที่ทำให้การจัดการขยะของแต่ละประเทศประสบความสำเร็จ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย แผนการปฏิบัติงาน เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ วารสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ได้นำข้อมูลไปตรวจสอบความครบถ้วนและวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นสาระสำคัญของข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์การจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน จากการรวบรวมเอกสาร
2. วิเคราะห์ประเด็นปัจจัยหลักของความสำเร็จในการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน
3. ข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ ถูกรวบรวมโดยจัดสร้างรหัสอ้างอิงประเด็นที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ เพื่อแสดงให้เห็นว่าประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน มีวิธีการทำอย่างไรจึงสามารถจัดการกับขยะได้และมีปัจจัยใดที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และอภิปรายผลซึ่งแสดงให้เห็นความสอดคล้องของการวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบความสอดคล้องกับข้อมูลที่ปรากฏในงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการถอดบทเรียนการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน และวิเคราะห์ปัจจัยหลักของความสำเร็จในการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ถอดบทเรียนการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน พบว่า

1.1 ประเทศญี่ปุ่น ถือว่าเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการขยะอีกหนึ่งประเทศ โดยเฉพาะกรุงโตเกียวที่เป็นเมืองเศรษฐกิจอันดับต้น ๆ ของโลก มีประชากรอาศัยหนาแน่นกว่า 12 ล้านคน แต่ก็ไม่ได้เป็นข้อจำกัดที่ทำให้การจัดการขยะและของเสียในพื้นที่การปกครองพิเศษทั้ง 23 เขตของโตเกียวเกิดปัญหาหรือมีขยะตกค้าง ขยะร้อยละ 100 สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบพลังงาน การแปรรูป และการนำไปใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ หากย้อนกลับไปในอดีตที่ผ่านมาโตเกียวมีปริมาณขยะที่เติบโตตามเมือง การจัดการขยะเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและใช้ระบบผู้รับเหมาในการจัดเก็บขยะ ในปี ค.ศ.1955 เศรษฐกิจของเมืองเติบโตอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้ปริมาณขยะของเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การจัดการขยะใช้วิธีฝังกลบและกำหนดมาตรการเร่งด่วนในการจัดการขยะแต่ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร โรงงานขยะไม่สามารถจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโรงงานอุตสาหกรรมมีการลักลอบนำขยะที่เจือปนสารปรอทไปทิ้งในทะเลจนทำให้เกิดโรคมินามาตะ หรือโรคที่เกิดจากสารพิษปรอทปนเปื้อน ทำให้ประชาชนมีอาการผิดปกติทางร่างกาย เป็นสาเหตุให้รัฐบาลประกาศสงครามขยะ (Waste War) ในปี ค.ศ. 1971 โรงงานขยะและโรงงานอุตสาหกรรมเริ่มวางระบบป้องกันมลภาวะอย่างจริงจัง สนับสนุนให้ครัวเรือนโรงงาน สถานประกอบการลดปริมาณขยะที่ตนผลิต และจำแนกประเภทขยะเพื่อรีไซเคิล

ประการที่หนึ่ง **การปลูกฝังจิตสำนึก (Social Awareness)** ประชาชนปลูกฝังแนวคิดการจัดการขยะตั้งแต่วัยเด็ก โดยเชื่อว่าเป็นรากฐานสำคัญในกระบวนการจัดการขยะในขั้นตอนต่อ ๆ ไป ได้แก่

- 1) ครอบครัว ถือว่าเป็นแหล่งบ่มเพาะจิตสำนึกในขั้นแรกและมีอิทธิพลต่อการจัดการขยะทั้งทางตรงและทางอ้อมของเด็ก และแนวคิดเรื่องคุณค่าของสิ่งของต่าง ๆ ที่ปัจจุบันญี่ปุ่นหันมาใส่ใจเรื่องการรีไซเคิลมากขึ้น
- 2) โรงเรียน ถือเป็นแหล่งอบรมด้านการจัดการขยะให้กับเด็กที่สำคัญที่สุด โดยสอนเรื่องขยะทั้งทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่เรื่องสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นหนึ่งในวิชาสังคมศึกษาตั้งแต่ระดับประถมต่อเนื่องในหลายปี มุ่งเป้าหมายการรวมกลุ่ม การทำงานเป็นทีม การแบ่งหน้าที่ชัดเจน ใช้ประโยชน์จากข้อบังคับของกลุ่มในการปฏิบัติ และ
- 3) ชุมชน แต่ละแห่งจะมีกลุ่มอาสาสมัครภายในชุมชน มีจุดหมายร่วมกันคือพัฒนาชุมชนของตนเองในด้านต่าง ๆ และมีกิจกรรมด้านการจัดการขยะให้เด็กภายในชุมชนมีส่วนร่วมและเข้าใจรูปแบบการคัดแยกและจัดการขยะของชุมชน

ประการที่สอง **การคัดแยกขยะ (Waste separation)** คำนึงถึงหลัก 3Rs ประชาชนญี่ปุ่นแยกขยะออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ขยะเผาได้ (ให้ใส่ในถุงขยะที่กำหนด 2 ครั้งต่อสัปดาห์ เช่น ภาชนะพลาสติก

ถ้วย หลอด ขวด วัสดุทำความเย็น แผ่นร้อน สารดูดความชื้น กระเป๋าน้ำร้อน รองเท้า ผ้าอ้อมกระดาษ แผ่นรองสำหรับสัตว์เลี้ยงนำส่วนที่สกปรกออก รวมถึงตุ๊กตาดันนูน กิ่งไม้ เศษหญ้า ดอกไม้ เขย่าเศษสกปรกออกและทิ้งในถังขยะ จำกัดเพียง 2 ถังต่อการเก็บแต่ละครั้ง ขยะสดหรือเปียกต้องเทน้ำออกให้หมด เป็นต้น 2) ขยะเผาไม่ได้ ให้ใส่ในถังขยะที่มีข้อความระบุในถังชัดเจนว่าขยะเผาไม่ได้ 1 ครั้งต่อเดือน เช่น ไม้แขวนเสื้อพลาสติก ของเล่นพลาสติก ของใช้ที่ทำมาจากยางหรือเครื่องหนัง เป็นต้น 3) ขยะขนาดใหญ่ จะมีกำหนดวันทิ้งโดยเฉพาะและต้องเสียค่าธรรมเนียมในการทิ้งให้กับราชการในการรับไปจัดการ หรือสามารถส่งไปยังศูนย์จัดการขยะได้ด้วยตนเองโดยตรง เช่น เครื่องเรือน จักรยาน เครื่องนอน เป็นต้น และ 4) ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Resources) เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็ก กระดาษชนิดต่าง ๆ กระจกเครื่องใช้หยาบที่บิ่นได้ เป็นต้น ซึ่งไม่ต้องทิ้งรวมกัน โดยในแต่ละเมืองมีมาตรการการคัดแยกขยะ ตาราง คู่มือ รวมไปถึงสถานที่ทิ้งขยะและป้ายสัญลักษณ์รายละเอียดในการทิ้งขยะให้ถูกต้องแตกต่างกันออกไป ภายใต้กฎหมาย Waste Management and Public Cleansing ACT (ACT No.137 of 1970) ที่ระบุอำนาจหน้าที่ให้ประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ท้องถิ่นดำเนินการจัดการของเสีย รวมถึงบดลงโทษไว้ชัดเจน ซึ่งการให้ประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้งสามารถลดปริมาณขยะลงได้อย่างชัดเจนและปฏิบัติจริงจังกมากที่สุด

ประการที่สาม การรวบรวมและขนย้าย เมืองโตเกียวมีรถขยะประมาณ 1,500 คัน หมุนเวียนเก็บขยะทั่วเมืองโตเกียวตามเส้นทางที่กำหนดไว้โดยไม่ให้กระทบการจราจร รวมถึงการบริการเก็บขยะตามบ้านเรือนผู้สูงอายุและผู้พิการที่ไม่สามารถออกมาทิ้งขยะข้างนอกได้ ภายในรถขยะส่วนใหญ่มีเครื่องบีบอัดขนาดเล็ก เพื่อช่วยในการลดขนาดขยะก่อนถึงโรงงาน และ

ประการที่สี่ การแยกขยะที่โรงงานและการกำจัด (Collection and Disposal) หลังจากรวบรวมขยะจากสถานที่ทิ้งขยะและคัดแยกแล้ว รถขนย้ายขยะจะนำขยะแต่ละประเภทเข้าสู่โรงงานเฉพาะ ได้แก่ ขยะที่เผาได้นำไปยังโรงเผาขยะที่มีเตาเผาความร้อนถึง 800-1,300 องศาเซลเซียส ตลอด 24 ชั่วโมง ขยะที่เผาไม่ได้นำไปยังโรงงานเผาขยะเฉพาะ ขยะขนาดใหญ่จะถูกนำไปยังโรงบดขนาดใหญ่เพื่อให้ขยะมีขนาดเล็ก ง่ายต่อการนำไปเผาเพื่อลดปริมาณขยะอีกครั้ง และขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่จะนำไปแปรรูปซ่อมแซมเพื่อใช้ประโยชน์ได้อีกครั้ง ความร้อนที่ได้จากการเผาขยะจะไปแปลงเป็นพลังงานไฟฟ้าเพื่อใช้ในสาธารณะประโยชน์ รวมทั้งการขายให้กับเอกชนอีกด้วย แก๊สที่ได้จากการเผาไหม้จะถูกนำไปทำเป็นคอนกรีตหรืออิฐบล็อกเพื่อใช้ในการก่อสร้าง และขยะที่ถูกบดย่อยละเอียดผ่านกระบวนการกำจัดสารพิษแล้วจะนำไปถมทะเลเพื่อสร้างพื้นที่ใหม่ เช่น สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น

1.2 ประเทศสิงคโปร์ ถือว่าเป็นเมืองที่มีความเป็นมิตรกับธรรมชาติมากที่สุดในเอเชีย อีกทั้งยังได้รับขนานนามว่าเป็นเมืองในสวน (Garden City) ตามแนวคิดของอดีตนายกรัฐมนตรีลี กวน ยู (Lee Kun Yew) ตั้งแต่ปี ค.ศ.1967 ที่ต้องการให้มีการพัฒนาเมืองควบคู่กับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรเพื่อสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ประชาชนมีความสุข นอกจากนี้ยังมีวิสัยทัศน์การมีต้นไม้เขียวขจีในสภาพแวดล้อมที่สะอาดปราศจากขยะจะบ่งบอกว่าสิงคโปร์เป็นเมืองที่มีการบริหารจัดการที่ดี สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและ

นักลงทุนเข้ามาในประเทศได้แล้วนัั้น ยังมีปัจจัยที่ทำให้ประเทศสิงคโปร์มีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพนั้นคือการวางยุทธศาสตร์ กำหนดนโยบาย และเป้าหมายที่แน่วแน่ว่าสิงคโปร์จะเป็นเมืองที่มีปราศจากขยะ (Zero Waste Nation) เน้นการลดปริมาณและการรีไซเคิลขยะร้อยละ 60 ภายใต้กลยุทธ์ระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่ยั่งยืน (Sustainable solid waste management system) ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน เช่น ภาคประชาชนมีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และการใช้แนวคิด 3Rs เป็นหลักในการคัดแยกและกำจัดขยะในบ้านเรือน โรงเรียน มหาวิทยาลัย และที่ทำงาน โดยมีหน่วยงานเอกชนเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการจัดการขยะของประเทศ ภาครัฐภายใต้การควบคุมของหน่วยงาน Waste Management Departure สังกัด National Environment Agency (NEA) ทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ประการที่หนึ่ง การลดและคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด (Reduce and separate) เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่ ทำให้ยังมีโรงเผาขยะที่เปลี่ยนเป็นพลังงาน (Waste to Energy; WTE) ไม่เพียงพอ ทางออกที่ดีที่สุดจึงเป็นการลดและคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางในครัวเรือน โรงเรียน และที่ทำงาน แนวคิด 3Rs จึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการช่วยลดขยะและการใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น การคัดแยกขยะแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ขยะทั่วไป ขยะเปียก ขยะรีไซเคิล เช่น แก้ว ขวดพลาสติก กระดาษ และขยะอันตราย ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อบังคับกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม (Environmental Public Health Act.) และข้อบังคับด้านการอนามัยสิ่งแวดล้อม (Environmental Public Health Regulations) ในสถานที่สาธารณะหรือสถานที่ท่องเที่ยวจะมีการสื่อสารเพื่อให้ชัดเจนมากที่สุดในการทิ้งขยะ โดยคำนึงถึงนักท่องเที่ยวหรือชาวต่างชาติที่มีวิธีการคัดแยกขยะในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้เกิดผลสำเร็จมากที่สุดในการทิ้งขยะ เน้นการแบ่งประเภทขยะตามสี คือ กระป๋องใช้สีเหลือง พลาสติกใช้สีแดง กระดาษใช้สีน้ำเงิน และขยะประเภทอื่น ๆ หรือขยะทั่วไปใช้สีเขียว จากนั้นรถจะวิ่งตามเส้นทางช่วงเวลากลางคืนในการรวบรวมและขนย้ายขยะในแต่ละจุด

ประการที่สอง การแยกขยะและการกำจัด (Collection and Disposal) หลังจากทิ้งขยะรวบรวมขยะจากสถานที่ทิ้งขยะแล้ว จะนำไปยังโรงคัดแยกขยะเพื่อแยกประเภท ได้แก่ ขยะทั่วไป ขยะเปียก และขยะรีไซเคิล เช่น พลาสติกจะถูกบดเป็นชิ้นเล็กเพื่ออัดขึ้นรูป ผ่านกระบวนการทำความเย็นพลาสติกจะถูกตัดเป็นเม็ดเพื่อใช้เป็นวัสดุของผลิตภัณฑ์ใหม่ต่อไป กระดาษจะถูกหั่นและแช่น้ำเพื่อให้ได้เยื่อกระดาษ เพื่อนำไปเข้าเครื่องสร้างแผ่นกระดาษ ขวดแก้วจะคัดแยกตามสีเพื่อทำความสะอาดและบดเป็นชิ้นเล็กในกระบวนการหลอมเช่นเดียวกับโลหะและเหล็กเพื่อสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ต่อไป ส่วนขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลได้จะถูกนำไปยังโรงเผาขยะ (Waste to Energy; WTE) ก่อนการเผามีการชั่งน้ำหนักเพื่อให้ทราบน้ำหนักและการติดตามผล ใช้อุณหภูมิในการเผา 800-1,000 องศาเซลเซียส หลังจากเผาเสร็จขนาดของขยะจะเหลือเพียงร้อยละ 10 ของขนาดเดิม แก๊วที่ได้จากการเผาจะถูกขนส่งไปยังสถานีโอนถ่ายขยะ Tuas Marine (TMTS) เพื่อนำไปยังเกาะเซมาเกา (Semakau) ในการถมเพื่อสร้างพื้นที่ใหม่และเป็นแหล่งเรียนรู้ได้อีกด้วย

1.3 ประเทศเกาหลีใต้ เป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีการรีไซเคิลขยะได้ดีและมากที่สุด จากการจัดอันดับของ Eunomia Research and Consulting บริษัทที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อมและสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งยุโรป ในปี พ.ศ. 2561 ที่เน้นการคัดแยกขยะก่อนทิ้งโดยใช้หลัก 3Rs เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ รัฐบาลออกกฎหมายการจัดการขยะ (Waste Control Act.) และ Act of Promotion of Saving and Recycling of Resources ที่มุ่งเน้นการจัดการ การใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่อีกครั้งอย่างเข้มงวด รวมทั้งเป้าหมายการลดขยะพลาสติกลงร้อยละ 50 และรีไซเคิลร้อยละ 70 โดยอาศัยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการดำเนินการ ให้สำเร็จภายในปี พ.ศ. 2573 ในภาพรวมแล้วสามารถจำแนกการดำเนินการจัดการขยะของประเทศเกาหลีใต้ได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง **การคัดแยกและลดขยะ ณ แหล่งกำเนิด** ประชาชนทุกครัวเรือนต้องมีการคัดแยกขยะเป็นประเภทก่อนนำไปทิ้งที่จุดทิ้ง แบ่งขยะออกเป็น 3 ประเภทหลัก ๆ คือ ขยะทั่วไป ขยะเปียก และขยะรีไซเคิล โดยประชาชนไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเก็บขนและกำจัด แต่ต้องซื้อถุงขยะตามเขตของตนจากร้านสะดวกซื้อ ไม่สามารถใช้ถุงขยะของเขตอื่นมาใช้ได้ เนื่องจากหน่วยงานท้องถิ่นจะได้รับค่าธรรมเนียมการเก็บขนและกำจัดจากการขายถุงใส่ขยะนั่นเอง ขณะเดียวกันที่จุดทิ้งขยะมีกล่องวงจรปิดติดไว้เพื่อสอดส่องและลงโทษผู้ทำผิดกฎหมาย มีโทษปรับถึง 1 ล้านวอน หรือประมาณ 30,000 บาท มีการจำแนกขยะตามสี เช่น ถุงสีขาวสำหรับขยะทั่วไป สีเขียวสำหรับเศษอาหาร แต่ละเขตจะมีที่แตกต่างกันไป สำหรับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ชำรุดเสียหาย (E-Waste) ประชาชนต้องติดต่อเขตหรือหน่วยงานท้องถิ่นในการซื้อสติกเกอร์เพื่อทำเครื่องหมายให้หน่วยงานท้องถิ่นหรือบริษัทมาเก็บขนนำไปรีไซเคิลหรือกำจัด สิ่งที่น่าสนใจไม่น้อยไปกว่าการรีไซเคิลขยะประเภทอื่นคือการรีไซเคิลขยะอาหาร รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการขั้นเด็ดขาดด้วยการให้สมาชิกในครัวเรือนจ่ายค่าถุงขยะชนิดย่อยได้รายเดือนประมาณ 6 ดอลลาร์หรือประมาณ 180 บาท ในการนำไปทำปุ๋ยหมักใช้ในการเกษตรและอาหารสัตว์ ซึ่งส่งผลต่อการใช้ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงบริหารจัดการน้ำได้ดี รัฐบาลไม่เพียงแต่ส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะเพียงอย่างเดียว แต่ยังได้มีการนำนวัตกรรมถังขยะอัจฉริยะ (Smart bins) เพื่อช่วยให้คนเข้าถึงง่าย นวัตกรรมดังกล่าวเป็นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยจัดการ ถังขยะจะชั่งน้ำหนักอัตโนมัติพร้อมคำนวณค่าใช้จ่ายและเรียกเก็บเงินจากผู้ที่มาทิ้งผ่านบัตรประชาชน (Scales and Radio Frequency Identification; RFID) ที่ช่วยระบุตัวตนและบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐานเพื่อความโปร่งใส

ประการที่สอง **การควบคุมบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์** มีการกำหนดมาตรฐานและควบคุมไม่ให้ผู้ประกอบการบริการสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถย่อยสลายหรือใช้แล้วทิ้งได้

ประการที่สาม **การตั้งศูนย์ในการใช้ซ้ำ** เพื่อให้ประชาชนนำสิ่งของที่มีขนาดใหญ่และยังสามารถใช้งานได้มาขายต่อ ในหนึ่งเขตมีอย่างน้อยหนึ่งแห่ง โดยอาจให้เอกชนดำเนินการได้

และ ประการที่สี่ **การเก็บขนและการกำจัดขยะ (Collection and Disposal)** จะเก็บขนตามวันที่กำหนดคือขยะที่สามารถเผาได้และเศษอาหารสามารถทิ้งได้ทุกวันขึ้นอยู่กับเวลาของแต่ละเขต ส่วนขยะที่

มีขนาดใหญ่และขยะรีไซเคิลสามารถทิ้งได้เฉพาะวันอังคารเท่านั้น เป็นต้น เมื่อรวบรวมจากจุดทิ้งขยะแล้วจะนำไปสู่โรงคัดแยกขยะแต่ละประเภทเพื่อดำเนินการกำจัดต่อไปเช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นและสิงคโปร์

1.4 ไต้หวัน ในช่วงปี ค.ศ. 1980-1989 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมือง การพยายามผลักดันให้เกิดการปกครองแบบประชาธิปไตย อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ทำให้มีผู้คนจำนวนมากเข้ามาทำงานที่เมืองหลวงนั่นคือไทเป หนึ่งในปัญหาที่ตามมาคือการเพิ่มขึ้นของขยะและเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลมาจากการครองชีพที่สูงขึ้นและการบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้น และประชาชนไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง การจัดการยังคงเป็นภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการกำจัด ทำให้รัฐบาลและประชาชนสูญเสียทรัพยากรไปอย่างมากมาย ในช่วงระยะ 25 ปีต่อมา ที่ครั้งหนึ่งไต้หวันเคยได้รับขนานนามว่าเป็นเกาะแห่งขยะ (Garbage Island) (Marcello Rossi, 2018) ได้กลายมาเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับเรื่องระบบการจัดการ (System development) ในระดับโลกผ่านความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งสำหรับกระบวนการเปลี่ยนแปลงการจัดการขยะ (Waste management) ที่รัฐบาลไต้หวันดำเนินการจนทำให้ทั่วโลกยอมรับในการนำมาปรับประยุกต์ใช้กับประเทศไทยคือการสร้างและพัฒนาระบบที่ดี (System development) ให้ครบถ้วนทุกด้าน ได้แก่

ประการที่หนึ่ง **การคัดแยกขยะด้วยตนเอง** แบ่งประเภทขยะออกเป็น 3 กลุ่มหลักคือ 1) ขยะทั่วไป ที่ไม่สามารถรีไซเคิลได้ ต้องนำไปกำจัดโดยการเผา 2) ขยะรีไซเคิล แบ่งประเภทละเอียดกว่า 10 ประเภท เช่น กระดาษ กระป๋อง ถ่าน ถุงพลาสติก กล่องอาหาร ขวดยา โฟม เป็นต้น และ 3) ขยะเศษอาหาร เช่น เศษอาหารและของสด ขณะที่ขยะที่มีขนาดใหญ่ เช่น ตู้เสื้อผ้า เฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ ประชาชนต้องโทรแจ้งรถขยะพิเศษให้มาเก็บที่บ้าน เพื่อหน่วยงานท้องถิ่นนำไปตัดแปลง ซ่อม หรือขายต่อในราคาถูก รวมถึงการบริจาคให้มูลนิธิหรือโรงเรียน ขณะเดียวกันถุงบรรจุขยะประชาชนต้องซื้อถุงขยะที่มีบาร์โค้ดของรัฐบาลเท่านั้น ไม่สามารถใช้ถุงอื่นแทนได้เด็ดขาด

ประการที่สอง **การใช้มาตรการให้ประชาชนนำขยะมาทิ้งที่รถขนขยะด้วยตนเอง** จากเดิมที่มีการทิ้งลงถังขยะและหน่วยงานท้องถิ่นที่รับผิดชอบจะนำไปกำจัดต่อไป ได้เปลี่ยนรูปแบบผ่านการทำงานของรถขยะ โดยใช้เพลง Maiden's Player หรือเพลง Fur Elise เป็นสัญญาณเตือนให้ประชาชนได้รับรู้ว่ารถขยะมาถึงแล้วตลอด 4,000 จุด มีตารางกำหนดเส้นทาง วัน เวลา เช่น บริเวณที่พักอาศัย โรงเรียน และมหาวิทยาลัยจะวิ่งช่วงเช้าและช่วงเย็น สถานที่ท่องเที่ยวหรือการค้าจะวิ่งช่วงกลางวันและช่วง จำนวนรอบที่ชัดเจน คือ 1) ขยะทั่วไปจะมีรถขยะสีเหลืองวิ่งเก็บ 6 วันต่อสัปดาห์ 2) ขยะรีไซเคิลจะมีรถขยะสีขาวยังเก็บ 2 วันต่อสัปดาห์ และ 3) ขยะเศษอาหาร แยกเป็น 2 ถังท้ายรถขยะสีเหลืองไว้ใส่เศษอาหารในการนำไปทำเป็นอาหารสัตว์ และใส่ของสดเพื่อไปหมักเป็นปุ๋ยใช้ในการเกษตรต่อไป

ประการที่สาม **การนำเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มสมัยใหม่ (Digital Platform) เข้ามาร่วมพัฒนา** ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าในยุคปัจจุบันดิจิทัลสมัยใหม่มีบทบาทอย่างมากในการช่วยเหลือให้ผู้คนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างสะดวกสบาย เช่นเดียวกับรัฐบาลไต้หวันที่ได้นำดิจิทัลแพลตฟอร์มมาเป็นส่วนหนึ่งในการช่วย

จัดการขยะของเมือง โดยได้ร่วมมือกับสำนักงานปกป้องสิ่งแวดล้อม (Department of Environmental Protection) สร้างและพัฒนาแอปพลิเคชัน Taiwan Garbage Service เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามตำแหน่งรถขยะที่ใกล้ที่สุดในขณะนั้นได้ ขณะเดียวกันรัฐบาลไต้หวันยังยึดหยุ่นให้ประชาชนที่พลาดหรือไม่ทันรถเก็บขยะ โดยการติดตั้งเครื่องรีไซเคิล ชื่อ iTrash Booths ที่รองรับขยะได้ถึง 200 กิโลกรัม ใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดยผู้ที่นำขยะมาทิ้งที่ตู้นี้จะต้องจ่ายค่าปรับ แต่ถ้าหากนำขยะมารีไซเคิลจะสามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ผ่านบัตร Smartcard จะเห็นได้ว่านวัตกรรมทั้งสองอย่างตอบโจทย์วิถีชีวิตผู้คนในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี และ

ประการที่สี่ การสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่ประชาชน (Public Mind) โดยการให้ผู้ทิ้งแบกรับค่าใช้จ่ายตามปริมาณขยะที่ทิ้งทิ้ง ถ้ามีขยะมากก็จ่ายมาก ขยะน้อยก็จ่ายน้อย เป็นหนึ่งในนโยบายที่ปลูกฝังได้ผลดีที่สุด

2. วิเคราะห์ปัจจัยหลักของความสำเร็จในการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลีใต้ และไต้หวัน พบว่า

ในการศึกษาปัจจัยหลักของความสำเร็จในการจัดการขยะของทั้ง 4 ประเทศ พบว่าไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก สามารถสรุปได้ 6 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 รูปแบบการจัดการขยะ ทั้ง 4 ประเทศเหล่านี้ มีรูปแบบที่เหมือนและแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของแต่ละประเทศ มีดังนี้

จุดเหมือนในการจัดการขยะ คือ การนำแนวคิด 3Rs มาใช้เพื่อคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางในภาคครัวเรือน การแบ่งถังขยะตามประเภทขยะ ได้แก่ ขยะทั่วไปที่สามารถเผาไหม้ได้ ขยะเปียกหรือเศษอาหาร ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีสถานที่หรือโรงงานที่เป็นเฉพาะตามประเภทขยะ การนำขยะหรือของใช้ที่ยังมีสภาพดีมาซ่อมแซม ขายให้กับประชาชนในราคาที่ถูก รวมถึงการบริจาคให้มูลนิธิของสังคม หรือเพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์สาธารณะโดยการนำไปถมเพื่อสร้างพื้นที่ใหม่ต่อไป

ขณะเดียวกันก็มีรูปแบบการจัดการขยะที่แตกต่างกัน คือ 1) ประเทศญี่ปุ่น มีคู่มือ ตาราง และรายละเอียดในการให้ประชาชนได้ศึกษาและปฏิบัติตาม ซึ่งในแต่ละเมืองจะมีความแตกต่างกันออกไป ไม่สามารถนำขยะจากอีกเขตไปทิ้งที่อีกเขตได้ 2) ประเทศสิงคโปร์ เน้นการสื่อสารเพื่อให้ชัดเจนกับประชาชน และนักท่องเที่ยวมากที่สุดในการทิ้งขยะรีไซเคิล โดยการตั้งถังขยะรีไซเคิลตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ เช่น สวนสาธารณะที่มีการติดตั้งถังขยะดิจิทัลที่สามารถบอกสถานะความจุ ปริมาณที่บรรจุขยะ ณ ปัจจุบัน ให้แก่ผู้คนในการทิ้งลงถังและเจ้าหน้าที่ในการนำไปจัดการต่อไป 3) ประเทศเกาหลีใต้ ที่มีการนำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมถังขยะอัจฉริยะ (Smart bins) เข้ามาจัดการกับขยะ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย โดยคำนวณค่าใช้จ่ายตามน้ำหนักขยะและเรียกเก็บเงินผ่านบัตรประชาชนของผู้ที่มาทิ้งขยะ และ 4) ไต้หวัน ใช้เพลง Maiden's Player หรือเพลง Fur Elise เป็นสัญญาณเตือนให้ประชาชนได้รับรู้ว่ารถขยะมาถึงแล้ว เพื่อให้ประชาชนนำขยะมาทิ้งที่รถขยะด้วยตนเอง ขณะเดียวกันได้นำเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มสมัยใหม่ (Digital

Platform) เข้ามาร่วมพัฒนา โดยการสร้างและพัฒนาแอปพลิเคชัน Taiwan Garbage Service เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามตำแหน่งรถขยะที่ใกล้ที่สุด และยังสามารถให้ประชาชนที่พลาดหรือไม่ทันรถเก็บขยะ โดยการติดตั้งเครื่องรีไซเคิล ชื่อ iTrash Booths ที่รองรับขยะได้ถึง 200 กิโลกรัม ใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง แต่มีเงื่อนไขคือผู้ที่นำขยะมาทิ้งที่ตู้นี้จะต้องจ่ายค่าปรับ (ขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลได้) แต่ถ้าหากนำขยะมารีไซเคิลจะสามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ผ่านบัตร Smartcard

2.2 ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง (Social and Political Analysis) ในการจัดการขยะของทั้ง 4 ประเทศ ไม่ได้มีแค่หน่วยงานภาครัฐ (Public Sector) ที่ดำเนินการรับผิดชอบเพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้น แต่ยังมีการร่วมมือ (Collaboration) จากหลาย ๆ หน่วย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน มูลนิธิหรือองค์กรสาธารณะประโยชน์ และภาคประชาสังคม ร่วมสนับสนุนและจัดการปัญหา มีการใช้เครื่องมือและเทคนิคหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การให้ความรู้แก่ประชาชนในการคัดแยกขยะ 1) ประเทศญี่ปุ่น ที่รัฐบาลกลางมีการกำหนดนโยบายและบทบาทและกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำไปดำเนินการในเขตของตน รวมถึงการตรวจสอบ ควบคุม และติดตามการดำเนินงานของ อปท. เช่น การส่งเจ้าหน้าที่ส่วนกลางมาประเมิน หรือการจัดสรรงบประมาณ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือการนำแนวทางที่รัฐบาลกลางกำหนดมาปรับใช้ให้เหมาะสมในเขตของตน ส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทและจิตสำนึกในการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง สร้างความเข้าใจโดยการประชาสัมพันธ์ จัดทำแผ่นพับ ปฏิทิน และตาราง เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข้อมูลข่าวสาร ประสานความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนวิธีการคัดแยกขยะให้ถูกต้องเป็นวิชาหลักให้กับนักเรียนในระดับชั้นประถม รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงานให้รัฐบาลกลางได้รับทราบอยู่เสมอ ข้อได้เปรียบอีกประการคือรัฐบาลท้องถิ่นดำเนินงานโดยคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้เลือกโดยผ่านการเลือกตั้งที่มีความโปร่งใส นำมาซึ่งความเข้มแข็งและความสามารถในการจัดการปัญหาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในระดับและทุกกระบวนการ ตั้งแต่ร่วมรับรู้ปัญหา ร่วมคิดและแสดงความคิดเห็น ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตาม ร่วมรับผิดชอบ และร่วมขยายผล 2) ประเทศสิงคโปร์ คล้ายกับประเทศญี่ปุ่นที่ภาคประชาชนมีบทบาทในการคัดแยกขยะ ขณะเดียวกันรัฐบาลกลางก็ได้บังคับใช้มาตรการในการให้บริษัทภาคเอกชนผลิตวัสดุหรือบรรจุภัณฑ์ที่สามารถรีไซเคิลได้ทั้งหมด โดยใช้มาตรการสำคัญคือบริษัทหรือภาคเอกชนผู้ผลิตต้องรายงานบรรจุภัณฑ์ (Mandatory Packaging Reporting) รวมทั้งร่วมวางแผนเพื่อลดปริมาณการผลิตบรรจุภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมด้วย 3) ประเทศเกาหลีใต้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการประสานและสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรและร่วมทำงานกับบริษัทด้านเกษตรในการนำขยะเศษอาหารไปแปรรูปเป็นปุ๋ยและอาหารสัตว์ ถือว่าเป็นการสนับสนุนให้เกิดการเกษตรในเมืองในการดึงให้ผู้คนรวมกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง รวมถึงให้เอกชนในบางเมืองจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกในการใช้ซ้ำ เพื่อนำขยะที่มีขนาดใหญ่แต่ยังสามารถใช้งานได้มาซ่อมแซมและขายเป็นสินค้ามือสองได้ และ 4) ไต้หวัน รัฐบาลกลางประสานและได้รับความ

ร่วมมือจากมูลนิธิอานันทมหิดล องค์กรการกุศลที่ใหญ่ที่สุดในไต้หวัน ที่ดำเนินงานด้านการรีไซเคิลขยะมาอย่างยาวนาน ทำหน้าที่ในการนำขยะมารีไซเคิลเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง

2.3 ปัจจัยด้านเศรษฐศาสตร์ (Economic Analysis) ได้แก่ 1) ประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของญี่ปุ่นถือว่ามีการเติบโตที่สูง ส่งผลให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ทำให้อาชีพรับจ้างต่าง ๆ โดยเฉพาะแม่บ้านมีน้อยหรือแทบจะไม่มีเลย ทำให้เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้การจัดการขยะในครัวเรือนเป็นงานที่ทุกคนปฏิบัติจนเป็นนิสัย นอกจากนี้ยังส่งผลให้รัฐบาลมีงบประมาณในการจัดสรรเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะ โดยเฉพาะการจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำไปส่งเสริม การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ การจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็น 2) ประเทศสิงคโปร์ จากข้อจำกัดด้านการทรัพยากรและพื้นที่ของประเทศ ทำให้สิงคโปร์ต้องเน้นการสร้างบรรยากาศในการค้าและการลงทุน โดยได้พัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ไปพร้อมกัน เช่น การพัฒนาผังเมือง การพัฒนาทุนมนุษย์ ได้แก่ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การสร้างโอกาสในการเข้าถึงจากภายนอก ส่งผลให้สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความพร้อมและมีบทบาทในด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ 3) ประเทศเกาหลีใต้ เคยเป็นประเทศที่ยากจนมากที่สุดในโลกเมื่อปี พ.ศ.2505 จึงต้องมีการสร้างและพัฒนาอัตลักษณ์ของประเทศ ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการของประเทศ ขณะเดียวกันยังดึงดูดให้มีการลงทุนและการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้และความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ 4) ไต้หวัน เนื่องจากในอดีตมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ไต้หวันต้องผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจให้อยู่รอด ต่อยอดและสร้างมูลค่าให้กับสินค้าและผลิตภัณฑ์ของประเทศ นำมาซึ่งการจัดสรรงบประมาณปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศให้เทียบเท่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับประเทศสิงคโปร์ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.4 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Analysis) ขยะและของเสียต่าง ๆ ที่เกิดจากการเติบโตทางเศรษฐกิจหรือเกิดจากที่มนุษย์สร้างขึ้น ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของตนเอง ซึ่งทั้ง 4 ประเทศที่กล่าวต่อไปนี้มีทรัพยากรธรรมชาติที่ย่ำแย่มาก่อนอันเกิดจากขยะ 1) ประเทศญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. 1955 เศรษฐกิจของเมืองเติบโตอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้ปริมาณขยะของเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การจัดการขยะใช้วิธีฝังกลบและกำหนดมาตรการเร่งด่วนในการจัดการขยะแต่ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร โรงงานขยะไม่สามารถจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโรงงานอุตสาหกรรมมีการลักลอบนำขยะที่เจือปนสารปรอทไปทิ้งในทะเลจนทำให้เกิดโรคมินามาตะ หรือโรคที่เกิดจากสารพิษปรอทปนเปื้อน ทำให้ประชาชนมีอาการผิดปกติทางร่างกาย เป็นสาเหตุให้รัฐบาลประกาศสงครามขยะ (Waste War) ในปี ค.ศ. 1971 โรงงานขยะและโรงงานอุตสาหกรรมเริ่มวางระบบป้องกันมลภาวะอย่างจริงจัง สนับสนุนให้ครัวเรือน โรงงาน สถานประกอบการลดปริมาณขยะที่ตนผลิต และจำแนกประเภทขยะเพื่อรีไซเคิล ปัจจุบันจากการส่งเสริมทุกระดับเกิดการแข่งขันของภาคเอกชนในการมุ่งผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือเรียกว่า Green Competition 2) ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเดิมเป็นประเทศที่มีความพร้อมทางด้านทรัพยากรธรรมชาติต่ำ

เนื่องจากเป็นเกาะและมีขนาดเล็ก ทำให้รัฐบาลต้องหารายได้โดยการส่งเสริมเศรษฐกิจด้านการลงทุนและการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้าน เช่น ระบบผังเมือง (Urban Planning) อุตสาหกรรมการผลิต ระบบคมนาคมขนส่งที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เป็นต้น รวมทั้งการมีวิสัยทัศน์ (Vision) และเชื่อว่าการมีต้นไม้เขียวขจีในสภาพแวดล้อมที่สะอาดปราศจากขยะจะบ่งบอกว่าสิงคโปร์เป็นเมืองที่มีการบริหารจัดการที่ดี จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักลงทุนเข้ามาในประเทศได้ 3) ประเทศเกาหลีใต้ มีการเปลี่ยนนโยบายของประเทศจีนในการห้ามนำเข้าขยะมูลฝอยที่จากเดิมเป็นผู้นำเข้าหลัก ทำให้ราคาขยะต่ำลง บริษัทที่รับรีไซเคิลขยะไม่มีแรงจูงใจในการรีไซเคิล ส่งผลให้ขยะตกค้างและล้นเมือง จนรัฐบาลกลางออกนโยบายและมาตรการการจัดการขยะอย่างจริงจัง ขณะเดียวกันก็ได้ตระหนักถึงการรีไซเคิลขยะจากเศษอาหารที่ประชาชนของประเทศทิ้งถึง 130 กิโลกรัมต่อปีต่อคน ซึ่งไม่ใช่วิถีปกติของคนเกาหลีใต้ ทำให้มีการพัฒนานวัตกรรมที่ช่วยจัดการขยะ ดังที่กล่าวไปในข้อ 2.1 นั้นแล้ว และ 4) ไต้หวัน เนื่องจากในอดีตไต้หวันเคยได้รับขนานนามว่าเกาะขยะเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจทำให้มีการเติบโตของเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งสิ่งที่ตามมาคือการจำนวนขยะมากมายมหาศาล แต่ปัจจุบันไต้หวันใช้เวลาไม่กี่ทศวรรษในการพลิกโฉมประเทศจากเกาะขยะเป็นประเทศที่มีระบบบริหารและการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดอีกประเทศ

2.5 ปัจจัยด้านกฎหมาย (Legal Analysis) ทั้ง 4 ประเทศเหล่านี้ล้วนมีนโยบาย วิสัยทัศน์ที่ต้องการพัฒนาประเทศให้มีความสะอาด เป็นระเบียบ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาวะที่ดีของประชาชน นำมาซึ่งการกำหนดเป็นกฎหมาย ข้อปฏิบัติ และบทลงโทษที่ชัดเจนและเด็ดขาดในการปฏิบัติ โดย 1) ประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายรองรับและจัดการขยะ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กฎหมายพื้นฐานเพื่อจัดตั้งสังคมบนพื้นฐานของการรีไซเคิล เช่น กฎหมายการรีไซเคิลขยะประเภทอาหาร การรีไซเคิลด้านบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น 2) กฎหมายว่าด้วยการกำจัดของเสีย และ 3) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมเฉพาะผลิตภัณฑ์ เช่น กฎหมายการรีไซเคิลเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน ที่กำหนดให้ประชาชนเป็นผู้รับผิดชอบค่าธรรมเนียมในการรีไซเคิล สถานที่จำหน่ายหรือผู้ค้าปลีกจัดเก็บซาก และผู้ผลิตเป็นผู้ดำเนินการรีไซเคิลซากผลิตภัณฑ์นั้น เป็นต้น และยังมีหน่วยงานดูแลความสะอาดของกรุงโตเกียว 23 (Clean Association of Tokyo 23) ก่อตั้งขึ้นโดยมติของ 23 เขต ตามกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่รับผิดชอบการจัดการขยะตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย 2) ประเทศสิงคโปร์ มีการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บท Zero Waste Masterplan ในการพัฒนาประเทศควบคู่กับการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองอย่างมีแบบแผน กฎหมายอนามัยและสิ่งแวดล้อมเพื่อการสาธารณสุข (The Environment Public Health Act.) ดำเนินการโดยกระทรวงสิ่งแวดล้อม 3) ประเทศเกาหลีใต้ มีมาตรการในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมตามปริมาณการทิ้งขยะ โดยวิธีที่ให้ประชาชนซื้อถุงใส่ขยะในแต่ละเมือง โดยประชาชนไม่ต้องจ่ายค่าบริการการจัดเก็บขยะให้กับเมือง แต่หน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานที่รับผิดชอบจะได้รับค่าธรรมเนียมขยะจากการซื้อถุงขยะของรัฐบาลจากประชาชน และ 4) ไต้หวัน กำหนดกฎหมายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เคร่งครัด โดยออกกฎหมายสนับสนุนการรีไซเคิล โดยทุกภาคส่วนทุก

ระดับมีส่วนร่วมเสียภาษีให้กับรัฐบาล เนื่องจากถือว่าเป็นภาระของสังคม พร้อมทั้งมีบทลงโทษชัดเจนสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม

2.6 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technological Analysis) 1) ประเทศญี่ปุ่น และ 2) ประเทศสิงคโปร์ มีความคล้ายกันในเรื่องของการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดการขยะในขั้นสุดท้าย โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ควบคุมการเผาขยะให้มีความสม่ำเสมอ พร้อมทั้งตรวจจับสารพิษที่เจือปนมากับขยะก่อนนำเศษเถ้าที่ได้จากการเผานั้นไปถมเพื่อสร้างพื้นที่ใหม่ ใช้ผลิตกระแสไฟฟ้า หรือเพื่อสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ต่อไป 3) ประเทศเกาหลีใต้ มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมถังขยะอัจฉริยะ (Smart bins) เข้ามาจัดการกับขยะเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย โดยคำนวณค่าใช้จ่ายตามน้ำหนักขยะและเรียกเก็บเงินผ่านบัตรประชาชนของผู้ที่มาทิ้งขยะ และ 4) ไต้หวัน ได้นำเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มสมัยใหม่เข้ามาร่วมพัฒนา โดยการสร้างและพัฒนาแอปพลิเคชัน Taiwan Garbage Service เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามตำแหน่งรถขยะที่ใกล้ที่สุดและยังยืดหยุ่นให้ประชาชนที่พลาดหรือไม่ทันรถเก็บขยะ โดยการติดตั้งเครื่องรีไซเคิล ชื่อ iTrash Booths ที่รองรับขยะได้ถึง 200 กิโลกรัม ใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง แต่มีเงื่อนไขคือผู้ที่นำขยะมาทิ้งที่ตู้นี้จะต้องจ่ายค่าปรับ (ขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลได้) แต่ถ้าหากนำขยะมารีไซเคิลจะสามารถเปลี่ยนเป็นเงิน ได้ผ่านบัตร Smartcard

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาทบทวนและเปรียบเทียบกับหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการถอดบทเรียนความสำเร็จจากการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และไต้หวัน พบว่า การจัดการขยะแบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ คือ การคัดแยก การรวบรวมและเก็บขน และการกำจัด แต่ละประเทศมีรูปแบบที่คล้ายกัน คือ 1) รูปแบบการคัดแยกที่ใช้แนวคิด 3Rs การรวบรวมและเก็บขน และการกำจัด 2) การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบและปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่ระดับครัวเรือนจนถึงสังคมทุกระดับ สอดคล้องกับบทความของ Miho Namba (2003 : 4-5) ที่กล่าวถึงการรีไซเคิลและบทความของ National Environment Agency (2018 : Online) ที่กล่าวถึงการจัดการขยะ การใช้มาตรการภาคบังคับจนเกิดเป็นแนวปฏิบัติคือการให้ประชาชนแยกขยะใส่ถุงทิ้งขยะที่กำหนดสอดคล้องกับงานวิจัยของไชยยุทธ์ กลิ่นสุคนธ์ และธวัชชัย ศุภดิษฐ์ (2551 : 53-69) ที่ศึกษาการจัดการของเสียประเทศสาธารณรัฐเกาหลีใต้ และการให้ประชาชนแบกรับค่าใช้จ่ายตามปริมาณขยะที่ตนทิ้ง ถ้ามีขยะมากก็จ่ายมาก ขยะน้อยก็จ่ายน้อย สอดคล้องกับบทความของ Wanyi Lin (2020 : Online) ที่กล่าวถึงการจัดการขยะของไต้หวัน สะท้อนให้เห็นถึงผลสำเร็จที่สำคัญในการดำเนินการ 3) การนำไปใช้ประโยชน์ ประเทศญี่ปุ่นและสิงคโปร์ เน้นการนำเถ้าที่ได้จากการเผาไปใช้ประโยชน์สาธารณะ สอดคล้องกับบทความของ Douglas Broom (2019 : Online) ที่กล่าวถึงการรีไซเคิลขยะอาหาร และ 4) การใช้เทคโนโลยี โดยประเทศญี่ปุ่นและสิงคโปร์มีการนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยจัดการในขั้นตอนการกำจัดขั้นสุดท้าย สอดคล้องกับบทความของ National Environment Agency

(2018 : Online) ที่กล่าวถึงการจัดการขยะ และประเทศเกาหลีใต้และไต้หวัน มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยจัดการขยะสอดคล้องกับบทความของ Douglas Broom (2019 : Online) ที่กล่าวถึงนวัตกรรมถังขยะอัจฉริยะที่ซึ่งน้ำหนักอัตโนมัติพร้อมคำนวณค่าใช้จ่ายและเรียกเก็บเงินจากผู้ที่มาทิ้งผ่านบัตรประชาชน และสอดคล้องกับบทความของ FOX Business (2018 : Online) ที่กล่าวถึงการสร้างและพัฒนาแอปพลิเคชัน Taiwan Garbage Service และเครื่องรีไซเคิลที่เปลี่ยนเป็นเงินได้ผ่านบัตรประชาชน เห็นได้ว่าประเทศทั้งหมดที่กล่าวมานั้นสังคมเป็นฐานในการจัดการและการพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถอดบทเรียนความสำเร็จจากการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และไต้หวัน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ประเทศไทยไม่มีระบบคัดแยกขยะโดยภาครัฐ กระบวนการจัดการและรีไซเคิลเกือบร้อยละ 100 เป็นธุรกิจของภาคเอกชน หน้าที่ของภาครัฐคือรวบรวม จัดการ และกำจัดขยะเท่านั้น รัฐต้องมีบทบาทในกระบวนการคัดแยกขยะและรีไซเคิลมากกว่านี้แทนที่จะให้ขึ้นอยู่กับกลไกของตลาดและราคาขยะที่ขึ้นลงตลอดเวลา
2. การส่งเสริมหรือสร้างโอกาสให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งที่เป็นหน่วยงานรัฐหรือไม่ใช่รัฐเข้ามาบูรณาการความร่วมมือและปฏิบัติในพื้นที่ทุกระดับเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการในพื้นที่
3. การสร้างจิตสำนึกต่อสังคมเรื่องการคัดแยกขยะที่ถูกต้องตั้งแต่ต้นทาง รวมทั้งการให้ความรู้ต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าให้กับขยะดังเช่นทั้ง 4 ประเทศ โดยใช้สังคมเป็นตัวนำผ่านกระบวนการความร่วมมือและดำเนินการร่วมกันจากทุกภาคส่วน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2561). รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ไชยยุทธ กลิ่นสุคนธ์ และธวัชชัย ศุภดิษฐ์. (2551). ทักษะศึกษาดูงานการจัดการของเสียประเทศสาธารณรัฐเกาหลี. วารสารที่ปรึกษาสิ่งแวดล้อมไทย. 12 (2), 53-69
- Broom, D. (2019). South Korea once recycled 2 % of its food waste. Now it recycles 95 %. World Economic Forum. Online. Retrieved May 20, 2020. from: <https://www.weforum.org/agenda/2019/04/south-korea-recycling-food-waste/>

- History SG. (2019). “Garden City” Vision is Introduces. *Online*. Retrieved June 1, 2020. from : <https://eresources.nlb.gov.sg/history/events/a7fac49f-9c96-4030-8709-ce160c58d15c>
- Lin, W. TAIWAN WASTE MANAGEMENT. *Online*. Retrieved December 7, 2020. from: <https://cadsondemak.com/taiwan-waste-management/>
- Namba, M. (2003). RECYCLING: Moving toward a less wasteful society. *Asia Pacific Perspective*. 1 (4). 4-5
- National Environment Agency. (2018). Waste Management. *Online*. Retrieved December 1, 2020. from: <https://www.nea.gov.sg/our-services/waste-management>
- Rossi, M. (2018). TAIWAN HAS ONE OF THE HIGHEST RECYCLING RATES IN THE WORLD. HERE’S HOW THAT HAPPENED. Institute on the Environmental at the University of Minnesota. *Online*. Retrieved January 7, 2021. from: <https://ensia.com/features/taiwan-recycling-upcycling/>
- FOX Business. (2018). FOX Business. *Online*. Retrieved December 15, 2020. from: <https://www.foxbusiness.com/markets/taiwanese-use-new-machines-to-exchange-trash-for-cash>

การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร

4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

**The Development of Transformational Leadership of School
Administrators According to Four Brahmavihara
Dhammas under Khon Kaen Primary
Educational Service Area Office 1**

บุญญาพงษ์ ดวงมัลย์,

พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส และ สุนทร สายคำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Bunyaphong Duangman,

Phrakhrupalad Boonchuay Jotivamsa and Sunthon SaiKham

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail : bunyaphongduangmarn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมโดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 303 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 10 คน จำแนกตามสถานภาพได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน และครูผู้สอน จำนวน 5 คน นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มาสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่าโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.31 โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักอุเบกขา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.34

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเมตตาต่อบุคลากรปรารถนาให้ทุกคนมีความสามัคคีเป็นผู้มีเหตุผล 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การช่วยเหลือบุคลากรตามความเหมาะสมเสียสละ ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย เป็นแบบอย่างที่ดี 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากรวางตนเหมาะสม ยกย่องชื่นชมบุคลากร แสดงความยินดีจากใจจริง ประกาศเกียรติคุณให้คนอื่นรู้และเอาแบบอย่าง 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางตนอยู่บนพื้นฐานความยุติธรรมปฏิบัติงานตามหลักคุณธรรม จริยธรรม มีใจเป็นกลาง

คำสำคัญ: การพัฒนา; ผู้นำการเปลี่ยนแปลง; พรหมวิหาร 4

Abstracts

The objectives of this research paper were: 1) to study the development of the transformational leadership of the school administrators according to the Four Brahmavihara Dhammas (brahmavihāra-dhamma; sublime states of the mind) under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 1; 2) to present the ways to develop the transformational leadership of the mentioned school administrators. This study was carried out by means of the mixed methodology research. Its population included 303 administrators and teachers in the schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 1 and the samples were calculated based on the method of Krejcie and Morgan and the target group included 5 school administrators and 5 teachers (total 10), selected by a purposive sampling method. The quantitative data were used to synthesize the qualitative data to acquire the ways to develop the transformational leadership of the mentioned school administrators.

The research results were as follows:

1. The development of transformational leadership of school administrators according to Brahma Vihara 4 was found that the overall practice was at a high level with the mean ($\bar{X}$) = 4.31. The most action being was the leadership of change according to the equation with the mean ($\bar{X}$) = 4.34

2. The ways to develop the transformational leadership of the mentioned school administrators are as follows: 1) School administrators should have good human relations, generosity and compassion for personnel in the work segment. They should wish everyone to have unity, be reasonable and be a good friend with colleagues. 2) School administrators should provide appropriate assistance to personnel in the organization. They should have sacrifice, work with consistency and role model. 3) School administrators should create work incentives for personnel, place themselves appropriately, and be a good role model in their conduct, praise people when they are successful in their careers, show sincere congratulations and announce their honor to other people as an example. 4) School administrators should place themselves on the basis of justice when problems arise and work according to morality, ethics, neutrality and flexible work.

Keywords: Development; Transformational Leadership; Brahmavihara Dhammas Four

บทนำ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารในองค์กรถือเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ ผู้ใต้บังคับบัญชา ร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภาวะผู้นำจึงมีความสัมพันธ์กับ ผลของงานอย่างสูง เมื่อ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมแล้ว ก็สามารถนำพาองค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างประสบความสำเร็จและใน สภาวะปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ภาวะผู้นำก็ถือเป็นกำลังสำคัญที่จะ ช่วยผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จ ผู้นำยังต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยอาศัยเทคโนโลยีทางด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆเป็นเครื่องมือในการรวบรวม ข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทักษะการเป็นผู้นำ และผู้ ตามที่ดี, 2563 : ออนไลน์)

จากสภาพปัญหาสังคมในปัจจุบันที่เน้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและความก้าวหน้าด้าน เทคโนโลยีที่ขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้าน คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามของมนุษย์นั้น ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศโดยรวม และเป็นสาเหตุที่มาของปัญหา ทางด้านสังคมในปัจจุบันที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กเยาวชนที่เป็น อนาคตสำคัญของชาติซึ่งกำลังประสบปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม มารุมล้อม คุกคามและโน้ม้นำใจให้ หลงผิด มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ขาดระเบียบวินัย ละทิ้งค่านิยมความเป็นไทย ขาดความตระหนักในคุณค่าของ คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ นับว่าเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขเยียวยาอย่างเร่งด่วน (การพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม, 2563 : ออนไลน์) ซึ่งส่งผลให้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2559 ถึง 30 กันยายน 2564 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : ออนไลน์) ที่ต้องการพัฒนาคนไทยให้มี คุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทั้งนี้การศึกษาน่าจะให้ทางออกที่ดีต่อการ แก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น และผู้บริหารโรงเรียนก็น่าจะเป็นความหวังหนึ่งของสังคมที่เป็นผู้มีภาวะผู้นำตาม หลักธรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรมต่อครู นักเรียน และบุคคลอื่นในสังคม ตามความมุ่งหมายในการ พัฒนาการศึกษาศึกษาของชาติตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับ ที่ 2 พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 6 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2553 : ออนไลน์) ที่ต้องการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้แสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ มีการพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่าง ที่ดีในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 เป็นองค์กรหนึ่งใน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานและทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีคุณภาพคู่คุณธรรม ซึ่งในปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นโรงเรียนจึงมีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะโดดเด่น เหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมและประสบการณ์ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ทันสมัยและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง (ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21, 2563 : ออนไลน์)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะเป็นครูและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ซึ่งได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับนักบริหารให้เกิดเป็นต้นแบบที่สำคัญแก่คณะครูและนักเรียนในโรงเรียน อีกทั้งผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่สำคัญให้ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์ (Interview)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 จำนวน 156 โรงเรียน จำนวนผู้บริหาร 163 คน จำนวนครู 1,263 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 1,426 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 จำนวน 303 คน โดยแยกเป็นผู้บริหารจำนวน 38 คน และครูผู้สอนจำนวน 265 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูผู้สอน จำนวน 5 คน รวม 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งนี้โดยเลือกจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูง

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ คือ **ลักษณะของเครื่องมือ 1. แบบสอบถาม** มีลักษณะปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) **ตอนที่ 2** เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) **ตอนที่ 3** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) จำนวน 4 ด้าน ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย **2. แบบสัมภาษณ์** มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) **ตอนที่ 2** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ จำนวน 4 ด้าน ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามจากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 เป็นจำนวน 156 โรงเรียน 2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำนวน 303 ฉบับ และรับคืนมาด้วย 3. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมา ถือเป็นฉบับสมบูรณ์แล้ว นำมาวิเคราะห์ค่าสถิติต่างๆ โดยผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสัมภาษณ์จากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตขอนแก่น ถึง ผู้ให้สัมภาษณ์ 2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตนำเสนอต่อผู้ให้สัมภาษณ์ 10 คน 3. นัดหมายการสัมภาษณ์ 4. ดำเนินการสัมภาษณ์ 5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

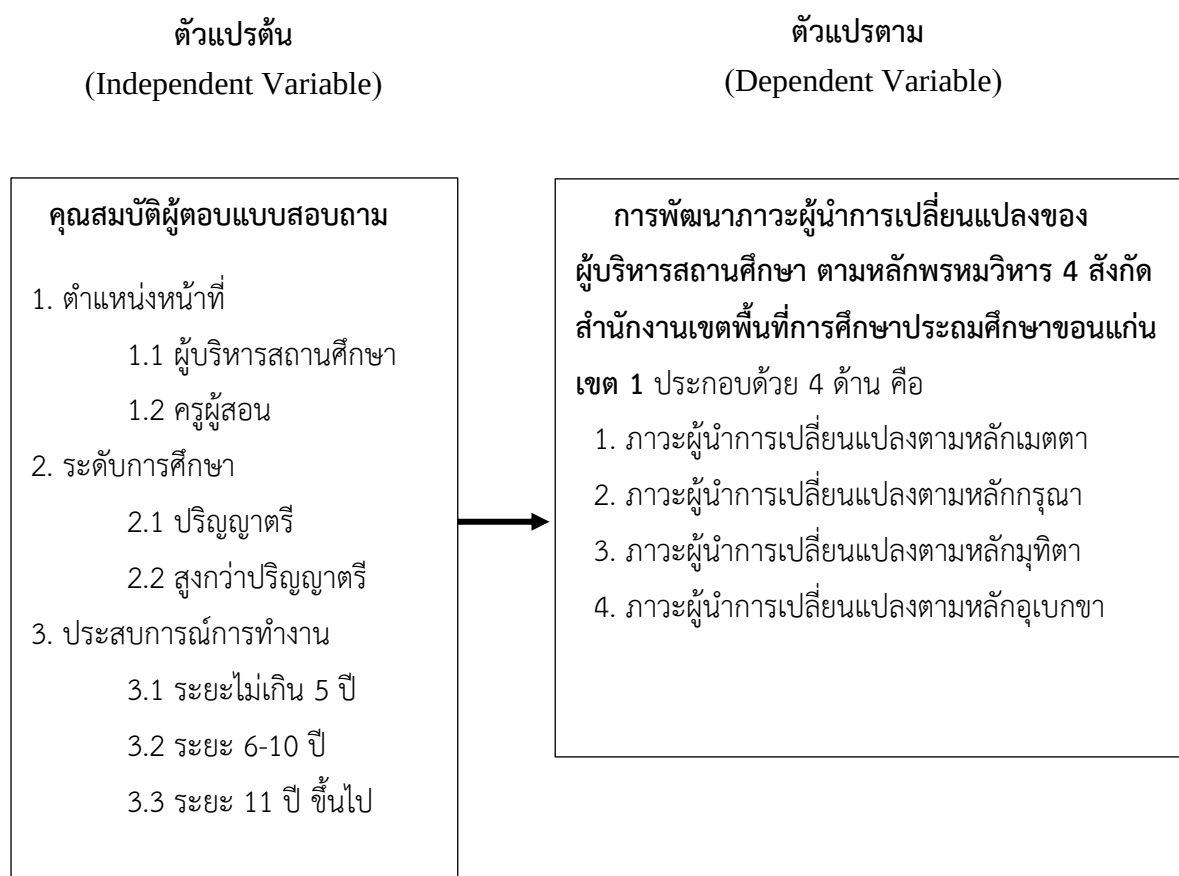
หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ **สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)** 1. ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล 2. ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อธิบายข้อมูล ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย “เรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variable) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง

พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.50 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 75.90 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 24.10 และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะไม่เกิน 5 ปีลงมา คิดเป็นร้อยละ 44.60 รองลงมาคือ มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.70 และมีประสบการณ์การทำงาน ระยะ 11 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.80 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4

ตารางที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4

ข้อที่	การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักเมตตา	4.30	0.62	มาก	3
2	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักกรุณา	4.30	0.62	มาก	3
3	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักมูทิตา	4.32	0.66	มาก	2
4	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักอุเบกขา	4.34	0.63	มาก	1
	โดยภาพรวม	4.31	0.60	มาก	

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.31 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักเมตตา พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.30 เรียงลำดับจากข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดไปหาค่าต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำผลงานโดยไม่ปิดกั้น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.36 รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงาน ช่วยแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.35 และผู้บริหารดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานและสนับสนุนบุคลากรให้มีความเจริญก้าวหน้า มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.34 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติน้อยสุดคือ ผู้บริหารปรารถนาให้ทุกคนมีความสามัคคีกัน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.24

2.2 ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักกรุณา พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.30 เรียงลำดับจากข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดไปหาค่าต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารให้โอกาสผู้ที่ทำงานผิดพลาดได้ปรับปรุงตนเองและเข้าร่วมงานต่อ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.34 รองลงมาคือผู้บริหารเป็นที่ปรึกษาที่ดี และให้คำแนะนำแก่บุคลากรเมื่อมีปัญหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.33 และผู้บริหารปฏิบัติตนและปฏิบัติงานด้วยความเสมอต้นเสมอปลายต่อบุคลากรในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.33 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติน้อยสุดคือผู้บริหารจัดหาเอกสาร ตำราที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.22

2.3 ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักมูทิตา พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.32 เรียงลำดับจากข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารแสดงความยินดีกับบุคลากรทุกคน ที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.37 รองลงมาคือ ผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างยุติธรรม ถูกต้อง เทียบตรงมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.36 และผู้บริหารชื่นชมผลการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วย ความจริงใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.34 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติน้อยสุดคือ ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดกับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.27

2.4 ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักอุเบกขา พบว่า โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.34 เรียงลำดับจากข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.38 รองลงมาคือ ผู้บริหารรักษาราชการมณเฑียรบาลได้มั่นคง เคารพสิทธิของ ผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.37 และผู้บริหารประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.36 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติน้อยสุดคือ ผู้บริหารมีใจเป็นกลาง วางตัวเหนือโลกธรรม (การนิทา สรรเสริญ) เมื่อผู้ร่วมงานปฏิเสธให้ความช่วยเหลือในการทำงานในสถานศึกษาโดยไม่ตอบโต้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.25

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4

วิเคราะห์จากข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เพื่อทราบแนวทางในการปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

3.1 การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักเมตตา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นกัลยาณมิตร สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและองค์กร สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความสุขอย่างยั่งยืน คอยหมั่นสังเกต ชักถามความเป็นอยู่ เอาใจใส่และห่วงใยบุคลากรในองค์กร ช่วยชี้แนะ ในสิ่งที่ประโยชน์กับคณะครู บุคลากร นักเรียน เสริมสร้างความรักความสามัคคีในองค์กรและพัฒนาองค์กร ให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักกรุณา ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การช่วยเหลือบุคลากรในองค์กรตามความเหมาะสม ร่วมกันแก้ปัญหาด้วยเหตุผล เป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับคณะครูทุกคน มีความเสียสละ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี ให้โอกาสทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร ยอมรับฟังความคิดเห็น เป็นผู้อำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในโรงเรียนอย่างเหมาะสมและทั่วถึง และผู้บริหารควรพูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ นุ่มนวล เป็นกันเอง มีความโอบอ้อมอารี มีมิตรไมตรีจิตที่ดีต่อกันในองค์กร

3.3 การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักมูทิตา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากรภายในโรงเรียน ควรให้การยกย่องชื่นชมบุคลากรเมื่อประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน แสดงความยินดีจากใจจริง ส่งเสริมอย่างเต็มที่และภาคภูมิใจด้วย ประกาศเกียรติคุณให้คนอื่นรู้ และเอาแบบอย่าง

3.4 การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักอุเบกขา ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางตนอยู่บนพื้นฐานความยุติธรรมเมื่อเกิดปัญหา และปฏิบัติงานตามหลักคุณธรรม จริยธรรม มีใจเป็นกลาง วางตัวเหนือโลกธรรม (การนิทา สรรเสริญ) มีขันติธรรม อดทน อดกลั้นต่อปัญหาต่างๆ ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ประพฤติปฏิบัติตนและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน รักษาอารมณ์ให้มั่นคง มีความยืดหยุ่นในการทำงาน ดำเนินการทางวินัยและการลงโทษอย่างยุติธรรม ตักเตือนและให้คำแนะนำผู้ที่ทำผิดพลาด และให้โอกาสกับเพื่อนร่วมงานได้แก้ไขการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

จากการศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.31 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นกัลยาณมิตร มีความเสียสละให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดวัฒน์ชัย อภิวัฒน์ (ทวสม) (2558 : 47) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ ตามหลักพรหมวิหาร 4 เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านอุเบกขา รองลงมาด้านมูทิตา ด้านกรุณา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ด้านเมตตา ตามลำดับ และเสนอแนวทางคือ ผู้บริหารควรมีความปรารถนาให้ครูทุกคนมีความสามัคคีกันในการทำงาน โดยให้ทำงานร่วมกัน มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถ รับฟังความคิดเห็นของครู สนับสนุนให้ครูมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป และวางตัวให้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดี และยังสอดคล้องกับ สุบรรลุ เหตุผล (2561 : 5) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังเกตสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติในระดับสูงสุด คือภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านเมตตา รองลงมา

คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านอุเบกขา และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านกรุณา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติในระดับต่ำที่สุดคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านมุทิตา เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักเมตตา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.30 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำผลงานโดยไม่ปิดกั้น เป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงาน ช่วยแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานและสนับสนุนบุคลากรให้มีความเจริญก้าวหน้า

2. ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักกรุณา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.30 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารให้โอกาสผู้ที่ทำงานผิดพลาดได้ปรับปรุงตนเอง และเข้าร่วมงานต่อ เป็นที่ปรึกษาที่ดีและให้คำแนะนำแก่บุคลากร และปฏิบัติตน ปฏิบัติงานด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย

3. ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักมุทิตา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.32 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารแสดงความยินดีกับบุคลากรทุกคน ที่มีผลงานดีเด่น พิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างยุติธรรม ถูกต้อง เที่ยงตรง ชื่นชมผลการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วย ความจริงใจ

4. ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักอุเบกขา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.34 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม รักษาอารมณ์ได้มั่นคง เคารพสิทธิของผู้ใต้บังคับบัญชา ประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรักความสามัคคีกันในทุกคณะ

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดหาเอกสาร ตำราที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้กับบุคลากร

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดขึ้นกับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีใจเป็นกลาง วางตัวเหนือโลกธรรม (การนิทา สรรเสริญ) เมื่อผู้ร่วมงานปฏิเสธให้ความช่วยเหลือในการทำงานในสถานศึกษาโดยไม่ตอบโต้

5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนุชย์สัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูล และมีความเมตตาต่อบุคลากรในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์ให้มีการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานหรือในองค์กร

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรมีการจัดอบรมผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรมีกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 ให้กับบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น

2) ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาที่มีลักษณะโครงสร้างแตกต่างกันบ้างเพื่อหาความแตกต่าง

3) ควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักพุทธธรรมหมวดอื่นๆ และขยายขอบเขตการวิจัยไปสู่ระดับจังหวัด หรือเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม. (2563). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_25602561/PDF/8338s/5.203.pdf
- ทักษะการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี.(2563). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/karphathnathaksachiwit/bth-thi--thaksa-thang-sangkhm/2-1-thaksa-kar-pen-phuna-laea-phu-tam-thi-di>
- ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. (2563). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: http://conference.edu.ksu.ac.th/file/20160809_2488101126.pdf
- พระปลัดวิวัฒน์ชัย อภิวัฒน์ (ท้วมสม). (2558). *การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามหลักพรหมวิหาร 4 เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422

สุบรรลุ เหตุผล. (2561). ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดมหาสารคาม. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

**The Academic Affairs Administration in the Digital Era of the School
Administrators Under Khon Kaen Primary
Educational Service Area office 1**

พระอนันต์ ธมมวิริโย (นามทอง),

สุนทร สายคำ และ ประจิตร มหาหิง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phra Anan Dhammaviriyo (Namthong),

Sunthorn Saikham and Prachitr Mahahing

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, Ananthong59@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน และ เชิงคุณภาพจากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีแบบสอบถาม และ แนวทางการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาผลวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา และ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปหาน้อยการคิดสร้างสรรค์ การร่วมมือ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร การอ่านออก การเขียนได้ การคิดเลขเป็น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การมีคุณธรรม การคิดข้ามวัฒนธรรม และ ทักษะอาชีพ

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า 1) ควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) ควรจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบ (Active Learning) 3) ควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล 3) ควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือสำหรับการพัฒนาคุณภาพภายในโรงเรียน

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; ยุคดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the academic affairs administration in the digital era of the school administrators under the KhonKaen Primary Educational Service Area Office 1 and 2) to present the guidelines of the academic affairs administration in the digital era of the school administrators under the KhonKaen Primary Educational Service Area Office 1. This study was carried out by means of the mixed method research. The quantitative data collection was conducted with 310 samples and the qualitative data was collected from the target group with 6 informants. The tools used in this research were the questionnaire and interview form. The statistics used in the data analysis were: Percentage, Mean, Standard Deviation.

The research results were as follows:

1. The academic affairs administration in the digital era of the school administrators under the KhonKaen Primary Educational Service Area Office 1 was rated at a high level of practice in all studied aspects. The study of each aspect in detail reveals that the most practical one was seen in the aspect of learning and teaching processes followed by that of curriculum of the educational institutions, learning and teaching media; while, the least practical aspect was seen in that of evaluation and assessment. When the studied items were ranked, the most rated score was seen in creativity followed by collaboration, technology use, media, reading, writing, arithmetic, critical thinking, morality, cross-cultural thinking and professional skills.

2. The guidelines of the academic affairs administration in the digital era of the school administrators under the KhonKaen Primary Educational Service Area Office 1: 1) is that the curriculum should be revised to be consistent with the 21st century learning. 2) The student-centered teaching and learning, and Active Learning should be managed. 3) modern teaching media through digital learning platforms and 4) A variety of assessment methods, a tool for improving quality within the school should be used more effectively.

Keyword: Academic Affairs Administration; Digital, the School Administrators; Under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อบริบทของโลกให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต เทคโนโลยีต่างๆ อาทิ ระบบประมวลผลที่ฉลาดขึ้นและมีความเป็นอัตโนมัติ ปริมาณข้อมูลในฐานข้อมูลที่มีขนาดใหญ่และสามารถนำไปวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือขนาดเล็กซึ่งสามารถพกพาและเคลื่อนที่ไปทุกหนแห่งได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในแทบทุกมิติ (สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์, 2560 : 7) จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สังคม สิ่งแวดล้อม และ การใช้เทคโนโลยีส่งผ่านข้อมูล และ เชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็ว ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการวางแผนการจัดการศึกษาในปัจจุบันเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมความรู้ ความคิด ทักษะ และ ทักษะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบัน และ เตรียมความพร้อมสำหรับโลกอนาคต การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เท่าทันของการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทั้งระบบการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศเท่าทันโลกแห่งอนาคต(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563 : 57)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต การพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถการปฏิบัติกิจ การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 และการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 จะเป็นแรงผลักดันให้ ประชากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และสร้าง ปัญหาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณมีการนำเทคโนโลยีการสื่อสาร และระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่มาใช้มากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1-4)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ขอบข่ายของเนื้อหา และหลักการบริหารงานวิชาการ รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์ จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อจะได้วางแผนได้ถูกต้อง มีการจัดการบริหารที่ดีโดยมีเทคนิควิธีการที่จะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพได้ การบริหารงานด้านวิชาการเป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าเป็นไปอย่างมีคุณภาพได้ตามเป้าหมาย และความคาดหวังของหลักสูตร (สนั่น มีสัตย์ธรรม, 2540 : 3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องถือเอางานวิชาการมาเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของสถานศึกษา คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพสูงสุดการเป็นผู้นำทางด้านวิชาการโดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครู

และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกัน หรือเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (ดารี บุญชู, 2546 : 16)

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นของ พบว่า การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องบริหารงานตามขอบข่ายงานวิชาการทุกด้านให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาระดับปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ซึ่งเป็นพื้นที่สะดวกต่อการศึกษาวิจัย อ้างอิงจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research Method) เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

1. ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,548 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 170 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,378 คนผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน โดยกำหนดตามตารางเครชชีและมอร์แกน (Crejcie , Margan) อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 43)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ ทดลองใช้ที่สถานศึกษานอกเขตพื้นที่ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 82 – 83) ชนิด 5 ตัวเลือก มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการมีปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการมีปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบอย่างอิสระ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) ขอรับหนังสือจากสำนักงานศูนย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
- 2) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือพร้อมแบบสอบถามถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม
- 3) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยใช้โปรแกรมทางสังคมศาสตร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ทั้งโดยรวม และ รายด้าน แล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปลผลตามเกณฑ์ต่อไปนี้ อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 82 – 83)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 6 คน แยกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 3 คน ซึ่งเลือกจากสถานศึกษาที่ได้รับมาตรฐานโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน 3) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลประเมินผล ตามทักษะในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ขอรับหนังสือจากสำนักงานศูนย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือพร้อมแบบสัมภาษณ์ถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

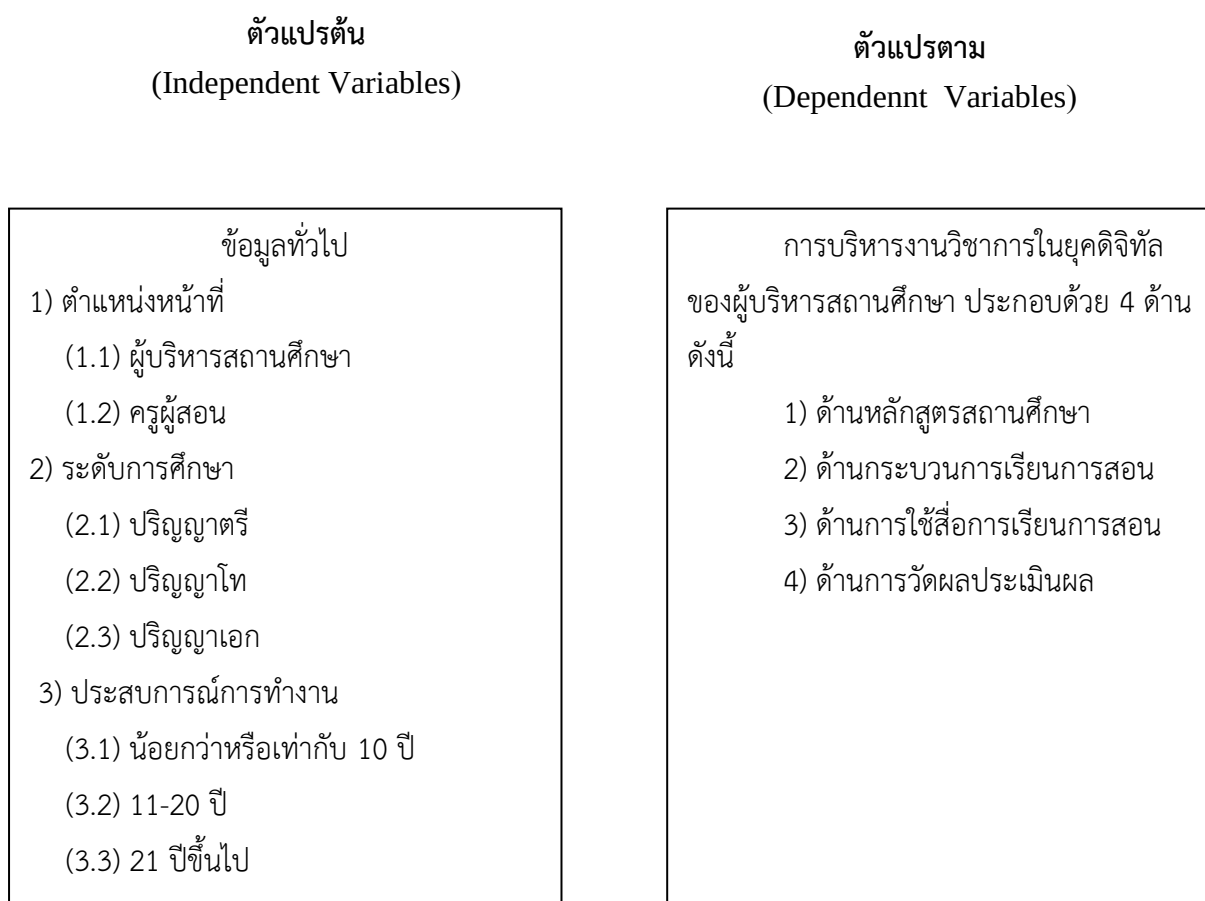
ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์ ด้วยพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Method) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (inductive approach)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ตามแนวทางการบริหารวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ ดังแผนภาพที่ ๒.๗.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการจึงได้สรุปผลการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 94.20 รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 5.80 ตามลำดับ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.93 รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 13.54 รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 4.53 ตามลำดับ และ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานอยู่ระหว่าง 21 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 39.35 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงาน 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.85 และมีประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า หรือ เท่ากับ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.80 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.67) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.70) และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณารายข้อปรากฏผล ดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.55) รองลงมา คือ มีความคิดสร้างสรรค์ในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.58) และ มีการสื่อสารการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.59) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดทำหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

2.2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติด้วยการเขียนอย่างแท้จริง ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.61) และ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.61) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สร้างประสบการณ์อาชีพให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปต่อยอดในอนาคตได้ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

2.3 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการ

เรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.65) รองลงมา คือ มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นในการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.64) และ ใช้เทคโนโลยีจัดทำสื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.67) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับทักษะอาชีพที่นักเรียนสนใจ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

2.4 ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศรายงานการวัดผลประเมินผลอย่างมีระบบ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการวัดผลประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.63) และ มีการวัดผลประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกช่วงชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.65) ส่วนข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีทักษะทางอาชีพในการวัดผลประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .65) ตามลำดับ

3. ผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

1. ด้านหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคลในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแบบ (School Based Management)

2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่าควรจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง มีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) มีการจัดการเรียนการสอนแบบ (Active Learning) ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม สอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการ จัดการเรียนรู้แบบสืบค้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ตอบสนองความสนใจของนักเรียนที่ต่างกัน สร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน มีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่าควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยใช้สื่อการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนแห่งคุณภาพ DLIT, DLTV, youtube, แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล ใช้แอปพลิเคชันในการสื่อสาร มีการประชุมผ่าน ZOOM, Google Meet, ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าผ่านสื่อออนไลน์ นำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในองค์กร ยกย่องคุณภาพการศึกษา ด้วยเทคโนโลยี สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัลที่ทันสมัย

4. ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่าควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายใช้เครื่องมือสำหรับการพัฒนาคุณภาพภายในโรงเรียน (Q-Info) ใช้โปรแกรมบริหารจัดการผลการเรียน (SchoolMIS) ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงในห้องเรียน ควรให้ความสำคัญกับการสะท้อนกลับ (Feedback) การนำเทคโนโลยีการช่วยในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้องตามทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ควรให้ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองและสร้างผลงานผ่านการใช้แฟ้มผลงาน (Portfolio) เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการวัดผลประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ปรับปรุงเครื่องมือการวัดผลประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล เมื่อพิจารณารายชื่อ เรียงจากมากไปหาน้อย การคิดสร้างสรรค์ ความร่วมมือการใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร การอ่านออก การเขียนได้ การคิดเลขเป็น คิดอย่างมีวิจารณญาณ การมีคุณธรรมคิดข้ามวัฒนธรรม และทักษะอาชีพซึ่งสอดคล้องกับ ดารัตน์ กันเอี่ยม (2561 : บทคัดย่อ) เรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประจำตามแนวคิดความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ และการบริหารกิจการนักเรียน

จะเห็นได้ว่า ด้านกระบวนการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยของการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้ให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพราะการจัดกระบวนการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ อมรรัตน์ ศรีพอ (2561 : บทคัดย่อ) เรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน

ส่วนด้านการวัดผลประเมินผล ที่มีความคิดเห็นในสภาพการปฏิบัติโดยเฉลี่ยต่ำสุด ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลด้านการวัดผลประเมินผล แบ่งเป็นข้อดังนี้ 1) ควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายในการวัดผลการเรียนรู้ 2) ใช้ระบบ Q-Info เครื่องมือสำหรับการพัฒนาคุณภาพภายในโรงเรียน ใช้ระบบการประเมินผล School Mis, DMC, 3) ประเมินความสามารถในการอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ ให้สอดคล้องกับขอบเขตตัวชี้วัดที่กำหนด เพราะว่า การวัดผลประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญในเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย การนำผลการเรียนที่ได้จากการประเมินไปใช้ปรับปรุงแก้ไขพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พรณิธร อินทราเวช (2560 : 152) เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลตามแนวคิดสะเต็มศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี พบว่า อยู่ในระดับมีการปฏิบัติมาก โดยด้านการวัดผลและประเมินผลมีความคิดเห็นในสภาพการปฏิบัติโดยเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการจัดเรียนการสอน ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตรด้านการบริหารสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้

๒. แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

1) ด้านหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิตเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคลในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแบบ (SBM) เพราะว่า หลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางของการศึกษา ผู้บริหารครูจะต้องทำความเข้าใจในการวางแผนการใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยพันธ์ ศิริรักษ์ (2562 : 92) เรื่อง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ควรปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย และ ประยุกต์ใช้กับหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้วงจรการบริหารแบบมีคุณภาพ (PDCA) นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเองผ่านกระบวนการสอนแบบ (Active Learning) มีการใช้เทคโนโลยีช่วยสอนผ่านแอปพลิเคชันทางการศึกษา

2) ด้านกระบวนการเรียนการสอนพบว่า ควรจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) จัดการเรียนการสอนแบบ (Active Learning) ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม สอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการ จัดการเรียนรู้อยู่โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) มีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพราะว่ากระบวนการเรียนการสอนเป็นจุดมุ่งหมาย ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ด้วยเทคนิควิธีการเรียนรู้ ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญข้าว ชุ่มเกษรกุลกิจ (2560 : บทคัดย่อ) เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนา

ทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนพบว่า ควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีการใช้สื่อการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนแห่งคุณภาพ DLIT, DLTV, youtube, แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล ใช้แอปพลิเคชันในการสื่อสารมีการประชุมผ่าน ZOOM, Google Meet, ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าผ่านสื่อออนไลน์ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เพราะว่า ครูบุคลากรของสถานศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ จารุกิตติ์ สิทธิยานนท์ (2559 : บทคัดย่อ) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมาตรฐานสากลตามแนวคิดพลเมืองโลกศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ตามลำดับ โดยด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน รองลงมา คือ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

๔) ด้านการวัดผลประเมินผลพบว่า ควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือสำหรับการพัฒนาคุณภาพภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Q-Info) ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงในห้องเรียน ควรให้ความสำคัญกับการสะท้อนกลับ (Feedback) การนำเทคโนโลยีการช่วยในการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้องตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะว่า ครู บุคลากรของสถานศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ในการสร้างเครื่องมือการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพ ครูมีภาระงานมากเกินไปซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรา ยุทธมนตรี (2554 : บทคัดย่อ) เรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานครที่ผ่านการประเมินระดับดีมาก พบว่า การวัดและประเมินผลงานวิชาการ ใช้เครื่องมือในการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการสังเกตมีการรายงานผลการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้แบบรายงานแสดงผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล โรงเรียนนำผลจากการวัดผล ประเมินผลไปใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลในการวิจัยครั้งนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ
ที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ มัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญข้าว ชุ่มเกษรกุลกิจ. (2560). *แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน
ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุกิตต์ สิทธิยานนท์. (2559). *แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมาตรฐานสากลตามแนวคิด
พลเมืองโลกศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คำริ บุญชู. (2546). *การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ขวณพิมพ์.
- ดาร์ตัน กันเอี่ยม. (2561). *กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประจำตามแนวคิดความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21*.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.
- ปิยพันธ์ ศิริรักษ์. (2562). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- พรรณิอร อินทราเวช. (2560). *แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลตามแนวคิดสะเต็มศึกษา:
กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิต
วิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2560). *แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ.
2560-2564*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร:
พริกหวานกราฟฟิก.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *พลิกโฉมการเรียนรู้ก้าวสู่ยุคดิจิทัล กระทรวงศึกษาธิการ 128 ปี*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเซ็นจูรี่.
- สนั่น มีสัต์ธรรม. (2540). *ทางสายใหม่ของการปฏิบัติราชการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- อมรรัตน์ ศรีพอ. (2561). *กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา ยุทมนตรี. (2554). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานครที่ผ่านการประเมินระดับดีมาก*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

**The Personnel Administration in Accordance with the Four Gharavasa
Dhammas of the Administrators of Phrapariyattidhamma Schools
General Education in Khon Kaen Province**

พระมหาอภิสิทธิ์ อภิภุทธเมธี (ไทยธานี),

พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส และ ประจิตร มหาหิง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phramahaaphisit aphiphatharametee (thaithanee),

Phrakhrupalad Boonchuay Jotivamso and Prachitr Mahahing

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: apisits1995@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม และ 2) เสนอแนะแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 188 รูป/คน ด้วยแบบสอบถามและ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเก็บข้อมูล จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 8 รูป/คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ด้วยแบบสัมภาษณ์ และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยพรรณนาวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง โดยจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านจาคะ คือ เสียสละ ความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม

2. แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าว พบว่า 1) ด้านสัจจะ คือ จริใจ ซื่อตรง โปร่งใส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสรรหาบุคลากร 2) ด้านทมะ คือ การปรับตัว แก้ไขข้อบกพร่อง ควบคุมจิตใจ การเชิญผู้ปกครองผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาและการบริหารงาน

บุคคล 3) ด้านขันติ คือ อดทน พากเพียรพัฒนา อย่าหวั่นไหว ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจมากกว่าการใช้อารมณ์ แต่ผู้บริหารต้องเปิดใจรับฟังเหตุผลในข้อเสนองานของแต่ละบุคคล 4) ด้านจาคะ คือ ความเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อส่วนรวม คอยควบคุม กำกับ ติดตามให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล; ขรรวาสธรรม 4; ผู้บริหาร

Abstracts

The objectives of this research paper were: 1) to study the status of the personnel administration in accordance with the Four Gharavasa Dhammas of the administrators and 2) to present the guideline to promote the personnel administration in accordance with the Four Gharavasa Dhammas of the administrators of Phrapariyattidhamma Schools, General Education Department in Khon Kaen Province. This study was carried out by means of mixed method research. For the quantitative research, the samples included 188 informants, selected by sampling. The tool used in this research was the questionnaire. The statistics used in the data analysis were: Frequency, Mean, Percentage and Standard Deviation. For the qualitative research, the target group included 8 cases selected by the purposive sampling. The tool used in this stage was the interview form. The obtained data were descriptively analyzed.

The research results were as follows:

1. The level of the practice of the personnel administration in accordance with the Four Gharavasa Dhammas of the administrators of Phrapariyattidhamma Schools, General Education, in Khon Kaen Province was moderate. Considering the studied aspects indicates that all aspects showed the moderate level of practice. The highest score was seen in that of Caga (Generosity) which is the sacrifice of personal happiness for the public.

2. The guidelines to promote the personnel administration in accordance with the Four Gharavasa Dhammas of the administrators of Phrapariyattidhamma Schools, General Education, in Khon Kaen Province are proposed as follows: 1) terms of Sacca, that is, sincerity, honesty, transparency, the personnel management must be honest, sincere, transparent in the performance of one's duties, especially in recruiting and selecting personnel. 2) terms of Dama, which is to fix flaws, to control the mind, in the personnel management, parents or experts are invited to take part in the education without using personal emotions. 3) terms of Khanti, which is perseverance, development and stability, personnel management requires more reasons for judgment rather than using emotion to judge one's subordinates, strengthening the organization. The administrators must be open-minded to listen to the reasons for each proposal. 4) terms of Caga, which is the sacrifice of personal happiness for the public, the administrators should devote time to control, supervise and monitor personnel to perform their duties to the best of their ability, willingness and full time.

Keyword: Personnel Management; Fourfold Gharavasadhamma; Administrators

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) โครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจและสังคมโลกมากขึ้น จึงทำให้มีความอ่อนไหวและผันผวนตามปัจจัยภายนอก ในขณะที่ความสามารถในการแข่งขันปรับตัวช้าเนื่องจากการยกระดับห่วงโซ่มูลค่าการผลิตเกษตร อุตสาหกรรมและบริการสู่การใช้องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมยังดำเนินการได้น้อย ทำให้ฐานการผลิตเกษตร อุตสาหกรรม และบริการมีผลิตภาพการผลิตต่าง ๆ ประกอบกับประเทศไทยยังประสบปัญหาคุณภาพในเกือบทุกด้าน ที่สำคัญได้แก่ คุณภาพคนคุณภาพการศึกษา คุณภาพบริการสาธารณะและบริการสาธารณสุข สังคมไทย ยังมีความเหลื่อมล้ำสูงก่อให้เกิดความแตกแยกการจัดทำแผน ขับเคลื่อน และการติดตามประเมินผล เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน และภาคการศึกษา ในทุกพื้นที่ของประเทศ เป็นกลไกประชารัฐที่รวมพลัง ให้สามารถกำหนดเป้าหมายแนวทางการพัฒนารวมทั้งแผนงานโครงการสำคัญที่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับภูมิสังคมและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2559: 2)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) ว่า “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็จำเป็นต้องอนุวัตไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่งคือหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป” (คณะทำงานและคณะอนุกรรมการ, 2557: 1)

การศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ แต่ปัจจุบันสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีเป็นโรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนพระภิกษุสงฆ์สามเณร เปิดทำการเรียนการสอนวิชาสามัญและวิชาพระปริยัติธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการประยุกต์วิชาพระพุทธศาสนาและวิชาสามัญเข้าด้วยกัน วิชาที่เปิดสอนมี 9 หมวด คือ ธรรมวินัย บาลี ภาษาไทย ศาสนปฏิบัติ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ และสุขศึกษา โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อพระภิกษุสงฆ์สามเณรเรียนจบแล้วมีศักดิ์และสิทธิ์เท่าเทียม กับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกระทรวงศึกษาธิการทุกประการ และถ้าพระภิกษุสงฆ์สามเณรเหล่านี้ลาสิกขาบทไปแล้วก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐหรือเข้ารับราชการสร้างประโยชน์ความก้าวหน้าให้แก่ตนเองและสังคมสืบต่อไปได้ (กิตติ ธีรสนันต์, 2544: 4)

ภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษานั้นก็คือ การบริหารงานบุคคล เพราะภารกิจหลักของผู้บริหาร คือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลฝ่ายงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา ให้เกิดการทำงานร่วมกัน ช่วยกันนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายซึ่งบุคลากรเปรียบเสมือนฟันเฟืองขับเคลื่อนองค์กร ดังนั้น การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพราะสถานศึกษามีองค์ประกอบอยู่ 3 ประการ คือ คน งาน และเงิน นั้นหมายความว่า การบริหารงานคน อย่างไรว่าจะได้ถึงความสำเร็จของงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คนถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะคนเป็นผู้กระทำให้เกิดปัจจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะงานคนเป็นผู้นำให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายการศึกษาเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งในการสร้างความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของชาติ ถ้าการจัดการศึกษาของชาติมีคุณภาพก็หมายถึงประชาชนในชาติมีคุณภาพตามไปด้วย สถานศึกษาจึงนับว่าเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งสถานศึกษาเป็นสถาบันที่นโยบายด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ จนเกิดความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหาร ฉะนั้น ผู้บริหารต้องมีหลักธรรมหรือนำหลักธรรมข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นแนวทางปฏิบัติจึงจะสามารถแก้ปัญหาที่ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นบุคลากรในองค์กรจะทำงานเป็นทีมได้ดียิ่งขึ้นจะต้องมีผู้บริหารที่ดีคอยกำกับดูแล (พระเมธีธรรมาภรณ์, 2534 : 183)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ต้องการ ทราบว่า การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research Method) เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

1. ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ทั้งบรรพชิตและ
คฤหัสถ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น
จำนวน 26 โรงเรียน ทั้งหมด 374 รูป/คน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 188 รูป/คน โดยกำหนดตาม
ตาราง Krejcie, R.V., & Morgan. (1970 : 5) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก (Stratified
Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ
(Quantitative Research) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ
(Checklist) เกี่ยวกับ ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4
ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 4 ด้าน ลักษณะ
แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ คือ มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อย
ที่สุด ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ทำหนังสือถึงโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความ
ร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยนำหนังสือพร้อมทั้งแบบสอบถามส่งถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือใน
การตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 200 ฉบับ และได้รับกลับคืน จำนวน 190 ฉบับ ครบสำหรับกลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ 188 คน ในการวิเคราะห์ผล

3) ผู้วิจัยเดินทางตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไป
วิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ
(Checklist) เกี่ยวกับ ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน โดยการแจกแจงความถี่
(Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ทั้งโดยรวม และรายด้านแล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปลผลตามเกณฑ์ต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์แบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนเกี่ยวกับอุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้อย่างอิสระ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดกลุ่มข้อมูล ตามประเด็นรายด้านของการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4

ขั้นตอนที่ 2 เสนอแนะแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 8 รูป/คน แยกเป็นผู้บริหาร 4 รูป และครูผู้สอนจำนวน 4 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) โดยให้ตอบแบบเสรีจำนวน 4 ข้อ 4 ด้าน จากแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยทำการขอความร่วมมือจากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อขอความร่วมมือผู้ให้สัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตนำเสนอต่อผู้ให้สัมภาษณ์

3) นัดหมายการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

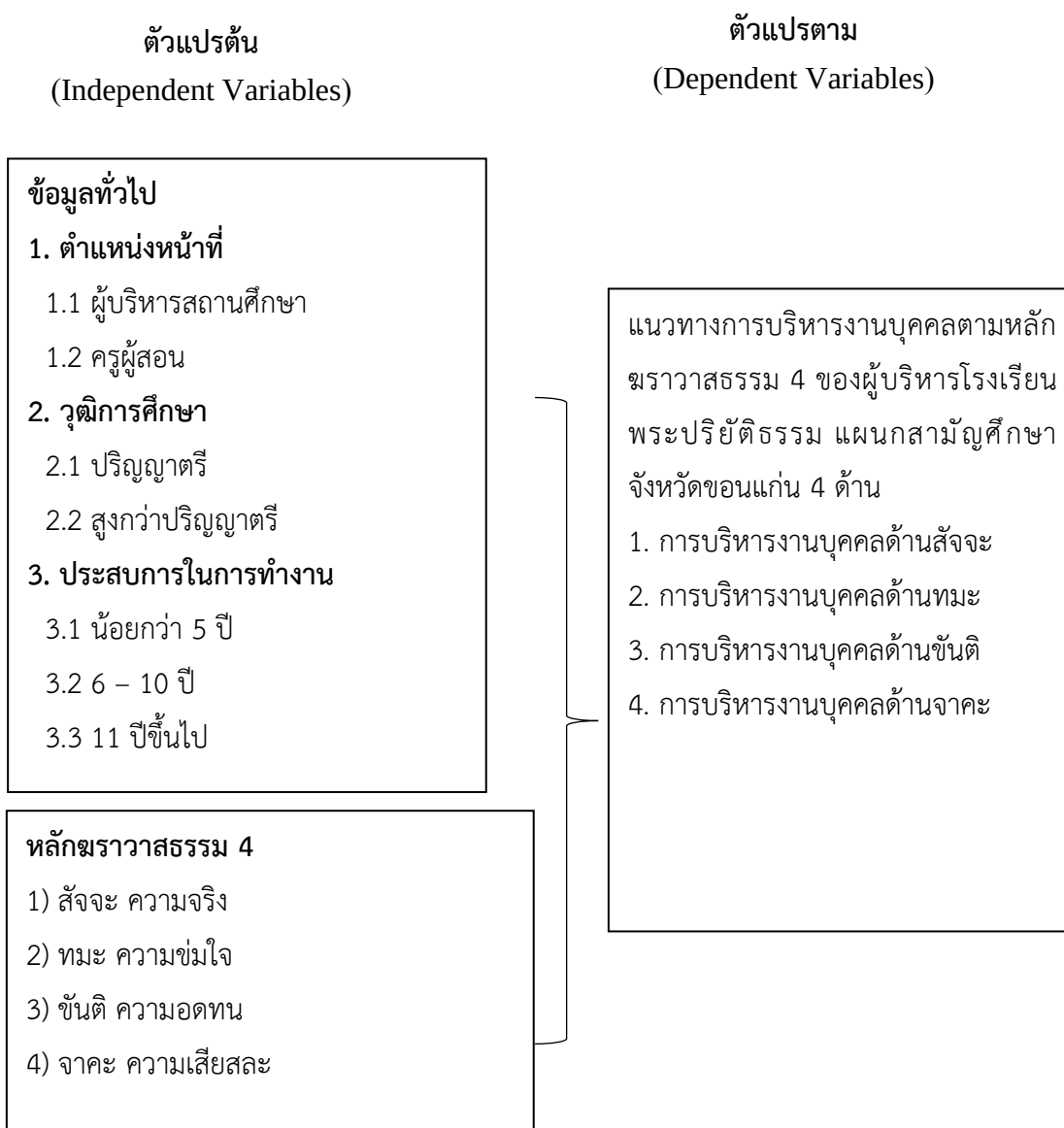
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์ ด้วยพรรณนาวิธี (Descriptive Method) ตามหลักอุปนัยวิธี (inductive method)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการจึงได้สรุปผลการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำแนกภาพรวมและรายชื่อ โดยภาพรวมในแต่ละด้านเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ที่เด่นชัดที่สุด 3 อันดับแรก คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ (Percentage) ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 188 รูป/คน ส่วนใหญ่ด้านตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 153 รูป/คน ผู้บริหาร จำนวน 35 รูป/คน ด้านวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 102 รูป/คน ปริญญาตรี จำนวน 86 รูป/คน ด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 6-11 ปีขึ้นไป จำนวน 73 รูป/คน 11 ปีขึ้นไป มีจำนวน 66 รูป/คน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 49 รูป/คน

1) ด้านสัจจะ คือ จริตใจ ซื่อตรง โปร่งใส ได้แก่ มีความยุติธรรม ยึดมั่นหลักกฎ ระเบียบ วินัย อย่างเคร่งครัด ไม่เอินเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีประสบการณ์การบริหารบุคคลในองค์กร ครูผู้สอนและการบริหารจัดการเรียนรู้อย่างมีระเบียบ เป็นระบบ ตามแบบแผน มีความจริงใจในการวางแผนนโยบายบริหาร โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนก้าวหน้าและมีพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

2) ด้านทมะ คือ ปรับข้อบกพร่อง แก้ไขอารมณ์ควบคุมจิตใจ ได้แก่ พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ครูผู้สอน และผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้า ช่มใจไม่ให้พึงพอใจในผลประโยชน์อันมิชอบ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย และพึงพอใจในสิ่งที่มีอยู่ บริหารงานบุคคล และแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนต่าง ๆ ในโรงเรียนโดยใช้สติปัญญาอย่างรอบคอบถี่ถ้วน

3) ด้านขันติ คือ อดทน พากเพียรพัฒนา อย่างวันไหน ได้แก่ มีนโยบายและส่งเสริมให้มีครูผู้สอน ได้มีพัฒนาการคุณวุฒิทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ พยายามใส่ใจประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน มีความเข้มแข็ง หนักแน่น ไม่หวั่นไหว ไม่อ่อนแอ ทำงานตามหน้าที่ได้อย่างเต็มกำลังความสามารถแม้เจ็บไข้ป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ

4) ด้านจาคะ คือ เสียสละ ความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม ได้แก่ ทำงานด้วยความเต็มใจ เต็มเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเต็มศักยภาพ เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ สร้างขวัญกำลังใจเสริมแรงจูงใจครูผู้สอน ให้นำประสบการณ์ด้านการสอนมาพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง พยายามสรรหาทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ทักษะ ความสามารถสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน

3. ผลการสัมภาษณ์แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

1) ด้านสัจจะ พบว่า การบริหารงานบุคลากรนั้นจะต้องเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ความโปร่งใส ในการปฏิบัติต่อหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสรรหา คัดเลือกบุคลากร การจัดอัตรากำลังบุคลากร ในการเข้ามาปฏิบัติการทำงานหรือการรักษาสภาพการทำงานจะต้องมีขบวนการที่เป็นขั้นตอน มีความยุติธรรมโปร่งใส ไร้ซึ่งอคติและคัดเลือกจากความสามารถจริง ไม่มีการวางเส้นสาย หรือการลำเอียงแต่อย่างใด ในการคัดเลือกต้องมีใจเป็นกลางยุติธรรม คัดเลือกตามความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง

2) ด้านทมะ พบว่า ควรมีการเชิญผู้ปกครองชุมชนท้องถิ่นหรือผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา เพื่อเปิดโลกทัศน์ในมุมมองของแต่ละด้านการบริหาร ประสพการณ์ แลกเปลี่ยนความเห็น ข้อเสนอแนะ ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสามารถแก้ไขปัญหาหรือข้อผิดพลาดต่าง ๆ ได้ไม่ใช้อารมณ์ส่วนตัวเข้ามามีบทบาทในการบริหารงาน ควรมีอารมณ์ที่สงบเยือกเย็นต่อสิ่งที่มากระทบทางอารมณ์และจิตใจ เป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่าง เป็นผู้หน้าที่ ครองคน ครองงาน ได้อย่างสมบูรณ์

3) ด้านขันติ พบว่า ควรมีความอดกลั้น ความไม่โลภ ความไม่โกรธ และไม่หลง ต่อสิ่งที่เกิดขึ้น หรือสิ่งที่มากระทบ จากการบริหารงานทั้งในโรงเรียน และชุมชนใกล้เคียง ต้องมีความยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรม ต้องมีความอดทนที่เป็นเลิศ ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ไม่ตกใจกลัว มีสติตั้งมั่น และหาทางแก้ไขในสิ่งที่ผิดพลาด แล้วดำเนินการต่อไป มีความอดทนอดกลั้นต่อเหตุการณ์ อารมณ์บุคคล สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยจิตใจที่มั่นคงแน่วแน่ไม่ลำเอียง และที่สำคัญคือต้องยึดมั่นในหลักของคุณธรรม เป็นคนดี คนเก่ง และตั้งมั่นในความถูกต้องยุติธรรม

4) ด้านจาคะ พบว่า ผู้บริหารต้องเป็นเสียสละเวลาคอยควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เต็มใจ เต็มเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเต็มศักยภาพและต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ของผู้ใต้บังคับบัญชา มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่ได้ต่อครูและบุคลากร เพื่อการเรียนรู้งานรับประสบการณ์เพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติสืบต่อไป เป็นการสร้างมิติให้กับบุคลากรรวมทั้ง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานทุกภาคส่วนเพื่อความก้าวหน้าทางการศึกษา มีความทันสมัยและ เป็นเลิศทางวิชาการสมานสัมพันธ์ด้วยการทำงานกันเป็นทีม ยกย่องบุคคลในองค์กร โดยให้รางวัล ประกาศเกียรติคุณ สวัสดิการต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ได้ข้อสรุปที่มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) ด้านสัจจะ คือ จริงใจ ซื่อตรง โปร่งใส พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติต่อด้านสัจจะ คือ จริงใจ ซื่อตรง โปร่งใส อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ แต่ที่เด่นชัดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ มีความยุติธรรม ยึดมั่นหลักกฎ ระเบียบ วินัย อย่างเคร่งครัด ไม่เอินเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีประสบการณ์การบริหารบุคคลในองค์กร ครูผู้สอนและการบริหารจัดการเรียนรู้อย่างมีระเบียบ เป็นระบบ ตามแบบแผน มีความจริงใจในการวางแผนนโยบายบริหารโดยมุ่งหวังให้โรงเรียนก้าวหน้าและมีพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมหมาย รัตตัญญู), 2552 : 70) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาความพึงพอใจการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างในกรมชลประทานตามหลักธรรมาภิบาล 4” ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล 4 ด้านสัจจะ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความจริงใจ พูดจริงทำจริง ความเชื่อถือ และการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ

2) ด้านทมะ คือ ปรับข้อบกพร่อง แก้ไขอารมณ์ ควบคุมจิตใจได้ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติต่อด้านทมะ คือ ปรับข้อบกพร่อง แก้ไขอารมณ์ ควบคุมจิตใจ ได้อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ แต่ที่เด่นชัดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ครูผู้สอน และผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้า ช่มใจไม่ให้พึงพอใจในผลประโยชน์อันมิชอบ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย และพึงพอใจในสิ่งที่มีอยู่ บริหารงานบุคคล และแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนต่าง ๆ ในโรงเรียนโดยใช้สติปัญญาอย่างรอบคอบถี่ถ้วน และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูสังฆรักษ์ธวัช สุนติกโร (เดชชัย), 2555 : 68) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารงานและหลักธรรมาภิบาล 4 เรียกว่า หลักธรรมาภิบาล 4 ซึ่งสามารถนำมาบูรณาการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ประกอบด้วยหลักธรรม 4 ข้อ ได้แก่ ทมะ คือ การรู้จักบังคับ ควบคุมอารมณ์ การช่มใจ การปรับตัวการอยู่ร่วมกันในสังคมหรืออยู่กับคนที่เราทำงานด้วยอย่างมีความสุข

3) ด้านขันติ คือ อดทน พากเพียรพัฒนา อย่างหวั่นไหว พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติต่อด้านขันติ คือ อดทน พากเพียรพัฒนา อย่างหวั่นไหว อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ แต่ที่เด่นชัดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ นโยบายและส่งเสริมให้มีครูผู้สอน ได้มีพัฒนาการคุณวุฒิทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ พยายามใส่ใจประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน มีความเข้มแข็ง หนักแน่น ไม่หวั่นไหว ไม่อ่อนแอ ทำงานตามหน้าที่ได้อย่างเต็มกำลังความสามารถแม้เจ็บไข้ป่วยเล็กน้อย ๆ และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระเส็ง ปภสสร (วงศ์พันธุ์เสือ), 2554 : 87) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ ประถมศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1 พบว่า วัตถุประสงค์ของการบริหารงานบุคคล 4 ประการ คือ 1) วัตถุประสงค์ด้านสังคมเพื่อสร้างความรับผิดชอบด้านคุณธรรมและสังคม 2) วัตถุประสงค์ด้านองค์การการจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อช่วยให้องค์การมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน 3) วัตถุประสงค์ด้านหน้าที่ ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ตอบสนองความต้องการขององค์การได้อย่างเหมาะสม 4) วัตถุประสงค์ด้านบุคคลเพื่อช่วยให้บุคลากรได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายของบุคคลในระยะยาว ความสำเร็จตามเป้าหมายของบุคลากรทุกคน

4) ด้านจาคะ คือ เสียสละ ความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติต่อด้าน จาคะ คือ เสียสละ ความสุขส่วนตน เพื่อส่วนรวม อยู่ในระดับมากทุกข้อแต่ที่เด่นชัดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ แต่ที่เด่นชัดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ทำงานด้วยความเต็มใจ เต็มเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเต็มศักยภาพ เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ สร้างขวัญกำลังใจเสริมแรงจูงใจครูผู้สอน ให้นำประสบการณ์ด้านการสอนมาพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง พยายามสรรหาทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ทักษะ ความสามารถสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและเมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พันตำรวจโท ณรงค์ ธรรม บัวทอง, 2552 : 90) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาตำรวจนครบาลตามหลักธรรมาธรรม 4 กรณีศึกษา สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เขตป้อมปราบศัตรูพ่ายกรุงเทพมหานคร ด้านจาคะ ตรงกับหลักคุณธรรมของตำรวจ คือ การรู้จักละวางความชั่วความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ตรงกับอุดมคติของตำรวจในข้อความว่า “กรุณาปราณีต่อประชาชน ” และ “มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อปวงชน ” ตรงกับแนวทางการปฏิบัติของสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง คือ จัดระดมกำลังกวาดล้างจับกุมออกตรวจพื้นที่นอกเหนือจากเวลางานในปกติการจัดให้ข้าราชการตำรวจและครอบครัว ร่วมทำบุญตักบาตรแก่พระสงฆ์เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ

2. แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักตามหลักธรรมาธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ดังนี้

1) ด้านสัจจะ คือ จริงใจ ซื่อตรง โปร่งใส

ผู้บริหารต้องมีการบริหารงานบุคคลนั้นจะต้องเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ความโปร่งใส ในการปฏิบัติต่อหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสรรหา คัดเลือกบุคลากร การจัดอัตรากำลังบุคลากร ในการเข้ามาปฏิบัติการทำงานหรือการรักษาสภาพการทำงานนั้น จะต้องมีความซื่อสัตย์เป็นขั้นตอน มีความยุติธรรมโปร่งใส ไร้ซึ่งอคติและคัดเลือกจากความสามารถจริง ๆ ในการคัดเลือกต้องมีใจเป็นกลาง ยุติธรรม คัดเลือกตามความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงในการสรรหาบุคคลเข้ามาทำงานต้องสรรหาบุคคล ผู้มี

ความรู้ความสามารถทางด้านนั้น ๆ เพื่อให้ตรงกับงานที่ถนัดของแต่ละบุคคล ผู้บริหารสามารถวางแผนในการพัฒนาตนเอง บุคลากร ครูและนักเรียนอยู่เสมอ

2) ด้านทักษะ คือ ปรับข้อบกพร่อง แก้ไขอารมณ์ ควบคุมจิตใจ

ผู้บริหารต้องมีการเชิญผู้ปกครองชุมชนท้องถิ่นหรือผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วม ในการศึกษา เพื่อเปิดโลกทัศน์ในมุมมองของแต่ละด้านการบริหาร ประสบการณ์ แลกเปลี่ยนความเห็น ข้อเสนอแนะ ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสามารถแก้ไขปัญหาหรือข้อผิดพลาดต่าง ๆ อย่าใช้อารมณ์ส่วนตัวเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานบุคคล ต้องมีอารมณ์ที่สงบเยือกเย็นต่อสิ่งที่มากระทบทางอารมณ์ความอดทนต่ออารมณ์ต่อบุคคลต่อทัศนคติของแต่ละบุคคล เพราะแต่ละคนย่อมมีความคิดที่ไม่ตรงกันอย่างแน่นอน นักบริหารที่ดีควรมีความข่มใจ ไม่พึงพอใจในผลประโยชน์อันมิชอบ ไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจสั่งการแต่ควรพิจารณาอย่างรอบคอบและรอบด้าน

3) ด้านขันติ คือ อดทน พากเพียรพัฒนา อย่างวันไหน

ผู้บริหารต้องมีความอดกลั้น ความไม่โลภ ความไม่โกรธ และไม่หลง ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นหรือสิ่งที่มากระทบ จากการบริหารงานทั้งในโรงเรียน และชุมชนใกล้เคียง ต้องมีความยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรม ต้องมีความอดทนที่เป็นเลิศ ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ไม่ตกใจกลัว มีสติตั้งมั่น และหาทางแก้ไขในสิ่งที่ผิดพลาด แล้วดำเนินการต่อไปมีความอดทนอดกลั้นต่อเหตุการณ์ อารมณ์ บุคคล สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยจิตใจที่มั่นคงแน่วแน่ ใช้เหตุผลในการตัดสินใจมากกว่าการใช้อารมณ์ตัดสินใจได้บังคับบัญชาของตน สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร แต่ผู้บริหารต้องเปิดใจรับฟังและพิจารณาตามความเหมาะสมของเหตุผลในข้อเสนอของแต่ละบุคคล และผู้บริหารควรหมั่นใส่ใจพากเพียรพัฒนามนุษย์ในองค์กร

4) ด้านจาคะ คือ เสียสละ ความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม

ผู้บริหารต้องเป็นเสียสละเวลาคอยควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เต็มใจ เต็มเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเต็มศักยภาพ และต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บังคับบัญชา มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่ได้ต่อครูและบุคลากร เพื่อการเรียนรู้งานรับประสบการณ์เพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติสืบต่อไป รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครู บุคลากร ให้นำเอาประสบการณ์ด้านการสอน มาพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีความน่าเคารพเชื่อถือสอนคนอื่นอย่างไร ตนก็ปฏิบัติได้ออย่างนั้น ยึดใจคนเป็นหลักสามารถครองคน ครองตน ครองงาน ที่ดีเยี่ยม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลการวิจัยและจากการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านสัจจะ คือ จริ่งใจ ซื่อตรง โปร่งใส ควรมีความยุติธรรม ยึดมั่นหลักกฎ ระเบียบ วินัย อย่างเคร่งครัด ไม่เอินเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีความจริงใจในการวางแผนนโยบายบริหารโดยมุ่งหวังให้โรงเรียนก้าวหน้าและมีพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

2) ด้านทมะ คือ ปรับข้อบกพร่อง แก้ไขอารมณ์ ควบคุมจิตใจ ไม่ควรใช้อารมณ์ในการตัดสินใจสั่งการแต่พิจารณาอย่างรอบคอบรอบด้านในการให้รางวัลคนทำดี และลงโทษคนทำผิด สามารถควบคุมอารมณ์ได้ แม้การบริหารโรงเรียนจะเกิดปัญหาและสถานการณ์ดีหรือร้ายเมื่อเกิดขึ้น

3) ด้านขันติ คือ อดทน พากเพียรพัฒนา อย่างวันไหน ควรหมั่นใส่ใจดูแลขวัญบำรุงกำลังใจในสวัสดิการครูและบุคคลของโรงเรียนไม่ให้เกิดความเดือดร้อน ขยันหมั่นเพียรในการวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อให้โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

4) ด้านจาคะ คือ เสียสละ ความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม ควรเป็นต้นแบบการเป็นผู้ให้ด้วยการมีเมตตากรุณา ช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชาและผู้อื่นอยู่เสมอ สร้างขวัญกำลังใจเสริมแรงจูงใจครูผู้สอนให้นำประสบการณ์ด้านการสอนมาพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

2) ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาทัศนคติของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ ธีรศานต์. (2544). *เทคนิคการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ม.ต้น และ ม.ปลาย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- คณะทำงานและคณะอนุกรรมการ. (2557). *คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2534). *คุณธรรมสำหรับนักบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระเส็ง ปภสฺสโร (วงศ์พันธุ์เสือ). (2554). *การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระครูสังฆรักษ์อภิชาติ สุนติกโร (เดชชัย). (2555). *การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พันตำรวจโท ณรงค์ธรรม บัวทอง. (2552). *การพัฒนาตำรวจนครบาลตามหลักธรรมาภิบาล 4 : กรณีศึกษา สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สมหมาย รัตตัญญู. (2552). *ศึกษาความพึงพอใจการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างในกรมชลประทานตามหลักธรรมาภิบาล 4. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- Krejcie, R.V., & Morgan. D.W., (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement.*

การศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศ

ของนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

The Study to Development Guidelines on Information Learning Behavior of Regular Semester Students in Uttaradit Rajabhat University

รัชนิวรรณ ขำประดิษฐ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Raschaneewan Khampradit

Uttaradit Rajabhat University, Thailand

E-mail: raschaneewan698@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ดำเนินการศึกษากับนักศึกษาภาคปกติระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษา 1/2559 ชั้นปีที่ 2-4 จำนวน 345 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศ; นักศึกษาภาคปกติระดับปริญญาตรี; มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Abstracts

The objective aimed to study to Development guidelines on information learning behavior of Regular Semester Students in Uttaradit Rajabhat University. Conduct studies with regular students in undergraduate to enrolled in the semester as 1/2016, 2nd-4th academic year of 345 persons. The collection by questionnaire of 5 rating scale. Data analysis was analyzed by descriptive statistical analysis including percentage, mean, standard deviation. The study revealed that research behavior in order to work as assigned in the course at level of high levels. And research behavior in daily life at level of middle levels.

Keywords: The behavioral learning the information; Undergraduate; Uttaradit Rajabhat University

* วันที่รับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่แก้ไขบทความ 24 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 27 กุมภาพันธ์ 2564

Received: February 9, 2021; Revised: February 24, 2021; Accepted: February 27, 2021

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564) ที่มีหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัยใฝ่รู้มีความรู้มีทักษะมีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดีรับผิชอบต่อสังคมมีคุณธรรมและจริยธรรมที่มีการกำหนดยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตที่มุ่งหวังให้การบริการการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มทุกวัยในระดับที่เหมาะสมกับสภาพบริบทและสภาพพื้นที่ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการและด้านความเท่าเทียมและยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่มุ่งหวังให้คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการด้านความเท่าเทียมและด้านประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 12)

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้โดยสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาโดยเน้นที่องค์ความรู้ทักษะความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวนักเรียนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันการศึกษาในยุคนี้จึงเน้นรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning community) เน้นการศึกษาผ่านปวงชน (All of education) เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีมากขึ้นและหลากหลายในอนาคตรวมถึงต้องพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมครูผู้สอนต้องสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดทักษะทางสังคมรู้จักการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ชิ้นงานใหม่ขึ้นมาได้ (พิสิฐ รัชกระโทก และทะนงศักดิ์ โสวัจสตากุล, 2563 : 82-90)

ความสามารถและทักษะในการเข้าถึงค้นหาประเมินและใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพอาศัยทักษะเทคโนโลยีการวิเคราะห์การประเมินการประยุกต์ใช้เพื่อตัดสินใจและความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นทักษะการรู้สารสนเทศที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ (Information Literacy) จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและไม่ควรจำกัดไว้แต่เฉพาะการศึกษาในห้องเรียนหรือจำกัดวัยของผู้ศึกษาเท่านั้นแต่ควรมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีโอกาสการเรียนรู้และศึกษาได้ตลอดชีวิตโดยสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในชีวิตมีผลลัพธ์ในการเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมและพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวทางการนำมาตรฐานการอุดมศึกษาสู่การปฏิวัติพ.ศ. 2561

เนื่องจากมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาความรู้สารสนเทศเป็นวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเลือกเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศโดยมีเนื้อหาที่เข้าใจยากและเป็นเพียงบางส่วนในรายวิชาต่างๆซึ่งกระบวนการเรียนการสอนมีเวลาจำกัดไม่สามารถสอนเนื้อหาในเชิงลึกได้ต้องดาเนินการสอนอย่างรวบรัดและไม่สามารถจัดกิจกรรมบางกิจกรรมได้ส่งผลให้ผู้เรียนขาดการฝึกปฏิบัติและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Amornsiriphong, 2018 : 42-66)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเรียนการสอน การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษา

ทุกระดับและทุกสภาพการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ผู้ที่รู้สารสนเทศจะรู้ว่าสามารถใช้สารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนและชีวิตประจำวันได้อย่างไร และจะสามารถเลือกสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ที่สุดเมื่อต้องการตัดสินใจ จะสามารถจัดการด้านเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียน การทำงาน และความสำเร็จได้ (สมาน ลอยฟ้า, 2544 : 1-5)

การเข้าถึงสารสนเทศเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และทันสมัย รวมทั้งการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีทักษะในการสืบค้น และการรู้สารสนเทศที่ดี โดยเฉพาะนักศึกษาที่ต้องออกไปเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ จึงมีความสนใจที่จะการศึกษาแนวทางการพัฒนาการพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้สารสนเทศแก่นักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ทำการวิจัยในรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้
การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จากการสำรวจความคิดเห็น

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษา 1/2559 ชั้นปีที่ 2-4 เนื่องจากเป็นนักศึกษาที่ผ่านการเรียนรู้วิธีการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำรายงานมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี และมีพื้นฐานการแสวงหาสารสนเทศในระบบการศึกษาอุดมศึกษาลักษณะ ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจในข้อคำถามได้ชัดเจนขึ้น ทั้งหมดจำนวน 6,175 คนซึ่งผู้วิจัยจะเลือกพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie&Morgan, 1970 : 607-610) ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ซึ่งเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา คณะ และระดับคะแนนเฉลี่ย ข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่างๆ ข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 1 ข้อ และเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อใหญ่ 103 ข้อย่อย โดย

ตอนที่ 2.2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน ข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 1 ข้อ และเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อใหญ่ 46 ข้อย่อย

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษารายงานการวิจัยตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนิยามและโครงสร้างของพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศ

2. วิเคราะห์ตัวแปรที่ต้องการวัดและเขียนคำถามในแต่ละพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศ

3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาและภาษาให้มีความชัดเจน และตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามโดยการหาค่าดัชนี IO

4. ปรับปรุงภาษาที่ใช้ในเครื่องมือตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แล้วนำข้อมูลของแบบสอบถามวิเคราะห์หาความเชิงความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency of Reliability) ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยสูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient Method) ซึ่งมีค่าเท่ากับ .978

6. จัดทำเป็นแบบสอบถามและแบบวัดฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. วิธีรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ

1. ตรวจสอบจำนวนนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

2. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังคณะต่างๆ พร้อมนัดวันเวลาในการ

รับกลับคืน

3. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาคณะต่างๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และรับคืนด้วยตนเองตามเวลาที่นัดหมาย

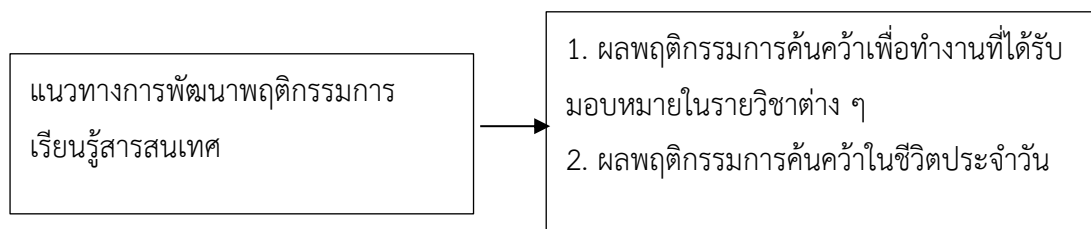
4. ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ โดยผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกผู้ที่ตอบไม่ครบถ้วนออก

5. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาทำการลงรหัส (Coding) เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป และได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 95.56 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่ศึกษาในชั้นปีที่ 2 ศึกษาในคณะวิทยาการจัดการและมีคะแนนเฉลี่ย 2.51-3.00

2. เป็นการสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชา

พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาในช่วงตลอดปีการศึกษาที่ผ่านมาพบว่างานที่ได้รับมอบหมายส่วนใหญ่เป็นรายงานแสดงความคิดเห็นประเด็นต่าง ๆ มากที่สุด การใช้ทรัพยากรในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมายผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com) บ่อยที่สุด การประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้ เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามพบแหล่งข้อมูลจากห้องสมุด (หนังสือ หรือบทความจากฐานข้อมูลในเว็บไซต์ของห้องสมุด) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คำนึงถึงเรื่องผู้เขียนน่าเชื่อถือเพียงใด (เช่น งานหรือสอนที่ไหน) ในระดับมาก การคำนึงถึงแหล่งข้อมูลในเวปไซต์ผู้ตอบส่วนใหญ่คำนึงถึงเรื่องเวปไซต์นั้นทันสมัยมากน้อยเพียงใดในระดับมาก นักศึกษาขอให้บุคคลใดบ้างช่วยประเมินแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาที่เรียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ช่วยประเมินในระดับมาก วิธีปฏิบัติขณะที่ดำเนินการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการปฏิบัติโดยถ้าลองค้นหาข้อมูลสักครั้งสองครั้งแล้วไม่พบอะไร ก็เปลี่ยนหัวข้อใหม่ในระดับมาก ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา นักศึกษาใช้โปรแกรมอะไรเป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่างๆผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมแชร์เอกสาร (เช่น Google Documents, Microsoft SharePoint) ในระดับสิ่งที่คำนึงถึงในขณะที่ศึกษาค้นคว่านักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงถึงการทำการงานให้เสร็จและได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน สิ่งที่นักศึกษาคิดว่ายากในกระบวนการค้นคว้าทั้งหมด นับตั้งแต่อาจารย์มอบงานให้จนกระทั่งส่งรายงานผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดว่ายากที่การค้นหาค้นหาบทความในฐานข้อมูลวิจัยในเวปห้องสมุด (เช่น ProQuest Dissertations & Theses Global, Academic Search Complete, Education Research Complete) ในระดับมาก

2.2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน

พฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวันในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมาเคยได้ค้นคว้าในหัวข้อการติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือนๆ กัน) มากที่สุด การค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวันผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com) ในระดับความคิดเมื่อพบแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันในเวปผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดว่าผู้ให้ข้อมูลที่เวปไซต์นั้นน่าเชื่อถือเพียงใดในระดับมากบุคคลที่ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวันผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้เพื่อนที่เรียนด้วยกันประเมินในระดับปานกลาง ส่วนที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ายากที่สุดในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันทั้งหมดนั้นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่ายากที่

การค้นหาคำค้นหาคำในฐานข้อมูลวิจัยในเว็บห้องสมุด (เช่น ProQuest Dissertations & Theses Global, Academic Search Complete, Education Research Complete) ในระดับมาก

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชา

พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาท่านใช้ทรัพยากรใดต่อไปในการศึกษาค้นคว้า	$\bar{x}$	SD.	ความหมาย
1. เอกสารประกอบการสอน	3.35	.82	ปานกลาง
2. หนังสือในห้องสมุด	3.72	1.05	บ่อย
3. โปรแกรมค้นหา	4.54	.75	บ่อยที่สุด
4. วิกิพีเดีย (Wikipedia)	3.32	.96	ปานกลาง
5. ฐานข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด	2.91	1.02	ปานกลาง
6. สารานุกรม	3.02	.89	ปานกลาง
7. เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ	2.98	.94	ปานกลาง
8. บล็อก (Blog)	3.04	.80	ปานกลาง
9. อาจารย์ผู้สอน	3.30	1.10	ปานกลาง
10. บรรณารักษ์	2.55	1.13	ปานกลาง
11. เพื่อนที่เรียนด้วยกัน	3.25	1.23	ปานกลาง
12. เพื่อน/ครอบครัว	3.05	1.13	ปานกลาง
13. ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง	3.04	.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้ทรัพยากรในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมายผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมค้นหา บ่อยที่สุด ($\bar{x}=4.54$, S.D =.75) รองลงมาได้แก่ หนังสือในห้องสมุด ($\bar{x}=3.72$, S.D =1.05) และ เอกสารประกอบการสอนใช้ระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.35$, S.D =.82) ตามลำดับ ส่วนที่ใช้น้อยที่สุด คือ บรรณารักษ์ ($\bar{x}=2.55$, S.D =1.13)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน

พฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวันในข้ออะไรบ้าง	$\bar{x}$	SD.	ความหมาย
1. หนังสือในห้องสมุด	3.44	1.87	ปานกลาง
2. โปรแกรมค้นหา	4.22	.77	มาก
3. วิกีพีเดีย	3.65	.93	มาก
4. ฐานข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด	3.05	1.06	ปานกลาง
5. สารานุกรม	3.01	1.10	ปานกลาง
6. เว็บไซต์ของหน่วยราชการ	3.16	1.07	ปานกลาง
7. บล็อก	3.12	1.08	ปานกลาง
8. อาจารย์	3.42	.97	ปานกลาง
9. บรรณารักษ์	3.04	1.01	ปานกลาง
10. เพื่อนที่เรียนด้วยกัน	3.72	.99	มาก
11. เพื่อน / ครอบครัว	3.65	1.05	มาก
12. เครือข่ายทางสังคม	4.09	.97	มาก
13. ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง	2.95	1.05	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวันผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมค้นหาในระดับมาก ($\bar{x}=4.22$, S.D =.77) รองลงมาได้แก่เครือข่ายทางสังคมในระดับมาก ($\bar{x}=4.09$, S.D =.97) วิกีพีเดีย ในระดับมาก ($\bar{x}=3.65$, S.D =.93) และเพื่อน/ครอบครัวในระดับมาก ($\bar{x}=3.65$, S.D =1.05) ตามลำดับ ส่วนที่ใช้น้อยที่สุด คือ ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง ($\bar{x}=2.95$, S.D =1.05)

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ได้พบจากการวิจัยในเรื่อง แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยได้นำผลมาสรุปเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริง โดยนำทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิง สนับสนุนหรือขัดแย้งบางข้อเท็จจริงดังนี้

พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาในช่วงตลอดปีการศึกษาที่ผ่านมาพบว่างานที่ได้รับมอบหมายส่วนใหญ่เป็นรายงานแสดงความคิดเห็นประเด็นต่าง ๆ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ รายงานเสนอหัวข้อ/เค้าโครงการศึกษาที่ต้องการทำ รายงานเสนอผลการศึกษาประมวลผลงานทางวิชาการ/บทความวรรณกรรม โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com) ในการค้นคว้าบ่อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยหลาย

ขึ้น เช่น ผลการวิจัยของกุลยา สุขพงษ์ไทย (2556 : 106-121) ทรัพยากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมายและใช้ในการค้นหาข้อมูลในชีวิตประจำวัน จำนวนมากที่สุดคือ โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโปรแกรมค้นหาดังกล่าวเป็นเครื่องมือที่มีสำคัญสำหรับการค้นคว้าหาข้อมูล ข่าวสาร ในปัจจุบัน ซึ่งสามารถใช้งานได้ง่ายและให้ข้อมูลที่ทันสมัยทำให้ช่วยลดระยะเวลาในการค้นคว้าของนักศึกษาและสามารถใช้ได้ตามความต้องการโดยไม่จำกัดเวลา และสถานที่อีกทั้งนักศึกษาส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาสารสนเทศในเว็บไซต์ต่าง ๆ เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามพบแหล่งข้อมูลจากห้องสมุด (หนังสือ หรือบทความจากฐานข้อมูลในเว็บไซต์ของห้องสมุด) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คำนึงถึงเรื่องผู้เขียนน่าเชื่อถือ (เช่น ทำงานหรือสอนที่ไหน) ในระดับมากการคำนึงถึงข้อมูลในเวปไซด์เว็บนั้น นักศึกษาจะคำนึงถึงเรื่องเว็บไซด์นั้นทันสมัยมากน้อยเพียงใดในระดับมาก นักศึกษาขอให้อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ช่วยประเมินในระดับมาก วิธีปฏิบัติขณะที่ดำเนินการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ถ้าลองค้นหาข้อมูลสักครั้งสองครั้งแล้วไม่พบอะไร ก็เปลี่ยนหัวข้อใหม่ในระดับมาก ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมแชร์เอกสาร (เช่น Google Documents, Microsoft SharePoint) เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้างานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ ในระดับมากสิ่งที่คำนึงถึงในขณะที่ศึกษาค้นคว้า นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงถึงการทำรายงานให้เสร็จและได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของโครงการการรู้สารสนเทศมหาวิทยาลัยวอชิงตัน ใน ค.ศ.2010 ที่พบว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้จากเว็บและห้องสมุดโดยมีเกณฑ์ในการประเมินคือ ความทันสมัยของสารสนเทศ (Head, & Eisenberg, 2011 : online) นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า แม่ว่านิสิตจะมีความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินสารสนเทศ เช่น ความทันสมัย (ร้อยละ 39.47 ความน่าเชื่อถือ (36.60) มุมมองที่หลากหลายของสารสนเทศ (36.27) และเว็บไซต์ที่มีลิงค์เชื่อมโยงไปยังทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ (ร้อยละ 36.27) แต่เป็นสัดส่วนร้อยละที่ต่ำ สะท้อนให้เห็นว่านิสิตยังขาดทักษะในการประเมินสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ)

พฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวันพฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวันในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมาผู้ตอบแบบสอบถามได้ค้นคว้าในหัวข้อการติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือนๆ กัน) มากที่สุด การค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวันผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com) ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัญญานิขตารุ่งวิชานิวัฒน์, และฤทัยชนนี สิทธิชัย (2556 : 85-118) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้โปรแกรมการค้นหา เช่น Google, Yahoo, Ask.com มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ได้มากมายจากทั่วทุกมุมโลก เนื้อหาสารสนเทศมีหลากหลายมุมมอง และเว็บไซด์นั้นมีลิงค์เชื่อมโยงไปยังทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งเปรียบเสมือนห้องสมุดขนาดใหญ่ที่ไม่มีวันปิดบริการใช้ได้ทุกวัน ตลอดเวลาที่ต้องการ แต่อาจมีข้อเสียคือนักศึกษาอาจได้รับสารสนเทศที่มากเกินไป อีกทั้งต้องพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของผู้ให้ข้อมูลซึ่งอาจต้องใช้เวลาในส่วนนี้

นักศึกษา จึงใช้เอกสารประกอบการสอนแต่ละรายวิชาแทนเพราะอาจารย์ผู้สอนได้รวบรวมหรือแนะนำเอกสารหรือแหล่งสารสนเทศที่เกี่ยวข้องไว้แล้วเป็นส่วนใหญ่และจะเห็นว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับบรรณารักษ์น้อยมาก

เมื่อพบแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันในเว็บ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดว่าผู้ให้ข้อมูลที่เว็บไซต์นั้นน่าเชื่อถือในระดับมาก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้เพื่อนที่เรียนด้วยกันประเมินในระดับปานกลาง ส่วนที่ยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันทั้งหมด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่ายากที่การค้นหาค้นหาความในฐานข้อมูลวิจัยในเว็บห้องสมุด (เช่น ProQuest Dissertations & Theses Global, Academic Search Complete, Education Research Complete) ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเฮดและไอเซ็นเบอร์ก (2010) ที่พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในยุคดิจิทัลระบุว่าทางเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้ได้จากผลการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อเป็นเรื่องยาก ทำให้เห็นได้ว่านักศึกษาขาดความเข้าใจในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยเฉพาะปัจจุบันยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นยุคที่มีสารสนเทศจำนวนมากมหาศาลนักศึกษาจึงพบว่า ปัญหา มักจะเกิดจากการค้นหาสารสนเทศที่ได้มีจำนวนมาก ความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่นักศึกษาเห็นด้วยอย่างยิ่งจำนวนมากที่สุดคือ ความยากในการหาข้อมูลจากเว็บไซต์ (เช่น Google, Wikipedia และเว็บไซต์หน่วยงานราชการ) สอดคล้องกับผลการวิจัยในเรื่องการใช้ทรัพยากรที่พบว่า นักศึกษาใช้โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo) เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการค้นคว้าหาข้อมูล ข่าวสาร ในชีวิตประจำวันมากที่สุด ทำให้เห็นได้ว่าถึงแม้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่จะคุ้นเคยกับการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาสารสนเทศในเว็บไซด์ต่าง ๆ แต่นักศึกษาก็ยังขาดทักษะในการสืบค้นการกำหนดขอบเขตหัวข้อสารสนเทศที่ต้องการค้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการอีกทั้งนักศึกษาไม่มีความรู้ ไม่มีการวิเคราะห์ จึงขาดความเข้าใจในเรื่องการประเมินสารสนเทศที่ถูกต้อง ยิ่งทำให้นักศึกษาเกิดความยากลำบากในการคัดเลือกสารสนเทศที่มีจำนวนมากมายกจากเว็บไซต์ ลำดับต่อมานักศึกษาเห็นว่ายากที่ต้องตัดสินใจการค้นคว้าเสร็จสิ้นหรือยัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหัวข้อที่นักศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการติดตามข่าวสารที่ช่วยให้นักศึกษารู้เท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงเป็นเรื่องยากที่จะระบุว่าข้อมูลที่รับขณะนั้นมากเพียงพอตามความต้องการหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำผลการศึกษานำไปออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนค้นคว้า โดยผู้สอนกำหนดแหล่งค้นคว้า เพื่อให้ผู้เรียนได้เปรียบเทียบแหล่งค้นคว้าจากการค้นคว้าจากหนังสือและการค้นคว้าจากฐานข้อมูลโปรแกรมค้นหาในอินเทอร์เน็ตในแบบกลุ่ม

2. นำผลการศึกษาไปออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนค้นคว้าโดยอิสระ หลังจากนั้นจัดกิจกรรมอภิปรายเปรียบเทียบแหล่งค้นคว้าจากหนังสือและการค้นคว้าจากฐานข้อมูลโปรแกรมค้นหาในอินเทอร์เน็ตในแบบรายกลุ่ม

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาในภาคพิเศษเพื่อความสะดวกของผลการวิจัย

2. ควรมีการทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการใช้สารสนเทศของนักศึกษาทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กุลยา สุขพงษ์ไทย. (2556). พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยธนบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*. 7 (13), 106-121.
- พิสิฐ รัชกระโทก,และทะนง ศักดิ์โสจัสสตากุล. (2563). การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะเรื่องการจัดการสารสนเทศชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. 19 (3), 82-90.
- สมาน ลอยฟ้า. (2544). การรู้สารสนเทศ : ทักษะที่จำเป็นสำหรับสังคมสารสนเทศ *Information Literacy: Essential Skill for Information Society*. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 19 (1), 1-5.
- อัญญนิชตา รุ่งวิชานวิวัฒน์, และฤทัยชนนี สิทธิชัย. (2556). พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 9 (1), 85-118.
- Amornsiriphong, W. (2018). Information literacy of Nakhon Pathom Rajabhat University undergraduate students. *Journal of Information Science*. 36 (3), 42-66.
- Head, Alison J., & Eisenberg, Michael B. (2011). How college students use the web to conduct everyday-life research. *Online*. Retrieved August 2, 2011, <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/%OBarticle/view/3484/2857>
- Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). *Determinining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement.

แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของ
โรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกลุ่ม 4
**The Guidelines for Promoting the Student Affairs in Accordance
with the Four Saṅgahavattṭhu-dhammas of Students in
School-Specific Intellectual Disability under Bureau
for Special Education Administration 4**

จักรกฤต หาพา,

พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส และ สุนทร สายคำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Chakkrit Hapa,

Phrakhrupalad Boonchuay Jotivamso and Sunthon Saikham

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen, Thailand

Corresponding Author, E-mail: chakkrit.hapa@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจการนักเรียน 2) เพื่อศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครซีและมอร์แกน จำนวน 162 คน กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ได้แก่ผู้บริหาร 5 คน และครู 5 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยภาพรวม ผู้บริหารและผู้มีส่วนรวมได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัจจัยต่าง ๆ กำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจในการดำเนินงานด้านกิจการนักเรียน และจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปี และมีการประเมิน กำกับติดตามเพื่อวางแผนปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินงานกิจการนักเรียนเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด อยู่ในระดับมาก

2. การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่
1. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ข้อมูลนี้เพื่อประกอบการวางแผนการปฏิบัติงานพัฒนาบริหารงาน กิจการนักเรียน
ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการ
นักเรียน การพัฒนาบุคลากรทางงานกิจการนักเรียนอย่างต่อเนื่อง กำกับติดตามให้มีความหลากหลายเพื่อช่วย
ให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในงานกิจการนักเรียน 3. ควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานโดยการใช้
หลักสังคหวัตถุ 4 อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารงานกิจการนักเรียน; หลักสังคหวัตถุ 4; สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกลุ่ม 4

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the current status of the student affairs administration 2) to study the student affairs administration in accordance with the Four Saṅgahavatthu-dhammas (Bases of Social Solidarity) 3) to present suggestions to promote the student affairs administration in accordance with the Four Saṅgahavatthu-dhammas. The samples of this research included 162 school administrators and teachers, calculated by using the Krejcie and Morgan sampling method. The target group included 5 school administrators and 5 teachers (in total 10), selected by a purposive sampling method. The statistics used in data analysis were: Percentage, Mean and Standard Deviation.

The research results were as follows:

1) The current status of the student affairs administration in overall is that the administrators and stakeholders analyze the environment, factors, visions and missions in student affairs, make an annual operational plan and an assessment, supervise and follow up to plan for improvement, The mean score of this aspect was at a high level.

2) The student affairs administration in accordance with the Four Saṅgahavatthu-dhammas was at a high level of practice. Considering the studied aspects indicates that all aspects were at a high level.

3) The suggestions to promote the student affairs administration in accordance with the Four Saṅgahavatthu-dhammas are that 1) education administrators and teachers should use this information to assist in planning, operating, academic management and development to be more quality and efficient; 2) education administrators and teachers should organize seminars on student affairs management, measurement and evaluation and continuous personnel development in student affairs and supervision to learn supervisory skills or approaches, variously following up to help educate and create an understanding of student affairs. 3) The administration should be emphasized by applying the Four Saṅgahavatthu-dhammas seriously and continuously.

Keywords: The Student Affairs Administration; Four Saṅgahavatthu-Dhammas; Bureau For Special Education Administration 4

บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553 : 3)

สถานศึกษามีฐานะทางสังคมมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ความรู้แกสมาชิกทาง สังคมโดยการใช้ทรัพยากรการบริหารในการดำเนินการ ซึ่งโดยทั่วไปมีอยู่ 4 ปัจจัยด้วยกัน คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งนี้ทรัพยากรในการบริหารจัดการดังกล่าว ถือว่า คน เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด แม้แต่ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจจะกำหนดแผนงาน โครงการหรือ ระบบงานไว้อย่างไรก็ตาม ถ้าหากขาดคนรับผิดชอบงาน ไม่มีความรู้ไม่มีวิสัยทัศน์กับงานที่ทำอยู่ ก็จะทำให้แผนงานโครงการของงานที่กำหนดไว้ดำเนินการได้อย่างล่าช้าหรือไม่สำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรที่จะให้ความสำคัญต่อการบริหารงานบุคลากร ในสถานศึกษาเป็นพิเศษ เมื่อคนเป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหันมาดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือ กระตุ้นให้บุคลากรที่มีอยู่ในสถานศึกษาได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีศักยภาพ และประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผล ตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาเกิดมีพลัง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานย่อมที่จะส่งผลให้งานในสถานศึกษาสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายที่กำหนดได้ (รุ่ง แก้วแดง, 2544 : 8)

การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นหนึ่งในบริหารโรงเรียนซึ่งมีความสำคัญเพราะเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนอกห้องเรียนที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนทั้งนี้เพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถทั้งด้านร่างกายอารมณ์สังคมและสติปัญญา (อัครเดช อรรถจินดา, 2549 : 1)

การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนหลายด้านด้วยกันเช่น ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน การจัดองค์การนักเรียนการจัดสวัสดิการการพัฒนาบุคลิกภาพการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียนการจัดบริการ และแนวการจัดบริการอาหารกลางวันการจัดบริการสุขภาพและอนามัยนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาไปในทางที่ถูกต้องเมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และมีคุณภาพต่อสังคมต่อไปการบริหารงานกิจการนักเรียนจึงเป็นตัวช่วยผลักดันและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

การบริหารตามแนวพุทธธรรม แนวทางที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาให้เกิดความเป็นธรรม และพัฒนาได้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งพัฒนาจิตใจคนให้อยู่ในความดีงามและยังประโยชน์สูงสุดแก่ตนเอง และสังคม (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/51) โดยการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อให้งานศึกษาวิจัยเกิดประโยชน์แก่การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 คือนำข้อมูลการวิจัยไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาการบริหาร เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ให้ดียิ่งขึ้น จึงสนใจที่จะศึกษา แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ จะเป็นการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเฉพาะความพิการ เพื่อให้เกิดแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยวิทยากรวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) และด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistics analysis) ตามวัตถุประสงค์ของวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 รวมทั้งสิ้นจำนวน 277 คน ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน และครูผู้สอน จำนวน 255 คน จาก 5 โรงเรียนเฉพาะความพิการ ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกลุ่ม 4

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 จำนวน 162 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คนและ

ครูผู้สอนจำนวน 140 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วน (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 43) จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย เพื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่มอีกครั้ง

3) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตารางและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม

4) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

5) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

6) สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

7) นำเสนอร่างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร ด้านภาษาไทย ด้านภาษาอังกฤษ ด้านสถิติ และด้านพระพุทธศาสนาเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

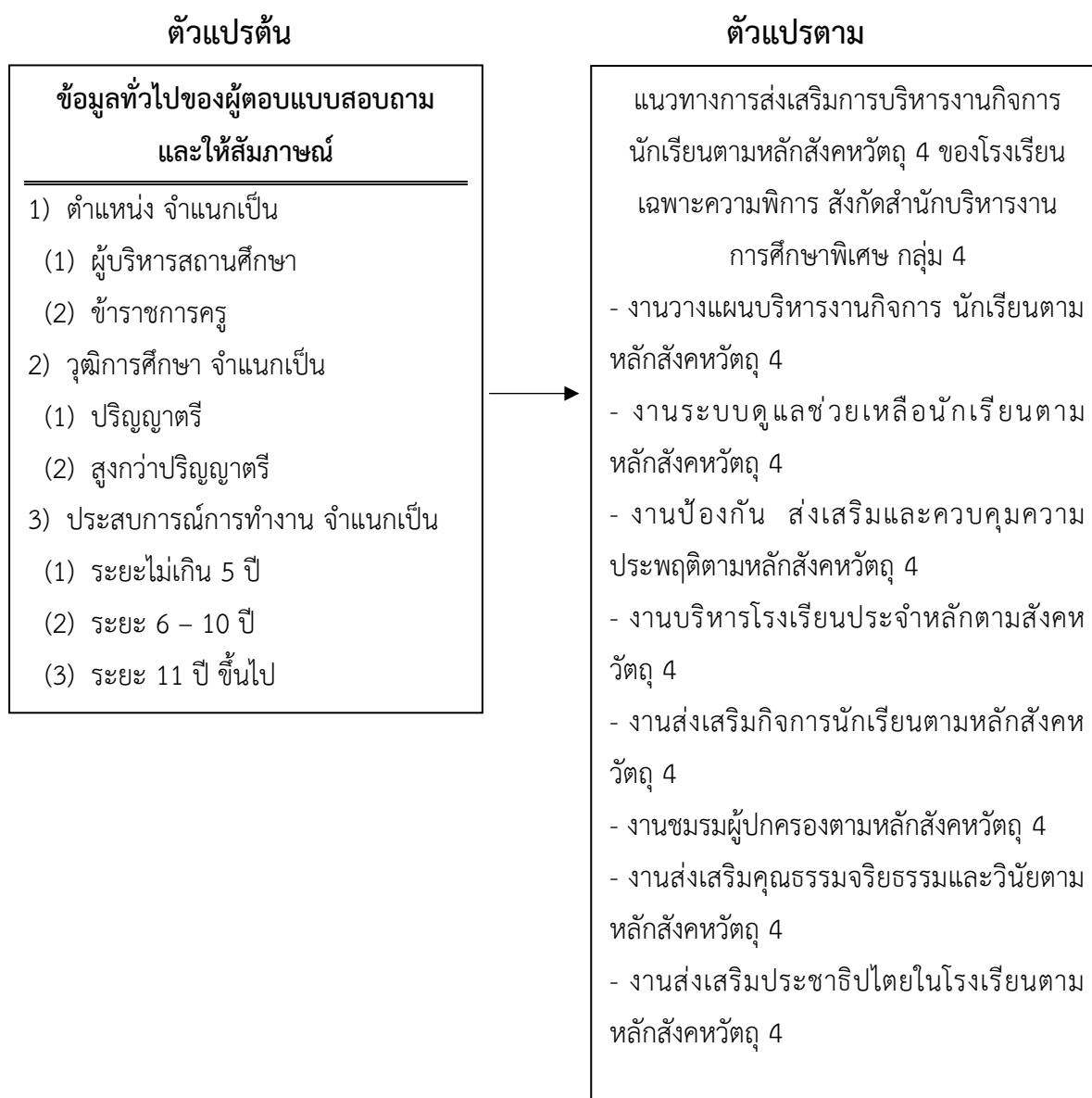
8) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

9) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง แล้วนำเครื่องมือในการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

10) รวบรวมแบบสอบถามข้อมูล

11) วิเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ทางสถิติเป็นค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการบรรยายความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 86.40 จำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50 อยู่ในระดับการศึกษา ที่สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50 และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าการ

ทำงานอยู่ระยะไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.70 มีประสบการณ์ในการทำงานระยะ 6 – 10 ปีลงมา คิดเป็นร้อยละ 35.20 และมีประสบการณ์ในการทำงานระยะ 11 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 40.10

แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 พบว่า โดยภาพรวมมีการมีค่าเฉลี่ย 4.16 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 โดยภาพรวม ผู้บริหารและผู้มีส่วนร่วมได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัจจัยต่าง ๆ กำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจในการดำเนินงานด้านกิจการนักเรียน และจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปี และมีการประเมิน กำกับติดตามเพื่อวางแผนปรับปรุงแก้ไข และจัดที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์และความถนัดในการจัดกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้การดำเนินงานกิจการนักเรียนเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด และพัฒนาผู้เรียนได้ตามวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมาก

2. การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การบริหารโรงเรียนประจำตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากรองลงมาคือ งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การวางแผนบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก งานชมรมผู้ปกครองตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก งานส่งเสริมกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และงานป้องกันส่งเสริมและควบคุมความประพฤติตามหลักสังคหวัตถุ 4 การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและวินัยตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. ข้อเสนอแนะเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ได้แก่ 1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใช้ข้อมูลนี้เพื่อประกอบการวางแผนการ ปฏิบัติงานพัฒนาบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและส่งผลต่อยอดการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรทางงานกิจการนักเรียน และ การนิเทศ อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ทักษะหรือแนวทางการนิเทศ กำกับติดตามให้มีความหลากหลายเพื่อช่วยให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในงานกิจการนักเรียน 3. ควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

องค์ความรู้ที่ได้รับ

แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาในด้านการพัฒนาบุคลากรทางงานกิจการนักเรียนควรนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ซึ่งผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ในการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารและผู้มีส่วนร่วมได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัจจัยต่าง ๆ กำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจในการดำเนินงานด้านกิจการนักเรียน และจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปี และมีการประเมิน กำกับติดตามเพื่อวางแผนปรับปรุงแก้ไข และจัดที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์และความถนัดในการจัดกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้การดำเนินงานกิจการนักเรียนเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญ พบว่า ระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.16 ซึ่งสามารถอภิปรายเป็นรายด้าน

1. แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีความตระหนักและได้ปฏิบัติตามแนวทางในการดำเนินงานตามระบบกลุ่มงานกิจการนักเรียน ที่สถานศึกษาได้กำหนด โดยมีการปรับปรุงการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการ มีหลักฐานในการปฏิบัติงาน มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานกิจการนักเรียนเกิดความสำเร็จและประสิทธิภาพ และมีการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การบริหารโรงเรียนประจำตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และวินัยตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเนื่องจากยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ หรือเชี่ยวชาญในด้านคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติสร เทพเจริญ (2552 : 67) ได้ศึกษาถึงสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยเน้นคุณธรรมนำความรู้โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนปง 1 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่าขั้นตอนการวางแผนของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นลักษณะแบบมีส่วนร่วม ระหว่างผู้บริหารและคณะครู มีการนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบ เพื่อวางแผนในเรื่อง การจัดสรรบุคลากร การกำหนดโครงการและแผน การจัดสรรงบประมาณ กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน การติดตามการวัดผล ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำองค์การผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้คำปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติงาน มีการชี้แนะแนวทางในการดำเนินงาน ตลอดจนการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ด้านการควบคุม พบว่ามีการ

นิเทศการทำงาน ติดตามผลการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลการดำเนินงาน และด้านกิจการนักเรียนพบว่ามีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมขั้นพื้นฐาน 8 ประการในตัวผู้เรียน และผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนพบว่า การจัดกิจกรรมนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมทุกด้านอยู่ในระดับดี และส่งผลมากที่สุดคือด้านความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ ตามลำดับ

2. แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ด้านการบริหารโรงเรียนประจำตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า โดยภาพรวมและรายข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือโรงเรียนหาแนวทางส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรมพร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนหอพักมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ โรงเรียนติดตามด้านการเรียนและความประพฤติของนักเรียนประจำทั้งในและนอกเวลาเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการอบรมนักเรียนในหอพักอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเรื่องกิริยามารยาท จริยธรรม ศีลธรรมและระเบียบวินัยปลูกฝังให้นักเรียนมีความรักสามัคคีในหมู่คณะ สามารถทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการจัดทำประกาศและแนวปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวยให้การบริหารงานในงานหอพักนักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญาอารมณ์ สังคม จิตใจ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุริมปรัชญ์ หน่อคาสุก (2556 : 102) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานดูแลนักเรียนประจำ โรงเรียนเฉพาะความพิการ พิเศษ กลุ่ม 5 ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ด้านนอนนอน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่พบมีการบันทึกการรับ - ส่งนักเรียนระหว่างครูเวรประจำหอนอนกับครูเวรประจำวัน และจัดให้มีการดูแลแนะนำให้นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมตรงตามเวลาที่กำหนดในกิจวัตรประจำวัน ด้านสุขภาพอนามัยนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่พบโรงเรียนมีการปฐมพยาบาลนักเรียนที่ได้รับอุบัติเหตุเล็ก ๆ น้อย ๆ และโรงเรียนมียานพาหนะในการส่งต่อนักเรียนไปยังสถานพยาบาล เพื่อทำการรักษาในกรณีที่มีนักเรียนเจ็บป่วยรุนแรง มีการวางมาตรการให้มีการรักษาความสะอาดในโรงเรียนนอนนอน รวมถึงโรงเรียนมีการจัดอาหารให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ด้านงานอาคารสถานที่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่พบโรงเรียนมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ปลอดภัยร่มรื่นสวยงาม มีการดูแลรักษาทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และมีการจัดหอนอนให้น่าอยู่อาศัย ดูแลแนะนำการทำมาความสะอาดเครื่องนอน อีกทั้งได้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์รอบ ๆ บริเวณหอนอน ให้สะอาด สงบ สวยงาม และปลอดภัย

3. แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ด้านงานชมรมผู้ปกครองตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า โดยภาพรวมและรายข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือโรงเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองและครูในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

รองลงมาคือ โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อวางแผนการพัฒนา และแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และแนวทางป้องกันแก้ไขพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ ก่อนเปิดภาคเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ครู และนักเรียนนักศึกษา ในการพัฒนา การศึกษาและสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีความร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียนนักศึกษาในทุกๆด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนมีความร่วมมือกันในการพัฒนาคุณธรรม-จริยธรรมและสนับสนุนกิจกรรมการเรียน การสอน มีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี อะหะหมัดจุฬา (2552 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ต่อการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนของโรงเรียนสตรีวุฒิมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร พบว่ารองมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ด้านกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม ด้านการปกครองและเสริมสร้างระเบียบวินัยด้านการบริการทุนการศึกษา ด้านการแก้ปัญหานักเรียน ด้านการแนะแนว ด้านการบริการทั่วไป ด้านการจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน และด้านกิจกรรมชมรม การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการ บริหารงานกิจการนักเรียนของ โรงเรียนสตรีวุฒิมหาวิทยาลัย พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุอาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ บริหารงานกิจการนักเรียนศึกษาไม่แตกต่างกัน ยกเว้นผู้ปกครองที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ บริหารงานกิจการนักเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใช้ข้อมูลนี้เพื่อประกอบการวางแผนการ ปฏิบัติงานพัฒนา บริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและส่งผลต่อยอดการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การพัฒนา บุคลากรทางงานกิจการนักเรียน และ การนิเทศ อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ทักษะหรือแนวทางการนิเทศ การกำกับ ติดตามให้มีความหลากหลายเพื่อช่วยให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในงานกิจการนักเรียน

1.3 ควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของ โรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ผู้วิจัยได้ มีข้อเสนอแนะในการศึกษา ค้นคว้าครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสัปดาห์ที่ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา เชิงลึกด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ทราบรายละเอียดของปัญหาให้ชัดเจนมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นและแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสัปดาห์ที่ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ครูทุกระดับชั้น และผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนโดยตรง
3. ควรมีการพัฒนารูปแบบแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสัปดาห์ที่ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ปริมปรัชญ์ หน่อคาสุก. (2556). *แนวทางการดำเนินงานดูแลนักเรียนประจำ โรงเรียนเฉพาะความพิการ พิเศษ กลุ่ม 5 ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มยุรี อะทะหมัดจุฬา. (2552). *ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ต่อการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนของ โรงเรียนสตรีจุฑามาศศึกษา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระสุตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต เล่มที่ 21 ข้อ 32 หน้า 51 พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). *องค์การและการบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร: เดอะบุคส์.
- อดิสร เทพเจริญ (2552). *สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยเน้นคุณธรรมนำความรู้โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนปง 1 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัครเดช อรรถจินดา. (2549). *สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารสถานศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม
**The Leadership of School Administrators in accordance with the Four
Ditthadhammikattadhammas in Phrapariyattidhamma Schools,
General Education in Mahasarakham Province**

พระครูปริยัตติจันทสาร (จันทสิริ),
ประจितร มหาหิง และ พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
**Phrakru Pariyatjuntasan (Juntasiri),
Prajit Mahahing and Phakhrupalad Boonchuay Jotivamso**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Atiwat_cpg@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคามกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำนวน 157 รูปเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีระดับพฤติกรรมสูงสุดคือ ด้านภาวะผู้นำตามหลักสมชีวิตา รองลงมา คือด้านภาวะผู้นำตามหลักอารักขสัมปทา และด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำตามหลักอุทฺธานสัมปทา

2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามสถานภาพโดยภาพรวมและรายด้านพบว่า มีระดับภาวะผู้นำไม่แตกต่างกัน

3) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวมและรายด้านพบว่า มีระดับภาวะผู้นำไม่แตกต่างกัน

4) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่ส่งเสริมและพัฒนาภาระงานบริหารโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีระดับภาวะผู้นำไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ผู้บริหารสถานศึกษา; หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์

Abstracts

The objective of this research was to study leadership of the school administrators in accordance with the Four Dittadhammikattadhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education in Mahasarakham Province. The samples of this research included 157 administrators and teachers. The research instrument was the rating scale questionnaire. The statistics used in data analysis were: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation and Descriptive Analysis.

The research results were as follows:

1) The leadership of the school administrators in accordance with the Four Dittadhammikattadhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education in Mahasarakham Province in overall was rated at a high level of practice. The most rated aspect was that the leadership based on Samajivita (Balanced Livelihood), followed by that of Arakkhasampada (to be endowed with watchfulness) and the least rated one was that of Utthanasampada (to be endowed with energy).

2) The analytical results from the comparison of leadership of the school administrators in accordance with the Four Dittadhammikattadhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education in Mahasarakham Province, classified by status in overall and each studied aspect indicated that there was no difference on the levels of leadership.

3) The analytical results from the comparison of leadership of the school administrators in accordance with the Four Dittadhammikattadhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education in Mahasarakham Province, classified by working experiences in overall and each studied aspect indicated that there was no difference on the levels of leadership.

4) The analytical results the ways to develop leadership of the school administrators in accordance with the Four Dittadhammikattadhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education in Mahasarakham Province, the researcher views that it will lead to better and more effective leadership in the person, if the leader be diligent, economical and friendly, knows how to save property and has a suitable life as appropriate for the status.

Keywords: Leadership; School Administrators; Dittadhammikattadhammas

บทนำ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันในการบริหารงานขององค์กรว่า “ผู้นำ” (Leader) เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์กรนั้นๆ ทั้งนี้เพราะผู้นำมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องบริหารงาน ทำการวางแผนสั่งการดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์กรสามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ

(ฉายศิลป์ เชี่ยวชาญพิพัฒน์, 2527 : 34) ให้ประสบความสำเร็จปัญหาที่เป็นที่สนใจของนักวิชาการและบุคคลทั่วไปอยู่ตรงที่ว่าผู้นำจะมีวิธีการทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเกิดความผูกพันกับงานทุ่มเทความสามารถ และพยายามที่จะทำให้งานสำเร็จด้วยความเต็มใจ เกิดประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร (วิโรจน์ สารรัตน์, 2550 : 339) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผู้นำมีความสำคัญยิ่งต่อความอยู่รอดขององค์กรซึ่งจะต้องรู้จักความเด่นและความด้อยของตนเองการรู้ความเด่นก็เพื่อการทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตนโดยปกติผู้บริหารมักมองเห็นความผิดพลาดของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ง่ายแต่ก็มักมองข้ามความผิดพลาดของตนดังพุทธพจน์ที่ว่า “ความผิดพลาดของคนอื่นเห็นได้ง่าย แต่ความผิดพลาดของตนเองนั้นเห็นได้ยาก” ซึ่งเมื่อผู้บริหารทำงานผิดพลาดจึงทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่กล้าบอกหรือแนะนำดังนั้น ผู้บริหารต้องหัดมองตนเองและดัดเตือนตนเองและมีการเจริญวิปัสสนาเพื่อเจริญสติพิจารณากายเวทนาจิตและธรรมหรือความดีความชั่วในใจของเราเองดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ผู้บริหารต้องดูตนและคนออก บริหารตน บริหารคนได้ใช้คนเป็น ได้แก่ บริหารตน บริหารคน และบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากสภาพปัจจุบันในกรณีผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคามพบว่า ผลการดำเนินการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมดังกล่าวตลอดระยะเวลา 4 ปีการศึกษา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ถึง ปี พ.ศ. 2562) ไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะด้านปริมาณก็มีนักเรียนลดลงและด้านคุณภาพก็ไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาในระยะ 4 ปีการศึกษาดังกล่าวที่ได้เรียนต่อในสถาบันการศึกษาชั้นนำทั้งในและนอกจังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้อาจเพราะผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวขาดประสบการณ์เชิงบริหารโดยเฉพาะภาวะผู้นำด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ/การเงิน ด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษาและด้านมวลชนสัมพันธ์ที่จะนำหรือพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ (พระธรรมโกศาจารย์ ประยูร ธมมจิตโต, 2549 : 21)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมและแสวงหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการส่งแบบสอบถามไปยังผู้ตอบ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistics Analysis) (ผ่องพรรณ ตรัยมงคล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์, 2555 : 324) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยดำเนินการ 2 ประการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรได้แก่ พระสังฆาธิการและพระภิกษุทั่วไปของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 264 รูป

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง เครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชู ศรีสะอาด, 2554, หน้า 43-44) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามตำแหน่ง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 157 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 56 คนและครูผู้สอนจำนวน 101 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ คือ ลักษณะของเครื่องมือ 1. แบบสอบถาม มีลักษณะปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย สถานภาพ ประสบการณ์การทำงานและด้านภาระงานบริหาร ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามจากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตขอนแก่น ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน 2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล

วิจัยนำเสนอต่อผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ 3. ทำการแจกแบบสอบถามจำนวน 264 ฉบับ โดยการแจกจ่ายและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100 4. ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว 5. ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

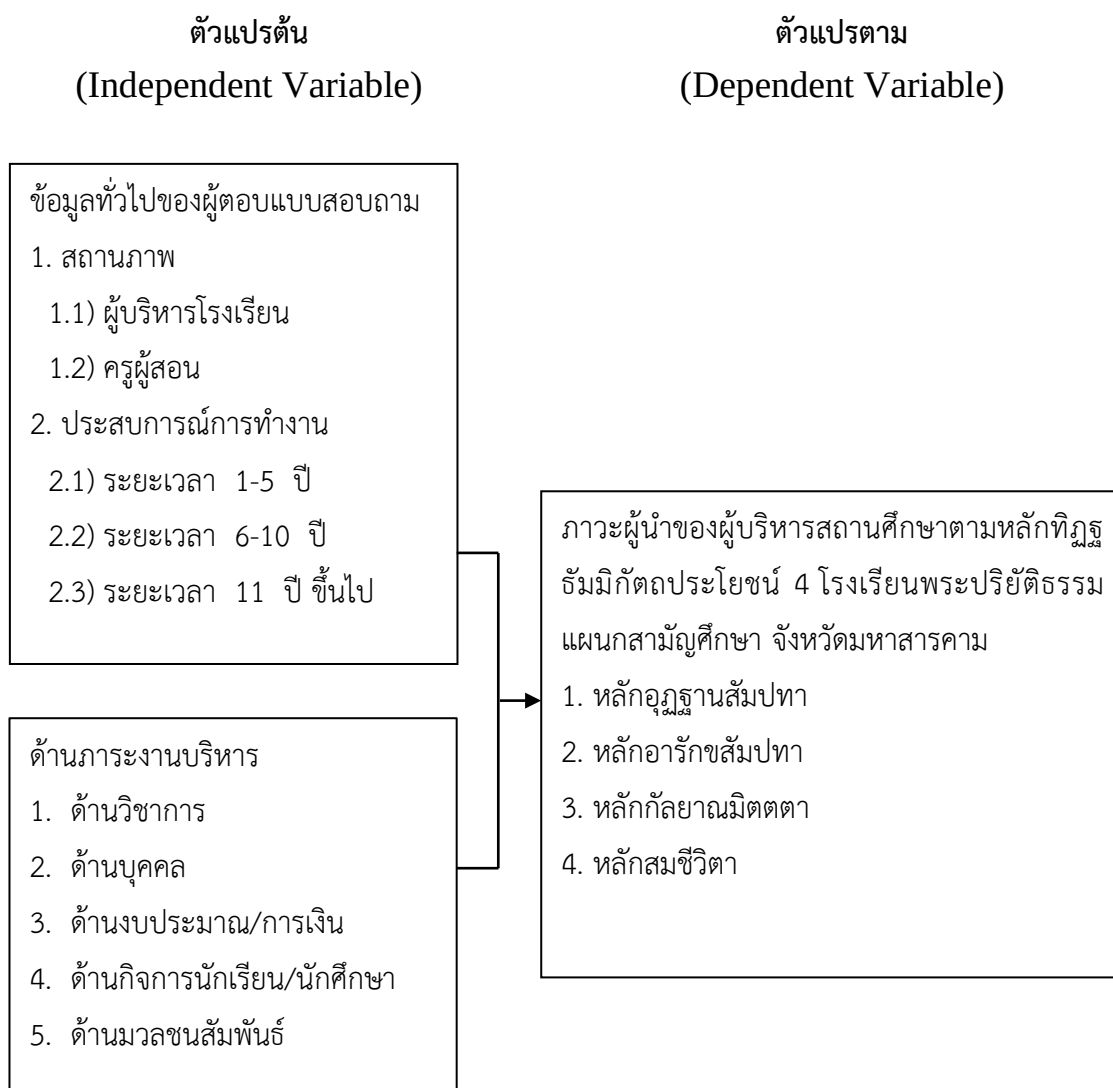
4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและประสบการณ์การทำงาน โดยการวิเคราะห์หาจำนวนและค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาล ประโยชน์ 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่ส่งเสริมและพัฒนาภาระงานบริหารด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ/การเงิน ด้านกิจการนักเรียน/ นักศึกษา และด้านมวลชนสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้านตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ และแปลผล ดังนี้

4.51-5.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมอยู่ใน ระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมอยู่ใน ระดับมาก
2.51-3.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมอยู่ใน ระดับปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมอยู่ใน ระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคามดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
1.1) ผู้บริหารโรงเรียน	56	35.67
1.2) ครูผู้สอน	101	64.33
รวม	157	100.00
2. ประสบการณ์การทำงาน		
2.1) ระยะเวลา 1-5 ปี	91	57.96
2.2) ระยะเวลา 6-10 ปี	45	28.66
2.3) ระยะเวลา 11 ปี ขึ้นไป	21	13.38
รวม	157	100.00
3. ด้านภาระงานบริหาร		
3.1) ด้านวิชาการ	45	28.66
3.2) ด้านบุคคล	33	21.02
3.3) ด้านงบประมาณ/การเงิน	37	23.57
3.4) ด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา	18	11.46
3.5) ด้านมวลชนสัมพันธ์	24	15.29
รวม	157	100.00

จากตารางที่ 4.1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 56 รูป คิดเป็นร้อยละ 35.67 และครูผู้สอน จำนวน 101 รูป คิดเป็นร้อยละ 64.33 ประสบการณ์การทำงาน แยกเป็น ระยะ 1-5 ปี จำนวน 91 รูป คิดเป็นร้อยละ 57.96, ระยะ 6-10 ปี จำนวน 45 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.66 และ ระยะ 11 ปี ขึ้นไป จำนวน 21 รูป คิดเป็นร้อยละ 13.38 และจำแนกตาม ด้านภาระงานบริหาร แยกเป็น ด้านวิชาการ จำนวน 45 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.66, ด้านบุคคล จำนวน 33 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.02, ด้านงบประมาณ/การเงิน จำนวน 37 รูป คิดเป็นร้อยละ 23.57, ด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 18 รูป คิดเป็นร้อยละ 11.46 และ ด้านมวลชนสัมพันธ์ จำนวน 24 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.29

ตารางที่ 4.2

ด้านการบริหารตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาล 4	ระดับพฤติกรรม			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านภาวะผู้นำตามหลักคุณธรรมสัมปทา	4.37	.60	มาก	4
2. ด้านภาวะผู้นำตามหลักอารักขสัมปทา	4.44	.57	มาก	2
3. ด้านภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตตตา	4.38	.62	มาก	3
4. ด้านภาวะผู้นำตามหลักสมชีวิตา	4.45	.47	มาก	1
รวม	4.23	.53	มาก	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาล 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับพฤติกรรมสูงสุด คือ ด้านภาวะผู้นำตามหลักสมชีวิตา รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำตามหลักอารักขสัมปทา และ ด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำตามหลักคุณธรรมสัมปทา

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาล 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาล 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านภาวะผู้นำตามหลักคุณธรรมสัมปทา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกรายข้อ มีพบว่า ข้อที่มีระดับพฤติกรรมสูงสุด คือ มีความตั้งใจในการทำงาน ใช้สติปัญญาพิจารณาถึงผลลัพธ์ที่จะตามมาเสมอ รองลงมา คือ รับฟังความคิดเห็น ให้กำลังใจ และให้คำปรึกษาเพื่อหาทางออกที่ดีแก่ผู้อื่นเสมอ และด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด คือ มีรู้จักช่วยเหลือการงานต่างๆ ในการทำกิจกรรมทางศาสนา/ ประเพณีอยู่เสมอ

2.2 ด้านภาวะผู้นำตามหลักอารักขสัมปทา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกรายข้อ มีพบว่าข้อที่มีระดับพฤติกรรมสูงสุด คือ รู้จักเก็บรักษาทรัพย์สินให้ปลอดภัยและใช้สอยทรัพย์สินอย่างประหยัด รองลงมา คือ รู้จักถนอมและซ่อมแซมเมื่อสิ่งของเกิดชำรุดเสียหาย และดูแลเก็บรักษา และด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด คือ รู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินในทางที่เกิดประโยชน์มากที่สุดไม่คล้อยตามค่านิยมทางสังคม

2.3 ด้านภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตตตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับพฤติกรรมสูงสุด คือ สามารถคิดพิจารณาได้อย่างรอบด้านในการเลือกคบคน ว่าคนใดเป็นมิตรแท้หรือมิตรเทียม รองลงมาคือ ยกย่องสรรเสริญผู้ทำความดี สนับสนุนคำกล่าวของผู้อื่น ถ้าหากมีผู้ติ

เตียน และด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุดคือ สามารถช่วยเหลือผู้อื่นในยามเดือดร้อนหรือมีปัญหา โดยไม่หวังผลตอบแทน และสามารถเป็นที่พึ่งพาอาศัยแก่ผู้อื่นในยามคับขันได้

2.4 ด้านภาวะผู้นำตามหลักสมชีวิตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับพฤติกรรมสูงสุด คือ มีจิตอาสาทำคุณประโยชน์ต่อสังคมด้วยความสมัครใจ รองลงมาคือ มีจิตใกว้างขวาง มีอัธยาศัยดีและเป็นที่ไว้วางใจแก่สังคม ชุมชนได้เป็นอย่างดี และด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุดคือ สามารถชี้แนะผู้อื่นถึงโทษของผู้ที่ใช้จ่ายเกินพอดีได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

(1) จากการศึกษภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$) ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำตามหลักสมชีวิตามีจิตใที่กว้างขวาง มีอัธยาศัยดีและเป็นที่ไว้วางใจแก่สังคมชุมชน รองลงมาคือภาวะผู้นำตามหลักอารักขสัมปทาคือรู้จักเก็บรักษาทรัพย์ให้ปลอดภัยและใช้สอยทรัพย์อย่างประหยัด ซึ่งเป็นไปตามหลักที่ปรากฏในความหมายที่ พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต (2546 : 25) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยที่ว่าจะเป็นการอยู่ร่วมกันก็ตามหรือทำการร่วมกันก็ตาม ให้พากันไปด้วยดีสู่จุดหมายที่ติงามที่ว่าพากันไป ก็ให้พากันไปด้วยดีนั้น หมายความว่า ไปโดยสวัสดิหรือโดยสวัสดิภาพ ผ่านพ้นภัยอันตรายอย่างเรียบร้อยและเป็นสุข เป็นต้น แล้วก็ “บรรลู่ถึงจุดหมายที่ติงามโดยถูกต้องตามธรรม” หมายความว่า เป็นความจริงความแท้ความถูกต้อง และได้มาโดยธรรม ได้สอนคล้องกับเจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร. และ พระมหาสำรองสณฺญโต (แสงทอง) (2562 : 156-168) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมมีภาวะผู้นำค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีภาวะผู้นำค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาวะผู้นำด้านหลักความคุ้มค่า รองลงมาคือภาวะผู้นำด้านหลักความรับผิดชอบ และภาวะผู้นำด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ภาวะผู้นำด้านหลักคุณธรรมเมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

(1) ภาวะผู้นำตามหลักอุฏฐานสัมปทา มีแนวทางการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้นำควรมีความตั้งใจในการทำงานใช้สติปัญญาพิจารณาถึงผลลัพธ์ที่จะตามมาเสมอ คิดเป็น (ร้อยละ 26.75) รองลงมาคือ ผู้นำควรรับฟังความคิดเห็น ให้กำลังใจ และให้คำปรึกษาเพื่อหาทางออกที่ดีแก่ผู้อื่นเสมอ คิดเป็น (ร้อยละ

ละ 22.29) และ แนวทางการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้นำควรรู้จักช่วยเหลือการงานต่างๆ ในการทำกิจกรรมทางศาสนา/ประเพณีอยู่เสมอ คิดเป็น (ร้อยละ 15.29)

(2) ด้านภาวะผู้นำตามหลักอารักขสัมปทา มีแนวทางการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้นำควรรู้จักเก็บรักษาทรัพย์ให้ปลอดภัยและใช้สอยทรัพย์อย่างประหยัด คิดเป็น (ร้อยละ 26.75) รองลงมา คือ ผู้นำควรรู้จักถนอมและซ่อมแซมเมื่อสิ่งของเกิดชำรุดเสียหายและดูแลเก็บรักษา คิดเป็น (ร้อยละ 22.29) และ แนวทางการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้นำควรรู้จักใช้จ่ายทรัพย์ในทางที่เกิดประโยชน์มากที่สุด ไม่คล้อยตามค่านิยมทางสังคม คิดเป็น (ร้อยละ 15.29)

(3) ด้านภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตตา มีแนวทางการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้นำควรสามารถคิดพิจารณาได้อย่างรอบด้านในการเลือกคบคน ว่าคนใดเป็นมิตรแท้หรือมิตรเทียม คิดเป็น (ร้อยละ 23.56) รองลงมา คือ ผู้นำควรยกย่องสรรเสริญผู้ทำความดี สนับสนุนคำกล่าวยกย่องนั้น ถ้าหากมีผู้ติเตียน คิดเป็น (ร้อยละ 21.66) และ แนวทางการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้นำควรสามารถช่วยเหลือผู้อื่นในยามเดือดร้อนหรือมีปัญหา โดยไม่หวังผลตอบแทน และสามารถเป็นที่พึ่งพาอาศัยแก่ผู้อื่นในยามคับขันได้ คิดเป็น (ร้อยละ 17.20)

(4) ด้านภาวะผู้นำตามหลักสมชีวิตา มีแนวทางการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้นำควรมีจิตอาสาทำคุณประโยชน์ต่อสังคมด้วยความสมัครใจ คิดเป็น (ร้อยละ 24.20) รองลงมา คือ ผู้นำควรมีจิตใจกว้างขวาง มีอัธยาศัยดีและเป็นที่ไว้วางใจแก่สังคม ชุมชนได้เป็นอย่างดี คิดเป็น (ร้อยละ 21.02) และแนวทางการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้นำควรสามารถชี้แนะผู้อื่นถึงโทษของผู้ที่ใช้จ่ายเกินพอดีได้อย่างเหมาะสม คิดเป็น (ร้อยละ 15.29)

(2) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

ด้านภาวะผู้นำตามหลักอภิญญาสัมปทา สามารถอธิบายได้ว่ามีความตั้งใจในการทำงาน ใช้สติปัญญาพิจารณา ถึงผลลัพธ์ที่จะตามมาเสมอ รองลงมา คือ รับฟังความคิดเห็น ให้กำลังใจ และให้คำปรึกษา เพื่อหาทางออกที่ดีแก่ผู้อื่นเสมอ และ ด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด คือ มีรู้จักช่วยเหลือการงานต่างๆ ในการทำกิจกรรมทางศาสนา/ประเพณีอยู่เสมอ

ด้านภาวะผู้นำตามหลักอารักขสัมปทา สามารถอธิบายได้ว่า รู้จักเก็บรักษาทรัพย์ให้ปลอดภัยและใช้สอยทรัพย์อย่างประหยัด รองลงมา คือ รู้จักถนอมและซ่อมแซมเมื่อสิ่งของเกิดชำรุดเสียหาย และดูแลเก็บรักษา และด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด คือ รู้จักใช้จ่ายทรัพย์ในทางที่เกิดประโยชน์มากที่สุดไม่คล้อยตามค่านิยมทางสังคม

ด้านภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตตตา สามารถอธิบายได้ว่า สามารถคิดพิจารณาได้อย่างรอบด้านในการเลือก คบคน ว่าคนใดเป็นมิตรแท้หรือมิตรเทียม รองลงมาคือ ยกย่องสรรเสริญผู้ทำความดี

สนับสนุน คำกล่าวยกย่องนั้น ถ้าหากมีผู้ดีเตียน และ ด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุดคือ สามารถช่วยเหลือผู้อื่นในยามเดือดร้อนหรือมีปัญหา โดยไม่หวังผลตอบแทน และสามารถเป็นที่พึ่งพาอาศัยแก่ผู้อื่นในยามคับขันได้

ด้านภาวะผู้นำตามหลักสมชีวิตา สามารถอธิบายได้ว่า มีจิตอาสาทำคุณประโยชน์ต่อสังคมด้วยความสมัครใจ รองลงมาคือ มีจิตใจกว้างขวาง มีอัธยาศัยดีและเป็นที่ไว้วางใจแก่สังคม ชุมชนได้เป็นอย่างดี และด้านที่มีระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด คือ สามารถชี้แนะผู้อื่นถึงโทษของผู้ที่ใช้จ่ายเกินพอดีได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่เป็นผู้นำควรกำหนดเชิงนโยบายให้มีข้อปฏิบัติตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ในการบริหารงานคณะสงฆ์ทุกระดับ

1.2 เป็นข้อมูลสนเทศในการกำหนดแผนงานประจำปีให้มีกิจกรรมนำบุคลากรในเขตปกครองได้จัดกิจกรรมเพิ่มเติมความรู้ในด้านภาวะผู้นำที่ควรพัฒนา

1.3 เป็นข้อมูลสนเทศในการเสนอแนะให้มีการกำหนดเวลาให้บุคลากรได้มีการทบทวนบทบาทหน้าที่ของตนให้มีหลักในการบริหารงานในฐานะภาวะผู้นำต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนางานการบริหาร ในด้านภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ของผู้บริหารและครูผู้สอนในเขตปกครองคณะสงฆ์อื่น

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ของผู้บริหารและครูผู้สอนในเขตปกครองคณะสงฆ์อื่น เพื่อเปรียบเทียบตัวแปรเกี่ยวกับบุคลิกการศึกษาหรือประสบการณ์หรือตัวแปรอื่นที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำได้

2.3 ควรศึกษาแนวทางในระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำตามพุทธธรรมอื่นด้วย

เอกสารอ้างอิง

เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร.และ พระมหาสำรอง สญญโต (แสงทอง). (2562). ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองขอนแก่นจังหวัดขอนแก่น. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์. 6 (1), 156-168

ฉายศิลป์ เชี่ยวชาญพิพัฒน์. (2527). การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีรียาสาส์นจำกัด.

- ผ่องพรรณ ตรัยมงคล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2555). *การออกแบบการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. (พิมพ์พิเศษ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2549). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *ภาวะผู้นำ: ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ*. กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภา.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2550). *ภาวะผู้นำหลักการและทฤษฎี*. กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒน์.

การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 จังหวัดเลย

**The Human Resource Administration in Accordance with the Four
Iddhipāda Dhammas in Phrapariyattidhamma Schools,
General Education, in Loei Province**

พระครูปริยัติเจตียคุณ (อภิวัฒน์),

ประจितร มหาหิง และ สุนทร สายคำ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phrakhu Prariyatjatiyakun(Aphiwanno),

Prajit Mahahing and Sunthon Saikham

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author. E-mail: Saeng210021@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิธีตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ ในโรงเรียนดังกล่าว พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ ขนาดโรงเรียนต่างกัน มีการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหาร ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2. แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในสถานศึกษาดังกล่าวใน 4 ด้าน 1) ด้านการบริหารงานวิชาการควรจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยยึดระเบียบกฎเกณฑ์อย่างเป็นธรรม ส่งเสริมบุคลากรด้วยความปรารถนาดีต่อทุกฝ่าย ให้บุคลากรมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติงานในโรงเรียน กำหนดหน้าที่การปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละคนอย่างชัดเจน 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ จัดทำข้อมูลประวัติบุคลากรที่จะใช้ประโยชน์ในการบริหารงานบุคลากรอย่างเป็นระบบและถูกต้อง บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียรไม่ทอดทิ้งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความยากลำบาก นำผลการประเมินการปฏิบัติงานบุคลากร

* วันที่รับบทความ: 10 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่แก้ไขบทความ 27 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2564

Received: February 10, 2021; Revised: February 27, 2021; Accepted: February 28, 2021

มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการบริหารงานบุคคล การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานเมื่อเกิดปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันโดยการให้คำปรึกษา บุคลากรมีการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อติดตามงานและให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน ให้ความสนใจชีวิตความเป็นอยู่ของบุคลากร ให้ความช่วยเหลือด้านกำลังใจ กำลังสติปัญญา กำลังทรัพย์ มีการสนับสนุนบุคลากรในเรื่องการศึกษาต่อ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหากับเพื่อนร่วมงาน ประเมินบุคลากรด้วยผลงานทางวิชาการและการปฏิบัติงานด้วยความเป็นกลาง ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล; หลักกัทธิบาทสี่; โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstracts

The objectives of this research paper were: 1) to study the conditions of the human resource administration in accordance with the Four Iddhipāda Dhammas (Paths of Accomplishment) in Phrapariyattidhamma Schools, General Education, in Loei Province; 2) to comparatively study the human resource administration in accordance with the Four Iddhipāda Dhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education, in Loei Province; 3) to suggest the guidelines of the human resource administration in accordance with the Four Iddhipāda Dhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education, in Loei Province. The qualitative data were studied by the descriptive approach based.

The research results were as follows:

1) The conditions of the human resource administration in accordance with the Four Iddhipāda Dhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education, in Loei Province indicated that most of the respondents were 73 males, representing 61.86 %, aged from 31-39 years, 60 people, representing 50.85 %, performing duties in 66 medium-sized schools, accounting for 55.93 % and has working experience from 11-20 years, 64 people, or 54.24 %.

2) The guidelines of the human resource administration in accordance with the Four Iddhipāda Dhammas can be done as follows:

1) In terms of human resource management, providing help to a colleague when it comes to problems with daily life through counseling. Personnel are self-sacrificing personal happiness to pursue work and encourage their colleagues. The administrators pay attention to the livelihoods of personnel, provide physical, intellectual and financial assistance or even support them further education.

2) In terms of general administration, the administrators give advice, suggestions, correct operation methods and give advice when problems arise for colleagues, evaluate personnel with their academic performance with impartiality and encourage them to progress in higher positions equally.

Keywords: Human Resource; Administration Four Iddhipāda; Phrapariyattidhamma Schools.

บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยในหมวด 1 มาตราที่ 6 ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมุ่งหมายในการสนับสนุนให้นาหลักพุทธธรรมทางศาสนาบาปการกับการ เรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและผู้สอนทั้งทาง ร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังกระแสพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงพระราชทานแด่ ฯพณฯ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น เนื่องในโอกาสเข้าเฝ้ากราบบังคมทูลใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทรับตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ความตอนหนึ่งว่า “การปฏิรูปการศึกษา ไม่ใช่จะลอกเลียนแบบต่างประเทศมาทั้งหมด ให้น้องๆ ความรู้ทางด้านศาสนาพุทธและขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมไทยเข้ามาประสมประสานด้วย” (วรภาส ประสมสุข และนิพนธ์ กินาวงศ์, 2550 : 63-84)

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพื่อเป็น บุคลากรที่ทรงคุณค่าของประเทศชาติ สถานศึกษาจึงเปรียบเสมือนบ้านหลังใหม่ที่หล่อหลอมเยาวชน ของชาติให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นสถานศึกษาที่ดีต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนทั้ง ทางร่างกายและจิตใจให้เป็นผู้มีทักษะความรู้ควบคู่คุณธรรมจริยธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2560 มาตราที่ 54 วรรค 3 ระบุว่า รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐาน (บุญศรี ไพรัตน์ 2560 : 14)

สถานศึกษาทำหน้าที่เป็นแหล่งบ่มเพาะวิชาความรู้ ทักษะชีวิต ปลุกฝังและเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมอันดีแก่เยาวชนผู้ซึ่งจะ เจริญเติบโตไปเป็นอนาคตของชาติ จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัด การศึกษาก็เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพทักษะชีวิตของผู้เรียน การบริหารสถานศึกษาอันเป็นภาระหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะผู้นำในการกำหนดนโยบาย และวางแผนงานในการพัฒนา สถานศึกษาในทุกมิติ ผู้บริหารจึงควรได้นำเอาหลักพุทธธรรม คือหลักอิทธิบาทสี่ประการ คือ 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา อันเป็นหลักธรรมสำคัญที่เป็นเครื่องมือไปสู่ความสำเร็จ สำหรับนักบริหาร (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 19/889-898/427) มาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา ในขอบข่ายภาระงานทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ

การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้การบริหารงานสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุดตาม
จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมยังขาดองค์
ความรู้และความเข้าใจในเรื่องการนำเอาหลักอิทธิบาทสี่ มาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา
เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารงานในทุกมิติ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่บุคคลในสถานศึกษา จึงควรบริหาร
สถานศึกษาด้วยหลักอิทธิบาทสี่ ในการบริหารบุคคล เพื่อเสริมสร้างบุคคลกรเป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่าของ
ประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
ศึกษา จังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
ศึกษา จังหวัดเลย
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา จังหวัดเลย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Research Methodology)
เป็นการผสมผสานระหว่างวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) กับการวิจัยเชิงปริมาณ
แล้ววิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และวิเคราะห์
ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistics Analysis)

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคคลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
ศึกษา จังหวัดเลย จำนวน 118 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
ศึกษา จังหวัดเลย จำนวน 118 รูป/คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and
Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) นำไป
เทียบสัดส่วน จากประชากรตามประสบการณ์ในการสอน

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย จำนวน 15
รูป/คน ได้ด้วยวิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแนวทางสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย ดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย มี 3 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการสอน

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 82)

- 5 หมายถึง ปฏิบัติในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง ปฏิบัติในระดับ มาก
- 3 หมายถึง ปฏิบัติในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง ปฏิบัติในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง ปฏิบัติในระดับ น้อยสุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย จำนวน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านฉันทะ 2) ด้านวิริยะ 3) ด้านจิตตะ 4) ด้านวิมังสา โดยเปิดโอกาสผู้ตอบ ตอบคำถามโดยอิสระ

แบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติ แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย 15 รูป/คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขอรับหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ ขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย ส่งแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 118 ฉบับ พร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจัดทำข้อมูลโดยการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 รูป/คน และรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ตามกระบวนการเชิงปริมาณต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หาจำนวนและค่าร้อยละ

วิเคราะห์ระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ทั้งโดยภาพรวมรายด้าน แล้วนำไปเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ และแปลผล

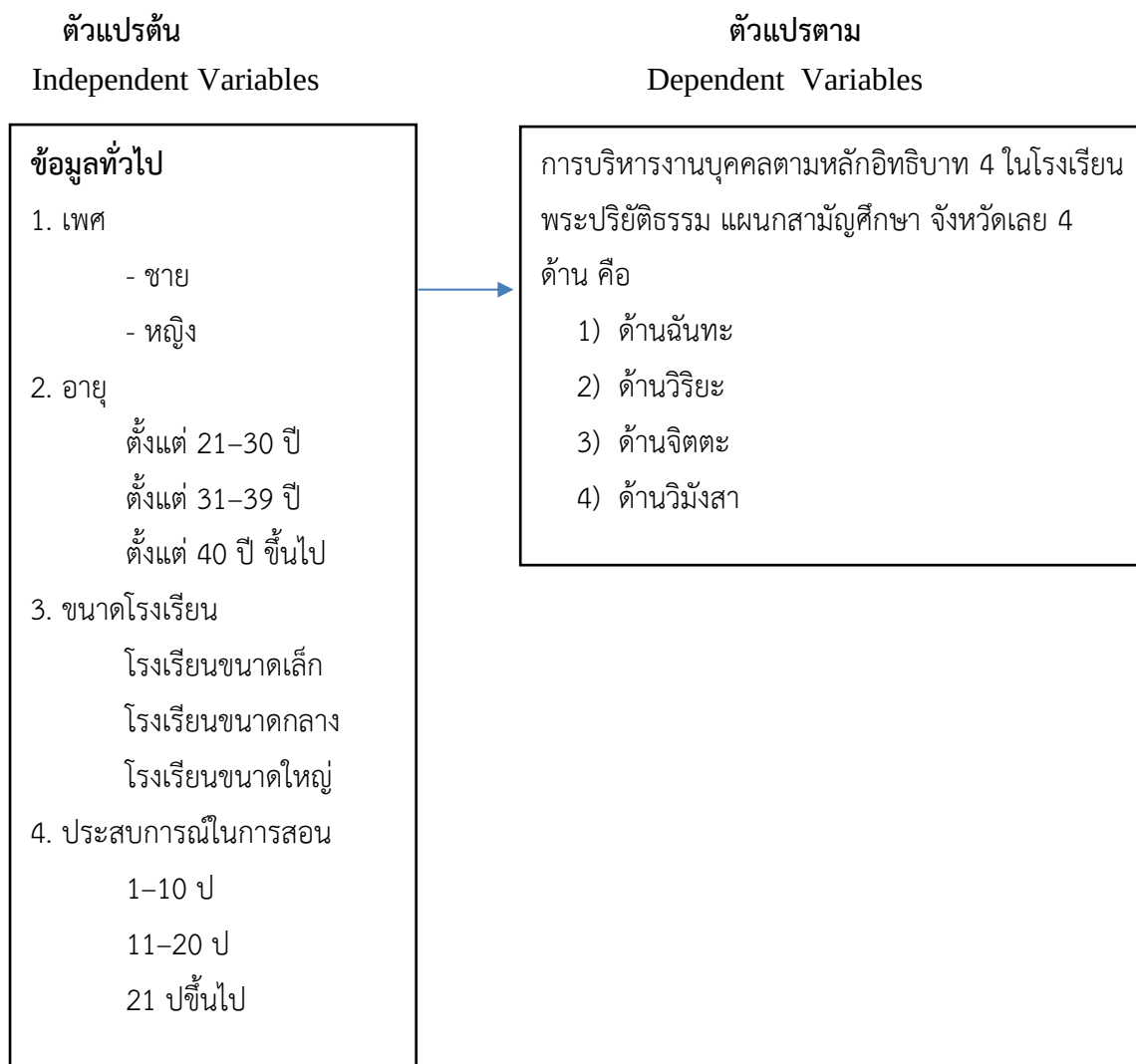
วิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ขนาดโรงเรียน ประสบการณ์สอน โดยการทดสอบที (t – test แบบ Independent Samples)

วิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่า F-test เมื่อพบความแตกต่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe method)

วิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย โดยการหาความถี่และร้อยละโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.79$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านจิตตะ ด้านวิริยะ ด้านฉันทะ และด้านวิมังสา สรุปได้ดังนี้

ด้านฉันทะ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านฉันทะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับคือ มีความยุติธรรมในการกำหนดเกณฑ์การสอบเข้าเป็นบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน แจ้ง

ผลการประเมินบุคลากรให้บุคลากรทราบทุกครั้ง จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยยึดระเบียบกฎเกณฑ์อย่างเป็นธรรม ส่งเสริมบุคลากรด้วยความปรารถนาดีต่อทุกฝ่าย ให้บุคลากรมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติงานในโรงเรียนอยู่เสมอ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่เสมออย่างเที่ยงธรรม มีความเป็นธรรม ในการแก้ไขการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสร้างสรรค์ แสดงออกถึงความรักความปรารถนาดีเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนร่วมงาน

ด้านวินัย ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับคือ จัดทำข้อมูลประวัติบุคลากรที่จะใช้ประโยชน์ในการบริหารงานบุคลากรอย่างเป็นระบบและถูกต้อง บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียรไม่ทอดทิ้งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความยากลำบาก นำผลการประเมินการปฏิบัติงานบุคลากรมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง บุคลากรให้ความช่วยเหลือชุมชนในโอกาสต่าง ๆ เช่น กิจกรรมตามประเพณีท้องถิ่นอยู่เสมอ มีการสำรวจความต้องการของบุคลากรในการพัฒนาตนเองเพื่อกำหนดเป็นแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้บุคลากรดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำแนวทางการปฏิบัติสู่ชุมชน ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่เสมอ เก็บรวบรวมผลการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรไว้อย่างเป็นระบบ

ด้านจิตตะ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านจิตตะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับคือ การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานเมื่อเกิดปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันโดยการให้คำปรึกษา บุคลากรมีการเสียสละ ความสุขส่วนตัวเพื่อติดตามงานและให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน ให้ความสนใจชีวิตความเป็นอยู่ของบุคลากร ดูแลรักษาอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ มีการบริหารงานบุคลากรให้ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติงานวางแผนงานวิชาการอย่างเท่าเทียมกัน มีการบริหารงานบุคลากรด้วยความโปร่งใส แสดงหลักเกณฑ์วิธีการประเมินผลงานของบุคลากรที่ชัดเจน

ด้านวิมังสา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านวิมังสา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับคือ ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหากับเพื่อนร่วมงาน ประเมินบุคลากรด้วยผลงานทางวิชาการและการปฏิบัติงานด้วยความเป็นกลาง บุคลากรมีการวางแผนงานในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และสามารถปฏิบัติได้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน เมื่อมีปัญหาอุปสรรคในการบริหารการวางแผนงานบุคลากร ผู้บริหารสามารถค้นหาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี และเพิ่มพูนคุณวุฒิที่สูงขึ้นไปอย่างเป็นธรรม จัดสวัสดิการการบริการด้านสุขภาพให้บุคลากรด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบ การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมบุคคลที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมบุคคลที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมบุคคลที่อยู่โรงเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน โดยภาพรวมผู้ที่ประสบการณ์สอนที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไปมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย พบว่า

ด้านฉันทะ (ความพอใจในการปฏิบัติงาน) การบริหารด้านวิชาการ จำเป็นต้องปฏิบัติงานด้วยความพอใจ เป็นคนรักงานในด้านวิชาการ และเมื่อเห็นความสำคัญของงานแล้ว ก็จะทำให้เกิดความมุ่งมั่นที่ปฏิบัติงานให้สำเร็จ นักวิชาการต้องรู้จักกำหนดคัมภีร์ชีวิต และเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายได้เข้าใจ ตั้งใจในการปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผล ความเอาใจ ให้ความสนใจต่อวิชาชีพที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ ต้องเป็นบุคคลที่ให้ความสำคัญต่ออาชีพของตนเอง หรือรักในอาชีพ และทำให้ผู้ปฏิบัติงาน มีความรู้สึกรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของงาน แล้วผู้ปฏิบัติงานก็จะปฏิบัติงานอย่างจริงจัง มีความสุข พอใจในอาชีพ และรู้จักพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ความพยายามของผู้ปฏิบัติงานจึงจะทำให้งานสำเร็จ งานที่ปฏิบัติ ที่ต้องใช้ระยะเวลาปฏิบัติติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือมีความยุ่งยาก งานจะสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยความเพียร การปฏิบัติงานด้วยความเพียร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นจะทุ่มเทเป็นเรื่องราวที่จะต้องเข้าใจถึงรายละเอียดของเนื้อหาสาระเป็นหลัก ดังนั้น เหตุปัจจัยสภาวะความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งจากภายใน และภายนอก ย่อมก่อให้เกิดอุปสรรคได้ตลอดเวลา ความเพียรพยายาม บวกกับจิตใจที่หนักแน่นของผู้บริหารจึงเป็นเสมือนการปิดทางมาของความล้มเหลวได้

ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ฝักใฝ่) ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความเอาใจใส่ ความเอาใจใส่ก็จะทำให้เกิดประสิทธิผล เพราะว่าความเอาใจใส่ต่อการบริหารงาน เป็นการเพิ่มความละเอียดถี่ถ้วนในขณะปฏิบัติงาน และมีจิตใจจดจ่อต่องานอย่างจริงจัง เป็นนักบริหารที่ดีต้องมีสติ และมีสมาธิ ไม่ปล่อยจิตใจให้เศร้าซึม เพราะอาจจะทำให้เกิดความผิดพลาดได้ ความเอาใจใส่การปฏิบัติงานด้วยจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาตนเองโดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในงาน ใส่ใจต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ด้านวิมังสา (ความใคร่ครวญพิจารณา) การบริหารงานทางด้านวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญทางด้านเนื้อหาสาระในการเรียนการสอน ดังนั้นนักบริหารจึงต้องมีการไตร่ตรอง ตรวจสอบตรา ซึ่งมีความสำคัญยิ่งอีก

ประการหนึ่งที่ทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จ และทำให้เกิดประสิทธิผลตามมา การปฏิบัติงานที่ไตร่ตรองมาก่อน คือ กระบวนการทำงานที่ได้รับการตรวจสอบอย่างดีแล้ว การปฏิบัติงานหากมีกระบวนการไตร่ตรอง ตรวจสอบ ก็เป็นปฏิบัติงานที่วางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ก่อนที่เราจะดำเนินการงานใด ต้องรู้จักตรวจสอบ และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนส่วนที่เกินเลยหรือข้อที่ขัดแย้งกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทสี่โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย มีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า การบริหารงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้นำหลักธรรมอิทธิบาทสี่มาใช้กันอย่างจริงจัง ซึ่งถือว่าเป็นหลักพุทธธรรมที่สำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสเอาไว้ซึ่ง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2554 : 31) กล่าวว่า เป็นคุณธรรมนำสู่ความสำเร็จสำหรับคนทำงาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภูมิกิจ บัวทอง (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การใช้หลักอิทธิบาทสี่ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7" ซึ่งผลการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญชา ทาทอง (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาทสี่พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย" ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบตามหลักอิทธิบาทสี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

1. ด้านฉันทะ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักอิทธิบาทสี่โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า มีความยุติธรรมในการกำหนดเกณฑ์การสอบเข้าเป็นบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน แสดงออกถึงความรักความปรารถนาดีเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนร่วมงาน มีการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยยึดระเบียบกฎเกณฑ์อย่างเป็นธรรม ให้บุคลากรมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติงานในโรงเรียนอยู่เสมอสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเอกชัย วิสุทโธ, (2556 : 82) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ด้านความมีวินัย ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมาคือ ด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.24$) และด้านจิตอาสา ($\bar{X} = 4.18$)

2. ด้านวิริยะ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักอิทธิบาทสี่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) ผู้บริหารและครูได้จัดทำข้อมูลประวัติบุคลากรที่จะใช้ประโยชน์ในการบริหารงานบุคลากรอย่างเป็นระบบและถูกต้อง บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียรไม่ทอดทิ้งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความยากลำบาก นำผลการประเมินการปฏิบัติงานบุคลากร

มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิวัฒน์ วิวทูตเมธี (2561 : ก) การบริหารตามหลักอิทธิบาทสี่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมangsa และ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ

3. ด้านจิตตะ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักอิทธิบาทสี่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีการให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานเมื่อเกิดปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันโดยการให้คำปรึกษา บุคลากรมีการเสียสละ ความสุขส่วนตัวเพื่อติดตามงาน และให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารให้ความสนใจชีวิตความเป็นอยู่ของบุคลากร ช่วยกันดูแลรักษาอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิวัฒน์ วิวทูตเมธี, (2561 : ก) สภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาทสี่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ (ความเอาใจใส่) โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เอาใจใส่ในการกำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะวิชาการแก่ผู้เรียน

4. ด้านวิมangsa ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักอิทธิบาทสี่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง มีการประเมินบุคลากรด้วยผลงานทางวิชาการและการปฏิบัติงานด้วยความเป็นกลาง บุคลากรมีการวางแผนงานในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิวัฒน์ วิวทูตเมธี (2561 : ก) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก วิมangsa (การคิดวิเคราะห์) โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) มีการคิดวิเคราะห์ถึงข้อดีและข้อเสียของแผนงานและนโยบายต่างๆ เพื่อนำไปสู่การประชุมปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น มีการคิดวิเคราะห์ในเรื่องการบริหารจัดการโดยจัดให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอันจะนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลยไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนมีความพอใจรักใคร่ซึ่งกันและ ทำงานด้วยความเข้าใจ มี

ความเห็นอกเห็นใจกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณี จันทิมา (2558 : 11-19) ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทสี่ของบุคลากรโรงพยาบาลเลย จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเลย เป็นงานด้านบริการผู้ป่วย มีการจัดสวัสดิการให้กับเจ้าหน้าที่และบุคลากร เช่น ที่พักอาศัย อาหาร รถรับส่งเจ้าหน้าที่ จัดหาที่จอดรถให้เพียงพอในการมาปฏิบัติงาน จึงทำให้ เพศชาย และเพศหญิง มีการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

2. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะมีการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปมีการปฏิบัติที่สม่ำเสมอทุกด้านจึงมีการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณี จันทิมา, (2558 : 11-19) ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทสี่โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการปฏิบัติงานนั้นต้องแบ่งแยกความรู้ความสามารถ และงานให้แก่ผู้ที่มีความเหมาะสม เพราะบุคลากรที่มีอายุมากกว่าย่อมมีประสบการณ์มากกว่า และสามารถแก้ไขปัญหาได้ดีกว่า

3. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลยมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นว่า และสอดคล้องกับ ธนฤต ปณวิชัย (2556 : ก) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยสงฆ์ ตามหลักอิทธิบาท 4” ผลการวิจัย พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และคณาจารย์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาทสี่พบว่า เพศ สถานภาพการครองเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และบทบาทหน้าที่ในสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติ

4. ประสบการณ์ในการทำงาน ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาทสี่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลยแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูผู้สอนได้นำหลักอิทธิบาทสี่มาบูรณาการประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการที่ไม่ดีพอ ขาดการประชุมปรึกษาหารือเหล่านี้ จึงเป็นสาเหตุให้มีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอาทร สุเมธี, (2559 : ก) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาทสี่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3” ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานมีผลการปฏิบัติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

ด้านฉันทะ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย ควรมีการชี้แจงงานของแต่ละหน่วยงาน ให้กับหน่วยงานอื่นรับรู้ลักษณะงาน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจนในการประสานงานต่างๆ มีการเตรียมความพร้อมก่อนทำงาน มีการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ เพื่อการทำงานได้อย่างราบรื่น และมีการทำงานเป็นทีมอย่างมีคุณภาพ และควรทำการประเมินผลงานในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหาร ครูต้องมีจิตวิญญาณในความเป็นครู พอใจรักใคร่ในงานที่ทำนั้น

ด้านวิริยะ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย ผู้บริหาร ครูผู้สอนต้องมีความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ และควรภาคภูมิใจในอาชีพครู สร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรภายในองค์กรของตนถึงแนวทางการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน

ด้านจิตตะ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย ผู้บริหาร ครูผู้สอนต้องมีจิตผูกพันในองค์กรของตน เตรียมพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ เป็นองค์กรต้นแบบแห่งคุณธรรม และจริยธรรมอย่างแท้จริง

ด้านวิมังสา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย ควรมีระเบียบ กฎเกณฑ์ของหน่วยงานมาบังคับใช้ในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง และควรตรวจสอบสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบัน ให้สอดคล้องกับศรียุค 0.4

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำหลักพุทธธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สังคหวัตถุ 4 สาราณียธรรม 6 เป็นต้นมาใช้ในการศึกษาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในด้านอื่นๆ อย่างหลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษา

2. ควรศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาแรงจูงใจในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างกำลังใจแก่ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานกับการปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่นๆ ของจังหวัดเลย เช่น สำนักงาน องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีลักษณะการปฏิบัติหน้าที่คล้ายคลึงกัน โดยมีหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวแปร

เอกสารอ้างอิง

- ธนกฤต ปั่นวิชัย. (2556). *การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยสงฆ์ตามหลักอิทธิบาท 4*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บัญชา ท่าทอง. (2556). *ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาทสี่พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญศรี ไพรัตน์. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: พ.ศ.พัฒนา, บจก.สนพ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). *ธรรมนูญชีวิต: พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม .
- พระมหาวิวัฒน์ วิวทูตเมธี (จันทร์เต็ม). (2561). *การบริหารตามหลักอิทธิบาทสี่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอุฎฐกร บัวทอง. (2552). *การใช้หลักอิทธิบาทสี่ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พระมหาอาทร สุ่มณี. (2559). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาทสี่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอสมเด็จ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเอกชัย วิสุทฺโธ. (2556). *การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาทสี่เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มณี จันทิม. (2015). *ศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทสี่ของบุคลากรโรงพยาบาลเลย*. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. 15 (3), 11-19.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรภาส ประสมสุข และนิพนธ์ กิณางค์. (2550). *หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม*. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 18 (2), 63-84.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณีย
ธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม
**The Participatory Administration of Community in Educational Institution
Administration in Accordance with the Six Sālāṇiyadhammas in
Phrapariyattidhamma Schools, General Education,
in Mahasarakham Province**

พระมหาทองสุข ธมมสุนทรโร (แก้ววังวร),

ประจิดร มหาหิง และ สุนทร สายคำ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phramaha Tongsuk Dhammasundaro (Kaeowangwon),

Prajit Mahahing and Sunthon Saikham

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: pramahatongsuk@gmail.com

บทคัดย่อ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 386 รูป/คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย คือ 4.37 เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านด้านทฤษฎีสามัญญตา (ความสามัคคีปรองดอง ความเห็นชอบร่วมกัน) อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยคือ 4.49 รองลงมาคือด้านด้านศีลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย) ค่าเฉลี่ย 4.37 ต่ำสุดคือด้านด้านสาธารณโภคี (การจัดและใช้สอยสาธารณูปโภคร่วมกันฉันพี่น้อง)อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ 4.33

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม คือ 1) ด้านเมตตาภายกรรมมีเมตตา ความหวังดีต่อเพื่อน รู้จักกาลเทศะ 2) ด้านเมตตาวัจกรรมคือควรพูดจาดี ใช้คำพูดที่สุภาพ 3) ด้านเมตตา

* วันที่รับบทความ: 10 กุมภาพันธ์ 2564; วันแก้ไขบทความ 27 กุมภาพันธ์ 2564; วันตอบรับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2564

Received: February 10, 2021; Revised: February 27, 2021; Accepted: February 28, 2021

มโนกรรม มีพรหมวิหาร 4 4) ด้านสาธารณโภคีผู้บริหาร ใช้หลักประชาธิปไตย นำหลักทางพระพุทธศาสนา มาใช้ในการบริหาร 5) ด้านศีลสามัญญตาปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีวินัยในตนเอง 6) ด้านผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน; สาราณียธรรม 6; โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

Abstracts

The participatory administration of community in educational institution administration in accordance with the Six Sālāṇīyadhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education, in Mahasarakham Province, It is a quantitative and qualitative research. A simple random sample was drawn from 111 administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire that analyzed data by Standard Deviation. T-value test and the one-way analysis of variance. The qualitative research analysis by doing in-depth interviews with 16 key informant, descriptive data were analyzed.

The research results were as follows:

1) The condition of the participatory administration of community in educational institution administration in accordance with the Six Sālāṇīyadhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education, in Mahasarakham Province was rated at a high level of practice with a mean value of 4.37. The aspect of *Ditṭhisāmaññatā* (to be endowed with right views along with one's fellow) (harmony and agreement) was rated at a high level (mean=4.49), followed by that of *Sīlasāmaññatā* (to keep without blemish the rules of conduct along with one's fellows, openly and in private), (good behavior and complying regulations) (mean=4.37), *Sādhāraṇabhogitā* (to share any lawful gains with virtuous fellows), (mean=4.33).

2) The model of the participatory administration of community in educational institution administration in accordance with the Six Sālāṇīyadhammas in Phrapariyattidhamma Schools, General Education, in Mahasarakham Province consisted of the following aspects: 1) loving kindness in physical actions: having compassion and goodwill to friends and knowing time; 2) loving kindness in verbal actions: having good and polite speech; 3) loving kindness in mental actions: having the Four Brahmavihāra Dhammas (Sublime States of Mind), 4) *Sādhāraṇabhogitā*: the administrators use the democratic and Buddhist principles in administration; 5) *Sīlasāmaññatā*: to work with regulations and disciplines to a good sample; 6) Administrators should give opportunities to all parties to participate and listen to their opinions.

Keywords: Community Participatory Management; Saranayatham Principles Six ; Phrapariyattidhamma School,

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน เนื่องจากต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ รวมทั้งหลักการ ทฤษฎีการบริหารต่าง ๆ สถานศึกษาไม่สามารถพัฒนาได้เฉพาะผู้บริหารหรือครูและบุคลากรทางการศึกษาเพียงอย่างเดียว เนื่องจากสถานศึกษาส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ในเขตชุมชน หมู่บ้าน หรือในเมือง สถานศึกษาไม่สามารถดำรงอยู่ได้ตามลำพังปราศจากความร่วมมือจากผู้คนในชุมชน อันได้แก่ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น การสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนมีความรู้ถึงความเป็นเจ้าของ เป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา มีความรู้สึกภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ย่อมทำให้การบริหารสถานศึกษาไปได้ด้วยความสะดวก และง่ายต่อการพัฒนา จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา เป้าหมายที่ 3 ระบุว่า ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ โดยมีตัวชี้วัดคือ ให้มีจำนวนเครือข่ายการศึกษาที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น โดยให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายการศึกษาในการจัดการศึกษาในพื้นที่ ดังนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง จึงถือว่าเป็นหนึ่งเครือข่ายการศึกษาที่ทำหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา การบริหารและจัดการศึกษา ทั้งทางด้าน การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรศาสนาและเอกชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ก)

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง แสวงวัฒนธรรม การทำให้บุคคลในชาติมีคุณภาพ มีศักยภาพ เพื่อเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศนั้น ต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพการศึกษาช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต), 2547 : 3) และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้และสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ได้ทุกสถานการณ์ตามความเข้าใจความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ ให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ตนอาศัย แล้วนำความรู้ ความเข้าใจมาแก้ไขปัญหา (กาญจนา พิมพ์สุข, 2555 : 33)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาของสงฆ์และเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับเยาวชน เปิดโอกาสให้ผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น มีโครงสร้างการดำเนินงานคล้ายกับโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไปที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ซึ่งมีงานบริหารที่โรงเรียนรับผิดชอบ 4 งาน คือ งานวิชาการ งานธุรการ งาน

ปกครองนักเรียน และงานบริการ (กรมสามัญศึกษา, 2540 : 50) การดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามสภาพการแบ่งงานในโรงเรียนดังกล่าว ในภาพรวมพบว่าการบริหารการศึกษายังขาด การวิเคราะห์วิจัยเพื่อการจัดการให้สอดคล้องกับทางราชการในด้านนโยบายการบริหารงานในโรงเรียน ไม่เป็น ระบบ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอและต่อเนื่อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการหรือวิธีการในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัด การศึกษาให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์และการร่วมมือกัน ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการ บริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณีย ธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

2 เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสา รานียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประเด็นที่ต้องศึกษา ประกอบด้วย ศึกษาจากพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย เอกสารและ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัด มหาสารคามและผู้วิจัยสรุป และสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลัก สาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคามที่จากนั้นทำการออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรมระยะ สั้น แผนงานแต่ละกิจกรรมการเตรียมการเรียนรู้ วัสดุ การวัดผลกิจกรรม การวิพากษ์ชุดหลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการจัดทดสอบการเลือกกลุ่มทดสอบ วิธีทดสอบ และผลการทดสอบ และการบริหารแบบ มีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

2 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร/กลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีรายละเอียดดังนี้

ประชากร/กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร สถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่

ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยประชาชนที่อาศัยในพื้นที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย มีรายละเอียดดังนี้

โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1.โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา มจร.วัดอภิลิขิต	500	40
2. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดอุทัยทิศวิทยา	400	40
3. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาหัวดงนาค่าย	400	40
4. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาปทุมพิทยกร	356	32
5. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดหัวหนองสังฆประชาสรรค์	400	40
6. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดวาปีคณาณูสรณ์	530	50
7. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดสุวรรณาวาส	450	50
8. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาปัจฉิมเขียงยืน	460	51
9. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาพระปริยัติธรรมทัฬหีวิทยา	488	43
รวม	3,984	386

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ (Key Informants) เพื่อหารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม 8 โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 36 ข้อ จำนวน 30 คน โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง .87 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .85

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของชุมชนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม การบริหาร สถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย 1. ด้านกายกรรม 2. ด้านวจีกรรม 3.ด้าน มโนกรรม 4.ด้านสาธารณโภคี 5. ด้านศีลสามัญญตา 6. ด้านทิวฐิสามัญญตา มีระดับความเห็น ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

2. แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) การตั้งคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคามควรเป็นอย่างไร

ลักษณะของเครื่องมือ

1. เครื่องมือแบบสอบถามสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

2. เครื่องมือที่เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ศึกษาความรู้พื้นฐานทั่วไป หลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ควรจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นคำถามเพื่อใช้เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. แบบสอบถามสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม มีผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบ 5 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขให้ตรงตามเนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยได้แก้ไขตามที่คุณวุฒิแนะนำและนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง.87 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) เท่ากับ .85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย แบบสอบถาม โดยเครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยพัฒนา ขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1 การวางแผนก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนการวางแผน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม ในวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ผลตามหลักสถิติและนำเสนอข้อมูลในรูปตารางและเชิงบรรยาย

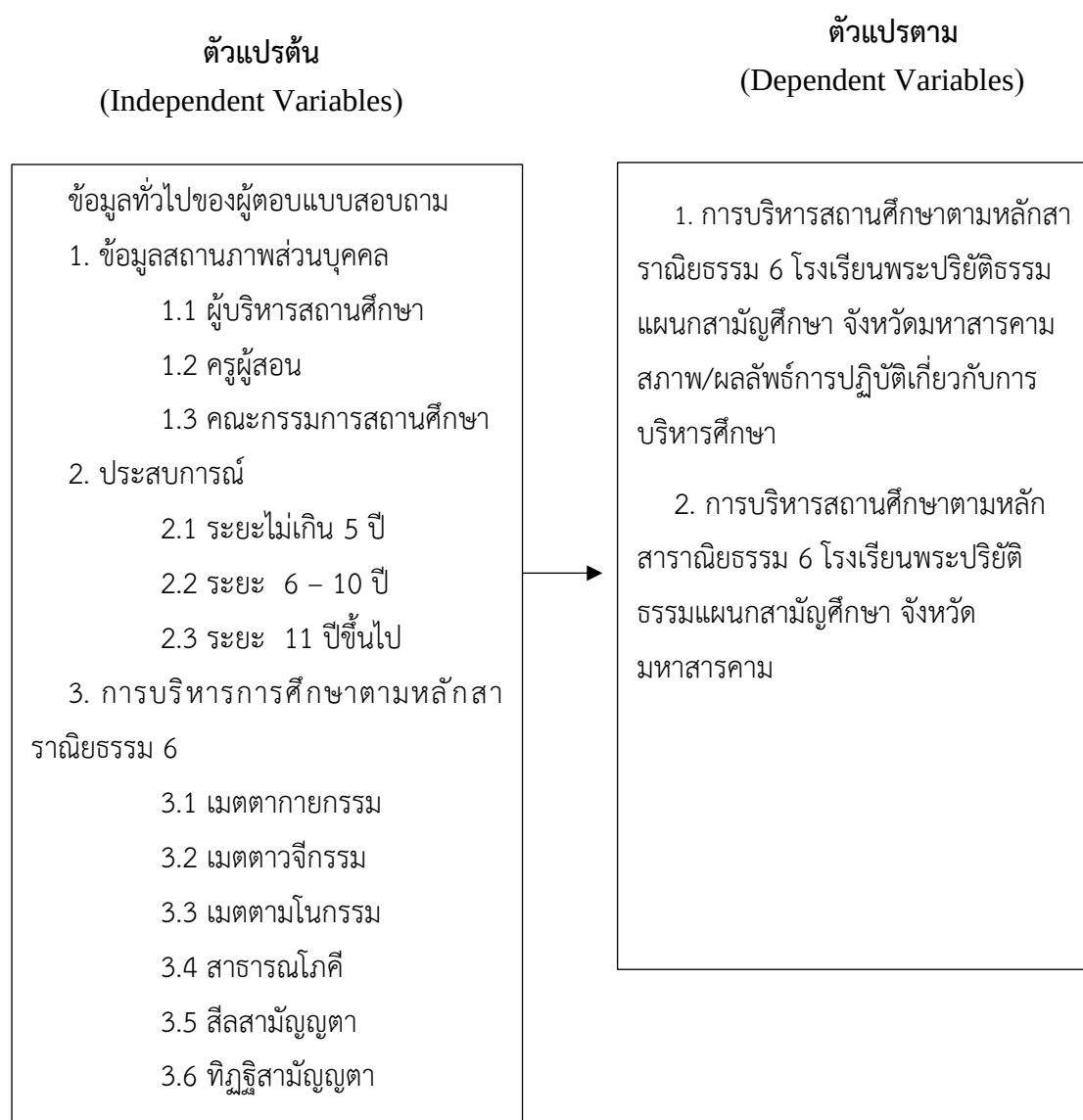
2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเชิงคุณภาพเป็นขั้นตอนการลงพื้นที่จริง เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานโดยหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และในการอธิบายข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

ข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งในส่วนผลการวิจัยเอกสารและการทำสนทนากลุ่มย่อย ดังนั้น เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ ในงานวิจัยนี้ จะใช้ระเบียบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลก็จะมีการเตรียมข้อมูลโดยการลดทอนข้อมูลและการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณิธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคามสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณิธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณิธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคามผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 386 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูผู้สอนร้อยละ 44.82 บุคลากรทางการศึกษา ร้อยละ 25.91 อื่นๆ ร้อยละ 16.32 และ ผู้บริหารร้อยละ 12.95 จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.51 เป็นเพศชาย 42.49 มีประสบการณ์ส่วนใหญ่คือระยะเวลา 11 – 20 ปี ร้อยละ 65.80 รองลงมาคือระยะเวลา 10 ปีลงมา ร้อยละ 22.54 และต่ำสุดคือ ระยะเวลา 21 ปีขึ้นไปร้อยละ 14.25 สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณิธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคามรายด้าน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน คือ

1) ด้านเมตตาการุณ (สร้างความประทับใจทางกิริยาอาการ) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านผู้บริหาร มีการแสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือด้านผู้บริหารมีการบริหารงานโดยปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ อย่างเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.39$) ต่ำสุดคือ ด้านผู้บริหารมีอัธยาศัยอ่อนน้อมไม่แสดงอาการรังเกียจหรือดูหมิ่นเหยียดหยามต่อเพื่อนร่วมงาน ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.28$)

2) ด้านเมตตาวจีกรรม (สร้างความประทับใจทางวาจา) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้บริหาร ไม่พูดในสิ่งที่ฟังแล้วทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ หรือคับแค้นใจ ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือด้านผู้บริหารมีเทคนิคในการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถาม หรือให้คำปรึกษาหารือให้คำแนะนำต่างๆ ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.39$) ต่ำสุดคือด้านผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ ถูกต้อง ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.22$)

3) ด้านเมตตาโมกขกรรม (สร้างความประทับใจไมตรีจิตมิตรภาพ) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านผู้บริหารให้ความสนใจกับบุคลากรมอบหมายงานให้ เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาด้านผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธ ศาสนา กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.41$) ต่ำสุดคือผู้บริหารได้บริหารงานด้วยการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของ ผู้ร่วมงานเป็นอย่างดีคิดหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.29$)

4) ด้านสาธารณโลกี (การจัดและใช้สอยสาธารณูปโภคร่วมกันฉันพี่น้อง) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการบริหารสถานศึกษา ด้วยความเสียสละ ไม่ช่วงชิงของ ส่วนรวมมาเป็นของตน ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.39$)

รองลงมาด้านการบริหารสถานศึกษา มีการใช้เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างประหยัด และเหมาะสม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.36$) ต่ำสุดคือด้านการบริหารสถานศึกษา ด้วยความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สงเคราะห์กัน ในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.28$)

5) ด้านศีลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้บริหารเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่คิดและวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือด้านผู้บริหารไม่เลือกปฏิบัติ บริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีและด้านผู้บริหารเคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของ ผู้ร่วมงาน ไม่หลงอำนาจ ไม่ใช้อำนาจข่มขู่ผู้ร่วมงาน ต่ำสุดคือด้านผู้บริหารมีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบ วินัยและด้านผู้บริหารเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ คิดและวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.34$)

6) ด้านทวิภูมิสามัญญตา (ความสามัคคีปรองดอง ความเห็นชอบร่วมกัน) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการบริหารงานโดยยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรือ จุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน มีค่าระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.82$) รองลงมาคือด้านการบริหารงานโดยเมื่อการปฏิบัติงานมีปัญหา จะมีการ ประชุม แก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีค่าระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.62$) ต่ำสุดคือด้านการบริหารงานโดยมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็น หลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดตั้งปัญหา อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.45$)

สรุปได้ว่าสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย คือ ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านด้านทวิภูมิสามัญญตา (ความสามัคคีปรองดอง ความเห็นชอบร่วมกัน) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมาคือด้านด้านศีลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.37$) ต่ำสุดคือด้านด้านสาธารณโภคี (การจัดและใช้สอย สาธารณูปโภคร่วมกันฉันพี่น้อง)อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 4.33$)

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม คือ 1) ด้านเมตตาทายกรรมคือผู้บริหาร ควรเมตตา แสดงไมตรี และความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือแสดงอาการรังเกียจต่อเพื่อนร่วมงาน ไม่ว่าต่อหน้าหรือลับหลัง ในการแสดงออกทางกายระหว่างกันนั้นควรใช้หลักการแสดงอย่างสุภาพทั้งในที่เฉพาะหน้าและพูดคุยในการประชุม ให้เอาใจเขามาใส่ใจเราคือ เมื่อตนเองไปติดต่องานที่อื่นต้องการแบบไหน

ผู้มาติดต่อเราก็คือต้องการแบบนั้นเช่นกัน ใช้กิริยา การวางตัวในการทำงาน ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้บังคับบัญชา ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างรู้จักกาลเทศะ 2) ด้านเมตตาวาจกรรมคือควรพูดจาดี วาจาต้องสุภาพ ต่อเพื่อนร่วมงาน ทั้งให้คำแนะนำ ทักท้วงต่อผู้ร่วมงาน ด้วยวาจา ใช้ภาษาสุภาพ พร้อมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถามต่างๆ เมื่อมีผู้เสนอขึ้น มีความเข้าใจ การพูดคุยเป็นกันเอง เหมือนพูดคุยกันปกติ ใช้คำพูดที่สุภาพ ใช้ภาษาทางการ และภาษาไทย การใช้คำพูดสุภาพ รู้จักกาลเทศะ เป็นผู้พูดที่ดีด้วยอีกทั้งยังมีความคิดเห็นที่แตกต่าง และยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงานอย่างเข้าใจกันและเอื้อเฟื้อจุนเจือระหว่างกัน 3) ด้านเมตตามโนกรรม ผู้บริหาร ควรมีพรหมวิหาร 4 นอกจากนี้ควรมีจิตใจที่ซื่อสัตย์สุจริต โดยไม่มีความโลภ ในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานเป็นอย่างดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ มีจิตใจที่เมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ที่จริงใจ โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือทุกครั้งที่มีโอกาส ทุกคนมีความปรารถนาดีต่อกัน ไม่คิดร้าย อิจฉาริษยา กัน คิดร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาโรงเรียนให้เจริญ 4) ด้านสาธณโภคิผู้บริหาร ควรมีน้ำใจเอื้อเฟื้อสงเคราะห์กันในกลุ่มผู้ร่วมงานด้วยกัน แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม พัฒนาหน่วยงานบริหารงานด้วยความจริงใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใช้หลักประชาธิปไตยในที่ประชุมมีมติ หรือใช้มติส่วนใหญ่เป็นหลัก และเคารพรับฟังเสียงส่วนน้อย การรู้จักรักษาลาภประโยชน์ของส่วนรวมส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักแบ่งปันสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่จะแบ่งปันต่อผู้อื่น นำหลักทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหาร 5) ด้านศีลสามัญญตาผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ต่อเพื่อนร่วมงานเสมอ และบริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ ต้องพูดคุยเป็นวงแคบ หรือเป็นการส่วนตัว ไม่ตำหนิผู้ใต้บังคับบัญชาต่อหน้าบุคลากรอื่นๆ ต้องให้ความสำคัญต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนในองค์กร เพราะการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และมีวินัยในตนเอง 6) ด้านผู้บริหารควรสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จะต้องมีการประชุมร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการแสดงออกทางความคิด เพื่อให้เกิดการวางแผนในการทำงานให้เกิดผลสำเร็จ เมื่อการปฏิบัติงานมีปัญหาจะมีการประชุมแก้ไขปัญหาาร่วมกันเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีความเห็นพ้องต้องกัน ก็จะเกิดขึ้นในหมู่คณะ รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพในกฎกติกา รับผิดชอบร่วมกัน หากมีการผิดพลาด เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพการตัดสินใจของผู้อื่นเป็นหลักในการบริหาร

อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณิธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นในการอภิปรายผล 2 ประเด็นคือ

ประเด็นที่ 1 สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณิธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย คือ 4.37

เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านด้านทฤษฎีสัมพันธภาพ (ความสามัคคีปรองดอง ความเห็นชอบร่วมกัน) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ 4.49 รองลงมาคือด้านด้านศีลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย) ค่าเฉลี่ย 4.37 ต่ำสุดคือด้านด้านสาธารณโภคี (การจัดและใช้สอยสาธารณูปโภคร่วมกันฉันพี่น้อง)อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคือ 4.33 สอดคล้องกับ พระพงษ์พัฒน์ ธีรปญโญ (คิดโสดา), (2556 : ก) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัย พบว่า 1. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก 3.61 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านเมตตาทายกรรม, เมตตาวิจิตรกรรม, เมตตาโนกรรม, ศีลสามัญญตา, ทฤษฎีสัมพันธภาพ, และสาธารณโภคี ตามลำดับ 2. มีแนวทางการบริหารงานตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด คือ ด้านเมตตาทายกรรม สนับสนุนให้อยู่ร่วมกันแบบครอบครัว และมีการให้บริการประชาชนเหมือนกับการให้ความช่วยเหลือญาติ พี่ น้อง หรือคนในครอบครัวของตน ด้านเมตตาวิจิตรกรรม มุ่งเน้นการให้บริการที่เท่าเทียมกัน พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน

ประเด็นที่ 2 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาหลักสราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม คือ 1) ด้านเมตตาทายกรรมคือผู้บริหาร ควรเมตตา แสดงไมตรี และความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือแสดงอาการรังเกียจต่อเพื่อนร่วมงานไม่ว่าต่อหน้าหรือลับหลัง ในการแสดงออกทางกายระหว่างกันนั้นควรใช้หลักการแสดงอย่างสุภาพทั้งในที่เฉพาะหน้าและพูดคุยในการประชุม ให้เอาใจเขามาใส่ใจเราคือ เมื่อตนเองไปติดต่องานที่อื่นต้องการแบบไหน ผู้มาติดต่อเราก็ต้องการแบบนั้นเช่นกัน ใช้กิริยา การวางตัวในการทำงาน ต่อเพื่อนร่วมงานต่อผู้บังคับบัญชา ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างรู้จักกาลเทศะ 2) ด้านเมตตาวิจิตรกรรมคือควรพุดจาดี วาจาต้องสุภาพ ต่อเพื่อนร่วมงาน ทั้งให้คำแนะนำ ทักท้วงต่อผู้ร่วมงาน ด้วยวาจา ใช้ภาษาสุภาพ พร้อมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถามต่างๆ เมื่อมีผู้เสนอขึ้น มีความเข้าใจ เข้าใจ การพุดคุยเป็นกันเอง เหมือนพุดคุยกันปกติ ใช้คำพุดที่สุภาพ ใช้ภาษาทางการ และภาษาไทย การใช้คำพุดสุภาพ รู้จักกาลเทศะ เป็นผู้พุดที่ดีด้วยอีกทั้งยังมีความคิดเห็นที่แตกต่าง และยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงานอย่างเข้าใจกันและเอื้อเฟื้อจุนเจือระหว่างกัน 3) ด้านเมตตาโนกรรม ผู้บริหาร ควรเมตตาพรหมวิหาร 4 นอกจากนี้ควรมีจิตใจที่ซื่อสัตย์สุจริต โดยไม่มีความโลภในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ทุกคนมีความปรารถนาดีต่อกัน ไม่คิดร้าย อิจฉาริษยากัน คิดรวมแรงร่วมใจในการพัฒนาโรงเรียนให้เจริญ 4) ด้านสาธารณโภคีผู้บริหาร ควรมีน้ำใจเอื้อเฟื้อสงเคราะห์กันในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม พัฒนาหน่วยงานบริหารงานด้วยความจริงใจ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่จะแบ่งปันต่อผู้อื่น นำหลักทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหาร 5) ด้านศีลสามัญญตาผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ต่อเพื่อนร่วมงานเสมอ และบริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ ต้องพุดคุยเป็นวงแคบ หรือเป็นการส่วนตัว

ต้องให้ความสำคัญต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนในองค์กร เพราะ การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และมีวินัยในตนเอง 6) ด้านผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการประเมินผล และประชุมเพื่อสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จะต้องมีการประชุมร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการแสดงออกทางความคิด เพื่อให้เกิดการวางแผนในการทำงานให้เกิดผลสำเร็จ สอดคล้องกับ จรัส ปันธิ (2547 : ก) ได้วิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การประยุกต์หลักสาราณียธรรมในการบริหารงานบุคคลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานบุคคลเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทั้งนั้นเริ่มตั้งแต่การสรรหาบุคคลเข้าสู่องค์กรทั้งพ้นจากองค์กรไป ซึ่งการบริหารงานยึดหลักระบบราชการโดยอาศัยกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการบริหารงานบุคคลนอกจากนั้น ยังเอาระบบคุณธรรมจริยธรรม และการบริหารแบบธรรมาภิบาลมาเป็นฐานในการดำเนินงาน ยังได้ยึดหลักแห่งสัจธรรมตามปณิธาน และภาชิตประจักษ์มหาวิทยาลัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะสร้างบุคลากรทุกฝ่าย ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข มีความรักความเมตตาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีในหมู่คณะ มีการเรียนรู้ฝึกฝนตนเองจนสามารถเป็นที่ยอมรับเคารพนับถือ เป็นผู้ที่สามารถครองคน และครองงานได้ สอดคล้องกับประเสริฐ สิงห์เสม, (2549 : ก) ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระทอง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการนำหลักสาราณียธรรมมาบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระทอง อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาหลายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ประชากรกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม พนักงานส่วนท้องถิ่น และข้าราชการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระทอง อำเภอชะอวด จังหวัดพระนครศรีธรรมราชมีข้อเสนอแนะว่า ให้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่กับการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กาญจนา พิมพ์สุข (2555 : ก) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1” ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านศีลสามัญญตา ด้านทวิฐิสามัญญตา ด้านสาธารณโภคี ด้านเมตตาวัจจกรรม ด้านเมตตาโมกกรรม ด้านเมตตาภายกรรมตามลำดับ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ควรส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในสถานศึกษา โดยเฉพาะการเคารพซึ่งกันและกัน ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน ความสามัคคี ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างขวัญและกำลังใจ การแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อหน้าที่ช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ในการ

ทำงานร่วมกันในสถานศึกษา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคามมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

1. ควรนำหลักสภาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเพื่อที่จะได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น
2. ควรพิจารณาการส่งเสริม หนุนการนำหลักสภาราณียธรรม 6 แก่คนในองค์กร เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขบุคลากรทางการศึกษาและชุมชนมากขึ้น
3. ควรที่จะเปิดโอกาสให้บุคลากร ร่วมแสดงความคิดเห็น วิจัยการบริหารงาน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดมหาสารคามเพื่อจะได้รับข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไข ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากมีการนำหลักสภาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดมหาสารคาม
2. ควรศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารงานตามหลักสภาราณียธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดมหาสารคามเพื่อจะได้ทราบระดับประสิทธิภาพในการบริหารงานว่าอยู่ในระดับใด
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักสภาราณียธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2540). *เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539*. กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา.
- กาญจนา พิมพ์สุข. (2555). *การประยุกต์ใช้หลักสภาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จรัส ปันธิ. (2547). *วิเคราะห์การประยุกต์หลักสภาราณียธรรมในการบริหารงานบุคคลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาพุทธศาสนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ประเสริฐ สิงหเสม. (2549). *ความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระทอง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช*. สารนิพนธ์ ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต). (2547). *ทิศทางการศึกษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพงษ์พัฒน์ อีรปญโญ (คิดโสดา). (2556). *การบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

**Personnel's Participation into Schools Administration towards 4 Dharma
Principle Under the Khom Kaen Primary Educational
Service Area Office 1**

นิตยา ภูบัวเพชร,

สุนทร สายคำ และ พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Nittaya Phubuaphet,

Sunthon Saikham and Phrakhupalad Boonchuay Jotivamso

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: nittaya.phu@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 1 การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กำหนดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 303 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน ตามตำแหน่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 38 คน และครูผู้สอนจำนวน 265 คนโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ทำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

($\bar{X} = 4.47$, S.D.= .58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ โดยด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอรรถจริยา รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปิยวาจา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักทาน และ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสมานัตตตา มีส่วนร่วมในระดับมาก

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การบริหาร; สถานศึกษา; สังคหวัตถุ 4

Abstracts

The objectives of this research paper were: 1) to study the participation of the personnel in the school administration according to the Four Saṅgahavatthu Dhammas (Bases of Social Solidarity) under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1; 2) to compare the participation of the personnel in the school administration according to the Four Saṅgahavatthu Dhammas under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1. The samples of this research included 303 school administrators and teachers under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, calculated by using the Krejcie and Morgan sampling method, including 38 school administrators and 265 teachers, selected by a simple random sampling method. The statistics used in data analysis were: Percentage, Mean and Standard Deviation to obtain the results of the participation of the personnel in the school administration according to the Four Saṅgahavatthu Dhammas under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1.

The research results were as follows:

The practice of the participation of the personnel in the school administration according to the Four Saṅgahavatthu Dhammas under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level. Considering the studied aspects indicates that the majority of the studied aspects showed a high level of practice ($\bar{X} = 4.47$, S.D.= .58) . The highest practical score was seen in that of the academic administration in accordance with Atthacariyā (Useful Conduct), followed by that of Piyavācā (Kindly Speech). The least practice was seen in that of Dāna (Generosity) and Samānattatā (Equality Consisting in Impartiality).

Keywords: Participation; Administration; School; Sangkhawattthu 4

บทนำ

การมีส่วนร่วมในการบริหาร เป็นที่ยอมรับกันในปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความรู้ ความสามารถ ที่แตกต่างกันและหลากหลาย หากมีการรวบรวมความรู้ ความสามารถของแต่ละคน เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานในการแก้ไขปัญหา ย่อมเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่ดี เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) วิวัฒนาการมาจากแนวคิดการบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation Approach) และการบริหารเชิงพฤติกรรม (Behavioral Approach) ในยุคปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาหาหลักทฤษฎีทางการบริหารมาปรับใช้ในการบริหารยุค

โลกาภิวัตน์ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด เปิดโอกาสให้บุคคลในองค์กร ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการระดมความคิดและศักยภาพต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคลร่วมกันคิดวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตาม ประเมินผลและร่วมกันแก้ไขปัญหา (นันทกิตติ แก้วกล้า, 2555 : 117) อันเป็นการสร้างจิตสำนึกหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมาย บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมคือการเน้นความสำคัญไปที่บุคลากรและกลุ่มงานให้มีความเกี่ยวข้องในการบริหารที่มีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศให้เป็นประชาธิปไตย มีหลักการในการบริหารตามหลักธรรมของผู้บริหาร มอบหมายและกระจายอำนาจสู่บุคคลตามความสามารถด้วยความเต็มใจ จะเป็นการช่วยลดภาระหน้าที่ของบุคคลและผู้บริหารลง ยังสามารถใช้เวลาในเรื่องสำคัญอื่นๆ ได้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็ช่วยให้งานในระดับล่างมีความหมายและท้าทายมากขึ้น เนื่องจากบุคคลระดับปฏิบัติสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ลักษณะของการบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นเกิดจากบุคคลที่มีประชาธิปไตย ใช้หลักการในการบริหารงานด้วยโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการทำงาน อันได้แก่ การวางแผน การสั่งการ การควบคุม ย่อมสร้างความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมแก่บุคคล และนำมาซึ่งความผูกพัน ยินยอมรับผลของการปฏิบัติงานอันเกิดจากความร่วมมือนั้น โดยปราศจากข้อโต้แย้ง (ทิพย์ภาภรณ์ มาศจันทร์ ,2553 : 179)

ในการพัฒนาโรงเรียน เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองโดยการใช้หลักการบริหารที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วม ร่วมตัดสินใจผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง มีความเป็นประชาธิปไตยเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถบุคลิกลักษณะและคุณสมบัติตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง (จันทราณี สงวนนาม, 2553 : 17) และมีหลักการของผู้บริหารเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกันเป็นเหตุให้ตนเอง และหมู่คณะก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง (จุฬา ไทรวิชิต, 2554 : ออนไลน์)

การบริหารที่ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป จึงควรมีหลักการในการบริหารเพื่อใช้เป็นรูปแบบ แนวทางการปฏิบัติร่วมกัน ให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นวิธีการบริหาร 4 ขั้นตอน เป็นหลักธรรมอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกันเป็นเหตุให้ตนเอง และหมู่คณะก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้ ได้แก่ 1. ทาน ผู้บริหารควรมีน้ำใจต่อทุกคน ให้ความช่วยเหลือ แบ่งปัน 2.ปิยวาจา ผู้บริหารควรเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน เชื่อถือได้ 3. อตถจริยา ประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ประพฤตินิสัยมิชอบ 4. สมานนัตตา วางตนให้เหมาะสมกับฐานะของตน สร้างความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4

ยังรวมไปถึงบุคคลที่มีส่วนในการบริหารสถานศึกษา ทุกคน ใช้หลักในการอยู่ร่วมกันตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ส่งเสริม สนับสนุน ร่วมมือ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์สูงสุด

ดังนั้นการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำเอาสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาทุกท่าน รวมถึงผู้ปกครอง ผู้เรียน มีความรู้ความสามารถในการคิด ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาปัญญา นำไปสู่สร้างองค์ความรู้ในการตัดสินใจ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม มีการร่วมงาน วางแผน ปฏิบัติงาน การติดตามงาน และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างมีความสุข หากการทำงานมีความสุข ประสิทธิภาพของงานย่อมมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดฝ่ายที่ใช้ในการวิจัยคือฝ่ายวิชาการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 1,426 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 163 คน ครูผู้สอน 1,263 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 303 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน ตามตำแหน่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 38 คน และครูผู้สอนจำนวน 265 คนโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยดำเนินการดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามฉบับที่ถูกต้องสมบูรณ์นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ 5) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมทั้งประเมินคุณภาพของ

แบบสอบถามเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่า Index Of Congruence (IOC) มีความเที่ยงตรง เท่ากับ 1.0

2.2 นำเครื่องมือในการวิจัยไปทดสอบใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตอื่น ที่ไม่ใช่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 และจากการนำเครื่องมือไปทดลองใช้ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลพบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

3.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถามให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 และกำหนดวันรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด 303 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.3 ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว

3.4 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการคำนวณค่าทางสถิติดังกล่าว โดยอาศัยการคำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best,J.W. ,1982 : 21)

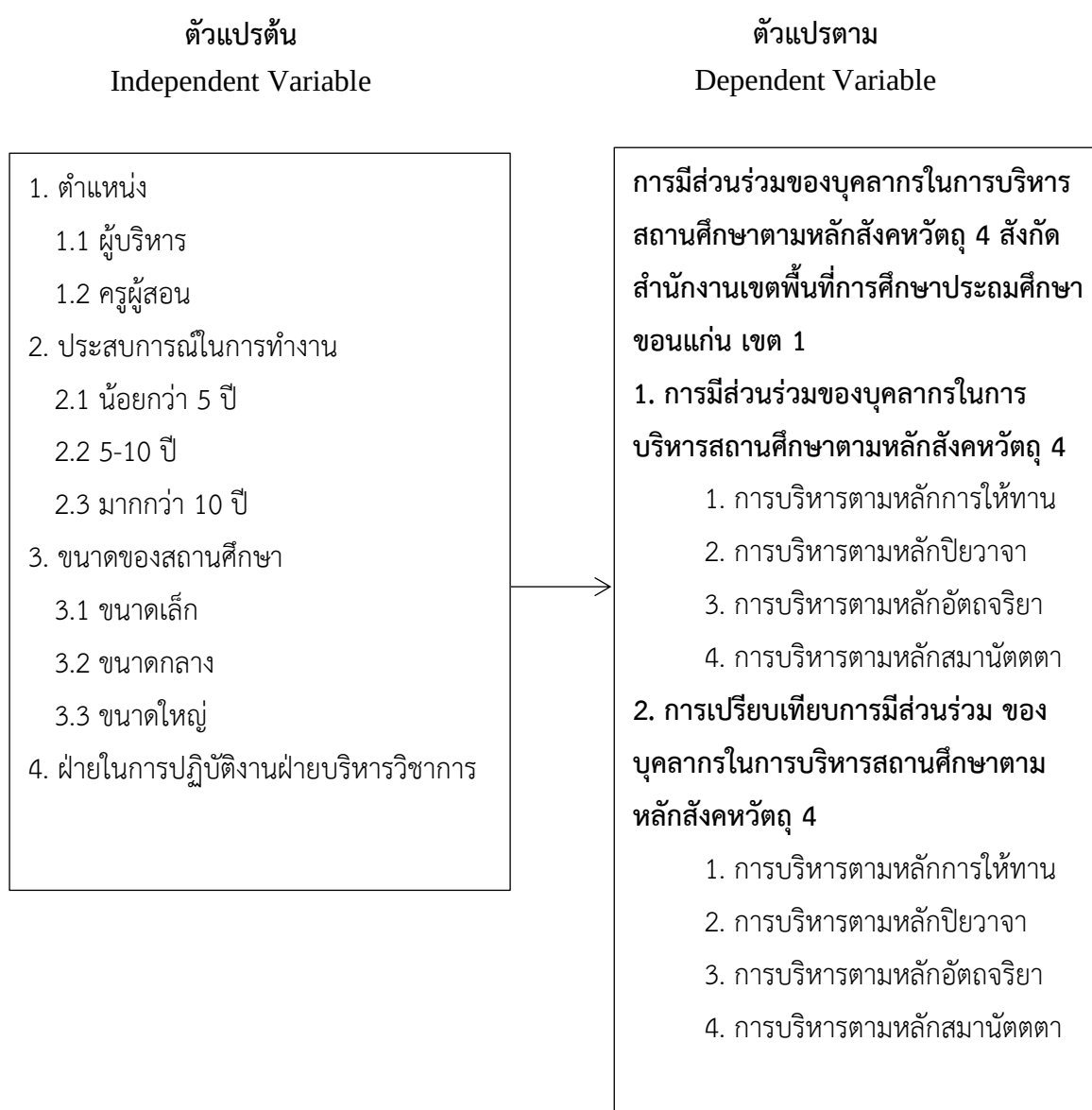
4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการทดสอบค่าที แบบอิสระจากกัน (Independent t-test)

4.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

4.5 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอัตถจริยา รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปิยวาจา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักทาน และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสมานัตตตา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักทานพบว่า โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ให้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนอยู่เสมอ อันดับ 2 คือ จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยเข้าร่วมดำเนินการด้วยความเต็มใจ อันดับ 3 คือ คอยให้คำแนะนำในการใช้สื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ อันดับ 4 คือ ได้รับและให้คำชี้แนะในการจัดการระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นอย่างดี ลำดับ 5 คือ จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและคุ้มค่าและ ส่งเสริม สนับสนุน ทั้งในการปฏิบัติงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุเพื่อนร่วมงานและอื่น ๆ อย่าง และ มีการแนะแนว แนะนำด้านการศึกษาและอาชีพให้แก่ผู้เรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ให้ความร่วมมือในการวางแผนงานวิชาการ ระเบียบ ของสถานศึกษามีระเบียบอย่างครบถ้วน และ

1.2 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปิยวาจา พบว่า โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาควรยึดมั่นความถูกต้องดีงาม และถนอมน้ำใจ ไม่พูดจาหยาบคายในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีให้กำลังใจ ไม่ใช้คำพูดส่อเสียด หรือคำกล่าวที่เพ้อเจ้อ รองลงมาคือสถานศึกษามีนโยบายให้บุคลากรใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน ด้วยความจริงใจ และ ไม่กล่าววาจาล่วงเกินหรือใช้คำพูดที่สื่อความหมายถึงการดูถูกและทำร้ายจิตใจต่อบุคคลอื่น และ ใช้คำพูดที่เหมาะสมตักเตือนบุคคลอื่น ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการนิเทศติดตามตรวจสอบประเมินผลการรายงานผลการพัฒนาการศึกษา ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพตอบคำถามและให้คำแนะนำด้วยถ้อยคำอ่อนน้อม

1.3 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอัตถจริยา โดยรวมและรายข้อ พบว่า โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ มีการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมรู้คุณค่าและดำรงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน และบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอตามโอกาสสมควรรองลงมา คือ เอื้ออำนวยสถานที่แก่ชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆภายในชุมชนด้วยความเต็มใจ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารควรมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ และการวางแผนอัตรากำลังของครูและบุคลากร

ในสถานศึกษา และ ส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และ มีความโปร่งใส แสดงหลักเกณฑ์วิธีการ ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.4 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสมานัตตตา โดยรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ผู้ปกครอง และชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง ด้วยความเหมาะสม รองลงมา คือ ปฏิบัติหน้าที่การจัดการเรียนการสอนด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ ตามลำดับส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 จำแนกจากสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักทาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปิยวาจา ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอัตถจริยา และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสมานัตตตา มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปิยวาจา มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4	ตำแหน่งหน้าที่				t	p- value
	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ครูผู้สอน			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการบริหารตามหลักทาน	4.60	.50	4.44	.57	1.667*	.097
2. ด้านการบริหารตามหลักปิยวาจา	4.61	.49	4.46	.54	1.644*	.101
3. ด้านการบริหารตามหลักอัตถจริยา	4.63	.49	4.46	.56	1.766*	.078
4. ด้านการบริหารตามหลักสมานัตตตา	4.63	.49	4.44	.55	1.994*	.047
รวม	4.47	.58	4.45	.59	1.768	.081

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4	ขนาดสถานศึกษา					
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการบริหารตามหลักทาน	4.56	.51	4.42	.58	4.39	.56
2. ด้านการบริหารตามหลักปิยวาจา	4.60	.51	4.43	.57	4.42	.55
3. ด้านการบริหารตามหลักอรรถจริยา	4.59	.52	4.46	.56	4.43	.55
4. ด้านการบริหารตามหลักสมานัตตตา	4.58	.52	4.41	.55	4.40	.55
รวม	4.58	.52	4.43	.57	4.41	.55
	(1)		(2)		(3)	

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหาร สถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4	ประสบการณ์ในการทำงาน					
	10 ปีลงมา		11-20 ปี		21 ปีขึ้นไป	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการบริหารตามหลักทาน	4.41	.57	4.43	.58	4.57	.49
2. ด้านการบริหารตามหลักปิยวาจา	4.58	.56	4.45	.57	4.61	.48
3. ด้านการบริหารตามหลักอรรถจริยา	4.44	.56	4.48	.58	4.61	.48
4. ด้านการบริหารตามหลักสมานัตตตา	4.39	.54	4.46	.57	4.45	.54
รวม	4.46	.56	4.46	.58	4.56	.50
	(2)		(3)		(1)	

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ครั้งนี้มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมมีผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ และระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โดยทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูงอยู่แล้ว จึงเข้ามาดำรงตำแหน่งดังกล่าวในสถานศึกษาได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็ย่อมมีความเข้าใจ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นอย่างดี ทำให้การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นไปด้วยความถูกต้องตามที่ต้นสังกัดกำหนด ประเด็นนี้กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 และเมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ก็จำเป็นต้องมีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ และมีหลักการพูดที่ดีกับบุคคลในองค์กร รวมถึงการมีความรับผิดชอบในงานทำประโยชน์เพื่อโรงเรียนและส่วนรวมเป็นหลัก ที่สำคัญยังรู้จักการวางตัวให้เหมาะสมในสถานะของตนอีกด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีภาวะผู้นำตามสังคหวัตถุ 4 อยู่แล้ว รวมถึงการเป็นผู้บริหารจำเป็นต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต บริสุทธ์ ยุติธรรม ปราศจากอคติ มีความซื่อตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อจะเป็นที่ไว้วางใจ เคารพและนับถือของบุคลากร ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่นด้วยดี ประเด็นนี้กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่แล้ว และผู้บริหารก็คือผู้นำในสถานศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปผู้นำต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเสียสละ แบ่งปัน โอบอ้อมอารี มีวจีที่สุภาพ บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม และปฏิบัติตนให้สมควรแก่ฐานะของตน ประเด็นนี้กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่แล้ว กล่าวโดยสรุปคือ ด้านตำแหน่ง พบว่า ตำแหน่งที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้งภาพรวมและรายได้ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้โดยผู้บริหารมีความเห็นอยู่ในระดับมากโดยมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน เช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนได้เล็งเห็นความสำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องบริหารงานที่บูรณาการความรู้ความสามารถของคนในองค์กรเพื่อให้การดำเนินงานต่างๆเกิดความร่วมมือร่วมใจกัน อันนำไปสู่ความสำเร็จในกิจการนั้นๆ ตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาเอื้อต่อการปฏิบัติตามสังคหวัตถุ 4 ฉะนั้นภาวะผู้นำตามสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมจึงอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้การปฏิบัติถูกต้องตามหน้าที่ และมีคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำมาบูรณาการให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมอื่นๆ เช่น ฆราวาสธรรม 4 พรหมวิหาร 4 และสัพบุริสธรรม 7 เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพาบ ชิตมาโร/ปีสะหวาด (2556 : 5) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักทฤษฎี 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูภัทรธรรมคุณ (2554 : 36) ซึ่งได้วิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 อยู่ในระดับมากทุกด้านและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรพร พิพัฒน์พงศกร (2555 : 41) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลจากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ บรรชา บุญสิงห์ (2556 : 17) ที่ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเปือยน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้อง กับ ระวีวรรณ หงส์กิตติยานนท์ (2557 : 62) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถาศัย ในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งผลสรุปของการวิจัย ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถาศัย ในจังหวัดสระแก้วตามความคิดเห็นของ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการ พนักงานราชการ และครูอัตราจ้าง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีผลดังนี้

2.1 บุคลากรที่มีประสบการณ์ หน้าที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมต่างกัน ไม่ค่อยแตกต่างกัน ซึ่งเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบัน ครูรุ่นใหม่มีจำนวนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์มาก เนื่องจากเป็นช่วงเปลี่ยนถ่ายครูผู้สอนใหม่ และยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยี ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า โดยส่วนใหญ่จะเป็นคนหนุ่มสาว ที่มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล จึงทำให้ไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมากนัก ครูผู้สอนมีความสามารถฝายงานที่ตนรับผิดชอบเป็นอย่างดีจึงทำให้ผู้บริหารเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการมอบหมายงานและแบ่งงานต่างๆ ที่สำคัญได้รับผิดชอบดำเนินการมีอิสระที่รับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไม่ต่างจากบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า

2.2 ขนาดของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาที่ต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนครูน้อยกว่าทำให้ครูมีบทบาทให้การมีส่วนร่วมที่ชัดเจน ขนาดสถานศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางบุคลากรทั้งผู้บริหารและครูมีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด จึงส่งผลให้ผู้บริหารมีโอกาสดูแลการปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ให้บุคลากรได้เห็นและรับรู้มากกว่าในสถานศึกษาขนาดใหญ่ อีกทั้งขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ย่อมมีปัญหาในการบริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกันไปด้วย เมื่อสถานศึกษามีปัญหาในระดับที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลกระทบต่อผลและการมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันไปด้วย เพื่อแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่นั้น ฉะนั้นบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน จึงมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 แตกต่างกันไปด้วย แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล โยคานุกุล (2556 : 31) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

- 1.1 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 เข้าไปบูรณาการใช้ในสถานศึกษา มีการกำกับติดตามและประเมินผลให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น
- 1.2 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้บริหารยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรมมากยิ่งขึ้น
- 1.3 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการจัดโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำต้นแบบตามหลักสังคหวัตถุ 4

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลไปปฏิบัติ

- 2.1 ควรนำผลการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 2.2 ควรนำแนวทางในการการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ มาปฏิบัติในสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาในการนำหลักพุทธธรรมอื่นๆ เช่น หลักไตรสิกขา อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 เบญจศีล เบญจธรรม สปัปรีสธรรม 7 เป็นต้น เป็นต้น มาบูรณาการใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษาในลักษณะอื่นๆ

3.2 ควรจะศึกษากลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาที่มีลักษณะโครงสร้างแตกต่างกันเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่

3.3 ควรจะศึกษาโดยการเพิ่มจำนวนตัวแปรอิสระให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.
- จุฬา ไทโรวิชิต. (2554) หลักธรรมผู้บริหาร. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/webprogramming154>.
- ทิพย์ภาภรณ์ มาศจันทร์. (2553). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของครูในอำเภอสายดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเขตขอนแก่น.
- นันทกิตติ แก้วกล้า. (2553). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- นฤมล โยคานุกูล. (2557). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บรรชา บุญสิงห์. (2556). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสายดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*. วิทยานิพนธ์ .ศษ.ม.ขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระพาบ ชิตมาโร. (2556). *ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล 4 โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูภัทรธรรมคุณ. (2554). *การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดอนจาน จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรพร พิพัฒน์พงศธร. (2555). *ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ระวีวรรณ หงส์กิตติยานนท์. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์. ศษ.ม. กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Best, J.W. (1982). *Research in Education*. (7 th ed). Boston: Allyn and Bacon.

การบูรณาการแนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ในทัศนะ
ของอิมมานูเอล คานท์กับจริยศาสตร์ธุรกิจ
**The Integration of Immanuel Kant's Deontological
Ethics with Business Ethics**

เทพวรรณ เตียมไธสง และ พระครูภาวนาโพธิคุณ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Theppawan Tiamthaisong and Phrakhru Bhavanabodhikun
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: jack_nitikorn_wichuma2517@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาแนวคิดในการบูรณาการแนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ในทัศนะของอิมมานูเอล คานท์กับจริยศาสตร์ธุรกิจ ที่ใช้เจตนาเป็นเกณฑ์ตัดสินการกระทำ คานท์มีทัศนะว่าการกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำตามกฎศีลธรรม แนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ทางธุรกิจควรยึดหลักคุณธรรมหรือคุณความดีเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ มาเป็นต้นแบบทางจริยศาสตร์ในการดำเนิน คือ การกระทำที่ถูกต้องที่เกิดจากเจตนาดี การกระทำที่เกิดจากเจตนาดี คือการกระทำที่เกิดจากการสำนึกในหน้าที่ที่เกิดจากเหตุผล การกระทำที่ตั้งอยู่บนเหตุผล คือ การกระทำที่เกิดจากศีลธรรม การกระทำที่เกิดจากกฎศีลธรรม คือการกระทำตามกฎสากล คือกฎที่ทุกคนในสังคม ยอมรับและเห็นด้วย ซึ่งในความเป็นจริงในทางธุรกิจ แนวคิดของคานท์ อาจไม่เหมาะสมกับเป้าหมายทางธุรกิจทั่วไปที่ให้ความสำคัญกับกำไรซึ่งเป็นตัวประเมินว่าธุรกิจนั้นๆ ประสบผลสำเร็จ แต่งานของคานท์ มุ่งประเมินความสำเร็จที่เจตนาและจริยธรรม ดังนั้น ในแง่ของการบูรณาการแนวคิดกับจริยศาสตร์ธุรกิจ อาจเป็นเพียงข้อเสนอที่อาจมีความเป็นไปได้น้อยในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก แต่อาจเหมาะสมกับธุรกิจขนาดใหญ่

คำสำคัญ : การบูรณาการ; อิมมานูเอล คานท์; จริยศาสตร์ธุรกิจ

Abstracts

This article is a study of the concept of deontological ethics integration in the perspective of Immanuel. Kantian Ethics and Business Ethics. According to the theory, intent is the basis for judging right or wrong actions. In the ethics of Kant, the right action is the act of the moral law. But in business ethics, the virtue or Morality that should be used as an element is honesty, justice, responsibility, sacrifice, patience, gratitude, modesty, reasoning, and immunity as a model of ethics in business operations. A businessman who is able to conduct business according to morality will be a valuable and acceptance in society. Accept and agree

* วันที่รับบทความ: 22 ธันวาคม 2563; วันที่แก้ไขบทความ 29 มกราคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 31 มกราคม 2564

Received: December 22, 2020; Revised: January 29, 2021; Accepted: January 31, 2021

Which in fact in business Kant's concept May not be suitable for general business goals that value profit, which assesses whether the business Success But the work of Kant It aims to evaluate success with intent and ethics, so in terms of combining concepts with business ethics. It might just be a proposal that may be less pragmatic. Especially with medium and small businesses But may be suitable for large businesses

Keywords: Integration; Immanuel Kant; Business Ethics

บทนำ

การดำเนินธุรกิจในโลกปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องหากลยุทธ์และวิธีการต่าง ๆ เข้ามาเพื่อใช้ในการแข่งขันกันทางธุรกิจ ทำให้หลายองค์กรมองข้ามจริยธรรมและเห็นว่าเป็นสิ่งไม่สำคัญ แต่ในความเป็นจริงแล้วการทำธุรกิจนั้นต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ ทางธุรกิจในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร เช่น พนักงาน ผู้ถือหุ้นลูกค้า คู่ค้า คู่แข่งขัน เป็นต้น และในปัจจุบัน ข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนเทคโนโลยี ส่งผลให้ธุรกิจต้องคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ รวมถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้องค์กรธุรกิจมีต้นทุนเพิ่มขึ้น แต่ก็มีผลดีต่อธุรกิจในหลายๆ ด้านด้วยเช่นกัน อาทิเช่น เป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์อันจะส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกที่ดีต่อบริษัท และผลิตภัณฑ์ของบริษัท ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความภักดี และเกิดความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ของบริษัท ซึ่งจะส่งผลต่อยอดขายและผลกำไรที่เพิ่มขึ้นของบริษัท ซึ่งในทางตรงกันข้ามหากบริษัทมีการดำเนินธุรกิจแบบขาดจริยธรรม และไม่มีความรับผิดชอบ ก็จะก่อให้เกิดผลเสียทั้งต่อภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และยังส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของธุรกิจลดลง รวมถึงก่อให้เกิดผลเสียต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง และต่อประเทศชาติโดยรวมเช่นกันกำไรของธุรกิจ คือ ส่วนต่างระหว่างรายได้รวมและต้นทุนรวมของธุรกิจ ในทางเศรษฐศาสตร์ต้นทุนรวมนอกจากจะคิดเอาค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการประกอบธุรกิจแล้ว ยังได้มีการรวมเอาค่าเสียโอกาสหรือผลตอบแทนที่ดีที่สุดที่ผู้ประกอบการต้องเสียสละไปจากการตัดสินใจมาประกอบธุรกิจนั้น ๆ เข้าไปด้วย

ดังนั้นหากการประกอบธุรกิจมีผลประกอบการที่คิดรวมต้นทุนค่าเสียโอกาสต่าง ๆ เข้าไปแล้วเป็นศูนย์หรือเท่าทุน ในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่าธุรกิจนั้นสามารถอยู่ได้โดยได้รับกำไรปกติ (Normal profit) หากทุกส่วนของระบบเศรษฐกิจเปิดให้มีการแข่งขันกันอย่างเต็มที่ การเข้าออกธุรกิจต่าง ๆ เป็นไปอย่างเสรี รวมทั้งหน่วยเศรษฐกิจทุกหน่วยสามารถเข้าถึงเทคนิคในการผลิตและข้อมูลต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกัน เราย่อมคาดหวังที่จะเห็นธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินกิจการอยู่นั้นได้รับผลตอบแทนในระดับกำไรปกติ อย่างไรก็ตาม ในโลกแห่งความเป็นจริง ธุรกิจหลายๆ ธุรกิจสามารถมีผลประกอบการอยู่ในระดับที่สูง (นันทวุฒิ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2550 : 1) แนวโน้มการสร้างหลักเกณฑ์ใหม่ของโลกธุรกิจที่ว่าองค์กรจะให้การสนับสนุนสังคมแทนการแสวงหากำไรสูงสุด โดยองค์กรต้องมีความยุติธรรมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนการทำธุรกิจเพื่อกำไรไม่ใช่สิ่งผิดการแสวงหากำไรนั้นต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและจริยธรรมองค์กรธุรกิจจะไม่พัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเดียวยังต้องพัฒนา

จริยธรรมและวัฒนธรรมของสังคมต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นการพัฒนาด้วยความยั่งยืน (Sustainable Development) นักธุรกิจจะมีจิตสำนึกหรือจริยธรรมทางธุรกิจนั้นจะต้องมีอยู่ในจิตใจตั้งแต่ดั้งเดิมซึ่งมันจะเป็นการยากหากจะกระตุ้นให้ นักธุรกิจมีจริยธรรมทางธุรกิจในภายหลังพื้นฐานของจิตสำนึกจะต้องเริ่มตั้งแต่ต้นของการดำรงชีวิต หากเราไม่ปลูกฝังจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของเจ้าของผู้ประกอบการในวันนี้ย่อมเป็นการสายเกินไป เมื่อต่อไปในวันข้างหน้าเต็มไปด้วยการแข่งขันเพราะการแข่งขันและการเอาชนะเพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรย่อมเป็นสิ่งขัดแย้งต่อคุณธรรมและจรรยาบรรณก่อนที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในสภาพการณ์ต่าง ๆ หากได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกให้มั่นคงและหนักแน่นเป็นทุนเดิมแล้วแม้ว่าสภาพแวดล้อมภายในองค์กรและการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์จะกดดันให้ไปสู่พฤติกรรมที่ไร้คุณธรรมและจรรยาบรรณแต่จะเปลี่ยนไปได้ยาก และเข้าขั้นหรืออาจไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลยสิ่งเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในตัวบัณฑิตซึ่งจะต้องใช้เวลาที่ยาวนานมากและบัณฑิตจะต้องเป็นผู้รู้หรือผู้บรรลุด้วยตนเอง

หลักจริยศาสตร์ในการดำเนินธุรกิจ ประกอบด้วยจริยธรรมด้านต่าง ๆ หลายด้าน เช่น ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการตลาด ด้านผู้บริหาร และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการตลาด ซึ่งเป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าเป็นสำคัญ ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมประกอบธุรกิจควรเป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรม โดยเฉพาะกิจกรรมส่งเสริมผลิตภัณฑ์ เช่น การส่งเสริมการขายในรูปแบบต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ การโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ การออกร้านหรือเข้าร่วมนิทรรศการ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวคิดทางจริยศาสตร์ทั้งสิ้น ปัญหาจริยศาสตร์ที่เกิดขึ้น อาจเกิดจากธุรกิจไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ดีพอเกี่ยวกับหลักจริยศาสตร์ หรืออาจเกิดจากความรู้ความเข้าใจที่ดีแต่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับอย่างเคร่งครัด หรือความตระหนักในความรับผิดชอบต่อสังคมของบรรดาธุรกิจบางส่วนยังไม่มีเท่าที่ควร ปัจจัยเหล่านี้จึงส่งผลให้เกิดปัญหาการทำผิดจริยธรรม ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย

ปัญหาเรื่องจริยธรรมเป็นปัญหาสากลของสังคมพัฒนาทุกแห่ง ความเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมสมัยใหม่และเทคโนโลยีได้มีผลกระทบต่อระบบค่านิยม หรืออีกนัยหนึ่งความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบค่านิยมได้ส่งผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ไม่ว่าสิ่งใดจะเป็นเหตุก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นคือพฤติกรรมบางประการของมนุษย์ในสังคมมิได้เป็นไปตามแนวทางจริยธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมนั้น แม้ว่าหลักจริยธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมนั้นจะได้พัฒนาไปตามเวลาและสภาวะแวดล้อมแล้วก็ตาม โดยธรรมชาติมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีปัจจัยหลายประการที่ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เช่น ระเบียบปฏิบัติที่ออกมาในลักษณะกฎหมายข้อบังคับ หรือบทบัญญัติต่างๆ นอกจากระเบียบปฏิบัติดังกล่าวแล้ว สิ่งสำคัญยิ่งประการหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์เพื่อความสงบสุขในสังคมก็คือ เกณฑ์ทางจริยธรรม อาจเปรียบได้ว่าเกณฑ์จริยธรรมก็เป็นสิ่งบังคับภายใน (Internal sanction) และกฎหมายเป็นสิ่งที่บังคับภายนอก (External sanction) ในแง่ของจริยธรรมนั้นคนที่ปฏิบัติตามหลักจริยธรรม ต้องอาศัยหลักคุณธรรมที่ฝึกอบรมและจิตใจ

ของมนุษย์นั้น มีความซับซ้อนมาก จากสาเหตุดังกล่าว จึงทำให้แต่ละสังคมมีเกณฑ์ทางจริยธรรมแตกต่างกันไป (Russell, 1995: 54)

แนวคิดทางจริยศาสตร์แยกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่หนึ่งปรัชญาอิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) ถือว่าความประพฤติของมนุษย์ตามทัศนะของคานท์ ต้องก่อให้เกิดผล 2 ประการคือ ถูกต้องตามหลักศีลธรรมที่มีเหตุผลและต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจเจตจำนงดีเป็นความดีอย่างแท้จริง พิจารณาคุณค่าของการกระทำจากหลักการและตัวการกระทำนั้นไม่สนใจว่ามันจะทำให้เกิดผลอะไร ส่วนอีกกลุ่มคือจะเรียกได้ว่าดีหรือถูกนั้น ต้องเป็นสิ่งที่ปฏิบัติแล้วนำมาซึ่งประโยชน์ หรือความสุขมากกว่าความเสียหายหรือความทุกข์ เพราะความสุขเป็นยอดปรารถนาของคนทั่วไป และสิ่งอื่น นอกจากนั้นจะดีหรือถูกก็เพราะเป็นสิ่งเอื้ออำนวยให้เกิดความสุขความพอใจมากกว่าความทุกข์เท่านั้น พิจารณาคุณค่าจากผลการกระทำซึ่งจริยธรรมฝ่ายนี้เรียกว่า ประโยชน์สุขนิยม (Utilitarianism) (Frederick, 1996: 110)

เหตุผลในทัศนะของคานท์หมายถึงธรรมชาติที่มีอิสระ ไม่ใช่แค่สอดคล้องกับธรรมชาติเท่านั้นแต่มันเป็นโครงสร้างทางธรรมชาติ และเหตุผลคือความถูกต้องหรือกฎศีลธรรม เป็นทั้งโครงสร้างของธรรมชาติ และเป็นกระบวนการการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกับธรรมชาติ นั่นคือเหตุผลเป็นแรงขับเคลื่อนที่นำไปสู่การกระทำที่ดี ซึ่งทำให้มนุษย์มีคุณสมบัติที่แตกต่างจากสัตว์อื่น คานท์อธิบายว่า “เหตุผลนั้น เปรียบเสมือนมือสองข้าง มือข้างหนึ่งถือหลักการ สิ่งปรากฏทั้งหลายที่สอดคล้องกันจะได้รับการยินยอมให้เป็นกฎโดยอาศัยหลักการ มืออีกข้างหนึ่งถือการทดลอง ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นสอดคล้องกับหลักการข้างต้น เหตุผลจึงต้องหันเข้าหาธรรมชาติเพื่อจะเรียนรู้ธรรมชาติ อย่างไรก็ตามเหตุผลต้องไม่ทำตัวเหมือนศิษย์ซึ่งฟังทุกอย่างที่ครูเลือกมาสอน แต่ต้องทำตัวเป็นผู้พิพากษาที่บังคับพยานให้ตอบคำถามที่เขาเองได้กำหนดขึ้น (Immanuel Kant, 1998: 109)

จากการศึกษาแนวคิดทางปรัชญาของคานท์พบว่า เหตุผลไม่ได้มีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมทางความคิดของมนุษย์เพียงอย่างเดียว แต่เหตุผลนั้นยังมีอิทธิพลต่อการกระทำของมนุษย์ด้วย คานท์ได้อธิบายอิทธิพลของเหตุผลที่มีต่อความประพฤติของมนุษย์ผ่านแนวคิดเรื่อง “เหตุผลภาคปฏิบัติ” (Practical Reason) ซึ่งเหตุผลภาคปฏิบัตินั้นคานท์เชื่อว่าเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์มีวิธีการดำเนินชีวิตที่เป็นไปด้วยหลักการแห่งเหตุผล คานท์กล่าวถึงเหตุผลภาคปฏิบัติว่า “การตัดสินใจในเรื่องทางศีลธรรมแต่ละครั้ง จำเป็นต้องอาศัยการใช้เหตุผลอย่างมีพลัง ในที่นี้ เหตุผลจะกลายเป็น “ภาคปฏิบัติ” ในขณะที่เหตุผล “ภาคทฤษฎี” มุ่งอยู่แต่ความรู้เพื่อความรู้ เหตุผล “ภาคปฏิบัติ” จะต่อสู้กับอารมณ์โน้มเอียงในขณะที่กำหนดเจตจำนงของมนุษย์และชี้แนะความประพฤติของเขา (Immanuel Kant, 1960: 7)

นั่นคือเหตุผลภาคปฏิบัติจะเป็นตัวควบคุมให้มนุษย์ปฏิบัติตามกฎศีลธรรม ทำให้เกิดความสามารถเชิงจริยธรรม สามารถกำหนดหลักการส่วนตัว (Maxim) ในการกำหนดตัวเองได้ เป็นสมรรถภาพที่มนุษย์เท่านั้นที่มี หมายความว่าความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความศักดิ์ศรี มีจุดหมายในตัวเอง มนุษย์จึงมีความสามารถในการรู้คิด และสามารถพัฒนาความคิดเข้าสู่เหตุผลในเชิงปฏิบัติ ซึ่งจะชี้แนะให้มนุษย์นั้นปฏิบัติตามกฎศีลธรรม

ดังนั้นมนุษย์จึงได้ชื่อว่าเป็นสัตว์เพียงชนิดเดียวที่มีความสามารถเชิงจริยธรรมที่เหนือกว่าสัตว์อื่น ด้วยเหตุนี้มนุษย์ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ยิ่งใหญ่นี้จึงต้องทำหน้าที่ทางจริยธรรมของเราตามความสามารถพิเศษของเรา ในขณะที่ส่วนอื่นของสังคมนี้ก็ทำตามหน้าที่ตามกลไกการปรับตัวของมัน ในทางตรงข้าม ดูเหมือนแนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ในทัศนะของอิมมานูเอล คานท์จะให้คำตอบกับปัญหานี้ได้ กล่าวคือ ธรรมชาติของคานท์เกี่ยวกับจริยธรรม กล่าวได้ว่าคานท์ใช้เจตนาเป็นเกณฑ์ตัดสินการกระทำ การกระทำที่ถูกหรือดีนั้น ต้องเป็นการกระทำที่เกิดจากเจตนาดี ซึ่งเจตนาดีของคานท์ก็คือเกิดจากสำนึกในหน้าที่ มิใช่จากอารมณ์หรือความรู้สึก และการกระทำที่เกิดจากสำนึกในหน้าที่ก็คือการทำตามคำสั่งไม่มีเงื่อนไข ซึ่งถือเป็นกฎศีลธรรมของคานท์ การกระทำที่ถูกหรือการกระทำที่ดีคือ การกระทำตามกฎศีลธรรม

ปัญหาความสับสนเรื่องแนวคิดทางจริยศาสตร์นี้จึงเป็นปัญหาสังคมและเป็นปัญหาทางการศึกษาอย่างยิ่ง เพราะสถาบันการศึกษาผู้มีหน้าที่หล่อหลอมสมาชิกใหม่ของสังคมก็เกิดความสับสนเกี่ยวกับแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่จะใช้ในการอบรมเด็กนอกจากนั้นยังมีปัญหาต่อไปอีกว่า หากได้แนวคิดทางจริยศาสตร์ที่พึงประสงค์แล้ว จะดำเนินกลุโบายอย่างไรจึงจะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของเยาวชนและสมาชิกอื่นๆของสังคมอย่างจริงจัง

แนวคิดจริยศาสตร์ธุรกิจ

แนวคิดจริยศาสตร์ธุรกิจเป็นจริยศาสตร์ประยุกต์แบบหนึ่งที่น่าสนใจของการของจริยศาสตร์มาประยุกต์ใช้ กล่าวคือการนำเอาทฤษฎีจริยศาสตร์ไปใช้กับสาขาวิชาต่างๆ เช่น จริยธรรมทางธุรกิจจริยธรรมทางการแพทย์ ฯลฯ เนื่องจากจริยศาสตร์ให้ความรู้ในเรื่องคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ ว่าควรยึดถือในสิ่งซึ่งเป็นความต้องการที่แท้จริงของชีวิต อันเป็นสิ่งที่ประเสริฐสุดและควรค่าแก่การแสวงหาของชีวิต ดังนั้น จริยศาสตร์จึงเข้ามามีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตเพื่อมนุษย์จะได้ใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน เพราะจริยศาสตร์จะช่วยให้มนุษย์มีความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่น และสังคม อีกทั้งมนุษย์จะได้มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตต่อไป อันจะส่งผลให้บรรลุถึงสิ่งที่ตนได้ยึดถือไว้ แนวคิดทางจริยศาสตร์มีพัฒนาการมาตั้งแต่ก่อนเป็นมนุษย์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ที่เริ่มต้นจากการสังเกตพฤติกรรมของสัตว์ เช่น มดและผึ้งมีความสามัคคีความเสียสละ อุฐูที่มีความเข้มแข็งและซื่อสัตย์เชื่อฟังผู้นำ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้นี้ยังไม่ได้ถือว่ามีคุณธรรมจริยธรรมอย่างแท้จริง แต่ปฏิบัติไปตามสัญชาตญาณของการอยู่ร่วมกันของสัตว์ชั้นสูง ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรการทางจริยธรรมและก่อให้เกิดสำนึกขึ้นในภายหลังเมื่อมนุษย์มีวิวัฒนาการเริ่มเป็นมนุษย์ขึ้นมาได้ยึดถือประเพณี (Custom Attachment) ของหมู่คณะเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดโดยไม่ต้องมีกฎหมาย เพราะเชื่อว่าการถือปฏิบัติตามประเพณีช่วยให้หมู่คณะอยู่รอด ผู้ไม่ยึดถือประเพณีตามหมู่คณะนั้นก็หมายถึง ไม่ใช่คนของหมู่คณะนั้น แม้แต่ผู้ปกครองเองหากฝ่าฝืนประเพณีก็จะหมดอำนาจโดยอัตโนมัติ กฎหมายได้เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มมีกษัตริย์ เพราะสังคมของหมู่คณะมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น มีการละเมิด

ประเพณีจนไม่สามารถที่จะลงโทษและคุมกันการเอารัดเอาเปรียบได้ทั่วถึง มีการใช้อิทธิพล มีการแบ่งพรรคพวกทำให้เกิดความหวาดระแวง เกิดไม่มั่นใจในความปลอดภัยภายในหมู่คณะ จึงได้มีการมอบหมายอำนาจให้คนดีมีความเสียสละและมีความสามารถมาเป็นผู้จัดระเบียบสังคมให้เกิดความสงบร่มเย็น (กิริติ บุญเจือ, 2551: 15)

ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นถึงที่มาของจริยธรรมผ่านวิวัฒนาการของมนุษย์ที่เป็นมาจากสัญชาตญาณที่สอดคล้องกับการปฏิบัติตามมาตรการทางจริยธรรมสะสมเรื่อยมาเป็นมโนธรรมสำนึก โดยอาศัยปัจจัยที่เป็นที่มาของจริยธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว การนำทฤษฎีจริยศาสตร์มาใช้กับธุรกิจ สังคม จะช่วยให้การดำเนินธุรกิจมีระเบียบ เพราะหากสมาชิกของสังคมปราศจากความขัดแย้งต่อหลักการที่สังคมถือปฏิบัติร่วมกัน และสมาชิกต่างก็เห็นพ้องต้องกันหลักการดำเนินชีวิตที่ดีแล้ว ย่อมทำให้เกิดความเป็นระเบียบในสังคม อีกทั้งจริยศาสตร์ช่วยให้สังคมมีความสุขเพราะเมื่อทุกคนในสังคมยึดถือหลักการดำเนินธุรกิจร่วมกันอย่างมีระเบียบแล้ว สังคมย่อมพบพหุความสงบสุขด้วย การนำจริยศาสตร์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาของธุรกิจเนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการนั้น บางปัญหาเป็นเรื่องของคุณค่า ที่แต่ละปัจเจกบุคคลตีความ และยึดถือแตกต่างกันออกไป

ดังนั้น จริยศาสตร์จึงเข้ามามีบทบาทในการโต้แย้งและการให้เหตุผล เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันอันจะนำไปสู่การกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาทางธุรกิจได้อย่างถูกต้อง และตรงกับสาเหตุแห่งปัญหานั้นๆ การนำจริยศาสตร์มาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านจิตใจเพื่อให้พลเมืองของประเทศเป็นผู้มีจิตใจดีงาม มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีการตัดสินใจในหนทางที่ถูกต้อง อันเป็นหลักสำคัญที่จะทำให้พลเมืองมีความเข้มแข็งทางจิตใจ เพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนาสังคมในด้านอื่นๆ ในท้ายที่สุดการกระทำต่างๆ ในสังคมจึงต้องอาศัยจริยศาสตร์มาเป็นมาตรการตัดสินคุณค่าการกระทำ โดยมีหลักการดังนี้ 1) ความซื่อสัตย์ จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ประกอบด้วย การยึดหลักความจริง การเปิดเผยข้อมูล การไม่ขโมยผลงาน ลิขสิทธิ์ การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา การยึดกฎระเบียบความถูกต้อง 2) ความยุติธรรม หลักของความยุติธรรมจะขึ้นกับความถูกต้องและความเท่าเทียมกัน เช่น ไม่กักตุนสินค้า ไม่เก็งกำไรมากเกินไป ไม่เอาเปรียบแรงงานจ้าง ไม่กลั่นแกล้งคู่แข่ง ไม่กดราคารั่วตฤติบ และ 3) ความรับผิดชอบ คือ การดำเนินการใดๆ ที่มีประโยชน์สูงสุดต่อ ผู้ที่เกี่ยวข้องให้ได้ตามวัตถุประสงค์โดยไม่ทอดทิ้งหรือทอดทิ้งภาระหน้าที่กลางคัน มีความระมัดระวังในการดำเนินการที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความทุกข์ยากของคนอื่น เช่น รับผิดชอบต่อสินค้า ไม่ก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ประกอบธุรกิจที่ทำให้สังคมเสื่อม หรือสร้างพิษภัยอันตรายต่อตนเอง ต่อองค์กรและต่อสังคมที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

แนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของคานท์

1. แนวคิดพื้นฐานคานท์

ในทัศนะของคานท์มีพื้นฐานแนวคิดที่เห็นว่า การกระทำที่ถูกคือการกระทำที่เกิดจากเจตนาดี การกระทำที่เกิดจากเจตนาดีก็คือการกระทำที่เกิดจากสำนึกในหน้าที่ การกระทำที่เกิดจากหน้าที่คือการกระทำที่เกิดจากเหตุผล การกระทำที่ตั้งอยู่บนเหตุผลคือการกระทำที่เกิดจากกฎศีลธรรม ปัญหาก็คือกฎศีลธรรมนี้คืออะไร และได้ตอบว่า คานท์กฎศีลธรรมต้องมีลักษณะเป็นคำสั่งเด็ดขาด (วิทฺย วิศทเวทย์, 2528 : 113) ไม่เสนอเงื่อนไขหรือเหตุผลใดๆ ทั้งสิ้น จึงไม่ใช่คำสั่งโดยมีเงื่อนไข ซึ่งไม่ผูกมัดผู้ใดนอกจากผู้ต้องการเงื่อนไขนั้น ผู้มีเจตนาดีจะตัดสินใจกระทำตามความสำนึกในหน้าที่ทันทีโดยไม่รอชั่งตวงวัดทางได้ทางเสีย สิ่งเด็ดขาดจะกำชับให้กระทำภายใต้หลักการต่อไปนี้ ซึ่งก็เป็นคำสั่งเด็ดขาดด้วยในตัว 1) จงกระทำโดยความสำนึกว่าเป็นกฎสากล 2) จงกระทำโดยความสำนึกว่า บุคคลเป็นจุดหมาย มิใช่วิถีไปสู่จุดหมายอื่น 3) จงกระทำโดยความสำนึกว่า ตนมีเสรีภาพ และมนุษย์ทุกคนต่างก็มีเสรีภาพ เห็นได้ว่าการเข้าใจจริยศาสตร์คานท์อยู่ที่คำเฉพาะของเขา (กิริติ บุญเจือ, 2528: 53)

2. แนวคิดเรื่องเจตนาดี

ในทัศนะของคานท์เห็นว่า เป็นเจตนาที่ปราศจากคุณภาพและการจำกัดขอบเขต กล่าวคือ เป็นเจตนาดีในทุกสถานการณ์ เป็นความดีที่สมบูรณ์หรือความดีที่ไม่มีเงื่อนไข เป็นความดีในตัวเอง ความดีที่ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นๆ มิใช่ว่าเจตนาดีอย่างเดียวเท่านั้นจะเป็นสิ่งที่ดี แม้สิ่งเจริญรุ่งเรืองอื่นๆ ก็เป็นความดีในประเด็นต่างๆ ได้มากมาย แต่สิ่งเหล่านั้นมิได้เป็นความดีทุกสถานการณ์ สิ่งเหล่านั้นอาจเป็นสิ่งที่เลวเมื่อมีเจตนาเลว สิ่งเหล่านั้นจึงเป็นความดีที่มีเงื่อนไขหรืออยู่ภายใต้เงื่อนไขบางอย่าง มิใช่สิ่งที่ดีอย่างสมบูรณ์หรือสิ่งที่ดีในตัวเองการกระทำที่ถูก (หรือการกระทำดี) คือ การทำตามเจตนาดี เขาขยายความต่อไปว่า เจตนาดี ในที่นี้มิใช่หมายความว่า มีความตั้งใจโดยมิได้ปฏิบัติอะไรและมิใช่การกระทำที่ก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตัวผู้กระทำและผู้อื่น หรือกล่าวว่า ไม่ใช้การกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งนั่นเอง ถ้าเช่นนั้น (เราอาจสงสัยว่า) การทำตามเจตนาดีคืออะไร คานท์ตอบว่า คือ การกระทำที่เกิดจากสำนึกแห่งหน้าที่ หรืออาจจะกล่าวว่า การกระทำที่ถูก (หรือการกระทำดี) คือ การทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ หมายความว่า เรากระทำสิ่งนั้นโดยไม่ใส่ใจกับผลของการกระทำที่เกิดขึ้น เช่น มีผลดี-ไม่ดี กับตัวเราเองหรือผู้อื่น หรือการกระทำนั้นจะทำให้เราได้รับค่าเราได้รับค่าชมหรือถูกตำหนิจากคนอื่น (ซุซซีย์ คัมทวิพร, 2540 : 126)

สำหรับคานท์สิ่งที่ดีอย่างสมบูรณ์หรือสิ่งที่ดีในตัวเองได้แก่เจตนาดีอย่างเดียว กล่าวคือเป็นความดีที่ปราศจากเงื่อนไขโดยประการทั้งปวง ซึ่งคานท์ได้ขยายความต่อว่าเจตนาดีดังกล่าวคือความสำนึกในหน้าที่

3. แนวคิดเรื่องหน้าที่

คานท์ได้วางประพจน์เพื่อกำหนดหน้าที่ตามเจตนาดีไว้ 3 ประการด้วยกัน คือ 1) การกระทำของมนุษย์เป็นสิ่งที่ดีทางศีลธรรม มิใช่ว่ากระทำขึ้นจากความโน้มเอียงขณะนั้น มิใช่ว่ากระทำขึ้นจากผลประโยชน์

ส่วนตัว แต่เพราะเป็นการกระทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ 2) การกระทำที่เป็นหน้าที่เพื่อหน้าที่ [จะเป็นสิ่งที่] มีค่าทางศีลธรรม มิใช่จากผลลัพธ์ที่พึงประสงค์หรือการแสวงหาผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ แต่มาจากหลักการของรูปแบบหรือคตินิยม กล่าวคือหลักการของการกระทำตามหน้าที่ของเราที่อาจจะเป็นได้ 3) หน้าที่เป็นความจำเป็นเพื่อการกระทำจากความเคารพกฎนี้ประพจน์เกี่ยวกับหน้าที่ตามที่คานท์วางไว้สามารถสรุปได้ว่าการกระทำโดยเจตนาดีตามความสำนึกของหน้าที่ก็คือ การกระทำตามหน้าที่เพื่อหน้าที่ โดยหน้าที่นั้นเป็นไปตามคตินิยมหรือหลักการของความจำเป็นในการกระทำหนึ่ง คานท์ได้จำแนกหน้าที่ออกเป็น “หน้าที่สมบูรณ์” (perfect duty) กับ “หน้าที่ไม่สมบูรณ์” (imperfect duty) และ “หน้าที่เพื่อตนเอง” (duty to self) กับ “หน้าที่เพื่อผู้อื่น” (duty to others) ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอต่อไปข้างหน้า

4. คตินิยม

ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายคตินิยมตามแนวคิดของคานท์ไว้ว่า คตินิยม ... ในจริยศาสตร์ของคานท์ หมายถึง หลักความประพฤติที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งยึดถือปฏิบัติเฉพาะตน กล่าวคือ การกระทำโดยเจตนาแต่ละครั้งย่อมเป็นไปตามคตินิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ในการที่บุคคลละเมิดคำมั่นสัญญา ก็เพราะถือตามคตินิยมที่ว่า ถ้าข้าพเจ้าจะได้รับประโยชน์ ข้าพเจ้าก็จะให้คำมั่นสัญญา โดยจะไม่ทำตามคำมั่นสัญญานั้น การกระทำของบุคคลใดจะถูกต้องหรือไม่ สุดท้ายแล้วว่าบุคคลนั้นมีเจตนาที่จะให้คตินิมนั้นเป็นกฎสากลได้หรือไม่

รูปแบบคตินิยมที่เรายึดถือให้เป็นกฎสากลตามแนวคิดลัทธิคานท์ไว้ว่า

- (1) “เมื่อไรก็ตามที่ฉันเป็น __, ฉันจะ __” (Whenever I am __ , I shall __)
- (2) “เมื่อไรก็ตามที่บางคนเป็น __, หล่อนจะ __” (Whenever anyone is __, She will __)
- (1) คตินิยมส่วนตัว จะเป็นสิ่งที่เรายึดถือปฏิบัติเฉพาะตน
- (2) คตินิยมสากล จะเป็นสิ่งที่วางไว้เป็นกฎสากล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532 : 69)

อธิบายการตามคตินิมนั้นได้ว่า การกระทำที่ถูกต้องตามนัยลัทธิคานท์ก็คือมีเจตนาที่จะให้คตินิมนั้น 1) เป็นคตินิมนั้น 2) กล่าวคือ มีเจตนาที่จะให้สิ่งที่เราทำขณะนั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องกระทำอย่างนั้นด้วย

5. กฎสากล

แนวคิดเรื่องกฎสากลทางศีลธรรมหรือกฎศีลธรรมของคานท์มาจากแนวคิดทางอภิปรัชญา โดยคานท์ได้จำแนกกฎสากลออกเป็นสองนัย คือ “กฎสากลของธรรมชาติ” (universal law of nature) และ “กฎสากลของเสรีภาพ” (universal law of freedom) ซึ่งฟีลด์แมนอธิบายไว้ว่า 1) กฎสากลของธรรมชาติ หรือ กฎธรรมชาติ กฎชนิดนี้นอกจากจะบอกว่าสิ่งทั้งหลายเป็นอยู่อย่างไรแล้วยังบอกว่าสิ่งทั้งหลายจะต้องเป็นไปอย่างไรด้วย เช่น อุณหภูมิในถังแก๊สจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีความดันภายในมากขึ้นเสมอ ลักษณะนี้คานท์เรียกว่า “ความจำเป็นทางกายภาพ” (physicalnecessity) 2) กฎสากลของเสรีภาพ กฎชนิดนี้จะบอกว่าคนควรจะทำอย่างไรในสถานการณ์นั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับหรือเป็นคำสั่งของผู้มีอำนาจ

เพราะว่ากฎชนิดนี้ไม่ได้คล้อยตามกฎหมายหรือคำสั่งของผู้มีอำนาจเสมอไป เช่น ถ้าเราทำสัญญา ก็จงรักษาสัญญา ลักษณะนี้คานท์เรียกว่า “ความจำเป็นทางศีลธรรม” (moral necessity) คานท์พยายามหากฎจริยธรรมโดยการเปรียบเทียบกับกฎธรรมชาติซึ่งมีลักษณะสากล เขากล่าวว่ากฎธรรมชาติเหล่านี้เป็นข้อความทั่วไปที่ไม่เพียงบอกว่าสิ่งต่างๆ เป็นไปอย่างไรเท่านั้น แต่ทว่ากฎเหล่านี้ยังบอกอีกว่าสิ่งต่างๆ ต้องเป็นไปอย่างไรด้วย ซึ่งเขาเรียกว่า ความจำเป็นทางกายภาพ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกันคานท์จึงเสนอว่ากฎจริยธรรม (ซึ่งบางครั้งเขาก็เรียกว่า กฎแห่งเสรีภาพ) เป็นหลักการสากลที่อธิบายว่า คนทุกคนควรทำอย่างไรในสถานการณ์หนึ่งๆ กฎเหล่านี้เป็นข้อความทั่วไปที่แสดงถึง ความจำเป็นทาง จริยธรรม (ซัสซัย คุ่มทวีพร, 2540 : 123)

ดังนั้น กฎสากลทางศีลธรรมของคานท์มาจากแนวคิดเรื่องกฎธรรมชาติทางอภิปรัชญาของเขา นั่นคือ มีความจำเป็นทางศีลธรรมที่จะต้องให้คตินิยมในการกระทำของเราเป็นกฎสากลเหมือนกับความจำเป็นทางกายภาพที่เป็นไปหรือจะต้องเป็นไปตามกฎธรรมชาติ ความจำเป็นทางศีลธรรมที่จะต้องเป็นไปตามกฎสากลนี้เองที่คานท์เรียกว่าคำสั่งเด็ดขาด

6) คำสั่งเด็ดขาด

คำสั่งเด็ดขาด ในจริยศาสตร์ของคานท์ได้แก่กฎทางศีลธรรม อันเป็นคำสั่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตาม โดยไม่มีเงื่อนไข และไม่ต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น ไม่ว่าผลนั้นจะเป็นคุณหรือเป็นโทษ และไม่ว่าผลนั้นจะเกิดกับตนหรือกับผู้อื่น เพราะเป็นการทำหน้าที่ทางศีลธรรม ต่างกับคำสั่งมีเงื่อนไข (hypothetical imperative) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532 : 14)

คำสั่งมีเงื่อนไขในปรัชญาของคานท์ หมายถึง คำสั่งที่ให้กระทำการโดยมุ่งจะให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งจากการกระทำนั้น เช่น ถ้าอยากให้คนไว้วางใจ จงซื่อสัตย์ คำสั่งนี้ไม่ใช่คำสั่งทางศีลธรรม เพราะคานท์ถือว่าคำสั่งทางศีลธรรมนั้นเป็นคำสั่งเด็ดขาด ที่สั่งให้ทำความดีโดยไม่มีเงื่อนไข เช่น จงซื่อสัตย์ (ไม่ว่ากรณีใดๆ) บางทีใช้ว่า conditional imperative (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532 : 49) ความเป็นไปได้ของคำสั่งเด็ดขาดที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบและตัดสินการกระทำทางศีลธรรมไว้ว่า ผู้กระทำซึ่งเป็นสัตว์ที่มีเหตุผลจะต้องพิจารณาตัวเขาเองในสองประเด็น คือ ในฐานะเป็นสมาชิกของ “โลกทางพุทธิปัญญา” (intelligible world) และในฐานะเป็นสมาชิกของ “โลกทางประสาทสัมผัส” (sensible world) แปะตันได้ขยายความประเด็นนี้ว่า ถ้าเราเป็นสมาชิกของโลกทางพุทธิปัญญาอย่างเดียวการกระทำของเราทั้งหมดก็จะขึ้นอยู่กับหลักการของภาวะอิสระอย่างจำเป็น และถ้าเราเป็นสมาชิกของโลกทางประสาทสัมผัสอย่างเดียว การกระทำเหล่านั้นก็จะขึ้นอยู่กับกฎธรรมชาติอย่างจำเป็น แต่ตามแนวคิดของคานท์เห็นว่าโลกทางพุทธิปัญญารวบรวมซึ่งพื้นฐานของโลกทางประสาทสัมผัสและกฎทั้งหลายของมันไว้อีกด้วย ดังนั้น คานท์จึงอ้างว่ากฎควบคุมเจตนาของเราในฐานะเป็นสมาชิกของพุทธิปัญญาแล้วก็ “ควรจะ” (ought to) ควบคุมเจตนาของเราตามข้อเท็จจริงว่า เรายังเป็นสมาชิกของโลกทางประสาทสัมผัสอีกด้วย (Immanuel Kant., 1969 : 27)

สรุปได้ว่า แนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของคานท์ มีแนวคิดที่พยายามค้นหากฎศีลธรรม (กฎจริยธรรม) โดยนำมาเปรียบเทียบกับกฎธรรมชาติผู้วิจัยมีความเห็นว่าตามแนวคิดของคานท์ โลกทางกายภาพหรือโลกทางประสาทสัมผัสมีกฎธรรมชาติควบคุมไว้ แต่กฎนี้มีพหุปัญญาของเราซึ่งเป็นสัตว์ที่มีเหตุผลประมวลไว้ ดังนั้น พหุปัญญาของเราก็ควรมีกฎควบคุมเจตนาไว้ด้วยซึ่งคานท์เรียกว่าคำสั่งเด็ดขาด นั่นคือที่มาและความเป็นไปได้ของคำสั่งเด็ดขาดตามแนวคิดของคานท์ ซึ่งใช้เป็นมาตรฐานในการตรวจสอบและตัดสินการกระทำทางศีลธรรมของจริยศาสตร์คานท์ประเด็นที่มาและความเป็นไปได้ของคำสั่งเด็ดขาดเกี่ยวข้องกับแนวคิดอภิปรายของคานท์และอยู่นอกขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจะทิ้งประเด็นนี้ไว้ โดยจะนำเสนอแต่เพียงรูปแบบของคำสั่งเด็ดขาดเพื่อจะทำให้จริยศาสตร์คานท์ชัดเจนยิ่งขึ้น

การบูรณาการแนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ในทัศนะของอิมมานูเอล คานท์กับจริยศาสตร์ธุรกิจ

คานท์เห็นว่าการทำธุรกิจต้องดำเนินไปตามหลักจริยธรรม แต่ในหน้าที่การของการทำธุรกิจคือการแสวงหาผลกำไร ในหลักการของคานท์คือการแสวงหากำไรตามหลักของศีลธรรมสากล คือ ตามหลักของธุรกิจที่มีจริยธรรม เช่น ไม่เอาเปรียบลูกค้า มีคุณภาพและราคาเหมาะสม เป็นนายจ้างที่ดี ส่วนของลูกค้าเองก็มีหน้าที่ชำระสินค้า ไม่กล่าวให้ร้ายหรือเอาเปรียบผู้ประกอบการด้วยเช่นกัน ส่วนของพนักงานก็มีหน้าที่ในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ในลักษณะที่เป็นสมบูรณ์ในทฤษฎีจริยศาสตร์ของคานท์ โดยการจำแนกหน้าที่เป็น 2 ชนิดคือ หน้าที่ขั้นต้น (prima facie duty) กับหน้าที่แท้จริง (actual duty) หน้าที่ขั้นต้นหมายถึงหลักการทั่วไปที่ใช้ชี้ว่าการกระทำ โดยปกติหากไม่มีความขัดแย้งกับหน้าที่ขั้นต้นอื่นๆ ก็จะกลายเป็นหน้าที่แท้จริง แต่หากเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะที่เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างสองหน้าที่ หน้าที่ที่มีความสำคัญมากกว่า คือหน้าที่ที่แท้จริง คือ การกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำ ที่เกิดจากเจตนาดี การกระทำที่เกิดจากเจตนาดี คือการกระทำที่เกิดจากความสำนึกในหน้าที่การ กระทำที่เกิดจากหน้าที่คือ การกระทำที่ตั้งอยู่บน เหตุผล (คานท์ใช้คำว่า สติปัญญา) การกระทำที่ตั้ง อยู่บนเหตุผล คือ การกระทำที่เกิดจากกฎศีลธรรมสำหรับคานท์แล้วการทำตามหน้าที่ก็คือการทำตาม เหตุผลนั้น มนุษย์เรานั้นมีแรง 2 แรงที่ผลักดันให้ กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างแรกคือ อารมณ์ ความรู้สึก และความปรารถนาอย่างหลังคือเหตุผล การกระทำที่เกิดจากแรงอย่างแรกเราไม่ถือเป็น หน้าที่เพราะถ้ามองในแง่ศีลธรรม การกระทำได้กล่าวนี้ ไม่มีคุณงามความดีที่จะต้องสรรเสริญ ที่ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการกระทำที่ดีหรือการ กระทำที่มีเจตนาดี แต่ถ้าเกิดจากอย่างหลังจึงถือ เป็นหน้าที่ชีวิตที่สมบูรณ์ของมนุษย์ในทรศนะของ คานท์ชีวิตที่อยู่กับศีลธรรม นั่นคือ ชีวิตที่อยู่กับหน้าที่มิใช่อยู่กับความสุขหรือความรู้สึกศีลธรรม จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความสำนึกในหน้าที่ที่เป็น สิ่งที่ฝืนแรงผลักดันของอารมณ์และความรู้สึก (Ross, 1930: 86)

การบูรณาการทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงหน้าที่กับจริยศาสตร์ธุรกิจในทัศนะของคานท์ จึงเป็นการให้บุคคลทำตามหน้าที่ของตนเอง ถ้าหน้าที่ของอาชีพต่างๆ ขัดกัน ต้องเอาหน้าที่ของคนมาตัดสินแต่ปัญหาว่าอะไรคือหน้าที่ของคน การทำหน้าที่ของคนหมายความว่า ถ้าอยู่ในสถานการณ์นั้น คนทั่วไปเขาทำกันอย่างไร

เขาคิดว่าเหตุผลของคนเหมือนกันหมด เป็นของกลางเพราะความจริงตายตัวเป็นหนึ่งไม่ใช่สองถ้าใครเห็นความจริงนั้น รวมทั้งในการประกอบธุรกิจเอง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทางธุรกิจก็ต้องทำตามหน้าที่ของตน โดยมีหลักคุณธรรมเป็นหลักสากลเพื่อให้เกิดจากเจตนาดี (Good will) หลักการดำเนินงานทางธุรกิจ ต้องเป็นไปอย่างมีเจตนาที่ดี เช่นการผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าที่มีคุณภาพ แต่ไม่ใช่เพื่อต้องการให้ชื่อเสียงบริษัทมีความน่าเชื่อถือ กระบวนการต้องไม่เกิดจากอารมณ์ความรู้สึกใดๆ ทั้งอารมณ์ในทางบวก (รัก ชอบ สงสาร) หรืออารมณ์ในทางลบ (เกลียด โกรธ อาฆาตแค้น) สิ่งที่สำคัญก็คือเจตนา สำหรับคานท์ เขาถือว่าการกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำที่เกิดจากเจตนาที่ดี

คานท์มีทัศนะที่เชื่อว่า สิ่งที่สร้างหรือผลิตเจตจำนงดี นั้นคือเหตุผล เพราะมนุษย์ทั่วไปมีสามัญสำนึกในเรื่องคุณค่าหรือสำนึกทางจริยธรรม เป้าหมายของเหตุผล คือ การสร้างเจตจำนงดี เพราะมนุษย์เรามีเหตุผลสำหรับดูแลความประพฤติ ในเมื่อธรรมชาติได้จัดระบบให้สิ่งต่างๆเหมาะสมกับงานที่ทำ เหตุผลก็ต้องผลิตเจตจำนงดีซึ่งดีในตนเองเพราะเหตุผลเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดของเจตจำนงที่ดีและเป็นพื้นฐานของความคิดทั้งหลายอีกด้วย สำหรับคานท์ การกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำที่เกิดจากเจตจำนงดีการกระทำที่เกิดจากเจตนาดีก็คือการกระทำที่เกิดจากสำนึกในหน้าที่ การกระทำที่เกิดจากหน้าที่คือการกระทำที่เกิดจากเหตุผล การกระทำที่ตั้งอยู่บนเหตุผลคือการกระทำที่เกิดจากกฎศีลธรรม ปัญหาก็คือกฎจริยธรรมนี้คืออะไร และได้ตอบว่า “สำหรับคานท์กฎจริยธรรมต้องมีลักษณะเป็นคำสั่งเด็ดขาด (วิทย์ วิศทเวทย์, 2528 : 113) ความสำนึกในหน้าที่จะสั่งด้วยคำสั่งเด็ดขาด ไม่เสนอเงื่อนไขหรือเหตุผลใดๆ ทั้งสิ้น จึงไม่ใช่คำสั่งโดยมีเงื่อนไข ซึ่งไม่ผูกมัดผู้ใดนอกจากผู้ต้องการเงื่อนไขนั้น ผู้มีเจตนาดีจะตัดสินใจกระทำตามความสำนึกในหน้าที่ทันทีโดยไม่รอชั่งชั่งทางได้ทางเสีย สั่งเด็ดขาดจะกำชับให้กระทำภายใต้หลักการต่อไปนี้ ซึ่งก็เป็นคำสั่งเด็ดขาดด้วยในตัว 1) จงกระทำโดยความสำนึกว่าเป็นกฎสากล 2) จงกระทำโดยความสำนึกว่า บุคคลเป็นจุดหมาย มิใช่วิถีไปสู่จุดหมายอื่น และ 3) จงกระทำโดยความสำนึกว่าตนมีเสรีภาพ และมนุษย์ทุกคนต่างก็มีเสรีภาพ (กิริติ บุญเจือ, 2528: 53) มีความตั้งใจโดยมิได้ปฏิบัติอะไรและมีใช้การกระทำที่ก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตัวผู้กระทำและผู้อื่น หรือกล่าวได้ว่า ไม่ใช่การกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งนั่นเอง ถ้าเช่นนั้น (เราอาจสงสัยว่า) การทำตามเจตนาดีคืออะไร คานท์ตอบว่า คือ การกระทำที่เกิดจากสำนึกแห่งหน้าที่ หรืออาจจะกล่าวว่า การกระทำที่ถูก (หรือการทำดี) คือ การทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ หมายความว่า เรากระทำสิ่งนั้นโดยไม่ใส่ใจกับผลของการกระทำที่เกิดขึ้น เช่น มีผลดีไม่ดี กับตัวเราเองหรือผู้อื่น หรือการกระทำนั้นจะทำให้เราได้รับค่าเราได้รับค่าชมหรือถูกตำหนิจากคนอื่น (ซซชัย คุ่มทวีพร, 2540 : 126)

ดังนั้น การบูรณาการแนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ในทัศนะของอิมมานูเอล คานท์กับจริยศาสตร์ธุรกิจเชื่อว่าคุณค่าของการทำธุรกิจที่มีเจตนาดี หรือธุรกิจที่มีศีลธรรมดีนั้น ไม่จำเป็นจะต้องขึ้นอยู่กับการที่ว่าธุรกิจจะประสบความสำเร็จในการทำตามเจตนาดีของเขาหรือไม่ แต่คุณค่าของธุรกิจนั้นขึ้นอยู่กับการที่ทำให้เกิดเจตนาดีที่จะกระทำนั้นๆ ต่างหาก คานท์มีทัศนะที่เห็นว่าธุรกิจที่ดีจะกระทำสิ่งต่าง ๆ จากสาเหตุของแรงจูงใจเดียวเท่านั้น ซึ่งนั่นคือการเคารพในศีลธรรมหรือเคารพในความถูกต้อง แต่หากว่าจูงใจที่จะกระทำดี

แล้วไม่สำเร็จ ซึ่งอาจเนื่องมาจากสาเหตุบางประการ คือ สถานการณ์แวดล้อมที่บังคับเขา เช่น เขาประกอบธุรกิจ เขาตัดสินใจนำกำไรส่วนหนึ่งที่ได้จากธุรกิจไปช่วยคนยากไร้ในสังคม เพราะเขาเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่เนื่องด้วยเงินนั้นไม่มากพอที่จะช่วยคนยากไร้ทุกคนในสังคม ซึ่งคานท์มีทัศนะที่เห็นว่า คุณค่าความดีของเขาไม่ได้ลดน้อยถอยลงแต่อย่างใด เจตนาดีไม่ได้ดีเพราะว่าผลของมันที่จะเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะสำเร็จตามที่ตั้งใจเอาไว้ แต่ว่าความดีอยู่ที่ความตั้งใจเพียงอย่างเดียว อันเป็นความดีในตัวของมันเองซึ่งเป็นความดีที่ เป็นความดีที่ปราศจากเงื่อนไข ถึงแม้ว่าคานท์มีทัศนะที่เห็นว่าแม้แต่เจตนาดีเท่านั้นที่ดียังไม่มี เงื่อนไข แต่คานท์มีทัศนะที่เห็นว่าการอ้างเหตุผลเพื่อสนับสนุนความเชื่อนี้ก็เป็นสิ่งจำเป็น การสร้างเหตุผลมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การสร้างเจตนาที่ดีในตัวเองเท่านั้น

แนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ในทัศนะของ คานท์ ให้ความสำคัญกับเรื่องของเจตนาและหน้าที่ดูจะเป็นเรื่องสำคัญของหลักการ เช่นหน้าที่ของผู้บริหาร พนักงาน รวมทั้งหน้าที่ของผู้บริโภค การมีความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง ยิ่งถ้าบุคลากรทำหน้าที่ของแต่ละบุคคลได้ดีมากเท่าไรกิจการนั้นก็ยิ่งพัฒนาได้มาก แต่ในส่วนในเรื่องเจตนา นั้น หากผู้บริหารและพนักงานมีเจตนาที่ดีและกระทำในวิธีที่ถูกต้องก็เป็นเรื่องที่เหมาะสม แต่เราควรคำนึงถึงผลลัพธ์ที่ตามมาด้วย แต่ในทัศนะของคานท์นั้น จะไม่สนใจผลลัพธ์ของการกระทำเลย ก็อาจจะขัดกับความเป็นจริง หากเจตนาและวิธีการถูกต้องแต่ทำให้เกิดผลเสียขึ้นอย่างมาก ก็อาจมีการคิดหาวิธีอื่นทดแทนเพื่อให้มีการประนีประนอมเกิดขึ้น โดยต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ด้วย หากเจตนาและวิธีการถูกต้อง แต่เกิดผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจบ้าง ทางบริษัทก็ต้องพิจารณาและปฏิบัติเป็นกรณีๆ ไป

สรุป

การบูรณาการแนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ในทัศนะของอิมมานูเอล คานท์กับจริยศาสตร์ธุรกิจ มีแนวคิดที่ใช้เจตนาเป็นเกณฑ์ตัดสินการกระทำ การกระทำที่ถูกหรือดีนั้น ต้องเป็นการกระทำที่เกิดจากเจตนาดี ซึ่งเจตนาดีของคานท์ก็คือเกิดจากสำนึกในหน้าที่ มิใช่จากอารมณ์หรือความรู้สึก และการกระทำที่เกิดจากสำนึกในหน้าที่ก็คือการทำตามคำสั่งไม่มีเงื่อนไข ซึ่งถือเป็นกฎศีลธรรมของคานท์ การกระทำที่ถูกหรือการกระทำที่ดีคือ การกระทำตามกฎศีลธรรม ชีวิตที่ดีในทรรศนะของคานท์มิใช่ชีวิตที่มีความสุข แต่เป็นชีวิตที่อยู่ภายใต้กฎศีลธรรม

องค์ประกอบของจริยธรรมทางธุรกิจควรยึดหลักคุณธรรมหรือคุณความดีเป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจที่ควรประพฤติปฏิบัติซึ่งประกอบด้วยคุณธรรมด้านต่างๆ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทุกด้านจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของจริยธรรมทางธุรกิจที่สำคัญมากได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ความเสียสละ ความอดทน และความกตัญญูรวมถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกัน มาเป็นต้นแบบทางจริยศาสตร์ในการดำเนินธุรกิจ หากนักธุรกิจสามารถใช้คุณธรรมได้ทุกด้านย่อมเป็นสิ่งที่จรรโลงให้ผู้นั้น มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับนิยมยกย่องของสังคม ซึ่งในความเป็นจริงในทางธุรกิจ แนวคิดของของคานท์ อาจไม่เหมาะสมกับเป้าหมายทางธุรกิจทั่วไปที่ให้ความสำคัญกับกำไรซึ่งเป็นตัวประเมินว่าธุรกิจ

นั้นๆ ประสบผลสำเร็จ แต่งานของคานท์ มุ่งประเมินความสำเร็จที่เจตนาและจริยธรรม ดังนั้น ในแง่ของการบูรณาการแนวคิดกับจริยศาสตร์ธุรกิจ อาจเป็นเพียงข้อเสนอที่อาจมีความเป็นไปได้น้อยในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก แต่อาจเหมาะสมกับธุรกิจขนาดใหญ่

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ บุญเจือ. (2551). *คู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากล*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
- กิริติ บุญเจือ. (2528). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
- ซัชชัย คุ่มทวีพร. (2540). *จริยศาสตร์ : ทฤษฎีและการวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเคล็ดไทย
- นันทวุฒิ พิพัฒน์เสรีธรรม, (2550). *การแสวงหาคำไรของธุรกิจกับระบบทุนนิยมอุปถัมภ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษากลุ่มธุรกิจตระกูลชินวัตร*. รายงานการวิจัย. คณะเศรษฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). *พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2528). *จริยศาสตร์เบื้องต้น : มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
- Frederick, C. (1966). *A History of Philosophy*. New York: Image Book.
- Immanuel Kant. (1969). *The Moral Law, translated and analyzed by H.J. Paton* London: Hutchinson
- Immanuel Kant. (1998). *Critique of Pure Reason* .tr. by Paul Guyer and Allen W.Wood. New York : Cambridge University
- Immanuel Kant. (1960). *Religion with in The Limits of Reason*. New York: Harper & Row.
- Ross, W. D. (1930). *The Right and the Good*. Oxford: The University Press.
- Russell, D. W. (1995). *The Dignity of Man*. New York: Harper

นโยบายสาธารณะ : ชิม ซ้อป ใช้ ในประเทศไทย

Problem Solving on Financial Asset Inequality

สุจิตรา คุ่มฉาย,
อัชรี กุลบุตร, ดนัย จันทรสามเรื่อน และ ศรชัย ท้าวมิตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Sujitra Khumchay,
Atcharee Kullaboot, Danai Chansamruean and Sornchai Taomitr
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, ying_khumchay@hotmail.com

บทคัดย่อ

นโยบายสาธารณะ เป็นเสมือนกลไกหลักสำคัญในการดำเนินงานของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐทุกแห่ง ซึ่งการกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นการตัดสินใจวางแนวทางกว้าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาหรือการตอบสนองความต้องการ สิ่งสำคัญคือการตัดสินใจว่าจะกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างไรต้องอาศัยข้อมูลและใช้เทคนิคและทฤษฎีช่วยตัดสินใจ นโยบาย ชิม ซ้อป ใช้ เป็นอีกหนึ่งโครงการภายใต้นโยบายประชารัฐ ที่เกิดขึ้นเพื่อกระตุ้นการใช้จ่าย และเศรษฐกิจภายในประเทศไทย และเป็นหนึ่งในชุดมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจมหภาค ที่รัฐบาลประกาศในเดือน สิงหาคม 2562 เพื่อรับมือกับเศรษฐกิจที่กำลังชะลอตัวจากพิษสงครามการค้าสหรัฐฯ-จีน ร่วมกับมาตรการอื่น ๆ ซึ่งประกอบด้วย “ชิม” สำหรับการใช้ในร้านอาหารและเครื่องดื่ม “ซ้อป” สำหรับการใช้ซื้อสินค้าในร้านค้าทั่วไปที่ร่วมโครงการ สินค้าโอท็อปวิสาหกิจชุมชน และร้านธงฟ้าประชารัฐ และ “ใช้” สำหรับบริการเพื่อการท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรม แพคเกจทัวร์ และค่าไกด์ จุดประสงค์หลักของนโยบายนี้ คือส่งเสริมการใช้จ่ายร่วมกับการท่องเที่ยวภายในประเทศและสนับสนุนการใช้จ่ายผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่เรียกว่า g-Wallet โดยการแจกเงิน 1,000 บาท ให้ประชาชนจำนวน 10 ล้านคนแรก ที่เข้ามาลงทะเบียนในเว็บไซต์ ผ่านแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” ในขณะที่ร้านค้าใช้แอปพลิเคชัน “ถุงเงิน” แต่ผลตอบรับที่ออกมา นั้น ประชาชนใช้จ่ายจากเงินที่รัฐบาลแจกเท่านั้น มีการใช้จ่ายผ่านกระเป๋าใบที่ 2 ในอัตราน้อย ทำให้มาตรการนี้ไม่ได้กระตุ้นเศรษฐกิจได้ดีเท่าที่ควรจะเป็น

คำสำคัญ : นโยบายสาธารณะ; ชิม ซ้อป ใช้; กระตุ้นเศรษฐกิจ

Abstracts

Public policy It is the main operating mechanism of all government and government agencies. The public policy making is a decision to formulate a broad approach to solving problems or developing or meeting needs. It is important to decide how to formulate public policy, it requires information and techniques and theories to help make decisions. That happened to stimulate spending And the economy in Thailand And is one of the macro economic stimulus packages The government announced in August 2019 to cope with the slowing economy from the poison of the US-China trade war. Together with other measures, which include "Tasting" for use in food and beverage stores, "Shop" for shopping at participating general stores. OTOP products, community enterprises And the Blue Flag Shop Pracharat and "Used" for tourism services including hotels, packages, tours and guide fees. The main purpose of this policy. It is to promote spending in conjunction with domestic tourism and to support spending through electronic payment systems. Also known as g-Wallet by giving 1,000 baht to the first 10 million people who entered the website Through the "purse" app, while the store uses the "purse" app, the feedback that comes out is People spend only from the money distributed by the government. There was a low rate of spending through the second bag, so this measure did not stimulate the economy as well as it should have been.

Keywords : Public policy; use shopping; stimulate the economy

บทนำ

การพัฒนาประเทศและการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศเพื่อให้มีเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นปัญหาที่ต้องเผชิญ รัฐบาลจึงพยายามอย่างเข้มข้นในการกอบกู้วิกฤติเศรษฐกิจหลายมาตรการ การกำหนดนโยบายสาธารณะ หรือ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Public Policy Making” นักวิชาการบางท่านอาจเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น “การวางนโยบาย” หรือ “การตัดสินใจ

นโยบาย” โดยมีผู้ให้ความหมายไว้หลายอย่างเช่น Dror (1968 : 182) และ จุมพล หนีมพานิช (2549 : 191) กล่าวว่า การกำหนดนโยบาย คือ การตัดสินใจนโยบายของรัฐที่จะตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน การตัดสินใจ (Decision Making) ที่มีประสิทธิภาพเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน สอดคล้องกับสถานการณ์การตัดสินใจนั้น

โครงการ “ชิม ช้อป ใช้” คณะผู้ศึกษาเห็นว่าได้ใช้ทฤษฎีหลักการและเหตุผล (The Rational-Comprehensive Theory) ที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์และวิทยาการจัดการใช้เพื่อวิเคราะห์ทางเลือกในการตัดสินใจของบุคคลและขององค์การเพื่อการบรรลุเป้าประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายสูงสุด

โครงการ ชิม ช้อป ใช้ เป็นหนึ่งในชุดมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจมหภาค ที่รัฐบาลประกาศในเดือนสิงหาคม 2562 เพื่อรับมือกับเศรษฐกิจที่กำลังชะลอตัวจากพิษสงครามการค้าสหรัฐฯ-จีน ร่วมกับมาตรการอื่น ๆ ซึ่งจุดประสงค์หลักของนโยบายนี้ คือ ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศและสนับสนุนการใช้จ่ายผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่เรียกว่า g-Wallet และเป็นมาตรการกระตุ้นการบริโภค

ภาคเอกชน มีการออกแบบกลไกในจ่ายเงิน เพื่อการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลและการใช้ระบบการชำระเงินออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันให้กระจายถึงกลุ่มคน โดยใช้เงินโอนจากรัฐบาลในการสร้างแรงจูงใจ นอกจากนี้ยังส่งเสริมในด้านของธุรกิจท่องเที่ยวเนื่องจากการมีการกำหนดเงื่อนไขในการใช้เงินโอนจากรัฐในต่างจังหวัด (นอกที่อยู่ภูมิลำเนาในบัตรประชาชน) โครงการ ชิม ช้อป ใช้ จึงเสมือนถูกออกแบบมาเพื่อตอบสนอง 3 วัตถุประสงค์คือ

1) ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล โดยให้มีการลงทะเบียนแอปพลิเคชัน และรับเงินผ่าน G-wallet ซึ่งจากข้อมูลในเฟสแรก ยอดการใช้จ่ายส่วนใหญ่จะอยู่ในจังหวัดรอบ ๆ กรุงเทพฯ และหัวเมืองใหญ่ในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเข้าถึงระบบออนไลน์ทั้งโดย 4G, broadband, Wifi ที่ดีเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ดังนั้น การตั้งความหวังให้มีการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล และระบบการชำระเงินออนไลน์ ที่เพิ่มขึ้นยังคงไม่มีความชัดเจน

2) ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ผลของมาตรการในเฟสแรกแสดงถึงการใช้จ่ายในจังหวัดที่ใกล้เคียงกับจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางในแต่ละภูมิภาค ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการจ่ายเงินตามปกติที่ไม่ใช่การจ่ายเงินระหว่างการท่องเที่ยว จำนวนเงินที่ได้ยังไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายหลักในการท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พัก พาหนะเดินทาง ทำให้ผลต่อการจูงใจในคนเดินทางท่องเที่ยวเพื่อใช้สิทธิ์ตามมาตรการนี้มีอยู่จำกัด

3) ด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจมหภาคที่กำลังชะลอตัวจากการหดตัวของส่งออกจากผลของความขัดแย้งทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน โดยพุ่งประเด็นไปที่การกระตุ้นการบริโภคในประเทศ

มาตรการควบคุมโครงการชิม ช้อป ใช้ มีหลักเกณฑ์การลงทะเบียนของภาคเอกชนที่ต้องการร่วมโครงการคือ ต้องเป็นผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่ได้จดทะเบียนพาณิชย์ หรือมีหนังสือรับรองจากหน่วยงานราชการ มีบัตรประจำตัวประชาชนผู้ประกอบการ หรือหนังสือมอบอำนาจจากผู้ประกอบการ มีโทรศัพท์มือถือ Smart phone และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ใช้โหลดแอปพลิเคชัน “ถูกเงิน” มีบัญชีเงินฝากธนาคารกรุงไทย แบบออมทรัพย์หรือกระแสรายวัน และมีสถานที่ตั้งร้านค้าที่ชัดเจน ทั้งนี้มีหลักเกณฑ์การลงทะเบียนของภาคประชาชนที่ต้องการร่วมโครงการ โดยมีเงื่อนไขดังนี้

- (1) เป็นบุคคลสัญชาติไทย มีบัตรประจำตัวประชาชน
- (2) มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ณ วันที่ลงทะเบียน
- (3) มีโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟนที่สามารถเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตและมีอีเมล โดยลงทะเบียนผ่านเว็บ “ชิม ช้อป ใช้”

นโยบายชิม ช้อป ใช้ เป็นมาตรการหนึ่งของรัฐบาล ที่ให้หลักการบริหารรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ที่กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดการปฏิบัติงานที่ชัดเจน โดยจะกำหนดเป็นเชิงปริมาณ มุ่งเน้นควบคุมผลที่ออกมา โดยการจัดสรรทรัพยากร และการให้รางวัลประชาชน โดยจะเชื่อมโยงกับการวัดผลการปฏิบัติงานมิได้ถูกกำหนดจากหน่วยงานส่วนกลางในระบบราชการ เน้นผลสำเร็จของภารกิจมากกว่าที่จะเน้นในเรื่องของ

กระบวนการ เป็นแนวคิดที่สนับสนุนการดำเนินการกิจของรัฐโดยใช้กลไกตลาดเพิ่มขึ้น หรือที่เรียกว่า “Marketization” ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะควบคู่ไปด้วย

นโยบาย ชิม ซ้อป ใช้ : ใครเข้าถึงบ้าง?

โครงการชิม ซ้อป ใช้ เป็นมาตรการที่ดำเนินการกระตุ้นเศรษฐกิจได้ในระยะสั้นเท่านั้นแต่ก็มีความจำเป็นอย่างมากในการบรรเทาเบื้องต้นที่จะต้อง “กระจายรายได้” ลงไปสู่เศรษฐกิจระดับล่าง (Micro Economics) ให้ได้มากที่สุด ป้องกันเม็ดเงินไหลออก และที่เงินผิดด้วยส่วนหนึ่ง

ชิม ซ้อป ใช้ เป็นการดึงเงินจาก “ผู้มีรายได้ปานกลาง ถึง ผู้ที่มีรายได้สูง” ให้ “เติมเงิน” ของตนเข้า “G-Wallet” และออกไปใช้จ่ายใช้สอยใน “เศรษฐกิจระดับล่าง” บ้าง ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปอยู่แล้ว .. ปัจจุบัน มีแพลตฟอร์มบริการออนไลน์ (Digital Services Platforms) ต่างๆ มากมาย รวมถึง บางครั้งผู้คนสมัยใหม่มีรายได้จากธุรกิจออนไลน์มากขึ้นกว่าเดิม ทั้งผู้มีอิทธิพลทางการตลาด (Influences) ยูทูบเบอร์ (You Tubers) นักเล่นเกมส์ (Gamers) นักเขียนอิสระ (Content Writers) นักสร้างสรรค์เนื้อหาต่างๆ (Content Creators) และอีกหลายๆอาชีพที่เกิดขึ้นมาใหม่ในปัจจุบัน เป็นต้น เป็นอีกแรงหนึ่ง ที่ทำให้เงินลงไปไม่ถึงผู้ประกอบการรายย่อย (Micro Businesses) อื่นๆ รวมถึง การไปเที่ยวต่างประเทศทำได้ง่ายขึ้นและบ่อยขึ้นในปัจจุบันทำให้คนเลือกไปเที่ยวต่างประเทศมากกว่าท่องเที่ยวภายในประเทศ

เป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้เข้าสู่ระบบนิเวศ “การซื้อ-ขายและชำระเงินออนไลน์” (e-Commerce) ผ่าน “กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์” (e-Wallet) ด้วยโมเดล Freemium และ Cash back นี้ เป็นวิธีเดียวกับแพลตฟอร์มใหญ่ๆ ใช้ดึง “ผู้ใช้งานใหม่” (New Entry Users) เข้าสู่แพลตฟอร์มอาทิการใช้โค้ดส่วนลด (Discount Coupon) หรือ โปรโมชั่น จัดส่งฟรีที่ทำให้ผู้คนหันมาใช้บริการของผู้ให้บริการนั้นๆ ซึ่งถือเป็น “กิจกรรมใช้จ่ายเพื่อการลงทุน” (Capital Expenditures) เพื่อเปลี่ยน “พฤติกรรมผู้บริโภค” (Customer Behavior) ให้หันมาใช้บริการของตน.. ในทางเดียวกันในส่วนมาตรการของรัฐ เป็นการใช้เม็ดเงิน 1,000 บาท และ Cash back 15% เพื่อดึงทั้ง “ผู้ซื้อ” และผู้ขายหรือ “ผู้ประกอบการ” (Businesses) ให้สามารถใช้แพลตฟอร์มชำระเงินออนไลน์แบบนี้ได้มากขึ้น เพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่ “สังคมไร้เงินสด” (Cashless Society) เพื่อประโยชน์ในการวางรากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ต่อไป

การดึงเงินออกจากกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางน่าจะเป็นทางออกที่ดีส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศรวมถึงมีโอกาสที่คนกลุ่มนี้จะควักกระเป๋าตัวเองจ่ายเพิ่มลงไประหว่างการเข้าร่วมโครงการ หรือระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ ได้อีกด้วยสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) “ในยุคปัจจุบันคนที่มีอำนาจมากที่สุดคือ คนที่มีฐานข้อมูลในมือมากที่สุด” และต้องเป็นแพลตฟอร์มขนาดใหญ่ ในการรองรับ

ผู้ใช้งานจำนวนมาก การวางฐานระบบปัญญาประดิษฐ์ Artificial Intelligence (AI) เพื่อการจัดการฐานข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ต่างๆ รวมถึงความปลอดภัยของฐานข้อมูล เป็นประโยชน์กับการทำงานในอนาคต ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการนำข้อมูลตรงนี้ไปวางแผนและนโยบายทางด้านเศรษฐกิจต่อไป ว่าใครใช้จ่ายกับสินค้าอะไร จำนวนที่ใช้จ่ายมีแค่ไหน และทำไมถึงเป็นอย่างนั้น

ด้านมาตรการควบคุมโครงการชิม ซ้อป ใช้ : พบว่า มีหลักเกณฑ์การลงทะเบียนของภาคเอกชนที่ต้องการร่วมโครงการคือ ต้องเป็นผู้ประกอบการที่เป็น นิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่ได้จดทะเบียนพาณิชย์ หรือมีหนังสือรับรองจากหน่วยงานราชการ มีบัตรประจำตัว ประชาชนผู้ประกอบการ หรือหนังสือมอบอำนาจจากผู้ประกอบการ มีโทรศัพท์มือถือ Smart phone และเครือข่าย อินเทอร์เน็ตที่ใช้โหลดแอปพลิเคชัน “ถุงเงิน” มีบัญชีเงินฝากธนาคารกรุงไทย แบบออมทรัพย์หรือกระแสรายวัน และมีสถานที่ตั้งร้านค้าที่ชัดเจน

โครงการชิม ซ้อป ใช้ นโยบายสาธารณะที่เป็นเสมือนกลไกหลักสำคัญในการดำเนินงานของรัฐบาล ด้วยเหตุที่นโยบายเป็น “กิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐบาลจัดทำขึ้น” หรือ “แผนงานหรือโครงการ” หรือ “แนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐได้กำหนดขึ้น” เพื่อเจตนาในการแก้ไขปัญหาในระยะสั้น (วรเดช จันทรศร , 2540 : 34) ที่มุ่งเน้นหนักที่กระบวนการของการกำหนดนโยบาย (policy formulation process) และการศึกษาผลกระทบของนโยบาย (policy impact) ในความคิดของคณะผู้ศึกษา มีความคิดเห็นว่า นโยบายสาธารณะ ไม่ควรเป็นนโยบายที่ต้องทำให้ได้ใจประชาชนในเชิงประชานิยม และประชาชนทุกคนควรได้รับสิทธิในการเข้าถึงนโยบายได้ง่ายและได้รับการดูแลอย่างเท่าเทียมกัน

นโยบายล้มเหลวหรือไม่

กลุ่มเป้าหมาย (อาจ) ไม่ได้เข้าร่วมโครงการมากเพียงพอ กล่าวคือ มีโอกาสสูงที่กลุ่มคนที่มีกำลังซื้ออยู่ในระดับปานกลาง หรือระดับสูง ไม่ได้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เพราะอาจจะมองว่าให้สิทธิกับคนอื่นแทนตน หรือมองว่า สิทธิไม่คุ้มค่ามากพอ หรือไม่ได้เข้าร่วมด้วยวัตถุประสงค์อื่นๆ เป็นต้น เพราะจำนวนสิทธิ ชิม ซ้อป ใช้ มีเพียง 10 ล้านคนเท่านั้น จากประชากรทั้งสิ้นประมาณ 66 ล้านคนและจำนวนเม็ดเงินจากกระเป๋าที่ 2 ซึ่งเป็นเป้าหมายที่โครงการต้องการ อาจไม่ได้ตามเป้าหมายที่วางเอาไว้กลุ่มเป้าหมายที่รัฐบาลต้องการให้ใช้จ่าย “ระว่างการใช้จ่าย” มากขึ้นกว่าเดิม เพราะจากสถานการณ์เศรษฐกิจแบบนี้ควรออมเงินให้ได้มากที่สุด ซึ่งความคิดนี้ เป็นความคิดเห็นที่ส่งผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยตรง หากทุกคนไม่ใช้จ่ายออกมาเลย ธุรกิจ ห้างร้าน บริษัท จะดำเนินธุรกิจไปข้างหน้าไปได้อย่างไร เศรษฐกิจจะเติบโตได้อย่างไร หรืออาจจะด้วยปัญหา “หนี้ครัวเรือน” (Household Debt) ที่เพิ่มสูงขึ้น เป็นการใช้จ่ายที่มากเกินไปของบุคคล ทำให้ “กำลังซื้อลดลง”

(Purchasing Power) อาจส่งผลทำให้จำนวนเม็ดเงินเป้าหมายจากกระเป๋าที่ 2 ที่โครงการต้องการ อาจไม่ได้ตามเป้าหมายที่วางเอาไว้

ในเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่วันนั้นจำนวนเงินที่ได้ยังไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายหลักในการท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พัก พาหนะเดินทาง ทำให้ผลต่อการจูงใจในคนเดินทางท่องเที่ยวเพื่อใช้สิทธิ์ตามมาตรการนี้มีอยู่จำกัด และร้านค้ารายย่อยบางร้านตั้งอยู่ไกลจากแหล่งชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยวเมื่อสถานที่ตั้งอยู่ห่างไกลมากๆ ทำให้ผู้ใช้จ่ายรู้สึกว่าจะเดินทางไปไกลเพื่อใช้จ่ายทำไม ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดการใช้จ่ายไม่ตรงวัตถุประสงค์ของโครงการและทำให้เกิดการใช้จ่ายในจุด หรือร้านค้าที่สะดวกกว่า ก็จะส่งผลต่อการกระจายรายได้ลงสู่ร้านเล็กๆ พิจารณาจากบริการรับจ้างซื้อสินค้าจัดส่งถึงที่ (Delivery Services) ที่ค่อยๆ เติบโตขึ้น ซึ่งบ่งบอกรูปแบบลักษณะพฤติกรรมผู้คน (Behaviors) ได้ส่วนหนึ่งการหมุนเวียนเงินในระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันทำได้ยากขึ้น มีหลายปัจจัยที่จะทำให้การหมุนเวียนเงินในระบบเศรษฐกิจไม่ได้จำนวนรอบที่ควรจะเป็นตามทฤษฎี

เป้าหมายที่จะส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล และระบบการชำระเงินออนไลน์ไม่มีความชัดเจนโครงการ ชิม ช้อป ใช้ ยังมีการจำกัดจำนวนการลงทะเบียนในแต่ละวัน และใช้ระบบมาก่อนได้ก่อน ทำให้เกิดเป็นคอขวดในระบบ ซึ่งไม่สามารถรองรับการใช้งานพร้อมกันจำนวนมากได้ในเวลาสั้น ๆ ซึ่งความยุ่งยากและปัญหาในการลงทะเบียนเหล่านี้ ไม่ได้จูงใจให้คนที่ไม่คุ้นเคยกับการชำระเงินออนไลน์ หันมาใช้งานได้ ดังนั้น หากจะต้องการตอบสนองวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการใช้ระบบชำระเงินออนไลน์ ไม่ควรจะมีการจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ และอาจลดเงินอุดหนุนจากภาครัฐต่อคนลง เพื่อให้สามารถลงทะเบียนได้ครบทุกคน และไม่จำเป็นต้องแย่งกันลงในช่วงเริ่มเปิดซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาระบบล่มแม้ว่าการใช้จ่ายผ่านกระเป๋าแรกจะมีผู้เข้าร่วมโครงการและใช้จ่ายได้ครบตามจำนวนเงินโอน (1,000 บาทต่อคน รวมเป็นเงิน 13,000 ล้านบาท) ผลต่อการกระตุ้น GDP ในปี 2562 มีน้อยมาก โดยจะมีผลอย่างมากที่สุดคือกระตุ้นให้ GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1

ในความคิดเห็นของคณะผู้ศึกษา นโยบาย ชิม ช้อป ใช้ มีข้อจำกัด ดังนี้

1. นโยบายได้นำภาษีของคนส่วนรวมไปแจกคนเพียงบางกลุ่ม ควรนำเงินภาษีในส่วนนี้ไปสร้างงาน สร้างอาชีพ ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัย

2. กลุ่มเป้าหมาย อาจจะได้ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ชิม ช้อป ใช้ มากเพียงพอ กล่าวคือ มีโอกาสสูงที่กลุ่มคนที่กำลังซื้ออยู่ในระดับปานกลางหรือระดับสูง ไม่ได้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ เพราะอาจจะมองว่าให้สิทธิ์กับคนอื่นแทนตน หรือมองว่าสิทธิ์ไม่จูงใจมากพอ หรือไม่ได้เข้าร่วมด้วยวัตถุประสงค์อื่นๆ เป็นต้น เพราะอย่าลืมว่า มีจำนวนสิทธิ์จำกัดเพียง 10 ล้านคนเท่านั้น จากประชากรทั้งสิ้นประมาณ 66 ล้านคน

3. จำนวนเม็ดเงินจากกระเป๋าที่ 2 ของประชาชน ซึ่งเป็นเป้าหมายที่โครงการฯ ต้องการ หากประชาชนที่ได้รับสิทธิ ชิม ช้อป ใช้ ได้ออกไม่ใช้จ่ายเลย ธุรกิจ ห้างร้าน บริษัท จะดำเนิน

ธุรกิจไปข้างหน้าไปได้อย่างไร เศรษฐกิจจะเติบโตได้อย่างไร ซึ่งการประกันความเสี่ยงของทุกท่านจริงๆ ควรอยู่ในรูปของการลงทุนมากกว่า เก็บไว้เฉยๆ ไม่นำออกมาใช้จ่าย และในทางกลับกัน แต่ประชาชนก็ไม่ควรที่จะออกมาใช้จ่ายที่มากเกินไปเช่นกัน เพราะจะเป็นการสร้างภาระให้กับตนเอง เนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดี

4. ร้านค้ารายย่อยบางร้านตั้งอยู่ไกลจากแหล่งชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยว เมื่อสถานที่ตั้งอยู่ห่างไกลมากๆ จะส่งผลทำให้เกิดการใช้จ่ายไม่ตรงวัตถุประสงค์ของโครงการ และทำให้เกิดการใช้จ่ายในจุดให้บริการหรือร้านค้าที่สะดวกกว่า

5. นโยบายชิม ช้อป ใช้ เป็นนโยบายประชานิยมที่ทราบกันดีว่าขาดความยั่งยืน เพราะทุ่มงบประมาณมหาศาลลงไปแล้ว สิ่งที่ได้กลับมาคือความหวังที่ว่าจะเก็บภาษีเข้าคลังได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากเศรษฐกิจฟื้นตัว เป็นนโยบายที่ยัดเงินใส่มือประชาชน ซึ่งหากพิจารณาแล้วอาจจะมีความตรงกันข้ามกับวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของรัฐบาลที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” และในทางกลับกัน หากรัฐบาลนำเงินเหล่านี้ไปลงทุนกับโครงการขนาดใหญ่ ผลลัพธ์ที่ได้คือสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจในอนาคต น่าจะพัฒนาเศรษฐกิจได้ยั่งยืนกว่า

นโยบายชิม ช้อป ใช้ : ทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์

ในปัจจุบัน กรอบแนวคิดของรัฐประศาสนศาสตร์แบบเดิมไม่เพียงพอต่อการพัฒนาการของสังคมระบอบประชาธิปไตย แนวคิดรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง (Civic Public Administration) จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ โดยสนับสนุนการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมือง เพื่อให้การดำเนินการทางสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง (นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์, 2558 : 161-179) ซึ่งจะเข้ากับบรรยากาศ ประชาชนมาก่อนเสมอ ทุกกรอบการพัฒนาประเทศจึงมุ่งเน้นที่จะตอบสนองความต้องการเบื้องต้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

จากแนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก การมุ่งเน้นประสิทธิผลหรือผลสัมฤทธิ์ (Effectiveness) ประการที่สอง การมุ่งเน้นเรื่องคุณภาพ (Quality) หรือความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Customer Satisfaction) และประการสุดท้าย การมุ่งเน้นหลักความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งองค์ประกอบนี้สอดคล้องประสานกับสภาพแวดล้อมทางการบริหารที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ต้องมีปรับตัวตามเพื่อความความเข้มแข็งในการอยู่รอดและมีความสามารถเชิงการแข่งขัน ดังนั้น หลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ ที่องค์การภาครัฐส่วนใหญ่นำไปใช้หรือประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ได้แก่ Re-Engineering, Downsizing, Benchmarking, Reinventing, Change Management, Total

Quality Management, Good Governances, Balanced Scorecard, Swot Analysis, Strategic Management, Knowledge Management, Results Base Management, และ Competencies เป็นอาทิ

คณะผู้ศึกษา มีความคิดเห็นว่านโยบายชิม ช้อป ใช้ เป็นนโยบายในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ ที่รัฐบาลมุ่งจะกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยมีการใช้หลักการบริหารองค์การ (Principle of Administrative Organization) ของเฮนรี ฟาโยล์ (Henry Fayol) ซึ่งเป็นนักวิศวกรอุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศส ที่ให้ความสำคัญกับหน้าที่ทางการจัดการเป็นพิเศษ โดยได้แยกการศึกษาเป็น 2 ประเด็น คือ 1) หลักการจัดการ (principle of management) และองค์ประกอบของหน้าที่ทางการจัดการ (element of management) ที่เรียกชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า POCCC คณะผู้ศึกษาเห็นว่า สามารถอธิบายถึงนโยบายชิมช้อป ใช้ ได้ดังนี้

1) Planning หมายถึง การวางแผน

นโยบายชิม ช้อป ใช้ ได้มีการวางหลักเกณฑ์การลงทะเบียนของภาคเอกชนที่ต้องการร่วมโครงการ คือ ต้องเป็นผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่ได้จดทะเบียนพาณิชย์ หรือมีหนังสือรับรองจากหน่วยงานราชการ มีบัตรประจำตัวประชาชนผู้ประกอบการหรือหนังสือมอบอำนาจจากผู้ประกอบการ มีโทรศัพท์มือถือ Smart phone และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ใช้โหลดแอปพลิเคชัน “ถุงเงิน” มีบัญชีเงินฝากธนาคารกรุงไทย แบบออมทรัพย์ หรือกระแสรายวัน และมีสถานที่ตั้งร้านค้าที่ชัดเจน ทั้งนี้ มีหลักเกณฑ์การลงทะเบียนของภาคประชาชนที่ต้องการร่วมโครงการ โดยมีเงื่อนไขดังนี้ (1) เป็นบุคคลสัญชาติไทย มีบัตรประจำตัวประชาชน (2) มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ณ วันที่ลงทะเบียน และ (3) มีโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟนที่สามารถเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตและมีอีเมล โดยลงทะเบียนผ่านเว็บ “ชิม ช้อป ใช้”

รัฐบาลได้วางแผนในการใช้งบประมาณ สำหรับเฟส 1 เงินสนับสนุน 10,000 ล้านบาท (งบกลางปี 62) เงินชดเชย 9,050 ล้านบาท (งบประมาณปี 63) สำหรับเฟส 2 เงินสนับสนุน 2,000 ล้านบาท (งบกลางปี 62) เงินชดเชย 9,050 ล้านบาท (งบประมาณปี 63) และสำหรับเฟส 3 เงินชดเชย 9,050 ล้านบาท (งบประมาณปี 63) (ผู้แทนจากภาครัฐ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2563)

2) Organizing หมายถึง การจัดองค์การ

โครงการนี้ได้ใช้โครงสร้างการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ อาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานหลักและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ประกอบด้วย กระทรวงการคลัง ธนาคารกรุงไทย จากัด (มหาชน) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และหน่วยงานอื่นของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ผู้ประกอบการ ร้านค้า และเอกชน ได้กระจายสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารภาคเอกชนกำหนดนโยบายขนส่งและกระจายสินค้าไปสู่หน้าร้าน มีการใช้แผนระยะสั้นในการกระตุ้นยอดขาย และการกระจายสินค้าไปสู่ร้านค้าและผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้เกิดความเพียงพอต่อประชาชน

3) Commanding หมายถึง การสั่งการ

โครงการนี้ได้ใช้ระบบการสั่งการให้บุคลากรของแต่ละหน่วยงานทำหน้าที่ต่างกัน เช่น พนักงานของธนาคารกรุงไทยฯ ดำเนินงานเรื่อง IT, เจ้าหน้าที่ของกรมบัญชีกลาง ดำเนินงานเรื่องหลักเกณฑ์คำขอตังหมดของผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม ที่พัก โฮมสเตย์ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง, เจ้าหน้าที่ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ดำเนินงานเรื่องการประสานงานและให้ข้อมูลกับผู้ประกอบการรีสอร์ท โฮมสเตย์ และร้านค้าที่พักต่างๆ เจ้าหน้าที่กระทรวงดิจิทัลฯ ดำเนินงานเรื่องข้อมูลและระบบการติดต่อสื่อสาร และกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ปอท.) ดำเนินงานเรื่องการตรวจสอบและจับกุมผู้กระทำความผิดทางเทคโนโลยี หรือการปลอมแปลงสิทธิ การหลอกลวงและการสวมสิทธิ

4) Coordinating หมายถึง การประสาน

รัฐบาลได้ประสานไปยังกระทรวงการคลัง ธนาคารกรุงไทย จากัด (มหาชน) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และหน่วยงานอื่นของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐได้ดำเนินการผ่านการจัดทำสื่อช่องทางที่หลากหลาย เช่น ช่องทางของภาครัฐผ่านกระทรวงการคลัง ผ่านคลังจังหวัด ธนาคารกรุงไทยฯ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การประชาสัมพันธ์ของภาคเอกชน มีการผ่านการจัดทำโปรโมชั่น การสื่อสารทางการตลาด และการประชาสัมพันธ์โครงการทั้งในรูปแบบออฟไลน์ และรูปแบบออนไลน์ บอกปากต่อปาก ของผู้ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้อง

การปรับแนวทางการประชาสัมพันธ์ของร้านค้าหรือสถานประกอบการในรูปแบบใหม่ที่มีความสอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ปัจจุบันของประชาชน เช่น การจัดทำแผ่นประชาสัมพันธ์ ใบ/ป้ายประกาศ ทั้งทางสื่อออฟไลน์และออนไลน์ ซึ่งที่ได้ผลมากที่สุด คือ การบอกปากต่อปากว่าสามารถใช้สิทธิได้ในร้าน ทำให้ยอดขายเพิ่มสูงขึ้นชัดเจน จากเดิมทางร้านค้า ร้านอาหาร ผู้ประกอบการ โรงแรม โฮมสเตย์ และบ้านพักต่างๆ ซึ่งสามารถรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในช่วงต้นเดือนเป็นประจำอยู่แล้ว ก็ทำให้เกิดความสะดวกแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น

5) Controlling หมายถึง การควบคุม

ในการกำกับควบคุม ดูแล จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ และเพิ่มระยะการดำเนินการออกมาหลายเฟส มีการทบทวนย้อนกลับในด้านงบประมาณ และในทางปฏิบัติได้มีการปรับแนวทางการประชาสัมพันธ์ สถานประกอบการได้เตรียมความพร้อมของพนักงานจัดเรียงสินค้าหน้าร้านเพื่อให้รองรับการมาซื้อสินค้าของภาคประชาชน (1) การจัดเรียงประกอบด้วย การเติมของ โดยใช้หลักการการ Facing ด้วยการหันตราสินค้าออกให้สะดวกต่อการพบเห็นและหยิบสินค้า โดยการผลัดสินค้าให้มีอยู่เต็มชั้นวางสินค้าและอยู่บริเวณด้านหน้าของชั้นวางสินค้า เพื่อให้ลูกค้าหยิบง่าย การทำ FIFO (first in first out) เพื่อตรวจสอบสินค้าและจัดเรียงสินค้าที่เข้ามาก่อนเพื่อให้ประชาชนซื้อไปก่อน เป็นหลักของการจัดการหน้าร้าน (2) การจัดสรรบุคลากรประจำหน้า

ร้าน ด้วยการจ้างงานพนักงานเพิ่ม เพื่อประจำร้านในช่วงเวลาขายดี มีแนวทางการย้ายพนักงานจากสาขาหรือส่วนงานอื่น มาประจำพื้นที่ที่มีความนิยมในการใช้บริการ รวมถึงการจัดการด้านอัตราค่าจ้างพนักงานเพิ่มเป็นพนักงาน Part time ในช่วงเฉพาะเวลาที่ต้องการพนักงานเร่งด่วน และจ้างพนักงานรายวัน และ (3) การเตรียมความรู้และความเข้าใจของพนักงานเพื่อตอบข้อซักถามในประเด็นของการใช้สิทธิตามโครงการ และการเข้าไปแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากประเด็นด้านความขัดแย้ง ณ บริเวณร้านค้า เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ประชาชนที่มาใช้บริการ (สุรพันธ์ อธิสัจจานันท์, 2563 : 213-227)

คณะผู้ศึกษา ได้มีการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีแล้ว เห็นว่าโครงการชิม ช้อป ใช้ ของรัฐบาลเป็นโครงการที่ผ่านขั้นตอนการกำหนดนโยบาย ได้แก่ การระบุปัญหา การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการวิเคราะห์ปัญหากำหนดเป้าหมาย กำหนดขอบเขตและกรอบของนโยบายมาเป็นอย่างดีแล้ว เป็นโครงการที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น

หลัก ปรค ในโครงการ ชิม ช้อป ใช้

ในส่วนของการที่เราจะเอาหลักของรัฐประศาสนศาสตร์มาวิเคราะห์โครงการนี้เราก็สามารถใช้ได้ในหลายหลักเช่น POSDCORB (POSDCORB ที่นำเสนอโดย Luther H. Gulick และ Lyndall Urwick ที่มีความเชื่อว่าหลักการบริหารนี้สามารถนำไปใช้ได้กับการบริหารทุกระดับ ทุกขนาด ทุกสถานการณ์ โดยไม่มีข้อยกเว้น แต่ในความเป็นจริง การบริหารที่จะประสบ ความสำเร็จได้ไม่ใช่อาศัยหลักการบริหารเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ด้วย เช่น ค่านิยม ความเชื่อ พฤติกรรมของคน วัฒนธรรม ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ตลอดจน สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ล้วนมีอิทธิพลอย่างมากต่อความสำเร็จหรือความ ล้มเหลวในการบริหารงานทั้งสิ้น POSDCORB ของ Luther H. Gulick และ Lyndall Urwick หลักเกี่ยวกับหน้าที่ของหัวหน้าฝ่ายบริหาร (Chief Executive) 1. Planning - การวางแผน 2. Organizing - การจัดองค์การ 3. Staffing - การบรรจุ 4. Directing - การสั่งการ 5. Coordinating - การประสานงาน 6. Reporting - การรายงาน 7. Budgeting - งบประมาณ คือ

1. การวางแผนของโครงการ คือ นโยบายชิมช้อปใช้เป็นมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจฉบับล่าสุด จุดประสงค์หลักของนโยบายนี้คือส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศและสนับสนุนการใช้ผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่เรียกว่า g-Wallet โดยการแจกเงิน 1,000 บาทให้ประชาชนจำนวน 10 ล้านคนแรกที่เข้ามาลงทะเบียนในเว็บไซต์ ภายใต้เงื่อนไข 3 ข้อ คือ 1. เป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีบัตรประจำตัวประชาชน 2. อายุครบ 18 ปี ณ วันที่ลงทะเบียน 3. มีอีเมลเป็นของตัวเองและสมาร์ตโฟนของตัวเอง ซึ่งอาจเป็นการวางแผนที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ขึ้นอยู่กับมุมมองในแต่ละคน เพราะถ้าคนที่ไม่มีทุกอย่างหรือพร้อม

มากกว่าเช่นมีความเข้าใจในเทคโนโลยีเพราะบางคนอาจจะไม่ค่อยได้ใช้เทคโนโลยี ยกตัวอย่างเช่น คนที่มีอายุมากก็จะทำไม่เป็นเพราะนโยบายนี้นอกจากจะต้องใช้อินเตอร์เน็ตแล้วการที่จะลงโครงการต้องลงได้ตั้งแต่เพียงคืนและยังลงได้ซ้ำและขอพบมีปัญหาอีกด้วยเพราะจำนวนผู้ต้องการมีเยอะมากซึ่งโครงการนี้จะลงได้แค่วันละ 1000000 คนต่อวัน และการวางแผนของโครงการนี้ถือว่ามียอดดีข้อเสียอยู่จำนวนหนึ่งคือ

ข้อดี

1. กระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ร้านโชห่วย ร้านข้างทาง รถเข็น ตลาดสด ตลาดชุมชนสินค้า OTOP ฯลฯ
2. ร้านรายใหญ่เข้าร่วมโครงการได้เพียง 1 จังหวัด 20 จุดขาย เพื่อเป็นทางเลือก และอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน
3. เม็ดเงินที่เข้าไปในระบบเศรษฐกิจ ช่วยให้เกิดการลงทุนต่อการผลิต การซื้อขาย การจ้างงาน และลดภาระค่าครองชีพของประชาชนชั้นล่าง-กลาง โดยมีคน 1 ใน 7 ของประเทศได้รับประโยชน์ในทันที
4. เกิดการเรียนรู้ “สังคมไร้เงินสด” ในไทย เหมือน ATM ที่เข้ามาใหม่ ๆ ใครก็กลัว แต่คนไทยฉลาด เรียนรู้เร็ว
5. ระบบจ่ายเงินผ่านแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง ถูเงิน” จะถูกต่อยอด การรับสวัสดิการภาครัฐต่อไปในอนาคต ลดค่าธรรมเนียมการโอนเงิน
6. ฐานข้อมูล “คนลงทะเบียน” นำไปใช้กำหนดนโยบายสาธารณะในอนาคตได้ตรงตามความต้องการของประชาชนมากขึ้น
7. ร้านค้าต่าง ๆ เข้าสู่ระบบภาษีมากขึ้น รายได้รัฐบาลมากขึ้น นำมาสร้างสรรค์สวัสดิการเพื่อส่วนรวมได้มากขึ้น
8. สามารถเติมเงินแล้วรัฐจะจ่ายคืน 15% ของยอดจ่ายจริงแต่ไม่เกิน 4500 บาทต่อคน
9. เป็นนวัตกรรมด้านนโยบายที่เชื่อมโยงเทคโนโลยีดิจิทัล-ภาษี-การท่องเที่ยว-ร้านค้าขนาดเล็ก
10. เงิน 1,000 บาท เป็นเพื่อการจูงจูงการให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่อง ที่มีการใช้จ่ายเงินเข้าสู่ระบบและฐานราก โดยรัฐจะได้รับ “ผลประโยชน์” กลับมาให้หลายรูปแบบ

ข้อเสียคือ

1. เอาภาษีของคนส่วนรวมไปแจกคนเพียงบางกลุ่ม แทนที่จะเอาเงินภาษีในส่วนนี้ไปสร้างงานสนับสนุนงานวิจัย
2. กลุ่มเป้าหมาย อาจจะได้ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ชิมช้อปใช้ มากเพียงพอ กล่าวคือ มีโอกาสสูงที่ กลุ่มคนที่มีกำลังซื้ออยู่ในระดับปานกลาง หรือ ระดับสูง ไม่ได้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เพราะ อาจจะมองว่า ให้

สิทธิ์กับคนอื่นแทนตน หรือมองว่า สิทธิ์ไม่คุ้มค่ามากพอ หรือ ไม่ได้เข้าร่วมด้วยวัตถุประสงค์อื่นๆ เป็นต้น เพราะอย่าลืมว่า มีจำนวนสิทธิ์จำกัดเพียง 10 ล้านคนเท่านั้น จากประชากรทั้งสิ้นประมาณ 66 ล้านคน

3. จำนวนเม็ดเงินจากกระเป๋าที่ 2 ของประชาชน ซึ่งเป็นเป้าหมายที่โครงการต้องการ หากทุกคนไม่ใช่จ่ายออกมาเลย ธุรกิจ ห้างร้าน บริษัท จะดำเนินธุรกิจไปข้างหน้าไปได้อย่างไร เศรษฐกิจจะเติบโตได้อย่างไร ซึ่งการประกันความเสี่ยงของทุกท่าน จริงๆควรอยู่ในรูปของการลงทุนมากกว่า เก็บไว้เฉยๆไม่นำออกมาใช้จ่าย และในทางกลับกัน แต่ไม่ควรเป็นการใช้จ่ายที่มากเกินไปของบุคคลในเช่นกัน

4. ร้านค้ารายย่อยบางร้านตั้งอยู่ไกลจาก แหล่งชุมชน หรือ แหล่งท่องเที่ยว เมื่อสถานที่ตั้งอยู่ห่างไกลมากๆ จะส่งผลทำให้ เกิดการใช้จ่ายไม่ตรงวัตถุประสงค์ของโครงการ และทำให้เกิดการใช้จ่ายในจุด หรือ ร้านค้าที่สะดวกกว่า

2. การจัดองค์การ คือ การที่รัฐจัดให้มีการใช้จ่ายเงินออนไลน์กับธนาคารโดยใช้คำว่า การใช้จ่ายออนไลน์การใช้จ่ายไร้เงินสด

3. การบรรจุ คือ การกำหนดคนที่ได้รับสิทธิ์และกำหนดร้านค้าที่จะได้เข้าร่วมคือ กำหนด 10000000 คน กำหนดวันละ 1000000 คน ลงได้ตั้งแต่เวลาเที่ยงคืนเป็นต้นไปจนกว่าจะเต็มจำนวนสิทธิ์ และร้านค้าก็จะได้เฉพาะร้านที่ได้รับการตรวจว่าผ่านจากรัฐและร้านค้าขนาดใหญ่ให้จำนวน 20 ร้านค้าต่อจังหวัด

4. การสั่งการ คือ มีการกำหนดการสมัครไว้แบบชัดเจน คือมีการกำหนดการสมัคร ข้อบังคับในการสมัคร หรือบอกว่าสามารถใช้สิทธิ์ได้ไว้ในแอปอย่างชัดเจน

5. การประสานงาน คือ การที่รัฐไปประสานงานกับร้านค้าทั้งขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ในการใช้สิทธิ์

6. การรายงาน คือ การบอกจำนวนอย่างชัดเจนในแต่ละวันว่าลงกี่คนในแต่ละวันลงครบจำนวนตอนไหน

7. งบประมาณ คือ งบประมาณของโครงการชิม ซ้อป ใช้ จะไม่เกิน 19,000 ล้านบาท อย่างแน่นอน โดยกระทรวงการคลังจะบริหารเงินงบประมาณที่ได้รับมอบหมายไม่ให้เกินมติ ครม. โดยมาตรการชิม ซ้อป ใช้ เฟส 3 จึงเน้นไปที่การขยายมาตรการเพิ่มเติมจากของเดิม โดยประชาชนที่ลงทะเบียนเฟสแรก จนถึงเฟส 3 สามารถขยายขอบเขตการใช้ได้ทุกจังหวัด

บทสรุป : แนวทางส่งเสริมนโยบายชิม ซ้อป ใช้

นโยบายชิม ซ้อป ใช้ เป็นอีกหนึ่งในชุดมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจมหภาคที่รัฐบาลประกาศในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2562 โดยมาตรการชิม ซ้อป ใช้ เป็นนโยบายที่ถูกพูดถึงมากที่สุด ทั้งโดยสื่อมวลชน นักวิชาการ หรือประชาชนทั่วไป มาตรการนี้เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการ

ท่องเที่ยว สนับสนุนการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อให้ร้านค้ามีลูกค้าเพิ่มขึ้นและมีทุนหมุนเวียนในการประกอบกิจการมากขึ้น ส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลและการใช้ระบบการชำระเงินออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน

นโยบาย ชิม ซ้อป ใช้ เป็นมาตรการคีนภาษีแบบผสม คือ มีการให้เงินสนับสนุนเป็นก้อนรวม (lump sum) และให้เงินคืน (rebate) ภายหลังหากใช้จ่ายซื้อสินค้าหรือบริการที่ร่วมรายการ การให้เงินสนับสนุนแบบ lump sum เทียบได้กับการคีนภาษีรายได้โดยที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กักระดับรายได้ มีข้อดีเพราะคนในทุกระดับรายได้ได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน เงินสนับสนุนที่ให้ไปนั้นก็ช่วยกระตุ้นการซื้อผ่านกลไกรายได้ ส่วนมาตรการที่ให้เงินคืนสำหรับสินค้าบางรายการ ก็จะเป็นการใช้กลไกราคาเข้ามาเพิ่มอุปสงค์ของสินค้าที่ร่วมรายการ โดยมีการดึงอุปสงค์จากอนาคต และอุปสงค์ในช่วงเวลาเดียวกันของสินค้าอื่นที่มีลักษณะเป็นสินค้าทดแทน (substitution goods)

อย่างไรก็ดี ระบบการคัดเลือกผู้ที่ได้รับเงิน 1,000 บาท ผ่านการลงทะเบียนออนไลน์ในเวลากลางคืน อาจยังไม่ค่อยเหมาะสมเนื่องจากกลุ่มเป้าหมาย อาจไม่ใช่ผู้ที่จำเป็นต้องใช้เงินมากที่สุด แต่กลับเป็นกลุ่มคนที่เลือกตัวเองเข้ามา (self-selection) ซึ่งมักเป็นกลุ่มคนที่มีความ sophisticated ในการใช้จ่ายมากกว่าผู้อื่น มีความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างคล่องตัวและอดทนรอลงทะเบียนต้องใช้ความเร็วแข่งกับผู้อื่น

จึงเห็นสมควรที่จะเสนอแนวทางจะนำนโยบาย ชิม ซ้อป ใช้ ไปสู่การยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดในวัตถุประสงค์ของโครงการ

1. ควรจะกระจายความรู้สึกของประชาชน กระจายสิทธิไปยังกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยรุ่น โดยอาจจะกำหนดช่วงอายุ โควตา ที่จะเข้าถึงสิทธิ หรือควรจะให้มีการลงทะเบียนโดยผู้ใหญ่อัน ผู้นำท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อป้องกันระบบล่ม

2. นโยบายชิม ซ้อป ใช้ เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ให้คนได้ออกมาใช้จ่ายใช้สอย ส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะต้องออกมาใช้เงินจากกระเป๋าที่ 1 จำนวน 1,000 บาท ในต่างจังหวัดที่ไม่ใช่ จังหวัดที่ตนอาศัยอยู่หรือจังหวัดในทะเบียนบ้าน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ คนใช้เงินแค่ 1,000 บาท ที่รัฐบาลแจกให้เท่านั้น ไม่ได้ใช้กระเป๋าที่ 2 ที่รัฐบาลจะคืนเงินให้อีก 15% หากประชาชนใช้กระเป๋านี้ จึงเป็นการตักน้ำพริกละลายแม่น้ำทิ้ง เพราะกระตุ้นเศรษฐกิจไม่ได้มาก ค่า GDP ขยับเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงควรส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนได้ใช้จ่ายเงินในกระเป๋าของตนเอง ควบคู่ไปกับเงินจาก “เป่าตัง”

3. กระบวนการลงทะเบียนของกลุ่มเป้าหมาย ควรอยู่ในห้วงเวลาปกติทั่วไปเพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าไปใช้สิทธิได้เต็มที่

4. เปิดโอกาสให้สถานประกอบการรายย่อย โอท็อป กลุ่มวิสาหกิจชุมชน แผงลอย หาบเร่ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชิม ซ้อป ใช้ ได้มากขึ้น

5. ส่งเสริมให้ประชาชนได้ท่องเที่ยวโดยส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชิงนิเวศมากยิ่งขึ้น กำหนดให้มีมาตรการใช้เงินกระเป๋าที่ 2 ร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

6. ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การให้เงินอุดหนุนผู้ประกอบการในการจัดทำมาตรการส่งเสริมการขายหรือการให้เงินเพื่อพัฒนาอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว หรือการใช้ใบเสร็จจากการท่องเที่ยวมาช่วยลดหย่อนภาษี นำส่งผลต่อภาคการท่องเที่ยวได้มากกว่ามาตรการชิมช้อปใช้

7. ควรมีการเก็บข้อมูล ที่มีคุณภาพควบคู่กับการใช้นโยบาย เช่น คนพื้นที่ไหนเอาเงินไปทำอะไร ซื้ออะไร ช่วงอายุคนแบบไหนชอบเอาเงินไปซื้ออะไร เราจะได้ข้อมูลของ “ผู้บริโภค” มาด้วย เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้เอาไปพัฒนาให้นโยบายครั้งต่อไปตรงจุดตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบันอยู่ในยุคของ Big data แล้ว

8. อีกระลอก มีการกระตุ้นการใช้จ่ายผ่านโครงการ ชิม ช้อป ใช้ - ช้อปช่วยชาติ เริ่มทำการลงทะเบียน วันที่ 16 ตุลาคม 2563 โดยลงทะเบียนใน www.คนละครึ่ง.com โครงการคนละครึ่ง เพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายใช้สอยภายในประเทศ บรรเทาภาระค่าใช้จ่ายให้ประชาชน และช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้ร้านค้ารายย่อย เป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศในองค์กรรวม เป็นการร่วมจ่าย (Co – pay) ระหว่างประชาชนที่เข้าร่วมโครงการและรัฐบาล โดยจะสนับสนุนค่าอาหาร เครื่องดื่ม และสินค้าทั่วไป ผู้ที่ได้รับสิทธิตามโครงการเป็นประชาชนสัญชาติไทยมีบัตรประจำตัวประชาชน อายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ณ วันที่ลงทะเบียน ไม่เป็นผู้ได้รับสิทธิโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และผู้ที่ได้รับสิทธิและใช้สิทธิในโครงการคนละครึ่งแล้วก็จะไม่ได้รับสิทธิมาตรการช้อปดีมีคืน ซึ่งภาครัฐจะสนับสนุนโดยร่วมจ่ายค่าอาหาร เครื่องดื่ม และสินค้าทั่วไป ไม่รวมสลากกินแบ่ง แอลกอฮอล์ ยาสูบ และบริการต่างๆ รัฐช่วยจ่าย 50% จำกัดสิทธิไม่เกิน 150 บาท ต่อคนต่อวันหรือไม่เกิน 3,000 บาท ต่อคน ผู้ได้รับสิทธิจ่ายเอง 50% แ่่นแอปฯ “เป๋าตัง” สำหรับประชาชน และแอปฯ “ถุงเงิน” สำหรับร้านค้า วงเงิน 30,000 ล้านบาท เป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจระดับฐานราก ผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มหาบเร่ แผงลอย และเฟส 2 จะเริ่มลงทะเบียน วันที่ 16 ธันวาคม 2563 สามารถใช้สิทธิได้ระหว่าง วันที่ 1 มกราคม 2564 – 31 มีนาคม 2564 โดยที่ยอดรวมการใช้สิทธิ “คนละครึ่ง” ได้ไม่เกิน 3,500 บาท ตลอดโครงการ ส่วนประชาชนที่ได้รับสิทธิในเฟสแรก จะได้รับยอดเพิ่ม 500 บาท ในเฟส 2 โดยจะไม่หักสิทธิ หากใช้ไม่หมดในแต่ละวัน โดยระบบจะคืนสิทธิที่ไม่ได้ใช้เข้ายอดรวมของผู้ได้รับสิทธิ และจำกัดจำนวนสิทธิใหม่ในเวลา 06.00 น. ของทุกวัน แต่รัฐก็จะตัดสิทธิ หากผู้ได้รับสิทธิไม่ใช้สิทธิภายใน 14 วัน โดยระบบจะทำการตัดสิทธิ “คนละครึ่ง” ของผู้ที่ได้รับสิทธิตลอดโครงการ

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล หนีมพานิช. (2549). *การวิเคราะห์นโยบาย : ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎีและกรณีตัวอย่าง*. (พิมพ์ครั้งที่3).
นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์. (2558). แนวคิดการบริหารงานสาธารณะ: จากภาครัฐสู่ภาคพลเมือง. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 3 (2), 161-179
- วรเดช จันทรศร. (2540). *การนำนโยบายไปปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ.
- สุรพันธ์ อีรส์จันนท์. (2563). การศึกษาการดำเนินนโยบายโครงการ ชิม ช้อป ใช้ ในประเทศไทย. *วารสารรังสีบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*. 6 (2), 213-227
- Dror, Y. (1968). *Public Policy - making Re-examined*. San Francisco, CA: Chandles.

แนวทางการจัดการบทบาทพระสงฆ์ในการปรับตัวกับสถานการณ์โควิด-19

Guidelines Management Roles of Monks' in Adapting to Situation COVID-19

พระมหาจันทน์ สิริวัฒน (ผมไผ)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Phramaha Jumnon Siriwan (Pompai)

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail : Jumnonkai@gmail.com

บทคัดย่อ

ในสภาวะปัจจุบันการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมากเนื่องจากเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 พระสงฆ์ต้องป้องกันตัวเองพยายามที่จะดูแลสุขภาพหน้ากาอนามัย เว้นระยะห่างให้มากขึ้นกับญาติโยม ต้องระมัดระวังมากขึ้น กลับจากบิณฑบาต ก็ต้องดูแลสุขภาพสะอาด ก่อนเข้าวัด อีกวิธีหนึ่งคือ ให้ญาติโยมเข้ามาที่วัด ใช้การคัดกรองเพื่อความปลอดภัยและป้องกันให้พระไม่เป็นกลุ่มเสี่ยงด้วย และในเวลานี้พระบางรูปยังใช้การกักตัวเองเป็นการฝึกธรรมะไปในตัว ญาติโยมสามารถไปทำบุญได้แต่อาจจะต้องเปลี่ยนวิธี มีเจ้าหน้าที่ อสม. รพสต. หรือเจ้าหน้าที่ของวัดต่าง ๆ ในการตรวจคัดกรองก่อนเข้ามาทำบุญ หรือหากฆราวาสจะมาสันทนธรรมกับพระสงฆ์ ควรหลีกเลี่ยงการพบปะต่อหน้า ควรใช้สื่อออนไลน์หรือใช้โทรศัพท์ในการปรึกษา จะเป็นการป้องกันได้ดี จึงจำเป็นต้องมีผู้มีบทบาทรับผิดชอบและหาทางช่วยเหลือพระสงฆ์ที่ได้รับความเดือดร้อนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ให้เป็นที่พึงพอใจของประชาชนและเป็นการสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน เช่น ช่วยบริจาคอาหาร น้ำดื่ม หน้ากากอนามัย เป็นต้น เพื่อให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการ; บทบาทพระสงฆ์; โควิด-19

Abstracts

In the present state, the monks' in buddhist lifestyle has undergone a significant transformation due to the coronavirus epidemic. Monks have to protect themselves, trying to take care of wearing masks. More distance with kin Need to be more careful Return from alms Must take care of the cleanliness before entering the temple. Another way is Let kith and kin come to the temple Use screening for safety and prevent monks from being at risk as well. And at this time, some monks also use self-quarantine as a practice in themselves. Kith and kin can go to make merit, but may have to change their course. There are officers of the Royal Thai

* วันที่รับบทความ: 24 มกราคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 9 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 15 กุมภาพันธ์ 2564

Received: January 24, 2021; Revised: February 9, 2021; Accepted: February 15, 2021

Police or the officers of various temples in the screening process before entering the merit. Or if laymen would come to discuss dharma with the Lord Should avoid meeting face to face Should use online media or use the telephone for consultation. Will be a good defense It is therefore necessary to have a responsible person and find a way to help the monks who have suffered in the situation that arise. It is a spiritual refuge of the people and is an important part of helping to alleviate suffering for people who have suffered such as donating food, drinking water, masks, etc. to make society live happily. Are generous for each other.

Keywords: Guidelines Management; Role Buddhist Monks; COVID-19

บทนำ

โลกผจญภัย “สงครามโรค” อย่างหนัก คือ การเผชิญกับโรคระบาดไวรัสที่เริ่มจากเมืองอู่ฮั่น (มณฑลหูเป่ย์) ประเทศจีน หรือโรค coronavirus ซึ่งต่อมาเรียกว่า “โควิด-19 โรคโควิด-19 ที่กำลังระบาดหนักอยู่ขณะนี้ เห็นจะเทียบได้กับ “สงครามโลก” เพราะก่อผลกระทบเสียหายถึงทรัพย์สินและชีวิตมนุษย์ไปทั่วทั้งโลก มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า 100 ปี มีโรคระบาดใหญ่เกิดขึ้นในโลกครั้งหนึ่ง การเกิดโรคระบาดเป็นการทำความสะอาด (Clean sweep) โลก ระยะ 100 ปี คือ ค.ศ.1720 (พ.ศ.2263) เกิดกาฬโรค ค.ศ.1820 (พ.ศ.2363) เกิดอหิวาตกโรค ค.ศ.1920 (พ.ศ.2463) เกิดไข้หวัดใหญ่ ค.ศ.2020 (พ.ศ.2563) เกิดโรคโควิด-19 (Corona virus) การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่มีการระบาดใหญ่ (Pandemic) ทั่วโลก (สุรัชย์ โชคครรชิตไชย, 2563 : 1)

ไวรัสโคโรนาเป็นไวรัสที่จัดอยู่ในวงศ์ใหญ่ที่สุดในบรรดาไวรัสที่พบในทั้งสัตว์และคน ไวรัสโคโรนายังเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเจ็บป่วยต่าง ๆ ตั้งแต่โรคหวัดธรรมดาจนถึงโรคที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยอย่างรุนแรง เช่น โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS) และ โรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรง (SARS) ผู้ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 นี้จะมีอาการเช่นเดียวกับผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ โดยจะแสดงอาการตั้งแต่ระดับความรุนแรงน้อย ได้แก่ คัดจมูก เจ็บคอ ไอ และมีไข้ โดยในบางรายที่มีอาการรุนแรงจะมีอาการปอดบวมหรือหายใจลำบากร่วมด้วย บางรายเสียชีวิตได้แต่พบไม่บ่อยนัก แต่หากผู้สูงอายุและผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน และโรคหัวใจ จะเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยรุนแรงหากได้รับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่

มาตรฐานองค์การอนามัยโลก ได้แนะนำให้ประชาชน ลดการสัมผัสปัจจัยเสี่ยงและการแพร่เชื้อในระยะต่างๆ มาตรฐานนี้ยังแนะนำให้ล้างมือ ดูแลสุขอนามัยทางเดินหายใจ เมื่อไอหรือจามให้ใช้ข้อพับแขนด้านในปิดปากหรือใช้กระดาษชำระแล้วทิ้งในถังขยะ รับประทานอาหารที่ สุก สะอาด ปลอดภัย และหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ เช่น ผู้ที่มีอาการไอ หรือจาม (องค์การอนามัยโลก, 2563)

หลังรัฐบาลประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่คุณคนในสังคมต้องปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตอยู่กับสถานการณ์ ในตอนนี้ Social Distancing ถูกนำมาใช้ในระบบทั้งด้านการทำงาน การเดินทาง เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการติดเชื้อ รวมถึงปรับตัวของพระสงฆ์ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่นอกจากจำนวนญาติโยมจะน้อยลงแล้ว ยังเสี่ยงต่อการติดเชื้อโควิด-19 พระสงฆ์จึงเป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่ต้องปรับตัวในเรื่องวัตรปฏิบัติต่างๆ ในการป้องกันตนเองไม่ให้ติดเชื้อและไม่ให้ญาติโยมที่เข้ามาในวัดเสี่ยงอีกด้วย (ไทย พี บี เอส, 2563 : ออนไลน์)

ดังนั้น แนวทางการจัดการบทบาทพระสงฆ์ในการปรับตัวกับสถานการณ์โควิด-19 พระสงฆ์ต้องรู้เท่า เข้าถึงความเคลื่อนไหวของโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นใหม่ ให้นำมาปรับเข้ากับการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะกิจวัตรของพระสงฆ์ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ ทั้งเชื่อมประสานงาน และติดต่อ รวมถึงพบปะกับฆราวาสตลอด เป็นคนหมู่มาก อยู่ตลอด จึงต้องรู้เท่าถึงข้อมูลข่าวสาร จะได้ป้องกันดีกว่าแก้ไข ให้เกิดประโยชน์ด้านสุขอนามัยทั้งต่อพระสงฆ์เอง ตลอดถึงฆราวาสญาติโยมจะได้มีความเชื่อมั่นในทำนุบำรุงพระศาสนาอย่างต่อเนื่องสืบไป

พระสงฆ์กับสถานการณ์โควิด-19

สถานการณ์ในปัจจุบันโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบมากมายให้กับสังคมไทย มองอีกมุมเป็นการที่เราได้กลับมาทบทวนตัวเอง บางสิ่งบางอย่างที่เราคิดที่ไม่จำเป็นก็สามารถนำเอาสิ่งเหล่านี้มาเรียนรู้ได้ สถานการณ์ของพระสงฆ์ก็ต้องปรับตัว ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวเรื่องของวิถีปฏิบัติ สืบเนื่องจากด้วยมหาเถรสมาคม มีมติที่ 137/2563 เรื่องมาตรการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) สำหรับพระภิกษุสามเณรปฏิบัติ และกระทรวงสาธารณสุข ประกาศมาตรการสำหรับสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (วัด โบสถ์ มัสยิด ศาลเจ้า) ทำให้พระสงฆ์ต้องปรับตัวและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งทางพระสงฆ์ไม่เคยเจอเรื่องแบบนี้มาก่อน ดังนั้นการใช้สติและกลับมาทบทวนดูแลตัวเองในวิกฤตแบบนี้ อย่างน้อยเราก็ได้เห็นบรรยากาศของการช่วยเหลือกัน ความมีน้ำใจ ร่วมกันต่อสู้กับสิ่งที่มองไม่เห็นก็จริงแต่เราสามารถสู้กับกิเลสของตนเองความทุกข์ในร่างกายของคนเรามีอยู่ 2 อย่าง ทางพุทธศาสนาคือทุกข์ทางกายและทุกข์ทางใจ เราพยายามจะปกป้องร่างกายให้แข็งแรง ถ้าเรามองทางหลักพุทธศาสนาเรามองถึงทางด้านธรรมะทางจิตใจ ความทุกข์ทางใจเราจะดูแลอย่างไร สถานการณ์ในตอนนี้เอื้ออำนวยในการที่เราจะกลับมาทบทวนความทุกข์ทางใจที่เราไม่เคยจะจัดการได้สักที่เป็นโอกาสดีด้วย เราต้องตระหนักรู้ ใช้ความเชื่อศรัทธามุมมองวิธีคิด ทศนะคติเราต้องเอากลับมาใช้เพื่อเป็นกำลังใจให้ตนเองในช่วงเวลานี้ ” (ไทย พี บี เอส, 2563 : ออนไลน์)

แนวคิดเรื่องพระสงฆ์กับสถานการณ์โควิด-19 ในการช่วยเหลือชุมชน อาจมีประเด็นโต้แย้งว่า ไม่ใช่กิจสงฆ์ ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์ 2 แนว (1) พระสงฆ์ควรมุ่งหน้าไปนิพพานตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าวางไว้ (2) พระสงฆ์ไม่ควรทิ้งประชาชนและสังคมไว้ข้างหลัง แต่เมื่อพิจารณาแนวคิด ทาน ที่แปลว่าการให้ แนวคิดเรื่อง

จากจะ แนวคิด สังคหะวัตถุ อาจตีความได้ว่า พระพุทธศาสนาเปิดโอกาสให้เกิดการช่วยเหลือสังเคราะห์กันใน 2 สถานคือให้หลักการแนวคิดที่เรียกว่า ธรรมทาน ให้แนวคิด วิธีการ หลักการดำเนินชีวิต ภายใต้สถานการณ์ โศก วิต 19 พระสงฆ์ จึงออกมาพูด มาให้กำลังใจ ให้คนใช้ขันติธรรม ใช้ความอดทนเพื่อผ่านวิกฤติ เหล่านี้ไปด้วยกัน สอนให้เสียสละแบ่งปันวัตถุทาน (ทาน-เมตตา-จาคะ) เพื่อให้การช่วยเหลือซึ่งกันผ่านวัตถุสิ่งของ เครื่องอุปโภค บริโภค หากตีความนี้จะยืนยันได้ว่า ไม่ผิดหลักในการช่วยเหลือประชาชน เข้าทำนองช่วยกันดี ดีทุกคน ซึ่ง นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกัน เมื่อสืบค้นงานเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการทำงานด้านสาธารณะ สงเคราะห์จะมีงานวิจัยจำนวนมาก อาทิ “โครงการศึกษาองค์ความรู้ด้านสาธารณสงเคราะห์ในคัมภีร์ พระพุทธศาสนา” (วุฒินันท์ กันทะเตียน, 2563 : 37)

อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์ถือว่ามี 2 สถานภาพ 1) สถานภาพความเป็นสงฆ์ในพระพุทธศาสนา แต่ทั้งนี้ อย่าลืมว่าพระสงฆ์ยังมีร่างกายสังขารเหมือนกับฆราวาสทั่วไป จึงจำเป็นต้องเข้าถึงความเปลี่ยนแปลงและ ปรับตัว รวมถึงหาแนวทางป้องกัน แก้ไข ตามสถานการณ์โลกต่อไป

สถานภาพสงฆ์กับวิถีปฏิบัติ

บทบัญญัติกฎหมายพระภิกษุสงฆ์นั้นมี 2 ฐานะคือ ฐานะพลเมืองของรัฐต้องอยู่ภายใต้บังคับ กฎหมาย ของรัฐเช่นเดียวกับพลเมืองทั่วไป นอกจากพระภิกษุจะถูกจำกัดสิทธิในบางส่วนแล้ว สิทธิในบาง ส่วนยังไม่ เกินไปกว่าพลเมืองทั่วไป ดังบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาว ไทย มาตรา 38 พระภิกษุสงฆ์ก็อยู่ภายใต้ความคุ้มครองของรัฐธรรมนูญเสมอกับพลเมืองทั่วไปที่นับถือในทุก ศาสนา ซึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความ เชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีล ธรรมอันดีของ ประชาชนในการใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐ กระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรสมควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิิกายของ ศาสนา ลัทธินิยม ในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือแตกต่าง จากบุคคลอื่น” ส่วน ฐานะที่สองต้องอยู่ภายใต้กรอบพระธรรมวินัยสงฆ์และต้องไม่ขัดต่อกฎหมายคณะสงฆ์ ซึ่งฝ่ายบ้านเมืองได้ บัญญัติเพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยป้องกันบุคคลผู้มิเจตนาไม่ สุจริตอาศัยร่มเงา พระพุทธศาสนาหาประโยชน์ใส่ตน อันเป็นต้นเหตุให้เกิดความเสื่อมศรัทธาของชุมชนและ เป็นการส่งเสริม สถาบันสงฆ์อันเป็นสถานะที่สำคัญต่อการดำรงอยู่ของศาสนา เนื่องจากพระภิกษุเป็นตัวแทน ของศาสนาใน ฐานะองค์พระสังฆรัตนซึ่งเป็นที่เคารพบูชา จึงมีความพิเศษแตกต่างจากพลเมืองทั่วไป (Kitiyadisai, 2013 : 21)

บทบาทของพระพุทธศาสนาในส่วนที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทย วัดเป็นสถานที่ อาศัยและปฏิบัติธรรมประกอบศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ มีความผูกพันกับชาวบ้านและมีบทบาทที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์เป็นอย่างยิ่ง ทั้งในด้านศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณีอันดีงาม มีส่วนกล่อมเกลาชีวิตจิตใจของชาว

ไทยให้มีความสว่างสะอาด และสงบสุขตลอดมาประเทศไทยภายใต้ร่มเงาของพระพุทธศาสนาจึงมีความร่มเย็นเป็นสุข มีความเจริญมั่นคงดำรงเอกราช มีอธิปไตยและมีเสรีภาพ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความภาคภูมิใจในชาติและมีความสมัครสมานสามัคคี เคารพรักษานับถือกันฉันท์พี่น้อง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำคัญศาสนาหนึ่งซึ่งมีอยู่ในโลกและมีอายุยั่งยืนมาเป็นเวลานานกว่าสองพันปี พระพุทธศาสนาได้มีความมั่นคงและยั่งยืนก็ด้วยพุทธศาสนิกชนผู้เป็นศาสนทายาทได้ถือปฏิบัติและอนุรักษ์สืบทอดกันต่อมา ทั้งด้านปริยัติธรรม เพราะเห็นว่าเป็นศาสนาที่สามารถยึดเป็นสรณะคือที่พึ่งของตนได้ โดยอาศัยพระธรรมวินัยจากพระไตรปิฎกเป็นแนวทางในการปฏิบัติและการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2553 : 78)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าวัดหรือสถาบันศาสนาเป็นสถาบันหลักและมีบทบาทสูงในระดับชนชั้นทางสังคมไทยตลอดมา เพราะวัดยังคงเป็นสถาบันศาสนาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยได้เป็นอย่างดี ในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นสังคมชนบทหรือสังคมในเมือง จึงมีวัดเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคม ทุกหมู่บ้านต่างก็มีวัดเป็นสมบัติร่วมกันของคนในท้องถิ่น ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านต่างก็มีความสัมพันธ์แนบแน่น วัดเป็นสถานที่ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ ความอบอุ่น ความรู้แก่ชุมชนทั้งทางด้านสติปัญญาจิตใจและวัตถุซึ่งเป็นสมบัติร่วมของชุมชน ความสัมพันธ์นี้มีลักษณะจำเพาะคือพระสงฆ์เป็นผู้เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง (พระครูปลัดสมชัย นิสสโณ และคณะ, 2563 : 90-99)

หน้าที่หลักของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา

หน้าที่หลักของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา คือ การศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้วปฏิบัติตาม พร้อมทั้งนำหลักคำสอนมาเผยแผ่แก่ประชาชนสำหรับพระสงฆ์ไทย มีหน้าที่และบทบาทที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยตรงและเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ได้แก่

1) ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ได้แก่ งานด้านการบริหารพระภิกษุสามเณร ซึ่ง พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถจะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะต่าง ๆ ตำแหน่งสังฆราช เป็นตำแหน่งสูงสุด รองลงมาได้แก่เจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และเลขานุการแต่ละเจ้าคณะ เป็นตำแหน่งสุดท้าย มหาเถรสมาคม ถือว่าเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ทั้งสองนิกาย

2) ด้านการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป ได้แก่ งานบริหารและเป็นอาจารย์สอนตามสถาบันการศึกษาของสงฆ์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม -บาลี และแผนกสามัญศึกษา

3) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การสอน การอบรม การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรมการเขียนตำรา และการปฏิบัติธรรมโดยเผยแผ่ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

4) ด้านการก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม หมายถึง การเป็นผู้ดูแลการสร้างวัดวาอาราม และรักษาบูรณะซ่อมแซม

5) ด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่สังคมด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสการต่อต้านยาเสพติด การบริจาคเงินทุนแก่หน่วยงานต่าง ๆ และการส่งเสริมวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น (ชลวิทย์ เจียรจิตต์, 2558 : ออนไลน์)

แนวทางการจัดการบทบาทพระสงฆ์ในการปรับตัวกับสถานการณ์โควิด-19

ตามที่เกิดระบาดไวรัสโควิด-19 ทั่วโลก ส่งผลกระทบทุกภาคส่วนรวมถึงคณะสงฆ์จำเป็นต้องปรับตัว เรื่องการบริหารจัดการศาสนกิจผ่านสื่อออนไลน์ ด้วยผู้เขียนเป็นอาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) ในฐานะหน่วยงานหนึ่งของรัฐ จึงออกประกาศมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงสาธารณสุข ในฐานะศูนย์ควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด(ศปค.19) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ออกมาตรการ 5 มาตรการในการป้องกันและยับยั้งไวรัสโควิด-19 ดังต่อไปนี้

1) มาตรการด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรของมหาวิทยาลัยให้บุคลากรของทุกส่วนงานสามารถปฏิบัติงานจากบ้าน (work from home) และจัดวาระการสลับวันเข้าปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติงานในสำนักงาน ลดความแออัดและป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมทั้งการประชุมสัมมนาโดยระบบออนไลน์ โดยได้สื่อสารให้ทุกส่วนงาน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งกำชับให้บุคลากรของ มจร ต้องดูแลรักษาสุขภาพตนเองอย่างเข้มงวด

2) มาตรการด้านการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยได้กำหนดให้จัดการเรียน การสอนและการสอบวัดผลประเมินผลแบบออนไลน์ทุกรายวิชาและทุกระดับชั้นของการจัดการศึกษา พร้อมกันนี้ยังมีมาตรการในการช่วยเหลือนิสิตในการปรับลดค่าธรรมเนียมการศึกษา มอบทุนการศึกษาและมาตรการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ เพื่อลดภาระของนิสิตในการดำรงชีวิต ส่วนการรับสมัครเข้าศึกษาและการจัดการเรียนการสอนเน้นระบบออนไลน์เช่นเดียวกัน สำหรับคณาจารย์ให้เตรียมการสอนออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบ รองรับปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิดที่อาจยังคงอยู่ต่อไปอีกนาน

3) มาตรการดูแลบุคลากรและนิสิตที่พักอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งมีอยู่ประมาณ 400 รูป /คน ส่วนมากเป็นนิสิตจากต่างประเทศที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศตนเองได้ มหาวิทยาลัยออกมาตรการกักกันดูแลอย่างเข้มข้น โดยไม่อนุญาตให้นิสิตออกนอกพื้นที่อย่างเด็ดขาด พร้อมทั้งจัดการด้านสุขอนามัย จัดเครื่องมือทางการแพทย์ เจลล้างมือ หน้ากากอนามัย ตรวจไข้และวัดอุณหภูมิร่างกาย พ่นยาฆ่าเชื้อทุกพื้นที่และให้นิสิตเว้นระยะห่างกัน การฉันทัดดาการใช้ภาชนะส่วนตน แยกกันนั่งฉัน นอกจากนี้ยังวางมาตรการป้องกันการเข้า-ออกทั้งบุคลากรและบุคลภายนอกอย่างเข้มงวด ตั้งแต่ทางเข้า-ออก ขึ้นและลงอาคารหอพักนิสิต

4) มาตรการด้านการสื่อสารต่อสาธารณชน ในฐานะที่ มจร. เป็นสถาบันอุดมศึกษาและเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ จึงได้ดำเนินการสื่อสารแนวคิดยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้นำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต ในทุกระบบการสื่อสาร โดยมีศูนย์ควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ของมหาวิทยาลัย เป็นแกนกลางในนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาออกเผยแพร่ทางสื่อสารมวลชนทุกแขนงตลอดเวลาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน

5) มาตรการการบริหารจัดการภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมหาวิทยาลัยได้จัดตั้งศูนย์ควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด -19 (ศปค.19) ได้กำหนดมาตรการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด อย่างเข้มงวด ได้ดำเนินการจัดทำบิ๊กคลีนนิ่ง (Big Cleaning) และพ่นยาฆ่าเชื้อในบริเวณพื้นที่ทั้งหมด พร้อมกำหนดให้มีการคัดกรองบุคลากร นิสิต และบุคคลทั่วไปที่จะเข้าไปภายในบริเวณมหาวิทยาลัยต้องผ่านการวัดอุณหภูมิร่างกายทุกคน และหากเป็นบุคคลภายนอกต้องมีการซักประวัติการเดินทางและบันทึกประวัติอย่างละเอียด หากมีอุณหภูมิร่างกายสูงผิดปกติจะไม่อนุญาตให้เข้าภายใน นโยบายและมาตรการนี้ให้วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียนและหน่วยวิทยบริการทั่วประเทศนำไปปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน

จากแนวทางการบริหารจัดการที่ปรากฏทำให้พบว่าในการบริหารเพื่อป้องกันโควิด 19 ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ สอดคล้องกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุทั้งหลายบุคคลผู้พิจารณาเห็นประโยชน์ของตนสมควรแก่เพื่อที่จะทำกิจของตนให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทหรือว่าบุคคลผู้พิจารณาเห็นประโยชน์ของผู้อื่นสมควรแก่เพื่อที่จะทำกิจของผู้อื่นให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทหรือบุคคลผู้พิจารณาเห็นประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่ายสมควรแก่เพื่อที่จะทำกิจของทั้ง 2 ฝ่ายให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท” (ส.นิ. (ไทย) 16/23/40) จากแนวคิดอันเป็นพุทธพจน์สะท้อนให้เห็นถึง ผู้ปฏิบัติงาน หรือชาวพุทธต้องสร้างความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น หรือให้สอดคล้องกับสถานการณ์ (ทวนฤทธิ์ สอนสะอาด, วงษ์วัช เหลียวรุ่งเรือง, 2562) หรือกำลังเกิดขึ้นภายใต้แนวคิด “อนิจจังลักษณะ” พระพุทธศาสนาสอนให้ตระหนักรู้ ไม่ได้เพื่อให้กลัว หรือหวาดระแวงจนไม่กล้าจะทำอะไร แต่ให้เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างเข้าใจ รู้ทัน รู้กัน รู้แก่ ให้เป็น “เทคนิค ” หรือแนวทางการบริหารที่สอดคล้องกับภารกิจที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ ที่สนองใช้ในส่วนของการศึกษาให้กับบุคลากรในศาสนาให้มีความพร้อมและสนองใช้กับภาระงานทั้ง 6 ด้านด้วยเช่นกันดังที่ปรากฏในมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นต้นแบบภายใต้สถานการณ์โควิด 19 เป็นต้น (พระครูโกวิทบุญเขต, อำนาจ ทาปิน, 2020 : 182-189)

พระสงฆ์ต้องเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โลก

เมื่อศึกษาถึงสถานการณ์ไวรัสโควิด 19 ในส่วนของประเทศไทยข้อมูลพบว่า ณ วันที่ 4 พฤษภาคม 2563 ยืนยันว่า มีผู้ติดเชื้ออยู่ที่ 2, 987 คน และรับการรักษาหายแล้ว 2, 740 คน และมียอดเสียชีวิต จำนวน 54 คน เป็นอันดับที่ 54 ของโลก ในส่วนของทั่วโลกยอดผู้ติดเชื้อรวม 3, 422, 608 คน กำลังรักษา 2, 094, 032 คน รักษาหายแล้วอยู่ที่ 1, 085, 263 คน ยอดผู้เสียชีวิตรวมทั่วโลก 243, 313 คน ซึ่งสถิติอันดับ 1 ของโลกอยู่ที่ สหรัฐอเมริกา ที่มียอดรวมจำนวน 1,177,784 และเสียชีวิตจำนวน 68,442 อันดับ 2 ประเทศสเปน ยอดผู้ติดเชื้อจำนวน 218, 011 คน และเสียชีวิต 25, 428 คน และอันดับ 3 อิตาลี ยอดผู้ติดเชื้อ 211, 938 คน และเสียชีวิต 29, 079 คน โดยรวมจากสถิติและงานวิจัยสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19 ยังอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติได้ ดังปรากฏข้อมูลในงานวิจัยเรื่อง “รายงานผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) : ผู้ป่วยรายแรกของประเทศไทยและนอกประเทศจีน”

อย่างไรก็ตาม ในตอนนี้วัดต้องมีการป้องกันเนื่องจากมีโรคโควิด-19 ระบาด ถ้ามองวิถีปฏิบัติของสงฆ์เปลี่ยนไปหรือไม่ ยังมีส่วนคงเดิม แต่ต้องปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เนื่องจากวิถีชีวิตของพระต้องเอื้อต่อประชาชน ยังมีการที่จะต้องออกไปบิณฑบาตอยู่บ้าง เพราะการบิณฑบาตคือการดูแลของสงฆ์อย่างหนึ่ง แต่ในช่วงวิกฤตแบบนี้เป็นการเสี่ยงต่อการนำเชื้อโรคเข้ามาในวัด เพราะฉะนั้นบางวัดออกไปบิณฑบาต ก็อาจจะมีออกไปบ้างแต่ในช่วงนี้แนะนำให้อยู่กับที่และทำตามคำสั่งของภาครัฐ ถ้าจำเป็นต้องออกบิณฑบาต ต้องป้องกันตัวเองพยายามที่จะดูแลสวมหน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างให้มากขึ้นกับญาติโยม ต้องระมัดระวังเรื่องนี้มากขึ้น กลับจากบิณฑบาต ก็ต้องดูแลความสะอาด ก่อนเข้าวัด อีกวิธีหนึ่งคือ ให้ญาติโยมเข้ามาที่วัด ใช้การคัดกรองเพื่อความปลอดภัยและป้องกันให้พระไม่เป็นกลุ่มเสี่ยงด้วย และในเวลานี้พระบางรูปยังใช้การกักตัวเองเป็นการฝึกกรรมะไปในตัว บางสิ่งบางอย่างยังเป็นการไม่ห้ามปฏิบัติเพราะเป็นพระธรรมวินัยในการปฏิบัติญาติโยมสามารถไปทำบุญได้แต่อาจจะต้องเปลี่ยนวิธี มีเจ้าหน้าที่ อสม. รพสต. หรือเจ้าหน้าที่ของวัดต่าง ๆ ในการตรวจคัดกรองก่อนเข้ามาทำบุญ ตอนนี้ทางวัดมีหน้ากากอนามัย มีเจลล้างมือ ก่อนเข้ามาในวัดเว้นระยะห่าง

ส่วนในเรื่องกิจกรรมในตอนนี้จำเป็นต้องลดลง งานบุญ งานแต่งงาน งานอุปสมบท งานที่เป็นคนเยอะๆ ในปัจจุบันมหาเถรสมาคม ประกาศสั่งงดกิจกรรมทางคณะสงฆ์ที่เป็นการรวมคนหมู่มาก และเป็นการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง สำหรับงานที่งดไม่ได้จริง ๆ ต้องมีระบบป้องกันที่ดี เช่น งานที่งดไม่ได้คืองานศพ อาจจะลดจำนวนคนเอาแค่ญาติพี่น้องจริง ๆ และกำหนดวันให้น้อยลงในการทำพิธี

ในขณะนี้บทบาทพระก็ปรับเปลี่ยนไป พระสงฆ์เริ่มปรับตัวในการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น เช่น ในการฟังเทศ การสอนหนังสือ เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้ญาติโยมทุกคนและตัวพระสงฆ์เองลดความเสี่ยงของการมาพบปะกันในการจัดการในวัดทางวัด มีการทำความสะอาดสิ่งต่าง ๆ ในวัดเสมอเช่น พรหมสี่ขาวสีแดงในโบสถ์สิ่งนี้ก็อันตรายเราเข้าไปเวลากลับพระหรือนั่งสมาธิ จำเป็นต้องนำออกมาฆ่าเชื้อ ทุกวัดควรจะต้องจัดการสถานที่ให้ปลอดภัยและทำให้ญาติโยมที่เข้าไปในวัดอุ่นใจด้วย

วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานับแต่โบราณตราจนปัจจุบัน วัดไม่เพียงแต่เป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณร แต่ยังเป็นสถานที่สาธารณะ ที่สงเคราะห์ของชุมชนด้วย จึงสมควรที่จะให้วัดที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะช่วยเหลือผู้ประสบความยากลำบากในสถานการณ์โรคระบาด ใช้สถานที่ปฏิบัติธรรมให้เป็นสถานที่กักตัว กักตัวในที่นี้คือการกักตัวกับธรรมชาติ ถ้าเราพูดถึงสถานที่ของชุมชนและชาวบ้าน วัดเป็นสถานที่ที่ทุกคนมาร่วมกันทำบุญเป็นส่วนรวม มีปัญหาอะไรต่าง ๆ เราจะใช้วัดเป็นสถานที่เหมาะสมในการพบปะกัน บางทีเรามีสถานที่ในการปฏิบัติธรรมด้วย แต่ในช่วงนี้เนื่องจากภาวะวิกฤต คนมาปฏิบัติธรรมจะลดลงและของด พอมีกองด สถานที่ตรงนี้เป็นสถานที่ว่าง ทำให้สถานที่นี้อาจเป็นที่รองรับผู้ที่ป่วย ป่วยในที่นี้คือป่วยใจ ถ้าป่วยใจโรงพยาบาลก็เอาไม่อยู่ เราควรนำผู้ป่วยเหล่านั้นมาฝึกจิตใจ อาจมีทั้งกลุ่มที่ตัวเองคิดว่าป่วยหรือไม่ป่วย ถ้าอยู่ที่บ้านและสภาวะเครียดเกินไปอาจจะทบทวนตนเอง วัดเป็นอีกที่หนึ่งที่เปิดพื้นที่ให้คนเหล่านั้นมาทบทวนตัวเองในช่วงภาวะวิกฤตินี้ได้ แล้วยังช่วยให้จิตใจอาจได้ทบทวนตนเองมากขึ้น เราสามารถอาศัยวัดเป็นการปฏิบัติธรรมในการดึงจิตใจช่วยให้ลดความตึงเครียด ช่วยดึงช่วยให้จิตใจได้ปรับทัศนคติต่าง ๆ ทั้งยังช่วยขัดเกลาจิตใจไปในตัวด้วย แต่ในการมาต้องมีการคัดกรอง ตรวจคนเข้ามา ใช้การบริหารจัดการในชุมชนเข้ามาช่วยวัดในการจัดการ อย่างน้อยเชื่อว่าการปฏิบัติธรรมในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตนี้จะช่วยให้ผู้ที่ป่วยหรือผู้ไม่ป่วย ทำให้เรามองเห็นรอบทิศ มีสติ และเป็นการทบทวนตัวเองเปลี่ยนวิกฤตตอนนี้ให้เป็นโอกาส นำสติและปัญญามาแก้ปัญหาเป็นภูมิคุ้มกันให้ตนเองและสังคม ผ่านวิกฤตนี้ไปด้วยกันไปให้ได้ (ไทย พี พี เอส, 2563 : ออนไลน์)

กรมการแพทย์ โดยโรงพยาบาลสงฆ์ แนะนำวิธีการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 แบบ New Normal โดยให้บริการทางการแพทย์ผ่านระบบ Telemedicine และการถวายยาทางไปรษณีย์ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโควิด 19 นายแพทย์สมศักดิ์ อรรฆศิลป์ อธิบดีกรมการแพทย์เปิดเผยว่า จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ระลอกใหม่ ซึ่งมีผู้ติดเชื้อเป็นจำนวนมาก และมีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง ในการระบาดของโรคดังกล่าวนี้ ทำให้สถานพยาบาลหลายแห่งต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์โควิด 19 เพื่อลดการระบาดของโรค จึงมีการให้บริการทางการแพทย์วิถีใหม่ โดยใช้ระบบดิจิทัลเข้ามาบริหารจัดการ ในการนี้ กรมการแพทย์ โดยโรงพยาบาลสงฆ์ให้บริการทางการแพทย์วิถีใหม่ แต่พระสงฆ์อาพาธ เพื่อความปลอดภัยของพระภิกษุสงฆ์และบุคลากรทางการแพทย์

นายแพทย์ชานี จิตตรีประเสริฐ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสงฆ์ กล่าวเพิ่มเติมว่า ในช่วงการระบาดของเชื้อโควิด 19 โรงพยาบาลสงฆ์ให้บริการทางการแพทย์วิถีใหม่ผ่านระบบ Telemedicine และการถวายยาทางไปรษณีย์ โดยมีขั้นตอนการบริการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1.พยาบาลจะทำการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นของพระภิกษุอาพาธ ประวัติการรักษา การรับยา และจะโทรติดต่อพระภิกษุอาพาธก่อนถึงวันนัดประมาณ 1 สัปดาห์ โดยจะแจ้ง วันเวลา การ Video-call ให้พระภิกษุอาพาธทราบ 2.เมื่อถึงวันนัด แพทย์ Video-call ซักถามอาการกับพระภิกษุอาพาธและออกใบสั่งยา 3.เภสัชกรตรวจสอบใบสั่งยาตามมาตรฐานวิชาชีพ และพิมพ์ที่อยู่พร้อมจัดส่งยาให้พระภิกษุอาพาธ (กรณีมีข้อสงสัยเรื่องการสั่งยา Video-call ปรีक्षाเภสัชกร) และ 4.ทำการ

ตรวจสอบข้อมูลการจัดส่งพัสดุไปรษณีย์ ดังนั้น ขอพระภิกษุสงฆ์ควรงดไปในสถานที่เสี่ยง สวมหน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างทางสังคม ฉันทัดอาหารร้อน ใช้ช้อนส่วนตัว เพื่อสร้างความแข็งแรงให้แก่ร่างกายให้ปลอดภัยจาก โควิด 19 (กรมการแพทย์, 2564 : ออนไลน์)

กล่าวโดยสรุป พระสงฆ์ต้องเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โลก ต้องมีการป้องกันตนเอง เนื่องจากมีโรคโควิด-19 ระบาด อีกทั้งวิถีชีวิตของพระสงฆ์ต้องเอื้อเพื่อต่อประชาชน จะต้องออกไปบิณฑบาตอยู่บ้าง เพราะการบิณฑบาตคือการดูแลตนของสงฆ์อย่างหนึ่ง แต่ในช่วงวิกฤตแบบนี้เป็นการเสี่ยงต่อการนำเชื้อเข้ามาในวัด และบางทีฆราวาสมีปัญหาเรื่องจิตใจต้องเข้ามาปรึกษาพระสงฆ์ที่วัด แนวทางในการจัดการพระสงฆ์สงฆ์ต้องดูแลตนเอง ป้องกันตนเอง หากเป็นเรื่องในการให้ธรรมะแก่ฆราวาสสมควรจะใช้สื่อออนไลน์หรือทางโทรศัพท์ จะได้หลีกเลี่ยงการพบปะกัน ถือเป็นการป้องกันได้เป็นอย่างดี

สรุป

โควิด 19 เป็นโรคติดต่อที่ระบาดมาเร็วและร้ายแรง ติดต่อกับคนสู่คนง่าย ครั้นพุทธกาลก็มีพุทธวิธีที่เกิดขึ้น ดังกรณีเกิดโรคห่าที่เคยเกิดขึ้นในครั้งพุทธกาล ในปัจจุบันต้องผสมผสานกับศาสตร์ทางการบริหารสมัยใหม่ ถูกลำนำประยุกต์ใช้บริการโดยมีเป้าหมายเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง แนวทางการจัดการบิณฑบาตพระสงฆ์ในการปรับตัวกับสถานการณ์โควิด-19 ต้องป้องกันตัวเอง พยายามที่จะดูแลสวมหน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างให้มากขึ้นกับญาติโยม ต้องระมัดระวังเรื่องนี้อย่างมาก กลับจากบิณฑบาต ก็ต้องดูแลความสะอาด ก่อนเข้าวัด อีกวิธีหนึ่งคือ ให้ญาติโยมเข้ามาที่วัด ใช้การคัดกรองเพื่อความปลอดภัยและป้องกันให้พระไม่เป็นกลุ่มเสี่ยงด้วย และในเวลานี้พระบางรูปยังใช้การกักตัวเองเป็นการฝึกธรรมะไปในตัว บางสิ่งบางอย่างยังเป็นการไม่ห้ามปฏิบัติเพราะเป็นพระธรรมวินัยในการปฏิบัติ ญาติโยมสามารถไปทำบุญได้แต่อาจจะต้องเปลี่ยนวิถี มีเจ้าหน้าที่ อสม. รพสต. หรือเจ้าหน้าที่ของวัดต่าง ๆ ในการตรวจคัดกรองก่อนเข้ามาทำบุญ ตอนนี้ทางวัดมีหน้าากอนามัย มีเจลล้างมือ ก่อนเข้ามาในวัดเว้นระยะห่าง พระสงฆ์ต้องรู้เท่า เข้าถึงความเคลื่อนไหวของโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นใหม่ ให้นำมาปรับเข้ากับการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะกิจวัตรของพระสงฆ์ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ทั้งเชื่อมประสาน และติดต่อ รวมถึงพบปะกับฆราวาสตลอด เป็นคนหมู่มากอยู่ตลอด จึงต้องรู้เท่าถึงข้อมูลข่าวสาร จะได้ป้องกันดีกว่าแก้ไข ให้เกิดประโยชน์ด้านสุขอนามัยทั้งต่อพระสงฆ์เอง ตลอดถึงฆราวาสญาติโยมจะได้มีความเชื่อมั่นในทำนุบำรุงพระศาสนาอย่างต่อเนื่องสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการแพทย์. (2564) กรมการแพทย์และการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ให้ห่างไกลโควิด 19 แบบ New Normal. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2564. แหล่งที่มา: <https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/02/152567>
- ชลวิทย์ เจียรจิตต์. (2558). หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2564. แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/class23102/phra-rachthrrm-nithes>.
- ทวนฤทธิ์ สอนสะอาด และ วงษ์วัช เหลี้ยวรุ่งเรือง. (2562). แนวทางเวชปฏิบัติในการวินิจฉัยและให้การรักษาอุบัติเหตุการบาดเจ็บทางกระดูกสันหลังและรักษาโรคทางกระดูกสันหลังในช่วงสถานการณ์ของการระบาดของโรคโควิด-19. *วารสารโรงพยาบาลนครพิงค์*. 10 (2), 59-73.
- ไทย พี พี เอส. (2563). ชาวพุทธในยุคโควิด-19. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2564. แหล่งที่มา: <https://thecitizen.plus/node/29094>
- พระพรหมคุณาภรณ์(ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2553). *บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโกวิทบุญเขต และ อำนาจ ทาปิน. (2020). ความสมดุลของการบริหารจัดการสุขภาวะองค์กร. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*. 5 (1), 182-189.
- พระครูปลัดสมชัย นิสฺสโร และคณะ. (2563). บทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมและชุมชนกรณีศึกษาวัดไทยชุมพลอำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัย. *วารสาร Journal of Modern Learning Development*. 5(5), 90-99
- วุฒินันท์ กันทะเตียน. (2563). *ภูมิสถาปัตยกรรมของวัดไทยกับการเรียนรู้และการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- สุรัชย์ โชคครรชิตไชย. (2563). การระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในประเทศไทย. *วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกัน แห่งประเทศไทย*. 10 (1), ๑.
- Kitiyadisai, K. (2013). *Freedom of the monk*. Training Report on the Law of Democracy: The Office of the Constitutional Court.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 บทความพิเศษ (Special Article) บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.3 บทความทางวิชาการ (Academic Articles) ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีความโดดเด่น เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่สู่สังคม

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้เขียนมาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความ ทบทวนความรู้ เรื่องแปลก ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

2. การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development ให้ผู้เขียนทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลด Template บทความวิจัย หรือ Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการเขียนบทความวารสาร โดยสามารถดาวน์โหลดได้ดังนี้

2.1.1 Template บทความวิจัย (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.1.2 Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.1.3 Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.2 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลดหนังสือรับรองก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development โดยสามารถดาวน์โหลดได้ที่ (.pdf) และให้กรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน พร้อมทั้งบทความที่เขียนส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสารเพื่อตรวจสอบเบื้องต้น

2.3 รอเจ้าหน้าที่ติดต่อกลับตามเอกสารที่แนบของผู้เขียนบทความที่ส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสาร เจ้าหน้าที่ส่งแบบ Google Form ให้ผู้เขียนดำเนินการตามแบบฟอร์มดังกล่าว

2.4 เจ้าหน้าที่แจ้งให้เข้าในระบบสมัครสมาชิกออนไลน์ของวารสารและ/หรือ (กรณีผู้สมัครแล้วต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2.1 และ 2.2 เช่นเดียวกัน) ถึงให้เข้าระบบได้ตามลิงค์นี้ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/user/register> (สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ระบบ Thaijo) เมื่อส่งบทความเข้าระบบแล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบและดำเนินการตามขั้นตอนในการจัดทำบทความให้ผู้เขียนบทความทราบตามลำดับต่อไป

3. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

4. รูปแบบการจัดเตรียมบทความ

4.1 สำหรับภาษาไทย บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกันหลังตรง ส่วนบทความภาษาอังกฤษให้ใช้แบบอักษร Times New Roman ขนาดอักษร 12 ในการจัดให้มีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สี่ขนาดเอ 4 (A4) ระยะขอบกระดาษบน 1.5 นิ้ว, ล่าง 1 นิ้ว, ซ้าย/ขวา 1 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 20 หน้ากระดาษพิมพ์สี่ โดย นักรวบรวมภาพประกอบและตาราง

4.2 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

4.3 ชื่อผู้เขียน ตำแหน่งทางวิชาการ สาขา คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วมหรือที่ปรึกษาทุกคน โดยเรียงจากผู้เขียนบทความ 1 ผู้ร่วม 2,3,4 ตำแหน่งได้ชื่อเรื่อง เยื้องชิดฝั่งขวาของหน้ากระดาษ มี E – mail ที่ติดต่อในการส่งบทความได้

4.4 มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 500 คำต่อบทคัดย่อ

4.5 กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

4.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษรและหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้น ระยะพิมพ์ 0.5 ช่วงบรรทัด

4.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ใช้เป็นตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Network Organization) เป็นต้น

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย
- 3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)
- 4) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่ม ตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 5) กรอบแนวคิดในการวิจัย
- 6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 7) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อๆ แต่ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 8) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงบรรณานุกรม เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับและมีกรอบแนวคิด ผลสัมฤทธิ์ของบทความ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

ตัวอย่างการจัดพิมพ์บทความ

	↑ 1. นิ้ว	ระบุหมายเลขไว้ด้านบนขวา (16 pt)
← 1 นิ้ว	ชื่อบทความภาษาไทย (20 pt) Articles English (14 pt)	→ 1 นิ้ว
ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความ (16 pt) หน่วยงานต้นสังกัด (16 pt) Name - Surname of Article author (12 pt) Agency (12 pt) E-mail (12 pt)		

บทคัดย่อ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน 350 คำ)		
คำสำคัญ : 3-5 คำ (16 pt) Abstract (14 pt) (12 pt ไม่เกิน 350 คำ)..... 		
Keywords : 3-5 words (12 pt) บทนำ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ..... 		
เนื้อหาแต่ละประเด็น ตามแบบบทความวิชาการ/วิจัยและอื่นๆ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ..... 		
สรุป (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ..... 		
เอกสารอ้างอิง (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ..... 		
↓ 1 นิ้ว		

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้นใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้ อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียน บทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือ ภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

1. หากชื่อผู้แต่งอยู่หน้าข้อความที่อ้างถึงให้ใช้ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545 : 15-16) หรือ Baruard, Chester L, (1938 : 50)

2. หากชื่อผู้แต่งอยู่ท้ายข้อความที่อ้างถึง ให้ใช้ (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น

1) กรณีผู้แต่ง 1 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อผู้เขียน, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น (ขวลิท ประภาวนนท์, 2545 : 19) หรือ (Chandler, Alfred D, 1962 : 42)

2) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อที่ 1 และชื่อที่ 2, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (ทองใส นามดี และวิทยา แสงทอง, 2556 : 20) หรือ (Chandler,Ralph C. and Plano Jack C, 1982 : 3)

3) กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ครั้งแรกให้เขียนชื่อผู้เขียนทั้งหมด และครั้งต่อไปให้เขียนเป็น คณะ เช่น (ชื่อผู้เขียนคนที่ 1 และคณะ, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์ และคณะ, 2556 : 23) หรือ (Argyris et al.,1972 :9)

4) การอ้างอิงท้ายบทความ ให้ใช้รูปแบบ APA เวอร์ชัน 6 ดังตัวอย่างนี้ (<http://www.apastyle.org>)

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. เช่น

1.1) ขาววิทย์ เกษตรศิริ. (2543). 2475 การปฏิวัติสยาม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

1.2) Simon,Herbert A. (1976). *Administrative Behavior*. (3rd ed.). New York: The Free Press.

2) บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้าที่ ปรากฏ บทความในวารสาร. เช่น

2.1) ฉลอง พัฒนา. (2556). การสร้างฐานความรู้ในการบริหารจัดการชุมชน. *วารสาร ปกครองท้องถิ่น*, 1(1), 52-67.

2.2) Jurkovich,R (1974). A Core Typology of Organization Environments. *Administrative Science Quarterly*, 19 (2), 380-394.

3) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้วิจัย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ระดับของงาน.หน่วยงานที่รับผิดชอบ : มหาวิทยาลัย

3.1 สมพร เกษตรศิริ (2550). *การบริหารจัดการองค์กรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

3.2 Jaffee,D. (2001). *The Development on New Generation of Thai Farmers to Propel Thai Economy* . Research Report. College : Thepsatri Rajabhat University.

4) แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี. แหล่งที่มา : Url

เช่น

พิรพล หาญพิชัยยุทธ. (2553). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2555. แหล่งที่มา <http://www.buddhismth.com/index.hp?y>.

BBC New. (2016). Etnical Alzheimers or Social Advocates solution. *Online*. Retrieved May 3, 2017. from : <http://www.bbc.com/2016/ WORLD>

5) รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น สมาน นิตดาทอง. (2550). การพัฒนาการเรียนรู้แห่งศาสตร์ทางการจัดการ. *เอกสารประกอบการประชุมการประชุมงานชุมชน*. 25 พฤศจิกายน 2550. โรงแรมณานิคม. กรุงเทพมหานคร: พิสูจน์การพิมพ์.

Natthabhan, S. (2000). The Besuty of Wonmen in Theravada Philosophy. *Nebraska Symposium on Motivation : voll. 38. Perspectives on Motivation*. 18 July 2000. Lincoln. USA: University of Nebraska Prees.

6) พจนานุกรม

ชื่อหนังสือ. (ปีที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2525). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.

Shoter Oxford English dictionary. (2002). New York: Oxford University Press.

6. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

7. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้เขียนทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้เขียนทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะใน Journal of Modern Learning Development เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้เขียนอื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้เขียนต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

8. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารพัฒนาระบบการจัดการ กรุณาติดต่อ “กองบรรณาธิการวารสาร” ศูนย์พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ บจก.พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

9. กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

10. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 300 บาท (ไม่รวมค่าส่ง)

11. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 500 บาท

ใบสมัครเป็นสมาชิก
Journal of Modern Learning Development

ที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

E-Mail : โทรศัพท์ โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิก Journal of Modern Learning Development

() สมาชิกประเภทรายปี 500 บาท

() เล่มละ 300 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() อื่นๆ.....

โปรดนำส่ง Journal of Modern Learning Development

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์ มือถือ.....

โทรสาร.....E-Mail :

ลงชื่อ.....

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

(.....)

คำบารุงปี พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....

หนังสือรับรอง

ก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ตามที่ ข้าพเจ้า.....

ได้ส่งบทความเรื่อง.....

.....

.....

.....

เพื่อตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ (ถ้ามี) นี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และหรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม/ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าว ไม่เป็นความจริง กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development มีสิทธิยกเลิกบทความของผู้นิพนธ์ออกจาก Journal of Modern Learning Development ได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้นิพนธ์ทราบล่วงหน้า และผู้นิพนธ์ทุกท่านขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้เขียนหลัก (ชื่อที่ 1)

.....
(.....)

ลงนามผู้เขียนร่วม (ชื่อที่ 2)

.....
(.....)

ข้อมูลติดต่อ (เฉพาะผู้เขียนหลัก)

Facebook :

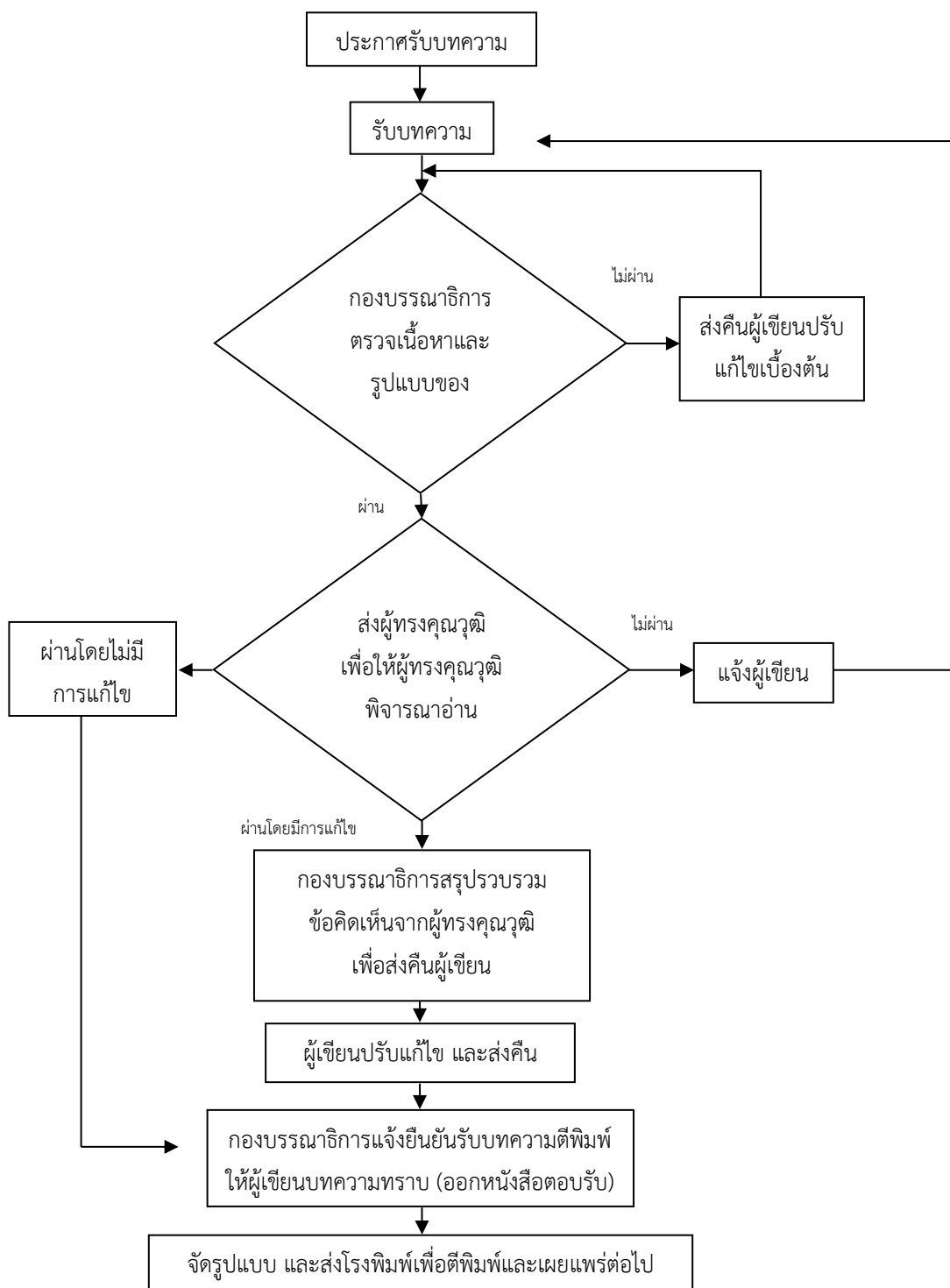
ID : Line

E : mail

เบอร์โทร

หมายเหตุ: ให้ผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้เขียนมากกว่า ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนาม 2
ข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้เขียนบทความทั้งหมด

รูปแบบการตีพิมพ์ Journal of Modern Learning Development

จริยธรรมการตีพิมพ์

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนักรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ อันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน

5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

6. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่า บทความที่ส่งมาพิจารณาไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย จะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป
7. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
10. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

Publication Ethics

Duties of Editors

1. The editor will assess the paper quality for publication and select only those passing through the reviewing process, in which the clarity of and congruence with the journal policy must be prioritized. The selected paper must contain a body of knowledge that reflects valuable perception and a theoretical framework derived from experiences or textual/research synthesis. A grounded theory or a conceptual model contributing to further research must be preferably included.
2. No information regarding the paper's author(s) or reviewers shall be revealed to irrelevant parties during the paper reviewing process.
3. The paper published formerly elsewhere must not be accepted by the editor for publication. Plagiarism must be scrutinized seriously by using the credible detecting software. The paper detected as bearing plagiarism must be frozen for further evaluation, the author(s) will be contacted to ask for explanation to support the editor's decision to accept or reject the said paper.
4. The editor must not bear any conflict of interest with the author(s) or the reviewer(s).
5. The editor must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.
6. The editor must consider for publication only the paper conducted with valid methodology and yielding accurate findings, and the quality of which serves as the main indicator for publication.
7. In case the editor detects plagiarism or false data in the submitted paper and hence deciding for revocation with which the author(s) refuse(s) to comply, the editor has thus full rights and responsibility to proceed with the revocation process without the author(s)'s prior consent.

Duties of Authors

1. The author has to assure that his/her paper has not been previously published in nor simultaneously submitted to other journals.
2. The author shall not commit any degree of plagiarism in his/her paper.
3. The author shall produce his/her manuscript format in accordance with the 'guideline to authors' stated in the journal.
4. The author whose name listed in the paper shall contribute to paper production or research-related procedure.
5. All pictures, figures, or tables appearing in the paper must be cited properly with their source(s) accurately identified. The author(s) shall be solely liable to any legal suit, if any.
6. The author shall verify the accuracy of content and format in both 'in-text' citations and references, no citation(s) shall be made for unread references, and the proper number of citations is preferable.
7. The author is required to correct or rework on their paper in due time as assessed and advised by reviewers and the editorial board.
8. The author shall identify the source(s) of research fund (if any) as well as any applicable conflict of interest.

9. Findings must be presented in accordance with the acquired data. No exploitation (false summary, or distortion or biased selection of data/finding) shall be committed.

10. No reference shall be made to any revoked article unless the cited statement refers to that in the revocation procedures. A statement must be additionally provided in the said reference as ‘the revoked article’.

Duties of Reviewers

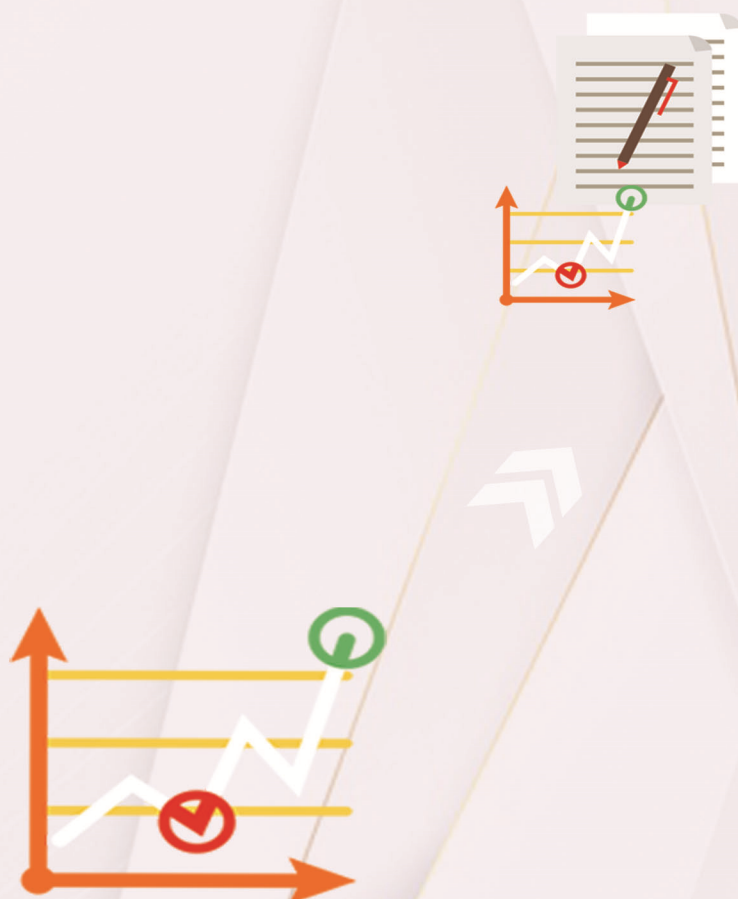
1. The reviewer must keep confidential of the submitted paper and avoid revealing a partial or all of the information of the said paper to irrelevant parties during the paper reviewing process.

2. Perceiving as having a conflict of interest with the paper’s author(s) that may inhibit his/her freedom of expression, the reviewer should notify the editor at once and deny taking part in the reviewing process of the said paper.

3. The reviewer should evaluate the paper that fits with their area of his/her expertise, by assessing the paper’s contribution to the discipline, quality of analysis, and intensity of literature review related to the topic of study. Advices should also be provided regarding the literature failed to be included by the author(s), and personal judgment without supportive evidences should not be used as a criterion for paper evaluation.

4. The reviewer must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

5. In case of the plagiarism detecting, the reviewer must notify the editor at once.

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail : journal1990jmsd@gmail.com

